

РОБЕРТ ГАЛБРЕЙТ

Світовий бестселер

КУВАЛА ЗОЗУЛЯ

Шикарний твір:
захопливий,
оригінальний,
з гумором.
«Дейлі експрес»

Annotation

Колишній військовий слідчий Корморан Страйк, який в Афганістані втратив ногу, повернувшись додому в Лондон, відкриває детективну агенцію, але заледве зводить кінці з кінцями. Агенція має одного-єдиного клієнта, а кредитори тиснуть зусібіч. Аж тут до нього приходить брат відомої супермоделі з проханням розслідувати загадкову смерть його сестри. Поліція закрила справу як самогубство, але брат відмовляється в це вірити. Страйк поринає у яскравий і розпусний світ шоу-бізнесу, де правлять насолоди, спокуси й облуди. Ви гадаєте, що все знаєте про детективів? Це ви просто не бачили, як веде розслідування Страйк.

- [Пролог](#)
- [Частина перша](#)
 - [1](#)
 - [2](#)
 - [3](#)
 - [4](#)
 - [5](#)
 - [6](#)
 - [7](#)
- [Частина друга](#)
 - [1](#)
 - [2](#)
 - [3](#)
 - [4](#)
 - [5](#)
 - [6](#)
 - [7](#)
 - [8](#)
 - [9](#)
 - [10](#)
 - [11](#)

- [Частина третя](#)
 - [1](#)
 - [2](#)
 - [3](#)
 - [4](#)
 - [5](#)
 - [6](#)
 - [7](#)
 - [8](#)
 - [9](#)
 - [10](#)
- [Частина четверта](#)
 - [1](#)
 - [2](#)
 - [3](#)
 - [4](#)
 - [5](#)
 - [6](#)
 - [7](#)
 - [8](#)
 - [9](#)
 - [10](#)
 - [11](#)
 - [12](#)
 - [13](#)
 - [14](#)
- [Частина п'ята](#)
 - [1](#)
 - [2](#)
- [Епілог](#)
 - [За десять днів по тому](#)
- [notes](#)
 - [1](#)
 - [2](#)
 - [3](#)

Чом ти прийшла, як сніжило на світі?

*Ліпше б кувала зозуля у вітті,
Вкрилися б зеленню лози в абатстві,
Чи вже б нехай перелітнеє птаство
У вирій злітало,
Як літо вмирало.
Чом ти пішла, як вже паслись ягнята?
Ліпше плоди почали б опадати,
Коник тужив би за теплими днями,
Дощ поливав би стерню над полями,
Й негода зітхала,
Бо щастя вмирало.*

Крістіна Росетті, «Панахида»

Пролог

Is demum miser est, cuius nobilitas miserias nobilitat.

Нещасний той, чия слава робить знаним його нещастя.

Луцій Акцій, «Телеф»

Гамір на вулиці скидався на дзижчання мух. Фотографи купчилися за бар'єрами, вздовж яких вишикувалися поліціанти: довгоморді камери націлені, від дихання клубочиться пара. Сніг сипався на капелюхи й плечі, пальці в рукавичках протирали лінзи. Час до часу лунало випадкове клацання — фотографи заповнювали чекання тим, що робили світлини шатра з білої парусини посередині вулиці, дверей високої будівлі червоної цегли позаду шатра й балкона на верхньому поверсі — звідти й упало тіло.

За щільними лавами папараці стояли білі фургони з велетенськими супутниковими тарілками на дахах, а біля них — звукорежисери у навушниках і журналісти, які щось говорили — дехто й іноземними мовами. Між ефірами журналісти тупали ногами і гріли руки об горнятка кави, добуті з переповненої кав'ярні на сусідній вулиці. Щоб згаяти час, оператори у вовняних шапках фільмували спини фотографів, балкон, шатро, під яким ховалося тіло, тоді ставали на іншу точку і знову фільмували хаос, що зчинився посеред сонного сніжного Мейфера, де білокам'яні портики і фігурно обстрижені кущі обрамлювали ряди лискучих чорних дверей.

Двері будинку номер вісімнадцять оповила стрічка. У коридорі за ними бовваніли постаті поліціантів, серед них і криміналістів у білому.

Телеканали вже кілька годин передавали новини. На обох кінцях вулиці юрмилися представники громадськості, яких теж не пускала поліція; хтось спеціально прийшов роззирнутися, хтось спинився, ідучи на роботу. Дехто піднімав мобільники — клацнути фото, перш ніж іти далі. Один молодик, не знаючи, котрий балкон потрібний, поклацав усі, навіть попри те, що середній було щільно засаджено кущиками — трьома охайними пухнастими кулями, між які заледве могла протиснутися людина.

Групка дівчат принесла квіти і під прицілами камер передала їх

поліціантам, які не знали, куди ті квіти подіти, і знічено поклали їх у поліцейний фургон, свідомі камер, що фіксували кожнісінький їхній жест.

Кореспонденти, посланці цілодобових телеканалів, видавали сталий потік коментарів і припущень, що базувалися на кількох відомих їм сенсаційних фактах.

— ...з балкона свого пентгаузу приблизно о другій годині ночі. Охорона будівлі викликала поліцію...

— ...поки що не схоже, що тіло збираються переміщувати, а це наводить на роздуми...

— ...не повідомляють, чи була вона сама, коли впала...

— ...до будівлі увійшли поліцейні бригади, які проведуть ретельний обшук....

Усередині шатра сяяло крижане світло. Двоє чоловіків присіли біля тіла навпочіпки, готові нарешті покласти його у мішок. Голова дівчина лишила на снігу кривавий слід. Розбите обличчя розпухло; від одного ока лишилася хіба зморшка, на другому між набряклими повіками поблискував у щілинці білок. Коли пастковий топ, у який була вбрана загибла, мінився у миготливому світлі, виникало моторошне враження руху — ніби вона знову дихає чи напружує м'язи, готуючись підвестися. Сніжинки, як ніжні пальці, тихо пльопали по парусині.

— Де вже та клята «швидка»?

Інспектор Рой Карвер починав сердитися. Терпець цьому череваню з буряковим обличчям і вічними плямами поту під пахвами урвався ще кілька годин тому. Карвер тут стовбичив чи не стільки часу, скільки лежало тіло; ноги в нього так замерзли, що він їх майже не відчував, у голові паморочилося від голоду.

— «Швидка» буде за дві хвилини,— оголосив сержант Ерик Вордл, який зайшов до шатра з притиснутим до вуха мобільником і мимоволі дав відповідь на питання свого шефа.— Якраз розчистив їм шлях.

Карвер рикнув. Його поганий настрій посилювала переконаність у тому, що Вордл захоплений присутністю фотографів. По-юначому гарний, з густою хвилястою каштановою чуприною, нині припорошеною снігом, Вордл — на думку Карвера — під час їхніх нечисленних вилазок за межі шатра аж розквітав.

— Принаймні оті всі порозходяться, коли тіло заберуть,— мовив Вордл, озираючись на фотографів.

— Нікуди вони не підуть, поки ми тут поводимось, як на клятому місці злочину,— гримнув Карвер.

Вордл не зреагував на прихований виклик, але Карвер усе одно вибухнув.

— Та нещасна корова сама стрибнула. Більше тут нікого не було. Твій так званий свідок — просто обдовбана...

— Ідуть! — повідомив Вордл і, на превелику огиду Карвера, знову вийшов з шатра, щоб чекати на «швидку» під прицілами камер.

Ті події змусили канали забути про політику, війни і катастрофи — і кожна нова версія подій була осяяна світлинами ідеального обличчя і стрункого гарного тіла загиблої. За кілька годин нечисленні факти поширилися серед мільйонів людей, мов вірус: публічна сварка зі знаменитим бойфрендом, самотнє повернення додому, зойк — і фатальне падіння...

Бойфренд уже сховався в реабілітаційній клініці, але поліція нічого не розповідала; на тих, хто був із загиблою в її останній вечір, розпочалося справжнє полювання; шпальти газет покритися тисячами колонок тексту, новинам було присвячено цілі години ефіру, і жінка, яка божилася, що за хвилину до падіння тіла чула сварку, теж отримала свою мить слави і пошанування: її світлини, хоч і менші, були розміщені поруч з фото загиблої красуні.

Однак пізніше, під розчаровані стогони, було доведено, що свідок набрехала, і вона лягла на реабілітацію саме тоді, коли з клініки вийшов знаменитий підозрюваний номер один,— як чоловік і жінка в старовинному метеорологічному будиночку, які не можуть водночас вийти надвір.

Отже, врешті-решт це виявилось самогубством, і після короткої приголомшеної паузи історію підхопили знову, тільки вже з меншим ентузіазмом. Писали, що загибла була неврівноважена, психічно нестабільна, нездатна подужати зірковий статус, який отримала завдяки своєму шаленству та красі; що нове розгнуждане життя розхитало і так уже вразливу натуру. З історії загиблої зробили повчальну повість, що аж сочилася зловтіхою, і стільки колумністів порівняло дівчину з Ікаром, що спеціальну колонку на цю тему написав навіть сатиричний журнал «Прайвіт ай».

А потім нарешті пристрасті вщухли, і навіть журналістам більше не було чого сказати — хіба тільки те, що сказано й так уже забагато.

За три місяці по тому

Частина перша

Nam in omni adversitate fortunae infelicissimum est genus infortunii, fuisse felicem.

Бо у кожному лихому повороті долі най-нещасніший з невдах — той, хто доти був щасливий.

Боецій, «Розрада у філософії»

Двадцятип'ятирічне життя Робін Еллакотт мало свої драми й катастрофи, але ніколи раніше вона не прокидалася з цілковитою певністю того, що цей день запам'ятає на все життя.

Зразу після опівночі, під статуєю Ерота посеред площі Пікадиллі, її давній бойфренд Метью зробив їй пропозицію. У п'яному полегшенні після її «так» Метью зізнався, що планував підняти питання ще в тайському ресторані, але там якась мовчазна парочка весь час підслуховувала їхню розмову. От він і запропонував прогулятися темними вулицями попри протести Робін, яка нагадувала, що зранку їм обом рано вставати; й ось настала мить натхнення, і Метью повів збентежену Робін до п'єдесталу статуї. І тут, відкинувши сором'язливість, повівся зовсім не як Метью: опустився на одне коліно і зробив пропозицію просто під поглядами трійці безхатків, які тулилися тут-таки, на сходах, передаючи одне одному пляшечку з метом.

На думку Робін, то була найкраща пропозиція за всю історію шлюбів. Метью навіть мав у кишені обручку, яку вона нині надягла на палець: сапфір і два діаманти, розмір пасував ідеально, і всю дорогу до міста Робін задивлялася на ту обручку, поклавши руку собі на коліно. Тепер вони з Метью мали власну історію, смішний сімейний анекдот, який можна розповідати дітям: як усі плани (а Метью ж це спланував!) полетіли під три чорти й усе вийшло цілком спонтанно. Робін сподобалися і безхатки, і місяць, і переляканий, збентежений Метью на одному коліні; сподобався Ерот і стара брудна Пікадиллі, і чорний кеб, на якому вони поїхали додому у Клепгем. Робін, власне, ладна вже була полюбити всенький Лондон, до якого за той місяць, що мешкала тут, вона так і не потеплішала. Сяйво обручки позолотило навіть блідих сварливих пасажирів ранкової підземки, які напхалися до вагона. Вийшовши під холодне світло березневого дня на станції «Тоттенгем-Корт-роуд», Робін погладила великим пальцем внутрішній бік платинової смужки і відчула вибух щастя. Подумала: може, на обідній перерві купити яких журналів для наречених? Коли Робін маневрувала між дорожніми роботами на Оксфорд-стріт, раз у раз позираючи на папірець у руці, на ній спинялися чоловічі погляди. Робін за всіма стандартами була гарна дівчина — висока, з формами, з довгим

рудувато-білявим волоссям, що розмаялося від швидкої ходи. Холодне повітря додавало рум'янцю її блідим щокам. Це був перший день її тижневого терміну в ролі тимчасового секретаря. На тимчасових роботах вона працювала, відколи переїхала до Метью в Лондон, але скоро тому прийде край: Робін уже отримала кілька запрошень на співбесіду на «нормальну» роботу.

Найважчим і найцікавішим на нинішніх роботах-одноденках був пошук офісів. Після маленького містечка у Йоркширі, де Робін жила раніше, Лондон видавався великим, складним, незбагненим. Метью сказав їй не ходити, втупившись у карту, бо видаватиметься туристкою, а отже, легкою жертвою, і тому Робін покладалася головно на так-сяк нашкрябані від руки схеми, які складали для неї в агенції тимчасового працевлаштування. Робін не була впевнена, що від того стає схожою на справжню лондонку.

За металевими барикадами і синіми пластиковими стінами, що оточували ділянки, де ремонтували дорогу, годі було роздивитися, чи правильно Робін іде, бо зазначених на папірці знаків, за якими вона мала шукати шлях, не стало видно. Вона перейшла перекопану вулицю перед високою офісною будівлею, позначеною на її мапі як «Сентер-пойнт» і схожою на гігантську вафлю через щільну сітку однакових квадратних вікон, і рушила у напрямку Денмарк-стріт.

Знайшла потрібну вулицю вона мало не випадково, пройшовши вузьким провулком під назвою Денмарк-плейс на коротку вулицю з безліччю строкатих вітрин: гітари, клавішні, всіляке музичне приладдя.

Чергову дірку на дорозі оточували червоно-білі барикади, і ремонтники у флуоресцентних куртках побажали Робін доброго ранку виразним свистом, але вона вдала, що не чує.

Робін глянула на годинник. Оскільки вона, як завжди, вийшла з дому з запасом — на той раз, якщо загубиться, тож і прибула на чверть години раніше. Непоказні чорні двері потрібного офісу знайшлися ліворуч од вивіски кафе «12 тактів»; ім'я орендатора було написано на папірці, скотчем приклеєному коло дзвінка. У звичайний день, не маючи на пальці осяйної новенької обручки, Робін поставилася б до такого з відразою, але сьогодні навіть той брудний папірець і облізла фарба на дверях стали, як і вчорашні безхатки, живописними деталями на тлі її великого роману. Робін знову глянула на годинник (блїмнув сапфір, і серце її тьохнуло: вона б усе життя дивилася на мерехтіння

того камінця), а потім у спалаху ейфорії вирішила, що прийде раніше і добре попрацює на роботі, хоча чхати б на таку роботу.

Вона була потягнулася до дзвінка, аж тут чорні двері розчахнулися, і на вулицю вибігла жінка. Протягом дивно статичної секунди Робін і жінка дивилися одна на одну, завмерши, щоб не зіштовхнутися. Того зачарованого ранку всі чуття Робін були налаштовані дуже тонко; короткий погляд на те біле обличчя так сильно вразив її, що потому як їм вдалося розминутися на якийсь сантиметр і темна жінка поквапилася геть, повернула за ріг і зникла з очей, Робін була упевнена, що і згодом легко витягне той образ із пам'яті. Справа була не лише у дивовижній жінчиній красі, яка закарбувалася в її голові, а й у виразі жінчиного обличчя: розлюченому і водночас дивно піднесеному.

Робін перехопила двері, перш ніж вони затулили від неї вицвілий під'їзд. Старовинні металеві сходи зміїлися навколо так само старовинного ліфта-клітки. Зосередившись на тому, щоб шпильки не застрягли у сходинках, Робін подолала перший проліт, проминула ламінований і оправлений у рамку плакат студії «Крауді графікс» і рушила вище. Тільки опинившись перед скляними дверима нагорі, Робін зрозуміла, що це за контора, в яку її відіслали попрацювати. В агенції про це навіть не натякнули.

Ім'я, яке вона прочитала внизу на папірці, було вигравіюване на склі: «К. Б. Страйк». А нижче виднілися слова «Приватний детектив».

Робін завмерла з розтуленим ротом, відчуваючи подив і захват, якого не зрозумів би ніхто з її знайомих. З жодною людиною (навіть з Метью) вона ніколи не ділилася своєю давньою, таємною, дитинною мрією. І ось — сьогодні, саме сьогодні! Ніби сам Господь їй підморгнув (і це Робін теж пов'язала з магією дня, з Метью, з обручкою, хоча, коли добре подумати, жодного зв'язку між ними не існувало).

Вона підійшла до дверей дуже повільно, смакуючи мить. Простягнула руку до клямки (у тьмяному світлі сапфір потемнів), та не встигла її торкнутися, як і ці двері розчахнулися.

І цього разу зіткнення уникнути не вдалося. У Робін врізалось, збиваючи з ніг, шістнадцять стоунів розпатланого чоловіка, який її не помітив; впустивши сумочку і вимахуючи руками, мов вітряк, вона хитнулася у бік смертоносних сходів.

Страйк витримав удар, почув пронизливий крик і зреагував інстинктивно: випростав довге ручисько і вхопив у жменю тканину й тіло; від кам'яних стін відбився новий болісний зойк, а далі — не без зусиль — Страйк витягнув дівчину на тверде. Луна від її вереску ще металася на сходах, і він зрозумів, що й сам не стримав вигуку:

— Ісусе Христе!

Дівчина біля дверей зігнулася навпіл від болю і хлипала. З того, як вона хилилася на один бік і одну руку засунула за лацкан пальта, Страйк виснував, що врятував її, схопивши за ліве персо. Більшу частину почервонілого обличчя дівчини ховав каскад блискучого хвилястого білявого волосся, але в тому оці, яке було видно, Страйк роздивився сльози.

— Чорт... вибачте! — його гучний голос породив ще одну хвилю відлуння на сходах.— Я вас не помітив... не чекав, що тут хтось буде...

Десь під ногами заволав дивакуватий і самотній графічний дизайнер, що винаймав офіс просто під Страйковим:

— Що воно там робиться?

За секунду почулися притишені нарікання, які означали, що менеджер бару, який спав у квартирці на горищі над Страйковим офісом, теж зреагував на гамір — може, навіть прокинувся.

— Та заходьте...

Страйк відчинив двері кінчиками пальців, щоб випадково не торкнутися дівчини, яка зіщулилася на порозі, й запросив її увійти.

— У вас там усе гаразд? — сварливо запитав графічний дизайнер.

Страйк грюкнув дверима.

— Я в нормі,— збрехала Робін тремким голосом, хоча досі щулилася і трималася за груди, не обертаючись обличчям до Страйка. За секунду-другу вона випросталася і розвернулася — обличчя червоне, очі досі мокрі.

Мимовільний нападник виявився здоровилом: високий, волохатий, з ледь помітним черевом — ведмідь гризлі, та й годі. Одне око у нього було підбите й набрякло, трішки нижче брови луснула шкіра.

Кров уже запікалася у підпухлих подряпинах з білими краєчками (явно від нігтів) у нього на лівій щоці й на правому боці дебілої шиї, яка

виднілася з розстебнутого коміра м'ятої сорочки.

— Це... це ви — містер Страйк?

— Він.

— Я т-тимчасова.

— Хто?

— Тимчасова секретарка. З «Тимчасових рішень».

Назва агенції не змила недовірливого виразу з подертого обличчя чоловіка. Так вони й дивилися одне на одного — знервовані, ворожі.

Як і Робін, Корморан Страйк був цілковито впевнений, що назавжди запам'ятає останні дванадцять годин — ніч, коли змінилося його життя. А тепер, схоже, мойри ще й відрядили цю емісарку в охайному бежевому тренчі, щоб покепкувати з нього, демонструючи, що він котиться у прірву.

Ніякої тимчасової секретарки не мало бути. Звільнення попередниці Робін, згідно з намірами Страйка, мало означати розірвання контракту.

— На який строк вас прислали?

— Д-для початку на тиждень,— відповіла Робін, яку зроду не зустрічали настільки негостинно.

Страйк подумки швидко полічив. Цілий тиждень у перерахунку на космічні тарифи агенції змусить його непоправно перевищити кредит; може, це навіть стане останньою соломинкою, яка переламає Страйкові хребта,— головний кредитор натякав, що вже давно на це чекає.

— Вибачте, я на хвильку.

Страйк вийшов з кімнати через скляні двері й одразу звернув праворуч, у крихітний вогкий туалет. Тут він замкнув двері та вдивився у тріснуте плямисте дзеркало над раковиною.

Відображення, яке дивилося на нього, вродливим не назвеш. Страйк мав високе нависле чоло, широкий ніс і густі брови такого собі молодого Бетховена, який захоплюється боксом; набрякле й почорніле око тільки підсилювало це враження. Густе кучеряве волосся, пружне, ніби килимове покриття, заробило Страйкові — серед інших дитячих кличок — ще й прізвисько Лобкоголовий. Він видавався старшим за свої тридцять п'ять років.

Заткнувши зливний отвір корком, Страйк наповнив брудну потріскану раковину крижаною водою, глибоко вдихнув і повністю занурив туди голову, яка пульсувала від болю. Вода лягнула йому

просто на черевики, але Страйк не зважив на те, насолоджуючись десятьма секундами крижаного сліпого спокою.

В голові миготіли незв'язні образи минулої ночі: ось він скидає три шухляди речей у солдатський мішок, а Шарлотта верещить на нього; ось йому просто у надбрів'я прилітає попільничка, бо озирнувся вже у дверях; ось він пішки мандрує темним містом до свого офісу, де годину чи дві спить у кріслі. А ось остання огидна сцена, коли Шарлотта рановранці відшукала його, щоб випустити останню обойму, яку не встигла розстріляти, коли Страйк пішов з її квартири: коли вона роздряпала йому лице і вибігла геть, він був сповнений рішучості просто дати їй піти, та потім, у миттєвому пориві божевілля, Страйк кинувся за нею — але гонитву перепинило мимовільне втручання дурноверхої дівичі, яку Страйкові довелося спершу рятувати, а потім утішати.

Страйк виринув з холодної води, вдихнув, застогнав. Обличчя й голова приємно зааніміли, шкіру трохи поколювало. Він насухо витерся задубілим рушником, що висів на дверях, і знову вдивився у своє похмуре обличчя. Без слідів крові подряпини нагадували вм'ятини, неначе відпечаталася м'ята подушка. Шарлотта, мабуть, уже в метро. Серед божевільних думок, які погналі Страйка за нею, був і страх, що вона кине́ться на рейки. Одного разу, років десять тому, після особливо запеклої сварки вона вилізла на дах і там, п'яно хитаючись, присягалася, що зараз стрибне. Мабуть, варто порадіти, що через цю тимчасову секретарку довелося облишити гонитву. Після отієї нічної сцени повертатися нема куди. Цього разу це вже мусить бути кінець.

Відліпивши від шиї промоклий комір, Страйк відсунув іржаву засувку, вийшов з туалету і повернувся через скляні двері.

На вулиці загуркотів відбійний молоток. Робін стояла перед столом, спиною до дверей. Коли Страйк зайшов до кімнати, вона вийняла руку з-за лацкана тренча, і він здогадався, що «тимчасова» знову масажувала груди.

— Ви як? — спитав Страйк, старанно відводячи очі від ураженого місця.

— Нормально. Слухайте, якщо я вам не потрібна, я піду собі,— з гідністю відповіла Робін.

— Та ні, зовсім ні,— вилетіли зі Страйкового рота слова, які він сам слухав з обуренням.— Тиждень... так, тиждень — то якраз добре. Ось пошта...

З-під придверного килимка Страйк видобув листи і виклав перед нею на стіл, як втішний приз.

— Еге ж... Розпечатуйте листи, відповідайте на дзвінки, наведіть тут лад — пароль до комп'ютера «Natherill23», можу записати...— і записав під її сторожким, недовірливим поглядом.— Ну от... а я буду отам.

І Страйк пішов до кабінету, обережно зачинив по собі двері й завмер, дивлячись на мішок з речами під столом. Оце і всі його пожитки, бо навряд чи колись ще він побачить дев'ять десятих майна, яке лишив у Шарлоттиній квартирі. Того всього до обіду вже не стане — спалить, викине надвір, порве й потрощить, залле відбілювачем. На вулиці невблаганно торохкотів відбійний молоток.

А тут ще ця неможливість сплатити захмарні борги — жахливий наслідок прогнозованого провалу його справи: невідворотний, невідомий, але точно моторошний сиквел до розставання з Шарлоттою; Страйк був виснажений, і власне нещастя мінилося перед ним калейдоскопом кошмарів.

Він навіть не помітив, як знову опинився у кріслі, де провів останні години ночі. З того боку блаженської перегородки лунав завзятий гамір.

Тимчасова, мабуть, увімкнула комп'ютер і скоро виявить, що за три тижні Страйк не отримав жодного повідомлення, пов'язаного з роботою. Далі розпечатає листи з останніми попередженнями від кредиторів — він же сам їй сказав це зробити. Виснажений, зболений, голодний, Страйк поклав голову на стіл і затулив очі й вуха руками, щоб не чути, як за дверима незнайомка викриває його приниження.

За п'ять хвилин у двері постукали, і Страйк, який був задрімав, підскочив у кріслі.

— Перепрошую...

У Страйковій підсвідомості знову панувала Шарлотта, і він здивувався, що до кімнати зайшла ця дивна дівчина. Вона зняла тренч, під яким виявився тісний — ні, спокусливо обтислий — светр кремового кольору.

— Так? — мовив Страйк, старанно звертаючись до її чола.

— Тут до вас клієнт. Запросити?

— До мене — що?

— Клієнт, містере Страйк.

Кілька секунд він просто дивився на неї, намагаючись досягнути інформацію.

— Ага, ну гаразд... ні, дайте мені, будь ласка, кілька хвилин, Сандро, а тоді запрошуйте його.

Тимчасова мовчки вийшла.

На якусь мить Страйк замислився — чого він назвав її Сандрою? — а тоді схопився на ноги і заходився маскувати свій вигляд і запах людини, яка спала в одязі. Нахилившись під стіл, він видобув з мішка зубну пасту і вичавив трохи просто у рота; потім помітив, що краватка мокра, а сорочка спереду вся у плямах крові, тож зірвав і краватку, і сорочку, обстрілявши гудзиками стіни й шафу для паперів; витягнув з мішка чисту сорочку з купою заломів і вліз у неї, плутаючись товстими пальцями у гудзиках. Запхавши мішок за порожню шафу, подалі від очей, Страйк знову сів за стіл і, витираючи внутрішні кутики очей, усе питав себе, чи той так званий клієнт реальний, чи готовий він платити за роботу детектива? За вісімнадцять місяців падіння у фінансову безодню Страйк усвідомив, що не можна сприймати такі речі як належне. З двох клієнтів він і досі не міг витрусити повну оплату рахунків; ще один відмовився платити, бо те, що дізнався Страйк, не припало йому до смаку, а оскільки борги накопичувалися, а зростання цін на оренду загрожувало втратою офісу в центрі Лондона, який так подобався Страйкові, то дозволити собі адвоката він не міг. Останнім часом йому уявлялися грубіші та брутальніші методи вибивання боргів: він залюбки

помилувався б, як нахабні неплатники щуляться в тіні бейсбольної біти!

Двері знову відчинилися; Страйк поквапом вийняв з ніздрі палець і сів прямо, прибираючи енергійного і бадьорого вигляду.

— Містере Страйк, це містер Бристоу.

Слідом за Робін до кімнати увійшов потенційний клієнт. Перше враження було приємне. Незнайомець дещо скидався на кроля — коротка верхня губа не прикривала великих передніх зубів; волосся в нього було пісочного кольору, а очі, судячи з товстих скелець окулярів, короткозорі; зате його темно-сірий костюм був чудово скроєний, а блискуча крижано-блакитна краватка, годинник і черевики коштували явно недешево.

Білосніжна й напрасована сорочка незнайомця змусила Страйка ще більше перейматися через тисячу заломів на власному вбранні. Він підвівся перед Бристоу на всі свої шість футів і три дюйми зросту, простягнув волохату руку і спробував урівноважити сарторіальну вищість свого гостя, вдаючи людину надто заклопотану, щоб дбати про прасування.

— Корморан Страйк. Як ся маєте?

— Джон Бристоу, — озвався гість, потискаючи йому руку. Він мав приємний голос, культурний і невпевнений. Погляд його спинився на набряклому оці Страйка.

— Джентльмени, я можу вам запропонувати чай чи каву? — спитала Робін.

Бристоу попросив маленьку чашку чорної кави, а Страйк не відповів: він раптом помітив, що на витертому дивані біля дверей у передпокої сидить молода жінка з важким чолом, у старомодному твідовому костюмі. З цього мало впливати, що до нього прийшло водночас аж двоє клієнтів. Не могли ж йому прислати двох тимчасових секретарок?

— А ви, містере Страйк? — запитала Робін.

— Га? А! Мені, будь ласка, чорну каву з двома кубиками цукру, Сандро, — вихопилося у Страйка. Він побачив, як скривилася дівчина, коли зачиняла по собі двері, а тоді згадав, що немає ні кави, ні цукру, ні навіть чашок.

На запрошення Страйка, Бристоу присів і почав оглядати пошарпаний офіс; Страйк злякався, що він розчарований. Потенційний клієнт нервувався у тій винуватій манері, яку Страйк частенько бачив у

чоловіків, які підозрюють подружню зраду,— проте його оточувала ледь помітна аура влади, яку головно випромінював дорогий костюм. Страйк гадки не мав, як цей Бристоу його знайшов. Важко вести бізнес, де важать усні рекомендації, а твоя єдина клієнтка не має друзів (про що вона регулярно плакалася по телефону).

— Що я можу зробити для вас, містере Бристоу? — спитав Страйк, знову всівшись у крісло.

— Я... е-е-е... власне, я хотів лише перевірити... гадаю, ми з вами знайомі.

— Правда?

— Ви не згадаєте мене, минуло вже стільки років... та ви, здається, дружили з моїм братом Чарлі. Чарлі Бристоу. Він загинув — нещасний випадок — у дев'ять років.

— От чорт,— озвався Страйк.— Чарлі... так, я пам'ятаю.

І він і справді все чудово пам'ятав. Чарлі Бристоу був одним з багатьох друзів, яких Страйк устиг набути за своє складне кочове дитинство. Невідпорний, невгамовний і відчайдушний ватажок найкрутішої банди у новій школі в Лондоні, куди потрапив Страйк, Чарлі з першого погляду на здоровила-новачка з сильним корнволльським акцентом призначив його своїм ліпшим другом і правою рукою. То були два п'янкі місяці справжньої дружби й бешкетів. Страйк, якого завжди вражало просте домашнє життя інших дітей, їхні здорові впорядковані родини, наявність власної кімнати, однієї й тієї самої роками, добре запам'ятав і домівку Чарлі — велику, розкішну. Запам'ятав довгий газон, залитий сонячним світлом, будиночок на дереві, лимонад з льодом, яким пригощала мама Чарлі.

А потім стався той нечуваний жах: у перший шкільний день після великодніх канікул учителька повідомила, що Чарлі не повернеться: він загинув, з'їхавши на велосипеді в кар'єр у Вельсі, куди родина поїхала на відпочинок. Учителька була старим стервом і не втрималася, щоб не додати, що Чарлі було суворо заборонено кататися навіть близько до кар'єру, але ж, як усі пам'ятають, він частенько *не слухався дорослих*, тож усе одно туди поїхав — *мабуть, щоб випендритися...* та тут учителька змушена була замовкнути, бо дві дівчинки у першому ряду заплакали.

З того дня щоразу, коли Страйк дивився на кар'єр чи уявляв його, то бачив обличчя усміхненого білявого хлопчика. Він би не здивувався,

якби виявилось, що всі колишні однокласники Чарлі Бристоу зберегли такий самий стійкий страх до великої темної ями, стрімкого падіння і невблаганного каміння унизу.

— Так, я пам'ятаю Чарлі,— мовив він.

Борлак Бристоу ледь помітно смикнувся.

— Так. Власне, справа у вашому імені, сер. *Я так* чітко пам'ятаю, як Чарлі про вас говорив на тих канікулах, за лічені дні до смерті,— «мій друг Страйк», «Корморан Страйк». Незвичайно, правда? Якого походження це прізвище — Страйк? Я більше ніде його не чув.

Бристоу був не першою людиною на пам'яті Страйка, яка чіплялася за будь-яку тему — погоду, плату за проїзд, свої смаки щодо гарячих напоїв, щоб тільки відкласти власне ту розмову, яка привела її до Страйкової контори.

— Я чув, це якось пов'язано з зерном,— озвався Страйк,— з мірами для зерна.

— Та невже? Тобто до страйків, ну, коли бастують, стосунку не має... Бачте, коли я шукав людину, що допомогла б мені у моїй справі, й побачив у довіднику ваше ім'я,— тут у Бристоу засмикалося коліно,— то, мабуть, ви можете уявити, як воно було — ніби знак згори. Знак від Чарлі. Який каже, що я правий.

Він ковтнув. Знову смикнувся борлак.

— Гаразд,— обережно мовив Страйк, сподіваючись, що його не мають за медіума.

— Розумієте, це щодо моєї сестри,— пояснив Бристоу.

— Авжеж. Вона потрапила в халепу?

— Вона загинула.

У Страйка мало не вихопилося: «Що — і вона теж?»

— Співчуваю,— обережно вимовив він натомість.

Бристоу прийняв співчуття різким кивком.

— Це... це непросто. По-перше, ви маєте знати, що мою сестру звали — звали — Лула Лендрі.

Надія, що була вигулькнула на згадку про потенційного клієнта, повільно обвалилася гранітною могильною плитою, боляче врізавши Страйкові під дих. Чоловік, що сидів навпроти, перебував у полоні ілюзій, якщо не божевілля. Як неможливе існування двох однакових сніжинок, так само неможливо, щоб оцей кислотицей чоловік-кролик мав спільні гени з бронзовошкірою, діамантово-точеною красунею зі

стрункими, мов у кобиліці, ногами — з Лулою Лендрі.

— Мої батьки її удочерили,— ледь чутно вимовив Бристоу, ніби прочитав Страйкові думки.— Ми всі нерідні.

— Ага,— озвався Страйк. Спогади були неймовірно чіткі: подумки озираючись на той гігантський, прохолодний, ошатний будинок і осяйні акри саду, Страйк викликав у пам'яті зманіжену блондинку-мати, яка головує за садовим столом; далекі розкати грізного батьківського голосу; похмурого старшого брата, який колупає фруктовий торт; Чарлі, який смішить мати своєю клоунадою,— але дівчинки не пригадував.

— Ви ніяк не могли знати Лулу,— провадив Бристоу, ніби знову Страйк озвучив свої сумніви.— Батьки взяли її вже після того, як Чарлі помер. До нас вона переїхала чотирирічною — до того вже зо два роки провела в опіці. Мені було майже п'ятнадцять. Досі пам'ятаю, як стояв у дверях і дивився, як татко несе її до ганку. На голові у неї була маленька червона шапочка, в'язана. Мати досі її зберігає.

І тут — цілком зненацька — Джон Бристоу розридався. Схлипуючи собі в долоні, він зіщулився і трусився, крізь пальці йому текли сльози й шмарклі. Щоразу як він начебто брав себе в руки, ридання проривалися наново.

— Вибачте... вибачте... о Господи...

Задихаючись і гикаючи, він промокнув носовичком очі під окулярами, намагаючись опанувати себе.

Відчинилися двері, й увійшла Робін з тацею.

Бристоу відвернувся, його плечі ходили ходором.

Крізь прочинені двері Страйк знову побачив у приймальні жінку в костюмі; тепер вона супилася на нього поверх сторінок «Дейлі експреса».

Робін поставила на стіл дві чашки, кухлик з молоком, цукорницю і таріль шоколадного печива — нічого з цього Страйк раніше не бачив — байдуже усміхнулася і розвернулася йти.

— Заждіть, Сандро,— спинив її Страйк.— Ви не могли б...

Узявши з шухляди папірець, він поклав його собі на коліно.

З боку Бристоу лунали тихі схлипи, а Страйк писав — дуже швидко, але якомога розбірливіше:

Погугліть Лулу Лендрі та гляньте, чи її дійсно удочерили і хто. Не обговорюйте свої дії з жінкою у приймальні (нащо вона прийшла?). Запишіть відповіді на мої питання і принесіть мені, але не кажіть

уголос, що ви знайшли.

Він передав папірця Робін, вона мовчки взяла його і вийшла.

— Вибачте, перепрошую,— видихнув Бристоу, коли двері зачинилися.— Це не... я зазвичай не... я просто був на роботі, там клієнти...

Він кілька разів глибоко вдихнув. Через почервонілі очі схожість із кроликом-альбіносом лише посилилася. Пправе коліно і досі підскакувало.

— То просто були страшні місяці,— прошепотів він, глибоко дихаючи.— Лула... потім ще мама...

У Страйка від вигляду печива слинки потекли, бо він нічого не їв, здається, уже кілька днів, та зрозуміло було, що не надто це буде співчутливо — починати їсти, поки Бристоу тут труситься і витирає очі. На вулиці кулеметом торохтів відбійний молоток.

— По смерті Лули вона геть здалася. Рак ніби перейшов у стадію ремісії, але згодом повернувся, і сказали, що тут уже нічого не вдієш. Це ж був уже другий раз. Мама вже мала зрив після Чарлі, й тато подумав, що нова дитина покращить ситуацію. Вони завжди хотіли донечку. Отримати дозвіл на в дочеріння було нелегко, але Лула була змішаної раси, таких важче влаштувати, тож,— (ще один притлумлений схлип),— її вдалося взяти. Вона завжди була г-гарна. Лулу відкрили на Оксфорд-стріт, вони там з мамою ходили по крамницях. Її запросила «Атена». То одна з найпрестижніших агенцій. У сімнадцять вона вже повний день працювала моделлю. На момент смерті коштувала десять мільйонів. Не знаю, нащо я вам це все розповідаю. Ви, мабуть, і так знаєте. Всі про Лулу знали — гадали, що знають — усе.

Він незграбно взяв чашку; руки трусилися так сильно, що кава виплеснулася на брюки з акуратними стрілками.

— Чого конкретно ви хочете від мене? — спитав Страйк.

Бристоу непевно поставив чашку на стіл, потім міцно зчепив долоні.

— Кажуть, що моя сестра наклала на себе руки. Я в це не вірю.

Страйк пригадав кадри з телевізора: у спалахах фотокамер виблискує на ношах чорний мішок для трупів, який вантажать у «швидку»; біля машини, яка вже починає від'їжджати, юрмляться фотографи, зазирають камерами у темні вікна, на чорному склі відбиваються білі спалахи. Про смерть Лули Лендрі Страйк знав навіть

більше, ніж хотів би, — й те саме можна сказати про кожнісіньку розумну істоту в Британії. Коли тебе зусбіч бомбардують інформацією, мимоволі стає цікаво, а потім не встигаєш спам'ятатися — і ти вже настільки обізнаний і сформував таку чітку думку про події, що, мабуть, у присяжні в цій справі тебе вже брати не можна.

— Але ж розслідування було, так?

— Так, але детектив, який вів цю справу, від самого початку був переконаний, що йдеться про самогубство — почасти тому, що Лула вживала літій. Він стільки всього проігнорував, що про це навіть в інтернеті писали,— Бристоу бездумно тицьнув пальцем на голий стіл Страйка, де мав би стояти комп'ютер.

У двері постукали — чисто символічно — й одразу відчинили; увійшла Робін, передала Страйкові згорнуту записку і вийшла.

— Перепрошую, ви не проти? — спитав Страйк.— Я чекав на цю записку.

Він розгорнув папірець на колінах, щоб Бристоу бува не побачив літери крізь папір, і прочитав:

Лулу Лендрі удочерили сер Алек і леді Івет Бристоу, коли їй було чотири. Вона зростала Лулою Бристоу, але для модельної кар'єри обрала дівоче прізвище матері. Має старшого брата Джона — адвоката. Дівчина у приймальні — подружка містера Бристоу і секретарка у його фірмі. Вони працюють у конторі «Лендрі, Мей і Патерсон», яку заснував дідусь Джона й Лули по материнській лінії. На фотографії Джона Бристоу на сторінці фірми саме той чоловік, з яким ви зараз спілкуєтеся.

Страйк зібгав записку і кинув її у кошик у себе під ногами. Він був вражений. Джон Бристоу зовсім не божевільний, а йому — Страйку — прислали тимчасову секретарку, ініціативнішу та грамотнішу за всіх, з ким він працював.

— Перепрошую, продовжуйте,— сказав він до Бристоу.— Ви говорили про розслідування?

— Так,— відповів Бристоу, промокаючи кінчик носа мокрим носовичком.— Власне, я не заперечую, що Лула мала проблеми. Мамі вона справді влаштувала пекло. Почалося все приблизно тоді, коли помер батько... ви, мабуть, у курсі, бачить Бог, у пресі про це достатньо писали... Її вигнали зі школи за наркотики, вона втекла до Лондона, мати знайшла її у наркоманському кублі; від наркотиків у Лули

посилилися психічні проблеми, потім вона втекла з реабілітаційного центру — суцільні сцени та драми. Врешті-решт стало зрозуміло, що в Лула біполярний розлад, їй прописали правильне лікування, і відтоді вона нормально почувалася, коли приймала свої ліки — навіть і не здогадаєшся, що щось не так. Навіть коронер підтвердив, що вона вживала ліки, це засвідчив розтин.

Але ні поліція, ні коронер не захотіли розгледіти нічого, крім дівчини з психічним розладом в анамнезі. Вони наполягали на тому, що Лула була у депресії, та я вас можу запевнити, що депресією і не пахло. У неї все було добре, особливо у сфері кар'єри. Вона тільки-но підписала контракт, який за два роки мав принести їй п'ять мільйонів; попросила мене його переглянути, і то дійсно була шалено вигідна угода. Дизайнер — такий собі Соме, гадаю, чули? — був її добрим другом. Лула мала насичений графік на кілька місяців наперед, незабаром мали початися зйомки в Марокко, а вона обожнювала подорожі. Тож бачите, жодних причин укоротити собі віку.

Страйк увічливо кивав, але історія не справила на нього враження. Він знав, що самогубці пречудово уміють імітувати зацікавленість у майбутньому, в якому насправді не планують жити. Рожево-золотий настрій Лули Лендрі ранком напередодні смерті міг на вечір перетворитися на чорний відчай; Страйк знав, що так буває. Він пам'ятав лейтенанта з корпусу королівських стрільців, який встав уночі після вечірки на честь власного дня народження, де, за свідченнями всіх присутніх, був душею компанії. Рідним лейтенант лишив записку, в якій просив викликати поліцію і не заходити у гараж. Тіло, підвішене під стелею гаража, виявив син лейтенанта, який не побачив на кухні записки, коли квапився по свій велосипед.

— Це не все,— провадив Бристоу.— Є докази, тверді докази. Для початку, свідчення Тенсі Бестигі.

— Це та сусідка, що чула сварку нагорі?

— Саме вона! Сусідка чула чоловічий крик за мить до того, як Лула вийшла на балкон! Поліція відкинула її свідчення — просто тому, що вона, ну, вживає кокаїн. Але це не значить, що вона не тямить, що чула. Тенсі по цей день стверджує, що чула, як Лула за кілька секунд до падіння сварилася з якимось чоловіком. Це точно, я нещодавно з нею розмовляв. Наша фірма займається її розлученням. Гадаю, я зможу її переконати поговорити з вами... Крім того,— провадив Бристоу,

стривожено поглядаючи на Страйка в очікуванні на його реакцію,— є ще зйомка з камери спостереження. За двадцять хвилин до Лулиного падіння в бік вулиці Кентигерн-Гарденз ішов чоловік, а потім є кадри, де той самий чоловік накивав п'ятами з Кентигерн-Гарденз одразу після того, як вона загинула. Поліція так і не довідалася, хто він, не змогла його знайти.

З якимсь хапливим ентузіазмом Бристоу витягнув з нагрудної кишені піджака трохи пом'ятій конверт і простягнув Страйку.

— Я все тут записав. Час, усе. Воно все тут. Ви побачите, все сходиться.

Поява конверта не переконала Страйка у правоті Бристоу. Йому і раніше давали такі записки — плоди самотньої і хибної одержимості; нав'язливі просторікування на базі доморощених теорій; складні графіки, викручені так, щоб збігатися з фантастичними припущеннями. Ліве око адвоката смикалося, коліно знову підстрибувало, пальці, що тримали конверт, тремтіли.

Кілька секунд Страйк зважував, що важливіше: ці ознаки перенапруження чи оті ручної роботи черевики у Бристоу на ногах і годинник фірми «Вашерон Константан» на блідому зап'ястку, який показався, коли рукав трохи задерся. Це чоловік, здатний заплатити, готовий заплатити; можливо, він платитиме достатньо довго, щоб Страйк зміг погасити одну позику — найнагальніший зі своїх боргів.

Зітхнувши і подумки насваривши самого себе за совісність, Страйк почав:

— Містере Бристоу...

— Називайте мене Джоном.

Уже кілька хвилин з-за блаженської перегородки дедалі виразніше лунали чоловічі голоси, а тепер, коли відбійний молоток на вулиці раптом замовк, слова Бристоу прозвучали абсолютно чітко.

Тільки для власної втіхи і через піднесений настрій цього щасливого дня Робін старалася переконливо грати роль постійної Страйкової секретарки і не показувати подружці Бристоу, що працює на приватного детектива всього півгодини. Вона старанно не виказувала ні подиву, ні збудження, коли почалася сварка, але інстинктивно стала на бік Бристоу — хай чому вони там полаялися. Страйкова професія і підбите око надавали йому певної чарівливості, але з Робін він поводився обурливо, та й ліве персо і досі боліло.

З тієї самої миті, коли чоловічі голоси стало чутно навіть крізь торохкотіння відбійного молотка, дівчина Бристоу не відривала очей від зачинених дверей.

Міцної будови, смаглява, з гладеньким каре і з бровами, які зійшлися б на переніссі, якби вона їх не висмикувала, ця панянка від природи мала суворий вигляд.

Робін неодноразово помічала, що в парах люди зазвичай однакового рівня привабливості — якщо, звісно, такі фактори, як гроші, не надають виразно вродливішого партнера.

Робін здавалося дуже милим те, що Бристоу, який, якщо судити з його дорогого костюма і з поважної репутації фірми, міг обрати значно привабливішу партнерку, зупинив погляд саме на цій дівчині, яка, мабуть, у житті добріша і приязніша, ніж можна виснувати з її зовнішності.

— Елісон, ви точно впевнені, що не хочете кави? — спитала Робін.

Дівчина роззирнулася, явно здивована, — ніби забула, що Робін узагалі тут є.

— Ні, дякую, — відповіла вона низьким і на диво мелодійним голосом. — Я знала, що він засмутиться, — додала вона з якоюсь утіхою. — Намагалася його відрадити, але він не слухав. Проте, здається, цей так званий детектив йому відмовляє. От і добре.

Мабуть, Робін не вдалося приховати подив, бо Елісон з ноткою нетерплячості пояснила:

— Для Джона буде краще просто прийняти факт. Вона вкоротила собі віку. Решта родини це прийняла, і я не розумію, чому не прийме він.

Не було сенсу прикидатися, наче Робін не розуміє, про що Елісон говорить. Усі знали, що сталося з Лулою Лендрі. Робін навіть точно пам'ятала, де була, коли почула, що модель стрибнула назустріч смерті у морозну січневу ніч: стояла біля раковини на кухні батьківського дому.

Новина прозвучала по радіо, і Робін аж скрикнула від подиву і, як була, у нічній сорочці, вибігла з кухні, щоб розповісти Метью, який приїхав на вихідні. Як може чужа смерть настільки зачепити? Робін захоплювалася зовнішністю Лули Лендрі. Власна білість — мов у доярки — Робін не надто подобалася, а от модель була темношкіра, сліпуча, тонкокісна, енергійна.

— Вона не так давно й загинула.

— Три місяці,— озвалася Елісон з-за «Дейлі експресу».— Він узагалі нічого, детектив цей?

Робін помітила, з якою зверхністю Елісон оглядала запусцену, брудну, тісну приймальню,— а вона-бо тільки-но бачила в інтернеті світлини бездоганного, ошатного офісу, де працювала сама Елісон. Тож відповідь Робін продиктувало скоріше відчуття самоповаги, ніж прагнення захистити Страйка.

— О так,— холодно озвалася вона.— Він один з найкращих.

І розрізала рожевий конверт з кошенятами з виглядом жінки, яка щодня має справу з загадками настільки складними й заплутаними, що Елісон годі й збагнути.

У цей час, у кабінеті, Бристоу і Страйк дивилися один на одного — перший гнівався, другий намагався придумати, як дати задній хід, зберігши таку-сяку самоповагу.

— Я хочу тільки одного, Страйку,— нарешті хрипко сказав Бристоу, чиє тонке обличчя аж пашіло,— *справедливості*.

Він наче вдарив по небесному камертону: слово продзвеніло між стінами обшарпаного офісу, зачепивши у Страйкових грудях нечутну протяжну ноту. Бристоу віднайшов іскру, яку Страйк оберігав, хоча навколо все давно згоріло. Страйк відчайдушно потребував грошей, але Бристоу підкинув йому іншу — кращу — зачіпку, яка дозволяла знехтувати принципами.

— Добре. Я розумію. Правда, Джоне, розумію. Повертайтеся і сідайте. Якщо ви ще хочете моєї допомоги, я допоможу.

Бристоу люто зиркнув на нього. В кабінеті запала тиша — чути було лише далекі крики шляховиків на вулиці.

— Може, ваша... дружина, так?.. Може, вона зайде?

— Ні,— відповів Бристоу, який і досі напружено тримав руку на дверній клямці.— Елісон не підтримує моїх намірів. Навіть не знаю, чому вона вирішила теж прийти. Мабуть, сподівається, що ви мене відмовите.

— Будь ласка, сідайте. Обговорімо все як слід.

Бристоу завагався, тоді рушив до крісла, з якого перед тим підскочив.

Не втримавшись, Страйк узяв шоколадне печиво і цілим запхав до рота; дістав з шухляди новий блокнот, розгорнув, потягнувся по ручку і спромігся проковтнути печиво раніше, ніж Бристоу сів.

— Можна? — спитав Страйк, указавши на конверт, який Бристоу і досі стискав у руці.

Адвокат передав конверт непевно, ніби вагався, чи можна його довірити Страйку. Страйк, який не хотів починати читати у присутності Бристоу, відклав його вбік і легенько поплескав: мовляв, це тепер цінна складова розслідування. Взяв ручку напоготів.

— Джоне, найкраще буде, якщо ви у двох словах розповісте мені, що сталося у день, коли загинула ваша сестра.

За натурою людина ретельна і скрупульозна, Страйк ще й навчений був розслідувати за найвищими, дуже строгими стандартами. По-перше, дайте свідку оповісти все своїми словами: вільний потік думок нерідко відкриває деталі, які здаються дрібницями, але потім можуть виявитися важливими доказами. Коли зібрано перший врожай вражень і спогадів, приходить час розпитувати й чітко і строго розкласти факти по полицках: людей, місця, речі...

— О,— зронив Бристоу, який після своєї гіркої промови наче й не знав, з чого почати.— Я, власне, не... що ж там...

— Коли ви бачили її востаннє? — підказав Страйк.

— То було... так, то було вранці у день її загибелі. Ми... ми, щоправда, посварилися, але, дякувати Богу, помирилися.

— О котрій це було?

— Рано. Ще до дев'ятої години, бо я їхав на роботу. Може, за

чверть дев'ята.

— Аз якого приводу була суперечка?

— О, через її хлопця, Евана Дафілда. Вони знову почали зустрічатися. Родина гадала, що вони розійшлися назавсім, і ми з того раділи. Він — жахлива людина: наркоман і хронічний самопіарщик; гіршого впливу на Лулу годі уявити. Я, можливо, трохи перестарався — тепер бачу це. Я був на одинадцять років старший за Лулу, відчував, що маю її захищати, ну знаєте... Мабуть, іноді поводився надто владно. Вона мені повсякчас казала, що я не розумію.

— Чого не розумієте?

— Ну... нічого не розумію. Вона мала купу проблем. Проблем з тим, що вона приймачка. З тим, що чорна у білій родині. Вона часто казала, що мені легко... не знаю, може, вона мала рацію.

Він швидко заморгав за скельцями окулярів.

— Та сварка насправді була продовженням суперечки, яку ми напередодні почали по телефону. Я просто не міг повірити, що вона настільки дурна, щоб повертатися до Дафілда. Ми відчули таке полегшення, коли вони розійшлися... тобто, з огляду на її власні проблеми з наркотиками у минулому, зустрічатися з наркоманом...— він втягнув повітря.— Лула і слухати не хотіла. Вона ніколи не слухала. Вона страшенно на мене розлютилася і наступного ранку навіть звеліла охоронцю в будинку, де мешкала, не пускати мене далі фойє... але Вілсон мене все одно пропустив.

Мабуть, принизливо отак покладатися на жалість швейцара, подумав Страйк.

— Я б не ходив нагору,— нещасним голосом мовив Бристоу, чия тонка шия знову пішла плямами,— але ж у мене був контракт із Соме, який треба було їй передати: вона сама мене просила прочитати його і мусила підписати... Лула в таких питаннях часто втрачала голову. Так чи так, вона не надто зраділа, коли мене пустили, і ми знову посварилися, але воно швидко перегоріло. Вона заспокоїлася. Потім я їй сказав, що мама буде рада, коли вона приїде. Мама щойно вийшла з лікарні, розумієте, після гістеректомії. Лула сказала, що, може, заїде до неї на квартиру пізніше, але точно не обіцяла. Вона мала справи.

Бристоу глибоко вдихнув; його праве коліно знову смикалося, вузлуваті руки несвідомим жестом мили одна одну.

— Я не хочу, щоб ви думали про неї погано. Люди вважали її

егоїсткою, але вона була наймолодшою дитиною у родині, балуваною, а потім хворіла і, природно, опинилася у центрі уваги, а далі почалося це неймовірне життя, де все і всі крутилися навколо неї, де за нею всюди бігали папараці. То було ненормальне життя.

— Ненормальне,— погодився Страйк.

— Тож я сказав Лулі, що мама почувається хворою й нещасною, і вона пообіцяла пізніше зазирнути. Я пішов; заїхав до офісу взяти в Елісон деякі папери, бо планував попрацювати з маминої квартири, щоб скласти їй товариство. Наступного разу ми зустрілися з Лулою в маминій квартирі, ближче до обіду. Вона сиділа з мамою у спальні, поки не приїхав дядько, тоді зазирнула до мене в кабінет — попрощатися. Вона обійняла мене, а потім...

Голос Бристоу надломився, погляд втупився у коліна.

— Ще кави? — запропонував Страйк. Бристоу похитав похиленою головою. Щоб дати йому зібратися на думці, Страйк узяв тацю і поніс до приймальні.

Коли він вийшов з кабінету, дівчина Бристоу насуплено глянула на нього з-за газети.

— Ви закінчили? — спитала вона.

— Вочевидь, ні,— без тіні усмішки озвався Страйк. Елісон люто дивилася на нього, коли він звернувся до Робін: — Можна мені ще чашку кави, Сан... е-е?..

Робін підвелася і мовчки взяла у нього тацю.

— Джон має повернутися в офіс до десятої тридцять,— повідомила Елісон Страйкові, трохи підвищивши голос.— Нам слід виїхати за десять хвилин щонайпізніше.

— Матиму це на увазі,— ввічливо-байдуже запевнив її Страйк, а тоді повернувся до кабінету, де Бристоу ніби молився, похиливши голову на руки.

— Вибачте,— промимрив він, коли Страйк знову сів.— Про це і досі нелегко говорити.

— Без проблем,— озвався Страйк і знову взяв блокнот.— Отже, Лула прийшла провідати мати? О котрій годині це було?

— Десь об одинадцятій. З розслідування відомо, чим вона займалася далі. Попросила водія відвезти її до одного з улюблених бутиків, а тоді повернулася до себе. Там у неї була зустріч зі знайомою візажисткою, а ще до них приєдналася К'яра Портер. Ви, мабуть, її

бачили, вона модель. Дуже білява. Вони разом фотографувалися в подібні янголів, ви мали бачити: оголені, тільки крила й сумочки. Соме використав це фото у рекламній кампанії по смерті Лули. Люди казали, що це страшний несмак.

Отже, Лула з К'ярою вдень були разом у Лули на квартирі, а тоді пішли пообідати і зустрілися з Дафілдом і ще кількома людьми. Всі разом вони пішли до «Юзі», це нічний клуб, і там пробули аж за опівніч.

Потім Дафілд і Лула посварилися. Це бачило багато людей. Дафілд хапав її за руки, намагався утримати, але вона пішла — сама. Згодом усі думали, що то він зробив, але Дафілд мав залізне алібі.

— Алібі на основі свідчень його наркодилера, так? — спитав Страйк, записуючи.

— Саме так. Отже, Лула приїхала до себе десь о першій двадцять. Її сфотографували, коли вона заходила всередину. Мабуть, ви пам'ятаєте це фото, його потім всюди публікували.

Страйк пам'ятав: жінка, яку знімали чи не найчастіше на світі, іде з похиленою головою, зі згорбленими плечима, з набряклими повіками; міцно обхопивши себе руками, вона відвертає обличчя від фотографів. Коли було винесено вердикт про самогубство, фото набуло макабричного забарвлення: вродлива й багата молода жінка менш ніж за годину до смерті намагається сховатися від камер, перед якими стільки позувала і які так її любили.

— У неї під дверима часто збиралися фотографи?

— Так, особливо якщо знали, що вона з Дафілдом, чи хотіли зняти, як вона повертається п'яна. Але в ту ніч вони полювали не тільки на неї. Увечері до будівлі мав приїхати американський репер. Дібі Макк — так його звали. Студія звукозапису орендувала йому квартиру на поверх нижче. Зрештою він там так і не оселився, бо всюди була поліція і йому простіше було поїхати до готелю. Але фотографи, які переслідували машину Лули, коли вона вийшла з «Юзі», приєдналися до тих, які чатували під квартирою на Макка, тож під дверима утворилася невелика юрба. Проте всі розійшлися, коли Лула зайшла всередину. Вони звідкись дізналися, що Макка не буде ще кілька годин, а ніч була дуже холодна. Сніжило, температура опустилася нижче нуля. Тож коли Лула випала, вулиця була порожня.

Бристоу зморгнув і відпив охололої кави, а Страйк подумав про папараці, які пішли просто перед падінням Лули Лендрі з балкона.

Тільки уявити, подумав він, скільки б коштував знімок падіння Лули; мабуть, можна було б іти на пенсію.

— Джоне, ваша дівчина каже, що ви десь маєте бути о пів на одинадцяті.

— Що? — Бристоу ніби отямився, глянув на свій дорогий годинник і ахнув.— Боже милій, я гадки не мав, що сиджу тут у вас так довго. І що... що тепер? — спитав він з якимось подивом.— Ви читатимете мої нотатки?

— Так, звісно,— запевнив Страйк.— І за кілька днів зателефоную, коли зроблю попередню роботу. Гадаю, тоді у мене з'явиться набагато більше питань.

— Гаразд,— мовив Бристоу і нетвердо підвівся на ноги.— Ось моя візитівка. І як вам зручніше, щоб я заплатив?

— Непогано б внести плату за місяць наперед,— сказав Страйк. Придушивши мляві протести сумління і нагадавши

собі, що Бристоу сам запропонував подвійну оплату, він назвав астрономічну суму, і на його велику радість, Бристоу навіть бровою не повів, не спитав, чи приймає він оплату картою, чи можна прислати готівку пізніше,— просто дістав справжню чекову книжку й ручку.

— Якби, скажімо, чверть можна було дати готівкою...— додав Страйк, випробовуючи своє щастя, і вдруге за ранок був уражений, бо Бристоу відповів:

— Я і сам подумав, може, вам так буде краще...— і на додачу до чека видобув пачку купюр по п'ятдесят фунтів.

Вони вийшли з кабінету рівно в ту мить, коли Робін готувалася увійти зі свіжою кавою для Страйка. Дівчина Бристоу підвелася і згорнула газету з виглядом людини, яку змусили чекати надто довго. Вона була на зріст майже як сам Бристоу, широка, з похмурим обличчям і великими чоловічими руками.

— Отже, ви на це погодилися, так? — спитала вона у Страйка, і в того склалося враження, що він, на її думку, дурить її багатого бойфренда. Ймовірно, так і є.

— Так, Джон мене найняв,— відповів він.

— Ясно,— не надто делікатно кивнула вона.— Гадаю, Джоне, ти задоволений.

Адвокат усміхнувся до неї, а вона зітхнула і поплескала його по руці, як терпляча, але трохи утомлена мати плескає дитину. Джон

Бристоу, помахавши на прощання, слідом за своєю дівчиною вийшов з приймальні, і їхні кроки загриміли металевими сходами.

Страйк розвернувся до Робін, яка знову сіла за комп'ютер. Його кава стояла в неї на столі поруч з ретельно розкладеними листами.

— Дякую,— сказав він і відпив з чашки.— За записку теж дякую. Чому ви на тимчасовій роботі?

— Ви це до чого? — підозріло спитала Робін.

— Ви грамотно пишете. Швидко все схоплюєте. Ви ініціативна — де ви тільки взяли ці чашки і тацю? Каву, печиво?

— Позичила у містера Крауді.

— В якого-якого містера?

— У містера Крауді, який під нами. Він — графічний дизайнер.

— І він вам отак їх дав?

— Так! — відповіла Робін, ніби обороняючись.— Я собі гадала: коли ми пропонуємо клієнту каву, то її треба таки подати.

Те, що вона сказала «ми», трохи підняло Страйків бойовий дух.

— Ну, такого професіоналізму я ще не зустрічав у тих, кого мені досі надсилала ваша агенція, ото вже повірте. Вибачте, що називав вас Сандрою — так звали останню дівчину, яка тут працювала. Як вас звати насправді?

— Робін.

— Робін,— повторив Страйк.— Це неважко буде запам'ятати.

Він уже хотів був пожартувати про Бетмена і його вірного помічника, але жарт помер, не встигши вихопитися, бо раптом обличчя дівчини стало густо-рожевим. Страйк із запізненням зрозумів, що потрактувати його безневинні слова можна дуже перекрученим чином. Робін розвернула стілець до монітора — так Страйкові було видно лише зарум'янену щоку. Вони обоє на мить збентежено застигли, а приміщення ніби зіщулилося до розмірів телефонної буди.

— Я ненадовго вийду,— сказав Страйк, відставивши каву, якої ледь торкнувся, і боком попрямував до дверей, де зняв з вішака пальто. — Якщо мені подзвонять...

— Містере Страйк, я думаю, вам слід це побачити.

Досі червона, Робін взяла зі стосу листів біля комп'ютера яскраво-рожевий аркуш і такий самий конверт, ретельно вкладені у прозорий файл.

Коли вона простягнула файл Страйку, той помітив у неї на пальці обручку.

— Вас тут погрожують убити,— сказала Робін.

— А, так,— озвався Страйк.— Нема про що хвилюватися. Мені таке щотижня надсилають.

— Але ж...

— То незадоволений колишній клієнт. Трохи той-во. Думає, що цими папірцями вижене мене зі справи.

— Так, звісно, але чи не слід показати це поліції?

— Щоб там посміялися?

— Та це не смішно, це ж погроза смертю! — обурилася Робін, і Страйк збагнув, навіщо вона поклала аркуш разом з конвертом у файл. Його це трохи зворушило.

— Покладіть до інших,— сказав він, вказавши на шафку в кутку.— Якби він мене збирався убити, то вже спробував би. Там десь таких листів за півроку валяється. Ви не проти обороняти цю фортецю самотужки, поки я вийду?

— Впораюся,— відповіла Робін, і Страйка потішила кисла нотка у її голосі й очевидне розчарування через те, що ніхто не зніматиме відбитків з листа з погрозами, розмальованого кошенятами.

— Якщо буду вам потрібний, мій номер є на візитівках у верхній шухляді.

— Гаразд,— відповіла вона, не дивлячись ані на шухляду, ані на Страйка.

— Якщо захочете вийти на обід, не вагайтеся. Десь там у столі є запасний ключ.

— Окей.

— Тоді до зустрічі.

За скляними дверима Страйк спинився на порозі крихітної сирії вбиральні. Йому вже притискало, але він вирішив, що професіоналізм Робін і її знеособлена турбота про його безпеку заслуговують на делікатність із його боку. Вирішивши потерпіти до пабу, Страйк попрямував униз.

Надворі він запалив цигарку, звернув ліворуч, проминув зачинене кафе «12 тактів» і рушив вузьким тротуаром Денмарк-плейсу, повз вітрину з різнокольоровими гітарами та стіни, обклеєні папірцями, що тріпотіли на вітру,— геть від ненастанного торохтіння відбійника.

Обігнувши руїну посеред вулиці, біля підніжжя будівлі «Сентр-Пойнт», Страйк пройшов повз величезну золоту статую Фреді Мерк'юрі навпроти входу до театру «Домініон», на тому боці вулиці. Голова Фреді була нахилена, кулак піднятий — такий собі язичницький бог хаосу.

Над роздовбаною дорогою підносився розцяцькований вікторіанський фасад пабу «Тотенгем», і Страйк, якому чималі грошки приємно обтяжували кишеню, штовхнув двері й опинився у безтурботній вікторіанській атмосфері полірованого різьбленого дерева й мідних оздоб. Перегородки з матового скла, старовинні шкіряні канапи, позолочені дзеркала над баром, херувими, роги достатку — все говорило про

упевнений, упорядкований світ і складало приємний контраст до розгардіяшу на вулиці. Страйк замовив пінту корнвольського пива і з кухлем пішов углиб майже порожнього пабу, де поставив пиво на високий круглий столик під крикливо розписаним скляним склепінням, а звідти рушив просто до чоловічого туалету, де смерділо сечею.

За десять хвилин Страйк, який тепер почувався набагато краще, вже на третину спорожнив свій кухоль, що тільки посилило анестезуючу дію втоми. Смак корнвольського пива навіював думки про домівку, про мир, про давно втрачене відчуття безпеки. Просто навпроти Страйка було зображення вікторіанської діви, яка танцювала з трояндами у руках. Своєю кокетливою позою, своїм поглядом, крізь пелюстки спрямованим на Страйка, своїми величезними персами, що ховалися під білою тканиною, діва нагадувала справжню жінку не більше, ніж круглий столик, за яким сидів Страйк, чи огрядний бармен з хвостиком на потилиці.

І думки Страйка полинули до Шарлотти — справжньої до шпиків кісток; вродливої, небезпечної, мов загнана у кут лисиця, розумної, іноді дотепної і — словами найдавнішого Страйкового друга — «кінченої, що аж край». Невже цього разу дійсно крапка? Оповитий утомою, Страйк пригадував сцени з учорашнього вечора й сьогоднішнього ранку. Врешті-решт Шарлотта зробила те, чого він не міг пробачити, і, понад сумнів, щойно мине дія анестетика, біль буде нестерпний; та нині потрібно обміркувати практичні питання. Вони вдвох мешкали у Шарлоттиній квартирі — стильному й дорогому помешканні на Голланд-Парк-авеню, — з чого випливало, що з другої

години ночі Страйк із власної волі став безхатьком.

(«Блуї, переїзди до мене. Господи Боже, ну це ж розумно. Зекономиш, поки будуєш власну справу, а я за тобою нагляну. Не варто тобі жити самотою, поки оговтуєшся. Bluї, ну будь розумником...» Ніхто більше не назве його Bluї. Bluї помер).

Це вперше за їхні довгі й буремні стосунки пішов він. Три попередні рази кінець оголошувала Шарлотта. Й обоє без слів розуміли, що коли піде він, коли не витримає він, то це буде геть інакше розставання, ніж ті, які ініціювала Шарлотта і які, хай болісні й неприємні, не здавалися остаточною крапкою.

Тепер Шарлотта не заспокоїться, поки не завдасть йому якнайбільше страждань. Ранкова сцена, коли вона увірвалася до нього в офіс, була, понад сумнів, лише передсмаком того, що відбуватиметься у прийдешні місяці, ба навіть роки. Страйк не зустрічав ще людини з такою жагою помсти.

Він пошкутильгав до бару, отримав ще пінту і повернувся до столу, щоб знову поринути у похмурі роздуми. Розставання з Шарлоттою поставило його на край справжньої катастрофи. Боргів Страйк мав стільки, що тільки Джон Бристоу і відділяв його від життя у спальнику на вулиці. Власне, якщо Гілеспай звернеться з вимогою виплатити позику, яка пішла на перший внесок за Страйків офіс, вулиця неминуча.

(«Телефонує спитати, як ваші справи, містере Страйк, бо виплата цього місяця ще не надійшла... Ми можемо очікувати на неї найближчими днями?»)

І ще (коли вже дійшло до роздумів про недолугість його життя, чом не скласти докладний перелік?) не слід забувати, наскільки Страйк за останній час погладшав: набрав цілих півтора стоуна, тож тепер він не лише товстий і неспортивний, а й додає зайвого тиску на протез гомілки, який нині спочиває на мідній поперечині під столиком. Страйк кульгає винятково тому, що через зайву вагу протез натирає. Нічна прогулянка вулицями Лондона з наплічником добра не додала. Знаючи, що йде прямою дорогою до злиднів, Страйк вирішив бодай обрати найдешевший шлях.

Він повернувся до бару по третю пінту. Сидячи за своїм столиком під склепінням, витягнув мобільник і набрав свого приятеля у лондонській поліції; хай ця дружба тривала усього кілька років, але зав'язалася вона за надзвичайних обставин.

Так само, як «Блуї» його називала лише Шарлотта, тільки інспектор Ричард Анстис кликав Страйка «Містиком Бобом» — і саме це прізвисько він вигукнув, почувши голос друга.

— Мені потрібна послуга,— мовив Страйк до Анстиса.

— Кажі.

— Хто займався справою Лули Лендрі?

Анстис, поки шукав потрібні номери, устиг розпитати Страйка про бізнес, праву ногу й наречену. По кожному з трьох питань Страйк набрехав.

— Радий чути! — весело відповів Анстис.— Так, ось номер Вордла. Він нічого; трохи самозакоханий, але з ним ти поладнаєш краще, ніж з Карвером, той геть паскуда. Можу замовити за тебе слівце Вордлові. Якщо хочеш, наберу його просто зараз.

Страйк витягнув з дерев'яної стійки під стіною туристичний буклет і записав номер Вордла поряд зі світлиною лондонської кінної гвардії.

— Зайдеш у гості? — запросив Анстис.— І Шарлотту приводь.

— Так, було б добре. Я тебе наберу, просто зараз у мене сила справ.

Поклавши слухавку, Страйк трохи посидів у роздумах, тоді набрав знайомого, з яким приятелював значно довше, ніж з Анстисом, і чие життя пішло у діаметрально протилежному напрямі.

— Потрібна послуга, друже,— сказав Страйк.— Інформація.

— Про що?

— Сам скажи. Треба щось таке, щоб поторгуватися з копом.

Розмова тривала двадцять п'ять хвилин і включала чимало пауз, щоразу довших і більш значущих, аж поки Страйк не отримав приблизну адресу і два імені, які теж записав під фото кінної гвардії, а також попередження, якого не записував, але сприйняв у тому дусі, в якому його виголосили. Розмова завершилася на дружній ноті, і Страйк, який тепер широко позіхав, набрав номер Вордла. Майже негайно йому відповів гучний, різкий голос.

— Вордл.

— О, добридень. Мене звати Корморан Страйк, і я...

— Хто-хто?

— Мене звати,— повторив Страйк,— Корморан Страйк.

— А, так,— зрозумів Вордл.— Анстис щойно дзвонив. Ти приватник, га? Анстис сказав, хочеш побалакати про Лулу Лендрі?

— Так, хочу,— Страйк притлумив чергове позіхання,

роздивляючись розмальовану стелю: вакхічні розваги виявилися святом фей — «Сон літньої ночі», чоловік з осяччою головою.— Але найкраще було б отримати власне справу.

Вордл засміявся.

— Ні, чоловіче, мого життя ти не рятував.

— У мене є інформація, яка може тебе цікавити. Як щодо обміну?

Коротка пауза.

— Я правильно собі думаю, що по телефону ти обмін проводити не хочеш?

— Правильно,— відповів Страйк.— Є якесь місце, де ти любиш випити пінту після важкого дня?

Страйк записав назву пабу біля Скотланд-Ярду, погодився на зустріч за тиждень (раніше ніяк не виходило) і поклав слухавку.

Так було не завжди. Кілька років тому він теж мав купу свідків і підозрюваних; він був як Вордл — його час вартував більше, ніж у всіх, з ким він мав справу; Страйк міг обирати

час і місце розмови і скільки вона триватиме. Як і Вордлу, йому не потрібна була уніформа: його плечі оповивала мантия офіційності та престижу. Але тепер Страйк кульгав і носив пом'яту сорочку, торгувався з давніми знайомими, шукав підхід до поліціанта, який колись радів би, що Страйк узагалі йому подзвонив.

— Падлюка,— уголос мовив Страйк у кухоль. Третя пінта пішла так добре, що кухоль майже спорожнів.

Задзвонив мобільний. Глянувши на екран, він побачив номер свого офісу.

Понад сумнів, Робін дзвонить сказати, що Пітер Гіллеспай вимагає грошей. Страйк почекав, коли вона залишить повідомлення на автовідповідачі, допив пиво і пішов.

Надворі було ясно й холодно. Тротуар намок, калюжі виблискували сріблом, віддзеркалюючи плин хмар, які то ховали, то відтуляли сонце. Страйк запалив нову цигарку і постояв, курячи, під входом у «Тоттенгем». Робітники ходили навколо ями посеред дороги. Докуривши, Страйк пішов по Оксфорд-стріт назад, щоб убити час, поки тимчасова піде і можна буде лягти спати.

Робін почекала десять хвилин, щоб упевнитися, що Страйк точно не повернеться, а тоді зробила кілька приємних дзвінків з мобільного. Подруги приймали новину про її заручини веселими зойками чи заздрісними коментарями — і Робін однаково подобалися і перші, і другі. В обідню пору вона потішила себе годиною відпочинку, купила три журнали для наречених і пакет печива навзамін позиченого (так звана каса для дрібних витрат — бляшанка з-під коржиків — завинила їй сорок два пенси), тоді повернулася до порожнього офісу і там сорок щасливих хвилин роздивлялася букети й весільні сукні. Від захвату було аж лоскітно.

По закінченню самостійно призначеної обідньої перерви Робін помила і повернула містеру Крауді чашки і тацю, до яких доклала куплене печиво. Помітивши, як радо він підтримує розмову за її повторної появи, як поглядає то на груди, то на вуста, Робін вирішила до кінця тижня його уникати.

Страйк і досі не повернувся. Не маючи інших справ, Робін прибрала у шухлядах, позбувшись мотлоху, який, вочевидь, залишився від попередніх тимчасових секретарок: двох шматочків молочного шоколаду, лисої пилки для нігтів і купи папірців з невідомо чіїми номерами та просто кривульками. Також знайшла коробку старовинних металевих скріпок — Робін таких навіть не бачила — і чимало кількості порожніх блакитних записничків, які, попри відсутність логотипу, мали дуже офіційний вигляд. Робін, яка добре знала офісний світ, запідозрила, що їх поцупили зі складу якоїсь інституції.

Час до часу дзвонив телефон. Виявилося, що її новий шеф має чимало імен. Один питав Огі, інший — Мавпеня; сухий стриманий голос попросив, щоб «містер Страйк» чимшвидше передзвонив. Щоразу Робін телефонувала Страйкові на мобільний, але потрапляла на автовідповідач. Отож вона лишала повідомлення, записувала всі імена й номери на клейких аркушиках і раз у раз акуратно прикріпляла їх на Страйків стіл.

Надворі все торохкотів відбійник. Десь о другій зарипіла стеля — пожилець квартири нагорі виявляв активність, а загалом Робін була у цілій будівлі, вважайте, сама. Потроху ця усамітненість укупі з чистою

радістю, що загрожувала розірвати їй груди щоразу, коли Робін поглядала на обручку в себе на лівій руці, надала їй упевненості. Вона почала наводити лад у маленькій кімнаті, яка тимчасово перебувала під її контролем.

Попри загальну занедбаність і шар бруду, Робін скоро виявила чітку організацію, яка потішила її власну акуратну натуру. Папки з коричневого картону (дивно було бачити таку старожитність у добу неонових пластику) розміщувалися на полицях позаду її столу в хронологічному порядку; на корінці кожної було від руки записано серійний номер. Розгорнувши одну з папок, Робін виявила, що металевими скріпками скріплювали окремі аркуші у файлах. Лівову частку матеріалів було написано нечітким, нерозбірливим почерком. Мабуть, оце так працює поліція. Мабуть, цей Страйк — колишній поліціант.

У середній шухляді шафки Робін виявила стос рожевих листів з погрозами, про які говорив Страйк; поруч були договори про конфіденційність. Робін узяла один і зачитала: простий бланк, де вимагалось, щоб підписант поза роботою утримувався від обговорення людей чи інформації, до яких отримав доступ у робочий час. Робін на мить замислилася, а тоді підписала один примірник, поставила дату, пішла до кабінету Страйка і залишила документ у нього на столі, щоб він і сам поставив своє прізвище над пунктирною лінією.

Склавши цю односторонню присягу мовчати, Робін знову відчула ту загадковість, навіть чарівність, яку уявляла, коли стояла перед скляними дверима з написом «Приватний детектив», перш ніж двері розчахнулися і Страйк мало не скинув її зі сходів.

Поклавши бланк Страйкові на стіл, Робін помітила мішок, запханий у куток за шафкою. Між роззявленими зубцями змійки виднівся краєчок брудної сорочки, будильник і упаковка мила. Робін зачинила двері до кабінету, ніби побачила щось інтимне, бентежне. Вона склала до купи чорняву красуню, яка вибігла вранці з будинку, численні Страйкові подряпини і те, що тепер видавалося дещо запізнолою, але рішучою гонитвою. У новому радісному стані заручин Робін була схильна відчувати безмежну жалість до людей, чиє особисте життя склалося не так добре, як у неї,— якщо безмежну жалість можна дорівняти до неймовірної насолоди, яку вона відчувала, коли думала про свій майже рай.

О п'ятій годині — тимчасовий шеф досі не повернувся — Робін вирішила, що має повне право йти додому. Вона мугикала пісеньку, поки заповнювала власний графік, і заспівала уголос, надягаючи тренч; потім замкнула офіс, опустила ключ у поштову скриньку, не без обережності спустилася металевими сходами й пішла — до Метью, додому.

Перші пообідні години Страйк провів у будівлі Студентської спілки Лондонського університету, де, насуплено й рішучо проминувши приймальню, зміг потрапити в душ — і ніхто не спинив його і не спитав студентського. Потім у кафе він з'їв черствий ролл із шинкою і шоколадку. А далі пішов блукати, мало що тямлячи від втоми, і курив між відвідинами дешевих крамниць, куди заходив купити на гроші Бристоу ті нечисленні побутові дрібнички, яких потребував після втрати житла. Ранній вечір застав його в італійському ресторані в товаристві кількох великих коробок і кухля пива, якого Страйк крутив, поки не забув, навіщо вбиває час.

До офісу він повернувся майже о восьмій. О цій годині Лондон подобався йому найбільше: робочий день скінчився, вікна пабів тепло жевріють, як коштовне каміння, на вулицях вирує життя, а вічна присутність старовинних будинків, чії обриси пом'якшує світло вуличних ліхтарів, дивним чином втішає. Ми таких, як ти, бачили багацько, ніби шепотіли вони, поки Страйк кульгав уздовж Оксфорд-стріт з розкладачкою у коробці. Сім з половиною мільйонів сердець стукотіло зовсім поруч у цьому велетенському старовинному місті, й чимало з них, урешті-решт, болить набагато гірше, ніж у Страйка. Небеса набували кольору індиго, а Страйк, утомлено проминаючи крамниці, які зачинялися, знайшов розраду в цьому безмірі й анонімності.

Затягнути розкладачку по металевих сходах нагору виявилось тим ще подвигом, і коли Страйк дістався дверей зі своїм іменем, біль у правій нозі став нестерпним. Страйк притулився до дверей, перенісши всю вагу на ліву ногу, і важко дихав, дивлячись, як туманиться скло.

— От жирна срака,— мовив він уголос.— Старий довбаний динозавр.

Обтерши з чола піт, Страйк відімкнув двері й перетягнув свої численні покупки через поріг. У кабінеті він відсунув стіл і поставив розкладачку, розгорнув спальник, наповнив чайник у раковині за скляними дверима.

На вечерю — відерце локшини швидкого приготування, яку він обрав, бо вона йому нагадувала солдатські пайки: взяти локшину його

змусила якась глибоко вкорінена асоціація між сухпайком і тимчасовим житлом. Коли чайник закипів, Страйк налив окріп до відерця і з'їв локшину пластиковою виделкою, взятою у студентському кафе. Сидячи на офісному стільці, він дивився на спорожнілу вулицю, на рух машин ген в оповитому сутінками її кінці, й дослухався до гупання басів у кафе «12 тактів» унизу.

Страйкові траплялося спати і в гірших місцях. Серед них були і бетонна підлога багатоповерхового гаража в Анголі, і розбомблена фабрика, де вони поставили намети, а вранці викашлювали чорну сажу; і — найгірший з усього — сирий гуртожиток комуни у Норфолку, куди мати притягла восьмирічного Страйка і його шестирічну напівсестру. Він добре пам'ятав незатишність лікарняних ліжок, у яких лежав місяцями, і різні самозахопи-сквоти (де також мешкав з матір'ю), і зимові ліси, де ставав табором в армії. Нехай проста розкладачка під голою лампочкою не обіцяла комфорту, та у порівнянні з тими місцями це була розкіш.

Купівля простих речей для забезпечення своїх нехитрих потреб заспокоїла Страйка, повернула його у знайомий стан солдата, який робить те, що потрібно зробити, не питаючи і не нарікаючи.

Він викинув відерце від локшини, увімкнув лампу і сів за стіл, де Робін провела більшу частину дня.

Збираючи перші складові нової справи (папку в міцній палітурці, чистий папір, скріпку, записник із нотатками розмови з Бристоу, буклет з «Тотенгему» й візитівку Бристоу), Страйк помітив, що у шухлядах прибрано, з монітора витерто пил, порожніх чашок і недоїдків немає, а в повітрі витає легкий запах аерозолу «Пронто». Трохи здивований, Страйк відкрив «касу» і знайшов там записку: охайний округлий почерк Робін повідомляв, що Страйк винен їй сорок два пенси за шоколадне печиво. Страйк відрахував сорок фунтів з пачки, яку видав йому Бристоу, і сховав до жерстянки; потім, подумавши, згори на купюри поклав сорок два пенси монетами.

Далі Страйк узяв одну з ручок, які Робін акуратно склала у верхній шухляді, й, поставивши дату, почав швидко писати. Записи розмови з Бристоу він вирвав з блокнота і додав до справи; окремо занотував усі свої дії до нинішнього Моменту, включно з дзвінками Антису й Вордлу, записав їхні номери (але інформація, яку надав Страйкові інший приятель, — імена, адреси, — до справи не потрапила).

Нарешті Страйк присвоїв новій справі серійний номер і записав його на корінці разом з назвою — «Нагла смерть, Лула Лендрі». Далі поставив папку на місце — на правий край полиці.

І тоді зрештою відкрив конверт, у якому, за словами Бристоу, містилися важливі докази, які прогавила поліція. Щільні рядки, написані чітким і виробленим почерком юриста, ледь закручувалися вгору. Як Бристоу й обіцяв, йшлося у записах головно про дії чоловіка, якого він називав Бігуном.

Бігун був високий і чорний і ховав обличчя під шарфом; він з'явився на записі камери нічного автобуса, який ходив маршрутом Іслінгтон — Вест-Енд. Бігун сів у цей автобус за п'ятдесят хвилин до загибелі Лули Лендрі. Далі він з'явився на записі камери спостереження в Мейфері: йшов у напрямку будинку Лендрі о 1:39 ночі. Просто під камерою він зупинився і ніби перевіряв щось на папірці («Адресу? Маршрут?») — послужливо припускав у нотатках Бристоу), а тоді зник з очей.

Та сама камера спостереження зафіксувала, як о 2:12 Бігун промчав у зворотному напрямку і знову зник.

«За ним біжить ще один чорний — можл., сторожив? Чи крав машину, і його сполохали? За рогом у цей час увімкнулася сигналізація на авто», — писав Бристоу.

Пізніше ще одна камера спостереження зафільмувала «чорного чоловіка, дуже схожого на Бігуна», який ішов вулицею неподалік Грей-Інн-скверу, за кілька миль від місця подій, у ніч смерті Лендрі. «Його обличчя теж не було видно», — додавав Бристоу.

Страйк відірвався від нотаток і потер очі. Скривися — забув, що одне око підбите. Він перебував у стані запаморочення й неспокою, характерному для глибокої втоми. Тяжко, хрипко зітхнувши, Страйк повернувся до читання нотаток Бристоу, стискаючи у волохатій руці ручку, готовий робити примітки.

Може, Бристоу і тлумачив закон об'єктивно й безпристрасно у конторі, яка видала йому стильну бізнесову візитівку, але вміст конверта лише підтвердив Страйкові підозри: особистим життям його клієнта керує невинуватна одержимість.

Хай яка причина зацикленості Бристоу на постаті Бігуна — чи його мучить таємний страх міського бабая — чорношкірого злочинця, чи він керується іншими, глибшими, більш особистими мотивами — годі було

уявити, щоб поліція не провела розслідування щодо цього Бігуна і його можливого супутника (який чи то сторожив, чи то крав машину). І вже напевно були вагомими причини зняти з нього підозру.

Широко позіхаючи, Страйк узявся за другу сторінку нотаток Бристоу.

О 1:45 Дерик Вілсон, охоронець, який того вечора чергував у фойє, почувся зле і вийшов до туалету, де пробув приблизно чверть години. Таким чином, протягом п'ятнадцяти хвилин перед загибеллю Лули у фойє нікого не було, і хто завгодно міг пройти непоміченим. Вілсон вийшов з уборної тільки після того, як Лула вже упала,— почув, як кричить Тенсі Бестігі.

Це вікно можливостей ідеально збігалося з часом, коли Бігун мав би дійти до будинку №18 на Кентигерн-Гарденз, якщо пройшов під камерою спостереження на розі Алдербрук-роуд і Белламі-роуд о 1:39.

— І як же,— пробурмотів Страйк, потираючи чоло,— він розгледів крізь вхідні двері, що охоронець пішов до нужника?

Я розмовляв з Дериком Вілсоном, який радо відповідає на всі питання.

Можу закластися, ти йому заплатив, подумав Страйк, побачивши поруч з цими останніми словами телефон охоронця.

Він відклав ручку, якою планував нотувати власні міркування, і прикріпив записи Бристоу до справи. Далі вимкнув настільну лампу і пошкунтильгав попсіяти в загальному туалеті біля сходів. Почистивши зуби над потрісканою раковиною, Страйк замкнув скляні двері, виставив будильник і роздягнувся.

У неоновому світлі вуличного ліхтаря Страйк розстебнув кріплення протезу, стягнув його з кукси — та сильно боліла — і зняв гелеву прокладку, яка більше не притлумлювала болісних відчуттів. Поклавши штучну ногу біля поставленого на зарядку мобільника, він вліз у спальник і ліг, підклавши руки під голову і дивлячись у стелю. Як Страйк і боявся, свинцевої утоми тіла виявилось недосить, щоб заспокоїти зболений розум. Стара хвороба повернулася, знову мучила його, сіпала.

Що вона там зараз робить?

Учора ввечері — в іншому світі — він ще мешкав у ошатній квартирі в найбажанішому районі Лондона з жінкою, глянувши на яку, будь-який чоловік ставився до Страйка з недовірливою заздрістю.

«Чому ти просто не оселишся зі мною? Блуї, та Господи Боже, це ж розумно. Чому ні?»

Страйк від самого початку знав, що то помилка. Вони вже чинили так раніше, і кожного чергового разу колотнечі було більше, ніж попереднього.

«Боже, та ми ж заручені, чому б тобі не жити у мене?»

Шарлотта казала слова, які мали довести, що, мало не втративши його назавжди, вона змінилася так само сильно, як і сам Страйк, який тепер мав півтори ноги.

«Мені не треба обручки. Не сміши мене, Блуї. Гроші потрібні тобі на нову справу».

Страйк заплющив очі. Після того, що сталося вранці, повертатися немає куди. Вона збрехала один зайвий раз — про одну надто важливу річ. Але Страйк повертався до ситуації знову і знову, мов до давно розв'язаного рівняння, боячись, що зробив якусь елементарну помилку. Він з боєм пригадував, що дати повсякчас змінювалися; пригадував її небажання звернутися до лікаря; її лють, з якою вона відкидала всі прохання пояснити, що відбувається, а потім несподівану заяву, що все позаду, хоча і близько не було доказів, що взагалі щось колись мало місце. Окрім інших підозрілих обставин, був ще один чинник: на власному гіркому досвіді Страйк

переконався, що Шарлотта — міфоманка, яка потребує провокувати, дражнити, випробовувати.

«І не смій, чорти б тебе вхопили, *розслідувати* моє життя! Не смій ставитися до мене, як до якоїсь наркоманки з вулиці. Я тобі, бляха, не фігурантка справи; ти мене буцімто кохаєш, а сам навіть у цьому мені не віриш...»

Але та брехня була вплетена в саму її природу, в її життя; жити з Шарлоттою і кохати її означало повільно вплутуватися у брехню, боротися за правду, боротися за зв'язок з реальністю. Як же так сталося, що він, який від перших років життя прагнув розслідувати, дошукуватися, збирати правду з найменших проблесків, міг отак відчайдушно й надовго закохатися у дівчину, яка брехала так легко, як інші жінки дихають?

— Крапка,— мовив Страйк до себе.— Це мусило статися.

Але він не хотів говорити Анстису — нікому поки що не здатен був сказати. По всьому Лондону у Страйка були друзі, які радо пустили б

його до себе, відчинили для нього гостьові кімнати і холодильники, поспівчували б, підтримали. Але ціною за зручне ліжко і домашню їжу буде сидіння за столом на кухні, коли діточки у чистих піжамах полягають спати, і спогади про останню брудну бійку з Шарлоттою. Доведеться скоритися відчайдушному співчуттю й жалощам дружин і подруг його друзів. Страйку більше подобалися самотність, локшина швидкого приготування і спальний мішок.

Він і досі відчував стопу, якої не мав — її відірвало два з половиною роки тому. Нога була там, під спальником; за бажання Страйк міг поворошити відсутніми пальцями. Хай який утомлений він був, заснув не одразу, а коли нарешті поринув у сон, до нього прийшла Шарлотта — розкішна, зло-язика, непозбувна.

Частина друга

Non ignara mal miseris succurrere disco.

Горя сама я зазнала, тож вмію в біді помагати¹.

Вергілій, «Енеїда», книга I

«На обговорення смерті Лули Лендрі вже витрачено галони друкарських чорнил і години ефірного часу, але ніхто не задається питанням: чому це нас так зачепило?»

Звісно, вона була красуня, а гарні дівчата підвищують накладки газет, відколи Чарльз Дейна Гібсон почав малювати для „Нью-Йоркера“ сирен з важкими повіками.

Крім того, вона була чорношкіра — точніше, її шкіра мала чарівний відтінок кави з молоком, а це — як нам постійно підкреслюють — вказує на прогрес в індустрії, де править зовнішність. (Але не знаю: може, цього сезону тон кави з молоком просто у моді? Хіба слідом за Лендрі в модельну індустрію прийшло багато чорних жінок? Хіба її зовнішність призвела до революції у нашому сприйнятті жіночої вроди? Хіба чорні Барбі почали продаватися краще за білих?)

Звісно ж, родина і друзі справжньої Лендрі вражені горем, і їм я висловлюю найщиріші співчуття. Але ми — читачі й глядачі — не горюємо настільки, щоб це виправдало нашу надмірність. Щодня молоді жінки гинуть за трагічних (читай — „неприродних“) обставин: в аваріях, від передозування, іноді навіть заморюють себе голодом, намагаючись наблизитися до тілесного ідеалу, що його пропитували Лендрі та їй подібні. Та хіба ми приділяємо котрійсь із тих дівчат більш ніж мимолітну увагу, а після того хіба не перегортаємо сторінку і не забуваємо їхні звичайні обличчя?»

Робін зупинилася, щоб відпити кави і прочистити горло.

— Поки що суцільне лицемірство,— пробурмотів Страйк.

Він сидів скраю за столом Робін — складав у розгорнуту папку фотографії, спершу кожну з них нумеруючи і додаючи на звороті короткий опис. Робін продовжила читати з монітора.

«Наша надмірна цікавість — навіть згорьованість — потребує дослідження. Рівно до того моменту, як Лендрі здійснила свій фатальний стрибок, можна було твердити, що десятки тисяч жінок були б раді помінятися з нею місцями. А не встигли прибрати її розбите тіло, як заплакані дівчатка почали приносити квіти під балкон її пентгаузу, який коштує чотири з половиною мільйони фунтів. Та чи хоч одну модель-початківцю відстрашили від скандальної слави злет і жорстоке

падіння Лули Лендрі?»

— Ой, та завалися,— бовкнув Страйк.— То я їй, не вам,— поспішно додав він.— То ж жінка пише, так?

— Так, така собі Мелані Телфорд,— відповіла Робін і погортала сторінку вгору, щоб показати фото жилавої білявки середніх літ.— Мені далі не читати?

— Ні-ні, читайте.

Робін знову прочистила горло і провадила.

«Відповідь, звісно ж, ні».

— То вона про відстрашення моделей.

— Ага, зрозумів...

«Минуло сто років від ери Еммелін Панкгерст, і нинішнє покоління юнок мріє про не що інше, як про статус ляльки, пласкої аватарки, чії вигадані пригоди приховують таку збентеженість і розгубленість, що вона стрибає з вікна четвертого поверху. Зовнішність — це все: дизайнер Гі Соме одразу ж повідомив пресі, що стрибнула Лендрі в одній з його суконь,

і протягом доби після її смерті ті сукні розкупили. Яка реклама може бути кращою за той факт, що Лула Лендрі вирішила постати перед Творцем у витворі від Соме ?

Ні, ми плачемо не за молодою жінкою, бо для нас вона була не більш реальна, ніж гібсонівські дівчата, які вийшли з-під олівця Чарльза Дейни. Ми горюємо за образом, який миготів на шпальтах таблоїдів і на глянцевиx обкладинках; за образом, який продавав нам одяг, сумочки і концепцію зірковості, яка після падіння Лендрі виявилася порожньою і нестійкою, як мильна бульбашка. Насправді ми сумуємо — якби ми мали сміливість це визнати — за цікавими пригодами паперової веселої дівчиці, чийм коміксоподібним життям — з наркотиками, з бунтівними витівками, з модним убранням і зі сварками-примиреннями з небезпечним бойфрендом — ми більше не маємо змоги насолоджуватися.

У журналах, які підживлює життя знаменитих, похорон Лендрі освітили щедро, мов зіркове весілля; мабуть, видавці горюють за нею дужче, ніж будь-хто, Нам показали сльози багатьох зірок, але її власна родина потрапила хіба що на одне крихітне фото: вони, бачте, на диво нефотогенічні.

Але мене дуже зворушила згадка про одну з жалібниць. У відповідь

на питання від репортера, якого вона не розпізнала, дівчина пояснила, що познайомилася з Лендрі в реабілітаційному центрі й вони потоваришували. На відміну від інших знайомих Лендрі, своєї історії ця подруга не продала. І те, що модель пробудила щиру прихильність у звичайній дівчині, може бути зворушливим натяком на справжню натуру Лули Лендрі. А щодо решти з нас...»

— Вона називає цю звичайну дівчину на ім'я? — перервав читання Страйк.

Робін мовчки погортала статтю.

— Ні.

Страйк почухав погано поголене підборіддя.

— Бристоу не згадує ніяких подруг з реабілітаційного центру.

— Думаєте, вона може щось знати? — з ентузіазмом спитала Робін, розвертаючи до нього дзиглик.

— Було б цікаво поговорити з людиною, яка знала Лендрі з лікарні, а не з нічних клубів.

Страйк попросив Робін пошукати щось про зв'язки Лендрі лише тому, що не мав для неї інших завдань. Вона вже телефонувала Деріку Вілсону, охоронцю, і домовилася, що він зустрінеться зі Страйком у п'ятницю вранці в кафе «Фенікс» у Брикстоні.

Сьогоднішня пошта складалася з двох рекламних проспектів і однієї останньої вимоги заплатити; ніхто не телефонував, і всьому, що можна було в офісі розмістити за алфавітом, розкласти чи розсортувати, Робін уже дала раду.

Але, натхненний учорашнім успішним гуглінням, Страйк придумав їй це досить безглузде завдання. Протягом останньої години Робін уголос читала випадкові уривки чи статті про Лулу Лендрі та пов'язаних з нею людей, а Страйк наводив лад у стосі квитанцій, телефонних рахунків і фотографій, які стосувалися його другої і останньої поточної справи.

— Мені глянути, чи є щось ще про ту дівчину? — спитала Робін.

— Так,— недбало озвався Страйк, роздивляючись світлину огрядного лисуватого чоловіка у костюмі, в товаристві соковитої рудокосої пані в обтислих джинсах.

Чоловік у костюмі звався містер Джефрі Гук; рудокоса пані, втім, геть не нагадувала місіс Гук, яка до приходу Бристоу була єдиною Страйковою клієнткою. Страйк прикріпив фото до справи місіс Гук і

присвоїв йому номер 12, а Робін знову втупилася у комп'ютер.

На хвилику запала тиша — тільки шурхотіли фотографії та клацали клавіші під короткими нігтями Робін. Двері до Страйкового кабінету були зачинені, щоб приховати розкладачку й інші ознаки проживання, у повітрі стояв густий дух штучного цитрусу, бо до приходу Робін Страйк рясно поприскав усе освіжувачем. Щоб вона не сприйняла його присутність за власним столом за сексуальний інтерес, Страйк удав, що тільки-но помітив її обручку, а тоді протягом п'ятьох хвилин увічливо і вельми відсторонено розпитував її про нареченого. Він дізнався, що цього бухгалтера-початківця звати Метью; що з метою почати з ним спільне життя Робін місяць тому переїхала до Лондона з Йоркширу і що робота тимчасовою секретаркою таки тимчасова — поки не знайдеться справжня.

— Гадаєте, вона може бути на цих фото? — спитала трохи згодом Робін.— Та дівчина з реабілітаційного центру?

Вона розвернула екран, заповнений однакового розміру світлинами, на яких по одному чи по кілька були зображені люди в темному вбранні, які всі йшли зліва направо, прямуючи на похорон. За тло всім фото правили загороджувальні стрічки і розмиті обличчя натовпу.

Найбільше вражала світлина дуже високої і блідої дівчини з золотавим волоссям, зібраним у хвіст, і капелюшком з чорного пір'я і сіточки на голові. Страйк упізнав її, бо її знали всі: К'яра Портер, модель, у товаристві якої Лула провела більшу частину свого останнього дня на землі; подруга, з якою Лендрі позувала на одній з найзнаменитіших фотографій за всю свою кар'єру.

Прегарна й урочиста, К'яра Портер прямувала на панахиду по Лулі. Здавалося, вона прийшла сама, бо нічия відділена від тіла рука не тримала її під лікоть, не торкалася видовженої спини.

Позаду Портер фотокамера захопила пару — кінопродюсера Фреді Бестигі з дружиною Тенсі. Бестигі мав бичачу статуру: короткі ноги, короткий тулуб-діжку, грубу шию. Волосся було сиве, коротко підстрижене; обличчя — суцільна маса зморщок, мішків і родимок, і з цієї маси пухлиною виринав м'ясистий ніс. Хай там як, у дорогому чорному пальті й поруч з худобою, як скелет, молодою дружиною, він мав поважний вигляд. Про справжню зовнішність Тенсі важко було судити — все приховували велетенські круглі окуляри й піднятий комір пальта.

Останнім у ряду світлин було фото Гі Соме, модного дизайнера. То був стрункий чорношкірий чоловік, одягнений в темно-синій сюртук об'ємного крою. Він похилив голову, і через те, як падало світло на його темне обличчя, неможливо було роздивитися його вираз; тільки три великі діамантові сережки у вусі спіймали спалахи камер і сяяли, мов зірки. Як і Портер, він видавався самотнім, хоча на фото поруч з ним виднілося ще кілька жалобників, не гідних окремої згадки.

Страйк підсунув стільця ближче до екрана, але все одно тримався від Робін на відстані витягнутої руки. Одне з неназваних облич, частково обрізане краєм фото, належало Джонові Бристоу — його легко було впізнати за короткою губою і хом'ячими зубами. Він обіймав за плечі прибиту горем старшу жінку з білим волоссям; її лице було виснажене, примарне, неприхованість горя зворушувала. За цією парою височів зверхнього вигляду чоловік, який, здавалося, зневажав оточення, в якому опинився.

— Не бачу геть нікого схожого на ту звичайну дівчину,— мовила Робін, гортаючи вниз, щоб уважно роздивитися фото інших красивих і відомих людей із сумними і серйозними обличчями.— О, дивіться — Еван Дафілд.

Цей був одягнений у чорну футболку, чорні джинси і чорне пальто у стилі мілітарі. Волосся він теж мав чорне, обличчя цілком складалося з гострих кутів і западин; крижано-блакитні очі дивилися просто у камеру. Вищий за своїх супутників, він, утім, видавався тендітнішим на тлі цих двох: кремезного чоловіка у костюмі та стривоженої старшої жінки, яка розтулила рота і витягнула руку, ніби розчищала шлях. Ця трійця нагадала Страйкові батьків, які ведуть хвору дитину геть з вечірки.

Страйк також відзначив, що, попри розгублений і нещасний вигляд, Дафілд не забув акуратно підфарбувати очі.

— Гляньте на квіти!

Дафілд ковзнув угору по екрану і зник з очей: Робін спинилася на фото велетенського вінка — Страйкові спершу здалося, що той має форму серця, а потім він зрозумів, що то пара янгольських крил, зроблених з білих троянд. Крупним планом додавалося ще й фото вкладеної листівки.

— «Споживай з миром, Янголятко Лула. Дібі Макк»,— уголос прочитала Робін.

— Дібі Макк? Репер? Тобто вони були знайомі?

— Гадаю, що ні, але ж він орендував квартиру в будинку, де вона мешкала, і про неї наче йдеться у парі його пісень, так? Преса була у захваті від того, що він зупиняється саме там...

— Здається, ви добре знаєтеся на цьому питанні.

— Та просто читаю журнали,— непевно озвалася Робін, гортаючи фотографії з похорону.

— Що то за ім'я таке — Дібі? — вголос поцікавився Страйк.

— То від ініціалів. D. B., «ді-бі»,— чітко промовила вона.— Його насправді звати Дерил Брендон Макдональд.

— Ви реп слухаєте, чи що?

— Ні,— озвалася Робін, уважно вдивляючись в екран.— Просто запам'ятовую такі речі.

Згорнувши сторінку з фото, вона знову заклацала клавішами. Страйк повернувся до своїх світлин. На наступній містер Джефрі Гук цілував свою рудокосу супутницю на тлі станції метро «Лінг-Бродвей», поклавши руку на велику сідницю, обтягнуту джинсами.

— Ось гляньте, запис на «Ютубі»,— сказала Робін.— Дібі Макк говорить про Лулу після її смерті.

— Ану гляньмо,— озвався Страйк і ще трохи підсунув стільця до екрана — а потім відсунув.

Маленьке зернисте відео, смикнувшись, ожило. Кремезний чорношкірий чоловік у кофті з каптуром і зображенням шпичастого кулака на грудях сидів у чорному шкіряному кріслі, лицем до невидимого інтерв'юера. Він мав ретельно поголену голову і носив чорні окуляри.

— ...самогубство Лули Лендрі? — питав інтерв'юер, явно англієць.

— То повний провал, чоловіче, повний провал,— озвався Дібі, проводячи рукою по гладенькому черепу. Він мав м'який, низький, хрипкий голос і ледь помітно шепелявив. —Отак вони обходяться з успішними: спершу заганяють, тоді рвуть на клоччя. Ось до чого, друже, доводить заздрість. То довбана преса штовхнула її в те вікно. Я кажу — хай спочиває у мирі. Тепер вона має мир.

— Досить шоківий початок візиту в Лондон для вас,— мовив інтерв'юер,— адже вона, ну, пролетіла просто за вашим вікном?

Дібі Макк відповів не одразу. Він завмер, вдивляючись в інтерв'юера непроглядними лінзами. Тоді сказав:

— Мене там не було. Чи хтось вам каже, що був?
Інтерв'юер гикнув, зронивши нервовий, швидко придушений смішок.

— О Боже, та ні, зовсім ні...

Дібі обернув голову і заговорив до когось поза екраном:

— Гадаєш, мені час кликати адвокатів?

Інтерв'юер підлабузницьки загіготів. Дібі дивився на нього без усмішки.

— Дібі Макк,— видихнув інтерв'юер,— дякую вам за ваш час.

На екрані з'явилася біла рука; Дібі назустріч їй простягнув кулак. Біла рука теж стислася у кулак, і вони стукнулися кісточками. Хтось невидимий саркастично гмикнув. Відео обірвалося.

— «То довбана преса штовхнула її в те вікно»,— повторив Страйк, відкочуючись на кріслі.— Цікавий погляд на питання.

Він відчув, як у кишені завібрував мобільний, і витягнув його. Шарлоттине ім'я поруч з новим повідомленням викликало викид адреналіну, ніби Страйк щойно помітив хижака, готового стрибнути.

У п'ятницю вранці між 9 і 12 я не вдома, якщо хочеш забрати речі.

— Що? — Страйку здалося, що Робін щось говорить.

— Я кажу, тут жакливі подробиці про її справжню мати.

— Гаразд, читайте.

Він поклав мобільний назад у кишеню. Схилив велику голову над справою місіс Гук, але думки відлунювали, ніби всередині черепа вдарили у гонг. Шарлотта поводитися зі зловісною раціональністю, прикидалася по-дорослому спокійною. Вона піднесла їхню безмежно химерну дуель на новий рівень: «А тепер давай усе вирішимо по-дорослому». Можливо, щойно він переступить поріг квартири, у спину йому встромлять ніж; можливо, у спальні перед коминком він знайде її тіло з порізаними венами у калюжі застиглої крові.

Голос Робін лунав, мов далеке дзуміння пилососа.

Зробивши над собою зусилля, Страйк зосередився на ній.

«...продала романтичну історію зв'язку з чорношкірим юнаком усім таблоїдам, які погодилися заплатити. Проте колишні сусіди не пригадують нічого романтичного в історії Марлін Гігсон.

„Вона тілом торгувала,— каже Вів'єн Кренфілд, яка мешкала над Гігсон, коли та була вагітна Лендрі.— Чоловіки заходили до неї у будь-яку пору дня й ночі. Вона гадки не мала, хто батько, то міг бути будь-

хто з них. І дитини вона не хотіла.

Добре пам'ятаю малу, як вона плакала у фойє сама-самісінька, поки мати розважала клієнта. Крихітне маля у підгузку, ледь зіп'ялося на ноги... треба було телефонувати у соціальну службу, і чимшвидше. Те, що її удочерили, то найкраще, що могло трапитися з дівчинкою".

Понад сумнів, правда вразила Лендрі, яка багато розповідала пресі про возз'єднання з давно втраченою біологічною матір'ю...»

— Це написали,— пояснила Робін,— ще до смерті Лули.

— Ага,— сказав Страйк і різко згорнув папку.— Не хочете прогулятися?

Камери на стовпах здавалися такими собі зловісними коробками з-під взуття — кожна позирає єдиним чорним, порожнім оком. Дивилися вони в протилежні боки, охоплюючи всю Альдербрук-роуд, що кишіла пішоходами й машинами. Обидва тротуари рясніли крамницями, барами, кафе. Смугами для міського транспорту торохкотіли двоповерхові автобуси.

— Ось тут Бігун, про якого пише Бристоу, потрапив на плівку, — відзначив Страйк, відвертаючись від гамірної Альдербрук-роуд у бік набагато тихішої Белламі-роуд, яка, з обох боків забудована високими ошатними будинками, вела у серце району Мейфер. — Він пройшов тут за дванадцять хвилин після її падіння... і це найкоротший вихід з Кентигерн-Гарденз. Тут їздять нічні автобуси, легко спіймати таксі. Хоча то навряд чи гарна ідея, якщо ти щойно убив жінку.

І він знову пхнув носа в пошарпаний довідник. Страйка, здавалося, геть не хвилювало те, що його можуть переплутати з туристом. Понад сумнів, вирішила Робін, байдуже, коли й переплутають — он який здоровило.

Протягом її недовгої кар'єри тимчасової секретарки Робін кілька разів просили робити речі, які до її секретарських обов'язків не входили, тож запрошення Страйка прогулятися вона прийняла нервово. І була приємно здивована, коли Страйк і близько не виявив намірів фліртувати. Довга піша прогулянка до потрібного місця пройшла у повному мовчанні. Страйк здавався глибоко замисленим і лише час до часу зазиравав у малу.

Та коли дісталися Альдербрук-роуд, він мовив:

— Якщо помітите щось таке, що я прогавив, кажіть, добре?

Це її схвилювало: Робін пишалася своєю спостережливістю і саме через неї таємно плакала дитячу мрію... яку цей кремезний чоловік, що йде поруч з нею, втілив у життя. Вона пильно роззирнулася і спробувала уявити, які справи могли привести сюди людину сніжної морозної ночі о другій годині.

— Туди, — сказав Страйк, перш ніж їй спали на думку якісь здогади, і пліч-о-пліч вони рушили вздовж Белламі-роуд. Ця вулиця злегка закруглювалася ліворуч і налічувала зо шістдесят майже

однакових будинків — лискучі чорні двері, короткі бильця обабіч чистеньких східців, фігурно підстрижені куці у палісадниках. Тут і там виднілися мармурові леви й мідні таблички з іменами та професіями; у вікнах верхніх поверхів поблискували люстри, а за одними відчиненими дверима виднілася шахова підлога, олійні картини у позолочених рамах і сходи в георгіанському стилі.

Дорогою Страйк обмірковував інформацію, яку знайшла в інтернеті Робін. Як він і підозрював, Бристоу казав неправду, запевняючи, що поліція не шукала Бігуна та його поплічника. Серед численних істеричних публікацій, які не зникли зі світового павутиння, були і заклики до обох чоловіків заявити про себе — але результатів вони не принесли.

На відміну від Бристоу, Страйк не знайшов у цьому ознак некомпетентності поліції чи того, що можливого підозрюваного не стали шукати. Сигналізація, яка спрацювала тоді, коли чоловіки тікали з району, натякала на серйозну причину не виходити на зв'язок з поліцією. Ба більше, Страйк не знав, наскільки добре Бристоу знайомий з непевною якістю записів з камер спостереження, але сам він мав широкий досвід роботи з каламутними чорно-білими картинками, які лише збивали з пантелику і за якими годі було когось упізнати.

Страйк також відзначив, що ані у розмові, ані в своїх нотатках Бристоу нічого не сказав про зразки ДНК, зібрані у квартирі сестри. Страйк мав підозру, що поліція так радо виключила Бігуна і його друга з кола підозрюваних через те, що у квартирі не знайшли стороннього ДНК. Втім, Страйк знав, що справжні жертви помилкових суджень легко відкидають такі дрібниці, як зразки ДНК, заявляючи про забрудненість місця злочину чи про змову. Вони бачать тільки те, що бажають бачити, сліпі до незручної, невблаганної правди.

Та ранкові пошуки у «Гуглі» наводили на думки про істинні причини одержимості Бристоу цим Бігуном. Його сестра досліджувала своє біологічне коріння, навіть знайшла свою мати, яка, навіть якщо відкинути пристрасть преси до сенсаційних перевертень, видавалася не надто симпатичним персонажем. Понад сумнів, одкровення на взір тих, що їх знайшла вранці Робін, не були приємними не лише для Лендрі, а й для її прийомної родини. Чи не міг Бристоу через власну неврівноваженість (Страйк себе не обманював — на людину душевно стійку цей чоловік точно не скидався) вирішити, що Лула, якій так

поталанило, спокушала долю? Що вона кликала біду, коли намагалася розкрити таємниці свого походження; що пробудила демона з далекого минулого, який її і вбив? Чому чорношкірий чоловік неподалік Лули так непокоїв Бристоу?

Страйк і Робін дедалі глибше заходили на територію багатіїв і от нарешті опинилися на розі вулиці Кентигерн-Гарденз. Як і на Белламі-роуд, тут панувала атмосфера пихатої, самовдоволеної заможності. Будинки були пізньовікторіанські, з червоної цегли, оздоблені каменем, з вікнами під важкими сандриками та з кам'яними балконами на всіх чотирьох поверхах. Кожний вхід оточували біломармурові портики, по три білі сходи вели з тротуару до лискучих чорних дверей. Усе було дороге, доглянуте, чисте, впорядковане. Виднілося хіба кілька запаркованих машин: натяк на те, що заїхати сюди можна лише за перепусткою.

Захисні стрічки та юрби журналістів більше не відділяли номер 18 від сусідніх будинків, і він повернувся до їхнього гречного товариства.

— Балкон, з якого вона випала, на четвертому поверсі,— сказав Страйк,— це десь сорок футів висоти.

Він оглянув красивий фасад. Робін відзначила, що балкони на трьох верхніх поверхах були неширокі, місця між вікном і балюстрадою ледве вистачало, щоб стати.

— Справа в тім,— пояснював їй Страйк, мружачись на балкон високо над їхніми головами,— що коли штовхнути людину з такої висоти, не факт, що вона помре.

— О, хіба ні? — запротестувала Робін, міряючи поглядом чималу відстань між балконом і тротуаром.

— Ви здивуєтесь, але ні. Я місяць пролежав поруч з одним валлійцем, якого знесло вибухом саме з такої висоти. Розтрощило ноги й таз, сильна внутрішня кровотеча, але він досі з нами.

Робін глипнула на Страйка — чого це він місяць десь пролежав? Але детектив того не помітив, бо похмуро дивився на вхідні двері.

— Кодовий замок,— промимрив він, вказуючи на металевий квадрат з кнопками біля дверей,— а над входом камера. Бристоу про цю камеру нічого не казав. Можливі новини.

Кілька хвилин він стояв перед громадям червоноцегляних фасадів цих дивовижно дорогих фортець, обмірковуючи теорію за теорією. Чому, власне, Лула Лендрі вирішила оселитися тут? Сонна, традиційна,

задушлива вулиця Кентигерн-Гарденз була природнім місцем для багатіїв інакшого штабу: російських і арабських олігархів, корпоративних магнатів, що живуть почасти у місті, почасти у замиських маєтках, і заможних старих дів, які тихо догнивають серед колекцій творів мистецтва. Йому здався дивним такий вибір житла для двадцятитрьохрічної дівчини, яка, згідно з усіма статтями, що їх читала вранці Робін, оберталася серед людей творчих і чие знамените відчуття стилю було скоріше вуличним, ніж салонним.

— На вигляд усе добре захищене, правда? — сказала Робін.

— Так. І це коли не брати до уваги юрбу папараці, які тієї ночі стояли тут на варті.

Страйк відкинувся на чорну огорожу номера 23, вглядаючись у номер 18. Вікна колишньої оселі Лендрі були вищі, ніж на інших поверхах, а балкон, на відміну від інших, не прикрашали фігурні кущики. Страйк витягнув з кишені пачку цигарок і запропонував Робін; та похитала головою, здивована, бо не бачила, щоб він палив у офісі.

Підкуривши і глибоко затагнувшись, Страйк сказав, не зводячи очей зі входу:

— Бристоу гадає, що тієї ночі туди хтось заходив — непомічений.

Робін, яка уже вирішила, що у будівлю ніяк не проникнути, подумала була, що зараз він ту теорію розкритикує, але помилилася.

— Якщо так,— мовив Страйк, вглядаючись у двері,— то це було сплановано, і сплановано дуже добре. Не може так поталанити, щоб людина легко обійшла фотографів, кодовий замок, охоронця і замкнені двері квартири, а тоді ще й повернулася. Річ у тім,— він почував підборіддя,— що така ретельність у проникненні не в'яжеться з недбалістю убивства.

Робін різонуло слово «недбалість» — ця черствість з боку Страйка.

— Штовхнути людину з балкона — то спонтанна дія,— пояснив Страйк, ніби побачив, як вона внутрішньо скривилася.— Гаряча кров. Сліпий гнів.

Він виявив, що компанія Робін його задовольняє і заспокоює — не лише тому, що вона уважно слухала його і не починала розмови, коли він мовчав, а й через ту обручку з сапфіром у неї на підмізинному пальці, яка була мов акуратна крапка: тільки до сих, а далі зась. Страйкові це цілком підходило. Можна було ненав'язливо вихвалитися — одна з небагатьох радощів, які йому ще лишилися.

— А якщо вбивця вже був усередині?

— Це набагато вірогідніше,— озвався Страйк, і Робін відчула велике задоволення собою.— І якщо вбивця був усередині, маємо на вибір самого охоронця, когось із подружжя Бестигі чи невідомого, який ховався у будівлі потай від усіх. Якщо йдеться про Бестигі чи Вілсона, проблеми зі входом і виходом немає: їм досить було повернутися туди, де вони мали бути. Лишався ризик, що Лула скалічиться, але виживе і все розповість, але якщо це зробив котрийсь із них, у спонтанному, продиктованому гнівом злочині є сенс. Посварилися, потім її бездумно штовхнули.

Страйк кури́в і далі вивчав фасад, а саме проміжок між вікнами на першому поверсі й на третьому. Головно він думав про Фреді Бестигі, кінопродюсера. Робін з'ясувала, що коли Лула перекинулася через бильця балкона на два поверхи вище, Бестигі спав. Той факт, що на сполох забила дружина Бестигі, яка наполягала, що вбивця нагорі, у той час як чоловік стояв поруч з нею, означало, що вона принаймні не підозрювала його. Хай там як, саме Фреді Бестигі був з чоловіків найближче до загиблої у момент смерті.

З досвіду Страйк знав, що профани захоплюються мотивом; але у списку професіоналів на першому місці — можливість.

Підтверджуючи — за незнанням — свій статус цивільної, Робін сказала:

— Але нащо комусь сваритися з нею серед ночі? Про те, що вона не ладнала з сусідами, наче нічого не було? І це точно не могла зробити Тенсі Бестигі, так? Нащо б їй бігти униз до охоронця, якщо вона тільки-но зіштовхнула Лулу з балкона?

Страйк не дав прямої відповіді, бо, здавалося, стежив за ходом власної думки, але за мить озвався:

— Бристоу зациквився на чверті години після того, як його сестра зайшла всередину, фотографи пішли, а охоронець покинув пост, бо йому стало зле. Це означало, що фойє на короткий час стало прохідним, — але як людина поза будівлею могла знати, що Вілсон не на місці? Вхідні двері не скляні.

— Плюс,— проникливо додала Робін,— треба знати код, щоб їх відімкнути.

— Люди схильні до недбальства. Якщо тільки охорона не змінює код повсякчас, його може знати купа небажаних персонажів. Гляньмо,

що отам.

Мовчки вони пройшли до кінця Кентигерн-Гарденз, де виявили вузький провулок, який дещо криво огинав блок будинків, до якого належав і той, де мешкала Лендрі. Страйка насмішило те, що провулок називався Серфз-Вей — «шлях слуги». Достатньо широкий для однієї автівки, він був добре освітлений, і сховатися тут було ніде — суцільні довгі, високі, гладенькі стіни обабіч брукованого проходу. Незабаром Страйк і Робін дійшли до великих автоматичних дверей, поруч з якими на стіні величезними літерами було написано: «ПРИВАТНА ВЛАСНІСТЬ». Тут ховався підземний паркінг для жителів Кентигерн-Гарденз.

Коли вони опинилися, за Страйковими підрахунками, біля будинку номер 18, Страйк підстрибнув, захопився за край стіни і підтягнувся. З того боку тягнулися невеликі, ретельно доглянуті садки. Між кожним рівненьким, акуратно підстриженим газоном і будинком, до якого він прилягав, виднілися тінисті сходи на цокольний поверх. Людині, яка хотіла б залізи у будинок з затиля, знадобилася б, на Страйкову думку, драбина, або помічник, щоб підсадив, а також міцна мотузка.

Він зіслизнув зі стіни і, приземлившись на протез, придушено скрикнув від болю.

— То нічого,— запевнив Страйк, коли Робін теж занепокоєно зойкнула; вона помітила, що він кульгає, і вирішила, що Страйк, мабуть, розтягнув гомілку.

Від шкандибання бруківкою куксу натерло сильніше. Через негнучку конструкцію штучної гомілки ходити нерівними поверхнями було важче. Страйк подумки поремствував, що взагалі поліз на ту стіну. Робін, може, і гарненька дівчина, але й близько не рівня жінці, від якої він щойно пішов.

— Ти впевнена, що він детектив? Бо це кожен уміє. «Гуглом» користуватися.

Метью після довгого дня, незадоволеного клієнта і неприємної розмови з босом був дратівливий. Те, що наречена отак наївно і не до речі захоплюється іншим чоловіком, йому не сподобалося.

— Він нікого не гуглив,— пояснила Робін.— То я гуглила, а він працював над іншою справою.

— Мені вся ця ситуація не подобається. Робін, він спить в офісі. Ти не думаєш, що там щось нечисто?

— Кажу тобі, я гадаю, що він тільки-но розійшовся зі своєю жінкою.

— Ото вже не дивно,— заявив Метью.

Робін опустила його тарілку згори на свою і пішла на кухню. Вона сердилася на Метью і трохи — на Страйка. Шукати знайомих Лули Лендрі у кіберпросторі їй сподобалося; але тепер, озираючись назад і дивлячись на ситуацію очима Метью, вона запідозрила, що Страйк дав їй дурну роботу, щоб згаяти час.

— Слухай, я нічого не кажу,— мовив з-за дверей кухні Метью.— Мені просто здається, що він дивак. І що то за прогулянки серед дня?

— Метью, ми не гуляли. Ми ходили дивитися місце зло... місце, де, на думку клієнта, щось сталося.

— Робін, та не роби з цього такої таємниці,— розсміявся Метью.

— Я підписала угоду про нерозголошення,— різко озвалася вона, озирнувшись через плече.— Я не маю права тобі нічого розповісти про справу.

— Справу!

Метью знову презирливо пирхнув.

Робін ходила крихітною кухнею, прибираючи продукти і грюкаючи дверцятами шафок. Незабаром Метью, спостерігаючи за нею, подумав, що міг бути неправий. Він став позаду неї, коли вона скидала залишки їжі у відро, обійняв, сховав обличчя у вигині шиї, взяв у долоню і погладив персо, на якому лишилися випадково завдані Страйком синці — що незворотно вплинуло на ставлення Метью до того чоловіка. Метью мимрив примирливі фрази у медове волосся Робін, але та

вивернулася і поклала тарілки у раковину.

Робін здавалося, що сумніву піддають її власну фаховість. Страйка, здавалося, зацікавили речі, які вона знайшла в інтернеті. Він подякував їй за професіоналізм та ініціативність.

— Скільки у тебе нормальних співбесід наступного тижня? — спитав Метью, коли вона відкрила холодну воду.

— Три! — гукнула вона, перекрикуючи гудіння води й сердито тручи тарілку.

Робін дочекалася, коли він піде до вітальні, й тільки тоді вимкнула кран. Вона помітила, що до обручки прилип шматочок замороженого горошку.

До Шарлоттиної квартири у п'ятницю Страйк приїхав о дев'ятій тридцять. Це, вирішив він, дає їй час дійсно піти з квартири — якщо вона взагалі збирається йти, а не чатувати на нього. Обабіч широкої вулиці височіли розкішні, елегантні білі будинки, росли платани, тут була м'ясна крамниця ніби щойно з п'ятдесятих, кафе, де сиділи представники вищих прошарків середнього класу, вишукані ресторани. Страйкові все це завжди здавалося дещо несправжнім, театральним. Мабуть, у глибині душі він завжди знав, що перебуває тут тимчасово, що тут йому не місце.

До того, як відімкнути вхідні двері, Страйк гадав, що Шарлотта вдома; та щойно переступив поріг, зрозумів, що у квартирі нікого немає. Тиша мала той недбалий відтінок, що говорить про байдужість безлюдних кімнат, і коли Страйк рушив коридором, його кроки лунали чужинно й надто гучно.

Посередині вітальні стояли чотири картонні коробки, відкриті, щоб він міг подивитися, що там. Усередині лежали його дешеві вірні скарби, скинуті до купи, мов на продаж на товкучці. Страйк підняв верхні речі, щоб перевірити все, що під ними, але нічого не здавалося побитим, подертим, залитим фарбою. Інші люди його віку мали будинки і пральні машини, автівки й телевізори, меблі, садки, гірські велосипеди, газонокосарки; Страйк мав чотири коробки мотлоху і розрізнені спогади.

Мовчазна кімната, посеред якої він стояв, говорила про добрий смак — старовинний килим, блідо-рожеві стіни, меблі темного дерева, забиті книжками шафи. Єдиною деталлю, що змінилася, відколи Страйк пішов звідси недільного вечора, було фото на скляному столику біля дивана. Тоді там стояла їхня з Шарлоттою фотографія — вони двоє сміються на пляжі у Сент-Мосі. Тепер з тієї самої срібної рамки до Страйка поблажливо усміхався чорно-білий студійний портрет Шарлоттиного покійного батька.

Над коминковою полицею висів написаний олією портрет вісімнадцятирічної Шарлотти — обличчя флорентійського янгола у хмарі темного волосся. В її родині було заведено наймати художників, щоб обезсмертити нащадків: звичаї, геть чужі для Страйка, які він

пізнавав, мов ворожу країну. Від Шарлотти він дізнався, що гроші, з якими він ніколи не знався, можуть сусідити з нещастям і жорстокістю. Її сім'я, попри всі свої чемні манери, гречність, лоск, ерудованість і подекуди навіть екстравагантність, була навіть божевільніша й дивніша за його власну. Коли вони з Шарлоттою уперше зішлись, між ними була велика схожість.

Дивна, непрохана думка прибукала Страйкові у голову, коли він дивився на той портрет: що саме для цього його й намалювали — щоб одного дня ті великі каро-зелені очі побачили, як піде Страйк. Чи знала Шарлотта, як воно йому буде — крастися порожньою квартирою під поглядом її прекрасної юної подоби? Чи розуміла, що картина зробить її справу краще, ніж вона сама?

Відвернувшись, він пройшовся іншими кімнатами, але вона не лишила йому ніякої роботи. Всі сліди його буття тут — від зубної щітки до солдатських черевиків — прибрали й склали у коробки. Страйк оглянув спальню, і кімната ніби дивилася на нього, спокійна і холодна: темний паркет, білі фіранки, тендітний туалетний столик. Ліжко, як і портрет, скидалося на живу істоту і, здавалося, дихало. Згадай, що тут було й чого більше ніколи не буде.

Страйк одну по одній виніс коробки за поріг, і на останній зіткнувся з сусідою, який, зловтішно шкірячись, замикав двері свого помешкання. Він носив теніски з піднятими комірцями й задихано іржав навіть над найменшими Шарлоттиними дотепами.

— Забираєтеся? — запитав він.

Страйк грюкнув перед ним дверима Шарлоттиної квартири.

Перед дзеркалом у передпокої він зняв зі свого кільця ключі від дверей й акуратно поклав їх на півмісяць столика поруч з мискою з сухими квітами. Страйкове обличчя у дзеркалі було пом'яте й немите; праве око досі набрякле, жовто-бузкове. У тиші до нього долинув голос із сімнадцятирічної давнини: «Та як, бляха, такому лобкоголовому троглодитові, як ти, взагалі таке випало, Страйку?» Здавалося неймовірним, що таки випало, бо він стояв у передпокої, якого більше не побачить.

Остання мить божевілля, проміжок між ударами серця, як тоді, коли він помчав слідом за нею п'ять днів тому: залишитися тут, дочекатися її повернення, потім узяти у долоні її довершене лице і сказати: спробуймо ще раз.

Та вони вже пробували ще раз, і ще, і ще, і щоразу, коли спадала хвиля взаємного тяжіння, між ними лягала огидна руїна минулого, кидаючи темну тінь на все, що вони намагалися відбудувати.

Страйк востаннє зачинив по собі двері Шарлоттиної квартири. Сусіда зі своєю посмішкою зник. Спустивши коробки зі сходів на тротуар, Страйк чекав на чорний кеб.

Страйк попередив Робін, що в її останній ранок в офісі запізниться. Він дав їй запасний ключ і велів заходити, не чекаючи на нього.

Її трохи образило те, як буденно він сказав це слово — «останній».

Це свідчило, що попри те, як добре вони ладнали (хоч і у сторожко-професійній манері), і наскільки організованішим став його офіс і чистішою страшна вбиральня за скляними дверима, і наскільки кращий вигляд має гудзик дзвінка унизу без того папірця на скотчі — замість нього Робін почепила акуратно надруковану табличку у пластиковому конверті (їй коштувало півгодини часу і двох зламаних нігтів відірвати стару наклейку), і з яким професіоналізмом вона приймала повідомлення, і якими розумними зауваженнями ділилася щодо майже напевно неіснуючого убивці Лули Лендрі,— попри все це Страйк рахує дні, чекаючи, коли вже здихається Робін.

Те, що він просто не може дозволити собі послуги тимчасового секретаря, було цілком очевидно. Страйк мав усього двох клієнтів, здавався безхатком (це повсякчас підкреслював Метью, ніби спати у власному офісі — то ознака повного падіння); звісно ж, Робін розуміла, що Страйкові немає сенсу її тримати. Але їй не хотілося, щоб приходив понеділок. Її чекає новий незнайомий офіс («Тимчасові рішення» уже туди дзвонили): понад сумнів, то буде охайне, світле, людне місце, де, як це заведено, повно пліткаррок, чії справи здаватимуться Робін геть порожніми. Вона, може, і сама не вірила в існування убивці, і бачила, що й Страйк не вірить, але поринула у процес доведення факту його неіснування.

Весь цей тиждень захопив Робін сильніше, ніж вона готова була зізнатися Метью. Навіть дзвінки у компанію «Бест-Філмз», яка належала Фреді Бестигі (Робін надзвонювала двічі на день і раз у раз чула відмову з'єднати її з кінопродюсером), давали відчуття власної важливості, якого вона не відчувала за всю попередню кар'єру. Робін захоплювалася роботою людського розуму: в університеті вона вивчала психологію, поки її навчання не обірвалося через непередбачувані обставини.

О пів на одинадцятку Страйк ще не прийшов, зате прийшла дебела пані в жовтогарячому пальті й пурпуровому в'язаному береті, з

нервовою усмішкою. Це була місіс Гук, відома Робін — лише на ім'я — як друга Страйкова клієнтка. Робін усадила місіс Гук на продаваний диван поруч зі своїм столом і принесла їй чашку чаю. (Потому як Робін, ніяковіючи, розповіла Страйкові про хтиві погляди містера Крауді з нижнього поверху, той купив дешеві чашки і коробку чаю в пакетиках).

— Знаю, я прийшла зарано,— вже втретє повторила місіс Гук, ледь присьорбуючи гарячий чай.— Я вас раніше не бачила — ви новенька?

— Я тимчасова,— відповіла Робін.

— Гадаю, ви здогадалися, справа в моєму чоловікові,— говорила місіс Гук, не слухаючи.— Ви таких жінок, як я, мабуть, щодня бачите, так? Жінок, які воліють знати найгірше. Я вагалася роками, роками! Але краще знати, правда ж? Краще знати. Я гадала, Корморан буде в себе. Він зараз щось робить в іншій справі, так?

— Саме так,— відповіла Робін, яка гадала, що насправді Страйк вирішує якісь питання, пов'язані з його таємничим особистим життям; коли він казав, що запізниться, то вигляд мав замкнутий.

— А ви в курсі, хто його батько? — спитала місіс Гук.

— Ні, не в курсі,— відповіла Робін, гадаючи, що йдеться про чоловіка бідолашної жінки.

— Джонні Рокбі! — драматично повідомила місіс Гук.

— Джонні Ро...

Робін відібрало мову, бо водночас стало зрозуміло, що місіс Гук говорить про Страйка і що за скляними дверима з'явилася Страйкова масивна постать. Робін помітила, що він несе щось величеське.

— Місіс Гук, заждіть хвилинку,— сказала вона.

— Що? — спитав Страйк, визирнувши з-за картонної коробки, коли Робін вискочила з дверей і зачинила їх по собі.

— Там місіс Гук,— пошепки повідомила вона.

— Та щоб його. На годину раніше.

— Знаю. І я подумала, що вам варто, ну, навести лад у себе в кабінеті, перш ніж вона зайде.

Страйк опустив коробку на металеву підлогу.

— Мені треба позаносити з вулиці ще кілька таких,— сказав він.

— Я допоможу,— запропонувала Робін.

— Ні, ви йдіть підтримуйте люб'язну розмову. Вона вчиться гончарної справи й гадає, що чоловік зраджує її зі своєю бухгалтеркою.

Страйк покульгав униз, лишивши коробку поруч зі скляними дверима. Джонні Рокбі! Невже таке можливо?

— Він уже майже тут,— бадьоро сказала Робін до місіс Гук, сідаючи за стіл.— Містер Страйк сказав мені, що ви захоплюєтеся гончарством. Я сама завжди хотіла...

П'ять хвилин Робін краєм вуха слухала оповідь про здобутки в царині гончарства і про чарівного чуйного молодика, який там викладає.

Потім скляні двері відчинилися, й увійшов Страйк — без коробок, зате з увічливою усмішкою, зверненою до місіс Гук. Та аж підскочила.

— Ой, Корморане, що з оком? — вигукнула вона.— Підбили?

— Та ні,— озвався Страйк.— Якщо ви дасте мені хвилинку, місіс Гук, щоб я дістав вашу справу...

— Корморане, я знаю, що прийшла зарано, вибачте... Я всю ніч не могла заснути...

— Дайте-но я заберу чашку, місіс Гук,— запропонувала Робін, таким чином відвертаючи увагу клієнтки, щоб за короткі секунди, поки Страйк заходив у двері кабінету, та не помітила розкладачки, спальника і чайника.

За кілька хвилин Страйк знову з'явився, оповитий пахощами синтетичного цитруса, і місіс Гук, перелякано глянувши на Робін, зникла в його офісі.

Двері зачинилися.

Робін знову сіла за стіл. Ранкову пошту вона вже переглянула. Покрутившись на офісному стільці, вона буденно відкрила «Вікіпедію». Потім неуважно — ніби і не знала, що роблять її пальці — надрукувала два прізвища: «Рокбі Страйк».

Одразу ж відкрилася стаття з чорно-білим фото у заголовку: чоловіка, знаменитого ось уже чотири десятки років, неможливо було не впізнати. Він мав вузьке арлекінське обличчя і шалені очі, на які так легко малювати карикатури: через легку косоокість ліве око дивилося трішки вбік. Чоловік широко розтулив рота, його обличчям струменів піт, волосся розмаялося — Рокбі кричав у мікрофон.

Джонатан Ленард «Джонні» Рокбі (нар. 1 серпня 1948 року) — вокаліст популярного у 1970-і роки рок-гурту

«The Deadbeats», член Зали слави рок-н-ролу, володар кількох нагород «Греммі»...

Страйк на нього був і близько не схожий, хіба що очі такі ж самі

трохи неадекватні — але у Страйка, врешті-решт, то був тимчасовий стан.

Робін прокручувала далі:

...мультиплатиновий альбом «Hold It Back» у 1975 році. Рекордний тур Америкою урвався через облаву наркополіції у Лос-Анджелесі й арешт нового гітариста Девіда Карра, з яким...

А ось розділ «Особисте життя»:

Рокбі був одружений тричі. Перша дружина (1969-1973) — подруга зі школи мистецтв Ширлі Малленз, від якої Рокбі має одну доньку, Меймі. Друга дружина (1975-1979) — модель, актриса й активістка-правозахисниця Карла Астольфі, від якої він має двох доньок — телеведучу Габрієллу Рокбі й дизайнерку прикрас Данієллу Рокбі. Третя дружина (з 1981 р. по нинішній час) — кінопродюсерка Дженні Трем, від якої Рокбі має двох синів, Едварда й Ала. Також Рокбі має доньку Пруденс Донлеві від актриси Ліндсі Фентрон і сина Корморана від відомої фанатки — супергрупі сімдесятих років Леди Страйк...

З кабінету за спиною Робін почувся різкий крик. Робін рвучко схопилася на ноги, стілець, трусячись, від'їхав геть.

Крик став ще гучніший і пронизливіший. Робін бігом перетнула приймальню і відчинила двері до кабінету.

Місіс Гук, тепер без жовтогарячого пальта й пурпурового берета, у якомусь квітчастому балахоні до джинсів, гамселила Страйка кулаками у груди, завиваючи, як чайник перед закипанням. Зойк на одній ноті не припинявся — здавалося, якщо жінка зараз не вдихне, то задихнеться.

— Місіс Гук! — скрикнула Робін, хапаючи її ззаду під руки з обвислою шкірою, щоб зняти зі Страйка відповідальність за відсіч жінці. Але місіс Гук виявилася дужчою, ніж можна було виснувати з її вигляду; вона замовкла, щоб ковтнути повітря, але і далі молотила Страйка, тож йому лишилося тільки схопити її за зап'ястки.

Але місіс Гук вивернулася з його слабкої хватки і кинулася до Робін, виючи як собака.

Поплескуючи заплакану жінку по спині, Робін непомітними хитрими маневрами скерувала її до дверей у приймальню.

— Нічого, місіс Гук, нічого,— заспокійливо повторювала вона, садовлячи бідолаху на диван.— Я запарю вам чаю. Нічого.

— Мені дуже прикро, місіс Гук,— сухо сказав Страйк з-за дверей

кабінету.— Такі новини завжди нелегко чути.

— Я д-думала, що то Валері,— проскавчала місіс Гук, тримаючись за скуйовджену голову і хитаючись на дивані.— Я д-думала, то Валері, а н-не моя... н-не моя власна сестра.

— Несу чай! — вигукнула нажахана Робін.

Вона вже стояла у дверях з чайником, коли пригадала, що лишила статтю про Джонні Рокбі на моніторі. Дивно буде в такий момент рвонути назад, щоб її згорнути, тож вона швидко вийшла геть, сподіваючись, що Страйк, заклопотаний місіс Гук, не помітить.

Спливло ще сорок хвилин, поки місіс Гук випила другу чашку чаю і виплакалася у половину рулону туалетного паперу, який Робін принесла з убиральні. Зрештою клієнтка пішла, стискаючи папку з компрометуючими світлинами, на яких було вказано, коли й де їх зробили. Вона важко дихала, витираючи очі.

Страйк дочекався, поки вона зникне в кінці вулиці, тоді вийшов, весело наспівуючи, і купив сандвічі собі й Робін, які вони разом і з'їли за її столом. Це був найприятніший жест, який вона від нього дочекалася за цілий тиждень спільної роботи, і Робін була певна, що це лише тому, що він її скоро здихається.

— А знаєте, я сьогодні зустрічаюся з Дериком Вілсо-ном,— мовив Страйк.

— Охоронець з діареєю,— кивнула Робін.— Так.

— Коли я повернуся, вас уже не буде, тож дайте-но я вам підпишу графік. І слухайте, дякую за...— Страйк кивнув на порожній диван.

— О, без проблем. Бідолашна.

— Так. Але принаймні вона має що йому пред'явити. І,— провадив Страйк,— дякую за все, що ви для мене цього тижня зробили.

— Це входить у мої обов'язки,— з легкістю відповіла Робін.

— Якби тільки я міг дозволити собі секретарку... але, гадаю, ви скоро зароблятимете грубі гроші на посаді особистого помічника якогось великого цабе.

Робін чомусь образилася.

— Не такої роботи мені хочеться,— сказала вона.

Запала дещо напружена пауза.

Страйк переживав мить внутрішньої боротьби. Перспектива того, що стіл секретарки спорожніє, не тішила; товариство Робін було приємно необтяжливе, її професіоналізм надихав; але ж це так

жалюгідно (і до того ж марнотратно) — платити за товариство, мов якийсь хворий вікторіанський багатій. «Тимчасові рішення» брали хижацьку комісію; таку розкіш, як Робін, він собі дозволити не міг. Той факт, що вона не стала розпитувати його про батька (Страйк-бо помітив на моніторі комп'ютера відкрити на сторінці Джонні Рокбі «Вікіпедію») додало приємного враження про неї, бо це був вияв незвичної стриманості, а саме за цим стандартом він нерідко робив висновки про нових знайомих. Але це не могло змінити суворої практичності ситуації: Робін мусить піти.

Проте відчуття було десь таке, як коли Страйк в одинадцять років упіймав у лісі Тревайлор вужика і довго благав тітку Джоан: «Будь ласка, можна я його залишу... ну будь ласочка...»

— Я, мабуть, піду вже,— сказав Страйк, підписавши їй графік і кинувши обгортку від сандвіча і порожню пляшку з-під води у смітник під столом.— Дякую за все, Робін. Щастя вам у пошуку роботи.

Він узяв пальто і вийшов за скляні двері.

На сходах, точно на тому місці, де він у перший день мало не вбив її, а тоді врятував, Страйк завмер. Інстинкт не дав піти, вчепившись, мов упертий пес.

За спиною грюкнули скляні двері, Страйк розвернувся. Обличчя Робін знову порожевіло.

— Слухайте,— сказала вона.— Ми можемо укласти приватну угоду. Можна відмовитися від «Тимчасових рішень». Платитимете мені напряму.

Страйк завагався.

— Агенції такого не люблять. Вас викинуть з роботи.

— Байдуже, у мене на тому тижні три співбесіди. Якщо ви не проти, коли я ходитиму на них у робочий...

— Та без проблем,— вихопилося у Страйка.

— Ну, тоді я залишуся ще на тиждень-два.

Пауза. Здоровий глузд вступив у коротку запеклу боротьбу з інстинктом і бажанням — і програв.

— Ага... гаразд. Ну, коли так, зателефонуйте ще раз Фреді Бестигі?

— Так, звісно,— відповіла Робін, ховаючи радість під маскою спокійного професіоналізму.

— Тоді до зустрічі у понеділок вранці.

Уперше Страйк наважився їй усміхнутися. Мабуть, він мав на себе

злитися, але у прохолодну днину Страйк вийшов, ні про що не жаліючи.
Натомість він відчував дивний приплив оптимізму.

Одного разу Страйк спробував полічити всі школи, які відвідував у дитинстві, й нарахував сімнадцять — хоча мав підозру, що зо двійко забув. Він не став включати до переліку короткий період буцімто домашнього навчання, що тривало два місяці, які він прожив з матір'ю і сестрою у сквоті на Атлантик-роуд у Брикстоні. Тодішній материн бойфренд, білий музикант-растафарянин, який сам себе перехрестив Шумбою, вважав, що шкільна система закріплює цінності патріархату й матеріалізму, скверна яких не повинна торкнутися його цивільних пасинка й падчерки. Головний урок, який Страйк виніс із двох місяців домашнього навчання, полягав у тому, що навіть за суто духовних причин вживання марихуани вона робить людину тупою і дратівливою водночас.

Дорогою до кафе, де було призначено зустріч з Дериком Вілсоном, Страйк невідь-навіщо дав гака через Брикстон-Маркет. Рибний запах критих прилавків; строкаті відкриті вітрини супермаркетів, де громадаються незнайомі фрукти й овочі з Африки й Вест-Індії; халяльні м'ясники й перукарні з великими фото рясно оздоблених кісок і локонів, з рядами білих полістиренових голів у перуках, виставлених у вітринах, — усе це повернуло Страйка на двадцять шість років у минуле, у ті місяці, коли він блукав вулицями Брикстона разом з малою сестричкою Люсі, поки сонні мама й Шумба валялися на брудних подушках у сквоті, мляво обговорюючи важливі духовні засади виховання дітей.

Семирічна Люсі мріяла мати коси, як у дівчат з Вест-Індії. Під час довгої поїздки назад до Сент-Моса, яка поклала край їхньому брикстонському життю, Люсі на задньому сидінні «морриса», який належав тітці Джоан і дядькові Теду, висловила бажання мати кіски з намистинами. Страйк пам'ятав, як тітка Джоан спокійно погодилася, що це дуже гарно; у дзеркалі заднього огляду було помітно зморшку в неї між бровами. Джоан старалася — з роками все менш успішно — не ганити перед дітьми їхню матір. Страйк так і не дізнався, у який саме спосіб дядько Тед довідався, де вони мешкають; просто одного дня вони з Люсі повернулися до сквота і побачили, що посеред кімнати стоїть здоровенний материн брат і погрожує розквасити Шумбі носа. За два дні вони з Люсі повернулися до Сент-Моса і до школи, яку з перервами

відвідували кілька років, возз'єднуючись із давніми друзями так, ніби й не розставалися, і швидко позбуваючись акцентів, яких задля камуфляжу набували у місцях, куди вивозила їх Леда.

Страйк не потребував указівок, які залишив через Робін Дерик Вілсон, бо здавна знав кав'ярню «Фенікс» на Колдгарбор-лейн.

Час до часу мама й Шумба водили їх сюди: крихітний, схожий на хижку коричневий заклад, де можна було — якщо ти не вегетаріанець, на відміну від мами й Шумби — поласувати великим і смачним сніданком, який складався з гірки яєчні з беконом і горнятка чаю кольору тикового дерева. Кав'ярня виявилася точно така сама, як він і пам'ятав: затишна, маленька, затемнена, з дзеркальними стінами, у яких відбивалися столики під дерево, кольорові бордово-білі кахлі на підлозі та стеля кольору тапіоки, обклеєна цвілими шпалерами. Квадратна офіціантка середніх літ мала коротке випрямлене волосся і великі жовтогарячі пластмасові серезки; вона відсунулася, щоб дати Страйкові пройти повз касу.

За столиком під пластиковим годинником з написом «Пукка Пайз» сидів сам-один кремезний вест-індієць і читав газету «Сан».

— Дерик?

— Він. А ти Страйк?

Потиснувши велику суху Вілсонову долоню, Страйк сів. Він прикинув, що коли охоронець підведеться, то буде на зріст десь як він сам. Рукави Вілсонової спортивної кофти напиналися і від м'язів, і від сала; охоронець був коротко стрижений, гладенько поголений і мав гарні очі-мигдалини.

Страйк замовив пиріг і картопляне пюре з написаного крейдою на дошці меню і задоволено подумав, що зможе ці чотири фунти сімдесят п'ять пенсів списати на витрати.

— Ага, пиріг і пюре тут добрі,— зазначив Вілсон.

У його лондонському акценті бриніла ледь помітна карибська нотка. Вілсон мав грудний, спокійний, стриманий голос. Страйк подумав, що у формі охоронця він справляє дуже заспокійливе враження.

— Дякую, що погодився зі мною зустрітися, я це ціную. Джон Бристоу незадоволений результатами розслідування смерті його сестри. Він найняв мене, щоб я ще раз перевірів усі докази.

— Так,— кивнув Вілсон,— знаю.

— Скільки він тобі заплатив за цю зустріч? — буденно поцікавився Страйк.

Вілсон моргнув, а тоді низько і трохи винувато реготнув.

— Двадцять п'ять фунтів,— сказав він.— Та коли людині від того легше, то що? Це нічого не змінить — вона вкоротила собі віку. Але ти питаєш, я не проти.

Він згорнув «Сан». На передовиці було фото виснаженого Гордона Брауна з мішками під очима.

— Ти вже все розповідав поліції,— сказав Страйк, розгортаючи блокнот і кладучи його поруч з тарілкою,— але непогано би ще раз із перших вуст почути, що саме сталося тієї ночі.

— Та без проблем. Ще, може, Кіран Коловас-Джонс підійде,— додав Вілсон.

Він, здавалося, був певний, що Страйк знає, хто це.

— Хто? — спитав Страйк.

— Кіран Коловас-Джонс. Він був Лулиним постійним водієм. Хоче з тобою поговорити.

— Гаразд, чудово,— кивнув Страйк.— Коли він буде?

— Не знаю, він на роботі. Прийде, якщо зможе.

Офіціантка поставила перед Страйком чашку з чаєм. Той подякував і клацнув ручкою. Та не встиг він нічого запитати, як Вілсон мовив:

— Містер Бристоу казав, ти — колишній військовий.

— Так,— кивнув Страйк.

— У мене племінник в Афганістані,— зронив Вілсон, відпиваючи чаю.— У провінції Гільменд.

— Який полк?

— Зв'язку,— відповів Вілсон.

— Скільки він там уже?

— Четвертий місяць. Мати ночами не спить,— сказав Вілсон.— Ти чого пішов?

— Ногу відірвало,— відповів Страйк з невластивою йому в цьому питанні відвертістю.

То була лише половина правди, але така, яку легко пояснити незнайомцю. Страйк міг лишитися, його готові були тримати й далі. Але втрата литки і стопи лише прискорила прийняття рішення, яке Страйк виношував уже кілька років. Він знав, що наближається критичний момент: якщо не піде зараз, далі буде важче це зробити — важче

призвичаїтися до цивільного життя. З роками армія майже непомітно змінює людину, обтесує її так, що течія військового життя легко несе її за собою. І все-таки він згадував перебування у службі спеціальних розслідувань з теплотою, на яку не вплинула втрата половини кінцівки. Страйк був би радий і Шарлотту згадувати з такою самою необтяженою ніжністю.

Вілсон кивком подякував Страйкові за відповідь.

— Суворо,— сказав він грудним голосом.

— Я порівняно з деким ще легко відбувся.

— Авжеж. У чоті племінника два тижні тому хлопець від вибуху загинув,— пригубив чай Вілсон.

— Ти ладнав з Лулою Лендрі? — спитав Страйк, тримаючи ручку напоготові.— Часто її бачив?

— Тільки як вона проходила повз охорону. Вона завжди віталася, казала «будь ласка» і «дякую», а такого не робить половина тих багатих паскуд,— лаконічно відповів Вілсон.— Наша найдовша розмова була про Ямайку. Лула збиралася там працювати, питала, де зупинитися, що там і як. І ще я взяв у неї автограф для Джейсона, мого племінника, на день народження. Вона підписала поштівку, я її послав до Афганістану. За три тижні до її смерті. Після того вона щоразу, як ми бачилися, питала про Джейсона, навіть ім'я його запам'ятала, і цим вона мені подобалася, розумієш? Я в охоронній справі уже давненько. Повно людей, які чекають, що ти за них підставишся під кулі, а самі навіть імені твого запам'ятати не хочуть. Так, вона була нормальна дівчина.

Страйкові принесли пиріг і пюре; страва аж парувала. Обоє чоловіків вирішили, що це слухна мить, і урочисто помовчали, роздивляючись тарілку з їжею.

У Страйка слинки текли, коли він, узявши виделку й ніж, запитав:

— Можеш детально описати, що саме сталося у ніч, коли Лула загинула? Вона виходила о котрій?

Охоронець замислено почухав руку, задерши рукав кофти; Страйк побачив татуювання — хрести, ініціали.

— Наче о сьомій вона виїхала того вечора. З нею була подружка — К'яра Портер. Пам'ятаю, вони виходили з дверей, а містер Бестигі саме заходив. Пам'ятаю тому, що він щось сказав Лулі. Що саме, я не чув, але воно їй не сподобалося. З обличчя було видно.

— З обличчя?

— Вона, схоже, образилася,— з готовністю пояснив Вілсон.— А потім я їх обох уже бачив на моніторі — Лулу і Портер. У машину сідали. У нас над дверима камера. Приєднана до монітора на стійці, щоб ми бачили, хто дзвонить у двері.

— Вона записує? Можна побачити відео?

Вілсон похитав головою.

— Містер Бестигі заявив, що не бажає бачити над дверима нічого такого. Жодних записувальних пристроїв. Він перший купив там квартиру, тому мав можливість обирати.

— Тобто це просто високотехнологічне вічко?

Вілсон кивнув. Від лівого ока до середини вилиці у нього тягнувся тонкий шрам.

— Авжеж. Отож, я бачив, як дівчата сіли у машину. Кіран — який прийде сюди до нас — того вечора її не возив, він мав забрати Дібі Макка.

— І хто був у той вечір їхнім шофером?

— Такий собі Мік з «Екзекарзу». Він раніше її не возив. Я бачив, як машину оточили фотографи, а тоді вона поїхала. Вони цілий тиждень там винюхували, бо знали, що вона знову зустрічається з Еваном Дафілдом.

— А що робив Бестигі після того, як Лула з К'ярою поїхали?

— Взяв у мене пошту і пішов до себе.

Страйк раз у раз відкладав виделку — записував.

— Хтось ще заходив чи виходив?

— Так, доставка — приїздили до Бестигі, бо він у той вечір запросив гостей. Після восьмої приїхала американська пара і зайшла до квартири номер один, а потім ніхто не виходив і не заходив десь до опівночі. Більше я нікого не бачив, поки не повернулася Лула — десь о пів на Другу. Чув, як папараці вигукували її ім'я на вулиці. Їх там якраз багацько зібралось. Частина йшла за нею від нічного клубу, інші вже чатували біля нас — чекали на Дібі Макка. Він мав приїхати десь о пів на першу. Лула подзвонила у двері, я її впустив.

— Вона не вводила коду?

— Її оточили зусібч, вона квапилася. Папараці кричали, тиснули на неї.

— А вона не могла зайти через підземний паркінг, щоб узагалі з ними не зустрічатись?

— Авжеж, вона так іноді робила, коли її возив Кіран, бо вона йому дала ключі від паркінгу. Але у Міка ключів не було, тож довелося заходити через центральний вхід... Я привітався і спитав, чи сильно сніжить, бо у неї був сніг у волоссі; Лула тремтіла, на ній була лише куца суконька. Сказала, що температура сильно нижче нуля, щось у цьому дусі. А тоді додала: «Коли вже вони відчепляться? Всю ніч тут чатуватимуть?» То вона про папараці. Я їй пояснив, що вони чекають на Дібі Макка, а він запізнюється. Вона була не в гуморі. Тоді пішла до ліфта і піднялася до себе.

— Не в гуморі, кажеш?

— Ага, зовсім не в гуморі.

— В суїцидальному настрої?

— Та ні,— відповів Вілсон,— радше сердита.

— А далі що було?

— А далі,— провадив Вілсон,— мені довелося піти до вбиральні. В животі щось страшне робилося. Треба було до нужника, що аж край, ну знаєш. Підчепив ту саму заразу, що й Робсон. Він навіть на роботу не вийшов, так мучився животом. Я сам бігав що п'ятнадцять хвилин. Просто без варіантів. Зроду на таке не хворів. Я був у туалеті, коли здійнявся крик. Ні,— виправився він,— спершу я почув «бум!» Таке гучне «бум!» десь удаліні. Пізніше я здогадався, що то, мабуть, упало тіло — тобто Лула. А вже потім на сходах почався галас, дедалі гучніший. Я натягаю штани, вискакую у фойє, а там місіс Бестигі — вся труситься, виє, мов сука скажена, а сама у білизні. Каже, Лула мертва, якийсь чоловік штовхнув її з вікна квартири. Я велів їй не рухатися, сам побіг до дверей. І побачив її. Лежала посеред вулиці, обличчям у снігу.

Вілсон відпив чаю і додав, не випускаючи чашки з великої долоні:

— Півголови вчавило. На снігу кров. Видно було, що шия зламана. І... ну...

Страйкові в ніздрі немов заповз солодкавий і непомильний запах людського мозку. Страйк не раз його чував. Забути таке неможливо.

— Я побіг усередину,— підсумував Вілсон.— У фойє були вже обоє Бестигі; він намагався відвести жінку нагору, щоб одяглася, а вона ревла ревма. Я сказав їм викликати поліцію і пильнувати за ліфтом на той раз, якщо хтось спробує втекти ліфтом. Схопив ключ, побіг нагору. На сходах нікого не бачив. Відімкнув двері Лулиної квартири...

— Ти не подумав узяти з собою щось для захисту? — перебив його

Страйк.— Якщо гадав, що там хтось є? Що там людина, яка щойно вбила жінку.

Запала довга пауза — найдовша з усіх.

— Я не думав, що мені щось знадобиться,— відповів нарешті Вілсон.— Гадав, що й так його візьму.

— Кого його?

— Дафілда,— тихо відповів Вілсон.— Я думав, що там Дафілд.

— Чому?

— Вирішив, що він зайшов, поки я був у вбиральні. Він знав код. Я подумав, що він піднявся, а вона його впустила. Я чув уже, як вони сваряться, знаю, який він, коли злиться. Авжеж. Подумав, що то він її і штовхнув. Та коли піднявся до квартири, там було порожньо. В усі кімнати зазирнув — нікого. Навіть у шафи зазірав, але й там нікого. Вікна у вітальні навстіж, хоча було страшенно холодно. Я їх не зачиняв, узагалі нічого не чіпав. Я вийшов, викликав ліфт. Двері одразу відчинилися — кабіна стояла на її поверсі. В ліфті теж нікого не було. Тоді я побіг униз. Бестигі вже повернулися до себе — почув їх, коли пробігав повз їхню квартиру. Вона ревла, він кричав на неї. Я не знав, чи вони викликали поліцію. Схопив свій мобільник на стійці й вийшов до Лули — бо, ну, не хотів її лишати там саму. Думав викликати поліцію з вулиці, перевірити, що вона приїхала. Але я навіть номер не закінчив набирати, коли вже почув сирени. Вони швидко приїхали.

— Їх подружжя Бестигі викликало?

— Так, чоловік. Двоє копів у формі на чорно-білій машині.

— Гаразд,— кивнув Страйк.— Хочу ось що ще прояснити: ти повірив місіс Бестигі, коли вона сказала, що чула чоловічий голос у Луліній квартирі?

— О так,— відповів Вілсон.

— Чому?

Вілсон злегка нахмурих брови. Його погляд був спрямований понад Страйковим лівим плечем кудись на вулицю.

— Вона ж тобі нічого не казала тоді, так? — спитав Страйк.— Не казала, що робила, коли почула той голос? Не пояснювала, чому о другій ночі не спить?

— Ні,— мовив Вілсон,— нічого вона мені не казала. Справа була в тому, як вона поводитися, розумієш? Вона була в істериці. Трусилася, мов та мокра левретка. І все повторювала: «Там чоловік нагорі, то він її

скинув». Вона була страшенно налякана. Але нагорі нікого не було, я життям власних дітей ладен присягатися. Нікого в квартирі, нікого у ліфті, нікого на сходах. Якщо він там був, то куди він подівся?

— Приїхала поліція,— мовив Страйк, подумки повертаючись до темної засніженої вулиці й розбитого тіла.— Що було далі?

— Коли місіс Бестигі з вікна побачила поліційну машину, то вибігла в халаті; чоловік біг за нею. Вискочила просто на вулицю, на сніг, і заверещала, що в будинку вбивця. Тоді вже в усіх вікнах повмикали світло, стали визирати люди. Піввулиці прокинулося. Люди почали виходити надвір. Один з копів лишився з тілом, викликав по рації підмогу, а другий пішов усередину з нами — зі мною і подружжям Бестигі. Їм він велів повертатися до себе, а мене попросив показати будівлю. Ми знову піднялися на горішній поверх; я відімкнув Лулину квартиру, показав йому там усе, показав відчинені вікна. Коп оглянув помешкання. Я показав йому ліфт — той так і стояв на її поверсі. Ми знову спустилися. Коп спитав про квартиру на третьому поверсі, я її теж відімкнув. Там було темно, а коли ми зайшли, спрацювала сигналізація. Я не встиг навіть увімкнути світло, щоб вимкнути сигналізацію на панелі, а той коп уже зайшов усередину і перекинув величезну вазу з трояндами. Вона розбилася, скло розлетілося навсібіч, всюди вода, квіти. Пізніше з того була купа проблем... Ми оглянули і цю квартиру. Порожньо і в шафах, і в кімнатах. Вікна зачинені й замкнені. Ми повернулися до фойє. Тоді вже приїхали детективи в цивільному. Попросили ключі від спортзали у підвалі, від басейну і від паркінгу. Один з них пішов брати свідчення у місіс Бестигі, інший залишився перед будинком і викликав ще підмогу, бо на вулиці зібралися сусіди, половина комусь дзвонила, дехто робив фото на мобільний. Копи у формі просили їх повертатися додому. Сніжило дуже сильно... Коли прибули судмедексперти, над тілом напнули намет. Десь у той сам час прибула преса. Поліція обтягнула стрічкою піввулиці, все перекрила машинами...

Страйк уже доїв. Відсунувши тарілку, він замовив ще чаю собі й Вілсону і знову взяв ручку.

— Скільки людей працює у будинку номер вісімнадцять?

— Троє охоронців — я, Колін Маклеод й Іен Робсон. Працюємо позмінно, повсякчас хтось є, цілодобово. Я *тієї* ночі не мав працювати, але десь о четвертій подзвонив Робсон, сказав, що підчепив кишкову

інфекцію і йому зле. Я і сказав, що підміню його, попрацюю ще зміну. За місяць до того він мене підміняв, щоб я залагодив одну сімейну справу. Я йому заборгував. Тобто мене не мало там бути,— додав Вілсон, і хвильку вони помовчали, обмірковуючи, як воно мало бути.

— Інші охоронці ладнали з Лулою?

— Так, вони б сказали те саме, що і я. Хороша дівчина.

— Хтось там ще у вас працює?

— Так, дві прибиральниці, полячки. Обидві погано володіють англійською.

Записуючи свідчення Вілсона у нотатник, поцуплений під час останнього візиту до Олдершота, Страйк подумав, що свідчення ці найвищої якості: стислі, точні, повні спостережень. Дуже мало людей відповідає на питання ще до того, як його поставлено; ще менше вміє організувати власні думки так, що не доводиться ставити уточнювальні питання, щоб витягнути інформацію. Страйк раніше часто грав роль археолога на руїнах травмованої людської пам'яті: він тиснув на переляканих, підманював небезпечних, розставляв пастки для хитрих. З Вілсоном нічого з цих умінь не знадобилося — шкода було навіть марнувати час на безглузде порпання у параної Джона Бристоу.

Хай там як, Страйк мав невиліковну звичку до ретельності. Недбало поставитися до розмови зі свідком було для нього все одно що провалитися день на розкладачці у трусах і з цигаркою. За натурою, за освітою, з поваги і до себе, і до клієнта він діяв зі скрупульозністю, за яку в армії його і хвалили, і ненавиділи.

— А можна ще коротенько пройтися по всьому дню перед її смертю? О котрій ти приїхав на роботу?

— Як завжди, о дев'ятій. Прийняв зміну в Коліна.

— У вас ведеться журнал — хто входив до будинку, хто виходив?

— Так, ми всіх записуємо, крім мешканців. Журнал лежить на стійці.

— Можеш згадати, хто того дня заходив і виходив?

Вілсон завагався.

— Джон Бристоу зранку заходив до сестри, так? — нагадав Страйк.
— Але вона тобі веліла його не пускати?

— То він тобі розповів, так? — озвався Вілсон з ледь помітним полегшенням.— Так, він заходив. Мав віддати їй контракт, дуже через нього переймався — я його і впустив.

— Ще когось можеш згадати, хто заходив до будинку?

— Ну, Лещинка була вже на місці. Це одна з прибиральниць. Завжди приїжджає о сьомій; коли я прийшов, вона мила сходи. Потім був майстер з охоронної фірми, перевіряв сигналізацію. Це робиться щопівроку. Десь о дев'ятій сорок прийшов. Приблизно.

— А ти його знаєш — цього майстра з охоронної фірми?

— Ні, то був новенький. Зовсім молодий. Вони щоразу когось нового присилають. Місіс Бестигі й Лула були вдома, тому я впустив його до квартири на третьому поверсі й показав щиток, і майстер почав працювати. Я саме показував коробку запобіжників і кнопку тривоги, коли спустилася Лула.

— Ти бачив, як вона виходила?

— Так, вона пройшла повз двері.

— Привіталася?

— Ні.

— Ти казав, вона зазвичай віталася?

— Гадаю, вона мене не помітила. Вона ніби квапилася. Їхала провідати хвору маму.

— Звідки знаєш, якщо вона з тобою не розмовляла?

— З розслідування,— коротко відповів Вілсон.— Я показав майстру де і що, повернувся на своє місце, а коли вийшла місіс Бестигі, впустив його до їхньої квартири — перевірити систему і там. Там мені не довелося з ним сидіти, бо коробки запобіжників і кнопки тривоги в усіх квартирах розміщені однаково.

— А де був містер Бестигі?

— Вже пішов на роботу. Він щодня рано виходить.

Увійшло троє чоловіків у касках і флуоресцентних куртках. Вони сіли за сусідній столик. Усі мали газети під пахвами і грязюку на черевиках.

— На який приблизно час ти відлучався, коли водив по квартирах майстра?

— Може, на п'ять хвилин, коли показував квартиру на третьому поверсі,— відповів Вілсон.— А так — на хвилину.

— Коли він пішов?

— Ближче до обіду. Точно не скажу.

— Але ти певен, що він пішов?

— Авжеж.

— Хтось ще заходив?

— Дві доставки, але порівняно з рештою тижня було тихо.

— Доти багато ходили?

— Так, у будинку побувало чимало людей, бо з Лос-Анджелеса мав прилетіти Дібі Макк. У квартирі номер два був рух — заходили і виходили, перевіряли, чи все для нього готово, складали у холодильник харчі тощо.

— Можеш сказати, що саме привозили того дня?

— Пакунки для Макка і для Лули. І ще троянди — я допомагав кур'єру їх заносити, бо букет був здоровенний,— Вілсон розвів великі руки, показуючи наскільки.— О-о-отакенська ваза. Поставили квіти на столик у квартирі номер два. Потім коп перекинув той букет.

— Кажеш, з того виникли проблеми. Які?

— Їх прислав Дібі Макку містер Бестігі, а коли дізнався, що їх зіпсували, розлютився. Кричав, мов маніяк.

— Коли це було?

— Коли там ще була поліція. Коли допитували його дружину.

— Повз його вікна щойно пролетіла і загинула жінка, а він переймається через свої зіпсовані квіти?

— Так,— кивнув Вілсон, ледь помітно знизавши плечима.— Отака він людина.

— Він знайомий з Дібі Макком?

Вілсон знову знизав плечима.

— А цей репер узагалі приїхав до квартири?

Вілсон похитав головою.

— Після всього він поїхав до готелю.

— Скільки тебе не було, коли ти допомагав занести троянди до квартири номер два?

— Хвилин п'ять чи, може, десять. А далі я весь день був на місці.

— Ти казав про пакунки для Макка й Лули.

— Так, від якогось дизайнера, але я віддав їх Лещинці, щоб занесла до квартир. Там був одяг для нього і сумочка для неї.

— І наскільки тобі відомо, всі, хто того дня заходив, потім вийшли?

— Авжеж,— кивнув Вілсон.— У журналі все записано.

— Як часто міняють код на вході?

— Поміняли після її смерті, бо коли закінчили, його вже знала половина Лондона,— відповів Вілсон.— Але протягом трьох місяців,

що Лула там жила, код не мінявся.

— Скажеш, який він був?

— Дев'ятнадцять — шістдесят шість,— відповів Вілсон.

— На честь матчу з Німеччиною у шістдесят шостому?

— Так,— кивнув Вілсон.— Маклеода він страшенно бісив, усе хотів поміняти.

— Як гадаєш, за Лулиного життя скільки людей знало код?

— Небагато.

— Доставка? Листоноша? Перевірка лічильників газу?

— Ні, таких людей завжди пускаємо ми, зі стійки. Мешканці теж зазвичай не користуються кодом, бо ми їх бачимо на камеру і відчиняємо. Код там тільки на той раз, якщо нікого немає за стійкою; ми іноді сидимо у підсобці чи допомагаємо комусь нагорі.

— До всіх квартир є окремі ключі?

— Так, і окрема сигналізація.

— В квартирі Лули вона була увімкнена?

— Ні.

— А що басейн і тренажерна зала? Там є сигналізація?

— Тільки ключі. Всім мешканцям будинку разом з ключами від квартири видають комплект ключів від зали й басейну. І ще ключ від дверей у підземний паркінг. Там на вході стоїть сигналізація.

— Вона була увімкнена?

— Не знаю, мене там не було, коли її перевіряли. Мабуть, що так. Майстер того ранку все перевірів.

— Того вечора всі двері були замкнені?

Вілсон замислився.

— Не всі. Двері у басейн були відчинені.

— Ти не пригадаєш, басейном у той день хтось користувався?

— Не пригадаю, щоб хтось туди ходив.

— То скільки ж часу двері були відчинені?

— Не знаю. Напередодні чергував Колін, він мав перевірити.

— Добре,— сказав Страйк.— Кажеш, ти подумав, що чоловік, чий голос чула місіс Бестигі,— то Дафілд, бо раніше ти чув їхню сварку з Лулою. Коли це було?

— Незадовго до того, як вони розбіглися, десь за два місяці до її смерті. Вона вигнала його з квартири, а він гамселив у двері кулаками й ногами, намагався їх виламати, обзивав її. Я піднявся нагору і вивів

його.

— Ти його силою виводив?

— Не довелося. Коли він мене побачив, то зібрав свої манатки — Лула навздогін викинула його куртку і черевики — і просто пройшов повз мене. Він був обкурений,— пояснив Вілсон.— Очі скляні, ну знаєш. Спітнілий. У брудній футболці з якимись плямами. Гадки не маю, що вона у ньому знайшла. О, а ось і Кіран,— мовив Вілсон, повеселівши.— Лулин водій.

У кав'ярню зайшов чоловік років двадцяти п'ятьох. Він був невисокий на зріст, стрункий, екзотично вродливий.

— Привіт, Деріку,— кивнув він, і водій з охоронцем потиснули руки, а тоді стукнулися кулаками. Потім Коловас-Джонс сів біля Вілсона.

Коловас-Джонс мав оливково-бронзову шкіру, точені вилиці, ніс із легкою горбинкою, темно-карі очі з чорними віями і чорне волосся, гладенько зачесане назад: шедевр, народжений з расового коктейлю, складники якого годі було розпізнати. З разючою зовнішністю контрастували консервативна сорочка і краватка, а усмішка була свідомо скромна — так ніби він намагався одразу роззброїти інших чоловіків, застерегти їхнє обурення.

— А машина де? — спитав Дерик.

— На Електрик-лейн,— Коловас-Джонс тицьнув великим пальцем кудись собі за плече.— Маю хвилин двадцять. До четвертої мушу повернутися у Вест-Енд. Добридень,— привітався він до Страйка і простягнув руку. Той потиснув.— Кіран Коловас-Джонс. А ти?..

— Корморан Страйк. Дерик сказав, ти можеш...

— Так, так,— закивав Коловас-Джонс.— Не знаю, чи це важливо, мабуть, ні, але поліції було начхати. І я для себе хочу знати, що комусь про це розповів, ага? Я не кажу, що то було не самогубство, зрозумій,— додав він.— Я лише кажу, що хочу, щоб у цій історії не лишалося питань... Будь ласка, кави, любонько,— звернувся він до немолодої офіціантки, але ту його чари геть не вразили.

— Що тебе непокоїть? — спитав Страйк.

— Її завжди возив я, ага? — почав Коловас-Джонс, і з такого початку Страйк зрозумів, що виступ хлопець репетирував.— Вона завжди замовляла мене.

— Вона мала з твоєю компанією контракт?

— Так. Ну...

— Такі речі проходять через адміністратора,— пояснив Дерик.— Це один з наших сервісів. Якщо комусь потрібна машина, ми телефонуємо в «Екзекарз», де працює Кіран.

— Так, але вона завжди просила мене,— твердо повторив Коловас-

Джонс.

— Ти з нею ладнав, так?

— Так, ми добре ладнали,— відповів Коловас-Джонс.— Ми... ну, не скажу дружили, але насправді щось типу того. Ми товаришували — мали стосунки не просто водія і клієнтки.

— Так? І наскільки «не просто»?

— Ні, нічого такого,— широко усміхнувся Коловас-Джонс.— Нічого такого.

Але Страйк бачив, що водій думав про таке і вважав, що це цілком було можливо.

— Я її возив цілий рік. Ми багато розмовляли, ну знаєш, як воно. Мали чимало спільного. Схоже походження, розумієш?

— У якому сенсі?

— Змішана раса,— відповів Коловас-Джонс.— Та й моя родина була не дуже щаслива, тому я непогано розумів Лулу. Вона небагато зустрічала людей, схожих на неї, особливо після того, як стала знаменитою. Не було з ким поговорити як слід.

— Змішана раса її обтяжувала?

— А сам як гадаєш, коли чорна дитина росте у білій родині?

— І ти мав схоже дитинство?

— Мій батько був наполовину вест-індієць, наполовину валлієць; мати — наполовину ліверпулька, наполовину грекinya. Лула часто казала, що заздрить мені,— він сів трохи пряміше.— Вона казала: от, ти бодай знаєш, якого ти роду, хоч це якого тільки не... А на день народження,— докинув Коловас-Джонс, щоб уже точно донести до Страйка думку, яку вважав дуже важливою,— вона подарувала мені оцей піджак від Гі Соме. Коштує тисяч дев'ять!

Очевидно було, що очікується реакція, тому Страйк кивнув, підозрюючи, що Коловас-Джонс прийшов просто похвалитися дружбою з Лулою Лендрі. Задоволений водій провадив:

— І от, ага, у день її смерті — ну, тобто напередодні — я вранці возив її до мамці, ага. І вона була не рада. Не любила відвідувати матір.

— Чому так?

— Бо та жінка прибацана,— пояснив Коловас-Джонс.— Я одного разу возив їх обох, то був матусин день народження чи що. Від цієї леді Івет аж сироти по шкірі. «Любонько», «сонечко», «Лулочко» — через слово. Вона на ній аж висіла. Дуже дивно, нав'язливо, занадто, ага. Та

хай там як, у той день її мамця тільки-но вийшла з лікарні, тож справа була невесела, ага? Лула не дуже хотіла її бачити. Була напружена — я її такою ще не бачив. А тоді я ще сказав їй, що ввечері не зможу її возити, бо мене поставили на замовлення Дібі Макка, і це її теж не потішило.

— Чому так?

— Бо їй подобалося, щоб її возив я, ага? — відповів Коловас-Джонс так, ніби Страйк тупий.— *Я їй допомагав з тим і сим, був трохи ніби охоронцем, заводив її куди треба і виводив.*

Ледь помітно сіпнувши м'язами обличчя, Вілсон зумів дуже виразно показати, якої думки він про здібності Коловас-Джонс як охоронця.

— А ти не міг помінятися з іншим водієм і возити її замість Макка?

— Міг, але не схотів,— зізнався Коловас-Джонс.— Я великий фанат Дібі. Хотів з ним познайомитися. Лула через це розсердилася. Хай там як,— поспішно додав він,— я її відвіз до мамці, дочекався — а далі сталося те, про що я і хочу тобі розповісти, ага? Вона вийшла від мамці якась дивна. Не така, як завжди, ага. Тиха, дуже тиха. Ніби в шоці чи що. Потім попросила у мене ручку і почала щось шкрябати на блакитному папірці. Зі мною не розмовляла. Взагалі нічого не казала. Просто писала собі. А потім я повіз її до «Башті», бо вона хотіла зустрітися там з подругою і пообідати, ага...

— Що за «Вашті»? Що за подруга?

— «Вашті» — то крамниця. Бутик, так вони на нього кажуть. І там ще є кав'ярня. Шикарне місце. А подруга — то...— Коловас-Джонс кілька разів клацнув пальцями, нахмурих брови.— Ота, з якою вона подружилася у клініці для психічно хворих. Як же її, бляха, звати? Я їх ще возив... Господи... Рубі? Роксі? Ракель? Щось таке. Вона мешкала у притулку Святого Ельма в Гаммерсміті. Безхатня. Хай там як, заходить Лула до крамниці, ага. Дорогою від мамці вона мені казала, що там і поїсть, але пробула вона в кав'ярні хвилин, може, п'ятнадцять, тоді вийшла сама і попросила мене відвезти її додому. Збіса дивно, ага? А тієї Ракель — чи як там її — з Лулою не було. Коли вони зустрічалися, то ми ту Ракель зазвичай додому підвозили. І папірця у Лули в руках не було. І за весь шлях додому Лула до мене й слова мовила.

— Ти казав поліції про папірець?

— Та казав. Але вони вирішили, що то пусте,— відповів Коловас-

Джонс.— Припустили, що то був перелік покупок.

— Можеш пригадати, який був той аркуш?

— Та просто блакитний. Як папір для авіапошти...— Коловас-

Джонс глянув на ручний годинник.— За десять хвилин мушу йти.

— Отже, тоді ти бачив Лулу востаннє?

— Так, востаннє,— поколупав він нігтя.

— Яка була твоя перша думка, коли почув про її смерть?

— Не знаю,— зізнався Коловас-Джонс і погриз нігтя, якого щойно колував.— Я був просто в шоці. Як же інакше, ага? Всього кілька годин тому я її бачив. Преса одностайно твердила, що то Дафілд, бо того вечора вони посварилися у клубі й усе таке. Я й сам подумав, що він міг. Покидьок.

— Ви були з ним знайомі, я правильно розумію?

— Я возив їх кілька разів,— відповів Коловас-Джонс. Його ніздрі затріпотіли, кутики вуст напружилися — він ніби відчув сморід.

— І що ти нього думав?

— Що він — чмо бездарне...— І з неочікуваною майстерністю Коловас-Джонс спародіював рівний тягучий голос: — «Лулику, він же нам ще знадобиться? Може, хай зажде?» — Коловас-Джонса аж тігнуло від люті.— Жодного разу не заговорив до мене прямо. Паразит невихований, лайно собаче.

— Кіран — актор,— стиха пояснив Дерик.

— Трішки,— зізнався Коловас-Джонс.— Поки що трішки.

І перелічив епізодичні ролі в серіалах, де грав; на Страйкову думку, в цьому явно читалося бажання здаватися крутішим, ніж є; долучитися до явища непередбачуваного, небезпечного й мінливого — до слави. Стільки возити відомих осіб і так і не підхопити від них того вірусу, подумав Страйк, це його мучить і, мабуть, лютить.

— Кіран ходив на прослуховування до Фреді Бестігі,— сказав Вілсон.— Правда?

— Ага,— кивнув Коловас-Джонс без ентузіазму, з чого став очевидним результат прослуховування.

— Як ти це влаштував? — поцікавився Страйк.

— Як завжди,— не без пихи озвався Коловас-Джонс.— Через свого агента.

— І що — нічого не вийшло?

— Вони вирішили піти іншим шляхом,— пояснив Коловас-Джонс.

— Просто викреслили ту роль.

— Гарзд, отже, ти того вечора забрав Дібі Макка звідки — з Гітроу?

— Ага, з п'ятого терміналу,— відповів Коловас-Джонс і на цьому ніби повернувся до буденності й поглянув на годинник.— Слухай, мені реально треба йти.

— Не проти, якщо я проведу тебе до машини? — спитав Страйк.

Вілсон теж висловив бажання приєднатися; Страйк заплатив за всіх трьох, і вони вийшли. На вулиці Страйк запропонував своїм супутникам цигарки; Вілсон відмовився, Коловас-Джонс узяв.

Неподалік за рогом, на Електрик-лейн, стояв сріблястий «мерседес».

— Куди ти повіз Дібі, коли той прилетів? — спитав Страйк у Коловас-Джонса, коли вони підходили до машини.

— Він хотів до нічного клубу, тож я його повіз до «Казарми».

— О котрій ти його туди привіз?

— Не знаю... о пів на дванадцятую? За чверть дванадцята? Він був дуже збуджений, сказав, що спати не хоче.

— Чому саме до «Казарми»?

— По п'ятницях там найкращі хіп-хоп-вечірки в усьому Лондоні,— пояснив Коловас-Джонс із легким смішком, ніби це всім відомо.— І, мабуть, йому там сподобалося, бо вийшов він аж о третій.

— Отже, ти повіз його на Кентигерн-Гарденз, а там поліція і все таке, чи...

— Я вже почув, що сталося, по радіо у машині,— відповів Коловас-Джонс.— І розповів Дібі, коли він сів у машину. Його помічники всі почали кудись дзвонити, розбудили начальство студії, почали домовлятися про інше житло. Йому забронювали номер у «Клариджесі», і я повіз його туди. Додому потрапив лише о п'ятій ранку. Увімкнув новини, дивися про те все по «Скаю». Просто в біса повірити не міг.

— Я все думав, хто міг сказати папараці, які чатували під будинком, що Дібі ще довгенько не буде. Хтось їх повідомив про це, і саме тому вони пішли просто перед Лулиним падінням.

— Що, правда? Не знаю,— відповів Коловас-Джонс.

Він ледь помітно прискорив крок і підійшов до машини раніше за супутників. Відімкнув дверцята.

— Макк мав багато багажу? Його завантажили в твою машину?

— Ні, студія ще за кілька днів відіслала все наперед. Він зійшов з літака тільки з ручною поклажею і десятком охоронців.

— Тобто возив його не тільки ти?

— Всього замовили чотири машини, але сам Дібі їздив зі мною.

— Де ти чекав на нього, поки він був у клубі?

— Просто запаркував машину і чекав у ній,— відповів Коловас-Джонс.— Неподалік Гласгаус-стріт.

— А інші три машини? Ви разом стояли?

— Друже, у центрі Лондона не знайти чотирьох порожніх паркомісць в одній точці,— мовив Коловас-Джонс.— Гадки не маю, де стояли інші.

Тримаючи дверцята з боку водія відчиненими, він глянув на Вілсона, тоді на Страйка.

— Яке це все взагалі має значення? — спитав він.

— Просто цікаво,— пояснив Страйк,— як воно все влаштовано, коли ти з клієнтами.

— Збіса нудно,— відповів Коловас-Джонс, раптом роздратувавшись,— ось як воно влаштовано. Робота водія — це головно чекати.

— Ти ще маєш ключі від підземного паркінгу, які дала тобі Лула? — спитав Страйк.

— Га? — перепитав Коловас-Джонс, хоча Страйк ладен був заприсягтися, що водій його чудово розчув. Його роздратованість тепер була неприхована і спрямована не лише на Страйка, а й на Вілсона, який, повідомивши про акторство Коловас-Джонса, тільки слухав і мовчав.

— Ти ще маєш...

— Так, я почув. Я досі вожу містера Бестигі, ага? — відповів Коловас-Джонс.— Так, усе, треба йти. Деріку, побачимось.

Він відкинув недопалок на тротуар і сів у машину.

— Якщо згадаєш ще щось,— мовив Страйк,— скажімо, ім'я подруги, з якою Лула зустрічалася у «Вашті», набереш мене?

Він передав Коловас-Джонсу візитівку. Той саме пристібався й узяв її не дивлячись.

— Чорт, запізнюся.

Вілсон на прощання махнув рукою. Коловас-Джонс грюкнув

дверцятами, ревною мотором і з насупленим обличчям здав заднім ходом.

— Він трохи поведений на зірках,— пояснив Вілсон, ніби вибачаючись за свого молодого приятеля; машина вже від'їжджала.— Обожаю їх возити. Хапається за всі замовлення, де є знаменитості. Він кілька років мріяв знятися у Бестигі й дуже розлютився, коли йому не дали ту роль.

— А що за роль?

— Наркаторгівця. У якомусь фільмі.

Разом вони рушили у напрямку станції, проминувши зграйку чорних школярок у синіх картатих спідницях. Глянувши на прикрашене намистинами довге волосся однієї з дівчат, Страйк подумав про свою сестру Люсі.

— Бестигі так і мешкає у вісімнадцятому будинку? — спитав Страйк.

— Авжеж,— відповів Вілсон.

— А хто в інших двох квартирах?

— Другу зараз винаймає якийсь український брокер з дружиною. Третьою цікавився один росіянин, але досі не зробив заявки.

— А не можна,— спитав Страйк, обходячи крихітного чоловічка у каптурі та з бородою, мов у старозавітного пророка, який став у них на дорозі, висолопивши язика,— якось мені потрапити в будинок?

— А, без проблем,— відповів Вілсон по паузі, кинувши погляд Страйкові на ноги.— Тільки набери. Але треба, щоб Бестигі не було вдома, сам розумієш. Він людина скандальна, а я не хочу втратити роботу.

Усвідомлення того, що в понеділок він знову буде в офісі не сам, надало Страйковій самотності у вихідні певної пікантності — вона уже не дратувала, а здавалася приємною. Можна було не ховати розкладачки, не зачиняти дверей між приймальнею і кабінетом; можна було справляти потреби, не думаючи про пристойність. Згидившись штучним цитрусовим запахом освіжувача, Страйк спромігся відчинити вікно у намертво зафарбованій рамі у себе над столом, і свіжий прохолодний вітерець обдмухував затхлі кутки обох тісних кімнат. Не бажаючи слухати альбоми й треки, що могли повернути його до радощів і мук стосунків з Шарлоттою, Страйк увімкнув на повну гучність Тома Вейтса, вклавши диск у маленький плеєр, якого уже не сподівався побачити, але той виявився на дні однієї з коробок, принесених від Шарлотти. Страйк поставив переносний телевізор з лапатою кімнатною антеною; склав ношений одяг у чорний мішок для сміття і відніс у пральню за півмилі від офісу; повернувшись, розвісив сорочки й білизну на мотузці, яку натягнув під стіною у кабінеті, а о третій сів дивитися матч «Арсенал» — «Сперс».

Виконуючи всі ці буденні дії, він відчував присутність привида, який не полишав його протягом перебування у лікарні. Привид чатував у кутках обшарпаного офісу; його шепіт вчувався Страйкові щоразу, коли той не був зосереджений на конкретному завданні. Привид закликав його виміряти глибину власного падіння; усвідомити свій вік, своє каліцтво, розбите особисте життя, статус безхатка. Тридцять п'ять років, шепотів привид, а тобі нема чого пред'явити, крім кількох картонних коробок і величезного боргу. Привид спрямовував його погляд на бляшанки пива у супермаркеті, куди Страйк заходив по свою локшину швидкого приготування; насміхався, коли той прасував сорочки на підлозі. До вечора привид кпинами змусив його відмовитися від правила не курити в офісі, яке Страйк запровадив, ніби досі був у армії, ніби цей дрібний акт самодисципліни міг надати форми й упорядкованості аморфному, катастрофічному сьогоденню. Страйк закурив за столом, складаючи недопалки у дешеву попільничку, яку колись давно «позичив» у барі в Німеччині.

Але робота є, нагадував він собі, оплачувана робота. «Арсенал»

побив «Сперс», Страйка це потішило; він вимкнув телевізор і на зло привилов сів за стіл працювати.

Маючи тепер свободу збирати й зберігати дані у будь-який зручний спосіб, Страйк тримався за протоколи «Закону про кримінальне провадження і розслідування». Той факт, що полював він, на його переконання, на витвір хворої уяви Джона Бристоу, ніяк не позначився на ретельності й точності, з якими Страйк розбирав нотатки, зроблені під час розмов з Бристоу, Вілсоном і Коловас-Джонсом.

О шостій, коли він сидів, занурений у роботу, зателефонувала Люсі. Хоча сестра була на два роки молодша за Страйка, вона ніби почувалася старшою. Пригнічена ще замолоду іпотекою, чоловіком-флегматиком, трійцею дітей і обтяжливою роботою, Люсі прагнула відповідальності — так ніби їй ще замало якорів у житті. Страйк завжди підозрював, що Люсі хотіла довести собі й світові повну свою несхожість з їхньою перелітною матінкою, яка тягала дітей по всій країні від школи до школи, від будинку до сквоту, переслідуючи нове захоплення чи нового чоловіка. Люсі була єдиною з вісьмох братів і сестер, з ким Страйк зростав разом; він любив її більше за всіх у своєму житті, й усе одно спілкування у них виходило незадовільне, просякнуте знайомими тривогами й суперечками. Люсі не могла приховати той факт, що брат її бентежить і розчаровує. Ось чому Страйк радше розповів би правду про своє нинішнє становище комусь із приятелів, ніж їй.

— Так, справи йдуть шикарно,— сказав він їй, курячи перед відчиненим вікном і поглядаючи на людей унизу, які ходили від крамниці до крамниці.— Останнім часом роботи удвічі більше.

— Де це ти? Чую машини.

— В офісі. Треба розібрати купу паперів.

— У суботу? А що з цього приводу думає Шарлотта?

— А її немає; поїхала до матері.

— Як ви з нею ладнаєте?

— Пречудово,— збрехав Страйк.

— Точно?

— Аякже. А що там Грег?

Коротко розповівши про чоловікову роботу, сестра знову перейшла в атаку.

— А той Гілеспай і далі вимагає заплатити?

— Ні.

— Бо ти знаєш, Ломако...— (Згадка дитячого прізвиська не обіцяла нічого доброго; сестра явно намагалася його розм'якшити).— Я тут трохи покопалася, ти можеш подати заяву у Британський легіон і...

— У Бога й душу, Люсі,— не стримався Страйк.

— Що?

Образа й обурення в її голосі були до болю знайомі; Страйк заплющив очі.

— Мені не треба допомоги з Британського легіону, чуєш, Люсі?

— Ну нащо бути таким гордим...

— Як хлопчики?

— В нормі. Слухай, Ломако, це просто жахливо, що Рокбі через свого юриста тебе отак оббирає, він же тобі й пенні в житті не дав. Міг би й зробити подарунок, ти ж стільки пережив, він тобі стільки завинив...

— Справи йдуть добре, Люсі. Я виплачу позику,— сказав Страйк. На розі вулиці лаялося двоє підлітків — хлопець і дівчина.

— Ти впевнений, що у вас із Шарлоттою все добре? Чому вона поїхала до матері? Вони ж наче ненавидять одна одну.

— У вдалі дні вони цілком ладнають,— відповів Страйк. Дівчина шалено замахала руками, тоді тупнула ногою і пішла геть.

— Ти їй уже купив обручку? — спитала Люсі.

— Ти ж наче хотіла, щоб я спершу розплатився з Гіллеспаем?

— А їй нормально отак без обручки?

— Їй усе подобається,— сказав Страйк.— Вона сама сказала, що обручка не потрібна; хоче, щоб я вкладався у бізнес.

— Та ну? — не повірила Люсі; їй завжди чомусь здавалося, що вона добре приховує свою нелюбов до Шарлотти.— Ти прийдеш на день народження до Джека?

— А коли він?

— Я тобі тиждень тому відіслала запрошення!

Мабуть, Шарлотта поклала його у котрусь із коробок, які Страйк нерозінятими лишив на сходах — в офісі для всіх речей просто бракувало місця.

— Я прийду,— пообіцяв він, хоча йти зовсім не хотілося.

Закінчивши розмову, Страйк повернувся до комп'ютера і роботи. Швидко закінчив опрацьовувати записи розмов з Вілсоном і Коловас-Джонсом, але відчуття розгубленості не зникало. З часів виходу у

відставку ця справа була першою, на якій доводилося не лише слідкувати за людьми, і вона ніби створена була щодня нагадувати про те, що сили і влади він більше не має. Фреді Бестигі, чоловік, який перебував у безпосередній близькості до Лули в момент її смерті, лишався недосяжним за спинами своїх безликих підручних; а попри обіцянки Джона Бристоу домогтися розмови з Тенсі Бестигі, зустріч поки що не підтвердили.

З млявим відчуттям безсилля і таким презирством до професії, яке могло дорівнятися до зверхності, з якою ставився до неї наречений Робін, Страйк, щоб якось розвіяти похмурий настрій, заходився шукати в інтернеті пов'язану зі справою інформацію. Ось знайшовся Кіран Коловас-Джонс: водій казав правду про серію «Рахунку», де зіграв роль на дві репліки (Бандит №2 — Кіран Коловас-Джонс). Він дійсно мав агента, на чийому сайті висіло маленьке фото Кірана і недовгий перелік ролей, включаючи участь у масовці «Іст-ендерів» і «Лондонського шпиталю». Фото Кірана на сторінці компанії «Екзекарз» було значно більше. Тут він позував окремо, у кашкеті й формі — чисто кінозірка, вочевидь, найгарніший водій у компанії.

За вікнами вечір згустився у ніч; в кутку стогнав і скаржився Том Вейтс, а Страйк у кіберпросторі ганявся за тінню Лули Лендрі, час до часу додаючи щось до нотаток, зроблених під час розмов з Бристоу, Вілсоном і Коловас-Джонсом.

На «Фейсбуці» не було сторінки Лендрі, акаунту в «Твітері» вона теж не мала. Ця відмова задовольнити потяг фанів до особистої інформації ніби заохочувала інших заповнити порожнечу.

Знайшлося безліч сайтів з її фотографіями й детальними коментарями щодо особистого життя. Якщо бодай половина наведених фактів відповідала дійсності, виходило, що Бристоу надав Страйкові дуже неповну і цензуровану версію потягу сестри до саморуйнації, який уперше проявився у підлітковому віці, коли Лулин прийомний батько, сер Алек Бристоу, приємний бородань, засновник компанії електроніки «Албрис», нагло помер від серцевого нападу. Після цього Лула тікала з двох шкіл, а з третьої її вигнали,— причому всі три були приватні й дорогі. Одного разу вона порізала собі вени, і сусідка по кімнаті знайшла її в калюжі власної крові; потім Лула жила на вулиці, й поліція розшукала її у сквоті. Фанатський сайт під назвою «LulaMyInspirationForeva.com», яким керувала особа невідомої статі,

стверджував, що у цей період модель заробляла на життя проституцією.

Далі відповідно до «Закону про психічне здоров'я» Лула потрапила до закладу для підлітків із серйозними порушеннями, де їй діагностували біполярний розлад. А за рік, коли вони з матір'ю ходили крамницями на Оксфорд-стріт, її, мов у казці, знайшло модельне агентство.

З перших Лулиних світлин дивилася шістнадцятирічна красуня з обличчям Нефертиті, яка здавалася водночас досвідченою і вразливою; тонкі довгі ноги, як у жирафи, і нерівний шрам на внутрішньому боці лівої руки, який редактори моди, мабуть, вважали за цікаве доповнення до її дивовижного обличчя, бо на багатьох фото йому приділяли чимало уваги. Неймовірна Лулина краса була майже абсурдна, а уславлена чарівливістю, оспівана газетами й істеричними блогами, сусідила зі схильністю до нападів гніву й небезпечною гарячкуватістю. І преса, і громадськість водночас любили її і з насолодою ненавиділи. Одна журналістка описувала Лулу як «напрочуд милу і неочікувано наївну»; інша — як «зрештою, розважливу маленьку диву, досвідчену й бувалу».

О дев'ятій Страйк пішов у Чайнатаун і купив собі поїсти; далі повернувся до офісу, замість Тома Вейтса поставив «Елбоу» і почав шукати інформацію про Евана Дафілда, чоловіка, який, на загальне переконання (з цим погоджувався навіть Бристоу), не убивав своєї дівчини.

Поки Кіран Коловас-Джонс не виявив професійних заздрощів, Страйк і не знав, чим Дафілд знаменитий. Тепер він з'ясував, що славу Дафілд здобув після визнаного критиками незалежного фільму, де той зіграв роль практично самого себе: музиканта, який сидить на героїні та краде, щоб мати гроші на свою залежність.

На хвилі поновленої слави свого лідера гурт Дафілда випустив альбом, який теж отримав схвальні відгуки, а потім не без скандалу розпався — приблизно тоді, коли Дафілд познайомився з Лулою. Як і його дівчина, він був надзвичайно фотогенічний — навіть на неретушованих фото, де він блукає вулицями у брудному одязі, навіть на тих світлинах (таких було кілька), де він, розлючений, кидається на фотографів. Союз цих двох прегарних і скалічених людей ніби підживлював захоплення ними обома: одне запалювало більше цікавості до іншого, а відтак ця посилена цікавість верталася назад — такий собі вічний рух.

Смерть дівчини закріпила місце Дафілда у сонмі ідолізованих, демонізованих, обожнюваних. Його ніби оточувала темрява, дух фаталізму; і віддані прихильники, і запеклі ненависники насолоджувалися думкою про те, що він однією ногою вже у потойбіччі; його падіння у відчай і забуття здавалося неминучим. Дафілд виставив свою вразливість на загальний огляд, і Страйк кілька хвилин дивився чергове крихітне каламутне відео на «Ютубі», де Дафілд, обкурений до оскління, тим голосом, який так добре спародіював Коловас-Джонс, просторікував, що померти — це те саме, що піти з вечірки, і трохи плутано додавав, що нема чого плакати, коли доводиться йти раніше.

У ніч, коли загинула Лула, Дафілд, згідно з численними джерелами, теж незабаром вийшов з нічного клубу в масці вовка — Страйк не міг пояснити це нічим іншим, крім бажання випендритися. Дафілдова розповідь про те, що він робив далі, може, і не задовольнила мережевих любителів теорії змови, але поліція повірила, що до подій на Кентигерн-Гарденз він стосунку не мав.

Підкоряючись примхливому плину своїх думок, Страйк блукав дикими просторами новинних сайтів і блогів. Тут і там йому траплялися заповідні місця шалених домислів і теорій щодо смерті Лендрі, де перелічувалися проігноровані поліцією докази; схоже було, що вони підживили упевненість Бристоу в існуванні убивці. На «LulaMyInspirationForeva» наводився довгий перелік «Питань без відповідей», серед яких були такі: «5. Хто подзвонив папараці перед її падінням?»; «9. Чому досі нічого не відомо про чоловіків із затуленими обличчями, які о другій ночі бігли від її будинку? Де вони, хто вони?» і «11. Чому ЛуЛа, коли заходила додому, була одягнена інакше, ніж коли випала з балкона?»

Опівночі Страйк пив в бляшанки світле пиво і читав про посмертні нестиковки, про які згадував Бристоу і про які Страйк і сам дещо чув свого часу, але не дуже цікавився.

За тиждень після оприлюднення висновку, що це самогубство, одна фотографія у рекламі дизайнера Гі Соме викликала фурор. На ній було двоє моделей, які позували у брудному провулку оголені — за винятком стратегічно розміщених сумочок, прикрас і шарфів. Лула Лендрі сиділа на сміттевому баці, К'яра Портер лежала на бруківці. За спинами в обох були вигнуті янгольські крила: лебедино-білі у Портер, зеленово-чорні з

переходом у блискучий бронзовий у Лендрі.

Страйк кілька хвилин роздивлявся фото, намагаючись збагнути, чим саме обличчя небіжчиці так принаджує око, яким чином їй вдається так безроздільно царювати на картинці. Дивним чином вона надавала несправжньому, постановочному фото правдивості; легко можна було повірити, що її щойно скинули з неба за продажність, за надмірну жагу до аксесуарів, які Лула притискала для себе. К'яра Портер в усій своїй біломармуровій красі була всього-на-всього противагою до Лули; у своїй блідості й пасивності вона скидалася на статую.

Дизайнера Гі Соме активно, подекуди жорстко критикували за це фото. Багато людей вважало, що він наживається на смерті Лендрі, й тільки пирхало на заяві про глибоку любов, яку, за словами речника Соме, дизайнер відчував до Лендрі. На «LulaMyInspirationForeva», втім, писали, що Лула схвалила б вибір світлини і що вони з Гі Соме були найліпшими друзями: «Лула любила його як брата і хотіла б, щоб він востаннє вшанував її працю і її красу. Це культове фото, яке залишиться безсмертним й увічніть Лулу у пам'яті тих, хто її любив».

Страйк допив пиво і поміркував над останніми словами цього речення. Він ніколи не розумів цієї буцімто близькості, яку фани відчують до незнайомих людей. Незрідка в його присутності люди, сяючи, казали на Страйкового батька «старий Джонні» так, ніби згадували спільного друга, переповідали заяложені історії з преси так, ніби самі брали у них участь. Один чоловік у пабі якось сказав Страйкові: «Чорт, та я знаю твого старого краще за тебе!» — бо спромігся згадати ім'я сесійного музиканта, який брав участь у записі найвідомішого альбому «The Deadbeats» і якому Рокбі зламав зуба, коли, розлютившись, ударив по саксофону.

Була перша ночі. Страйк уже майже не сприймав постійного притишеного гупання бас-гітари на два поверхи нижче й рипіння і шурхотіння з мансарди над головою, де менеджер пабу насолоджувався розкішшю регулярного душу й домашньої їжі.

Втомлений, та поки що не готовий залізити у спальник, Страйк продовжив копатися в інтернеті й добув домашню адресу Гі Соме, відзначивши, що той мешкає неподалік Кентигерн-Гарденз. А потім набрав у рядку адреси «www.arrse.co.uk», мов чоловік, що після робочої зміни автоматично іде в улюблений паб.

На форум армійських пліток Страйк не заходив, відколи Шарлотта

кілька місяців тому заскочила його за читанням

цього сайту і повелася так, як інша жінка могла б зреагувати, застукавши свого партнера за переглядом порно. Вибухнув скандал, бо вона вирішила, що він тягнеться до старого життя, адже нове його не задовольняє.

Сайт віддзеркалював армійську ментальність в усій своїй красі, ще й записану мовою, якою Страйк чудово володів. Тут були акроніми, які він знав напам'ять; жарти, яких не зрозуміли б чужі; всі проблеми життя на службі — від скарг батька, чийого сина цькують у школі на Кіпрі, до зловживань з боку прем'єр-міністра, відзначених у доповіді Чилкота. Страйк читав допис по допису, іноді пирхав, потішений, але розумів, що таким чином послаблює свій спротив привилові, який знову почав дихати в потилицю.

То був його рідний світ — світ, де Страйк почувався щасливим. Попри незручності й труднощі армійського життя, попри те, що на службі він втратив півноги, Страйк не жалкував про жоден день, проведений в армії. І все одно, навіть перебуваючи серед цих людей, він не був одним з них. Він був представником військової поліції: спершу «мавпеням», потім «костюмом», але і так, і так людиною, яку простий військовий боїться і зневажає.

Якщо до тебе заговорив спецроз, слід відповідати: «Без коментарів, я вимагаю адвоката». Підійде також звичайне «Дякую, що звернули увагу».

Страйк востаннє хрюкнув зо сміху, а потім різко закрив сайт і вимкнув комп'ютер. Він був такий утомлений, що процес знімання протезу забрав удвічі більше часу, ніж зазвичай.

Недільного ранку, дуже погожого, Страйк пішов до Студентської спілки помитися. І знову, розпроставши плечі та скрививши сердиту гримасу, яка дуже пасувала до рис його обличчя, він набув достатньо загрозового вигляду, щоб його не зупинили на вході. Він повештався біля роздягалень, чекаючи на мить спокою, щоб не митися на очах у студентів, бо така визначна риса, як протез, легко закарбувалася б у когось у пам'яті.

Помившись і поголившись, Страйк на метро доїхав до «Гаммерсміт-Бродвею», насолоджуючись несмілим сонячним промінням, що блимало крізь скляний дах торговельного центру, через який він піднявся на вулицю. Далекі крамниці на Кінг-стріт повнилися людьми, мов у суботу. Тут був метушливий, бездушний торговельний центр, але Страйк знав, що за десять хвилин опиниться у сонній, майже сільській місцевості на березі Темзи.

Він ішов під гуркіт машин і згадував недільні дні у Корнволлі свого дитинства, коли зачиналося все, крім церкви та пляжу. За тих часів неділя була особливим днем; насичена відлуннями й шепотами тиша, негучний дзвін порцеляни і запах м'ясної підливки, телевізор, нудніший за порожні торгові вулиці, й ненастанне шурхотіння хвиль на пляжі, де вони з Люсі по щиколотки забігали у воду, не маючи інших занять.

Мама колись сказала йому: «Якщо Джоан права і на мене чекає пекло, там буде вічна неділя у клятому Сент-Мосі».

Ідучи від торговельного центру в бік Темзи, Страйк набрав свого клієнта.

— Джон Бристоу? Вибачте, що турбую у вихідний, Джоне...

— Корморан? — перепитав Бристоу, одразу сприязнівши.— Все гаразд, все абсолютно гаразд! Як усе пройшло з Вілсоном?

— Дуже добре, дуже корисно, дякую. Я хотів спитати, чи не допоможете ви мені знайти Лулину подружку. Це дівчина, з якою вона познайомилася на лікуванні. Її ім'я починається з літери «р» — щось на взір Рейчел чи Ракель,— і коли Лула померла, вона жила у притулку Святого Ельма. Не пригадуєте?

На мить запала тиша. Коли Бристоу знову заговорив, у його голосі звучало розчарування на межі з роздратуванням.

— Нащо вам вона? Тенсі чітко сказала, що голос, який вона чула з Лулиної квартири, був чоловічий.

— Мене ця дівчина цікавить не як підозрювана, а як свідок. Лула мала з нею зустрітися у крамниці «Вашті» одразу після того, як з'їздила до матері.

— Так, знаю — з розслідування. Я просто... ну, вам видніше, звісно, але я просто не розумію, як вона може знати щось про події тієї ночі. Слухайте, заждіть хвилику, Корморане... я тут у матері, тут ще люди... зараз знайду тихіше місце для розмови...

До Страйка долинули кроки, притишені вибачення, й у слухавці знову почувся голос Бристоу.

— Вибачте, не хотів усього цього казати при медсестрі. Власне, коли ви подзвонили, я був подумав, що то черговий охочий розпитати мене про Дафілда. Мені всі знайомі через нього телефонують.

— А що з ним?

— Видно, що ви не читаете «Ньюс оф зе ворлд». Там ціла стаття, з фотографіями: вчора Дафілд ні сіло ні впало прийшов до моєї матері. Під будинком зібралися фотографи; з того було багато незручностей, сусіди обурились. Я був у місті з Елісон, а то я б його нізащо не впустив.

— Чого йому було треба?

— Слушне питання. Тоні, мій дядько, гадає, що гроші — але Тоні в принципі вважає, що всі люди полюють на гроші; добре, що довіреність у мене, тож ловити йому не було чого. Бозна, нащо він прийшов. Добре принаймні, що мама його не впізнала. Їй дають сильне знеболювальне.

— А звідки преса дізналася про його візит?

— Це питання, — озвався Бристоу, — ще краще. Тоні гадає, що він сам їм подзвонив.

— Як ваша мама?

— Погано, зовсім погано. Кажуть, вона може протриматися ще кілька тижнів, а може... все може статися щомиті.

— Дуже прикро це чути, — мовив Страйк. Підвищив голос, проходячи під розв'язкою, по якій гуркотіли машини. — Отже, якщо ви раптом знаєте, як звати ту Лулину подругу...

— Боюся, що й досі не розумію вашої цікавості до неї.

— Лула змусила цю дівчину приїхати до Ноттинг-Гілли аж з Гаммерсміту, провела з нею п'ятнадцять хвилин і пішла геть. Чому не

лишилася? Навіщо їм була така коротка зустріч? Усе незвичне, що сталося незадовго до раптової смерті, може мати значення.

— Розумію,— відповів Бристоу після недовгого вагання.— Але... власне, така поведінка не була для Лули незвичною. Я вже вам казав — вона була дещо... дещо егоїстична. В її дусі вирішити, що коротка зустріч подругу цілком задовольнить. Вона часто виявляла щодо людей отакий мимолітний ентузіазм, а тоді кидала їх.

Його розчарування напрямом, у якому Страйк повів розслідування, було настільки очевидне, що детектив вирішив — час обережно натякнути, що величезні гроші за роботу клієнт платить не дарма.

— Я також дзвоню повідомити, що завтра увечері маю зустріч з одним з детективів, які вели справу. З Ериком Ворд-лом. Сподіваюся отримати справу на руки.

— Фантастично! — Бристоу, здавалося, це вразило.— Яка швидка робота!

— Ну, я маю деякі зв'язки у Лондонській поліції.

— Отже, у вас будуть відповіді стосовно Бігуна! Ви читали мої нотатки?

— Так, дуже корисні,— відповів Страйк.

— А я тут намагаюся домовитися про обід з Тенсі Бестигі цього тижня, щоб ви могли з нею познайомитися і з перших вуст почути її свідчення. Я зателефоную вашій секретарці, гаразд?

— Чудово.

Секретарка, для якої він не мав роботи і яку не міг собі дозволити, подумав Страйк, усе-таки допомагала створити враження професійності.

Притулок Святого Ельма для безхатніх знайшовся просто за гуркітливою бетонною розв'язкою. Негарний, незграбний сучасник мейферського Лулиного будинку — будівля червоної цегли з простим і пошарпанним білим личкуванням; ані кам'яних сходів, ані садка, ані елегантних сусідів — лише обідрані двері, що відчинялися просто на вулицю, облізла фарба на віконницях, загальна занедбаність. Утилітарний сучасний світ змикав навколо будівлі кільце, аж поки вона не опинилася в облозі; вона вибивалася зі свого оточення — за якихось двадцять ярдів проходила розв'язка, і вікна верхніх поверхів дивилися просто на бетонну огорожу і нескінченний потік машин. Великий сріблястий дзвінок і переговорний пристрій вкупі з потворною,

обвішаною дротами чорною камерою у металевій клітці над одвірком надавали притулку виразної схожості чи то зі шпиталем, чи то з в'язницею.

Під дверима курила виснажена дівчина з ранкою в кутику вуст, у брудному чоловічому джемпері — її фігурка тонула в ньому. Дівчина спиралася спиною на стіну і порожніми очима споглядала торгівельний центр десь за п'ять хвилин ходи від будинку, а коли Страйк натиснув дзвінок, глянула на нього дуже уважно, ніби прораховуючи його потенціал.

Двері відчинялися просто у маленьке, затхле, брудне фойє, обшите пошарпаною шалівкою. Ліворуч і праворуч виднілися замкнені двері зі скляними вставками, крізь які Страйк розгледів голий коридор і похмуру бічну кімнату з повним столом буклетів, старою дошкою для дартсу і помережаною дірками стіною. Просто попереду виднілася реєстратура, схожа на кіоск із металевими ґратами.

Жінка за столом читала газету і жувала жуйку. Коли Страйк запитав, чи можна поговорити з дівчиною на ім'я, здається, Рейчел, подругою Лули Лендрі, вона глянула на нього з підозрою і без приязні.

— Ви журналіст?

— Ні, я знайомий знайомого.

— Тоді ви мусите знати, як її точно звати, ні?

— Рейчел? Ракель? Щось таке.

У кіоску за спиною недовірливої жінки з'явився лисуватий чоловік.

— Я приватний детектив,— пояснив Страйк, підвищуючи голос, і лисий роззирнувся з зацікавленим виглядом.— Ось моя картка. Мене найняв брат Лули Лендрі, й мені треба поговорити з...

— А, то ти Рошель шукаєш? — спитав лисий, підходячи до ґрат.— Ні, друже, її тут нема. Виїхала.

Його колега, явно не дуже задоволена готовністю лисого говорити зі Страйком, звільнила місце і зникла з очей.

— І давно вона виїхала?

— Та вже кілька тижнів. Та ні, кілька місяців.

— Не знаєте, куди вона поїхала?

— Гадки не маю, друже. Мабуть, знову живе на вулиці. Вона кілька разів отак поверталася і зникала. Непроста дівчина. З головою не все гаразд. Каріанна, мабуть, щось знає. Зажди-но. Каріанно! Агов! Каріанно!

Зморена дівчина з розбитою губою зайшла з сонця в приміщення і примружила очі.

— Шо?

— Рошель не бачила?

— На біса мені бачитися з тією кінченою сукою?

— Тобто не бачила її? — спитав лисий.

— Не. Курити є?

Страйк пригостив її цигаркою; дівчина заклала її за вухо.

— Десь тут має вештатися. Жанін каже, бачила її,— розповіла Каріанна.— Рошель щось таке верзла, ніби квартиру має чи шо. Сука брехлива. Ніби Лула Лендрі все лишила їй. Не! А нащо тобі та Рошель? — поцікавилася Каріанна у Страйка, і зрозуміло було, що їй кортить знати, чи не дають тут грошей і чи не заплатять їй замість Рошель.

— Хочу поставити кілька питань.

— Про шо?

— Про Лулу Лендрі.

— О,— промовила Каріанна, і в її жадібних очах з'явився вогник.— Не такі вони вже були й великі подруги. Не треба вірити всьому, що каже Рошель, то брехлива сучара.

— А про що вона брехала? — поцікавився Страйк.

— Та про все. Зуб даю, вона вкрала половину тих речей, що Лула їй типу купила.

— Та ну, Каріанно,— м'яко заперечив лисий.— Вони були подруги,— сказав він до Страйка.— Лендрі часто приїздила по неї на машині. Через це,— він глянув на Каріанну,— виникли певні образи.

— Я не ображалася,— огризнулася Каріанна.— Я вважала ту Лендрі просто вискочкою. Та сучка навіть гарна не була.

— Рошель казала, що має тітку в Кілбурні,— зазначив лисий.

— Вони постійно сварилися,— додала дівчина.

— Ви знаєте ім'я чи адресу тієї тітки? — спитав Страйк, але обоє похитали головами.— А яке у Рошель прізвище?

— Я не знаю. А ти, Каріанно? Ми тут багатьох знаємо лише на ім'я, — пояснив Страйкові лисий.

Більше з них нічого не вдалося витягнути. Останнього разу Рошель була у притулку понад два місяці тому. Лисий знав, що вона колись відвідувала клініку Святого Фоми, але чи ходить туди зараз — не знав.

— Вона мала психічні напади. Приймала купу ліків.

— Срати вона хотіла, коли Лула померла,— раптом сказала Каріанна.— Їй те було до дупи.

Чоловіки глянули на неї. Каріанна знизала плечима з виглядом людини, яка просто повідомила неприємну істину.

— Слухайте, якщо Рошель раптом з'явиться, дасте їй мої контакти і попросите подзвонити?

Страйк дав обом по візитівці, й обоє зацікавлено вступилися у картки.

Зайнявши отак їхню увагу, Страйк вихопив з-під ґрат примірник «Ньюс оф зе ворлд», який читала жінка з жуйкою, і заховав під пахву. Тоді бадьоро попрощався з обома і пішов.

Стояла тепла весняна днина. Страйк енергійно прямував у бік мосту Гаммерсміт, чий сіро-зелений колір і химерні оздоби мальовничо мінилися під сонцем. Уздовж протилежного берега Темзи чимчикував самотній лебідь. Офіси й крамниці ніби лишилися десь за сотні миль звідси. Звернувши праворуч, Страйк пішов тротуаром між річковою огорожею і рядами невисоких будинків, подеколи оздоблених балконами чи заростями гліцинії.

У «Синьому якорі» Страйк купив собі пінту пива й сів надворі на дерев'яну лаву, лицем до річки і спиною до синьо-білого фасаду. Запаливши цигарку, він розгорнув газету на четвертій сторінці й виявив кольорове фото Евана Дафілда (похилена голова, букет білих квітів у руках, чорне пальто розмаялося на вітрі) й заголовок: «ДАФІЛД ВІДВІДУЄ ЛУЛИНУ МАМУ НА СМЕРТНОМУ ЛОЖІ».

Стаття була ні про що — просто трохи розширений текст заголовка. Підведені очі, розвіяне вітром пальто, ніби не від світу сього вираз обличчя — в такому самому вигляді Дафілд ходив на похорон своєї покійної дівчини. У статті його називали «проблемний актор і музикант Еван Дафілд».

У кишені завібрував мобільний; витягнувши його, Страйк виявив текстове повідомлення з невідомого номера.

Ньюс оф зе ворлд с.4 Еван Дафілд. Робін

Широко всміхнувшись, Страйк заховав телефон назад у кишеню. Сонце приємно гріло голову й плечі. Квилили, кружляючи над головою, мартини, і Страйк, щасливий з того, що нікуди не треба йти і ніхто його не чекає, влаштувався читати газету на залитій сонцем лавці.

Робін хиталася в такт з рештою пасажирів у забитому поїзді метро на лінії «Бейкерлоо». Обличчя у всіх були скорботні й напружені, як і личить у понеділок уранці. В кишені задзижчав телефон, і Робін не без труднощів видобула його, неприємно упершись ліктем у котрусь із ділянок дряблого тіла свого сусіди — чоловіка при костюмі та з галітозом. Побачивши, що повідомлення від Страйка, вона відчула захват — майже такий самий, як коли вчора натрапила у газеті на новину про Дафілда. Відкривши повідомлення, вона прочитала:

Мене немає. Ключі за бачком у туалеті. Страйк.

Робін не стала ховати телефон у кишеню і так і тримала його в руці, поки поїзд торохкотів темними тунелями, а вона намагалася не вдихати сморід з рота дряблого чоловіка. Настрій зіпсувався. Вчора вони з Метью вечеряли в товаристві двох університетських друзів Метью в його улюбленому гост-ропабі — у «Вітряку-на-Коммоні». Коли Робін побачила фото Евана Дафілда у розгорнутій газеті на сусідньому столику, то, мало не задихнувшись, вибачилася і просто посеред чергової оповіді Метью вийшла, щоб написати Страйкові повідомлення.

Метью потім дорікав їй за погані манери, а надто за те, що вона не пояснила, нащо виходить, — тільки б зберегти оту свою сміховинну таємницю.

Робін міцно вхопилася за поруччя, адже поїзд почав сповільнюватися, і сусіда навалився на неї. Вона почувалася безглуздо і злилася на обох чоловіків — а надто на детектива, який, здавалося, геть не зацікавився незвичною поведінкою колишнього бойфренда Лули Лендрі.

Поки Робін дійшла до офісу через звичний розгартіяш на Денмарк-стріт, поки видобула з-за бачка ключ і поки знову отримала відмову від зверхньої секретарки в офісі Фреді Бестигі, настрій у неї геть спаскудився.

Страйк у цей час проходив повз місце, де трапилася одна з найромантичніших митей у житті Робін, хоч сам і гадки про те не мав. Сьогодні вранці під п'єдесталом статуї Ерота товпилися італійські підлітки, а Страйк прямував у бік собору Святого Якова — на Гласгаус-стріт.

Вхід до «Казарми», нічного клубу, який настільки сподобався Дібі Макку, що він там провів аж три години, щойно зійшовши з літака з Лос-Анджелеса, був неподалік площі Пікадиллі. Фасад бетонний, ніби у промислової будівлі, назва лискучими чорними літерами написана вертикально. Клуб займав чотири поверхи. Як і очікував Страйк, над входом розміщувалися камери спостереження, кут огляду яких охоплював майже всю вулицю. Страйк обійшов будівлю, відзначаючи наявність пожежних виходів, і склав собі приблизний план прилеглих територій клубу.

Вчора ввечері, після другої тривалої сесії в інтернеті, Страйк склав повне враження щодо публічно висловленої цікавості Дібі Макка до Лули Лендрі. Репер згадував модель у текстах трьох треків на двох окремих альбомах; згадував про неї і в інтерв'ю — як про ідеальну жінку і рідну душу. Важко було визначити, наскільки серйозно Макк відпускав ті коментарі; з прочитаних інтерв'ю Страйк зробив висновок, що тут слід брати до уваги і Макків специфічний гумор — обачний і двозначний; і ту повагу на межі з острахом, яку Макк вселяв у мало не в усіх, хто брав у нього інтерв'ю.

Колишній бандит, який у рідному Лос-Анджелесі сидів за зброю і наркотики, нині Макк став мультимільйонером і не тільки зробив кар'єру в музиці, а й володів кількома прибутковими бізнесами. Без сумніву, преса була «у захваті» (як висловилася Робін), коли просочилися новини, що студія звукозапису зняла Маккові помешкання просто під Лулиною квартирою. Ходило чимало шалених теорій про те, що станеться, коли Дібі Макк опиниться по сусідству з жінкою своєї мрії, і як цей новий скандальний штрих вплине на буремні стосунки Лендрі й Дафілда. Статті ні про що рясніли явно облудними коментарями «друзів» обох фігурантів: «Він уже дзвонив їй і запросив на вечерю», «Вона влаштовує для нього невелику вечірку на честь прибуття до Лондона». Ці фантазії майже заглушили хор обурених виступів різноманітних колумністів, які вважали, що двічі засудженого Макка, чия музика — за їхніми словами — уславлювала його кримінальне минуле, не слід пускати до країни.

Вирішивши, що більше нічого корисного на вулицях навколо «Казарми» не побачить, Страйк пішки рушив далі, занотовуючи розташування подвійних жовтих ліній, де машинам можна підбирати і висаджувати пасажирів, паркувальні обмеження у п'ятницю й наявність

камер спостереження на навколишніх будинках. Завершивши нотатки, Страйк вирішив, що заслужив на чашку чаю і сандвіч з шинкою, якими і поласував у невеличкій кав'ярні, читаючи покинутий кимсь примірник «Дейлі мейл».

Він пив уже другу чашку і наполовину дочитав веселу оповідь про те, як осоромився прем'єр-міністр, обізвавши підстаркувату пані «ханжею», не знаючи, що мікрофон досі увімкнений, аж тут задзвонив телефон.

Тиждень тому Страйк скеровував усі дзвінки своєї небажаної тимчасової секретарки на автовідповідач. Цього разу він узяв слухавку.

— Добридень, Робін, як ся маєте?

— Добре. Телефоную, щоб переказати вам повідомлення.

— Перекажіть,— озвався Страйк, тримаючи напоготові ручку.

— Дзвонила Елісон Кресвелл — секретарка Джона Бристоу — і повідомила, що на завтра на першу годину замовила столик у «Кіпріані». Бристоу познайомить вас із Тенсі Бестигі.

— Чудово.

— Я знову телефонувала у компанію Фреді Бестигі. Вони вже зляться. Кажуть, що він у Лос-Анджелесі. Я лишила ще одне прохання йому передзвонити вам.

— Добре.

— Знову дзвонив Пітер Гілеспай.

— Ага,— озвався Страйк.

— Каже, щось термінове, просить зв'язатися з ним якнайшвидше.

Страйк подумав, чи не попросити її передзвонити Гілеспаю і переказати, щоб ішов у сраку.

— Ага, я зв'яжуся. Можете мені прислати на телефон адресу нічного клубу «Юзі»?

— Авжеж.

— І пошукайте номер Ги Соме. Це дизайнер такий.

— Треба казати «Гі»,— виправила Робін.

— Що?

— Його так звати. Гі, а не «Ги». Це з французької.

— А, гаразд. У будь-якому разі, знайдіть мені його контактний номер, гаразд?

— Гаразд,— озвалася Робін.

— Спитайте, чи готовий він зі мною поспілкуватися. Залиште

повідомлення і в ньому розкажіть, хто я такий і хто мене найняв.

— Добре.

Страйк відзначив, що тон Робін дуже холодний. За секунду чи дві він здогадався чому.

— До речі, дякую за вчорашнє повідомлення,— сказав він.— Вибачте, що не відповів; я був у такому місці, що писати звідти було недоречно. Але якщо зможете зателефонувати Найджелу Клементсу, Дафілдовому агенту, це буде чудово.

Як він і сподівався, її ворожість одразу розтанула; коли Робін знову заговорила, її тон був на багато градусів тепліший — власне, радісно збуджений.

— Але ж Дафілд не може мати до цього стосунку, правда? У нього залізне алібі!

— Авжеж, але це ми ще побачимо,— озвався Страйк, навмисне зловісно.— І ще, Робін, якщо мені знову прийде погроза... вони зазвичай приходять по понеділках...

— То що зробити? — з ентузіазмом спитала вона.

— Покладіть до решти,— відповів Страйк.

Він не мав певності,— це було несхоже на Робін, яка здалася йому дуже чемною дівчиною,— але Страйкові здалося, що вона, кладучи слухавку, бурмоче «ну і йди в сраку».

Решту дня Страйк займався нудною, але необхідною роботою. Коли Робін надіслала йому адресу «Юзі», він поїхав до другого нічного клубу — цього разу в південному Кенсінгтоні. Контраст із «Казармою» був разючий; скромний фасад «Юзі» міг би належати елегантному приватному будинку. Тут над дверима теж кріпилися камери спостереження. Страйк під'їхав на Чарльз-стріт, де, як він небезпідставно гадав, мешкав Гі Соме, і пішки пройшовся найкоротшим, як йому видавалося, маршрутом від домівки дизайнера до будинку, в якому померла Лендрі.

Під вечір нога в нього знову дико боліла, і Страйк зупинився перепочити й попоїсти, перш ніж їхати до «Пір'я» біля Скотланд-Ярду, де йому призначив зустріч Ерик Вордл.

Це був черговий вікторіанський паб, цього разу з величезними вікнами — майже від підлоги до стелі,— які виходили на велику сіру будівлю двадцятих років, оздоблену статуями роботи Джейкоба Епштейна. Найближча з них прикрашала собою одвірок: у вікна пабу

зазирало гнівне божество; його обіймав малий син, який так химерно вивернувся, що глядачу було видно геніталії. Втім, плин часу згладив шоковий ефект.

Усередині пабу стукали, грюкали і мінилися яскравими вогниками гральні автомати; на стіні велика плазма, оточена м'якою шкіряною оббивкою, без звуку показувала матч «Вест Бромвіч Альбіон» — «Челсі», а з прихованих динаміків плакала й жалілася Емі Вайнгауз. На кремовій стіні над довгим шинквасом були написані назви сортів пива; навпроти піднімалися на другий поверх сходи темного дерева з блискучим мідним поруччям.

Страйкові довелося чекати, поки йому наллють, і за цей час він устиг роззирнутися.

У закладі було повно чоловіків, більшість із яких мали по-військовому короткі зачіски, але навколо одного з високих столиків зібралося трійко дівчат з мандариноюю засмагою, з розпущеним пергідрольним волоссям і в крихітних тісних сукнях; вони переступали з ноги на ногу на височезних підборах і прикидалися, ніби не помічають, що на них дивиться єдиний чоловік, який п'є тут на самоті. По-юначому привабливий, вбраний у шкірянку, він сидів на високому стільці біля сусіднього вікна і роздивлявся їх тренуваним оком. Страйк купив собі пінту темного корнволльського і підійшов до нього.

— Корморан Страйк,— відрекомендувався він, опинившись біля Вордлового столика. Той мав чуприну з тих, яким Страйк завжди заздрих: Вордла б ніхто не обізвав лобкоголовим.

— Ага, я так і подумав, що це ти,— кивнув поліціант і потиснув йому руку.— Анстис казав, що ти здоровило.

Страйк і собі підтягнув високий дзиґлик, а Вордл без жодних преамбул мовив:

— То що тобі від мене, власне, треба?

— Минулого місяця біля «Ілінг-Бродвею» закололи чоловіка. Такого собі Дайма Єйтса. Він був поліційним донощиком, так?

— Так, і отримав ножа у шию. Але ми знаємо, хто це зробив,— зі зверхнім смішком відповів Вордл.— Це знає половина Лондона. Якщо це вся твоя інформація...

— Але ж ви не знаєте, де він, правда?

Швидко глянувши на дівчат, які старанно вдавали, що не помітили того погляду, Вордл дістав з кишені записник.

— Кажі.

— У букмекерській конторі «Бетбастерс», що на Гекніроуд, працює дівчина на ім'я Шона Голланд. Вона мешкає в орендованій квартирі за дві вулиці від контори. Нині вона має непроханого гостя, такого собі Бретта Фірні, який раніше бив її сестру. Вочевидь, той Бретт не така людина, якій можна відмовити у гостинності.

— Є точна адреса? — спитав Вордл, енергійно записуючи.

— Я тільки-но сказав тобі ім'я орендаторки і половину адреси. Може, побудеш трохи детективом?

— Звідки, кажеш, дізнався про це? — спитав Вордл, і далі тицяючи у блокнот, який тримав під столом на коліні.

— Я не казав,— спокійно мовив Страйк, попиваючи пиво.

— Маєш цікавих друзів, так?

— Дуже. А тепер, щоб ми були квитами...

Вордл поклав блокнот у кишеню і засміявся.

— Те, що ти мені дав, може виявитися лайном собачим.

— Це не лайно. Вордле, грай чесно.

Поліціант якусь мить дивився на Страйка, розриваючись між задоволенням і підозріливістю.

— А що тобі, власне, треба?

— Я казав по телефону — трохи інсайдерської інформації про Лулу Лендрі.

— Ти газет не читав?

— Я ж кажу — інсайдерська інформація. Мій клієнт гадає, що там не все чисто.

Вордлове обличчя закам'яніло.

— На таблоїд працюємо, га?

— Ні,— відповів Страйк.— На її брата.

— На Джона Бристоу?

Вордл зробив великий ковток, поглядаючи на стегна найближчої дівчини. Обручка на його руці відбивала мигтіння червоних вогників пінбольного автомата.

— Він і досі поведений на тих кадрах з камер спостереження?

— Згадував про них,— зізнався Страйк.

— Ми намагалися їх вистежити,— сказав Вордл,— тих двох чорних. Написали оголошення. Ніхто не відгукнувся. Не диво — якраз тоді, коли вони там ходили, спрацювала сигналізація на одній з машин.

«Мазераті». Жирна здобич.

— Гадаєш, вони просто викрадачі машин?

— Я не кажу, що вони цим займаються постійно; може, просто побачили свій шанс, запарковану машину — що за йолоп додумався залишати «мазераті» на вулиці? Але була друга ночі, собачий холод, і мені щось не спадають на думку безневинні причини, які б спонукали двох чоловіків зустрітися о такій годині на вулиці у Мейфері, де ніхто з них, наскільки нам відомо, не проживає.

— І не відомо, звідки вони прийшли і куди поділися потім?

— Ми майже цілком упевнені, що той, котрий так захопив свідомість Бристоу, той, що перед Лулиним падінням прямував до її будинку, зійшов з автобуса номер тридцять вісім на Вілтон-стріт об одинадцятій п'ятнадцять. Не відомо, що він робив наступні півтори години, поки не пройшов під камерою на Белламі-роуд. Він повернувся за десять хвилин після того, як Лендрі стрибнула, пробіг по Белламі-роуд і, мабуть, завернув на Велдон-стріт. Є зйомка камери спостереження з Теобалдс-роуд, де за двадцять хвилин з'являється дуже схожий чоловік — високий, чорний, у каптурі, обличчя затулене шарфом.

— Він у нічогенькій формі, якщо опинився на Теобалдс-роуд за двадцять хвилин,— прокоментував Страйк.— Це біля Клеркевеллу, так? Десь дві чи дві з половиною милі відстані. А на тротуарах була крига.

— Ну, не факт, що то він. Зйомка казна-яка. Бристоу вважає дуже підозрілим те, що він ховав обличчя, але тієї ночі було мінус десять — я сам пішов на роботу у балаклаві. Так чи так, немає значення, чи був він на Теобалдс-роуд, бо ніхто його так і не впізнав.

— А другий?

— Пробіг десь двісті ярдів по Галлівел-стріт, а куди подівся потім — не відомо.

— А коли прийшов — теж не відомо?

— Він міг прийти звідки завгодно. У нас більше немає записів з ним.

— Але ж у Лондоні десятки тисяч камер спостереження, так?

— Вони досі далеко не повсюдні. І камери нічого для нас не вирішують, якщо їх не обслуговують і не знімають дані. Камера на Гарриман-стріт не працювала, на Медоуфілд-роуд чи Гартлі-стріт камер узагалі немає. Ти, Страйку, такий самий, як усі: хочеш цивільних

свобод, коли сказав жінці, що сидиш в офісі, а сам пішов до стрипклубу, але якщо хтось лізе тобі у вікно ванної, то подавай тобі цілодобове спостереження. Але це взаємовиключні речі.

— Я не прагну ні того, ні того,— озвався Страйк.— Я просто питаю про Бігуна номер два.

— Закутаний по самісінькі очі, як і його приятель; видно було тільки руки. На його місці, маючи на совісті «мазера-ті», я б спробував сховатися у пабі й вийти з натовпом інших людей. На Галлівел-стріт є заклад під назвою «Боджо», куди він міг зайти і загубитися серед пияків. Ми перевіряли,— додав Вордл, випереджуючи питання Страйка.— За відео ніхто його не впізнав.

Якусь мить вони пили мовчки.

— Навіть якщо ми б їх знайшли,— сказав Вордл, відставляючи кухню,— то в найкращому разі почули б про її падіння від безпосередніх очевидців. У її квартирі не виявлено жодних слідів чужої ДНК. Там побували тільки ті, хто й мав.

— У Бристоу ці думки з'явилися не лише через дані з камер спостереження,— зазначив Страйк.— Він також спілкувався з Тенсі Бестигі.

— Ані пари з вуст про цю кінчену Тенсі Бестигі,— роздратувався Вордл.

— Доведеться згадати про неї, бо мій клієнт вважає, що вона каже правду.

— І далі вона своєї править? Досі не здалася? Чекай, я тобі зараз розповім, що ця місіс Бестигі за фрукт.

— Кажі,— припросив Страйк, притискаючи кухню з пивом до грудей.

— Ми з Карвером прибули на місце події десь за двадцять чи двадцять п'ять хвилин після того, як Лендрі поцілувалася з асфальтом. Патрульна поліція була вже там. Тенсі Бестигі й досі була в істериці, коли ми її побачили, верзла казна-що, трусилася й верещала, мовляв, у будинку вбивця. За її словами, не спала вона о другій ночі через те, що вийшла попісяти, і якраз почула крики з квартири на два поверхи вище, а тоді повз вікно пролетіло тіло Лендрі. Тут треба зазначити, що в тій будівлі на вікнах потрійне скло чи щось таке. Вікна спеціально зроблені так, щоб опалення і кондиціонування не вилітали, а гамір з вулиці не влітав. Коли ми допитували Тенсі Бестигі, під вікнами була сила-

силенна поліційних машин і сусідів, але всередині про те можна було здогадатися хіба що з блакитних спалахів мигавок. Там було тихо, мов у довбаній піраміді. Я і кажу до неї: «Місіс Бестігі, ви точно чули крики? Бо квартира досить-таки звуконепроникна». А вона стоїть на своєму. Каже, що Лендрі вигукнула щось типу «ах ти брехло проклятуще». Слухові галюцинації — ось як це зветься, — виснував Вордл. — І не таке почуєш, коли нюхнеш стільки коксу, що аж мізки через ніздрі крапають.

Він зробив ще один великий ковток зі свого кухля.

— Хай там як, ми довели, що вона нічого не могла чути. Бестігі наступного дня переїхали до приятеля, щоб преса не діставала, і двоє наших зайшли до їхньої квартири, а третій з балкона Лендрі кричав мов різаний. Двоє з другого поверху й слова не почули з того, що він кричав, — і при тому були тверезі як скельце, та ще й спеціально слухали. Та поки ми доводили, що пані марить, місіс Бестігі встигла обдзвонити половину Лондона і розпатякати, нібито є єдиним свідком убивства Лули Лендрі. Преса вже вчепилася за ту версію, бо сусіди чули, як хтось кричав, що в будинку чужий. Ми навіть удруге не встигли з Тенсі поговорити, а газети вже почали звинувачувати Евана Дафілда. Ми пояснили, що довели той факт, що вона нічого не могла чути, але вона не хотіла визнавати, що то виплід її уяви. Вона якраз перебувала на хвилі уваги, преса юрмилася в неї під дверима, мов та Тенсі раптом сама стала ожилою Лулою Лендрі. Тож вона просто заявила: «Ой, а я не казала? Я вікно відчинила. Авжеж, відчинила вікно, подихати свіжим повітрям».

Вордл презирливо засміявся.

— Надворі мінус, сніг валить.

— А вона була у спідньому, так?

— І на вигляд — мов вішалка, до якої приклеїли двійко пластикових мандаринів, — кивнув Вордл. Порівняння вийшло у нього так легко, що Страйк зрозумів — Вордл йому не першому це каже. — Гаразд, ми перевірили і цю версію, зняли відбитки — і нічого вона не відчиняла. Ні на засувках, ні поблизу жодних відбитків; прибиральниця все протерла вранці напередодні смерті Лендрі й після того не заходила. А коли ми прибули, вікна взагалі були зачинені й замкнені. Тож який тут єдино можливий висновок? Пані Тенсі Бестігі — брехло.

І Вордл допив пиво.

— Давай ще по одному, — запропонував Страйк і рушив до

шинквасу, не чекаючи на відповідь.

Повертаючись за столик, він відзначив, з якою цікавістю Вордл позирає на його ноги. За інших обставин Страйк, може, і постукав би протезом по ніжці стола зі словами «оця штучна».

Натомість він поставив на стіл два кухлі з пивом і свинячі шкварки, які, на його роздратування, подали у маленькій білій креманці, й продовжив розмову з того місця, де вона обірвалася.

— Але ж Тенсі Бестигі точно бачила падіння Лендрі, так? Бо Вілсон каже, що почув удар тіла об землю буквально за мить до того, як місіс Бестигі заверещала.

— Може, і бачила, але до ванної вона точно не попісяти вийшла. Вона вийшла пару доріжок занюхнути. Там ми їх і знайшли — рівненькі, напоготові.

— Тобто вона не все винюхала?

— Не все. Вочевидь, коли повз вікно пролетіло тіло, стало не до того.

— А вікно видно з ванної?

— Так. Досить чітко.

— Ви доволі швидко приїхали, я правильно розумію?

— Патрульні там були хвилин за вісім, ми з Карвером — десь за двадцять,— Вордл підняв кухоль, ніби пропонуючи тост за ефективну роботу поліції.

— Я говорив з Вілсоном, охоронцем,— зазначив Страйк.

— Га? Ну, він нормально впорався,— мовив Вордл не без поблажливої зверхності.— Він не винний, що мав пронос. Але він нічого не чіпав у квартирах і все ретельно обшукав, коли Лула стрибнула. Так, усе нормально зробив.

— І він, і його колеги дещо недбало ставилися до коду на дверях.

— Це звичайна справа. Людям доводиться запам'ятовувати надто багато номерів і паролів. Мені це добре знайомо.

— Бристоу дуже цікавлять можливості, які відкрилися за ті п'ятнадцять хвилин, коли Вілсон сидів у нужнику.

— Нас вони теж цікавили — десь хвилин п'ять, поки не стало зрозуміло, що місіс Бестигі — поведена на славі безголова курка.

— Вілсон зазначав, що двері до басейну були незамкнені.

— А він пояснив, як убивця потрапив до басейну чи вийшов звідти, не проминувши його? Бляха, цілий басейн,— додав Вордл,—

здоровенний, як у нас у качалці, і для сраних трьох осіб. На першому поверсі за стійкою охорони — тренажерна зала. Підземний, бляха, паркінг. У квартирах мармур-шмармур... п'ятизірковий, щоб його, готель, а не житло.

І поліціант повільно похитав головою, ремствуючи на нерівномірний розподіл статків.

— Інший світ,— додав він.

— Мене цікавить квартира на третьому,— сказав Страйк.

— Дібімаккова? — спитав Вордл, і, на великий подив Страйка, на обличчі у нього заграла щира, тепла усмішка.— А що там?

— Ти туди заходив?

— Зазірав, але там уже все обшукав Браянт. Порожньо. Вікна замкнені, сигналізація налаштована, працює.

— Браянт — це той, що налетів на столик і перекинув важливу вазу з важливими квітами?

Вордл форкнув.

— Уже чув про це, га? Містера Бестигі аж трусило. О так. Двісті білих троянд у вазі завбільшки як кошик на сміття. Видно, вичитав про білі троянди у Макковому райдері. Ну, *райдер*,— заходився пояснювати Вордл, зі Страйкового мовчання вирішивши, що той не знає цього слова,— перелік речей, які мають бути у гримерці. Я думав, ти в курсі таких штук.

Страйк проігнорував натяк. Від Анстиса він сподівався на більше.

— І що, дізналися, навіщо Бестигі так хотів всучити Макку ті троянди?

— Підмазував, ба ні? Мабуть, хотів затягнути Макка в котрийсь свій фільм. Його аж перекошило, коли почув, що Бра-янт розбив вазу. Верещав так, що мало не луснув.

— Нікому не здалося дивним, що він так засмутився через квіти, коли його сусідка лежала на вулиці з розтрощеною головою?

— Той Бестигі — просто сволота,— з великим почуттям відповів Вордл.— Звик, що коли розтуляє пащеку, то всі стають на задні лапки. Пробував поводитися з нами як зі своїми підлеглими, але швидко втямив, що це не дуже розумно. Він старався відштовхнути нас від дружини, щоб вона трохи оговталася. Ліз на кожного, хто намагався з нею поговорити. А старий Фреді — те ще одоробало.

— Що його так непокоїло?

— Що більше вона ревла і трусилася, як мокра левретка, то очевидніше ставало, що вона під коксом. Фреді, мабуть, знав, що наркота десь є в квартирі, й поява поліції його геть не потішила. От і старався відвернути увагу, розвівши істерику з приводу своїх троянд за п'ять сотень. Я десь прочитав, що він подав на розлучення. Не диво! Звик, що преса ходить навколо нього навшпиньках, бо як що не так — він одразу подає в суд; а от увага того сорту, що звернулася на нього, коли Тенсі розтулила рота, Фреді не потішила. Преса намагалася зібрати весь врожай, який тільки можна. Згадали, як він кидався у підлеглих посудом. Як бив людей на зустрічах. Кажуть, він заплатив жінці чималого відкупного, щоб ані пари з вуст у суді про його сексуальне життя. Фреді взагалі відомий як першорядна паскуда.

— Ви не розглядали його як можливого підозрюваного?

— Ще й як розглядали; він там був, і відомо, що він схильний до насильства. Але несхоже було, що він там відзначився. Якби його жінка знала, що то Фреді зробив чи бодай що його не було у квартирі, коли Лендрі випала, то я готовий закластися, що вона б нам сказала. Коли ми приїхали, вона себе геть не контролювала. Але Тенсі стверджувала, що Фреді був у ліжку, і ліжко дійсно було розібране, ніби у ньому спали. І навіть якщо він якось вийшов так, що вона не помітила, то досі лишається питання — як він пройшов повз Вілсона? На ліфті він точно не міг спуститися, тож Фреді точно мусив би зустріти Вілсона, коли той піднімався сходами.

— Тобто часовий проміжок виключає його причетність?

Вілсон завагався.

— Ну, можливість є. Якщо припустити, що Бестигі набагато прудкіший за типового чоловіка його віку й статури і що він утік одразу ж, як її штовхнув... Але досі лишається той факт, що у квартирі ми не виявили слідів його ДНК, і питання, як він міг вийти з квартири непомітно для власної жінки, і нарешті, така дрібниця, як причини, з яких Лендрі могла його впустити. Всі її друзі одностайно кажуть, що вона його терпіти не могла. Хай там як,— Вордл допив залишки пива,— Бестигі — то така людина, яка, забажавши когось позбутися, швидше найме кілера. Своїх рук він не бруднитиме.

— Ще по пиву?

Вордл глянув на годинника.

— Тепер пригощаю я,— сказав він і пішов до бару. Три панянки,

що стояли навколо високого столика, замовкли, жадібно на нього поглядаючи. Повертаючись попри них з напоями, Вордл усмішкою відповів на погляди і сів на дзиглик поруч зі Страйком.

— А як тобі Вілсон у ролі потенційного убивці? — спитав у поліціанта Страйк.

— Ніяк,— відповів Вордл.— Він не встиг би піднятися і спуститися достатньо швидко, щоб зустріти Тенсі Бестигі на першому поверсі. Май на увазі, що його резюме — лайно собаче. Його взяли на роботу на тій підставі, що він — колишній коп, але в поліції він ніколи не служив.

. — Цікаво. А де ж він працював?

— Він багато років заробляє в охоронній справі. Сам зізнався, що збрехав, щоб отримати першу роботу років з десять тому, і так і лишив цю брехню у резюме.

— Здається, Лендрі йому подобалася.

— Ага. Він старший, ніж здається,— не до ладу додав Вордл.— Він уже дідусь. Ці афрокарибійці старіють не так, як ми, еге ж? Я б йому дав не більше, ніж тобі.

Страйк без особливої цікавості подумав: а скільки ж мені, на твою думку, років?

— Її квартиру дивилися криміналісти?

— Звісно,— кивнув Вордл,— але тільки тому, що начальство хотіло виключити будь-які підозри. Ми за добу вже були впевнені, що це суїцид. Але довелося попрацювати ще, бо на нас дивився весь світ.

Він говорив з погано прихованою гордістю.

— Того ранку там усе вичистила прибиральниця — така гарненька полячка, англійською говорить жахливо, але з ганчіркою вправляється дай Боже як,— тож усі відбитки були чіткі й помітні. Нічого цікавого.

— Відбитки Вілсона там були, звісно ж, адже він обшукав квартиру вже після її падіння?

— Так, але в жодних підозрілих місцях їх не виявили.

— Отже, наскільки вам відомо, коли вона упала, в будівлі було всього троє людей. Дібі Макк теж мав там бути, але він...

— ...але він просто з аеропорту поїхав до нічого клубу, так,— кивнув Вордл. На його обличчі знову проступила тепла, ніби мимовільна усмішка.— Наступного дня я допитав Дібі у «Клариджесі». Здоровий дядько. Десь як ти,— сказав він, глянувши на широкі Страйкові груди,— тільки накачаний.

Страйк прийняв удар не протестуючи.

— Як і личить колишньому бандиту. Він у Лос-Анджелесі сидів, і не раз. Йому ледве дали британську візу.

— Привіз із собою цілий почет,— провадив Вордл.— Усі були там при ньому — пальці в персях, на шиях татухи. Але він серед них був найкремезніший. Як такого Дібі зустрінеш у темному провулку, то обісрешся. Але в сто разів увічливіший за клятого Бестигі. Спитав, як це я копом працюю без пістолета.

Поліціант аж саяв, і Страйк дійшов висновку, що він від зірки десь у такому самому захваті, як і Коловас-Джонс.

— Розмова була коротка, бо він тільки-но зійшов з літака і на Кентигерн-Гарденз навіть поткнутися не встиг. Формальність. У кінці я попросив його підписати мені його свіжий диск,— додав Вордл, ніби не в силах стриматися.— Тут зовсім лід розтанув, йому було приємно. Жінка хотіла виставити диск на продаж, але я не віддавав...

Вордл замовк, явно зрозумівши, що бовкнув зайвого. Потішений, Страйк загріб жменю шкварок.

— А що Еван Дафілд?

— А, той,— озвався Вордл. Зоряний пил, яким поліціанта ніби припорошило, коли він говорив про Дібі Макка, розтанув; тепер він супився.— Гімнюк малий. Бісив нас від початку й до кінця. Ліг у клініку одразу після її смерті.

— Читав про це. А куди?

— До клініки Пріорату, куди ще? Терапія відпочинком, щоб її.

— І коли ви його допитали?

— Наступного дня, але довелося його пошукати; його підручні заважали нам, як тільки могли. Точно як Бестигі, ага?

Не хотіли, щоб ми дізналися про його заняття. Жінка,— додав Вордл, насупившись ще дужче,— гадає, що він красунчик. Ти сам жонатий?

— Ні,— відповів Страйк.

— Анстис мені сказав, що ти пішов з армії, щоб побратися з жінкою, схожою на супермодель.

— І що Дафілд сказав, коли ви його знайшли?

— Вони поскандалили в нічному клубі «Юзі». Це бачила купа людей. Лула пішла, а він, за його словами, за п'ять хвилин вийшов слідом за нею, натягнувши ту свою вовчу маску. Вона затуляє всю

голову. Дуже реалістична, волохата. Каже, забрав її з модної фотозйомки,— на Вордловому обличчі з'явилося презирство.— Він любить надягати ту маску, коли звідкілясь виходить, щоб позлити папараці. Отже, потому як Лендрі вийшла з «Юзі», він сів у свою машину — на нього чекав водій — і поїхав на Кентигерн-Гарденз. Водій це підтвердив. Ні, не так,— виправився Вордл,— він підтвердив, що возив на Кентигерн-Гарденз чоловіка у вовчій масці, про якого думав, що це Дафілд, бо і зріст, і статура, і одяг, і голос були, як у Дафілда.

— Він не знімав маску в машині?

— До її квартири від «Юзі» всього п'ятнадцять хвилин. Ні, не знімав. Він — інфантильний гімнюк. Там, за словами самого Дафілда, він побачив під будинком папараці й вирішив не заходити. Наказав водію везти його у Сохо, де той його і залишив. Дафілд пішки зайшов за ріг до свого дилера на Д'Арбле, де вмазався.

— І все це у масці?

— Ні, там він її зняв,— відповів Вордл.— Дилер, такий собі Вікліф, випускник приватної школи і наркоман, запекліший за Дафілда. Він дав детальні свідчення, підтвердивши, що Дафілд прийшов десь о пів на третю. Вони там були удвох, і так, я подумав був, що Вікліф міг збрехати заради Дафілда, але жінка на першому поверсі чула, як дзвонили у двері, й бачила Дафілда на сходах. Хай там як, Дафілд вийшов од Вікліфа десь о четвертій, натягнув свого вовка і поплентався туди, де, як він гадав, на нього чекав водій з машиною. Але водія не було. Сам водій каже, що сталося непорозуміння. На його думку, Дафілд — паскуда, яких пошукати; він нам добре це дав зрозуміти, коли давав свідчення. Платив йому не Дафілд, машину найняли за гроші Лендрі. Отже, Дафілд, не маючи при собі грошей, пішки рушив до квартири К'яри Портер у Ноттинг-Гіллі. Ми знайшли свідків, які бачили, як чоловік у вовчій масці ходив тамтешніми вулицями; є фото, де він випрошує сірники у жінки на цілодобовій парковці.

— На фото видно його обличчя?

— Ні, бо коли він говорив до неї, то натягнув маску, там тільки морда. Але вона каже, що то був Дафілд. Десь о четвертій тридцять він добрів до Портер. Вона поклала його на дивані, а за годину почувала у новинах про смерть Лендрі й розбудила його, щоб сказати. Далі трагічні сцени і клініка.

— Передсмертну записку шукали? — спитав Страйк.

— Шукали. У квартирі нічого не знайшлося, на ноутбуці теж, але це й не диво. То був імпульсивний учинок. Лендрі хворіла на біполярний розлад, щойно посварилася зі своїм любчиком, от її й накрило — ну, ти розумієш, про що я.

Вордл глянув на годинник і допив кухоль.

— Треба йти. Жінка розсердиться, я їй пообіцяв, що затримаюся хіба що на півгодини.

Пересмагли дівчата пішли, та коли саме, жоден з чоловіків не помітив. На вулиці обоє закурили.

— Ненавиджу цю заборону курити в закладах,— поскаржився Вордл, застібаючи змійку шкірянки під горло.

— То що, ми домовилися? — спитав Страйк.

Тримаючи цигарку в зубах, Вордл натягнув рукавички.

— Навіть і не знаю.

— Та ну, Вордле,— сказав Страйк і дав поліціянтові візитівку, яку той узяв з таким виглядом, ніби це жарт.— Я ж видав тобі Бретта Фірні.

Вордл голосно розсміявся.

— Та не дуже й видав.

Він поклав Страйкову картку в кишеню, затягнувся, випустив дим у небо, далі глянув на здорованя з сумішшю цікавості й оцінювання.

— Та гаразд уже. Як візьмемо Фірні, отримаєш її справу.

— Агент Евана Дафілда каже, що його клієнт більше не приймає дзвінків і не дає інтерв'ю про Лулу Лендрі,— сказала наступного ранку Робін.— Я чітко пояснила, що ви не журналіст, але він стояв на своєму. А в офісі Гі Соме працюють навіть більші грубіяни, ніж у Бестигі. Було таке враження, ніби я домагаюся аудієнції у Папи Римського.

— Гаразд,— кивнув Страйк.— Спробую дістати його через Бристоу.

Це вперше Робін бачила Страйка у костюмі. У ньому він, на її думку, нагадував регбіста, який їде на міжнародні змагання: дебелий, безхитрісно-пристойний у темному піджаку і невиразній краватці. Стоячи навколішках, Страйк копався в одній з картонних коробок, які приніс від Шарлотти. Робін відвертала погляд від складених туди речей. Вони і далі не говорили про те, що Страйк замешкав у власному офісі.

— Ага! — вигукнув він, нарешті добувши зі стосу листів яскраво-блакитний конверт — запрошення на день народження племінника.— От чорт,— додав Страйк, розпечатавши його.

— Що таке?

— Не сказано, скільки йому років,— відповів Страйк.— Племіннику моєму.

Робін було дуже цікаво, що за стосунки у Страйка з рідними. Але оскільки формально ніхто не казав їй, що Страйк має купу зведенюків і зведенючок, славнозвісного батька і трохи сумнозвісну матір, вона тримала всі питання при собі й розбирала собі пошту.

Страйк підвівся з підлоги, відніс коробку в куток кабінету і повернувся до Робін.

— А це що? — спитав він, побачивши на столі ксерокопію газетної сторінки.

— Це я для вас зробила,— соромливо відповіла Робін.— Ви казали, що зраділи, коли побачили ту статтю про Евана Дафілда... Я подумала, що вам і це може бути цікаво, якщо, звісно, ви ще самі не бачили.

Йшлося про охайно вирізану статтю про кінопродюсера Фреді Бестигі, надруковану в учорашньому номері газети «Івнінг стендард».

— Пречудово! Почитаю дорогою на зустріч з його жінкою.

— Вже скоро колишньою жінкою,— мовила Робін.— Про це якраз

пишуть у статті. Цьому містеру Бестигі не дуже щастить у коханні.

— З того, що мені розповів Вордл, схоже, що такого не дуже покохаєш,— озвався Страйк.

— А як ви домоглися розмови з цим поліціантам? — спитала Робін, тут уже не стримавши цікавості. Їй надто кортіло дізнатися бодай щось про перебіг розслідування.

— Маємо спільного друга,— пояснив Страйк.— Одного типа, з яким я познайомився в Афганістані, офіцера Лондонської поліції в Територіальній армії.

— Ви були в Афганістані?

— Був,— Страйк надягав пальто, тримаючи в зубах згорнуту статтю про Фреді Бестигі й запрошення на день народження Джека.

— А що ви там робили?

— Розслідував смерть при виконанні,— відповів Страйк.— Я служив у військовій поліції.

— О,— вимовила Робін. Служба у військовій поліції суперечила підозрам Метью, що Страйк — шарлатан чи нероба.— І чому пішли у відставку?

— Поранення,— сказав Страйк.

Вілсону він те поранення описав дуже простими словами, але з Робін така прямота видавалася недоречною. Він легко міг уявити її шоковане обличчя — і не потребував її співчуття.

— Не забудьте подзвонити Пітеру Гілеспая,— нагадала Робін, коли він уже йшов до дверей.

Ксерокс статті Страйк прочитав у метро дорогою на Бонд-стріт. Фреді Бестигі успадкував свої перші гроші від батька, який чимало заробив на вантажних перевезеннях; далі він заробив власні гроші на дуже комерційних фільмах, які критики сприймали зверхньо. Нині продюсер звернувся до суду, щоб спростувати заяви двох газет про його надзвичайно непристойну поведінку з молодою підлеглою, якій пізніше Фреді заплатив за мовчання. Звинувачення, ретельно пом'якшені численними «подейкують» і «можливо», включали агресивні сексуальні натяки і певний ступінь фізичного залякування. Висунуло їх «джерело, близьке до жертви», бо сама дівчина відмовлялася подавати до суду чи говорити з пресою. Про те, що Фреді розлучається з нинішньою дружиною Тенсі, писалося в останньому абзаці, а далі читачеві нагадували, що нещаслива пара перебувала в одній будівлі з Лулою

Лендрі в ту ніч, коли модель укоротила собі віку. Складалося дивне враження, ніби нещасливий шлюб Бестигі міг уплинути на рішення Лули стрибнути з балкона.

У тих колах, представники яких обідають у «Кіпріані», Страйк ніколи не обертався.

Йдучи по Дейвіс-стріт, де сонце припікало йому в спину і кидало рудувате світло на червоноцегляну будівлю попереду, він раптом подумав, що було б дивно — і неймовірно —

зустріти тут когось зі своїх зведенюків. Ресторани рівня «Кіпріані» були частиною звичного життя законних дітей Страйкового батька. Востаннє він отримав звістку від трьох з них, коли лежав у шпиталі Селлі-Оук на фізіотерапії. Габі й Данні прислали квіти, один букет на двох; одного разу прийшов Ал, який голосно сміявся і боявся дивитися в ноги ліжка. Потім Шарлотта показувала, як Ал іржав і кривився. Вона чудово пародіює людей. Ніхто не чекає від такої вродливої дівчини таланту коміка, але вона таки уміє смішити.

Інтер'єр ресторану було виконано в дусі ар-деко — шинквас і стільці зі світлого полірованого дерева, жовтуваті скатертини на круглих столах, офіціанти й офіціантки у білих піджаках, з краватками-метеликами. Страйк одразу помітив свого клієнта серед численних балакучих відвідувачів — той сидів за столиком, накритим на чотирьох, і розмовляв, на Страйків подив, не з однією жінкою, а з двома. Обидві мали довге блискуче каштанове волосся. Кроляче обличчя Бристоу повнилося бажанням догодити, навіть підлестити.

Побачивши Страйка, юрист підхопився привітатися і відрекомендував Тенсі Бестигі, яка простягнула тонку холодну руку, але не всміхнулася, і її сестру Урсулу Мей, яка навіть руки не простягнула. Коли замовляли напої і передавали туди-сюди меню, Бристоу нервував і не замовкав, а сестри оглядали Страйка з тим зухвало-критичним виглядом, який вважають за своє законне право лише люди цілком певного класу.

Обидві були бездоганно блискучі, мов ляльки в натуральну величину, яких щойно дістали з целофанових упаковок; худі, як і личить багатійкам; джинси облягають майже повну відсутність стегон, засмагла шкіра вилискує, мов воскова, надто ж на чолі, а довгі осяйні темні гриви, розділені на прямий проділ, підстрижені на кінцях, мов під лінійку. Коли Страйк нарешті звів очі від меню, Тенсі без жодних

преамбул спитала:

— А ви дійсно, — (у неї вийшло «ді-існо»), — син Джонні Рокбі?

— Так показав тест ДНК, — озвався Страйк.

Тенсі не дуже зрозуміла, жарт це чи грубість. Її темні очі були посаджені трішки заблизько, і ніякий ботокс не міг розгладити капризний вираз на її обличчі.

— Слухайте, я оце тут казала Джону, — кислим тоном мовила вона, — я на публіку більше не вийду, зрозуміло? Без проблем вам розповім те, що знаю, бо хочу довести свою правоту, але ви не повинні нікому казати, що я з вами говорила.

Розстебнуті верхні гудзики на блузці відкривали досить карамельної шкіри, що туго обтягувала кістки і через те видавалася неприємно вузлуватою; проте з вузької грудної клітки випиналася пара тугих округлих грудей. Так ніби Тенсі взяла ті перса поносити у більш повнотілої подруги.

— Можна було зустрітися у не такому публічному місці, — відзначив Страйк.

— Ні, тут нормально, бо вас ніхто не знає. Ви геть не схожі на батька, правда? Я з ним бачилася минулого літа в Елтона. Фреді з ним знайомий. Ви часто спілкуєтеся з Джонні?

— Бачився двічі, — відповів Страйк.

— О, — мовила Тенсі.

В цьому одному звуці було порівну подиву і зневаги.

У Шарлотти були такі подруги — з гладеньким волоссям, з дорогою освітою й одягом, і всі в шоці від її дивного потягу до кремезного, побитого життям Страйка. Роками він стикався з ними живцем і по телефону — світська вимова, чоловіки-фінансисти, тендітна твердість, якої Шарлотта зімітувати не уміла.

— Не думаю, що їй узагалі варто з вами розмовляти, — різко втрутилася Урсула. Її тон і вираз обличчя були б до речі, якби Страйк був офіціантом, що скинув фартуха і без запрошення всівся до них за столик. — Тенсик, ти робиш помилку.

— Урсуло, Тенсі просто... — почав Бристоу.

— Мені вирішувати, що робити, — відрубала Тенсі так, ніби Бристоу і вуст не розтуляв, ніби його крісло було порожнє. — Я просто розкажу, що чула, і все. Розмова не записується, Джон на це погодився.

Вочевидь, обидві мали Страйка за прислугу. Його дратував не лише

їхній тон, але й той факт, що Бристоу давав свідкам обіцянки, не спитавши його. Як можна «не записувати» свідчення Тенсі, якщо їх не може дати ніхто, крім неї?

Якусь хвилину всі мовчки роздивлялися меню. Першою його відклала Урсула, яка вже прикінчила келих вина. Вона налила собі ще, нервово бігаючи очима по залі; на мить її погляд затримався на білявій особі королівської крові, потім перескочив далі.

— Навіть в обідню годину тут повно знаменитостей. А Кипріян ходить винятково до клятого «Вілтона», де тільки такі самі опудала в костюмах...

— Кипріян — це ваш чоловік, місіс Мей? — поцікавився Страйк.

Він вирішив, що коли перетнути незриму межу, яка, на її думку, лежить між ними, Урсулу це зачепить: вона не вважає, що факт перебування за одним столом з нею дає комусь право говорити до неї. Урсула надулася, Бристоу кинувся заповнювати ніякову паузу.

— Так, Урсула у шлюбі з Кипріяном Меєм, одним з наших старших партнерів.

— Тож я як родичка маю знижку на юридичні послуги у розлученні з чоловіком,— мовила Тенсі з гіркуватою усмішкою.

— І її колишній зі злості лусне, якщо вона знову втягне в їхнє життя пресу,— долала Урсула, впиваючись у Страйка темними очима. — Треба дійти мирної згоди. Якщо все почнеться заново, в неї будуть труднощі з аліментами. Тож краще нічого не розголошуйте.

З байдужою посмішкою Страйк глянув на Тенсі:

— Отже, ви певним чином були пов'язані з Лулою Лендрі, так, місіс Бестигі? Ваш зять — колега Джона.

— Це не вийшло на загал,— відповіла вона зі знудженим виглядом.

Повернувся офіціант, щоб прийняти у них замовлення. Коли він пішов, Страйк дістав записник і ручку.

— Що ви з цим збираєтеся робити? — раптом запанікувала Тенсі. — Я не хочу жодних записів! Джоне! — звернулася вона до Бристоу, і той зі збентеженим і винуватим виглядом глянув на Страйка:

— Як гадаєте, Корморане, можна просто послухати і, ем, не писати?

— Без проблем,— відповів Страйк, дістав з кишені мобільний і поклав на стіл замість ручки й записника.— Місіс Бестигі...

— Можете називати мене Тенсі,— сказала та, ніби така поступка

компенсувала заборону записувати.

— Дуже дякую,— з ледь помітною іронією озвався Страйк.— Наскільки добре ви знали Лулу?

— О, майже не знала. Вона там усього три місяці мешкала. Ми віталися, і все. Вона не цікавилася нами — ми для неї були недостатньо модні. Правду кажучи, її присутність була обтяжлива. Ці вічні папараці під дверима! Доводилося фарбуватися, навіть коли я йшла на тренування.

— В будинку ж є власна тренажерна зала? — спитав Страйк.

— Я ходила на пілатес до Ліндсі Парр,— роздратовалася Тенсі.— Ви точно як Фреді: вічно він скиглив, що я не користуюся тим, що є в будинку.

— А Фреді наскільки добре знав Лулу?

— Теж зовсім не знав, але не тому, що не хотів. Йому кортіло зробити з неї акторку, тож він усе запрошував її до нас. Але вона так і не зайшла. А ще він пішов за нею до будинку Дікі Кербері на вихідних якраз перед її смертю, коли я була в місті з Урсулою.

— Я про це не знав,— сполошився Бристоу.

Страйк помітив швидку криву усмішку, яку Урсула адресувала сестрі. У нього склалося враження, що вона хоче обмінятися з нею змовницькими поглядами, але Тенсі не зреагувала.

— Я сама не знала,— мовила Тенсі до Бристоу.— Так, Фреді випросив у Дікі запрошення. Вони там усі були — Лула, Еван Дафілд, К'яра Портер, усі ті модні наркомани, зірки таблоїдів. Фреді, мабуть, був там геть не до речі. Я знаю, він ненабагато старший за Дікі, але на вигляд — старий-старезний,— отруйним тоном додала вона.

— Що чоловік вам розповідав про той візит?

— Нічого. Я про це довідалася за кілька тижнів, бо Дікі обмовився. Упевнена, Фреді їздив клеїтися до Лули.

— Ви хочете сказати,— спитав Страйк,— що він цікавився Лулою в сексуальному плані чи...

— Певна, що саме так, йому темні дівчата завжди подобалися більше, ніж білявки. Але найбільше він любить, коли в його фільмах є зіркове м'ясце. Він режисерів до сказу доводить, стараючись затягти у фільм якнайбільше зірок, щоб преса зацікавилася. Упевнена, що він хотів підписати її на зйомку, і зовсім не здивуюся,— додала Тенсі з неочікуваною проникливістю,— якщо у Фреді були плани на неї і Дібі

Макка. Уявіть, скільки було б уваги, зважаючи на весь той галас, який вирує навколо цих двох. Фреді в таких речах геній. Він любить піарити свої фільми майже так само, як ненавидить увагу до себе.

— Він знайомий з Дібі Макком?

— Ні, якщо тільки не познайомився після того, як ми розбіглися. По смерті Лули він з Макком так і не зустрівся. Боже, та він аж божеволів через те, що Макк замешкає з нами в одному будинку; тільки-но почув, так одразу й вирішив затягти його на зйомку.

— У ролі кого?

— Та не знаю,— роздратовалася Тенсі.— Хоч когось. Макк має багато фанатів, і Фреді не міг прогавити такий шанс. Якби Макк зацікавився, він би під нього і роль написати звелів. О, він би за ним так упадав! Розповів би йому про свою чорну бабусю,— голос Тенсі сочився зневагою.— Він завжди це каже всім чорним знаменитостям: що він на чверть малаєць. Авжеж, Фредіку, авжеж.

— А він справді на чверть малаєць? — поцікавився Страйк.

— Гадки не маю,— пирхнула Тенсі,— я з його бабами й дідами не знайома. Йому самому років сто, мабуть. Я тільки знаю, що він скаже що завгодно, якщо занюхає гроші.

— З цих планів зняти Лулу і Макка у своєму фільмі у нього щось вийшло, ви не в курсі?

— Ну, впевнена, що Лулі пропозиція полестила; ці модельки всі аж пищать — так хочуть довести, що здатні не лише в камеру витріщатися. Але вона нічого не підписувала, так, Джоне?

— Наскільки мені відомо, ні,— відповів Бристоу.— Проте... було дещо інше,— мовив він і відвів очі, вкриваючись рожевими плямами. Він завагався, а тоді, не витримавши питального погляду Страйка, розповів: — Зо два тижні тому містер Бестигі ні сіло ні впало прийшов до моєї матері. Їй дуже погано, і... але я не хотів би...

Він глянув на Тенсі дуже ніяково.

— Та кажи, що хочеш, мені все одно,— мовила та з цілком щирою байдужістю.

Бристоу смикнувся і дивно потягнув губами повітря; хом'ячі зуби на мить сховалися.

— Власне, він хотів поговорити з моєю матір'ю про фільм, присвячений Лулиному життю. Облаштував свій візит дуже делікатно. Прийшов питати її благословення, офіційної санкції. А Лула всього три

місяці як померла... Мама була розчавлена. На жаль, коли він зайшов, мене вдома не було,— додав Бристоу, і з тону можна було виснувати, що зазвичай він стоїть при матері на варті.— Про це я до певної міри шкодую. Шкодую, що не зміг сам від нього все почути. Просто розумієте, якщо його люди досліджують Лулине життя, то, може, він щось і знає, ні?

— Що саме? — спитав Страйк.

— Навіть і не знаю. Щось про її дитячі роки? До того, як вона потрапила до нас?

Офіціант приніс закуски і розставив їх перед кожним. Страйк дочекався, поки він піде, а тоді спитав Бристоу:

— А ви не пробували самі поговорити з містером Бестигі й дізнатися, що такого відомо йому про Лулу, чого не знають її рідні?

— Оце складно,— відповів Бристоу.— Коли Тоні — мій дядько — почув про те, що сталося, то вийшов на містера Бестигі сказати, щоб не чіпав маму, і наскільки мені відомо, вони серйозно посварилися. Не думаю, що містер Бестигі буде радий продовжити знайомство з нашою родиною. Ситуація додатково ускладнюється тим, що Тенсі веде розлучення через нашу фірму. Тобто це не дивно — ми одна з топових юридичних компаній у сімейному праві, а оскільки Урсула у шлюбі з Кипріяном, природно, що Тенсі звернулася до нас... Але я впевнений, що це не додає містерові Бестигі симпатії до нас.

Хоча весь час, поки юрист говорив, Страйк дивився на нього, периферійний зір у нього теж був розвинений пречудово. Урсула знову криво всміхалася сестрі. Цікаво, що її так тішило? Поліпшенню гумору не завадило й те, що Урсула пила вже четвертий келих вина.

Страйк доїв закуску і звернувся до Тенсі, яка ледве торкнулася тарілки.

— Довго ви з чоловіком мешкали у вісімнадцятому будинку до того, як там оселилася Лула?

— Близько року.

— Чи жив хтось на третьому поверсі, коли вона в'їхала?

— Так,— відповіла Тенсі,— там півроку проживала пара, американці з малим сином, та коли вона вселилася, вони незабаром повернулися до Штатів. Після цього забудовник нікого не зміг знайти. Рецесія і все таке. Ті квартири дорогі як казна-що. Тож поки студія звукозапису не орендувала ту квартиру для Дібі Макка, в ній ніхто не

мешкав.

Тут їхню з Урсулою увагу привернула жінка, яка проходила попри столик в одежині, схожій, на погляд Страйка, на якесь жахливо покроєне в'язане пальто.

— Пальто від Дом'є-Кросса,— промовила Урсула, мружачись над келихом з вином.— У них черга за півроку...

— Таж це Пензі Маркс-Діллон,— відповіла Тенсі.— Легко вдягатися модно, коли твій чоловік має п'ятдесят мільйонів за душею. Фреді — найскупіший багатій на світі; мені доводилося ховати від нього нові речі або казати, що то підробки. Як же він мене іноді діставав.

— У тебе завжди чудовий вигляд,— сказав Бристоу, густо рожевіючи.

— Ти дуже милий,— нудним голосом відповіла Тенсі Бестигі.

Офіціант забрав їхні тарілки.

— Про що ви там питали? — спитала Тенсі у Страйка.— А, про квартири. Дібі Макк, який мав приїхати, але не приїхав. Фреді з цього страшенно казився, бо поставив у його квартирі троянди. Такий уже той Фреді жмикрут.

— Наскільки добре ви знаєте Дерика Вілсона? — спитав Страйк.

Вона моргнула.

— Ну, він охоронець; звідки мені його знати? Наче пристойний. Фреді завжди казав, що серед решти він найкращий.

— Правда? А чому?

Тенсі знизала плечима.

— Не знаю, треба спитати Фреді. Якщо пощастить,— додала вона зі смішком.— Скоріше пекло замерзне, ніж Фреді з вами поговорить.

— Тенсі,— втрутився Бристоу, трохи нахилиючись уперед,— може, просто розповіси Корморану, що ти чула тієї ночі?

Страйк був би радий, якби Бристоу не втручався.

— Ну,— сказала Тенсі,— була друга ночі, й мені закортіло пити.

Її тон був невиразний, байдужий. Страйк відзначив, як від самого початку, навіть у такій дрібниці, вона розповідає історію не так, як розповідала поліції.

— Я пішла по воду до ванної кімнати і вже поверталася через вітальню до спальні, коли почула крики. Вона — Лула — кричала: «Запізно, я вже це зробила». А тоді долинув чоловічий голос: «Ах ти ж стерво брехливе!» А потім... а потім він її скинув униз. Я, власне,

бачила, як вона падає.

І Тенсі різко смикнула руками. Страйк зрозумів — то вона показувала, як вимахувала руками Лула.

Бристоу відставив келих з таким виглядом, ніби його нудить. Принесли основні страви. Урсула випила ще вина. Ні Тенсі, ні Бристоу своєї їжі навіть не торкнулися. Страйк узяв виделку і почав їсти, стараючись не показувати, як йому смакує салат пунтарелле з анчоусами.

— Я закричала,— прошепотіла Тенсі.— Кричала і не могла припинити. Попри Фреді вибігла з квартири й помчала вниз. Хотіла сказати охоронцю, що нагорі чоловік, тож хай він схопить його. Мені назустріч з-за стійки вибіг Вілсон. Я розповіла йому, що сталося, і він побіг на вулицю подивитися на неї — замість бігти нагору по нього. Йолоп клятий. Якби спершу побіг нагору, то, може, взяв би його! Тоді по мене прийшов Фреді, почав тягнути мене назад до квартири, бо я була неодягнена. Потім повернувся Вілсон, сказав, що вона мертва, попросив Фреді викликати поліцію. Фреді практично заніс мене нагору — я була в повній істериці — і набрав 999 з квартири. Потім приїхала поліція. І ніхто не повірив жодному моєму слову.

Вона зробила ще ковток вина, відставила келих і тихо додала:

— Якщо Фреді дізнається, що я з вами говорила, то скажиться.

— Але ж ти цілком певна, так, Тенсі,— вліз Бристоу,— що чула нагорі чоловіка?

— Та звісно ж, певна,— відповіла Тенсі.— Я саме це кажу, хіба ні? Там нагорі точно хтось був.

У Бристоу задзвонив мобільний.

— Перепрошую,— промимрив він.— Так, Елісон? — сказав він, беручи слухавку.

Страйк почув низький голос секретарки, але що саме вона говорила, не розібрав.

— Даруйте, я на хвилину,— мовив Бристоу з нажаханим виглядом і вийшов з-за столу.

На гладеньких доглянутих обличчях сестер проступив злісно-веселий вираз. Вони обмінялися поглядами; а потім, здивувавши Страйка, Урсула заговорила до нього:

— Ви знайомі з Елісон?

— Дуже побіжно.

— Знаєте, що вони пара?

— Так.

— Це насправді так жалюгідно,— мовила Тенсі.— Вона з Джоном, а сама сохне за Тоні. Ви знайомі з Тоні?

— Ні,— зізнався Страйк.

— Це один зі старших партнерів. Джонів дядько, знаєте? — Знаю.

— Дуже привабливий. На таку, як Елісон, він і не гляне. Гадаю, вона згодилася на Джона як на втішний приз.

Думка про нерозділену закоханість Елісон, здається, дуже тішила сестер.

— І про це пліткують в офісі? — поцікавився Страйк.

— О так,— радо повідомила Урсула.— Кипріян каже, що вона поводить себе просто ганебно. Вистрибує навколо Тоні, мов щеня.

Її антипатію до Страйка ніби вітром звіяло. Він не здивувався, бо не раз стикався з цим феноменом. Людям подобається патякати; винятків майже не буває; питання полягає лише в тому, як кого розговорити. Дехто — до цієї категорії належала, вочевидь, і Урсула — м'якшає під дією алкоголю; інші люблять бути в центрі уваги; а дехто просто потребує близькості до іншої людської істоти. Певна частина людського роду воліє балакати тільки на конкретні теми: про власну невинуватість або ж чужу провину; свою колекцію довоєнних бляшанок з-під печива; або, у випадку Урсули Мей, про безнадійну пристрасть негарної секретарки.

Урсула дивилася на Бристоу через вікно; той стояв на тротуарі, говорив у телефон, час до часу починав ходити туди-сюди. Язик у неї геть розв'язався, і вона мовила:

— Я навіть знаю, в чому там справа. Виконавці заповіту Конвея Оутса незадоволені тим, як фірма вела його справи. То американський фінансист, знаєте? Кипріян і Тоні киплять і змушують Джона бігати і все залагоджувати. Джонові завжди дістається вся чорна робота.

Її тон був скоріше нищівним, ніж співчутливим.

Бристоу повернувся за стіл весь червоний.

— Вибачте, там Елісон передала повідомлення,— сказав він.

Офіціант прийшов забрати тарілки. Порожня була лише у Страйка. Коли офіціант уже не міг їх почути, Страйк мовив:

— Тенсі, поліція відкинула ваші свідчення, бо вважає, що ви не могли чути того, що чули.

— Вони дуже помиляються,— відказала та. Добрий гумор водномить злетів з неї.— Я дійсно це чула.

— Крізь зачинене вікно?

— Воно було відчинене,— відповіла Тенсі, уникаючи поглядів своїх супутників.— Було душно. Коли я йшла по воду, то відчинила вікно.

Страйк зрозумів, що коли натиснути на неї, то вона взагалі відмовиться відповідати на питання.

— Також вони стверджують, що ви буцімто прийняли кокаїн.

Тенсі видала нетерплячий звук — таке собі тихе «кхе».

— Слухайте,— сказала вона,— ну я дійсно трохи прийняла, але раніше, за вечерею, і вони знайшли залишки у ванній, коли оглядали квартиру. Ті Данни нудні, як я не знаю що. Хто завгодно нюхнув би трохи, щоб не здуріти від тих чортових анекдотів Бенджі Данна. Але голос нагорі мені не примарився. Там був чоловік, і то він її убив. Він убив її,— повторила Тенсі, люто дивлячись на Страйка.

— Як ви гадаєте, куди він пішов після цього?

— Не знаю. Звідки мені знати? Джон платить вам, щоб ви дізналися. Десь сховався. Виліз через вікно у двір. Заховався у ліфті. Вийшов через підземний паркінг. Не знаю я, куди він, щоб його, подівся — я тільки знаю, що він там був!

— Ми тобі віримо,— нетерпляче втрутився Бристоу.— Ми тобі віримо, Тенсі. Корморан мусить ставити всі ці питання, щоб отримати чітку картину перебігу подій.

— Поліція зробила все можливе, щоб мене дискредитувати,— сказала Тенсі, ігноруючи Бристоу і звертаючись до Страйка.— Приїхали надто пізно, коли він уже зник, і звісно ж, прикрили собі зади. Людина, яку преса не прополоскала так, як мене, й уявити не зможе, що це таке. То було довбане пекло. Я лягла у клініку, тільки б утекти. Повірити не можу, що це взагалі законно, що преса в нашій країні може робити з людиною такі речі — і лише тому, що людина каже правду. Просто довбаний жарт якийсь. Треба було мовчати, правда? Я б і мовчала, якби знала, які будуть наслідки.

Вона покрутила діамантову каблучку, що нещільно сиділа на пальці.

— Коли Лула упала, Фреді спав у ліжку, так? — спитав у Тенсі Страйк.

— Саме так,— відповіла Тенсі.

Вона піднесла руку, щоб прибрати з обличчя волосся, хоча жодне пасмо на нього не впало. Повернувся офіціант з меню, і Страйкові довелося притримати запитання, поки всі робили замовлення. Він єдиний попросив десерт; решта взяли тільки каву.

— Коли Фреді встав з ліжка? — спитав він у Тенсі, коли офіціант пішов.

— Ви про що?

— Ви сказали, що коли Лула впала, він був у ліжку; коли він встав?

— Коли почув, що я кричу,— відповіла вона так, ніби це було цілком очевидно.— Я його розбудила, хіба ні?

— Мабуть, він дуже прудкий.

— Чому це?

— Ви сказали: «Я вибігла з квартири попри Фреді й помчала вниз». Тобто коли ви бігли сказати Деріку про те, що сталося, він уже був у кімнаті?

Запала мить мовчання.

— Саме так,— нарешті погодилася Тенсі, знову розгладжуючи бездоганну зачіску і затуляючи обличчя рукою.

— Тобто він спокійно собі спав, а за лічені секунди уже підскочив і був у вітальні? Бо з того, що ви сказали, виходить, що ви майже водночас і закричали, і побігли?

Ще одна коротесенька пауза.

— Так,— сказала вона.— Ну... тобто не знаю. Гадаю, я кричала... кричала якийсь час, застигнувши на місці — якусь мить... я була в такому шоці... І за цей час Фреді вибіг зі спальні, і я промчала повз нього.

— Ви спинилися сказати йому, що бачили?

— Не пам'ятаю.

Бристоу явно зібрався влізти з непроханими питаннями. Страйк підніс руку, спиняючи його; але Тенсі вмить перемкнулася на інше, рада облишити, як йому здалося, тему свого чоловіка.

— Я все собі думала й думала, як убивця міг потрапити всередину, і надумала, що він увійшов слідом за нею, бо Дерик Вілсон був не на своєму місці, а в туалеті. Я взагалі вважаю, що того Вілсона за таке треба вигнати з роботи к бісовій матері. Як хочете знати мою думку, то він спав собі десь у підсобці. Не знаю, звідки убивця довідався код, але

певна, що увійшов він саме за кодом.

— Як гадаєте, ви впізнали б той голос, якби почули його знову? Голос чоловіка, який кричав нагорі?

— Сумніваюся,— зізналася Тенсі.— То був просто собі чоловічий голос. Чий завгодно. Нічого незвичайного в ньому не було. Я потім усе думала — може, то Дафілд? — мовила вона, уважно дивлячись на Страйка,— бо колись раніше я чула, як Дафілд кричить нагорі, на сходах. Вілсон його тоді викинув, бо Дафілд ломився у Луліні двері. Ніколи не розуміла, як дівчина з такою зовнішністю могла обрати такого, як Дафілд,— додала Тенсі між іншим.

— Деякі жінки вважають його привабливим,— погодилася Урсула, виливаючи рештки вина з пляшки собі у келих,— але я нічого такого не бачу. Страшний як казна-що.

— Та в нього навіть,— сказала Тенсі, знову покрутивши діамантову каблучку,— грошей немає.

— Але ви не думаєте, що тієї ночі чули його голос?

— Як я уже казала, то міг бути і його голос,— нетерпляче відповіла вона, злегка знизавши худими плечима.— Але н нього алібі, так? Купа людей бачила, що в ніч, коли вбили Лулу, на Кентигерн-Гарденз і духу його не було. Частина ночі він провів у К'яри Портер, так. Сучка,— додала Тенсі, злегка всміхнувшись.— Спала з хлопцем найкращої подруги.

— А вони спали разом? — спитав Страйк.

— А самі як думаєте? — засміялася Урсула, ніби питання було таке наївне, що й відповіді не потребувало.— Я знаю К'яру Портер, вона була моделлю на благодійному показі мод, в організації якого я брала участь. Вона абсолютно дурноверха, та ще й шльондра.

Принесли каву і фініковий пудинг з карамеллю, який замовив Страйк.

— Вибач, Джоне, але смак на друзів у Лулі був препоганий,— сказала Тенсі, відпивши еспресо.— Ця К'яра, ця Бріо-ні Радфорд. Не сказати, щоб то була подруга, але я б її до себе і на гарматний постріл не підпустила.

— Бріоні — це хто? — вдавано зацікавився Страйк, бо пам'ятав, хто це така.

— Візажистка. Бере страшні гроші, а сама просто стерво,— пояснила Урсула.— Я скористалася якимось її послугами перед одним з

балів Фонду Горбачова, то вона потім усім розпатякала, що...

Раптом Урсула замовкла, відставила вино і схопилася за каву. Страйк, якого, попри незначущість цієї інформації для справи, зацікавило, що ж там і кому розпатякала Бріоні, почав говорити, але Тенсі голосно його перебила.

— Ой, там ще була та кошмарна дівка, яку Лула привозила до себе, пам'ятаєш, Джоне?

Вона знову зверталася до Бристоу, але той ніби не реагував.

— Ну пам'ятаєш, ота кошмарна, з такою страшною шкірою дівчина, яку вона з собою подеколи тягала. Якась бомжиха. Ну, тобто вона реально смерділа. Якщо вона заходила в ліфт, то після неї лишався запах. Лула її ще в басейн водила. Хіба чорні уміють плавати?

Бристоу швидко моргав, його обличчя порожевіло.

— Бозна навіщо вона була потрібна Лулі,— провадила Тенсі.— Джоне, ти маєш її пам'ятати. Така жирна, обшарпана. На вигляд не дуже нормальна.

— *Я не...*— пробурмотів Бристоу.

— Ви говорите про Рошель? — спитав Страйк.

— А, так, гадаю, її так звали. Хай там як, вона приходила на похорон,— сказала Тенсі.— *Я її помітила.* Сиділа у задньому ряду. Але ж ви пам'ятаєте,— додала вона, спрямовуючи на Страйка всю силу своїх темних очей,— що це все не можна записувати? Бо не можна, щоб Фреді дізнався, що я з вами говорила. Не буду я знову мучитися з пресою. Рахунок, будь ласка! — гукнула вона до офіціанта.

Коли рахунок принесли, Тенсі без слів простягнула його Бристоу.

Коли сестри вже збиралися йти, відкидаючи сьайливе каштанове волосся за спину і надягаючи дорогі куртки, двері ресторану відчинилися, й увійшов високий худий чоловік при костюмі, років шістдесятьох на вигляд, роззирнувся і рушив просто до їхнього столика. Срібне волосся, прикметна зовнішність, бездоганний стиль — і холод у блакитних очах. Його хода була стрімка, цілеспрямована.

— Оце так сюрприз,— промовив він, стаючи між стільцями жінок. Ані вони, ані Бристоу не бачили, як він підходив, і всі, крім Страйка, при його появі виказали подив і навіть незадоволення, коли не більше. На мить Тенсі й Урсула завмерли, причому остання не встигла до кінця витягнути з сумочки темні окуляри.

Першою оговталася Тенсі.

— Кипріян,— мовила вона, підставляючи обличчя для поцілунку.
— Що за приємний сюрприз!

— Урсуло, люба, ти ж наче на шопінг збиралася? — зронив Кипріян, не зводячи очей з дружини і водночас буденно цілуєчи Тенсі в обидві щоки.

— Ми вирішили попоїсти, Кипе,— озвалася Урсула й почервоніла. Страйк відчув, що назрівають неприємності.

Літній чоловік окинув оком Страйка, далі його погляд зупинився на Бристоу.

— Тенсі, твоїм розлученням наче займається Тоні? — спитав він.

— Саме так,— відповіла Тенсі.— Кипе, це не ділова зустріч. Ми просто спілкуємося.

Кипріян холодно всміхнувся.

— Дайте-но я вас проводжу, любі мої,— сказав він.

Недбало попрощавшись із Бристоу, а до Страйка і слова не сказавши, дві сестри дозволили Урсулиному чоловікові вивести їх з ресторану. Коли за трійцею зачинилися двері, Страйк спитав у Бристоу:

— Що то було?

— То був Кипріян,— пояснив Бристоу. Він крутив у руках рахунок і кредитку і мав стривожений вигляд.— Кипріян Мей. Урсулин чоловік. Старший партнер у фірмі. Йому не сподобається, що Тенсі з вами розмовляла. Не знаю, як він дізнався, де ми. Мабуть, витягнув це з Елісон.

— Чому йому не сподобається, що вона зі мною розмовляла?

— Тенсі — його своячка,— пояснив Бристоу, надягаючи пальто.— Він не хоче, щоб вона знову робила з себе посміховисько — як він вважає. Мені, мабуть, конкретно влетить за те, що умовив її поговорити з вами. Гадаю, що просто зараз він телефонує моєму дядькові, щоб поскаржитися.

Страйк помітив, що у Бристоу трусяться руки.

Юрист поїхав на таксі, яке йому замовив метрдотель. Страйк пішов з «Кіпріані» пішки, розпускаючи дорогою краватку, такий задуманий, що з цієї задумливості його висмикнув лише гучний сигнал машини, яка мало не наїхала на нього, коли він перетинав Гросвенор-стріт.

Отримавши це цілюще нагадування про небезпеку, що чигає на вулиці, Страйк випірнув з потоку пішоходів і підійшов до білої стіни, яка належала червонодверному спа-салону Елізабет Арден, притулився

до неї, запалив цигарку і витягнув мобільний. Трохи послухавши і прокрутивши запис уперед, він знайшов ту частину свідчень Тенсі, де вона говорить про хвилини, що безпосередньо передували падінню Лули Лендрі за її вікном.

...до спальні, коли почула крики. Вона — Лула — кричала: «Запізно, я вже це зробила». А тоді долинув чоловічий голос: «Ах ти ж стерво брехливе!» А потім... а потім він її скинув униз. Я, власне, бачила, як вона падає.

Він чітко розчув, як тихо дзенькнув, опускаючись на стіл, келих Бристоу. Страйк перемотав і знову послухав.

...чоловічий голос: «Ах ти ж стерво брехливе!» А потім... а потім він її скинув униз. Я, власне, бачила, як вона падає.

Він пригадав, як Тенсі копіювала, як Лендрі вимахувала руками, пригадав жах на її застиглому обличчі. Поклавши мобільний до кишені, Страйк дістав записника і почав робити нотатки для себе.

Страйк спілкувався з незчисленною кількістю брехунів; він їх відчував на нюх і точно знав, що Тенсі належить до їхньої породи. Зі своєї квартири вона не могла чути того, що буцімто чула: поліція довела, що це неможливо. Та попри Страйкові сподівання, попри те, що всі почуті ним досі свідчення вказували на те, що Лула Лендрі вкоротила собі віку, він несподівано для себе упевнився, що Тенсі Бестигі дійсно вірить, що перед падінням Лендрі чула сварку. З усього, що вона казала, лише ця частина звучала правдиво, і правдивість ця яскраво сяяла серед фальші, якою Тенсі її оздобила.

Страйк відштовхнувся від стіни і пішов по Гросвенор-стріт на схід, звертаючи мимолітну увагу на машини, але в голові прокручуючи вираз обличчя Тенсі, її тон, її жести, коли вона говорила про останні миті життя Лули Лендрі.

Чому в головному вона казала правду, але оточила цю правду брехнею, яку так легко викрити? Чому брехала про те, чим займалася в ту мить, коли почула крики з квартири Лендрі? Страйк пригадав Адлера: «У брехні не було б сенсу, якби правда не вважалася небезпечною». Сьогодні Тенсі прийшла заради останньої спроби бодай когось переконати — і водночас нагодувати брехнею, у яку вона вперто загортала свої свідчення.

Страйк ступав швидко, майже не звертаючи уваги на біль, який сіпав праве коліно.

Зрештою він помітив, що пройшов усю Меддокс-стріт і вийшов на Реджент-стріт. Удалині тріпотіли червоні маркізи крамниці іграшок, і Страйк згадав, що дорогою назад до офісу збирався купити небожу подарунок на день народження.

Він майже не був свідомий строкатого, гамірного, блискучого виру, в центрі якого опинився. Сліпо вештався поверхами, і ні вереск, ні дзижчання іграшкових гелікоптерів у повітрі, ні рохкання механічних свиней, що переходили йому дорогу, не зачіпали його. Нарешті, десь після двадцяти хвилин блукань, Страйк дійшов до полиці з іграшковими солдатиками її величності. Тут він завмер, утупивши погляд у лави мініатюрних десантників, хоча заледве їх бачив, і не чув шепоту батьків, які обводили навколо нього своїх синів, бо надто боялися просити цього дивного задуманого здорованя посунутися.

Частина третя

Forsan et haec olim meminisse iuvabit.

Можє, колись і про це все приємно нам буде згадати.

Вергілій, «Енеїда», Книга I

Переклад М. Білика.

У середу задощило. Лондонська погода; кризь вогкість і сірість старе місто проступає єдиним фронтом: бліді обличчя під чорними парасолями, вічний запах вогкого одягу, мірне стукотіння по вікну Страйкового офісу вночі.

Коли дощило над Корнволлом, дощ був інакший: Страйк добре пам'ятав, як він хльостав по віконницях гостьової кімнати у будинку тітки Джоан і дядька Теда в ті місяці, коли він ходив до сільської школи у Сент-Мосі й мешкав у ошатній маленькій оселі, що пахла квітами і випічкою. Ті спогади спливали у його голові щоразу, коли він збирався до Люсі.

Краплі дощу досі рясно витанцьовували по склу, коли пообідньої години у п'ятницю Робін за столом загортала іграшкового десантника для Джека, а Страйк випишував їй чек за тиждень, вже без комісії для «Тимчасових рішень». Робін збиралася на третю за цей тиждень співбесіду на «справжню» роботу і вигляд мала причепурений і доглянутий у чорному костюмі, з забраним назад ясно-золотим волоссям.

— Ну ось,— водночас мовили обоє, і Робін штовхнула до Страйка коробку, ідеально обгорнуту в папір з мініатюрними космічними кораблями, а Страйк простягнув їй чек.

— Клас,— мовив Страйк, беручи подарунок.— Я загортати геть не вмію.

— Сподіваюся, йому сподобається,— озвалася Робін, ховаючи чек у чорну сумочку.

— Ага. Щастя вам на співбесіді. Ви хочете на ту роботу?

— Вона нічогенька. Кадровий відділ у консультаційній фірмі зі зв'язків зі ЗМІ у Вест-Енді,— без великого ентузіазму відповіла вона.— А вам гарно погуляти на вечірці. Побачимось у понеділок.

Накладене самим Страйком обмеження курити тільки на вулиці дратувало ще більше через нескінченний дощ. Страйк стояв, так-сяк захований під карнизом над входом, і питав себе, коли вже нарешті облишить цю звичку і повернеться у форму, яка його покинула разом з фінансовою спроможністю і домашнім затишком. Поки стояв, задзвонив мобільний.

— Подумав, ти радий будеш чути, що твоя наводка принесла плоди,— сказав Ерик Вордл переможним голосом. Страйк почув на задньому плані ричання мотора і чоловічі голоси.

— Швидко ви,— відзначив Страйк.

— Так, ми воловодитися не звикли.

— Це означає, що я отримаю те, що хочу?

— Я тому і дзвоню. Сьогодні вже пізнувало, а в понеділок зможу передати.

— Мені краще раніше, ніж пізніше. Можу затриматися в офісі.

Вордл відповів дещо образливим сміхом.

— Тобі ж наче погодинно платять? Я думав, тобі вигідніше розтягнути процес.

— Краще зараз. Якщо зможеш завести справу сьогодні, я постараюся, щоб ти перший дізнавався, коли друг підкине мені ще якусь наводку.

У короткій паузі, яка виникла за цим, Страйк почув репліку якогось чоловіка у машині поруч з Вордлом:

— ...мерзотна пика Фірні...

— Ага, добре,— озвався Вордл.— Пізніше відправлю. Мабуть, не раніше за сьому. Ти ще будеш на місці?

— Спеціально затримаюся,— відповів Страйк.

Папка приїхала за три години, коли він їв рибу з картоплею фрі з маленької полістиролової таці на колінах і дивився лондонські вечірні новини по переносному телевізору. У вхідні двері подзвонив кур'єр, і Страйк розписався, підтверджуючи отримання чималого пакунку зі Скотланд-Ярду.

Розгорнувши пакунок, Страйк виявив товсту сіру папку, повну ксерокопій. Він розклав її на столі Робін і почав тривалий процес засвоєння матеріалів.

Тут були свідчення тих, хто бачив Лулу Лендрі в останній вечір її життя; звіт про зразки ДНК, зібрані в її квартирі; відксерені сторінки журналу відвідувань зі стійки охорони в будинку номер вісімнадцять на вулиці Кентигерн-Гарденз; опис ліків, прописаних Лулі проти біполярного розладу; звіт про розтин; медичні дані за минулий рік; записи з мобільного й домашнього телефонів; перелік файлів, знайдених на ноутбучі моделі. Був тут і ДВД, на якому Вордл надряпав «Камера 2 бігуни».

Дисковод на комп'ютері, який Страйк купив уживаним, не працював від самого початку, тому Страйк поклав диск у кишеню пальта, що висіло біля скляних дверей, і повернувся до вивчення друкованих матеріалів з папки. Розгорнутий записник лежав поруч.

За стінами офісу опустилася ніч, і настільна лампа проливалася золоте світло на кожну сторінку, поки Страйк ретельно читав усі документи, що обґрунтовували висновок про суїцид. І тут серед свідчень, очищених від зайвого, серед скрупульозних підрахунків часу і фотографій наліпок з баночок ліків, знайдених у Лендрі в шафці у ванній, Страйк відшукав ту правду, яку відчув у брехні Тенсі Бестигі.

Розтин показав, що Лула померла від удару об дорогу — через зламану шию та внутрішню кровотечу.

На плечах було чимало синців. Упала вона в одній туфлі. Фотографії тіла підтвердили зазначений на «LulaMyInspirationForeva» факт, що Лула перевдягнулася, коли повернулася додому з нічного клубу. Замість сукні, у якій її сфотографували папараці перед будинком, на тілі був топ з пастками та штани.

Страйк звернувся до свідчень, які дала поліції Тенсі; першого разу йшлося лише про похід зі спальні до ванної кімнати, другого додавалося, що Тенсі відчинила вікно у вітальні. Фреді, за її словами, весь цей час лишався у ліжку. Поліція знайшла півдоріжки кокаїну на мармуровому краю ванни й невеликий пакетик з наркотиком, захований у коробці з тампонами у шафці над раковиною.

Свідчення Фреді підтвердили, що коли Лендрі впала, він спав, а прокинувся від зойків дружини; він заявляв, що побіг до вітальні й опинився там якраз тоді, коли Тенсі промчала повз у самій близькі. Ваза з трояндами, яку він відіслав Макку і яку розтросив незграбний поліціант, була, за словами Фреді, знаком гостинності та пропозицією знайомства; так, він був радий звести з репером знайомство, і так, йому спадало на думку, що Макк чудово впишеться у трилер, над яким Фреді нині працює. Понад усякий сумнів, шок від смерті Лендрі спричинився до надмірної реакції на розбиту вазу. Спершу він вірив дружині, яка казала, що чула сварку на верхньому поверсі; пізніше неохоче прийняв думку поліції про те, що свідчення Тенсі нав'язні кокаїном. Її залежність була для шлюбу чималою проблемою, і Фреді зізнався поліції: йому було відомо, що дружина регулярно приймає речовину, але він гадки не мав, що у квартирі тієї ночі теж був наркотик.

Далі Бестигі засвідчив, що вони з Лендрі ніколи не бували у квартирах одне одного і що їхнє одночасне перебування у Дікі Кербері (про яке поліція випадково почула пізніше і заново запросила Фреді на бесіду після першої дачі свідчень) хіба трохи зблизило їх. «Вона спілкувалася головню з молодшими гостями, а я більшу частину вихідних провів з Дікі, моїм ровесником». Свідчення Бестигі являли собою непохитну скелю без жодних тріщин.

Прочитавши звіт поліції про перебіг подій у квартирі Бестигі, Страйк додав кілька речень до власних нотаток. Його цікавили ті півдоріжки кокаїну на краю ванни, а ще більше — ті кілька секунд після того, як Тенсі побачила Лулу Лендрі, яка пролетіла за вікном, розмахуючи руками. Багато що залежатиме, звісно, від розташування речей у квартирі Бестигі (ні схеми, ні плану в папці не знайшлося), але Страйка хвилював один повторюваний аспект мінливих оповідок Тенсі: вона незмінно наполягала на тому, що чоловік був у ліжку і спав, коли Лендрі упала. Страйк пригадав, як Тенсі затуляла обличчя, буцімто прибираючи з нього волосся, коли він намагався її про це розпитати. Кінець кінцем, хай що там каже поліція, а Страйк вирішив, що конкретні місця перебування подружжя Бестигі у той момент, коли Лула Лендрі випала з балкона, наразі далекі від визначеності.

Він повернувся до систематичного вивчення вмісту папки. Свідчення Евана Дафілда головню збігалися з переказом Вордла. Дафілд зізнався, що намагався втримати свою подружку в «Юзі» і хапав її при цьому за плечі. Вона вирвалася і втекла; він пішов незабаром після неї. Була і згадка про вовчу маску, викладена безсторонньою мовою поліціанта, який допитував Дафілда: «Я маю звичку надягати маску у вигляді вовчої голови, коли хочу уникнути уваги фотографів». Короткі свідчення водія, який віз Дафілда від «Юзі», підтверджували оповідь Дафілда: вони зазирали на Кентигерн-Гарденз, а далі рушили на Д'Арбле-стріт, де водій висадив пасажера і поїхав геть. Антипатію, яку, за словами Вордла, водій відчував до Дафілда, годі було вчитати у голому викладенні фактів, яке поліція приготувала йому на підпис.

Були ще свідчення, які підтверджували сказане Дафілдом: одні дала жінка, яка, за її словами, бачила, як Дафілд піднімався до свого дилера, другі дав сам дилер — Вікліф. Страйк пригадав, як Вордл висловив думку, що Вікліф заради Дафілда ладен брехати. Жінці з нижнього поверху могли заплатити за її слова. Інші свідки, які бачили, як Дафілд

блукав лондонськими вулицями, чесно казали, що бачили чоловіка у масці вовка.

Страйк закурив цигарку і ще раз перечитав свідчення Дафілда. То був чоловік з шаленим норовом, який сам зізнавався, що намагався втримати Лулу у клубі силою. Синці на її плечах майже напевно були від його рук. Та якщо він дійсно прийняв героїн у Вікліфа, то, як знав Страйк, шанси, що Дафілд був у стані пробратися в будинок номер вісімнадцять на Кентигерн-Гарденз, були майже нульові. Страйк знався на поведінці героїнозалежних; в останньому сквоті, де жила його мати, він на них удосталъ надивився. Наркотик перетворював своїх рабів на пасивних, сумирних істот; повна протилежність галасливим, агресивним алкоголікам чи нервовим, схильним до параної кокаїністам. Страйкові зустрічалися любителі речовин усіх штибів — як в армії, так і поза нею. Романтизація Дафілдової залежності у пресі викликала у нього огиду. Ніяких чарів у героїні не було. Страйкова мама померла на брудному матраці в кутку, і цілих шість годин ніхто не розумів, що вона мертва.

Страйк підвівся, перетнув кімнату і відчинив темне задощене вікно; бамкання басів з кафе «12 тактів» унизу стало ще гучнішим. Продовжуючи курити, Страйк дивився на Чаринг-Кросс-роуд, що блимала фарами й калюжами; п'ятничні гультяї дибали повз Денмарк-стріт; хиталися парасолі, над гулом машин підносився сміх. Коли, подумав Страйк, йому наступного разу вдасться випити пива з друзями у п'ятничний вечір? Це поняття було ніби з іншого світу, з життя, до якого годі повернутися. Дивний лімб, що в ньому він жив, спілкуючись хіба що з Робін, не міг тривати вічно, але Страйк досі не відчував готовності повернутися до нормального соціального життя. Він утратив армію, Шарлотту, півноги і відчував глибоку потребу звикнути до чоловіка, на якого перетворився, перш ніж зможе виставляти себе напоказ, щоб інші дивувалися й жаліли його. Жовтогарячий недопалок полетів на темну вулицю і погас у калюжі; Страйк відштовхнувся від підвіконня, повернувся за стіл і рішуче підтягнув до себе папку.

Зі свідчень Дерика Вілсона нічого нового він не дізнався. Жодних згадок про Коловас-Джонса чи таємничий блакитний папірець у папці не було. Далі Страйк не без цікавості прочитав свідчення двох жінок, з якими Лула провела свій останній день,— К'яри Портер і Бріоні Радфорд.

Візажистка згадувала, що Лула була весела і нетерпляче очікувала

на скорий приїзд Дібі Макка. Але Портер зазначала, що Лула була «не схожа на себе», здавалася «тихою та стривоженою», проте відмовлялася говорити про те, що її непокоїло. Зі свідчень Портер Страйк довідався цікаву деталь, про яку раніше ніхто при ньому не згадував. Модель запевняла, що того дня Лендрі обмовилася про своє бажання відписати «все» своєму братові. Контекст був незрозумілий, однак лишалося виразне відчуття, що дівчина думала про смерть.

Чому, подумав Страйк, його клієнт не сказав, що сестра висловлювала намір усе йому залишити? Звісно ж, Бристоу уже мав трастовий фонд. Можливо, отримання додаткових великих статків не здавалося йому таким важливим, як Страйкові, який зроду й одного пенні не успадкував.

Позіхаючи, Страйк запалив ще одну цигарку, щоб не заснути, і почав читати свідчення Лулиної матері. За її власним зізнанням, після операції леді Івет Бристоу була сонна й хвора, але наполягала на тому, що донька, коли вранці заходила неї, здавалася «абсолютно щасливою» і лише висловлювала занепокоєння станом матері й перспективами одужання. Можливо, винна була пряма неемоційна проза поліцейного звіту, але у Страйка від свідчень леді Бристоу лишилося враження цілеспрямованого заперечення реальності. Тільки вона наполягала на тому, що смерть Лули була нещасним випадком, що дівчина просто випадково посковзнулася на балконі; у ту ніч, казала леді Бристоу, намерзло багато криги.

Страйк побіжно переглянув свідчення Бристоу, які підтвердили все, що Страйк чув від нього особисто, і перейшов до свідчень Тоні Лендрі — дядька Джона й Лули. Він відвідував леді Івет Бристоу в той сам час, що й Лула, напередодні смерті останньої, і запевняв, що небога поводитися «нормально». Потім Лендрі поїхав до Оксфорда на конференцію, присвячену міжнародним аспектам сімейного права, і лишився ночувати у готелі «Малмезон». Після уточнення місцеперебування йшло щось незрозуміле про якісь телефонні дзвінки. Щоб розібратися, Страйк зазирнув у роздруківку дзвінків.

Протягом тижня, що передував її смерті, Лула майже не користувалася домашнім телефоном і взагалі не торкалася його напередодні падіння. Але з мобільного в останній день життя вона зробила аж шістьдесят шість дзвінків. Спершу о 9:15 ранку вона телефонувала Евану Дафілду; потім о 9:35 — К'ярі Портер. Далі

кількагодинна перерва, протягом якої вона ні з ким не говорила по мобільному, а потім, о 13:21, почався шквал дзвінків на два номери — Лула набирала їх майже по черзі. Перший номер належав Дафілду; другий, згідно з малорозбірливою позначкою поруч з його першою згадкою,— Тоні Лендрі. Знову і знову Лула набирала двох чоловіків. Раз у раз траплялися перерви хвилин по двадцять, коли вона не дзвонила нікому; потім вона дзвонила знову, натискаючи, понад сумнів, кнопку повторного набору. Як виснував Страйк, це гарячкове дзвоніння почалося тоді, коли в товаристві Бріоні Радфорд і К'яри Портер Лула повернулася до своєї квартири, хоча жодна з жінок не згадувала у свідченнях про її численні дзвінки.

Страйк повернувся до свідчень Тоні Лендрі, але вони не пролили світла на причини, через які племінниці так нетерпеливелося з ним зв'язатися. Перебуваючи на конференції, він вимкнув звук на мобільному і лише набагато пізніше виявив, що вдень небога багато разів набирала його. Тоні Лендрі гадки не мав, чому вона це робила, і не передзвонив, пояснивши, що на той час, коли він побачив, що вона дзвонила, Лула вже припинила це робити і, мабуть — тут здогад був правильний — була десь у нічному клубі.

Страйк уже позіхав що кілька хвилин; подумав, що треба зварити собі кави, але не мав на це сили. Мріючи про ліжко, але корячись звичці доводити справу до кінця, від звернувся до записів журналу охорони, де було зафіксовано, хто заходив до будинку номер 18 і виходив з нього напередодні смерті Лули Лендрі. Ретельне вивчення підписів та ініціалів виявило, що до записів Вілсон ставився не так ретельно, як, мабуть, сподівалося його керівництво. Як Вілсон уже казав Страйку, переміщення мешканців будинку не фіксувалися, тож про те, коли заходили й виходили Лендрі й Бестигі, у журналі не було нічого. Перший запис Вілсон зробив о 9:10, коли прийшов листоноша; далі о 9:22 мала місце «доставка від флориста для кв. 2»; нарешті, о 9:50, «налашт. сигнал.». Коли саме пішов працівник, що перевіряв сигналізацію, вказано не було.

А так це був (як і казав Вілсон) спокійний день. У 12:50 приїхала К'яра Портер; о 13:20 — Бріоні Радфорд. Від'їзд Радфорд, завірений її власним підписом, було записано о 16:40, далі Вілсон додав запис про приїзд бенкетного сервісу до Бестигі о 19:00, вихід К'яри з Лулою о 19:15 і від'їзд представників сервісу о 21:15.

Страйк засмутився через те, що поліція зняла копію лише сторінки, присвяченої дню безпосередньо перед смертю Лендрі, бо сподівався знайти десь на сторінках журналу прізвище невловимої Рошель.

Близько опівночі Страйк звернувся до поліційного звіту про те, що було знайдено на ноутбуці Лендрі. Шукали, вочевидь, головні листи, з яких можна було зробити висновки про суїцидальні настрої, і успішними ці пошуки не назвеш. Страйк проглянув листи, які протягом останнім двох тижнів життя відсилала й отримувала Лендрі.

Дивно, але факт: через незчисленні фотографії, які закарбували потойбічну Лулину красу, Страйкові було не простіше, а важче повірити у те, що Лендрі дійсно існувала. Повсюдність її обличчя робила її ніби абстрактнішою, якоюсь узагальненою, хай навіть саме обличчя було позначене унікальною вродою.

Але нині з сухих чорних рядків на папері, з так-сяк сформульованих повідомлень, густо пересипаних незрозумілими сторонньому жартами та прізвиськами, у темряві офісу перед ним постав привид мертвої дівчини. Її листи дали Страйкові те, чого не змогла дати сила-силенна фото: відчуття — десь у нутрі, не в голові,— що на засніженій лондонській вулиці розбилася на смерть реальна, жива людина, яка уміла сміятися і плакати. На аркушах, видобутих з папки, Страйк сподівався ухопити примарну тінь убивці, а натомість з них з'явився привид Лули, який дивився на нього з-поміж уламків перерваного життя, як це іноді роблять жертви жорстоких злочинів.

Тепер він бачив, чому Джон Бристоу не вірив, що його сестра могла думати про смерть. Дівчина, яка друкувала ці слова, видавалася приятною подругою, компанійською, імпульсивною, заклопотаною справами, які були їй до душі; захопленою своєю роботою, у захваті — як і казав Бристоу — від перспективи поїхати до Марокко.

Більшість листів були адресовані дизайнеру Гі Соме. Там не було нічого цікавого, окрім веселого, довірчого тону й однієї згадки про найзагадковішу Лулину подругу:

Гі-Гі, будь ласочка-ласочка-ласочка, зроби щось для Рошель на день народження, прошу-прошу. Щось гарненьке (не випендрюйся). На 21 лютого? Просюсюсю. Люблю тебе. Зозулька.

Страйк згадав, як на «LulaMyInspirationForeva» запевняли, що Лула любила Гі Соме мов рідного брата. Його свідчення були найкоротшими у папці. Соме тиждень пробув у Японії і повернувся у ніч її смерті.

Страйк знав, що від житла Соме до Кентигерн-Гарденз можна дійти пішки, але поліцію, здається, задовольнило твердження, що тільки-но дизайнер прибув додому, одразу ліг спати. Страйк уже відзначив той факт, що людина, яка вирушить на Кентигерн-Гарденз із Чарльз-стріт, не пройде під камерою на Алдербрук-роуд, бо та міститься на протилежному боці від Кентигерн-Гарденз.

Урешті-решт Страйк згорнув папку. Ходячи по офісу — роздягаючись, знімаючи протез, розкладаючи ліжко,— він думав лише про власну виснаженість. Він швидко заснув, заколисаний гудінням машин на вулиці, крапотінням дощу і безсмертним диханням міста.

У садку навпроти оселі Люсі в Бромлі росла велика магнолія. Пізньої весни вона засипле газон ніби зібганими серветками. Нині, у квітні, це була білопінна хмарина; пелюстки були ніби воскові й нагадували кокосову стружку. Страйк усього кілька разів бував у цьому будинку, бо волів спілкуватися з Люсі не вдома — тут вона завжди найбільше чіплялася до нього, а ще йому не хотілося зустрічатися з зятем, стосунки з яким були прохолодні.

Легіт колихав надуті гелієм кульки, прив'язані над воротами.

Піднімаючись крутою стежкою до ґанку і тримаючи під пахвою загорнутий руками Робін подарунок, Страйк запевняв себе, що це швидко закінчиться.

— А де Шарлотта? — поцікавилася білява круглолиця Люсі, щойно відчинивши двері.

В коридорі за її спиною купчилися ще кульки — з золотої фольги, у формі сімки. Звідкілясь із глибин будинку лунали крики — чи то радісні, чи то болісні,— порушуючи спокій передмістя.

— Їй довелося поїхати на вихідні до Ера,— збрехав Страйк.

— Нащо? — спитала Люсі, відступаючи вбік, щоб впустити його.

— У сестри знову кризова ситуація. А де Джек?

— Усі у дворі. Слава Богу, дощ припинився, бо довелося б усе робити в хаті,— відповіла Люсі, ведучи його через будинок.

Трьох Страйкових племінників вони побачили у дворі на галявині: в товаристві десь двадцятьох святково вбраних хлопчиків і дівчаток вони кричали й гасали, граючись у якусь гру, що передбачала біганину між крикетними стовпчиками, на які було почеплено зображення фруктів. Навколо галявини стояли під слабким сонячним промінням батьки і пили вино з пластянок, а чоловік Люсі, Грег, за плетеним столиком керував айподом. Люсі тицьнула Страйкові пиво і негайно побігла геть — піднімати меншого сина, який упав, забився і тепер самозабутньо верещав.

Страйк ніколи не хотів дітей; з цього питання у них з Шарлоттою була повна згода, і саме через це, серед іншого, не склалися стосунки з іншими жінками, що були за ці роки. Люсі зневажала і сам підхід, і причини, які наводив їй Страйк; вона завжди сердилася, коли життєві

цілі брата не збігалися з її цілями, ніби тим самим він ставив під сумнів її рішення й вибір.

— Як ти там, Корме? — мовив Грег, передавши музику іншому татові. Грег працював інженером-кошторисником і ніколи не знав, як розмовляти зі Страйком; виходила суміш фальшу й агресії, яка дратувала Страйка.— Де красуня Шарлотта? Ви часом не розбіглися знову? Ха-ха-ха. Я вже заплутався, що там у вас.

Котрусь із дівчат штовхнули; Грег побіг допомагати матусі давати раду сльозам і плямам від трави.

Хаос гри котився далі. Врешті-решт було оголошено переможця; дитина, що посіла друге місце, розплакалася, і її заспокоїли втішним призом, видобутим з великого пакета для сміття, який лежав за гортензіями.

Далі було оголошено другий раунд гри.

— Добридень! — привіталася середніх літ матрона, наближаючись до Страйка.— Ви, мабуть, брат Люсі!

— Він,— відповів Страйк.

— Ми всі чули про вашу бідолашну ногу,— заявила жінка, дивлячись йому на черевики.— Люсі тримала нас у курсі справ. Божечки, а так і не скажеш! Я навіть не помітила, щоб ви кульгали, коли прийшли. Хіба не диво, на що нині здатна медицина? Гадаю, ви тепер бігаєте швидше, ніж доти!

Мабуть, жіночка вирішила, що під холошею штанів у нього вуглеволоконний протез-клинок, як-от у параолімпійських спортсменів. Страйк відпив пива і невесело всміхнувся.

— А це правда? — спитала вона, витріщаючись на нього з несподівано безсоромною цікавістю.— Ви дійсно син Джона Рокбі?

Ниточка терпцю, про яку Страйк навіть не знав, що її смикають, раптом обірвалася.

— Та хай мені грець, коли я знаю,— різко відповів він.— Самі подзвоніть і спитайте.

Жіночка аж остовпіла. За кільки секунд вона мовчки відійшла від нього, і Страйк побачив, як вона говорить до іншої жінки, а та позирає в його бік. Знову впала дитина, цього разу вдарившись головою об стовпчик, увінчаний гігантською полуницею, і залунав пронизливий зойк. Загальна увага звернулася на свіжу травму, і Страйк потихеньку зайшов до будинку.

Вітальня була невиразно-затишна: бежевий гарнітур, репродукції імпресіоністів над коминковою полицею, на самій полиці — світлини трьох його племінників у темно-зеленій шкільній формі. Страйк ретельно зачинив двері, щоб не долітав гамір із садка, дістав з кишені диск, присланий Вордлом, уклав у дисковод і увімкнув телевізор.

Над телевізором було фото, зроблене на вечірці на честь тридцятиліття Люсі. З нього дивився батько Люсі — Рик — зі своєю другою дружиною. Страйк стояв у другому ряду — туди його ставили на всіх групових світлинах, відколи йому виповнилося п'ять років. Тоді він ще мав дві ноги. Поруч стояла Трейсі, теж офіцер військової поліції і дівчина, з якою, сподівалася Люсі, її брат колись візьме шлюб. Трейсі пізніше вийшла заміж за одного зі спільних друзів і нещодавно народила доньку. Страйк усе хотів надіслати їй квіти, але так і не зібрався.

Опустивши погляд до екрана, він увімкнув програвач.

Одразу пішли зернисті чорно-білі кадри. Біла вулиця, перед камерою кружляють великі сніжинки. Напівпанорамний краєвид на ріг Белламі-роуд і Алдербрук-роуд.

Праворуч у кадр увійшов самотній чоловік; високий на зріст, з каптуром на голові, він ховав руки в кишенях і кутався в кілька шарів одягу. На чорно-білому записі його обличчя мало дивний вигляд, обманювало око; Страйк був подумав, що дивиться на білосніжну нижню частину обличчя і темну пов'язку на очах, а тоді збагнув, що згори — темне обличчя, а ніс, рот і підборіддя затулені білим шарфом. На куртці був якийсь розмитий знак — мабуть, логотип; в іншому одяг був невиразний.

Коли чоловік наблизився до камери, то опустив голову і ніби звірився з чимось, що дістав з кишені. За кілька секунд він завернув на Белламі-роуд і зник з кадру. Годинник у нижньому правому кутку кадру зафіксував час: 01:39.

Запис різко змінився. Знову розмитий вид на те саме перехрестя, на вигляд порожнє, ті самі сніжинки погіршують видимість, але тепер час у нижньому кутку був час 02:12.

У кадр забігли двоє. У першому бігуні можна було впізнати чоловіка, який проходив під камерою з шарфом на обличчі; сильний, довгоногий, він біг, допомагаючи собі помахами рук, назад на Алдербрук-роуд. Другий чоловік був менший на зріст, тонший, у

каптурі й шапці; Страйк помітив, що другий чоловік стискає темні кулаки, дедалі більше відстаючи від першого, вищого.

У світлі ліхтаря на мить промайнув напис на спині його кофти; добігши до половини Алдербрук-роуд, чоловік раптом різко завернув і зник у провулку.

Страйк ще кілька разів прогнав ці кілька секунд. Він не помітив, щоб бігуни якимось спілкувалися між собою; жодних ознак, що вони кликали одне одного чи принаймні дивилися одне на одного, коли віддалялися від камери. Кожен був ніби сам по собі.

Страйк учетверте програв запис і зупинив його — не з першої спроби — на тій секунді, де стало видно напис на спині кофти повільнішого бігуна. Мружачись в екран, Страйк наблизив розмите зображення. Десь за хвилину він дійшов висновку, що перше слово — велика літера «К», друге нерозбірливе, а третє, схоже, починається на «Дж», але прочитати його було неможливо.

Знову запустивши запис, він спробував визначити, на яку вулицю звернув другий бігун. Тричі Страйк переглянув, як вони з приятелем розділяються, і хоча так і не зміг роздивитися назви, зі слів Вордла виходило, що це Галлівел-стріт.

На думку поліції, той факт, що перший чоловік десь за кадром зустрів друга, зменшує вірогідність того, що він є убивцею. Але тільки якщо припустити, що ці двоє були друзями. Страйк мусив визнати: той факт, що ці двоє опинилися на півці разом, у таку погоду й о такій годині, і діяли настільки подібно, мав означати, що вони спільники.

Запустивши плівку далі, він побачив, як абсолютно зненацька у кадрі з'явився салон автобуса. Увійшла дівчина; на камері, яка дивилася на неї з-понад голови водія, її обличчя було ніби сплюснутим і сильно затіненим, але білявий кінський хвіст був досить прикметною рисою. Чоловік, який сідав у автобус слідом за нею, дуже нагадував того, який пізніше рухався по Белламі-роуд у напрямку Кентигерн-Гарденз. Він був високий, у каптурі, з білим шарфом на нижній половині обличчя; верхня половина ховалася в тіні. Можна було роздивитися лише логотип у нього на грудях: стилізовані ініціали «GS».

Екран блимнув і показав Теобалдс-роуд. Якщо чоловік, який швидко ступав вулицею, був тим самим, що сідав у автобус, то білий шарф він зняв, хоча статура і хода були дуже схожі. Цього разу Страйкові здалося, що чоловік тримає голову похиленою цілком

свідомо.

Далі екран почорнів. Страйк сидів і вдивлявся у ту чорноту, глибоко замислившись. А коли зібрався на думці, то майже здивувався тому, що навколо все кольорове й залите сонячним світлом.

Він дістав з кишені мобільний і набрав Джона Бристоу, але потрапив на автовідповідач. Залишив Бристоу повідомлення: мовляв, подивився записи камер спостереження, прочитав матеріали поліції і тепер хоче поставити йому ще кілька питань і цікавиться, чи зможе Бристоу з ним зустрітися цього тижня.

Далі подзвонив Деріку Вілсону, в якого теж увімкнувся автовідповідач; тут Страйк залишив прохання дати йому дозвіл оглянути зсередини будинок номер 18 на Кентигерн-Гарденз.

Тільки-но Страйк поклав слухавку, як двері вітальні відчинилися і боком увійшов його середульший племінник, Джек. Він був червоний, збуджений.

— Я почув, що ти розмовляєш,— сказав Джек. Двері він зачинив так само ретельно, як і його дядько.

— Джеку, ти хіба не маєш бути у дворі?

— Я зайшов попісяти,— відповів небіж.— Дядьку Корморане, а ти приніс мені подарунок?

Страйк, який так і тримав при собі пакунок, відколи приїхав, передав його малому і дивився, як витвір акуратних рук Робін нищать жадібні пальчики.

— Круто! — зрадів Джек.— Солдатик!

— Ага,— відповів Страйк.

— У нього пістолет і все що треба.

— Так.

— А у тебе був пістолет, коли ти був солдатом? — спитав Джек, перевертаючи коробку, щоб подивитися на звороті картинку з її вмістом.

— Аж два,— відповів Страйк.

— Досі їх маєш?

— Ні, довелося віддати.

— Шкода,— діловито заявив Джек.

— Ти хіба не маєш гратися з іншими? — спитав Страйк, коли з двору долинули нові зойки.

— Не хочу,— зізнався Джек.— Можна я його дістану?

— Так, звісно,— відповів Страйк.

Поки Джек жадібно шматував коробку, Страйк витягнув Вордлів диск із програвача і поклав у кишеню. Потім допоміг Джеку звільнити пластикового десантника з пут, які тримали його на картонній вкладці, та вкласти йому в руку пістолет.

За десять хвилин їх виявила у вітальні Люсі. Джек руками солдатика стріляв з-за спинки дивана, а Страйк прикидався, що отримав кулю у живіт.

— Божечки, Корме, та в нього день народження, він має гратися з гостями! Джеку, я тобі казала, що поки що не можна відкривати подарунки... підніми... ні, не можна брати його з собою! Ні, Джеку, потім пограєшся! Зараз час іти за стіл...

Червона й роздратована, Люсі погнала сина, якому йти не хотілося, геть з кімнати, похмуро озиралася на брата. Коли Люсі сердито надувала губи, то була надзвичайно схожа на тітку Джоан, хоча не мала з нею кровної спорідненості.

Ця мить схожості навіяла на Страйка незвичну сумирність. Він поведився добре — у розумінні Люсі — аж до кінця вечірки, головню розбираючи сварки між збудженими дітьми, а тоді сховався за столом, заставленим морозивом і желе, щоб уникнути надмірної цікавості їхніх хижих матусь.

Рано-вранці у неділю Страйка збудив телефон, який заряджався на підлозі біля розкладачки. Дзвонив Бристоу. Його голос звучав стривожено.

— Я отримав ваше вчорашнє повідомлення, але мамі дуже погано, а медсестру на сьогодні ми запросити не змогли. Приїде Елісон — посидить з нами. Я можу зустрітися з вами завтра в обід, маєте час? Є якісь новини у справі? — з надією додав він.

— Трохи є,— обережно відповів Страйк.— Слухайте, а де ноутбук вашої сестри?

— Тут, у маминій квартирі. А що?

— Можна мені буде у нього зазирнути?

— Добре,— відповів Бристоу.— Принесу його завтра, гаразд?

Страйк погодився. Коли Бристоу дав йому назву й адресу улюбленого закладу поруч зі своїм офісом і повісив слухавку, Страйк потягнувся по цигарки і якийсь час лежав, курячи і роздивляючись візерунок, який намалювало на стелі сонячне проміння, пробиваючись у щілини жалюзі. Він насолоджувався тишею і самотою, відсутністю дитячого галасу й розпитувань Люсі, яка намагалася перекричати дикий вереск молодшого сина. Відчуваючи майже любов до свого мирного офісу, він загасив цигарку, підвівся і приготувався звично йти у душ до Студентської спілки.

Пізно ввечері й не з першої спроби він додзвонився до Дерика Вілсона.

— Цього тижня не можна,— сказав Вілсон.— Містер Бестигі зараз багато буває вдома. Мені треба думати про те, як зберегти роботу, сам розумієш. Я подзвоню, коли буде слухна мить, гаразд?

Страйк почув далекий дзвінок у двері.

— А ти зараз на роботі? — гукнув він, поки Вілсон не повісив слухавку.

Чути було, як охоронець говорить до когось:

— (Просто отут розпишися, друже...) Га? — гучніше мовив він уже до Страйка.

— Якщо ти на місці, можеш глянути у журналі ім'я подруги, яка іноді заходила до Лули?

— Якої подруги? — спитав Вілсон.— (Ага, до зустрічі).

— Дівчина, про яку говорив Кіран, подруга з лікарні. Рошель. Я хочу дізнатися її прізвище.

— А, ця, так,— згадав Вілсон.— Так, гляну і подзвоню то...

— А можеш глянути зараз?

— Ну добре,— зітхнув у слухавку Вілсон.— Зажди.

Невиразні звуки — порухи, клацання, дряпання, потім шурхіт сторінок. Чекаючи, Страйк роздивлявся різноманітні предмети одягу від Гі Соме, розсипані по екрану перед ним.

— О, ось вона,— сказав нарешті голос Вілсона йому у вухо.— Її звати Рошель... не розберу... Оніфаде, чи що?

— Можеш продиктувати по літерах?

Вілсон продиктував, Страйк записав.

— Дерику, а коли вона востаннє заходила?

— Аж на початку листопада,— відповів Вілсон.— (Так, добри вечір). Мені треба йти.

Він поклав слухавку, поки Страйк йому дякував, і детектив повернувся до бляшанки пива і споглядання витворів сучасної моди в інтерпретації Гі Соме, а надто куртки на змійці, з каптуром і стилізованими літерами «GS» на лівому рукаві. Цей логотип красувався майже на всіх предметах у розділі готового одягу для чоловіків, виставлених на сайті дизайнера. Страйк не дуже розумів, що означає «готовий»: пошитий одяг і є готовий, але, можливо, тут це слово означало «дешевший».

Інший підрозділ сайту, який називався просто «Гі Соме», містив речі, які коштували тисячі фунтів. Попри всі намагання Робін, творець цих бордових костюмів, вузьких в'язаних краваток, міні-суконь, оздоблених уламками розбитих дзеркал, і шкіряних капелюхів, лишався глухий до всіх прохань згодитися на розмову про смерть його улюбленої моделі.

Думаєш я тобі нічо не зроблю а я зроблю засранцю я по тебе прийду я тобі довіряв а ти отак зі мною. Я тобі прутня твого поганого відірву і в горлянку запхаю. Вдавися власним прутнем коли я з тобою закінчу тебе рідна мама не впізнає. Я тебе бля уб'ю Страйк ти лайно

— Хороший сьогодні день.

— Та ви тільки прочитайте це! Я вас прошу!

Був ранок понеділка, і Страйк тільки-но повернувся з залитої сонцем вулиці, куди виходив покурити і де потеревенив з дівчиною з сусідньої музичної крамниці. Волосся Робін знову було розпущене; вочевидь, співбесід вона сьогодні не мала. Цей висновок, а також сила сонячного світла після дощу підняли Страйкові настрій. Але Робін, яка стояла за своїм столом, тримаючи в руках рожевий конверт зі звичними кошечками, вигляд мала стривожений.

— Що — він знову за своє?

Страйк узяв листа і прочитав його, широко всміхаючись.

— Не розумію, чому ви не звернетесь до поліції,— мовила Робін.— Він тут таке вам зібрався заподіяти...

— Просто покладіть до інших,— недбало сказав Страйк, відкинув листа і заходився переглядати решту пошти.

— Ну, це ще не все,— промовила Робін, яку подібне ставлення явно зачепило.— Щойно дзвонили з «Тимчасових рішень».

— Так, і що хотіли?

— Питали мене,— відповіла Робін.— Вони явно підозрюють, що я досі тут.

— І що ви їм сказали?

— Прикинулася іншою дівчиною.

— Оце ви швидко зметикували. Як назвалися?

— Сказала, що мене звати Аннабель.

— Якщо треба швидко вигадати фальшиве ім'я, люди, як правило, називаються іменем на «А», ви знали?

— А якщо вони пришлють когось сюди перевірити?

— І що?

— Так гроші вони тоді вимагатимуть у вас, не у мене! Вони спробують витрусити з вас комісію за те, що знайшли вам секретаря!

Страйк усміхнувся, потішений її щирим занепокоєнням через те, що йому, може, доведеться платити, коли грошей немає. Він думав попросити її знову подзвонити в офіс Фреді Бестигі, а ще почати шукати в телефонному довіднику тітоньку Рошель Оніфаде з Кілбурна.

Натомість він сказав:

— Так, тоді не будемо тут сидіти. Я сьогодні вранці, перед зустрічю з Бристоу, планував зайти в одне місце — «Вашті». Може, природніше буде, якщо піду з вами удвох.

— «Вашті»? Отой дорогий бутик? — одразу зрозуміла Робін.

— Так. А ви його знаєте?

Прийшла черга Робін усміхатися. Вона читала про цей бутик у журналах: він утілював для неї лондонський гламур; місце, де редактори модних видань купували казковий одяг і показували його читачам на глянцевиx сторінках; ті речі коштували, як зарплатня Робін за півроку.

— Знаю такий, — підтвердила вона.

Страйк узяв її тренч і простягнув їй.

— Прикинемося, ніби ви — моя сестра Аннабель. Допомогатимете мені обрати подарунок для дружини...

— А що з цим чоловіком, який вам зичить смерті? — спитала Робін, коли вони вже сиділи поруч у метро. — Хто він?

Вона стримувала цікавість щодо Джонні Рокбі, і щодо чорнявої красуні, яка вибігла зі Страйкового офісу в її перший робочий день, і щодо розкладачки, про яку обоє уникали говорити; але розпитувати про погрози було точно цілком нормально. Врешті-решт, то їй доводилося розрізати рожеві конверти і читати гидкі жорстокі фантазії, нашкрябані між веселими кошечками. Страйк у ті листи навіть не зазірав.

— Його звати Браян Мазере, — пояснив Страйк. — Прийшов до мене минулого червня, бо думав, що його жінка спить з іншими чоловіками. Хотів простежити за нею, тож я і слідкував протягом місяця. Цілком звичайна жінка: негарна, неохайна, з поганою завивкою; працювала у фінансовому відділі великої крамниці килимів. Цілі дні сиділа у крихітному вбогому офісі з трьома колегами, теж жінками, щочетверга ходила грати в бінго, по п'ятницях скуповувалася у «Теско», а по суботах ходила з чоловіком до Ротарі-клубу.

— І коли, на його думку, вона встигала спати з іншими? — спитала Робін.

У непрозорому темному склі коливалися їхні віддзеркалення;

Робін, з якої жорстке світло у вагоні висотало всі кольори, здавалася старшою, але ніби ефемерною, а Страйк — грубішим, потворнішим.

— По четвергах.

— Вона справді з кимсь спала?

— Ні, вона справді грала у бінго з подружкою Мегі, але в усі чотири четверги, що я за нею спостерігав, вона спеціально поверталася додому пізно. Попрощавшись із Мегі, вона поверталася манівцями. Одного вечора вона зайшла до пабу і сама-одна пила там томатний сік — сиділа в кутку з несмілим виглядом. Іншого вечора просто сорок п'ять хвилин сиділа у машині на розі їхньої вулиці й тільки тоді поїхала додому.

— Навіщо? — спитала Робін. Поїзд гучно торохкотів по довгому тунелю.

— Оце і є питання, правда? Щось доводила? Намагалася його розворушити? Дразнила? Мучила? Хотіла вдихнути дрібку життя у нудний шлюб? Щочетверга трішки запізнювалася — без пояснень. Він такий трохи параноїдальний, тож проковтнув наживку. Просто божеволів з того. Був певний, що раз на тиждень вона зустрічається з коханцем, а подруга Мегі їх прикриває. Намагався сам за нею стежити, але вирішив, що вона ходила на бінго спеціально, бо помітила, що він шпигує.

— І ви сказали йому правду?

— Так, сказав. Він мені не повірив. Страшенно розлютився, почав кричати, мовляв, весь світ змовився проти нього. Відмовився платити за рахунком. Я боявся, що врешті-решт він покалічить свою жінку, тому подзвонив їй і повідомив, що її чоловік найняв мене за нею стежити й ось-ось дійде до краю. Задля власної безпеки їй слід було обережніше його дразнити. Вона нічого не сказала, просто повісила слухавку. Виявилося, що він регулярно перевіряє її мобільний. Він побачив мій номер і дійшов очевидного висновку.

— Що ви їй вибовкали, що він найняв вас стежити?

— Ні. Що її чари здолали мене, і я став її новим коханцем.

Робін притиснула долоню до вуст. Страйк розсміявся.

— У вас усі клієнти трохи не при собі? — спитала Робін, коли змогла відняти долоню від обличчя.

— Він хворий, але зазвичай це люди у стресових ситуаціях.

— Я просто думала про Джона Бристоу,— вагаючись, мовила

Робін.— Його дівчина вважає, що він сам себе ввів ув оману. А ви припустили, що він трохи.. ну... так? — спитала вона.— Ми чули,— додала вона засоромлено,— крізь двері. Щось про диванних психологів.

— Було,— погодився Страйк.— Ну... мабуть, я змінив свою думку.

— Тобто? — спитала Робін, широко розчахнувши чисті сіро-блакитні очі. Потяг сповільнювався; за вікнами пролітали постаті, які щосекунди чіткішали.— Ви хочете сказати... маєте на увазі... хочете сказати, що він може бути правий, і дійсно мало місце у...

— Наша зупинка.

Білоstinний бутик, який вони шукали, стояв на чи не найдорожчій землі у Лондоні — на Кондуїт-стріт, неподалік Нью-Бонд-стріт. Як на Страйка, у його яскравій вітрині було виставлено строкатий набір непотребу. Тут були розшиті бісером подушки й ароматичні свічки у срібних горнятках; художньо задраповані відрізи шифону; пістряві каптани, одягнені на безликі манекени; надзвичайно потворні великі сумки; і все це на тлі, оформленому у стилі поп-арт. Ця кричуща демонстрація на честь споживацтва дратувала дух і око. Страйк легко міг уявити тут Тенсі Бестигі й Урсулу Мей, які досвідченим оком роздивляються цінники і беруть сумочки з крокодилової шкіри за чотиризначні суми — без тіні задоволення, просто щоб нещасливий шлюб окупився бодай у грошовому еквіваленті.

Поруч з ним Робін теж вдивлялася у вітрину, але заледве усвідомлювала, що саме бачить перед собою. Сьогодні вранці, поки Страйк курив надворі, їй подзвонили з пропозицією роботи — якраз перед дзвінком з «Тимчасових рішень». Щоразу, думаючи про цю пропозицію, яку треба було прийняти чи відхилити протягом двох днів, вона відчувала глибоке хвилювання десь усередині — й переконувала себе, що воно приємне, хоча насправді те почуття більше нагадувало жах.

Пропозицію треба було приймати. Багато плюсів. Платили рівно стільки, скільки очікували вони з Метью. Офіс був ошатний, зручно розташований у Вест-Енді. Вони з Метью зможуть разом обідати. Ринок вакансій майже завмер, тож варто радіти.

— Як пройшла співбесіда у п'ятницю? — спитав Страйк, кривлячись на розцяцьковане пастками пальто, яке йому видавалося безсоромно непривабливим.

— Гадаю, що добре,— непевно відповіла Робін.

Вона пригадала захват, у який прийшла, коли якусь хвилю тому Страйк натякнув, що, можливо, таки мало місце убивство. Чи він не жартував? Робін помітила, як напружено він дивиться на ці купи мотлоху — ніби вони здатні повідомити щось важливе; це, понад сумнів (зараз вона дивилася очима Метью, думала його голосом), була просто поза, набута задля більшого ефекту, напоказ. Метью вперто натякав, що Страйк — фальшивка. Наречений, схоже, вважав, що приватний детектив — професія екзотична, як-от астронавт чи приборкувач левів; справжні люди таким не займаються.

Робін подумала, що коли погодиться на ту посаду у відділі кадрів, то ніколи не дізнається (хіба що побачить колись у новинах), чим закінчилося розслідування. Доводити, розгадувати, ловити, захищати — оце гідні заняття: важливі, захопливі. Робін знала, що Метью вважає такі її думки наївними й інфантильними, але нічим не могла зарадити.

Страйк розвернувся до «Вашті» спиною і тепер виглядав щось на Нью-Бонд-стріт. Його очі, як помітила Робін, були прикуті до червоної поштової скриньки біля «Рассел-енд-Бромлі», чий темний прямокутний рот ніби зловтішався з них з того боку вулиці.

— Ну, ходімо,— сказав Страйк, знову розвертаючись до Робін.— Не забудьте: ви моя сестра, ми шукаємо подарунок моїй дружині.

— Але що ми намагаємося з'ясувати?

— Навіщо Лула Лендрі та її подруга Рошель Оніфаде приходили сюди напередодні смерті Лендрі. Вони зустрілися тут на п'ятнадцять хвилин, потім розійшлися. У мене мало сподівань — минуло три місяці, та й, може, ніхто нічого взагалі не помітив. Але спробувати варто.

Перший поверх «Башті» було віддано під одяг; стрілка нагору повідомляла, що там розміщується кав'ярня й «інтер'єр». Блискучі сталеві вішаки перебирало кілька жінок — усі тонкі, засмагли, з довгим, чистим, щойно з-під фена волоссям. Продавчині вигляд мали еклектичний: в ексцентричному одязі, з приголомшливими зачісками. На одній була тюлева спідниця-туту і сітчасті колготи; дівчина розкладала капелюхи.

На подив Страйка, Робін хоробро рушила до цієї дівчини.

— Привіт! — бадьоро мовила вона.— У вас у середній вітрині виставлене фантастичне пальто. Можна його приміряти?

Продавчиня мала хмарку білого волосся — на вигляд мов цукрова вата — і яскраво підведені очі, а от брів не мала.

— Так, без проблем,— сказала вона.

Виявилося, втім, що вона збрехала: з вийманням пальто з вітрини проблем було багацько. Треба було зняти його з манекена, потім від'єднати електронну етикетку; минуло десять хвилин, а пальта ще не принесли, до того ж продавчині довелося покликати на поміч у вітрину двох колег.

Робін у цей час походжала крамницею, не говорячи до Страйка, і набирала сукні й пояси. Коли пальто нарешті витягнули з вітрини, всі три продавчині ніби відчували відповідальність за його майбутнє і пішли слідом за Робін до примірочних; одна з дівчат зголосилася понести одяг, який Робін збрала у залі, дві інші несли пальто.

Примірочні являли собою металеві рами, обтягнуті цупким кремовим шовком — ніби намети. Ставши неподалік, щоб краще чути розмову всередині, Страйк зрозумів, що тільки починає відкривати всі розмаїті таланти своєї тимчасової секретарки.

Робін набрала у примірочну товарів на десять тисяч фунтів; половина з цієї суми припадала на пасткове пальто. За нормальних обставин у Робін не вистачило б духу на подібне, але сьогодні вранці їй ніби щось вступило у голову — якась зухвалість, завзяття; вона щось доводила собі, Метью, навіть Страйкові. Троє продавчинь метушилося навколо неї, розвішуючи сукні, розгладжуючи важкі поли пальта, і Робін зовсім не відчувала сорому за те, що не має грошей навіть на найдешевший з поясів, які висіли на лікті у рудій дівчини з татуваннями на обох руках, і що жодна з дівчат не отримає комісійних, на які всі три, понад сумнів, сподівалися. Вона навіть дозволила продавчині з рожевим волоссям піти по золоту куртку, яка, за її словами, дуже личитиме Робін і чудово пасуватиме до зеленої сукні, котру та обрала.

Робін була вища за продавчинь, і коли вона зняла тренч і накинула пасткове пальто, вони почали ахати й охати.

— Слід показати братові,— сказала вона їм, спершу критично оглянувши своє віддзеркалення.— Розумієте, це не для мене, це для його дружини.

І вона рушила з примірочною у супроводі почту з трьох продавчинь. Багаті дівчата біля вішаків звернули на неї прищулені очі, а Робін зухвало спитала:

— Ну як тобі?

Страйк мусив визнати, що пальто, яке здалося йому таким бридким, на Робін вигляд мало кращий, ніж на манекені. Вона покрутилася перед ним, і паєтки виблискували, мов шкіра ящірки.

— Нічого,— озвався він по-чоловічому сторожко, і продавчині поблажливо заусміхалися.— Так, непогано. Скільки коштує?

— Як на твої статки — то небагато,— відповіла Робін, хитро глянувши на своїх помічників.— Сандрі воно точно сподобається,— сказала вона Страйкові, й той, заскочений зненацька, усміхнувся.— І це ж її сороковий ювілей.

— Вона зможе надягнути його будь з чим,— радо запевнила Страйка дівчина з волоссям як цукрова вата.— Річ універсальна.

— Ну, приміряємо сукню від Каваллі,— радісно сказала Робін, повертаючись до кабінки.

— Мене Сандра з ним послала,— повідомила вона продавчиням, поки ті допомагали їй зняти пальто і розстібали сукню, на яку вона вказала.— Щоб він знову не наробив дурниць. На тридцятиріччя він їй купив кошмарні сережки; коштували як літак, а вона їх так жодного разу з сейфа і не дістала.

Робін не знала, звідки ті слова йдуть до неї; це було чисте натхнення. Скинувши светр і спідницю, вона почала влазити у сукню отруйно-зеленого кольору. Сандра ставала для неї дедалі реальнішою: трохи зіпсована, до певної міри знуджена, вона за келихом вина зізнавалася зовиці, що її брат (банкір, вирішила Робін, хоча на банкіра Страйк, на її думку, був геть не схожий) зовсім не має смаку.

— От вона мені й сказала: піди з ним до «Вашті» і змусь вивернути гаманця. Ой, як гарно.

Сукня була не проста гарна. Робін задивилася на власне відображення; вона в житті не носила нічого настільки чарівного. Зелена сукня була скроєна так магічно, що робила талію напрочуд тонкою, надавала фігурі м'яких вигинів, видовжувала білу шию. У цій блискучій зелені Робін здавалася богинею змій, і продавчині знову заахали й забурмотіли компліменти.

— Скільки коштує? — спитала Робін у рудої дівчини.

— Дві тисячі вісімсот дев'яносто дев'ять,— відповіла та.

— Смішні гроші для нього,— недбало прокоментувала Робін і вийшла з-за шторки до Страйка, який саме роздивлявся пару рукавичок на круглому столі.

— Ага,— тільки і вимовив він, коментуючи зелену сукню. Він на неї навіть не глянув.

— Мабуть, Сандрі цей колір буде не до лиця,— сказала Робін, раптом засоромившись; урешті-решт, Страйк не був їй ані братом, ані бойфрендом; ця вигадка зайшла задалеко, і не варто було походжати перед ним у тісній сукні. Вона відступила до приміркової.

Знову роздягнувшись до ліфчика й трусів, Робін сказала:

— Коли Сандра до вас заходила минулого разу, то бачила в кав'ярні Лулу Лендрі. Каже, в житті вона була навіть розкішніша, ніж на фото.

— О, вона була прегарна,— погодилася дівчина з рожевими волоссям, притискаючи до грудей щойно принесену золоту куртку.— Вона тут постійно бувала, заходила щотижня. Будете міряти?

— Вона й напередодні смерті до нас заходила,— додала дівчина з волоссям як цукрова вата, допомагаючи Робін влізти у куртку.— Просто у цій примірочній — ось у цій самій.

— Правда? — не повірила Робін.

— На грудях не застебнеться, але і розстебнутою матиме фантастичний вигляд,— сказала руда дівчина.

— Ні, не підійде, Сандра, власне, трохи пишніша за мене,— сказала Робін, безжально жертвуючи фігурою вигаданої невістки.— Я примірю ось ту чорну сукню... Невже Лула Лендрі і справді була у вас у день власної смерті?

— О так,— закивала дівчина з рожевими волоссям.— Це так сумно, просто жах. Ти ж її чула, так, Мел?

Татуйована руда, яка тримала чорну сукню зі вставками мережива, буркнула щось нерозбірливе. Поглядаючи на неї у дзеркало, Робін не помітила великого бажання говорити про те, що вона підслухала — випадково чи навмисно.

— Вона розмовляла з Дафілдом, так, Мел? — наполягала дівчина з рожевими волоссям.

Робін побачила, що Мел супить. Попри татуювання, у Робін склалося враження, що Мел головує над іншими двома дівчатами. Вона, здається, вважала, що до її обов'язків входило збереження конфіденційності почутого серед цих кремових занавісок, у той час як інші дві аж кипіли бажанням переповісти плітки — а надто жінці, яка, здавалося, націлилася витратити грошики багатого брата.

— Мабуть, неможливо не чути, що відбувається у цих... у цих шатрах,— зронила Робін трохи задушено, бо продавчині спільними зусиллями саме упаковували її у чорну сукню.

Мел трохи піддалася.

— Атож. А люди сюди приходять і балакають про все що заманеться. А крізь ці занавіски просто неможливо не чути, про що вони говорять,— долала вона, показуючи на цупку грежеву шторку. Затиснена у гамівну сорочку зі шкіри й мережива, Робін ледь зуміла видихнути:

— Від Лули якось чекаєш більшої обережності — за нею ж преса аж ганялася.

— Так — погодилася руда.— Чекаєш. Тобто я сама ніколи не патякаю, але дехто може.

Попри те, що колегам, судячи з усього, Мел розпатякала, Робін висловила захоплення рідкісною тактовністю.

— Але, мабуть, поліції довелося розповісти? — спитала вона, розгладжуючи сукню і готуючись до того, що зараз застібнуть змійку.

— Поліція до нас не приходила,— з жалем у голосі мовила дівчина з волоссям як цукрова вата.— Я казала, що Мел варто було самій піти до них і про все розповісти, але вона не схотіла.

— Та нічого такого там не було,— швидко озвалася Мел.— Воно нічого не змінило б. Його ж там не було, так? Це довели.

Страйк підійшов до шовкової шторки так близько, наскільки наважився, не викликаючи підозрілих поглядів у клієток і продавчинь, які лишалися в залі. Всередині кабінки дівчина з рожевим волоссям силкувалася застібнути змійку. Груді Робін повільно стискали ребра прихованого корсету.

Страйк-підслухайло був здивований, коли наступне питання Робін прозвучало майже як стогін:

— Ви про те, що коли вона загинула, Евана Дафілда в її квартирі не було?

— Так,— сказала Мел.— Тож не має значення, що саме казала вона до нього раніше, так? Його там не було.

Вчотирьох жінки якусь хвилю роздивлялися віддзеркалення Робін.

— Не думаю,— сказала Робін, дивлячись на те, як сукня сплющує дві третини її грудей, а верхні третини вивалюються з декольте,— що

Сандра у нього взагалі влізе. А вам не здається,— спитали вона, дихаючи уже вільніше, бо дівчина з волоссям як цукрова вата розстебнула змійку,— що слід було розповісти поліції про ту розмову, і хай би вже вони вирішували, чи це важливо?

— От я так і казала, Мел, пам'ятаєш? — мовила дівчина з рожевим волоссям.— Я так їй і сказала.

Мел одразу почала оборонятися.

— Але його там не було! Він не заходив до її квартири! Мабуть, він їй сказав, що зайнятий чи не хоче її бачити, бо вона все повторювала: «Ну приходь потім, я почекаю, це нічого. Мене до першої все одно навіть удома не буде. Ну приходь, ну будь ласка». Аж умовляла його. Хай там як, з нею у примірочній була подруга. Подруга все чула; мабуть, вона ж і розповіла поліції, ні?

Робін знову надягала блискуче пальто, щоб потягнути час.

Ніби між іншим вона спитала, крутячись перед дзеркалом:

— А вона точно говорила до Евана Дафілда?

— Та звісно! — обурилася Мел, ніби Робін ображала її інтелект.— Кого б ще вона запрошувала до своєї квартири о такій годині? їй страшенно кортіло з ним побачитися.

— Боже, у нього такі очі,— сказала дівчина з волоссям як цукрова вата.— Він просто розкішний. І такий харизматичний у житті. Він якось сюди приходив з нею. Божечки, просто сексі.

За десять хвилин, коли Робін пройшлася перед Страйком ще у двох убраннях, перед продавчинями вони погодилися, що паєткове пальто — найкраще з усіх. Постановили (їй отримали згоду від продавчинь), що слід завтра привести Сандру, щоб сама подивилася. Страйк зарезервував пальто вартістю п'ять тисяч фунтів на ім'я Андре Аткінсона, дав вигаданий номер мобільного і разом з Робін вийшов з бутика під хор добрих побажань — ніби уже витратив тут гроші.

Вони мовчки пройшли ярдів п'ятдесят, а тоді Страйк запалив цигарку і сказав:

— Ви мене вразили.

Робін просягла від гордості.

На станції на Нью-Бонд-стріт Страйк і Робін попрощалися. Робін на метро поїхала до офісу дзвонити у «БестФіlm», шукати у довідниках тітку Рошель Оніфаде й ховатися від «Тимчасових рішень» («І двері замкніть»,— порадив Страйк).

Страйк купив газету і на метро ж таки поїхав на станцію «Найтсбридж», а звідти, маючи вільний час, пройшовся пішки до бару-ресторану «Серпентайн», який Бристоу обрав для обідньої зустрічі.

Він пройшов Гайд-парком з його затіненими тротуарами, перетнув піщану вуздечку стежки Роттен-роу. Головні пункти свідчень дівчини на ім'я Мел Страйк записав ще в метро, а тепер, серед пронизаної сонцем зелені, його думки блукали, і виринали спогади про Робін, одягнену в тісну зелену сукню.

Він розумів, що своєю реакцією засмутив її; але та мить була позначена дивною інтимністю, а саме інтимність нині Страйкові була потрібна найменше, надто з Робін, такою розумною, професійною, поміркованою. Страйкові подобалося її товариство, він цінував те, як вона поважає його приватне життя і тримає свою цікавість при собі. Бачить Бог, думав Страйк, відступаючи, щоб пропустити велосипедистку, ця якість нечасто траплялася йому в житті, а надто серед жінок. Але той факт, що досить скоро він звільниться від товариства Робін, складав невід'ємну частину приємності цього товариства; той факт, що незабаром вона піде, встановлював, як і обручка на її пальці, вдале обмеження. Робін подобалася Страйкові, він був їй вдячний, а сьогодні вранці вона взагалі його вразила; але, не маючи проблем із зором, зате маючи нормальне лібідо, він кожного дня, коли вона сиділа за комп'ютером в офісі, бачив, яка вона зваблива дівчина. Не красуня, і близько не рівня Шарлотті, але дуже мила.

І цей факт постав перед ним цілком чітко, коли вона вийшла з приміркової у тій тісній зеленій сукні, й у результаті йому довелося буквально відвести очі. Страйк навіть не думав, що вона могла навмисне його провокувати, але усвідомлював хисткий баланс, який варто зберегти задля власного душевного здоров'я. Робін була єдиною людиною, з якою він спілкувався постійно, і він раціонально оцінював власну нинішню вразливість; також Страйк виснував (за певними

недомовками), що її нареченому не подобається те, що Робін покинула агенцію заради імпровізованого працевлаштування у нього. Звідки не глянь, найбезпечніше було не дати тій новонародженій дружбі стати надто теплою; краще не милуватися відкрито фігурою Робін, огорненою трикотажем.

У «Серпентайні» Страйк ще не бував. Ресторан стояв на березі озера, де плавали човни, і являв собою екстравагантну будівлю, яка більш за все нагадувала футуристичну пагоду. Масивний білий дах, схожий на гігантську розгорнуту книгу, покладену сторінками униз, лежав на опорах з гофрованого скла. Велика плакуча верба гладила вітами стіну ресторану і полоскала їх в озерній воді.

День був прохолодний, вітряний, але краєвид на залите сонцем озеро був пречудовий. Страйк обрав столик на терасі, просто біля води, замовив пінту темного корнвольського пива і сів читати газету.

Бристоу запізнювався уже на десять хвилин, коли до столика підійшов високий, з доброю поставою рудуватий чоловік у дорогому костюмі.

— Містер Страйк?

Віком під шістдесят, він зберіг усе волосся, мав чітко окреслену нижню щелепу й виразні вилиці й справляв враження майже-знаменитого актора, якого взяли на роль заможного бізнесмена у міні-серіалі. Страйк, маючи треновану пам'ять, одразу впізнав у ньому людину з фотографій, які Робін знайшла в інтернеті,— того високого чоловіка, який ніби гидився власним оточенням на похороні Лули Лендрі.

— Тоні Лендрі. Дядько Джона й Лули. Дозвольте сісти?

Його усмішка була, мабуть, найвиразнішим прикладом нещирої гримаси для соціуму, що Страйк бачив за все життя: ледь оголені рівні білі зуби. Тоні Лендрі скинув пальто, повісив його на спинку стільця і сів навпроти Страйка.

— Джон затримується в офісі,— повідомив він. Вітерець розвіяв його волосся, відкривши зализини на скронях.— Попросив Елісон вам подзвонити й попередити. Я у той момент якраз проходив повз її стіл, тож запропонував повідомити про це особисто. Це дає мені змогу перемовитися з вами приватно. Я чекав, коли ви мені подзвоните; мені відомо, що ви потроху опрацьовуєте всіх знайомих мого небожа.

Він дістав з кишені піджака окуляри у сталевій оправі, надягнув їх і

зазирнув у меню. Страйк відпив ще пива, чекаючи.

— Чув, що ви мали розмову з місіс Бестигі,— сказав Лендрі, відклавши меню, знявши окуляри й повернувши їх до кишені.

— Мав,— підтвердив Страйк.

— Так. Тенсі, понад сумнів, має добрі наміри, але робить собі сумнівну послугу, повторюючи історію, неправдивість якої поліція вже довела. Дуже сумнівну послугу,— зловісно повторив Лендрі.— Я казав це Джонові. Його перший обов'язок — захищати інтереси клієнта фірми... Буду террин зі свинини,— сказав він до офіціантки, яка саме підійшла,— і воду без газу. У пляшці. Отже,— провадив він,— краще мені говорити прямо, містере Страйк. З багатьох причин — і всі ці причини досить серйозні — я проти того, щоб хтось копирсався в обставинах смерті Лули. Не чекаю, що ви зі мною погодитися. Ви на життя заробляєте тим, що розкопуєте обставини сімейних трагедій.

Лендрі знову агресивно й невесело усміхнувся.

— Не те щоб я вам не співчував. Нам усім доводиться якось заробляти на прожиття, і не сумніваюся, що чимало людей назве мою професію такою самою паразитичною, як і вашу. Мабуть, для нас обох буде корисно, якщо я викладу вам певні факти — факти, які, гадаю, Джон вирішив приховати.

— Поки ми до цього не перейшли,— мовив Страйк,— а що саме затримало Джона в офісі? Якщо він узагалі не приїде, я б домовився з ним про розмову в інший час, бо в мене сьогодні є ще зустрічі. Він займається справою Конвея Оутса?

Він знав лише те, що розповіла Урсула: що цей Конвей Оутс — американський фінансист, але згадка про покійного клієнта фірми справила бажаний ефект. Уся помпезність Лендрі, його бажання контролювати зустріч, його затишне відчуття вищості мов рукою зняло, лишивши його вбраним лише в злість і шок.

— Джон не... невже дійсно? Це строго конфіденційні справи фірми!

— Це не Джон,— пояснив Страйк.— Місіс Урсула Мей обмовилася, що виникли якісь проблеми зі статками містера Оутса.

Явно заскочений зненацька, Лендрі вимовив:

— Я дуже здивований! Я й подумати не міг, щоб Урсула... тобто місіс Мей...

— То що — Джон до нас узагалі приєднається? Ви дали йому завдання, яке забере всю обідню перерву?

Страйк задоволено поспостерігав за тим, як Лендрі бореться з власним гнівом, намагаючись опанувати себе і повернути контроль над зустріччю.

— Джон скоро підійде,— нарешті сказав він.— Я сподівався, як уже й казав, викласти вам певні факти у приватному порядку.

— Гаразд, коли так, мені знадобиться ось це,— сказав Страйк і дістав з кишені ручку й записник.

Від вигляду цих предметів Лендрі занепокоївся так само, як і Тенсі.

— Не треба нічого записувати,— мовив він.— Те, що я скажу, не має зв'язку — принаймні прямого — зі смертю Лули. І,— педантично докинув він,— не додасть нічого до жодної версії, крім самогубства.

— Хай там як,— відповів Страйк,— свій склерозник я бажав би мати при собі.

Лендрі ніби зібрався протестувати, але передумав.

— Ну гаразд. По-перше, ви маєте знати, що смерть сестри глибоко вразила мого племінника Джона.

— Зрозуміло,— прокоментував Страйк, нахилиючи записник так, щоб Лендрі не міг бачити, що він там пише, і записуючи «глибоко вразила» винятково для того, щоб позлити адвоката.

— Так, це природно. І хоча я не піду так далеко, щоб стверджувати, наче приватний детектив має відмовити клієнту на підставі того, що той у стресі чи в депресії,— як я уже казав, ми всі заробляємо на життя хто чим може,— у цьому випадку...

— Гадаєте, він собі те все вигадав?

— Я б сказав це іншими словами, та коли говорити прямо, так. Джон уже пережив наглих утрат більше, ніж інші люди переживають за ціле життя. Ви, мабуть, не знаєте, що він уже втратив брата...

— Я знаю. Чарлі був моїм давнім шкільним приятелем. Саме тому Джон найняв мене.

Лендрі поглянув на Страйка з подивом і антипатією.

— Ви вчилися у приватній школі Блейкіфілд?

— Недовго. Поки мама не вирішила, що не тягне оплату.

— Розумію. Я цього не знав. Хай там як, можливо, ви не в курсі всього... Джон завжди був — за висловом моєї сестри — дуже напружений. Коли загинув Чарлі, його батьки мусили запросити психолога. Я не стверджую, що є експертом з психічного здоров'я, але мені здається, що смерть Лули нарешті штовхнула його за край...

— Метафора не дуже вдала, але я розумію, про що ви,— кивнув Страйк і записав «Бристоу той-во».— В чому саме виражається це «за край»?

— Ну, багато хто скаже, що це повторне розслідування — ірраціональне й безглузде,— відповів Лендрі.

Страйк тримав ручку над записником наготові. Якусь мить щелепи Лендрі рухалися так, ніби він щось жує; потім він із силою вимовив:

— Лула мала маніакально-депресивний психоз і стрибнула з вікна просто після сварки зі своїм хлопцем-наркоманом. Це не таємниця. Для нас усіх це був суцільний жах, а надто для її бідолашної матері, але факти саме такі. Я мушу зробити висновок, що Джон переживає душевну кризу, і якщо ви не проти прямої з мого боку...

— Можете говорити вільно.

— ...то ваше втручання тільки підтримує його нездорове небажання прийняти правду.

— Тобто що Лула вкоротила собі віку?

— Цього погляду тримається поліція, патологоанатом, коронер. Джон — з причин, мені не зрозумілих — намагається довести, що це було убивство. Чому він вирішив, що від цього комусь із нас стане легше, я вам пояснити нездатен.

— Ну,— відповів на це Страйк,— люди, в чиєму оточенні сталося самогубство, часто відчують провину. Вони думають — хай і безпідставно,— що могли б допомогти. А висновок про вбивство зніме з родичів усіляку провину, так?

— Ніхто з нас не має причин відчувати провину,— відповів Лендрі з крицею в голосі.— Лула з підліткового віку отримувала найкращу медичну допомогу, мала всі матеріальні блага, якими тільки могла забезпечити її прийомна родина. «Балувана й зіпсута» — ось якими словами можна найвлучніше охарактеризувати мою прийомну небогу, містере Страйк. Її мати буквально готова була покласти життя за неї, але віддяки за те мала небагато.

— Ви гадали, що Лула невдячна, я правильно розумію?

— Та не треба, чорт забирай, того записувати. Чи ви робите нотатки для якоїсь брудної газетки?

Страйка зацікавило те, як Лендрі відкинув останні залишки чемності, з якою сів за стіл. Офіціантка принесла йому замовлення, але

він їй не подякував — лише гнівно дивився на Страйка, поки вона не пішла. А тоді провадив:

— Ви влізли у справу, де можете лише нашкодити. Скажу прямо, я був приголомшений, коли дізнався про Джонові наміри. Приголомшений.

— А він не висловлював сумнівів щодо версії про суїцид у розмовах з вами?

— Ну звісно ж, він був вражений, як і всі ми, але я точно не пригадую жодних натяків на вбивство.

— Містере Лендрі, ви близькі з племінником?

— А це тут до чого?

— Це могло б пояснити, чому він не поділився з вами своїми думками.

— Ми з Джоном маємо цілком дружні робочі стосунки.

— «Робочі стосунки»?

— Так, містере Страйк, ми разом працюємо. Чи ми ліземо в справи одне одного поза офісом? Ні. Але ми обоє доглядаємо мою сестру — леді Бристоу, Джонову матір, яка нині смертельно хвора. Поза роботою предметом наших розмов зазвичай є Івет.

— Джон справив на мене враження сина, вірного обов'язку.

— У нього нікого не лишилося, крім Івет, і той факт, що вона вмирає, не додає йому душевного здоров'я.

— Навряд чи у нього є тільки вона. Він же ще має Елісон, так?

— Не можу сказати, що це серйозні стосунки.

— Можливо, один з мотивів, якими Джон керувався, наймаючи мене,— це бажання дошукатися правди для матері перед смертю?

— Від правди Івет не стане легше. Нікому не буває приємно прийняти те, що вони просто пожирають посіяне.

Страйк промовчав. Як він і очікував, адвокат не зміг стримати бажання пояснити свою думку і за мить провадив:

— Івет завжди мала нездорову схильність до материнства. Вона обожноє немовлят,— Лендрі говорив так, ніби йшлося про щось огидне — про якесь збочення.— Вона належить до тих неадекватних жінок, які народили б двадцятіро дітей, якби знайшовся чоловік з достатньою чоловічою силою. Слава Богу, що Алек був безплідний... чи Джон про це не згадував?

— Він повідомив, що сер Алек Бристоу не був його біологічним

батьком, якщо ви про це.

Якщо Лендрі й засмутився через те, що не першим повідомив цю інформацію, він швидко оговтався.

— Івет і Алек усиновили двох хлопчиків, але сестра гадки не мала, що з ними робити. Вона, скажу прямо, жахлива мати. Ніякого контролю, ніякої дисципліни; суцільне потурання і цілковита відмова бачити, що відбувається у неї під самісіньким носом. Я не кажу, що винне її виховання — хтозна, які там були генетичні нахили,— але Джон ріс лицемірним плаксієм і прилипалом, а Чарлі був просто малолітнім злочинцем, і в результаті...

Раптом Лендрі замовк; на його щоках проступили червоні плями.

— І в результаті разом з велосипедом упав у кар'єр? — спитав Страйк.

Він сказав це, щоб побачити реакцією Лендрі, і не був розчарований. Відчуття було таке, ніби звужується тунель, ніби зачиняються далекі двері: Лендрі замкнувся.

— Згрубша — так. І тоді Івет уже було пізно кричати, чіплятися за Алека і непритомніти на підлозі. Якби вона мала хоч йоту контролю, хлопчик не був би таким неслухняним зухвальцем. Я там був,— кам'яним тоном додав Лендрі.— Приїхав у гості на вихідні — на Великдень. Пішов прогулятися селом, а коли повернувся, хлопця якраз почали шукати. Я пішов просто до кар'єру, бо здогадався, розумієте. Туди йому було заборонено їздити — а отже, він поїхав туди.

— Це ви знайшли тіло, так?

— Я.

— Мабуть, це було жахливо.

— Так,— відповів Лендрі, ледь ворущачи губами,— було.

— І це ж по смерті Чарлі ваша сестра й сер Алек узяли Лулу, так?

— Що стало, мабуть, найбільшою дурницею, на яку коли-небудь приставав Алек Бристоу,— відповів Лендрі.— Івет уже показала себе кепською матір'ю; хіба вона почала б поводитися краще у горі? Звісно, вона завжди хотіла доньку — малу, яку можна одягати в рожеве, а Алек хотів її оцчасливити. Він завжди давав Івет усе, чого вона хотіла. Він упадав за нею, відколи вона прийшла працювати до його машинописного бюро, а сам він був неотесаним істендером. Івет завжди мала схильність до грубих персонажів.

Страйк подумав, що справжнє джерело гніву Лендрі може лежати

деінде.

— Ви не ладнаєте з сестрою, містере Лендрі? — спитав він.

— Ми пречудово ладнаємо; я просто не заплющую очей на справжню сутність Івет, містере Страйк, на те, наскільки вона сама винна у власному нещасті.

— Важко було отримати дозвіл на в дочеріння після того, як загинув Чарлі? — спитав Страйк.

— Скажу так: це було б страшенно важко, якби Алек не був мультимільонером,— пирхнув Лендрі.— Знаю, що влада переймалася через психічне здоров'я Івет, та й вони тоді вже були немолоді. Дуже шкода, що їм не відмовили. Проте Алек був чоловік надзвичайно рішучий і мав дуже цікавих знайомих з тих часів, коли торгував на вулиці. Деталі мені не відомі, але я ладний закластися, що хтось комусь десь заплатив. Та навіть за таких умов білу дівчинку йому не дали. Алек привів у родину чергову дитину абсолютно невідомого походження і віддав на виховання істеричній, схильній до депресії жінки без граму здорового глузду. Не дивно, що результат вийшов катастрофічний. Лула виросла така сама неврівноважена, як Джон, і така сама норовлива, як Чарлі. Івет гадки не мала, що з нею робити.

Записуючи за Лендрі, Страйк подумав: а чи не ця віра у генетичні схильності стала почасти причиною одержимості Бристоу чорними родичами Лули? Понад сумнів, за ці роки Бристоу не раз чув дядькові судження, а діти засвоюють погляди своїх родичів на глибинному, нутрянному рівні. Він, Страйк, ще до того, як ці слова були вимовлені, кістками відчував, що його мати відрізняється від інших матерів, що є у ній — коли вірити негласному шифру, яким користувалися дорослі навколо — щось, чого слід соромитися.

— Я так розумію, ви бачилися з Лулою того дня, коли вона загинула? — спитав Страйк. Лендрі мав такі світлі вії, що вони здавалися срібними.

— Перепрошую?

— Так...— Страйк демонстративно почав гортати записник і зупинився на порожній сторінці,— ...ви зустрілися у квартирі вашої сестри, так? Коли Лула зайшла провідати леді Бристоу?

— Хто вам сказав? Джон?

— Про це написано в поліційному звіті. Це правда?

— Так, правдива правда, але я не бачу зв'язку з предметом нашої

розмови.

— Даруйте; ви, коли прийшли, сказали мені, що чекали, коли я звернуся до вас. Я вирішив, що ви не проти відповісти на питання.

Лендрі набув вигляду людини, яку щойно обікрали.

— Мені нема чого додати до того, що я вже повідомив поліції,— нарешті сказав він.

— А повідомили ви,— підхопив Страйк, далі гортаючи порожні сторінки,— що того ранку зайшли провідати сестру і зустріли племінницю, а потім поїхали до Оксфорда на конференцію, присвячену міжнародним аспектам сімейного права?

Лендрі знову не знав, що сказати.

— Саме так,— нарешті озвався він.

— О котрій годині ви приїхали до сестриної квартири, не пам'ятаєте?

— Десь о десятій,— відповів Лендрі після короткої паузи.

— А скільки часу пробули?

— Зо півгодини. Можливо, довше. Погано пам'ятаю.

— А потім поїхали просто на конференцію до Оксфорда?

Над плечем Лендрі Страйк бачив Джона Бристоу, який розпитував офіціантку; він здавався задиханим і розхристаним, ніби біг сюди. На руці у нього висіла прямокутна шкіряна валізка. Він роззирнувся, хапаючи ротом повітря, а коли помітив потилицю Лендрі, у Страйка склалося враження, що Бристоу злякався.

— Джоне,— привітався Страйк, коли його клієнт підійшов.

— Привіт, Корморане.

Лендрі навіть не глянув на небожа, а натомість узяв ніж і виделку й почав їсти свій террин. Страйк посунувся, щоб Бристоу міг сісти навпроти дядька.

— Ти розмовляв з Рубеном? — холодно спитав Лендрі, прожувавши шматочок террина.

— Так, домовилися, що я підйду в другій половині дня і допоможу йому розібратися в усіх депозитах і кредитах.

— Джоне, я тут розпитував вашого дядька про ранок напередодні Лулиної смерті. Про час, коли він провідував вашу мати,— повідомив Страйк.

Бристоу глянув на Лендрі.

— Мені цікаво, що ви тоді казали і робили,— провадив Страйк,— бо, за словами шофера, який віз її потім з матиної квартири, Лула здавалася засмученою.

— Ще б пак,— різко відповів Лендрі.— У її матері рак.

— Але операція, яку їй щойно зробили, мала її зцілити, хіба ні?

— Івет щойно пройшла через гістеректомію. Їй було дуже боляче. Я не сумніваюся, що Лула стривожилася, побачивши матір у такому стані.

— Ви довго розмовляли з Лулою?

Запала коротенька пауза.

— Трохи потеревенили.

— А ви двоє розмовляли між собою?

Бристоу і Лендрі глянули один на одного. Повисла довша пауза — на кілька секунд, а тоді Бристоу відповів:

— Я працював у кабінеті. Чув, як зайшов Тоні, чув, що він говорив з мамою і Лулою.

— І ви не зазирнули привітатися? — спитав Страйк у Лендрі.

Лендрі втупив у нього злісний погляд бляклих очей між світлими віями.

— Знаєте, містере Страйк, а тут ніхто не зобов'язаний відповідати на ваші питання,— сказав він.

— Звісно ж, ні,— погодився Страйк і поставив у записнику закарлючку. Бристоу дивився на дядька. Лендрі ніби передумав.

— У відчинені двері кабінету я побачив, що Джон з головою в роботі, й не захотів його відривати. Я трохи посидів з Івет у її кімнаті, але вона була сонна від знеболювального, тож я лишив її з Лулою. Я знав,— додав Лендрі зі слабкою тінню злості,— що Івет надавала Лулі перевагу перед усіма іншими.

— Записи Лулиних телефонних розмов показують, що вона багато разів дзвонила вам після того, як пішла з квартири леді Івет.

Лендрі почервонів.

— Ви говорили з нею по телефону?

— Ні. Я ввімкнув на мобільному режим «без звуку» — запізнювався на конференцію.

— Але ж він вібрує, ні?

Страйкові було цікаво, яке питання змусить Лендрі піти. Він був певний, що адвокат уже близький до того.

— Я глянув на телефон, побачив, що дзвонить Лула, і вирішив, що це почекає,— коротко відповів Лендрі.

— І ви їй не передзвонили?

— Ні.

— І вона не лишила вам повідомлення, де пояснила, про що хотіла поговорити?

— Ні.

— Але хіба це не дивно? Ви щойно бачилися з нею у її матері й кажете, що нічого важливого не обговорювали; а потім вона значну частину другої половини дня намагається з вами зв'язатися. Чи не здається, що вона хотіла повідомити вам щось нагальне? Або продовжити розмову, яку ви мали у квартирі?

— Лула була з тих дівчат, які по тридцять разів дзвонять одній людині через якусь дрібницю. Вона була балувана. Чекала, що люди аж підстрибуватимуть, щойно побачать її ім'я.

Страйк глянув на Бристоу.

— Вона була — іноді — не без того,— пробурмотів її брат.

— Як думаєте, Джоне, ваша сестра була засмучена лише тому, що мама після операції почувалася недобре? — спитав у Бристоу Страйк.— Її водій, Кіран Коловас-Джонс, відзначав, що з квартири вона вийшла в абсолютно іншому настрої.

Не встиг Бристоу відповісти, як Лендрі, покинувши їжу, підвівся й почав надягати пальто.

— Коловас-Джонс — це отой дивний кольоровий хлопець? — спитав він, згори вниз дивлячись на Страйка та Бристоу.— Який хотів, щоб Лула влаштувала його моделлю чи актором?

— Так, він актор,— підтвердив Страйк.

— Так. На день народження Івет, ще до її хвороби, у мене виникла проблема з машиною. Лула з тим чоловіком заїхала по мене, щоб відвезти на святкову вечерю. Більшу частину шляху цей Коловас-Джонс і так, і сяк умовляв Лулу, щоб вона домовилася з Фреді Бестигі про прослуховування для нього. Дуже липучий парубок, з надзвичайно фамільярними манерами.

Звісно ж,— додав він,— що менше я знав про особисте життя своєї прийомної племінниці, то краще, як на мене.

Лендрі кинув на стіл двадцятифунтову купюру.

— Чекаю на тебе в офісі якнайшвидше, Джоне.

Він явно очікував на відповідь, але Бристоу не звернув уваги. Розширеними очима він дивився на фото у статті, яку Страйк читав, поки не прийшов Лендрі; світлина зображувала молодого чорношкірого солдата у формі Другого батальйону Королівського стрілецького полку.

— Що? Так. Я швидко повернуся,— неуважно відповів Бристоу дядькові, який холодно дивився на нього.— Вибачте,— додав Бристоу, звертаючись до Страйка, коли Лендрі вже пішов.— Просто у Вілсона — у Дерика Вілсона, ну, охоронця — племінник служить в Афганістані. На якусь мить мені... боронь Боже... але це не він. Інше прізвище. Ця війна — це якийсь жах, правда? Чи воно варте усіх тих смертей?

Страйк посунув протез так, щоб менше на нього тиснути,— прогулянка парком аж ніяк не полегшила болю у куксі,— і пробурмотів щось нейтральне.

— Давайте пройдемося,— запропонував Бристоу, коли вони доїли.— Хочу подихати свіжим повітрям.

Бристоу обрав шлях навпростець, через газони. Страйк сам так не пішов би — ходити по траві йому було важче, ніж по асфальту. Коли проминали меморіальний фонтан Діани, принцеси Вельської, де довгим жолобом з корнволльського граніту жебоніла, сюрчала і дзюрчала вода, Бристоу раптом оголосив — ніби Страйк його питав:

— Ніколи Тоні не любив мене. Йому більше подобався Чарлі.

Люди казали, що Чарлі був схожий на Тоні в дитинстві.

— Не сказав би, що до вашого приходу він дуже приязно говорив про Чарлі. Щодо Лули він теж ніби невисокої думки.

— Він вам виклав свої погляди на спадковість?

— Трохи натякнув.

— Так, зазвичай він на цю тему не мовчить. Те, що дядько Тоні думав про нас із Лулою «яке коріння, таке й насіння», тільки поєднало нас. Лулі тяжче велося; мої біологічні батьки принаймні явно бути білі. А Тоні не з неупереджених. У нас торік була етажерка, пакистанка; одна з найкращих, що ми колись мали, але Тоні її прогнав.

— Чому ви пішли на нього працювати?

— Бо мені зробили добру пропозицію. Це родинна фірма; її заснував мій дід, хоча це не те щоб стимул там працювати. Ніхто не хоче, щоб його звинувачували у кумівстві. Але це одна з топових фірм у галузі сімейного права у Лондоні, й мама зраділа, що я пішов стопами її батька... Він мого батька теж лаяв?

— Та не дуже. Тільки натякнув, що сер Алек комусь підмазав, щоб отримати Лулу.

— Правда? — Бристоу ніби здивувався.— Не думаю, що це правда. Лулу забрала опіка. Упевнений, їй віддали в родину з дотриманням усіх процедур.

Запала хвилька мовчання, а тоді Бристоу дещо несміло додав:

— А ви не дуже схожі на батька.

Це вперше він виказав, що заходив на «Вікіпедію», обираючи приватного детектива.

— Не схожий,— погодився Страйк.— Я — викапаний дядько Тед.

— Я так розумію, ви з батьком не дуже... ну, ви ж не носите його прізвища?

Страйка не обурювала цікавість із боку чоловіка, чия сімейна історія була майже така сама дивна і трагічна, як його власна.

— І ніколи не носив,— відповів він.— Я — позашлюбний інцидент, який вартував Джонні дружини і кількох мільйонів фунтів аліментів. Ми не близькі.

— Я вами захоплююся,— зізнався Бристоу,— бо ви самі прокладаєте шлях у житті. Не покладаючись на батька...— А коли Страйк не відповів, додав трохи знервовано: — Сподіваюся, ви не проти, що я сказав Тенсі, хто ваш батько? Так... так простіше було

домогтися розмови з нею. Вона в захваті від знаменитостей.

— Коли треба отримати свідчення, всі засоби добрі,— відповів Страйк.— Кажете, Лула не любила Тоні — але взяла його прізвище за професійний псевдонім?

— О ні, вона стала Лендрі, бо це мамине дівоче прізвище, Тоні тут ні до чого. Мама була в захваті. Здається, була якась інша модель на прізвища Бристоу. Лула любила виділятися.

Вони кружляли між велосипедистами, відпочивальниками, собачниками та скейтерами; Страйк намагався приховати дедалі сильнішу кульгавість.

— Не думаю, що Тоні бодай когось за все життя по-справжньому любив,— раптом сказав Бристоу, коли вони розступилися, пропускаючи дитину в шоломі, яка мчала на скейті.— А от моя мама — людина дуже чуйна. Вона страшенно любила усіх трьох своїх дітей, і мені іноді здається, що Тоні це не подобалося. Не знаю, з якої причини. Якась така у нього натура. По смерті Чарлі він віддалився від моїх батьків. Думаю, я не повинен був чути те, що він сказав, але почув я достатньо. Він фактично заявив мамі, що нещасний випадок з Чарлі — то її провина, що Чарлі виріс неслухом. Батько викинув Тоні з дому. Мама з Тоні по-справжньому помирилися тільки після батькової смерті.

На Страйкове полегшення, вони вийшли на Екзибішен-роуд, і тут його кульгання стало менш помітним.

— Як гадаєте, між Лулою і Кіраном Коловас-Джонсом щось було? — спитав він, поки переходили вулицю.

— Ні, то просто Тоні обирає найбридкішу версію з усіх. Він завжди думав про Лулу найгірше. О, я упевнений, що Кіран був би не від того, але Лула була закохана у Дафілда — на превеликий жаль.

Вони пішли вздовж Кенсінгтон-роуд, лишаючи затінений парк ліворуч, і ступили на землю білих потинькованих посольських резиденцій і королівських коледжів.

— Чому, на вашу думку, дядько не зайшов привітатися з вами, коли відвідував вашу мати після лікарні?

Бристоу сильно зніяковів.

— Ви посварилися?

— Ні... не те щоб,— відповів Бристоу.— У нас на роботі був дуже стресовий період. Я... не маю права говорити про це. Конфіденційна інформація.

— Це стосується статків Конвея Оутса?

— А ви звідки знаєте? — різко спитав Бристоу.— Урсула сказала?

— Згадувала про це.

— Ісусе Христе. Ніякої поваги до приватності. Ну ніякої.

— А ваш дядько не хотів вірити, що місіс Мей здатна сказати зайве.

— Ще б пак,— озвався Бристоу з презирливим смішком.— Тут справа така... упевнений, я можу вам довіряти. Для нашої фірми це дуже дражлива тема, бо нами цікавляться дуже дорогі клієнти, і навіть натяк на фінансову нечистоту — це смерть. Конвей Оутс мав у нас чималий клієнтський рахунок. З тими грошима все гаразд; але його спадкоємці дуже жадібні й заявляють, що мали місце махінації. Зважаючи на те, який хаос робився на ринку останнім часом і які дивні інструкції під кінець життя давав Конвей, їм би порадіти, що залишилося бодай щось. Тоні дуже дратується через загальний стан справ... і він така людина, що обов'язково шукатиме винних. Були скандальні сцени. Мене теж вишпетили — Тоні зі мною не церемониться.

З того, як на Бристоу ніби опускався незримий вантаж, Страйк зрозумів, що вони вже неподалік його офісу.

— Джоне, у мене складнощі з виходом на кількох важливих свідків. У вас часом немає можливості налагодити мені контакт з Гі Соме? Його люди до нього нікого навіть близько не підпускають.

— Спробую. Наберу його сьогодні. Він обожнював Лулу і напевно не проти буде допомогти.

— І ще Лулина біологічна мати.

— О так,— зітхнув Бристоу.— Десь у мене є її контакти. Це жахлива жінка.

— Ви з нею знайомі?

— Ні, роблю висновки з того, що мені казала Лула і що писали в газетах. Лула дуже прагнула розкопати своє коріння, а Дафілд її підтримував — і я підозрюю, що саме він злив усю історію пресі, хоча Лула казала, що це не так... Хай там що, вона знайшла цю Гігсон, і та розповіла, що Лулиним батьком був студент з Африки. Не знаю, правда це чи ні, але це саме те, що хотіла почути Лула. Вона собі такого нафантазувала; гадаю, вона вважала себе втраченою донькою великого політика чи царівною якогось племені.

— Але батька вона так і не знайшла?

— Не знаю. Але,— відповів Бристоу, виявляючи звичний ентузіазм

до будь-якої теми, що могла пояснити присутність чорношкірого чоловіка неподалік її квартири,— мені вона останньому сказала б, якби знайшла.

— Чому?

— Тому що через ці її пошуки було багато нервів. Мамі щойно діагностували рак матки, коли Лула почала шукати цю Марлен Гігсон. Я їй сказав, що менш слухну мить, щоб шукати своє коріння, годі було й обрати,— але вона, скажу прямо, була вельми нечуйна до чужих проблем, коли йшлося про її власні забаганки. Ми одне одного любили, — додав Бристоу, утомлено проводячи рукою по обличчю,— але різниця у віці давалася знаки. Упевнений, що вона шукала батька, бо хотіла

перш за все віднайти своє чорне коріння, а з ним — відчуття власної ідентичності.

— На момент смерті вона досі спілкувалася з Марлен Гігсон?

— Час до часу. У мене було відчуття, що Лула хоче обрубати той зв'язок. Гігсон — жахлива людина, безсоромно корислива. Вона розповідала свою історію усім, хто ладен був заплатити, а платив багато хто. Мою маму те все підкосило.

— Є ще кілька питань, які я хотів би поставити.

Юрист із готовністю сповільнив кроки.

— Коли ви того ранку заходили до Лулиної квартири, щоб повернути їй контракт із Соме, то часом не бачили нікого, схожого на майстра з охоронної фірми? Там ніхто не перевіряв сигналізацію?

— Якийсь ремонтник?

— Чи електрик. Може, у форменому комбінезоні?

Коли Бристоу задумливо почухав обличчя, його схожість на кроля стала очевидна як ніколи.

— Не пригадую... дайте-но подумати... Коли я проходив повз квартиру на третьому поверсі, там був чоловік, який копирсався у стіні... То міг бути він?

— Мабуть. Який він був?

— Ну, він стояв до мене спиною. Я не роздивився.

— З ним був Вілсон?

Бристоу різко спинився, ніби чимось уражений.

Повз них пройшли троє чоловіків і жінка, всі при костюмах, з папками в руках.

— Гадаю,— непевно відповів Бристоу,— гадаю, вони там були обоє, стояли до мене спинами, коли я спускався вниз. А чому ви питаєте? Це може мати значення?

— Хтозна,— відповів Страйк.— Але ви пам'ятаєте бодай щось? Може, колір волосся чи шкіри?

Ще більше збентежившись, Бристоу відповів:

— Боюся, що не звернув уваги. Гадаю...— він знову наморщив обличчя, зосереджуючись.— Він наче був у чомусь синьому. І якщо дуже треба, то я скажу, що він був білий. Але не запрягнуся.

— Не думаю, що доведеться,— відповів Страйк,— але це корисні відомості.

Він дістав записника, щоб пригадати питання, які збирався поставити Бристоу.

— Ага, ось. Згідно зі свідченнями, які К'яра Портер дала поліції, вона чула від Лули, що та все хоче відписати вам.

— О,— без жодного ентузіазму озвався Бристоу,— це.

Він знову рушив уперед, і Страйк пішов поруч з ним.

— Один з детективів, які розслідували справу, переповів мені цю заяву К'яри. Такий собі інспектор Карвер. Він був упевнений у версії про суїцид і, здається, вважав, що ця розмова з К'ярою демонструвала намір Лули вкоротити собі віку. Мені така аргументація здається дивною. Хіба самогубці дбають про заповіт?

— Тобто ви думаєте, що К'яра Портер вигадує?

— Та ні, не вигадує,— відповів Бристоу.— Може, перебільшує. Гадаю, Лула просто сказала про мене щось хороше, бо ми щойно помирилися після сварки, а К'яра, згадуючи про те і вважаючи, що Лула планувала самогубство, перетворила ці слова на заповіт. Вона така дівчина — трохи... легковажна.

— А заповіт шукали?

— Так, поліція провела ретельний обшук. Ми — рідні — не думали, що Лула взагалі складала заповіт; її юристи ні про що таке не знали, але, звісно, заповіт шукали. Нічого не знайшли, хоча нишпорили всюди.

— Якщо на хвилюшку припустити, що К'яра Портер правильно запам'ятала слова вашої сестри...

— Але Лула ніколи б не залишила всього тільки мені. Ніколи.

— Чому ні?

— Бо тоді довелося б виключити маму, а це для неї був би удар,— щиро відповів Бристоу.— Справа не у грошах — тато лишив їй чималий спадок, справа у тому, яке б ставлення показала Лула, отак її виключивши. Від заповітів буває багато образ. Я неодноразово стикався з такими історіями.

— А ваша мати склала заповіт? — спитав Страйк.

Питання ніби заскочило Бристоу зненацька.

— Я... так, гадаю, що залишила.

— Я можу спитати, хто її спадкоємці?

— Я його не бачив,— дещо скуто відповів Бристоу.— А який стосунок...

— Джоне, тут важливо усе. Десять мільйонів фунтів — це великі гроші.

Бристоу ніби намагався вирішити, чи не є таке питання виявом нечуйності чи образою з боку Страйка. Нарешті він мовив:

— Зважаючи, що інших родичів немає, гадаю, головні бенефіціари — це ми з Тоні. Можливо, буде згадано одну-дві благодійні організації; мама завжди багато віддавала на благодійність. Але, думаю, ви розумієте,— тонкою шиєю Бристоу знову повзли вгору рожеві плями,— я не кваплюся дізнатися останню волю своєї матері — зважаючи на те, що має передувати її втіленню.

— Звісно, що не квапитеся,— відповів Страйк.

Вони дійшли до входу в офіс Бристоу — аскетичну восьмиповерхову будівлю, до якої вела затемнена арка. Бристоу зупинився перед входом і глянув Страйку просто в обличчя.

— Ви досі вважаєте, що я все вигадав? — спитав він. Повз них швидкими кроками пройшло двоє жінок у темних костюмах.

— Ні,— досить щиро відповів Страйк.— Ні, не думаю.

Непевний настрій Бристоу ніби покращився.

— Я зв'яжуся з Сомері і Марлен Гігсон. О, і я мало не забув. Ось Лулін ноутбук. Я його зарядив, але він запаролений.

Поліція знайшла пароль, вони сказали його мамі, але вона не змогла його запам'ятати, а мені його і не казали. Може, він є у поліційній справі? — з надією спитав Бристоу.

— Наскільки я пам'ятаю, ні,— відповів Страйк,— але не думаю, що це велика проблема. Де був ноутбук, відколи Лула померла?

— Спершу в поліції, потім у моєї матері. Майже всі Луліні речі у

мами. Вона поки що не знайшла в собі сили щось вирішити щодо них.

Бристоу віддав Страйкові сумку і попрощався; потім, ледь помітно розпроставши плечі, піднявся сходами і зник за дверима родинної фірми.

З кожним кроком у бік Кенсінгтон-Гору кукса ампутованої ноги дедалі болючіше терлася об протез. Пітніючи у важкому пальті під слабким сонячним промінням, від якого поблискував далекий парк, Страйк усе думав: дивна підозра, що його охопила, то всього-на-всього тінь у глибинах каламутного ставка? Гра світла, ілюзія на збриженій вітром воді? Це чийсь слизький хвіст підняв тонкі пасемця чорного намулу з дна, чи просто маси водоростей випускають гази? Чи може щось ховатися, чатуючи, закопане у намул, не спіймане чужими сітками, що лише марно чешуть дно?

Дорогою до станції метро «Кенсінгтон» Страйк пройшов повз Королівську браму Гайд-Парку — пишну, іржаво-руду, прикрашену королівським гербом.

Невиліковно спостережливий, він відзначив скульптуру олениці з оленятком на одній колоні й оленя-самця — на сусідній. Людина часто шукає симетрію і рівність там, де її немає. Те саме, але докорінно інакше... Ноутбук Лули Лендрі щоразу дужче бив його по нозі; Страйк кульгав дедалі сильніше.

У своєму зболеному, очманілому, розгубленому стані він прийняв як невідворотність повідомлення, яке почув від Робін, коли за десять п'ята нарешті дістався офісу: що вона так і не пробилася далі секретаря на телефоні у компанії Фреді Бестигі та що нікого на прізвище Оніфаде в районі Кілбурна «Бритиш-телеком» не знає.

— Звісно, якщо вона — тітка Рошель, то може мати й інше прізвище, так? — відзначила Робін, застібаючи тренч і готуючись іти.

Страйк утомлено погодився. Він, щойно увійшов, просто впав на продавлений диван у приймальні — Робін не бачила, щоб він так робив раніше. Його обличчя кривилося від болю.

— Що з вами?

— Все нормально. З «Тимчасових рішень» не дзвонили?

— Ні,— відповіла Робін, затуляючи пояс.— Може, повірили, що я дійсно Аннабель? Я старалася говорити з австралійським акцентом.

Страйк усміхнувся. Робін згорнула проміжний звіт, який читала, чекаючи на Страйкове повернення, акуратно поставила його назад на полицю, побажала Страйкові на добраніч і лишила сидіти на дивані.

Ноутбук лежав на потертій диванній подушці поруч.

Коли кроки Робін стихли, Страйк простягнув довгу руку і замкнув скляні двері; а тоді порушив власне правило не курити в офісі в будні. Затиснувши цигарку в зубах, він закасав холошу штанів і розпустив кріплення, на яких протез тримався на стегні. Потім зняв з кукси гелеву прокладку й оглянув кінець ампутованої гомілки.

Він мав щодня оглядати поверхню шкіри на предмет подразнень і тепер бачив, що рубцева тканина запалена і гаряча на дотик. У Шарлотти в шафці у ванній кімнаті було чимало кремів і присипок саме для цієї ділянки тіла, яка нині піддавалася навантаженням, для яких створена не була.

Може, Шарлотта закинула присипку і пом'якшувальну емульсію в котрусь із нерозпакованих коробок? Але Страйк не мав сили підвестися і пошукати, і протез надягнути не був готовий, тож просто сидів на дивані й курив. Порожня холоша штанів звисала до підлоги, а він глибоко замислився.

Думки його блукали. Він думав про родини, про імена, про те, в чому його дитинство і дитинство Джона Бристоу, на перший погляд такі відмінні, були подібні. У родинній історії Страйка теж були примарні постаті: скажімо, перший материн чоловік, про якого вона рідко згадувала, тільки казала, що ненавидить шлюб від першої спроби. Тітка Джоан, чия пам'ять була дуже чіпка там, де Леда ледь пригадувала події, розповіла, що вісімнадцятирічна Леда знудилася чоловіком за якісь два тижні; що єдиним мотивом, який змусив її вийти заміж за Страйка-старшого (за словами тітки Джоан, він приїхав до Сент-Моса на ярмарок), була нова сукня та ще можливість змінити прізвище.

Звісно ж, своєму незвичному шлюбному імені Леда була вірніша, ніж будь-кому з чоловіків. Вона передала його синові, який знати не знав того, хто носив це прізвище до нього і пішов задовго до його народження.

Страйк задумливо курив, поки денне світло в офісі не стало м'яким і тьмяним. Тоді він нарешті змусив себе підвестися і, тримаючись за клямку дверей і за край стіни за дверима, вистрибав назовні й зазирнув у коробки, складені на сходах біля офісу. На дні однієї він виявив продукцію дерматологічної індустрії, створену для полегшення печіння й свербіжжю кукси, і заходився залагоджувати шкоду, первісно завдану довгою прогулянкою Лондоном із солдатським мішком за спиною.

Було світліше, ніж о восьмій годині два тижні тому; день ще не згас, коли Страйк сидів — удруге за два дні — у «Вонг-Кеї», високому китайському ресторані з білим фасадом, що дивився на центр гральних автоматів під назвою «Грай і вигравай». Знову приєднувати до кукси штучну ногу було дуже боляче, і ще гірше — пішки йти до Чаринг-Кросс-роуд, але Страйк не захотів брати сірі металеві милиці, які теж знайшлися у коробці й залишилися з часів, коли його щойно випустили зі шпиталю Селлі-Оук.

Однією рукою поїдаючи локшину по-сингапурському, Страйк вивчав ноутбук Лули Лендрі, який лежав на столі поруч з кухлем пива. Темно-рожеву кришку комп'ютера прикрашав візерунок — вишневий квіт. Страйкові не спадало на думку, що він — великий волохатий чоловік, похилений над гарненьким рожевим, виразно жіночим ноутбуком — транслює світу абсурдну картинку, але двоє офіціантів у чорних футболках шкірилися.

— Ну як, Федерико? — о пів на дев'яту спитав нездорово блідий, зі скуйовдженою чуприною парубок. Цей новоприбулий, який всівся навпроти Страйка, був у джинсах, психоделічній футболці, кедах і при шкіряній сумці, ремінець якої діагонально перетинав його груди.

— Бувало й гірше,— буркнув Страйк.— Як сам? Питимеш?

— Так, мені світле.

Страйк замовив пиво для гостя, якого звик називати Спанером (чому — вже й не пригадати). Спанер був першокласним знавцем комп'ютерів і заробляв набагато більше, ніж можна було подумати, дивлячись на його одяг.

— Я не голодний — з'їв після роботи бургер,— повідомив Спанер, зазираючи у меню.— Мабуть, супу вистачить. Суп вонтон, будь ласка, — звернувся він до офіціанта.— Феде, який у тебе цікавий ноут.

— Це не мій,— відповів Страйк.

— По роботі, так?

— Так.

Страйк розвернув комп'ютер до Спанера, який оглянув пристрій із сумішню цікавості та зневаги, характерної для тих, хто бачить у технологіях не необхідне зло, а сенс життя.

— Мотлох,— весело виснував Спанер.— Феде, а ти де заховався? Люди вже не знають, що думати.

— Мило з їхнього боку,— озвався Страйк, набивши рота

локшиною.— Але то вони дарма.

— Я позавчора був у Ніка з Ільзою, то вони тільки про тебе й балакали. Казали, ти заліг на дно. О, дяка-дяка,— зрадів він, коли принесли суп.— Авжеж, вони тобі дзвонили додому і щоразу потрапляли на автовідповідач. Ільза вважає, що ти з жінкою погиркався.

Страйкові спало на думку, що найкращий спосіб повідомити друзів про свої розірвані заручини — це через посередництво незацікавленого Спанера. Менший брат одного з найдавніших Страйкових друзів, Спанер був не дуже в курсі і, правду кажучи, не надто бажав бути в курсі довгої й болісної історії стосунків Страйка і Шарлотти. Воліючи уникнути зайвого співчуття і некрологів і не збираючись приховувати своє розставання з Шарлоттою від друзів вічно, Страйк погодився, що Ільза правильно визначила його проблему і що його друзям не варто дзвонити Шарлотті на квартиру.

— Капець,— прокоментував Спанер, а потім з характерною байдужістю до людського болю й цікавістю до технологічних складнощів поклав палець-лопатку на ноутбук.— То що з ним треба зробити?

— Поліція в ньому вже порпалася,— сказав Страйк, стишуючи голос, хоча вони зі Спанером тут єдині розмовляли не на кантонському діалекті китайської,— але мені треба перевірити.

— У поліції класні спеціалісти. Не думаю, що знайду тут щось, чого не знайшли вони.

— Можливо, вони шукали не те, що треба було,— відповів Страйк, — а навіть коли знайшли, не зрозуміли, що воно значить. Вони більше цікавилися її останніми листами, а я їх уже бачив.

— І що я тоді шукаю?

— Все, що стосується восьмого січня чи напередодні. Що вона шукала в інтернеті й усе таке. У мене немає пароля, і я не дуже хочу просити його у поліції, якщо не припече.

— Не проблема,— відповів Спанер. Він не занотовував ці інструкції, а наклацував їх у мобільному; Спанер був на десять років молодший за Страйка і рідко брався за ручку з власної волі.— А чий ноут?

Коли Страйк відповів, Спанер озвався:

— Моделі тієї? Ого.

Проте інтерес Спанера до людей, живих чи мертвих, був вторинним

порівняно з любов'ю до рідкісних коміксів, нових технологій і гуртів, про які Страйк навіть не чув. З'ївши кілька ложок супу, Спанер порушив мовчання і спитав, як Страйк збирається заплатити йому за роботу.

Коли Спанер пішов з рожевим ноутбуком під пахвою, Страйк пошкунтильгав назад до офісу. Того вечора він ретельно обмив куксу і намастив подразнену, запалену рубцеву тканину кремом. Уперше за багато місяців він прийняв знеболювальне перед тим, як залігти у спальник. Лежачи й чекаючи, поки припинить сіпати й боліти, він подумав, чи не варто звернутися до консультанта з реабілітаційної медицини у центрі, до якого був приписаний. Йому неодноразово описували симптоми набреску кукси, який невідступно переслідує людей з ампутованими кінцівками: запалення шкіри, набряк. Страйк подумав, що це в нього, можливо, перші ознаки, але його жахала сама думка про повернення до тих пропахлих антисептиком коридорів; про лікарів, яких цікавила тільки ця невелика скалічена частина його тіла; про майбутні налаштування протезу, через що доведеться раз у раз повертатися до світу білих халатів і обмежень, який, сподівався Страйк, він залишив назавжди. Його лякали поради берегти ногу, відмовитися від нормальної ходьби; вимушене повернення до милиць, погляди перехожих на порожню підв'язану холошу, голосні питання від маленьких дітей.

Мобільний, що, як завжди, заряджався біля розкладачки, задзижчав — то був знак, що прийшло повідомлення. Радий хоч так відволіктися від пульсації в нозі, Страйк навпомацки знайшов у темряві телефон і підняв його з підлоги.

Будь ласка, наברי мене для короткої розмови, коли буде зручно.
Шарлотта

Страйк не вірив у ясновидіння й інші надприродні здібності, та йому одразу спало на думку ірраціональне: Шарлотта якось відчула, що він нещодавно розповів про все Спанеру; ніби Страйк потягнув за невидиму напнуту мотузку, яка й досі їх поєднувала, коли офіційно оголосив, що вони розсталися.

Він вдивився у повідомлення так, ніби там проступило її обличчя, хоча й не міг прочитати його виразу на маленькому сірому екрані.

«Будь ласка». (Я знаю, ти не повинен: я тебе чемно прошу).
«Наברי мене для короткої розмови». (У мене є нормальна причина для

розмови, поговоримо швидко й легко, без скандалів). «Коли буде зручно». (Я роблю тобі честь, припускаючи, що тобі й без мене є чим жити).

Чи, може, так: «Будь ласка». (Відмовишся — будеш негідником, Страйку, а ти вже досить болю мені завдав). «Набери мене для короткої розмови». (Знаю, ти чекаєш на сцену; не хвилюйся; після останньої, коли ти повівся як останній гівнюк, я з тобою покінчила навічно). «Коли буде зручно». (Бо давай чесно: я завжди ледве влазила десь між твоєю армію та іншими, важливішими за мене речами).

Чи зручно подзвонити просто зараз? — спитав себе Страйк, потерпаючи від болю, бо ще не подіяли пігулки. Він подивився на час — одинадцята десять. Вона точно ще не спить.

Він опустив мобільний назад на підлогу, де той тихо заряджався, і великою волохатою рукою затулив очі, відгородившись від смужок світла, що їх крізь жалюзі кидали на стелю ліхтарі на вулиці. Мимоволі перед внутрішнім зором постала Шарлотта, якою він уперше в житті її побачив: сиділа самотою на підвіконні під час студентської вечірки в Оксфорді. Страйк у житті не бачив такої краси — і, судячи з косих поглядів численних чоловічих очей, гучного сміху, розмов і розмаїття екстравагантних жестів, звернених до її самотньої постаті, інші теж не бачили.

Дивлячись на неї через кімнату, дев'ятнадцятирічний Страйк відчув точно такий самий поштовх, який приходив до нього, малого, щоразу, коли за ніч садок тітки Джоан і дядька Теда вкривав сніг. Він хотів, щоб саме його сліди, темні та глибокі, першими позначили ту спокусливо гладеньку поверхню: хотів потривожити її, розбурхати.

«Та ти нализався», — застеріг його друг, коли Страйк оголосив, що зараз піде і заговорить до неї.

Страйк погодився, допив сьомий на сьогодні кухоль пива і рішуче рушив до підвіконня, на якому сиділа Шарлотта. Він ледь помічав, що всі довкола дивляться і готуються, мабуть, сміятися, бо він був здоровань, скидався на Бетховена-боксера і мав на футболці плями від соусу каррі.

Коли він підійшов, вона глянула на нього: великі очі, довге темне волосся, м'яка біла западина у викоті сорочки.

Дивне кочове Страйкове дитинство, коли його раз у раз викорінювали й приживлювали між різноманітними дітьми, подарувало

йому неабиякі соціальні навички; він умів здатися своїм, розсмішити, зробити себе прийнятним практично для будь-кого.

Того вечора язик у нього обважнів, став ніби з гуми. Страйк пам'ятав, що навіть трохи хитався.

«Ти щось хотів?» — спитала Шарлотта.

«Ага,— відповів він. Відтягнув футболку від грудей і показав їй плями від соусу.— Не знаєш, як найкраще їх вивести?»

Мимоволі (він бачив, що вона силкується стриматися) Шарлотта захихотіла.

Трохи згодом до кімнати увірвався в компанії таких самих аристократичних друзів Високошановний Яго Росс — гарний, мов Адоніс, хлопець, знайомий Страйку на ім'я та за репутацією, і виявив, що Страйк і Шарлотта сидять поруч на підвіконні й захоплено розмовляють.

«Чорт, це не та кімната, люба Шар,— мовив Росс, заявляючи свої права за допомогою м'якої зверхності у голосі.— Вечірка Ричі на поверх вище».

«А я не піду,— озвалася дівчина, звертаючи до Росса усміхнене обличчя.— Треба допомогти Корморану замочити футболку від плям».

Ось так Шарлотта у всіх на очах покинула свого хлопця, випускника престижної школи Гарроу, заради Корморана Страйка. То була найславніша мить за всі дев'ятнадцять років його життя: у всіх на очах він викрав Гелену Троянську просто з-під носа у Менелая і був настільки вражений і потішений, що не став сумніватися в диві, а просто прийняв його.

Лише пізніше він зрозумів, що цю удачу чи знак долі насправді повністю спланувала Шарлотта. Вона сама за кілька місяців зізналася, що, бажаючи покарати Росса за якусь провину, навмисне зайшла до іншої кімнати і сіла чекати, поки до неї підійде чоловік — будь-який; що він, Страйк, був лише інструментом, щоб помучити Росса; що вона переспала з ним під ранок лише з помсти та гніву, які він прийняв за пристрасть.

У ту першу ніч уже було все, що потім відштовхувало їх одне від одного і знову притягувало: її потяг до саморуйнації, її нестямність, бажання кривдити; її мимовільне, але щире тяжіння до Страйка, і безпечне місце для відступу в замкненому світі, де вона зросла, яким водночас гребувала й за який трималася. Так почалися стосунки, які

зрештою — через п'ятнадцять років — привели Страйка на цю розкладачку, де він мучився від болю не лише фізичного і жалкував, що не може позбутися спогадів про Шарлотту.

Коли наступного ранку приїхала Робін, то вдруге натрапила на замкнені скляні двері. Вона увійшла за допомогою запасного ключа, якого їй вручив Страйк, підійшла до зачинених дверей у кабінет і мовчки дослухалася. За кілька секунд вона розчула притишений, але непомірно розпізнаваний звук — глибоке хропіння.

З цього постала делікатна проблема, бо вони зі Страйком уклали негласну угоду — не говорити про його розкладачку й ігнорувати численні ознаки того, що в офісі хтось мешкає. З іншого боку, Робін мала повідомити своєму тимчасовому босу дещо нагальне.

Вона завагалася, зважуючи варіанти. Найпростіше буде спробувати збудити Страйка, грюкаючи речами у приймальні, й таким чином дати йому час привести себе в кабінеті до ладу, але це буде довго — її новина не зачекає. Тож Робін глибоко вдихнула і постукала.

Страйк умить прокинувся. Якусь хвилю він розгублено дивився у стелю, відзначаючи, що приміщення заповнює докірливе денне світло. А тоді згадав, що, прочитавши повідомлення від Шарлотти, відклав телефон і не виставив будильник.

— Не заходьте! — закричав він.

— Хочете чаю? — крізь двері спитала Робін.

— Так! Так, було б чудово. Я вийду по нього! — гучно додав Страйк, уперше пожалкувавши, що на дверях у кабінет немає замка. Його штучна стопа з литкою стояла під стіною, а сам він був убраний лише в боксерки.

Робін побігла наповнювати чайник, а Страйк виплутався зі спального мішка. Він швидко одягнувся, так-сяк приладнав протез, склав і поставив розкладачку в куток, посунув стіл на місце. За десять хвилин, коли Робін постукала у двері, Страйк вийшов з кабінету, оповитий пахощами дезодоранту, і побачив, що Робін сидить за своїм столом з надзвичайно піднесеним виглядом.

— Ваш чай,— мовила вона, вказуючи на чашку, над якою струмувала пара.

— Чудово, дякую. Дайте мені хвилю,— відповів він і пішов у туалет на сходах. Застібаючи змійку на штанях, помітив себе у дзеркалі — пом'ятого, неголеного. І вже не вперше втішився тим, що його

волосся завжди однакове — хоч розчісуй, хоч не розчісуй.

— Маю новини! — заявила Робін, щойно він повернувся до приймальні й — після взаємних «дякую» — взяв чашку.

— Так?

— Я знайшла Рошель Оніфаде.

Він опустив чашку.

— Та ви жартуєте. Як у біса, як?..

— Я дивилася справу і побачила, що вона ходить на терапію у клініку Святого Фоми,— збуджено відповіла Робін. Вона почервоніла і говорила дуже швидко.— Ну, я й подзвонила туди вчора ввечері, прикинулася нею і сказала, що забула, коли мені призначено. І мені сказали, що о десятій тридцять у четвер. У вас є,— вона глянула на монітор комп'ютера,— п'ятдесят п'ять хвилин.

Та чому йому самому не спало на думку сказати їй так учинити?

— Та ви геній, ви в біса геній!..

Страйк облив руку гарячим чаєм і поставив чашку на стіл.

— А ви знаєте, де точно?..

— Психіатричне відділення — з іншого боку центральної будівлі, — радісно відповіла Робін.— Дивіться, треба вийти на Грентлі-роуд, ось тут друга стоянка...

Вона розвернула до нього монітор з мапою клініки Святого Фоми. Страйк глянув на зап'ясток, але годинник лишився у кімнаті.

— Ви встигнете, якщо вийдете просто зараз,— підіграла його Робін.

— Ага, тільки речі заберу.

Страйк побіг по годинник, гаманець, цигарки і телефон. Він уже виходив за скляні двері, запихаючи гаманець у задню кишеню, коли Робін покликала його:

— Е... Корморане...

Доти вона жодного разу не називала його на ім'я. Страйк вирішив, що це дається взнаки загалом збуджений настрій, а тоді збагнув, що вона вказує на його пупок. Глянувши вниз, він побачив, що криво застебнув ґудзики на сорочці й між її полами виднівся живіт — волохатий, мов чорний кокос.

— Ой, так. Дякую...

Робін увічливо перевела погляд на монітор, поки він розстібав і знову застібав ґудзики.

— Побачимося!

— Так, бувайте,— усміхнено відповіла вона, коли він виходив. Але за кілька секунд Страйк повернувся — задиханий.

— Робін, мені треба, щоб ви дещо перевірили.

Вона з готовністю взяла ручку.

— Сьомого січня в Оксфорді була конференція юристів. Її відвідував дядько Лули Лендрі — Тоні Лендрі. Міжнародне сімейне право. Знайдіть усе, що зможете,— надто чи був він там насправді.

— Ага,— озвалася Робін, записуючи.

— Бувайте. Ви геній.

І непевними кроками він пішов униз металевими сходами.

Сідаючи за стіл, Робін мугикала пісеньку, але поки пила чай, її радість дещо згасла. Вона сподівалася, що Страйк запросить її теж піти на зустріч з Рошель Оніфаде, на чию тіль вона полювала аж два тижні.

Години пік були позаду, і людей у метро їхало небагацько. Страйк зрадів, що легко знайшов місце: кукса досі боліла. Перш ніж сісти у вагон, він купив пачку суперміцних м'ятних льодяників і тепер смоктав чотири штуки водночас, намагаючись приховати те, що не почистив зуби. Щітка і паста були сховані у мішку, хоча набагато зручніше було б покласти її на щербатий край раковини у вбиральні. Глянувши на себе — цього разу в темне вікно вагона — і побачивши густу щетину і загально занедбаний вигляд, він спитав себе, нащо він і досі прикидається, що має іншу домівку, коли Робін цілком зрозуміло, що він спить в офісі.

Пам'ять і вміння орієнтуватися на місцевості у Страйка були добрі, й він знайшов вхід до психіатричного відділення клініки Святого Фоми і без проблем дійшов туди, коли було кілька хвилин по десятій. Хвилин за п'ять Страйк упевнився в тому, що подвійні автоматичні двері — то єдиний вихід на Грентлі-роуд, і тоді всівся на кам'яну стіну на стоянці ярдів за двадцять від дверей, звідки добре бачив усіх, хто заходить і виходить.

Знаючи про дівчину, яку шукав, лише те, що вона, можливо, безхатня і точно чорна, Страйк ще в метро обміркував стратегію пошуків і вирішив, що має тільки один варіант. Тож коли о десятій двадцять він побачив високу, струнку чорну дівчину, яка швидкими кроками йшла до виходу, то гукнув (хоча бачив, що вона занадто доглянута й добре одягнена):

— Рошель!

Вона підвела очі, щоб подивитися, хто кричить, але пішла далі, нічим не виказавши, що ім'я її стосується, і зникла у будівлі. Далі з'явилася пара — обоє білі; потім група осіб різного віку й расової приналежності, які, на думку Страйка, були працівниками шпиталю; і все-таки він спробував свою удачу і тут:

— Рошель!

Дехто глянув на нього, але всі швидко повернулися до своїх розмов. Заспокоївши себе думкою про те, що люди, які бувають біля цього входу, ексцентричної поведінки бачили чимало, Страйк запалив цигарку і продовжив чекати.

Прийшла десята тридцять, але більше жодна чорна дівчина у двері не заходила.

Або Рошель пропустила візит до лікаря, або скористалася іншим входом. Легенький вітерець мов пір'інкою лоскотав потилицю Страйка, поки той кури́в, виглядав і чекав. Будівля клініки була величезна — здоровенна бетонна коробка з прямокутними вікнами; понад сумнів, з кожного боку було по кілька виходів.

Страйк витягнув скалічену ногу, яка досі боліла, і знову подумав, що варто сходити до лікаря. Навіть така близькість до лікарні пригнічувала. У животі бурчало. Дорогою сюди він проминув «Макдональдс». Якщо до опівдня не знайде Рошель, піде туди попоїсти.

Ще двічі він кричав «Рошель!» до чорношкірих жінок, які заходили до будівлі чи виходили з неї, і щоразу вони оберталися лише для того, щоб подивитися, хто кричить. Одна оглянула його зі зневагою.

А потім, щойно минула одинадцята, з клініки вийшла невисока, окоренкувата чорна дівчина. Вона йшла трохи незграбно, перевалюючись із боку на бік. Страйк чудово розумів, що не міг прогавити мить, коли вона заходила, — не лише через цю ходу, а й через те, що вбрана дівчина була у дуже прикметну коротку штучну шубу яскравого кольору фуксії, яка не пасувала ані до її зросту, ані до ширини.

— Рошель!

Дівчина зупинилася, розвернулася і почала сердито виглядати того, хто покликав її на ім'я. Страйк, кульгаючи, підійшов до неї, і дівчина глянула на нього зі зрозумілою недовірою.

— Рошель? Рошель Оніфаде? Привіт. Мене звати Корморан

Страйк. Можна з вами поговорити?

— Я завжди заходжу з боку Редбурн-стріт,— розповідала вона йому за п'ять хвилин, коли він у перекрученому, прикрашеному вигляді розповів, як знайшов її.— А тут виходжу, бо йду до «Макдональдсу».

Саме туди вони і пішли. Страйк купив дві кави і два великі коржики і приніс їх до столика біля вікна, за яким сиділа Рошель, сповнена підозри й цікавості.

Вона була безкомпромісно негарна. Масну землисту шкіру прикрашав розсип пустул і вугрів; маленькі очі були глибоко посаджені, зуби — криві й жовті. Хімічно випрямлене волосся мало чотири дюйми чорного коріння, а далі йшло шість дюймів пофарбованого в мідний колір. Тісні закороткі джинси, блискуча сіра сумочка і яскраво-білі кросівки вигляд мали дешевий. А от м'яка штучна шуба, хоч і криклива й негарна, на погляд Страйка, була зовсім іншої якості: з підкладкою, як стало видно, коли Рошель її зняла, з візерунчастого шовку, з фірмовим знаком не Гі Соме (всупереч очікуванню, бо Страйк пам'ятав лист Лули Лендрі до дизайнера), а італійця, про якого чув навіть Страйк.

— А ти точно не журналіст? — спитала Рошель низьким хрипуватим голосом.

Чекаючи перед клінікою, Страйк уже обміркував, як ліпше представитися.

— Ні, не журналіст. Як я уже казав, я — знайомий Лулиного брата.

— Друг, чи що?

— Так. Тобто не зовсім друг. Він мене найняв. Я — приватний детектив.

Вона водномить відверто перелякалася.

— Що ти хочеш у мене спитать?

— Тобі немає про що хвилюватися...

— Що ти хочеш спитать, я кажу?

— Нічого поганого. Джон не впевнений, що Лула дійсно вкоротила собі віку.

Страйк здогадувався, що Рошель не тікає лише тому, що боїться висновків, до яких він дійде, якщо вона чкурне геть. Її страх був непропорційний до його слів чи поведінки.

— Тобі немає про що хвилюватися,— знову запевнив він.— Джон просто хоче, щоб я ще раз перевірів усі обставини, і...

— І що каже — я доклала якомсь руку до її смерті?

— Ні, звісно, ні. Я просто сподіваюся, що ти можеш мені розповісти щось про її настрій, про її плани напередодні смерті. Ви ж часто бачилися, правда? Я подумав, що ти зможеш розповісти мені, як вона жила.

Рошель наче хотіла щось сказати, але передумала і натомість спробувала відпити гарячу каву.

— І що — її брат хоче довести, що вона не сама стрибнула? Шо її типу штовхнули?

— Він гадає, що це можливо.

Вона ніби намагалася досягнути щось, осмислити.

— Я можу з тобою і не говорити. Ти не поліціант.

— Ні, не поліціант. Але хіба ти не хотіла б дізнатися, що...

— Вона сама стрибнула,— твердо заявила Рошель Оніфаде.

— Чому ти така впевнена? — спитав Страйк.

— Просто знаю.

— Але для всіх, хто її знав, це, здається, стало шоком.

— Вона була в депресії. Сиділа на пігулках. Як я. Й іноді тебе просто накриває. І несе. То хвороба,— додала вона.

Несе, погодився Страйк, на мить відволікаючись. Він не виспався. Лулу Лендрі понесло, всіх — включаючи його й Рошель — несе. Іноді тебе повільно несе у небуття хвороба — як-от матір Бристоу... а іноді в небуття тебе заносить водномить, як-от коли твоя голова розбивається об асфальт.

Страйк був певний, що коли дістати записник, то Рошель замкнеться в собі чи взагалі піде. Тому він продовжив говорити якомога буденніше, розпитуючи, як вона потрапила до клініки, де познайомилася з Лулою.

І досі сповнена підозр, Рошель попервах давала односкладові відповіді, але поступово — дуже повільно — розкрилася. Її історія викликала жалість. Знущання в дитинстві, опіка, тяжка психічна хвороба, прийомні родини, напади буйства — і нарешті, у віці шістнадцятьох років, життя на вулиці. Нормальну медичну допомогу їй почали надавати випадково — після того, як її збила машина. Оскільки коли Рошель поклали в лікарню, то через дивну поведінку лікувати її фізичні рани виявилось майже неможливо, запросили психіатра.

Тепер вона вживала ліки — і коли не забувала про них, вони значно полегшували прояви хвороби. Страйкові здалося жалюгідним і водночас

зворушливим те, що візити до клініки, де вона познайомилася з Лулою Лендрі, стали для Рошель головною подією тижня. Про молодого психіатра, який вів групу, вона говорила з теплотою.

— Оце там ти познайомилася з Лулою?

— То її брат тобі сказав?

— Без подробиць.

— Ага, вона відвідувала нашу групу. Перевели до нас.

— І ви почали спілкуватись?

— Ага.

— Потоваришували?

— Ага.

— Ти ходила до неї в гості? Плавала в басейні?

— А що, не можна?

— Та я просто питаю.

Вона ніби трохи відтанула.

— Я плавати не люблю. Не люблю, коли вода хлюпає в обличчя. Я лежала в джакузі. А ще ми ходили по крамницях.

— Вона колись говорила з тобою про своїх сусідів, про інших людей у будинку?

— Про Бестигів про тих? Трохи. Вона їх не любила. Та жінка — просто сука,— додала Рошель з несподіваною люттю.

— Чому ти так кажеш?

— Ти сам її бачив? Дивилася на мене так, мов я — болото під ногами.

— А що про неї думала Лула?

— Теж її не любила, і чоловіка її. Він збоченець.

— У якому плані?

— Збоченець, та й годі,— нетерпляче відповіла Рошель; та коли Страйк нічого на це не сказав, пояснила: — Завжди намагався затягнути її до себе в квартиру, коли жінки вдома не було.

— Лула хоч раз погодилася?

— Дідька лисого! — сказала Рошель.

— Ви з Лулою багато розмовляли, так?

— Так! А потім... Так, ми багато розмовляли.

Вона втупилася у вікно. Раптова злива заскочила перехожих зненацька. Шибку з того боку всіяли прозорі еліпси.

— «Потім»? — спитав Страйк.— Ти хочеш сказати, що з часом ви

почали спілкуватися менше?

— Мені вже скоро треба йти,— велично заявила Рошель.— Маю справи.

— Такі люди, як Лула,— мовив Страйк, намагаючи шлях,— бувають зіпсованими. Погано поводяться з іншими. Звикли, що їм усі...

— Я нікому не прислужую! — з люттю заявила Рошель.

— Може, тому ти їй і подобалася? Може, вона бачила в тобі рівню, а не чергове підлипало?

— А то,— погодилася Рошель, потішена.— Я від неї не тащилася.

— Зрозуміло, чому вона хотіла таку подругу — звичайну людину...

— А то.

— ...і ще у вас була ця спільна риса — хвороба, так? Ти розуміла її так, як ніхто інший.

— А ще я чорна,— сказала Рошель,— а вона хотіла теж бути чорного, як годиться.

— Вона з тобою про це говорила.

— Говорила,— кивнула Рошель.— Хотіла знати, хто вона така, де її коріння.

— Казала тобі, що хоче знайти своїх чорних родичів?

— А то! І вона... так, казала.

Вона загальмувала просто на очах.

— І знайшла когось? Батька?

— Не. Так і не знайшла. Дідька лисого.

— Правда?

— Авжеж правда.

Вона почала швидко їсти. Страйк боявся, що вона піде, щойно скінчить.

— Коли ти зустрічалася з Лулою у «Вашті» напередодні її смерті, вона була засмучена?

— А то. Була.

— Казала тобі чому?

— А причин не треба. То хвороба в нас така.

— Але вона сказала тобі, що їй недобре?

— Так,— погодилася Рошель після ледь помітної паузи.

— Ви мали разом поїсти, так? — спитав Страйк.— Мені Кіран сказав, що возив її на зустріч з тобою. Ти ж знаєш Кірана? Кірана Коловас-Джонса?

Вираз її обличчя пом'якшився, кутики вуст піднялися.

— А то, знаю Кірана. Так, вона зустрічалася зі мною у «Вашті».

— Але ви не поїли?

— Не. Вона поспішала,— відповіла Рошель. І нахилилася випити ще кави, ховаючи обличчя.

— Але чому вона тобі просто не подзвонила? У тебе ж є телефон?

— Та є вже! — розсердилася вона і витягнула з шуби простеньку «нокію», розцяцьковану крикливими рожевими стразами.

— Тоді чому вона не подзвонила і не попередила, що не може зустрітись? Як гадаєш?

Рошель глянула на нього спідлоба.

— Бо вона не любила користуватися телефоном. Її слухали.

— Журналісти?

— А то.

Вона майже доїла свій коржик.

— Але журналістів би не дуже зацікавило, якби вона сказала, що не приїде до «Вашті», хіба ні?

— Звідки мені знати.

— Тобі тоді не здалося дивним, що вона приїхала аж до «Вашті», щоб сказати, що не пообідає з тобою?

— А то. Але ні,— відповіла Рошель. І заходилася пояснювати — несподівано багатослівно: — Коли маєш водія, то воно байдуже, ні? їдеш собі куди схочеш, воно тобі не варте зайвих грошей, тебе все одно возять. Їй було по дорозі, от вона і зайшла мені сказати, що не лишиться, бо їде додому, до тієї засранки К'яри Портер.

І Рошель ніби одразу пожалкувала, що бовкнула про «засранку», і міцно стиснула губи — ніби для того, щоб не сказати ще чогось зайвого.

— І то було все, що вона зробила? Зайшла до крамниці, сказала, що не лишиться, бо їде додому, де на неї чекає К'яра,— і пішла?

— Ага. Десь так,— відповіла Рошель.

— Кіран казав, що коли ви зустрічалися, то вона зазвичай підвозила тебе додому.

— А то,— озвалася вона.— Але того дня вона була дуже зайнята, ні?

Своє обурення Рошель приховувала дуже погано.

— Розкажи, що було у крамниці. Ви щось міряли?

— Так,— відповіла Рошель по паузі.— Вона міряла...— (Знову

пауза).— Довгу сукню від Александра Макквіна. Він наклав на себе руки і все таке,— додала вона відстороненим голосом.

— Ти заходила з нею до приміркової?

— Так.

— І що там сталося? — підказав Страйк.

Її очі скидалися на очі бика, в які він якось зазирнув ще дитиною: глибоко посажені, оманливо неемоційні, незбагненні.

— Вона приміряла сукню,— відповіла Рошель.

— А більше нічого не робила? Нікому не дзвонила?

— Не. Хоча так. Наче дзвонила.

— Не пам'ятаєш кому?

— Не пам'ятаю.

І знову відпила кави, ховаючи обличчя за паперянкою.

— Не Евану Дафілду?

— Може, і йому.

— Пам'ятаєш, що саме вона казала?

— Не.

— Одна з продавчинь випадково почула її розмову. Лула, схоже, призначала комусь зустріч у себе вдома пізніше. Сильно пізніше — дівчина казала, що ніби аж вночі.

— І?

— Ну, навряд чи це міг бути Дафілд — вона ж уже мала з ним зустрітися в «Юзі» раніше?

— А ти багато знаєш, га? — спитала Рошель.

— Усі знають, що вони того вечора зустрілися в «Юзі»,— сказав Страйк.— Про це писали у газетах.

Годі було роздивитися, розширюються чи звужуються зіниці Рошель, бо її райдужки були майже чорні.

— Ну, типу так,— згодилася вона.

— Може, то був Дібі Макк?

— Не! — гикнула від сміху Рошель.— Вона його номера не знала.

— Відомі люди майже завжди можуть добути номери одне одного,— мовив Страйк.

Обличчя Рошель потемнішало. Вона опустила очі на порожній екран свого рожевого мобільника.

— Не думаю, що в неї був його номер,— повторила вона.

— Але ти чула, як вона намагається домовитися з кимсь про нічну

зустріч?

— Не,— відповіла Рошель, уникаючи його погляду і ганяючи залишки кави по денцю паперянки.— Нічого такого не пригадую.

— Ти ж розумієш, наскільки це важливо? — спитав Страйк, стараючись, щоб його тон не звучав загрозливо.— Якщо Лула домовилася про зустріч з кимсь на той час, коли померла? Поліція про це не знає, правда? Ти їм не казала?

— Мені треба йти,— заявила вона, відкинула останній шматочок коржика, схопила сумку за ручку і зі злістю глянула на Страйка.

— Вже майже обід,— мовив він.— Може, я тебе ще чимось пригощу?

— Не.

Але з місця Рошель не зрушила. Страйк подумав: наскільки вона бідує? Чи вона взагалі їсть регулярно? Було у ній дещо, приховане під похмурістю, що здавалося йому зворушливим: полум'яна гордість, вразливість.

— А, добре,— сказала Рошель, покинула сумку і плюхнулася назад на твердий стілець.— Хочу бігмак.

Страйк боявся, що вона піде, поки він стоїть біля каси, та коли повернувся з двома тацями, Рошель нікуди не поділася; навіть неохоче подякувала йому.

Страйк вирішив зайти з іншого боку.

— Ти ж добре знаєш Кірана, так? — спитав він, пам'ятаючи світло, яке ніби загорілося в ній від цього імені.

— А то,— соромливо озвалася вона.— Я його часто бачила з нею. Він завжди її возив.

— Він каже, що Лула писала щось у машині, коли їхала до «Вашті». Вона тобі не показувала, не давала ніяких записок?

— Не,— відповіла Рошель. Напхала повен рот картоплі фрі, а тоді додала: — Не, нічо' такого не бачила. А що воно було?

— Я не знаю.

— Мо' список покупок чи що?

— Ага, поліція саме такої думки. Ти впевнена, що не бачила у неї в руках папірця, листа, конверта?

— Та впевнена. А Кіран знає, що ти зі мною розмовляєш? — спитала Рошель.

— Так, я казав йому, що ти є в мене в переліку. Він мені сказав, що

ти мешкала у притулку Святого Ельма.

її це ніби потішило.

— А тепер ти де живеш?

— А тобі яке діло? — спитала вона, раптом розлютившись.

— Та жодного. Цікавлюся в рамках увічливої розмови.

Рошель на це тихенько пирхнула.

— У мене тепер власна квартира у Гаммерсміті.

Якийсь час вона жувала, а потім — уперше — повідомила щось, не чекаючи на питання.

— Ми в його машині часто слухали Дібі Макка. Ми з Кіраном і Лулою.

І Рошель почала читати реп:

Ні гідрохінону, чорний аж до скону!

Ма'ш Дібі за лоха — кажи «привіт» Харону!

Я за кермом «ферарі» — к бісу Джогарі —

Я лечу вперед, егей,

Гроші промовляють як ніхто не промовляє — Я тобі кричу це, містер Джейк.

Рошель була горда, ніби поставила його на місце — так, що він і не скаже нічого.

-Цез альбому «Гідрохінон»,— пояснила вона.— «Про Джейка, якого я вертів».

— Що таке гідрохінон? — поцікавився Страйк.

— Речовина, яка освітлює шкіру. Ми це читали в машині, ще й вікна опустили,— відповіла Рошель. Тепла усмішка від спогаду запалила її обличчя, зробивши майже гарним.

— Лула була рада зустрічі з Дібі Макком, так?

— А то,— кивнула Рошель.— Вона знала, що подобається йому, і дуже з того тішилася. Кіран теж був у захваті й усе таке, просив Лулу влаштувати зустріч. Дуже хотів познайомитися з Дібі.

Її усмішка згасла; поколупавши похмуро свій бургер, вона сказала:

— Це все, що ти хотів знати? Бо мені треба йти.

І почала жадібно доїдати, запихаючись бургером.

— Лула, мабуть, багато куди тебе возила?

— А то,— відповіла Рошель з повним ротом.

— Ти з нею бувала у «Юзі» ?

— Ага. Один раз.

Вона проковтнула їжу і почала розповідати про інші місця, що їх бачила разом з Лулою на початку дружби, яка (попри цілеспрямоване прагнення Рошель розвіяти будь-які підозри в тому, що стиль життя мультимільйонерів її вразив) мала всі ознаки романтичної чарівної казки. Лула викрала Рошель з похмурого світу притулків і групової терапії і раз на тиждень занурювала її у вир дорогих розваг. Страйк відзначив, що Рошель дуже мало говорить про Лулу-людину, на відміну від Лули — власниці магічних пластикових карток, на які купуєш сумочки, курточки й прикраси, і засобів, завдяки яким регулярно з'являвся Кіран і, мов джин, забирав Рошель з притулку. Детально, з любов'ю Рошель описувала подарунки, які купила їй Лула, ресторани й бари, куди вони разом ходили, місця, де було повно-повнісінько знаменитостей. З них, утім, ніхто, здається, не вразив Рошель анітрохи; до кожного імені вона додавала презирливу ремарку:

— Він кінчений... Вона пластикова з голови до ніг... Вони ніякі...

— А з Еваном Дафілдом ти знайома? — спитав Страйк.

— Той,— односкладове слово аж сочилося зневагою.— Паскуда.

— Та ну?

— А то. Он Кірана спитай.

Складалося враження, що Рошель з Кіраном удвох стояли осібно — розсудливі, безпристрасні спостерігачі за ідіотами, що населяли Лулин світ.

— У якому плані — «паскуда»?

— Мав її за лайно.

— Тобто?

— Продавав історії про неї,— відповіла Рошель, тягнучись по рештки картоплі фрі.— Одного разу вона вирішила нас усіх перевірити. Кожному розповіла інакшу історію, щоб подивитися, котра потрапить у газети. Тільки я тримала язика за зубами — інші все розпатякали.

— А кого саме Лула перевіряла?

— К'яру Портер. Отого Дафілда. Ги Соменя отого,— Рошель вимовила це ім'я геть неправильно,— хоч тут вона не вірила, що то він. Шукала йому виправдань. Але він нею користувався так само, як і всі інші.

— Яким саме чином?

— Не хтів, щоб вона працювала на інших. Хтів, щоб вона все робила для його компанії, рекламу їм робила.

— Отже, коли вона зрозуміла, що може довіряти лише тобі, то...

— ...то купила мені цього телефона.

Пауза.

— Ну, щоб дзвонити мені, коли схоче.

І раптом Рошель схопила вкриту стразами «нокію» зі стільниці й заховала у кишеню пухнастої рожевої шубки.

— Я так розумію, тепер тобі самій доводиться за нього платити? — спитав Страйк.

Він гадав, що Рошель скаже йому не лізти не в свою справу, але натомість вона відповіла:

— Її рідні й не помітили, що досі за нього платять.

Ця думка ніби приносила їй злостиву втіху.

— А цю шубу тобі Лула купила? — спитав Страйк.

— Не! — різко, з люттю, ніби боронячись, відповіла Рошель.— То я сама купила, я тепер працюю.

— Правда? І де працюєш?

— А тобі до того що? — запитала вона.

— Виявляю ввічливу цікавість.

Великого рота торкнулася ледь помітна, мимолітна усмішка.

— Після обіду працюю у крамниці через дорогу від своєї нової хати.

— Мешкаєш в іншому притулку?

— Не,— відповіла Рошель, і знову Страйк відчув, як вона окопується, як відмовляється відкриватися, й ліпше не тиснути. Він змінив тактику:

— Мабуть, коли Лула померла, це для тебе стало шоком?

— Стало, а то,— бездумно відповіла Рошель, а тоді, усвідомивши, що саме сказала, дала задній хід: — Я знала, що вона у депрі, але ніколи не підозрюєш, що людина отаке скоїть.

— Тож ти не можеш сказати, що того дня, коли ви бачилися, вона мала суїцидальний настрій?

— Не знаю. Я ніколи її не бачила так, щоб довго, ага?

— Де ти була, коли вона загинула?

— У притулку. Купа моїх знайомих теж її знала. Мене Жанін збудила і сказала.

— І що, ти одразу подумала, що то самогубство?

— Так. І все, мені треба йти. Я пішла.

Рошель прийняла рішення, і Страйк бачив, що не спинить її.

Влізши у свою смішну шубу, вона закинула на плече сумочку.

— Кажі від мене «привіт» Кірану.

— Обов'язково перекажу.

— Па-па.

І вона качкононого вийшла на вулицю, не озирнувшись.

Страйк дочекався, поки вона пройде повз вікно — голова похилена, брови насуплені — і зникне з очей. Дощ припинився. Він недбало підсунув до себе її тацю і доїв останні шматочки картоплі.

А потім схопився на ноги так різко, що дівчина у кашкеті, яка підійшла витерти стіл, аж сахнулася, здивовано зойкнувши. Страйк швидко вийшов з «Макдональдсу» і рушив по Грантлі-роуд.

Рошель стояла на розі, дуже помітна у своїй шубі кольору фуксії серед інших людей, які чекали на зелене світло на переході. Вона щось говорила у рожеву, поцяцьковану стразами «нокію». Страйк наздогнав її і влився у натовп, у якому Рошель стояла; його габарити правили йому за зброю — люди забиралися геть з його шляху.

— ...питаю, з ким вона домовилася про зустріч тої ночі... а то, а ше...

Рошель покрутила головою, стежачи за машинами, і побачила Страйка просто у себе за спиною. Прибравши телефон від вуха, вона натиснула на кнопку, обриваючи дзвінок.

— Що? — агресивно спитала вона.

— Кому ти дзвонила?

— Не пхай носа в чужі справи! — люто відповіла вона. Люди на переході почали озиратися на них.— Ти що, слідкуєш за мною?

— Слідкую,— відповів Страйк.— Слухай.

Світло змінилося; тільки вони двоє не пішли на той бік, і перехожі їх штовхали.

— Даси мені свій номер?

На нього глянули невблаганні бичачі очі: незбагнений, порожній, потайний погляд.

— Нашо?

— Кіран попросив узяти,— збрехав Страйк.— Я й забув. Він гадає, що ти забула у нього в машині окуляри.

Він навіть не думав, що переконав її, але за мить Рошель продиктувала йому номер, який Страйк написав на звороті однієї з візитівок.

— Усе? — агресивно спитала вона і рушила через дорогу; коли

опинилася на острівці між смугами, на тому боці знову змінилося світло. Страйк кульгав поруч. Його безперервна присутність, здавалося, злила і водночас непокоїла її.— Ну що?

— Здається, ти щось недоговорюєш, Рошель.

Вона злісно глянула на нього.

— Візьми оце,— мовив Страйк, витягаючи з кишені іншу візитівку. — Якщо надумаєш мені щось розповісти, зателефонуй, добре? На цей номер мобільного.

Рошель не відповіла.

— Якщо Лулу вбили,— сказав Страйк, поки повз них мчали машини, а біля ніг блищала у стоках дощова вода,— а тобі щось відомо, то вбивця може загрожувати і тобі.

Ці слова породили ледь помітну поблажливу, зверхню усмішку. Рошель не думала, що їй щось загрожує. Вона вважала, що перебуває у безпеці.

На світлофорі з'явився зелений чоловічок. Рошель струснула сухими дротиками волосся і пішла через дорогу — проста, приземкувата, негарна, зі своїм телефоном в одній руці та Страйковою карткою в другій. Страйк лишився стояти на острівці й дивився їй услід з відчуттям безсилля і неспокою. Вона, може, і не продала Лулину історію газетам, але важко було повірити, що Рошель купила дизайнерську шубу — хоч якою страшною вона йому здавалася — на гроші, зароблені у крамниці.

На перехресті Тоттенгем-корт і Чаринг-Кросс-роуд царювала руїна: дорога вся порізана, всюди пластикові тунелі й будівельники у касках. Страйк, курячи на ходу, пішов вузьким тротуаром, огороженим металевим парканом, повз ями зі щербенистими краями, гучноголосими робітниками й відбійними молотками.

Він був утомлений, змучений; гостро свідомий болю у нозі, немитого тіла, жирної їжі, що важким клубком лежала у шлунку. З раптовим натхненням звернув на Саттор-роуд, подалі від гамору й скреготу дорожніх робіт, і набрав Рошель. Потрапив на автовідповідач; проте він уже сказав усе, що міг,— і все-таки переймався. Страйк майже шкодував, що не пішов за нею потай і не дізнався, де вона мешкає.

Повернувшись на Чаринг-Кросс-роуд і кульгаючи у тимчасовій тині тунелю для пішоходів, Страйк пригадав, як його розбудила вранці Робін: увічливий стукіт у двері, пропозиція чаю, ретельне уникання теми розкладачки.

Не можна було дозволяти таке. Існують інші шляхи до інтимності — не тільки споглядання жіночої фігури у тісній сукні. Він не хотів пояснювати, чому спить на роботі; жахався особистих питань. А сам дозволив скластися ситуації, в якій

Робін назвала його Кормораном і вказала, що треба застебнути гудзики. Не можна було отак заспатися.

Піднімаючись металевими сходами повз зачинені двері «Крауді Графіксу», Страйк вирішив решту дня триматися з Робін з холодною владністю, щоб збалансувати той випадковий погляд на волохате черево.

Та не встиг він прийняти рішення, як почув високий сміх і голоси двох жінок, які розмовляли одночасно — і все це долидало з його офісу.

Страйк завмер, дослухався, панікуючи. Він не відповів на Шарлоттин дзвінок. Намагався розчутити, чи це її тон, її вимова; дуже в її стилі було прийти особисто і причарувати тимчасову секретарку, подружитися з його союзницею, навчити його персонал Шарлоттиної версії правди. Два голоси знову злилися, сміючись, і Страйк не міг розрізнити, чиї вони.

— Привіт, Ломако,— сказав веселий голос, коли він відчинив

скляні двері.

Його сестра Люсі сиділа на продавленому дивані з чашкою кави у руках, а навколо неї лежали пакети з «Маркса-і-Спенсера» та «Джона Льюїса».

Перше полегшення від того, що це не Шарлотта, потьмарилося жахом від думки про теми, на які Люсі бесідувала з Робін, і про те, скільки кожна з них знала про його особисте життя. Обіймаючи Люсі, він відзначив, що Робін зачинила двері до його кабінету, де були розкладачка й солдатський мішок.

— Робін каже, що ти виходив на детективний промисел,— Люсі здавалася веселою, як часто бувало, коли її не обтяжували Грег і сини.

— Іноді я так роблю,— відповів Страйк.— А ти по крамницях ходила?

— Так, Шерлоку, ходила.

— Не хочеш вийти на каву?

— Ломако, у мене вже є кава,— відповіла вона, піднімаючи чашку.
— Щось ти сьогодні не дуже меткий. Бачу, трохи кульгаєш?

— Та наче ні.

— Ходив останнім часом до містера Чакрабаті?

— Нещодавно,— збрехав Страйк.

— Якщо ви не проти,— сказала Робін, надягаючи тренч,— то я вийду на обід, містере Страйк. Я ще не їла.

Нещодавнє рішення поводитися з нею з професійним холодком тепер здавалося не лише зайвим, а й просто нечемним. Робін мала більше тактовності, ніж будь-яка інша його знайома.

— Так, Робін, ідіть,— сказав він.

— Люсі, було приємно познайомитися,— сказала Робін, помахала рукою і зникла, зачинивши по собі скляні двері.

— Вона мені справді сподобалася,— з ентузіазмом повідомила Люсі, коли кроки Робін на металевих сходах почали віддалятися.— Чудова. Спробуй залишити її у себе на постійну роботу.

— Так, вона дуже хороша,— погодився Страйк.— А над чим ви з нею так сміялися?

— А, та над її нареченим — здається, він схожий на Грега. Робін сказала, ти працюєш над важливою справою. Не переймайся — вона дуже стримана. Сказала, якесь підозріле самогубство. Мабуть, не дуже приємно.

І Люсі промовисто подивилася на нього, але Страйк прикинувся, що не розуміє.

— Та це не вперше. Я в армії вже мав справу з кількома такими випадками.

Але Люсі навряд чи слухала. Вона глибоко вдихнула, і Страйк уже знав, що буде далі.

— Ломако, ви з Шарлоттою розійшлися, так?

Краще покінчити з цим чимшвидше.

— Так, розійшлися.

— Ой Ломако!

— Та нічого, Люсі. Нічого.

Та її добрий настрій змило великою хвилею люті й розчарування. Страйк, змучений і зболений, терпляче чекав, поки вона біснувалася: от вона так і знала, знала, що Шарлотта знову візьметься за своє; відманила його від Трейсі, від чудової армійської кар'єри, зробила беззахисним, умовила переїхати до себе, а тоді просто покинула...

— То я пішов, Люсі,— заперечив Страйк,— а з Трейсі ми розійшлися раніше, ніж...

Але з тим самим успіхом можна було веліти лаві затекти назад до жерла вулкана: як він не розумів, що Шарлотта ніколи не зміниться, що вона повернулася до нього винятково заради драматизму, приваблена пораненням і медаллю? Стерво, прикинулася милосердним янголям, а тоді знудилася; небезпечна, підступна; вимірює власну цінність тим, скільки хаосу посіяла, тішиться з завданого болю...

— Я сам від неї пішов, то був мій вибір...

— А де ж ти живеш? Коли це сталося? Та сука проклятуца... вибач, Ломако, я більше не можу прикидатися... всі ті роки, коли вона вовтузила тебе в лайні... Боже, Ломако, ну чому ти не побрався з Трейсі?

— Будь ласка, Люсі, давай не будемо про це.

Страйк відсунув частину пакетів з «Джона Льюїса» — повних, як він помітив, трусиків і шкарпеточок для її синів — і важко опустився на диван. Він знав, що має брудний, занедбаний вигляд. Люсі мало не плакала; її день у місті був зіпсований.

— Я сподіваюся, ти не тому мені не розповів, що знав, що я отак зреагую? — спитала вона, ковтаючи сльози.

— Були такі думки.

— Добре, то вибач! — зі злістю й мокрими очима відповіла Люсі.—

Але ж яке стерво, Ломако! О Боже, скажи мені, що більше не повернешся до неї. Скажи, що не повернешся.

— Я до неї не повернуся.

— А де ти живеш — у Ніка й Ільзи?

— Ні. Маю маленьку квартирку в Гаммерсміті...— назвав він перше місце, яке спало йому на думку — бо нині асоціювалося з безхатністю.
— Власне, кімнату.

— Ой Ломако... живи з нами!

Страйк на мить уявив суцільно блакитну кімнату для гостей і вимучену усмішку Грега.

— Люсі, мені зручно в себе. Я просто хочу розібратися з роботою і трохи побути на самоті.

Пішло півгодини на те, щоб випхати Люсі з офісу. Вона почувалася винною, бо втратила самовладання; вибачалася, потім виправдовувалася, і з цього народилася нова діатриба на адресу Шарлотти. Коли Люсі кінець кінцем вирішила піти, Страйк виніс її пакети й успішно відвернув її увагу від коробок з речами, які стояли на сходах. Врешті він завантажив її у чорний кеб у кінці Денмарк-стріт.

Кругле лице Люсі з патьоками туші дивилося на нього крізь заднє вікно. Страйк видушив із себе усмішку і помахав, а тоді запалив цигарку і подумав, що уявлення Люсі про співчуття неприємно схоже на техніку допиту полонених у Гуантанамо.

Робін завела звичку купувати Страйкові сандвічі тоді ж, коли купувала поїсти собі, якщо він був у офісі в обідню годину. Витрати він їй компенсував.

Однак сьогодні вона не поспішала повертатися. Вона відзначила (а Люсі ніби й не помітила), як засмутився Страйк, коли побачив, що вони розмовляють. Коли він увійшов до офісу, вираз його обличчя був такий самий похмурий, як і під час їхньої першої зустрічі.

Робін сподівалася, що не вибовкала Люсі щось таке, що Страйкові б не сподобалося. Люсі наче не розпитувала надміру, але ставила питання, на які важко було знайти гідну відповідь.

— А ви вже познайомилися з Шарлоттою?

Робін здогадалася, що йдеться про ту приголомшливо гарну колишню дружину чи подругу, яка вибігла з будівлі у її перший робочий ранок. Але майже фізичне зіткнення — це ще не знайомство, тож вона відповіла:

— Ні, ще ні.

— Дивно,— Люсі нещиро всміхнулася.— Я собі подумала, що вона б дуже захотіла з вами познайомитися.

Сама не знаючи чого, але Робін відчула бажання сказати: — Та я тимчасова.

— І все-таки,— озвалася Люсі, яка зрозуміла відповідь краще, ніж сама Робін.

Тільки тепер, бездумно блукаючи між полицями з чипсами, Робін здогадалася, на що натякала Люсі. Мабуть, вона хотіла зробити їй комплімент, але сама думка про якісь Страйкові зазіхання у свій бік здавалася Робін украй огидною.

(«Метте, ну чесно, ти б його бачив... здоровило, обличчя — мов у побитого боксера. Він навіть близько не привабливий, я певна, що йому за сорок, і...— вона замислилася, як би зганити зовнішність Страйка,— у нього таке волосся, як на лобку росте». Але Метью примирився з нинішньою роботою Робін у Страйка лише тоді, коли вона прийняла пропозицію від медійної агенції).

Робін узяла дві пачки чипсів із сіллю й оцтом і рушила до каси. Вона ще не сказала Страйкові, що за два з половиною тижні йде.

Люсі відійшла від теми Шарлотти і почала розпитувати Робін про те, скільки справ проходить через маленький обшарпаний офіс. Робін відповідала максимально туманно, здогадавшись, що Люсі не знає про жалюгідний стан Страйкових фінансів саме тому, що він цього не хоче. Сподіваючись, що він буде радий, якщо сестра думатиме, що все гаразд, Робін відзначила, що останній клієнт багатий.

— Що — розлучення? — поцікавилася Люсі.

— Ні,— відповіла Робін,— це... знаєте, я підписала угоду про конфіденційність... його попросили провести повторне розслідування самогубства.

— О Боже, для Корморана це буде нелегко,— з дивною нотою у голосі озвалася Люсі.

Робін була спантеличена.

— А він вам не казав? — мовила Люсі.— Знаєте, люди й так зазвичай у курсі. Наша мама була відома... супергрупі, так це називається?

Її усмішка раптом стала силуваною, тон — хай як вона прагнула відстороненості й рівноваженості — знервованим.

— Це все є в інтернеті. Там у наші дні геть-чисто все, авжеж? Вона померла від передозування, казали, що то суїцид, але Ломака завжди вважав, що винен її колишній чоловік. Нічого не довели, Ломака аж казився. Воно взагалі було дуже страшно й неприємно. Може, саме через цю історію клієнт і звернувся до Ломаки — тут же теж самогубство від передозування, так?

Робін не відповіла, але це не мало значення; Люсі говорила далі, не чекаючи на реакцію:

— Саме тоді Ломака кинув університет і пішов до військової поліції. Рідні були дуже розчаровані. Він, знаєте, дуже розумний; у нашій родині ще ніхто не вчився в Оксфорді; але він просто зібрав речі та вступив до армії. І наче непогано там влаштувався — воно йому підходило. Дуже шкода, що він пішов звідти. Міг же лишитися, навіть попри, самі знаєте, ногу...

Робін нічим не видала, що не в курсі, хіба що моргнула.

Люсі відпила трохи чаю.

— А ви звідки саме з Йоркшира?

Після цього розмова увійшла до приємного річища і протікала по ньому, аж поки у мить, коли вони сміялися з останнього походу Метью

до господарчих товарів у переказі Робін, увійшов Страйк.

Повертаючись до офісу з сандвічами й чипсами, Робін жаліла Страйка ще дужче, ніж доти. Його шлюб (чи, якщо вони не були одружені, серйозні стосунки, адже вони мешкали разом) розвалився; Страйк ночував у власному офісі; він отримав поранення на війні, а тепер Робін ще й дізналася, що його мама померла за сумнівних і страшних обставин.

Вона не обманювала себе: у цьому співчутті була й частка цікавості. Вона вже знала, що в найближчому майбутньому пошукає в інтернеті щось про обставини смерті Леди Страйк. І водночас Робін почувалася винуватою за те, що побачила заборонену частину Страйкового життя — як-от той проблиск волохатого черева уранці. Вона розуміла, що він — людина горда й звична покладатися на себе; ці якості у ньому їй щиро подобалися, хай навіть речі, у яких вони виявлялися (розкладачка, коробки з речами, порожні упаковки з-під локшини швидкого приготування у смітнику), викликали зневагу того ж таки Метью, який уважав, що коли людина живе у складних умовах, то вона або розтринькала гроші, або просто невдаха.

Робін не була упевнена, чи їй не примарилося, що атмосфера в офісі після її повернення дещо змінилася. Страйк сидів перед її комп'ютером і клацав клавіатурою, і хоча він подякував їй за їжу, але не відірвався від роботи (як зазвичай), щоб хвилин десять погомоніти з нею про справу Лендрі.

— Мені треба ще хвилька; ви не проти поки що посидіти на дивані? — спитав він, не обертаючись від монітора.

Робін подумала, що Люсі могла переповісти Страйкові, про що вони говорили, але сподівалася, що цього не сталося. Потім вона обурилася власним відчуттям провини; врешті-решт, нічого поганого вона не зробила. Роздратованість тимчасово відсунула вбік палке бажання дізнатися, чи відшукав Страйк Рошель Оніфаде.

— Ага! — нарешті вигукнув Страйк. То він знайшов на сайті італійського дизайнера штучну шубу, в яку була вбрана Рошель. Вона з'явилася у продажу лише два тижні тому і коштувала півтори тисячі фунтів.

Робін чекала, що Страйк пояснить свій вигук, але він не пояснив.

— Ви її розшукали? — врешті-решт спитала вона, коли Страйк відвернувся від комп'ютера і почав розпаковувати сандвічі.

Страйк розповів їй про зустріч, але весь ентузіазм і ранкова вдячність, коли він навіть назвав її генієм, зникли. Тому тон Робін, коли вона переповідала йому результати телефонних запитів, теж був прохолодний.

— Я подзвонила до Асоціації юристів щодо конференції в Оксфорді сьомого січня,— сказала вона.— Тоні Лендрі брав у ній участь. Я прикинулася, ніби там з ним познайомилася, але загубила його картку.

Страйка, здавалося, не цікавила ця інформація, і він не похвалив її за ініціативу. Розмова точилася в атмосфері взаємного незадоволення.

Протистояння з Люсі зіпсувало Страйкові настрої; він хотів побути сам. Також він підозрював, що Люсі розповіла Робін про Леду. Його сестра ненавиділа той факт, що їхня мати жила й померла у неслав'ї, нехай і негучній, проте подеколи Люсі виявляла парадоксальне прагнення це обговорювати — надто з чужими людьми.

Можливо, то був якийсь запобіжний клапан, бо у розмовах зі своїми друзями-сусідами Люсі минулого не торкалася; а може, вона намагалася дати бій на території ворога: так переймалася через те, що хтось про неї, можливо, уже все знає, що аж воліла випередити нездорову цікавість до того, як та виявиться. Але Страйк не хотів, щоб Робін щось знала про його матір, ногу чи Шарлотту, про будь-які інші болючі рани, які раз у раз роз'ятрювала, щойно з'явившись, Люсі.

Втомлений і в кепському гуморі, Страйк і на Робін переніс — несправедливо — свою загальну роздратованість жінками, які не хочуть дати чоловікові спокій. Він подумав, що краще піти з нотатками до «Тоттенгему», де можна буде спокійно посидіти й поміркувати, і ніхто не відриватиме й не діставатиме його питаннями.

Зміну атмосфери Робін відчула дуже гостро. Зрозумівши мовчання Страйка, який жував свій сандвіч, як натяк, вона струсила з себе крихти і швидко й відсторонено переказала йому зміст ранкових повідомлень.

— Дзвонив Джон Бристоу — лишив номер мобільного Марлен Гігсон. Також він домовився з Гі Соме, який може зустрітися з вами у четвер о десятій ранку у своїй студії на Бланкетт-стріт, якщо вам зручно. Це у Чизику, біля Стренд-он-зе-Грін.

— Чудово. Дякую.

Решту дня вони майже не розмовляли. Більшу частину цього часу Страйк провів у пабі й повернувся за десять п'ята.

Ніяковість у їхньому спілкуванні нікуди не зникла, і вперше Страйк був радий, коли Робін пішла.

Частина четверта

Optimumque est, ut volgo dixere, aliena insania frui.

І найкращий план, як казали люди, полягав у тому, щоб скористатися чужою нерозсудливістю.

Пліній Старший, «Historia Naturalis»

Зранку перед візитом до Гі Соме Страйк зайшов до Студентської спілки помитися і вдягнувся з надзвичайною ретельністю. З сайту дизайнера він дізнався, що той просуває придбання й носіння штанів із зістареної шкіри, краваток з металевої сітки й головних уборів, що вигляд мали такий, ніби від старого чорного капелюха відрізали верх. З невиразного відчуття протесту Страйк одягнув звичайний зручний темно-синій костюм, той самий, що й на обід у «Кіпріані».

Потрібна йому студія розміщувалася у складському приміщенні дев'ятнадцятого століття, яке стояло на північному березі Темзи. Мерехтіння річкової води сліпило Страйкові очі, поки він шукав вхід, ніяк не позначений; узагалі не було жодної вивіски, що повідомляла би про призначення будівлі.

Нарешті він знайшов непомітний, без жодних позначок дзвінок, і двері автоматично відчинилися зсередини. В аскетичному, але просторому коридорі було прохолодно: працював кондиціонер. З дзвоном і цокотом у коридор вийшла дівчина з помідорно-червоним волоссям, з голови до ніг вбрана у чорне і вся обвішана срібними браслетами.

— О,— мовила вона, побачивши Страйка.

— У мене зустріч з містером Соме о десятій,— повідомив він їй.— Корморан Страйк.

— А,— відповіла вона.— Окей.

Вона знову зникла там, звідки прийшла. Чекаючи, Страйк набрав номер Рошель Оніфаде, як робив разів по десять щодня після їхньої зустрічі. Відповіді не було.

Минула ще хвилина, і до Страйка раптом вийшов невисокий чорношкірий чоловік, який тихо, по-котячому ступав на гумових підощвах черевиків. Він підкреслено вихиляв стегнами, але верхня частина тіла лишалася майже нерухомою — тільки плечі злегка рухалися у такт, а руки майже застигли.

Гі Соме був майже на фут нижчий за Страйка і мав хіба соту частку його жиру. Перед тісною чорною футболкою, в яку був убраний дизайнер, прикрашали сотні крихітних срібних шпичаків, які склалися у тривимірне зображення Елвіса — ніби це конструктор зі шпильок. Ще

більше бентежило око те, що під тісною лайкрою рухалися кубики міцного пресу. Вузькі сірі джинси Соме прикрашали тонкі фіолетові смуги, а кросівки були зроблені з чорної замші й лакованої шкіри.

Обличчя дизайнера дивно контрастувало з його підтягнутим, худим тілом, бо рясніло надмірними округлостями: очі були витрішкуваті, майже риб'ячі, дивилися мало не з боків голови. Щоки — круглі сяйливі яблучка, рот — повногубий овал; маленька голова здавалася майже ідеально сферичною. Соме вигляд мав такий, ніби його вирізьбив з м'якого чорного дерева майстер, який знудився власним хистом і вирішив удатися до гротеску.

Він простягнув руку, ледь ворухнувши зап'ястком.

— Так, бачу часточку Джонні,— прокоментував він, вдивляючись у Страйкове обличчя; його голос звучав манірно, з ледь відчутним кокнійським акцентом.— Але набагато м'ясистішу.

Страйк потиснув простягнуту руку. Пальці Соме були на диво сильні.

Знову придзвеніла червонокоса дівчина.

— Труді, я найближчу годину буду зайнятий,— повідомив їй Соме.
— Принести мені чаю і випічки, дорогенька.

Він розвернувся як танцюрист і поманив Страйка за собою.

Ідучи потинькованим коридором, вони проминули відчинені двері; азіатка з пласким обличчям глянула на Страйка крізь золоту газову тканину, яку накидала на манекен. Кімната навколо неї була освітлена яскраво, мов операційна, але повнилася верстатами, заваленими рулонами тканини, й колажами з ескізів, фотографій, нотаток на стінах. Попереду відчинила двері й перетнула коридор маленька білява жіночка, замотана, як здалося Страйкові, у якийсь гігантський чорний бинт; вона глянула на нього тими самими холодними, байдужими очами, що й червонокоса Труді. Страйк почувався ненормально великим і волохатим: кудлатий мамонт, що намагається злитися зі зграєю мавпочок-капуцинів.

Слідом за дизайнером він дійшов до кінця коридору і піднявся спіральними сходами з металу й гуми до прямокутного офісного простору. Вікна праворуч, на всю висоту стіни, відкривали приголомшливий краєвид на Темзу і її південний берег. Решту стін, теж потинькованих, прикрашали світлини. Увагу Страйка привернула велетенська, дванадцять футів заввишки репродукція скандальних

«Провинних янголів» навпроти робочого столу Соме. Та придивившись, він зрозумів, що це не те фото, яке знає весь світ. У цьому варіанті Лула сміялася, закинувши голову; міцна колона її шиї вертикально підносилася з маси довгого волосся, яке через сміх розсипалося, оголивши одну темну пипку.

К'яра Портер дивилася на Лулу і сама уже починала сміятися, але ніби ще не зрозуміла жарту; увагу глядача притягувала, як і на відомішому фото, Лула.

Вона була й на інших світлинах — на всіх. Ліворуч, серед інших моделей, вбраних у прозорі сорочки кольорів веселки; трохи далі — її фото в профіль, із золотими листками на губах і повіках. Чи вона навчилася надавати обличчю найбільш фотогенічного виразу, отак прегарно показувати емоції? Чи просто була прозорою поверхнею, крізь яку природно сяяли її почуття?

— Де бачиш, там і падай,— запросив Соме, сам упавши у крісло за столом з темного дерева та сталі, заваленим ескізами; Страйк підтягнув стільця з суцільного вигнутого листка плексигласу. На столі лежала футболка з портретом принцеси Діани в образі яскравої мексиканської Мадонни, що виблискувала стразами й бісером і доповнювалася вогненним ясно-червоним серцем з блискучого атласу, на яке була набакир надягнена вишита корона.

— Подобається? — спитав Соме, простеживши за поглядом Страйка.

— О так,— збрехав Страйк.

— Майже всюди вже розпродали; від католиків надходять листи про несмак; Джо Манкура вдягав таку на концерт Джулза Голланда. Я думаю на зиму зробити кофту на довгий рукав з принцом Вільямом у подібі Христа. Чи Гаррі з автоматом АК-47, що затуляє соромоту. Як гадаєш?

Страйк непевно всміхнувся. Соме закинув ногу на ногу трохи манірніше, ніж варто, і спитав з разючою зухвалістю:

— Що, Бухгалтер гадає, що Зозульку вбили? Я завжди називав Лулу Зозулькою,— ні до чого додав він.

— Так. Але Джон Бристоу юрист.

— Знаю, але ми з Зозулькою завжди його кликали Бухгалтером. Ну, власне, то я кликав, а Зозулька іноді теж приставала на це, коли була в злостивому гуморі. Він вічно пхав носа в її комісійні та з кожного

намагався витрусити зайве пенні. Гадаю, він і вам платить по мінімуму, чи як воно називається у детективів?

— Насправді він платить подвійну ціну.

— О. Мабуть, став щедріший, коли має доступ ще й до Зозульчиних грошей.

Соме погриз ніготь, а Страйк згадав Кірана Коловас-Джонса; дизайнер і водій мали схожу статуру: дрібні, але добре зіплені.

— Ну гаразд, я поводжусь як стерво,— мовив Соме, вийнявши ніготь з рота.— Мені Джон Бристоу ніколи не подобався. Він завжди ліз у Зозульчині справи. Та живи уже своїм життям, вийди подивися на світ. Ти чув, як він співає про свою матусю? А бачив його дівчину? Вона хіба що не з бородою.

Він говорив нервово, злостиво, швидко і зробив паузу лише для того, щоб висунути приховану шухляду і дістати пачку ментолових цигарок. Страйк уже відзначив, що нігті Соме обкусані до м'яса.

— То родина довела її до такого стану. Я їй завжди казав: «Любонько, та покинь їх, живи далі». Але вона й слухати не хотіла. Типова Зозулька: кінь уже здох, а вона все не злазить.

Він запропонував Страйкові яскраво-білу цигарку, від якої детектив відмовився, а тоді сам підкурив від гравірованої «зіппо». Клацнувши кришкою, Соме провадив:

— Шкода, що я сам не додумався найняти приватного детектива. Навіть на думку не спало. Радий, що бодай хтось дотумкав. Я просто не можу повірити, що вона могла вкоротити собі віку. Мій терапевт каже, що то я просто не можу прийняти правду. Я двічі на тиждень ходжу на терапію, а користі — ніц! Я б жер валіум такими самими дозами, як леді Бристоу, якби міг творити під пігулками, але по смерті Зозульки хіба тиждень на них просидів — і вже став як зомбі. Та гадаю, тільки тому я пережив її похорон.

Дзенькання й цокання на сходах сповістили про Труді, яка крок по кроку виросла з-під підлоги. Вона поставила на стіл лаковану тацю з двома склянками у двох філігранних російських підстаканниках; в обох парувала блідо-зелена рідина, в якій плавало пожухле листя. Також на таці стояв таріль з тонюсіньким печивом, ніби зробленим з вугілля. Страйк з ностальгією пригадав пиріг, пюре і чай кольору червоного дерева у «Феніксі».

— Дякую, Труді. І принеси попільничку, любонько.

Дівчина завагалася, ніби хотіла щось заперечити.

— Роби! — загарчав Соме.— Я тут у біса бос, захочу — спалю будівлю вцент. Вийми батарейки з клятих датчиків диму. Але спершу — попільничку... Минулого тижня спрацювала сигналізація, і внизу все залило,— пояснив він Страйкові.— Тож орендодавці тепер забороняють курити в будівлі. Хай запхають собі заборону в тісні малі дупки.

Він глибоко затягнувся цигаркою і випустив дим крізь ніздрі.

— Ти ставиш питання? Чи просто сидиш, весь такий страшний, поки людина сама не зізнається?

— Можемо почати з питань,— озвався Страйк, дістаючи записника й ручку.— Отже, коли Лула загинула, ви були за кордоном?

— Тільки повернувся, буквально за пару годин,— пальці Соме з цигаркою трохи трусилися.— Я був у Токіо й днів вісім майже не спав. Сів у Гітроу жахливо втомлений через зміну часових поясів. Не можу спати в літаках. Треба бути при тямі на випадок аварії.

— Як ви доїхали додому з аеропорту?

— На таксі. Ельза все переплутала з моєю машиною. Мене мав зустріти водій.

— Хто така Ельза?

— Дівчина, яку я за цей прокол вигнав. То було, бляха, останнє, чого мені тоді хотілося — посеред ночі шукати таксі.

— Ви мешкаєте сам-один?

— Ні. Опівночі я вже ліг у ліжечко з Віктором і Рольфом. То мої коти,— злегка посміхнувшись, пояснив він.— Прийняв снодійне, проспав кілька годин, потім о п'ятій ранку підхопився. Поки лежав у ліжку, вирішив подивитися «СкайНьюз» — а там хлоп у страшній вушанці стоїть під снігом на Зозульчиній вулиці й каже, що вона загинула. Й у рухомому рядку внизу екрана пишуть те саме.

Соме сильно затягнувся, і з наступними словами з його вуст вилетів білий дим.

— Я, бляха, сам мало не гігнув. Подумав, що досі сплю чи прокинувся не в тому вимірі абощо... Почав усіх обдзвонювати... К'яру, Бріоні... а у всіх зайнято. І повсякчас дивився на екран, сподіваючись, що десь скажуть, що то помилка, що то не вона. Я молився, щоб то була та торбешниця. Рошель.

Він замовк, ніби чекаючи на коментар від Страйка. Останній, який записував слова Соме, спитав, не відриваючись від нотатника:

— Тобто ви знайомі з Рошель?

— Так. Зозулька її одного разу сюди приводила. Тій тільки б хапнути.

— Чого ви так кажете?

— Вона ненавиділа Зозульку. Заздрісна як хтозна-що; я це добре бачив, хай навіть не бачила сама Зозулька. Вона просто воліла безкоштовних розваг і чхати хотіла, живе Зозулька чи померла. І, як виявилось, їй пощастило... Отже, я дивився новини і чимдалі розумів, що то не помилка. І, чорт забирай, розклеївся.

Пальці з білосніжною цигаркою затремтіли, коли Соме знову до неї присмоктався.

— Казали, що сусідка почула сварку, тож я й вирішив, що то Дафілд. Що Дафілд викинув її з вікна. Я був готовий кожній свині розповісти, що він за чмо; ладен був підвестися в суді й дати свідчення проти цього типа... І якщо зараз із моєї цигарки впаде попіл,— додав він тим самим тоном,— я ту малу сучку вижену.

Ніби почувши його, дрібно затупотіла Труді — дедалі гучніше, наближаючись — і забігла, тяжко дихаючи, до кімнати з важкою склянкою попільничкою в руці.

— Дякую,— дуже ввічливо сказав Соме, коли вона поставила перед ним попільничку, а тоді збігла сходами вниз.

— Чому ви подумали, що то Дафілд? — спитав Страйк, вирішивши, що Труді їх уже не почує.

— А кого ще Зозулька впустила б до себе о другій ночі?

— Наскільки добре ви знайомі?

— Достатньо добре — щоб знати, що то засранець,— Соме взяв свій м'ятний чай.— От нащо жінки таке роблять? Зозулька теж... вона була не дурна — власне, вона була дуже метка,— то що ж вона побачила в Евані Дафілді? Я тобі скажу,— провадив він, не чекаючи на відповідь,— то все та маячня про ображених життям поетів, ті нісенітниці про зболені душі, оте лайно собаче про геніїв, які аж настільки геніальні, що й митися не треба. Зуби почисти, чмо ти кінчене. Ти не Байрон.

Він аж гепнув склянкою об стіл і, підтримуючи правий лікоть лівою долонею, знову жадібно затягнувся цигаркою.

— Жоден чоловік з таким, як Дафілд, не миритиметься. Тільки жінки. Як на мене, то якийсь перекручений материнський інстинкт.

— Гадаєте, він здатен на вбивство?

— Та авжеж! — відповів Соме так, ніби то було очевидно.— Звісно, здатен. Усі ми, коли так подумати, на це здатні, тож чому Дафілд має бути винятком? У нього менталітет дванадцятирічного хулігана. Легко можу уявити, як він ото розлютився, влаштував істерику, а потім...

Рукою без цигарки він зобразив, як із силою когось штовхає.

— Я одного разу бачив, як він на неї горлав. Торік на вечірці після мого шоу. Я втрутився, сказав: ану на мене погорлай. Я, може, трішки педикуватий,— круглощоче обличчя Соме набуло рішучого виразу,— але проти того наркоші кінченого стати не побоюся. Він і на похороні її поводився як козел.

— Правда?

— Ага. Вештався там з ніякою пикою. Жодної поваги. Я сам наївся транквілізаторів, а то б сказав йому, що до чого. Вдавав, що вбитий горем, прикидаєло мале.

— Ви ніколи не вірили, що то суїцид?

Дивні виражені очі Соме втупилися у Страйка.

— Ніколи. Дафілд каже, що в масці вовка поїхав до дилера. Це що в біса за алібі таке? Сподіваюся, ти його розробляєш. Сподіваюся, тебе не засліпив його, бляха, зірковий статус, як ту поліцію.

Страйк згадав, що казав про Дафілда Вордл.

— Не думаю, що вони були такі вже засліплені.

— Тоді в них більше смаку, ніж я думав,— сказав на це Соме.

— Чому ви так упевнені, що це не самогубство? Лула ж мала проблеми з психікою, так?

— Так, але ми мали угоду, як Мерілін Монро і Монтго-мері Кліфт. Ми поклялися, що коли котрийсь із нас вирішить накласти на себе руки, то подзвонить другому. Вона б мені подзвонила.

— Коли ви востаннє з нею спілкувалися?

— Вона мені дзвонила в середу, коли я ще був у Токіо,— відповів Соме.— Дурепа, вічно забувала, що там вісім годин різниці; у мене була друга ночі, я поставив телефон на режим без звуку і слухавки не взяв; вона лишила повідомлення, але воно геть не суїцидальне. От послухай.

Він опустил руку в шухляду, натиснув кілька клавiш і простягнув мобільний до Страйка.

І Лула Лендрі заговорила Страйкові просто у вухо — близька,

реальна, трохи охрипла — з модним псевдококнійським акцентом: «Як ти, котику? Маю що тобі сказати, не знаю, чи тобі сподобається, але новина — бомба. Я така щаслива, що просто не можу не поділитися, тому ти мені подзвони, окейчик? Чекаю не дочекаюся, цьом-цьом».

Страйк віддав телефон.

— Ви їй передзвонили? Дізналися, що там за новини?

— Ні,— Соме вкрутив цигарку в попільничку і негайно потягнувся по іншу.— Японці мене тягали по зустрічах; щоразу як я збирався її набрати, через часову різницю не виходило. Хай там як... гадаю, що я знаю, про що вона хотіла сказати, і мені б воно точно не сподобалося. Я вирішив, що вона вагітна,— Соме кілька разів покивав, тримаючи у зубах свіжу цигарку; потім узяв її у руку і додав: — Узяла й залетіла.

— Від Дафілда?

— Я сподівався, що ні. Я тоді не знав, що вони знову разом. Вона б не наважилася знову з ним зачепитися, якби я був у країні; ні, дочекалася, поки я полечу до Японії, сучка підступна. Вона знала, що я його ненавиджу, і до моєї думки дослухалася. Ми з Зозулькою були мов рідні.

— Чому ви вирішили, що вона вагітна?

— Якийсь такий там був тон. Ти сам чув — така радісна... Зозулька на таке була цілком здатна, та ще й чекала б, що я так само зрадію. Спаскудила б власну кар'єру, підвела б мене, а я розраховував на її участь у кампанії моєї нової лінії аксесуарів...

— Це про той контракт на п'ять мільйонів фунтів розповідав мені її брат?

— Так, і певний, що то Бухгалтер порадив їй витрусити з мене якнайбільше,— відповів Соме, раптово розгнівавшись.— Зозулька не стала б витягати з мене останній гріш. Вона знала, що кампанія буде фантастична, і якщо вона стане її обличчям, то і для неї це буде новий рівень. Усі її асоціювали з моїми речами; її прорив відбувся тоді, коли вона знялася для «Вога» у моїй сукні. Зозулька любила мої речі, любила мене, та коли люди досягають певного статусу, їм починають казати, що вони варті більшого,— і вони забувають, хто їм допоміг піднятися, і все, справа тепер тільки у грошах.

— Ви, мабуть, гадали, що вона варта п'яти мільйонів?

— О так, я фактично розробляв асортимент під неї, тож клята вагітність була б зовсім не до речі. А я легко міг уявити, як Зозулька

очманіє, коли народить дитину і не захоче її лишати. Така вже вона була людина — завжди шукала, кого б полюбити, шукала сурогат родини. Ті Бристоу її спаскудили від душі. Удочерили її як іграшку для Івет, а то найстрашніша жінка на світі.

— Чому?

— Нав'язлива. Хвора на голову. Ні на мить не спускала з Зозульки очей, щоб та бува не померла, як хлопчик, на заміну якому її купили. Леді Бристоу вічно ходила на шоу і лізла всім під ноги, аж поки зовсім не заслабла. І ще той її дядько, який мав Зозульку за болото під ногами, поки вона не почала заробляти великі гроші. Отоді він її почав трохи поважати. Ті Бристоу знають ціну грошам.

— Вони — заможна родина, так?

— Алек Бристоу лишив не так уже й багато, якщо порівнювати зі справжніми грошима. Не як у твого старого. Як вийшло,— спитав Соме, раптом звернувши розмову в інший бік,— що син Джонні Рокбі працює приватним детективом?

— Така в нього професія,— відповів Страйк.— Повернімося до теми Бристоу.

Здається, Соме не проти був, що ним командують; скоріше скидалося на те, що йому це до душі — бо незвично.

— Я тільки пам'ятаю, як Зозулька казала, що спадок Алека Бристоу здебільшого був у акціях його компанії, а «Албрис» під час рецесії добряче просів. Це ж вам не «Еплл»! Зозулька заробляла більше за всіх них разом узятих, коли й двадцять років не мала.

— А це фото,— спитав Страйк, вказуючи на дванадцятифутових «Провинних янголів»,— теж було частиною п'ятимільйонного контракту?

— Так,— кивнув Соме.— З цих чотирьох сумочок усе мало початися. Тут у неї в руках «Кашиль»; я їм усім дав африканські наймення на її честь. Вона була поведена на Африці. Та повія, що вона її десь викопала, її справжня мати, сказала, буцімто її батько був африканець, і Зозулька з того приводу здурила; казала, що поїде туди вчитися, волонтерити... не будемо про те, що стара шльондра переспала з півсотнею ямайців. Африканець,— пирхнув Її Соме, вкручуючи недопалок у скляну попільничку,— бабці моїй цю казочку розкажіть. Та сука просто казала Зозульці те, що Зозулька хотіла чути.

— І ви вирішили використати ці фото для кампанії навіть після

того, як...

— То данина! — голосно перебив його Соме.— Вона ніколи не була така гарна. То, бляха, данина їй і нам. Вона була моєю музою. Якщо ті покидьки нездатні це зрозуміти, то хай їм грець, і все тут! У нашій країні преса гірша за злочинців. Про всіх судять по собі, паскуди.

— У день смерті Лулі надіслали якісь сумочки...

— Так, то мої. Я їй надіслав одну з цих,— відповів Соме, вказуючи на фото новою цигаркою,— і тим самим кур'єром передав одяг для Дібі Макка.

— Він його замовив, чи...

— Подарунки, сонечко,— прожебонів Соме.— Добрий бізнес. Кілька кастомізованих кофт і трохи аксесуарів. Ніколи не завадить, щоб тебе прорекламувала знаменитість.

— Він носив ваші подарунки?

— Я так і не дізнався,— тихішим голосом відповів Соме.— Мав наступного дня інші біди.

— Я бачив на «Ютубі» відео, де він у кофті з такими самими шпичаками,— мовив Страйк, указуючи на груди Соме.— У вигляді кулака.

— Так, то одна з них. Мабуть, йому переслали ті речі. На одній був кулак, на іншій пістолет, а на спині — його тексти.

— Лула говорила з вами про те, що Дібі Макк житиме під нею?

— О так. Але вона якось не дуже раділа. Я їй усе казав: мала, та якби він про мене написав такі тексти, як про тебе, я б чекав під дверима голяка,— Соме випустив з ніздрів дві тонкі цівки диму, скося поглядаючи на Страйка.— Люблю великих грубих чоловіків,— додав він.— Але Зозулька таких не любила. Ну і глянь, з ким зв'язалася. Я їй усе казав: ну от, ти все витанцьовуєш навколо свого походження, то знайди собі гарного чорного хлопця і заспокойся. Дібі був просто ідеальний; от чом би й ні? На шоу в минулому сезоні вона в мене йшла подіумом під «Страшне дівча» Дібі. «Дівчино, шо ти з себе корчиш, ти саму себе хіба шо обманула; // Будь простіша, тихша будь, бо яка із тебе в біса Лула». Дафілд ту пісню ненавидів.

Якусь мить Соме курил мовчки, роздивляючись фотографії.

— А де ви живете? Десь поблизу? — спитав Страйк, хоча відповідь уже знав.

— Ні, на Чарльз-стріт, у Кенсингтоні,— відповів Соме.— Переїхав

туди того року. Від Гекні далеченько, оце вже так, але то вже була якась дурість, довелося поїхати. Надто велика колотнеча. Я виріс у Гекні,— пояснив він,— коли ще був звичайним старим Кевіном Овусу. Я змінив ім'я, коли пішов з дому. Як ти.

— Я ніколи й не був Рокбі,— сказав Страйк, ставлячи позначку у блокноті.— Мої батьки не були одружені.

— Та ми в курсі, сонечко,— озвався Соме з новим спалахом злостивості.— Я твого старого одягав для зйомки у «Роллінг стоуні» торік: тісний костюм і продавлений капелюх-казанок. Ти з ним багато спілкуєшся?

— Ні,— відповів Страйк.

— Звісно, ні, бо на твоєму тлі він би здавався геть стариганем? — крякнув Соме. Він посовався на стільці, запалив нову цигарку, затиснув її між губами і придивився до Страйка крізь хмари ментолового диму.— А чого ми, власне, все про мене? Люди що — починають розповідати тобі історію свого життя, тільки-но ти витягнеш той свій нотатник?

— Іноді буває.

— Будеш свій чай, ні? І не дивно. Не знаю, нащо я п'ю цю мерзоту. Мого старого татка грець би хопив, якби він попросив чаю, а йому дали таке.

— Ваша родина досі живе у Гекні?

— Я не перевіряв,— відповів Соме.— Ми не спілкуємося. Як бачиш, я не тільки інших навчаю.

— Як гадаєте, чому Лула змінила ім'я?

— Бо ненавиділа свою клятву родину так само, як я свою. Не хотіла більше бути з ними пов'язана.

— Але навіщо тоді брати прізвище, як у дядька Тоні?

— Він не знаменитий. А ім'я вийшло гарне. Дібі не зміг би написати «Подвійна Ел, ти будеш моя», якби вона лишилася Лулою Бристоу, правда ж?

— Чарльз-стріт недалеко від Кентигерн-Гарденз, авжеж?

— Хвилини двадцять пішки. Я запрошував Зозульку переїхати до мене, коли вона зненавиділа свою стару квартиру, але вона не схотіла; обрала натомість ту п'ятизіркову в'язницю, щоб сховатися від преси. То вони її туди загнали. Вони винні.

Страйк пригадав слова Дібі Макка: «То довбана преса штовхнула її з того вікна».

— Вона мене запрошувала до себе. Мейфер, суцільні багаті росіяни й араби, та ще покидьки на взір того Фреді Бестигі. Я їй сказав: котику, тобі не можна тут жити; тут усюди мрамур, а мрамур у нашому кліматі — то несмак... живеш ніби у власній гробниці...

Він запнувся, а тоді провадив:

— Кілька місяців вона прожила у суцільному кошмарі. Один переслідувач почав особисто приносити їй листи о третій ночі; вона постійно прокидалася від стукоту поштової скриньки. Її лякали речі, які він хотів з нею зробити. Потім вона розійшлася з Дафілдом, і в неї під дверима повсякчас чатували папараці. Потім виявила, що її телефон прослуховується. А потім ще пішла та знайшла ту суку, свою матір. То був уже повний перебір. Зозульці хотілося утекти, почуватися в безпеці. Я їй казав переїхати до мене, а вона натомість оселилася у тому клятому мавзолеї. Вона його обрала, бо то ніби фортеця з цілодобовою охороною. Вона сподівалася, що тепер уже в безпеці, що ніхто до неї не дістанеться. Але Зозулька це місце зненавиділа від першої ж миті. Я знав, що так і буде. Вона там була відрізана від усього, що любила. Зозулька любила яскраві кольори, гамір. Любила вулицю, прогулянки, свободу. Одна з причин, чому поліція вирішила, що то самогубство, це відчинені вікна. Вона сама їх відчинила, на ручках були тільки її відбитки. Але мені відомо, чому Зозулька відчиняла вікна. Вона завжди відчиняла вікна, навіть у лютий холод, бо ненавиділа тишу. Їй подобалося слухати Лондон.

З голосу Соме зникли вся хитрість і весь сарказм. Він прочистив горлянку і провадив:

— Вона прагнула чогось справжнього; ми про це постійно говорили. То була наша велика тема. Через те вона зв'язалася з тією проклятущою Рошель. Вирішила, бачте, що то Божа милість. Зозулька вважала, що сама так жила б, якби не була красунею; якби Бристоу не взяли її за іграшку для Івет.

— Розкажіть мені про того переслідувача.

— Психічний розлад. Він вважав, що вони одружені чи що. Йому призначили обмежувальний режим і лікування.

— Не знаєте, де він тепер?

— Гадаю, його відправили назад до Ліверпуля,— відповів Соме.— Але поліція його перевіряла; виявилось, що коли померла Лула, він був у палаті з охороною.

— Ви знайомі з Бестигі?

— Знаю тільки те, що мені розповідала Лула — що він слизький, а вона — ходяча воскова фігура. Знаю цей тип.

Багаті дівчата, які тринькають гроші своїх потворних чоловіків. Приходять на мої шоу, хочуть зі мною дружити. Краще дайте мені чесну повію.

— За тиждень до Лулиної смерті Фреді Бестигі був у тому самому заміському будинку, що й вона.

— Так, я чув. Він мав на неї стояк,— відмахнувся Соме.— Вона теж це знала; то для неї був не те щоб унікальний випадок. Проте, як вона мені казала, він тільки старався зайти з нею в один ліфт, більше нічого.

— Ви з нею не спілкувалися після тих вихідних у будинку Дікі Кербері, ні?

— Ні. Він там щось накоїв? Ти ж не підозрюєш Бестигі? — Соме випростався, уважно глянув на Страйка.— От чорт... Фреді Бестигі? Ні, я в курсі, що він гівнюк. Одна моя знайома... ну, власне, через другі руки знайома... вона працювала у його продюсерській компанії, і він її мало не зівалтував. Ні, я не перебільшую,— додав Соме.— Буквально. Реальне зівалтування. Підпоїв її після роботи, кинув на підлогу; якась асистентка забула свій мобільний, повернулася по нього і побачила їх. Бестигі потім від обох відкупився. Всі їй казали, щоб подавала позов, але вона взяла гроші й утекла. Казали, що він повчав другу дружину якимись збоченими способами, тож і вона після розлучення зірвала три мільйони; погрожувала, що викриє його вчинки в пресі. Але Зозулька ніколи в житті не впустила б до своєї квартири Фреді Бестигі о п'ятій ранку. Як я вже казав, вона дурепою не була.

— А що ви знаєте про Дерика Вілсона?

— А хто це?

— Охоронець, який чергував тої ночі, коли вона загинула.

— Нічого не знаю.

— Такий здоровань, говорить з ямайським акцентом.

— Це, може, стане для тебе шоком, але не всі чорні в Лондоні знайомі між собою.

— Я просто подумав, що ви, може, з ним розмовляли чи чули, як про нього говорить Лула.

— Ні, ми мали цікавіші теми для розмов, ніж якийсь охоронець.

— А як щодо її водія, Кірана Коловас-Джонса?

— О, Коловас-Джонса я знаю,— злегка всміхнувшись, відповів Соме.— Вічно ставав у пози, коли думав, що я його бачу з вікна. Він на зріст футів п'ять — замалий для моделі.

— Лула про нього щось говорила?

— Та що б вона про нього говорила? — нетерпляче спитав Соме.— Він був її водієм.

— Він казав, що вони дружили. Згадував, що вона подарувала йому куртку вашого дизайну. За дев'ятсот фунтів.

— О-о, велике діло,— зверхньо озвався Соме.— Мої справжні речі коштують по три штуки. Але варто лягнути свій логотип на спортивний костюм — і його відривають з руками, тож гріх не скористатися.

— Так, якраз хотів про це спитати. У вас є... лінія готового одягу, так?

Соме це ніби розвеселило.

— Правильно. Це речі, пошиті не за індивідуальними мірками, розумієш? Які купують просто з вішалки.

— Ага. Наскільки вони поширені?

— Та вони всюди. Коли ти востаннє заходив до крамниці одягу? — спитав Соме, оглядаючи синій піджак Страйка підступними витрішкуватими очима.— Ти в цьому що — на дембель вийшов?

— Коли ви кажете «всюди», то йдеться про...

— Універмаги вище середнього, бутики, інтернет,— швидко перерахував Соме.— А що?

— Один з двох чоловіків, яких зафіксувала камера спостереження, тікав тієї ночі від Лулиного будинку в куртці з вашим логотипом.

Соме ледь помітно смикнув головою — то був жест заперечення й роздратування.

— Він і ще мільйон таких, як він.

— А ви не дивилися...

— Я те все бачити не хотів! — вибухнув Соме.— Все те... висвітлення подій у пресі. Я не хотів про це читати, не хотів думати. Я хотів, щоб їх до мене навіть не підпускали,— додав він, махаючи рукою в бік сходів і свого персоналу.— Я тільки знав, що вона мертва і що Дафілд поводить себе так, ніби йому є що приховувати. Тільки це. Мені цього було досить.

— Гаразд. Повертаючись до теми одягу. На останньому Лулиному

фото, де вона заходить у будинок, вона вдягнена у сукню й пальто, і...

— Так, на ній були «Марібель» і «Фей»,— пояснив Соме.— «Марібель» — то сукня...

— Так, зрозумів,— кивнув Страйк.— Але в момент смерті на ній був інший одяг.

Соме це ніби здивувало.

— Правда?

— Так. На фотографіях тіла, які зробила поліція...

Але Соме змахнув руками, ніби мимохіть відкараскуючись, захищаючись, потім, важко дихаючи, схопився на ноги і підійшов до стіни, де з кількох світлин дивилася Лула — сумна або безтурботна. Коли дизайнер розвернувся до Страйка, на його дивних вирячених очах була волога.

— Чорт забирай,— тихо вимовив він.— Не кажи так на неї. «Тіло». Чорт. Ти, мабуть, теж холоднокровний виродок? Не диво, що Джонні тебе не любить.

— Я не хотів вас засмутити,— спокійно мовив Страйк.— Я лише хотів спитати, чи маєте ви здогади щодо причин, з яких вона переодяглася, коли прийшла додому. Коли вона упала, то мала на собі штани і паєтковий топ.

— Та звідки мені, бляха, знати, нащо вона переодяглася? — закричав Соме.— Може, змерзла. Може... Та це в біса смішно! Звідки мені знати?

— Я просто питаю,— відповів Страйк.— Я читав, ви казали пресі, що вона померла в одній з ваших суконь.

— То не я, я такого не казав. Якась сучара з жовтої преси подзвонила мені в офіс і спитала, як називається та сукня. Швачка їм сказала, її оголосили моєю речницею. І так усе перекрутили, ніби я на її смерті рекламу роблю. Наволоч. Чорт!

— Ви не могли б мене якось звести з К'ярою Портер і Бріоні Радфорд?

Соме здавався спантеличеним, розгубленим.

— Що? Так...

Але він почав справді плакати; не як Бристоу, який гикав і схлипував, а безгучно: сльози стікали гладенькими темними щоками на футболку. Він ковтнув, заплющив очі, розвернувся до Страйка спиною, притулився чолом до стіни і затремтів.

Страйк мовчки чекав, поки Соме не витер кілька разів обличчя і не розвернувся до нього знову. Він нічого не сказав про свої сльози, а просто повернувся за стіл, сів і запалив цигарку. Глибоко затягнувшись два чи три рази, він сказав практичним, неемоційним тоном:

— Якщо вона переодяглася, то на когось чекала. Зозулька завжди одягалася згідно з подією. Мабуть, на когось чекала.

— Я подумав те саме,— відповів Страйк.— Але я не знаюся на жінках і їхньому одязі.

— Ні,— кивнув Соме з тінню злостивого усміху на вустах,— і воно видно. Хочеш поговорити з К'ярою і Бріоні?

— Це буде корисно.

— Вони в середу працюють у мене на зйомці: Арлінгтон-терас, 1, в Іслінгтоні. Якщо прийдеш десь о п'ятій, вони матимуть вільний час і поговорять з тобою.

— Це дуже люб'язно з вашого боку.

— Це з мого боку не люб'язність,— тихо відповів Соме.— Я хочу знати, що сталося. Коли ти поговориш з Дафілдом?

— Щойно отримаю до нього доступ.

— Гадає, що дешево відбувся, гаденя таке. Мабуть, Лула переодяглася, бо чекала на нього, авжеж? Навіть якщо вони посварилися, вона знала, що він приїде. Але він з тобою не стане говорити.

— Стане,— відповів Страйк, ховаючи записник і дивлячись на годинник.— Я забрав багато вашого часу. Ще раз дякую.

Поки Соме провів Страйка униз гвинтовими сходами й потинькованим коридором, до нього частково повернулася нахабна манера. Коли вони потиснули руки у прохолодному холі, вимощеному кахлями, жодних слідів сум'яття він уже не виказував.

— Схудни,— дошкулив він Страйкові на прощання,— я тобі тоді надішлю щось у розмірі XXL.

Коли вхідні двері зачинилися, Страйк почув, як Соме кричить до червонокосої дівчини за стійкою:

— Я знаю, що ти подумала, Труді! Ти уявляєш, як він грубо бере тебе ззаду, так? Правда ж, любонько? Ох уже цей великий солдафон.

Труді шоковано завищала зо сміху.

Шарлотта прийняла Страйкове мовчання з безпрецедентним спокоєм. Вона більше не дзвонила і не писала повідомлень; прикидалася, ніби та їхня остання брудна сварка, схожа на виверження вулкана, загасила її кохання й звільнила її від люті. Страйк, одначе, знав Шарлотту так близько, як можна знати бацілу, що живе у твоїй крові п'ятнадцять років; знав, що її реакція на біль — це ранили нападника якнайглибше, і за всяку ціну. Що буде, якщо він відмовить їй в увазі — і відмовлятиме далі? Цю стратегію він ніколи раніше не використовував — але іншої не мав.

Час до часу, коли Страйкові не ставало сили (пізно ввечері, коли він самотиною лежав на розкладачці), інфекція спалахувала знову: його оповивали жаль і туга, він бачив Шарлотту зовсім близько — прегарну, оголену, з ніжними словами на устах; або ж вона тихо плакала й казала йому, що знає — вона зіпсута, лиха, неможлива, але він — найкраще, найщиріше з усього, що вона мала. У такі миті той факт, що їх розділяє лише кілька натисків на кнопки телефону, ставав надто крихкою заслоною від спокуси, і тоді Страйк вилазив зі спальника і на одній нозі стрибав у темряві до порожнього столу Робін, де вмикав лампу і поринав — іноді на години — у матеріали справи.

Раз чи двічі він дзвонив на мобільний Рошель Оніфаде глибої ночі, але вона не відповідала.

У четвер уранці Страйк повернувся на стоянку біля клініки Святого Фоми і три години чекав на появу Рошель, але вона так і не прийшла. Він попросив Робін подзвонити до клініки, але цього разу там відмовилися говорити про відсутність Рошель і відкинули всі спроби добути її адресу.

Вранці у п'ятницю Страйк вийшов до «Старбаксу», а коли повернувся, знайшов у офісі Спанера — той сидів не на дивані біля столу Робін, а власне на столі. Він мав у роті незапалену самокрутку і хилився в бік Робін — і явно сипав дотепами, чого Страйк за ним ніколи не помічав, бо Робін сміялася — ніби мимохіть, показуючи, що їй весело, але водночас даючи зрозуміти, що ворота добре захищені.

— Доброго ранку, Спанере,— привітався Страйк, але легкі вбивчі нотки у його голосі не вплинули ані на виразну мову тіла

комп'ютерника, ані на його широку усмішку.

— Як ся маєш, агенте? От приніс тобі назад твій «Делл».

— Чудово. Подвійний лате без кофеїну,— сказав Страйк до Робін і поставив поруч з нею напій.— Пригощаю,— відмахнувся він, коли вона потягнулася по гаманець.

Робін мала зворушливу рису: ніколи не брала з «каси» гроші на дрібні приємності. Перед гостем вона не стала заперечувати, тільки подякувала Страйкові й повернулася до роботи, крутнувшись на стільці так, щоб відвернутися від чоловіків.

Спалах сірника відвернув увагу Страйка від його власного подвійного еспресо й прикув її до гостя.

— Спанере, в цьому офісі не курять.

— Що? Та ти димиш як той димар.

— Тут — не димлю. Ходімо.

Страйк повів Спанера у свій кабінет і замкнув двері.

— Вона заручена,— повідомив він, сідаючи на звичне місце.

— Тобто я дарма пір'я розпускаю? А, та й добре. Скажи, якщо раптом заручини розстрояться; вона — це мій типаж.

— Гадаю, ти не її типаж.

Спанер з розумінням усміхнувся.

— А ти вже сам у чергу став?

— Ні,— відповів Страйк.— Мені лише відомо, що її наречений — бухгалтер, який грає у регбі. Гарний йоркширець з квадратною щелепою.

Метью він уявляв напрочуд чітко, хоча ніколи не бачив навіть фото.

— Та тут не вгадаєш; може, вона захоче збігтися з кимсь особливішим,— озвався Спанер, поставив ноутбук Лули Лендрі на стіл і всівся біля Страйка. На ньому була злегка потерта кофта і сандалі на босу ногу а-ля Ісус; день сьогодні був найспекотніший з початку року.
— Я це лайно як слід продивився. Тобі потрібні технічні деталі?

— Ні; але мені треба знати, чи зможеш ти все чітко викласти в суді.

Вперше за весь час Спанер, здавалося, був заінтригований.

— Серйозно?

— Цілком. Ти зможеш довести стороні захисту, що розумієшся на своїй справі?

— Звісно, зможу.

— Тоді мені кажи головне.

Спанер завагався, придивляючись до Страйкового обличчя. А тоді сказав:

— Пароль — «Агуетан», вона змінила його за п'ять днів до смерті.

— Ану ще раз, по літерах.

Спанер продиктував по літерах, а тоді, на подив Страйка, додав:

— Це прізвище. «Аджимен». Ганійського походження. Лула долучила до закладок сайт ШОАС — Школи орієнтальних і африканських студій — і там було це прізвище. Ось глянь.

Поки Спанер говорив, його пальці швидко вистукували по клавіатурі ноутбука; він відкрив названу сторінку — з зеленим тлом і розділами: відділення школи, новини, працівники, студенти, бібліотеки тощо.

— Коли вона померла, сторінка вигляд мала ось такий.

Енергійно поклацавши клавіатурою, Спанер відкрив майже таку саму сторінку, але на ній — як виявило кілька швидких порухів курсора — було ще посилання на некролог професора Дж. П. Аджимена, почесного професора африканської політології.

— Вона зберегла цю версію сторінки,— сказав Спанер.— А за історією пошуку видно, що за місяць до смерті вона шукала книжки Аджимена на «Амазоні». Вона тоді взагалі шукала книжки з африканської історії та політики.

— Вона часом не подавала документи до ШОАС?

— З цього ноута — ні.

— Щось ще є цікаве?

— Ну, крім того я знайшов, що сімнадцятого березня видалили велику папку з фотографіями.

— Як ти це дізнався?

— Є програми, які дозволяють відновити файли, які нібито зникли з жорсткого диска,— пояснив Спанер.— Без цього хіба ловили б усіх тих педофілів?

— Ти зміг відновити фото?

— Так. Закинув сюди,— він передав Страйку флешку.— Подумав, що ти був би проти, якби я повернув його на ноут.

— І ті фото, вони....

— Нічого особливого, просто видалили, та й усе. Як я уже казав, звичайний користувач не розуміє, що мало клацнути «видалити», якщо

реально хочеш щось сховати.

— Сімнадцяте березня,— промовив Страйк.

— Ага. День Святого Патрика.

— За десять тижнів після її смерті.

— Може, то поліція? — припустив Спанер.

— Ні, то не поліція,— відповів Страйк.

Коли Спанер пішов, Страйк побіг до приймальні й зігнав з місця Робін, щоб подивитися фото, добуті з ноутбука. Він відчув нетерпіння, яке пожирало Робін після того, як він пояснив, що саме знайшов Спанер, і відкрив флешку.

Якусь мить, поки перша світлина розцвітала на екрані, Робін боялася, що вони побачать щось страшне — докази злочину чи збочення. Приховані на комп'ютері фото асоціювалися для неї тільки з чимось жахливим.

Однак за кілька хвилин Страйк озвучив її почуття:

— Просто кадри з життя.

Він не здавався таким розчарованим, якою почувалася Робін, і їй стало трохи ніяково; а чи не хотілося їй і справді побачити щось жахливе? Страйк крутив коліщатко миші: групки усміхнених дівчат, моделі, зірки. Було кілька Лулиних світлин разом з Еваном Дафілдом, з яких пару зробили явно вони самі, тримаючи камеру на витягнутій руці; на цих вони, схоже, були п'яні чи обкурені. На кількох фото був Соме; поруч з ним Лула здавалася суворішою, більш керованою. Було багато фотографій Лули з К'ярою Портер, де дівчата обіймалися у барах, танцювали у клубах чи сміялися на дивані у чийсь квартирі серед юрми людей.

— Оце Рошель,— раптом мовив Страйк, указуючи на похмуре маленьке личко, яке визирало з-під пахви К'яри на одній з групових світлин. У кадр потрапив і Кіран Коловас-Джонс; він стояв скраю й аж сяяв.

— Зробіть мені послугу,— попросив Страйк, коли вони продивилися двісті дванадцять світлин.— Прогляньте це все за мене і спробуйте принаймні виділити відомих людей, щоб ми могли зрозуміти, хто міг хотіти приховати ці фотографії.

— Але вони цілком безневинні! — заперечила Робін.

— Щось має на них бути,— відповів Страйк.

Він повернувся до свого кабінету, звідки набрав Джона Бристоу

(той був на нараді, турбувати не можна; «Будь ласка, нехай зателефонує мені, щойно зможе»), Ерика Вордла (повідомлення на автовідповідач: «Маю питання про ноутбук Лули Лендрі») й Рошель Оніфаде (просто на пробу; ніхто не відповів; неможливо лишити голосове повідомлення — скринька повна).

— З містером Бестигі мені й досі не щастить,— сказала Робін Страйку, коли той вийшов з кабінету і побачив, що вона шукає в інтернеті невідому брюнетку, сфотографовану з Лулою на пляжі.— Я зранку дзвонила знову, але він не передзвонює. Я вже чого тільки не робила, ким тільки не прикидалася, казала, що це терміново... чого смієтесь?

— Я просто не розумію, чому всі ці люди, до яких ви ходите на співбесіди, не беруть вас на роботу,— відповів.

— А,— відповіла Робін, трохи почервонівши.— Та вони беруть. Усі. Я прийняла пропозицію на посаду у відділі кадрів.

— О. Ось воно що,— озвався Страйк.— Ви не казали. Мої вітання.

— Вибачте, я думала, що сказала вам,— збрехала Робін.

— Отже, ви підете... коли?

— За два тижні.

— О. Гадаю, Метью задоволений, так?

— Так,— трохи здивувалася вона,— дуже.

Здавалося, Страйк знає, що Метью не подобається її робота в нього; але це було неможливо — Робін дуже ретельно приховувала навіть найменші натяки на якісь негаразди вдома.

Задзвонив телефон, Робін узяла слухавку.

— Офіс Корморана Страйка?.. Так, хто говорить?.. Це Дерик Вілсон,— сказала вона, передаючи слухавку Страйку.

— Привіт, Дерику.

— Містер Бестигі поїхав на кілька днів,— сказав голос Вілсона.— Якщо бажаєш прийти глянути на будинок...

— Буду там за півгодини,— озвався Страйк.

Він схопився на ноги, пошукав по кишенях ключі й гаманець, а тоді помітив, що Робін ніби засмутилася, хоча й продовжувала ретельно переглядати безневинні фото.

— Хочете теж піти?

— Так! — зраділа вона, схопила сумочку і вимкнула комп'ютер.

За масивними чорними дверима будинку номер 18 на Кентигерн-Гарденз починалося мармурове фойє. Просто перед входом — красива стійка червоного дерева; праворуч від неї сходи (мармурові, з поруччям з дерева й бронзи), які одразу зникали за рогом; позолочені двері ліфта та ще одні двері темного дерева, вбудовані у білу стіну. Між ними та вхідними дверима на квадратному постаменті стояли східні лілеї у високих циліндричних вазах, що розливали в теплому повітрі важкі пахощі. Ліва стіна була суцільно дзеркальна і відбивала Страйка й Робін, двері ліфта й модерну люстру, яка звисала зі стелі кришталевими кубиками; у дзеркалі полірована дерев'яна стійка подовжувалася удвічі. Страйк пригадав Вордлові слова: «У квартирах мрамур-шмармур... п'ятизірковий, щоб його, готель».

Робін, яка йшла поруч, намагалася не виказувати захоплення. Отже, ось як живуть мультимільйонери. Вони з Метью мешкали в будинку на дві родини у Клепгемі; вітальня там була завбільшки як підсобка для охорони, яку Вілсон показав їм першою. Місця вистачало тільки для столу і двох стільців; у шафці на стіні висіли ключі від усіх квартир, ще одні двері вели до крихітної туалетної кабінки.

На Вілсоні була чорна уніформа, схожа на однострій констебля, з мідними гудзиками, чорною краваткою і білою сорочкою.

— Монітори,— показав він Страйку, коли вони вийшли з підсобки і зупинилися за стійкою, яка ховала від поглядів гостей чотири маленькі чорно-білі екрани. Один показував вид з камери над вхідними дверима, захоплюючи шматок вулиці; другий давав такий самий вид на підземний паркінг; третій — на порожній двір будинку: газон, кущі й висока стіна, що на неї вилазив Страйк; четвертий — кабінку ліфта.

Крім моніторів, було ще дві панелі управління сигналізацією у квартирах, у басейні й на паркінзі, а також два телефони — один міський, другий внутрішній, для зв'язку з квартирами.

— Це,— вказав Вілсон на масивні дерев'яні двері,— вхід до тренажерної зали, басейну й паркінгу.

На прохання Страйка він провів їх туди.

Зал був маленький, але весь у дзеркалах, як і фойє, тож видавався вдвічі більшим. Тут було одне вікно, що виходило на вулицю, і стояли

бігова доріжка, гребний тренажер і степ-тренажер, а ще набір штанг.

Другі дерев'яні двері виходили на вузькі мармурові сходи, освітлені квадратними ліхтарями у стінах. Сходи привели їх на невеликий майданчик, звідки прості фарбовані двері відчинялися на паркінг. Вілсон відімкнув їх двома ключами (замків було два — сувальдний і циліндровий), а тоді клацнув вимикачем. Паркінг виявився завдовжки мало не на всю вулицю; тут стояло «ферарі», «ауді», «бентлі», «ягуарів» і «БМВ» на кілька мільйонів фунтів. Що двадцять футів виднілися двері, подібні до тих, через які зайшли вони: виходи з інших будинків на Кентигерн-Гарденз. Автоматичні гаражні двері, що виводили з будинку номер 18 на Серфз-вей, були зачинені; крізь шпарини сочилося сріблясте світло дня.

Робін стало цікаво, про що думають двоє мовчазних чоловіків поруч з нею. Чи звук Вілсон до надзвичайного життя, яке ведуть тутешні мешканці; чи звук до підземних паркінгів, басейнів, «ферарі»? І чи думає Страйк (бо сама вона думала) про можливості, які відкриває цей довгий ряд дверей: можливості таємно стежити за сусідами, ховатися, покидати будинок будь-яким зі шляхів, що виводять на вулицю? Та потім Робін помітила численні чорні морди камер, що дивилися з затінених верхівок стін і передавали кадри на силу-силенну моніторів. Чи можливо, щоб тої ночі не було стеження?

— Гаразд,— сказав Страйк, і Вілсон повів їх назад на мармурові сходи й замкнув двері до паркінгу.

На наступному прольоті почало сильно тхнути хлоркою, а коли Вілсон відчинив двері внизу сходів, з них війнуло теплим, вогким, насиченим хімією повітрям.

— Оці двері тієї ночі були відчинені? — спитав у Вілсона Страйк. Той кивнув і клацнув вимикачем. Спалахнуло світло.

Вони пройшлися широким мармуровим краєм басейну, накритого щільною пластиковою кришкою. Стіна навпроти була, знову ж таки, дзеркальна; Робін дивилася на відображення їхніх трьох постатей — троє повністю одягнених людей, недоречні на тлі фресок з тропічними рослинами й метеликами, що тягнулися до самісінької стелі. Басейн був завдовжки метрів п'ятнадцять і мав на протилежному боці шестикутне джакузі; за ним — три кабінки для перевдягання з замками на дверях.

— Тут немає камер? — спитав Страйк. Вілсон похитав головою.

Робін відчувала, як на спині й під пахвами виступає піт. Біля

басейну було спекотно й задушливо, і їй приємно було піднятися сходами попереду двох чоловіків і повернутися до фойє, порівняно прохолодного й свіжого. Поки їх не було, прийшла маленька юна білявка у рожевому фартусі, джинсах і футболці. В руках у неї було пластикове відро з начинням для прибирання.

— Дерик,— сказала вона з сильним акцентом, коли охоронець спустився зі сходів,— мені треба ключ до другої.

— Це Лещинка,— пояснив Вілсон.— Прибиральниця.

Дівчина приязно всміхнулася до Робін і Страйка. Вілсон зайшов за стійку червоного дерева і дістав з-за неї ключі для Лещинки. Дівчина пішла нагору. Відро у неї в руці гоїдалося, тісно обтягнуті джинсами стегна спокусливо коливалися. Відчувши, як Робін скоса дивиться на нього, Страйк засоромився і неохоче відвів очі.

Слідом за Вілсоном Робін і Страйк піднялися до першої квартири, яку відчинили універсальним ключем. Страйк відзначив старомодне вічко на дверях, що дивилося на сходи.

— Помешкання містера Бестигі,— оголосив Вілсон, вводячи код на панелі праворуч від дверей, щоб не спрацювала сигналізація.— Лещинка уже побувала тут вранці.

Страйк відчував запах поліролю і бачив сліди пирососа на білому килимі в коридорі, оздобленому мідними світильниками на стінах і п'ятьма ідеально-білими дверима. Відзначив прихований щиток сигналізації на правій стіні поруч з картиною, на якій над блакитним сільцем летіли замріяні кози й селяни. Під полотном Шагала, на чорному лакованому столику, стояли високі вази з орхідеями.

— А де Бестигі? — спитав Страйк у Вілсона.

— В Лос-Анджелесі,— відповів охоронець.— За два дні повернеться.

У світлій вітальні було три високих вікна, усі з вузьким кам'яним балконом; стіни тут були пофарбовані у ніжно-блакитний колір, решта інтер'єру — біла. Все бездоганно чисте, елегантне, вишуканих пропорцій. Тут також висіла єдина чудова картина — макабрична, сюрреалістична: чоловік зі списом, у масці чорного птаха, під руку з сірим жіночим торсом без голови.

Саме з цієї кімнати Тенсі Бестигі, за її словами, почула крики з квартири на два поверхи вище. Страйк підійшов до високих вікон, звертаючи увагу на сучасні засувки, товсті рами, повну відсутність

гамору з вулиці — навіть коли наблизив вухо майже впритул до холодного скла. Балкон за вікном був вузький і заставлений декоративними кущами в горщиках, підстриженими у формі конусів.

Страйк рушив до спальні. Робін лишилася у вітальні, повільно обертаючись на місці й роздивляючись люстру з венеційського скла, килим у приглушених рожево-блакитних тонах, величезну плазму, модерний обідній стіл зі скла й металу, металеві стільці з шовковими подушками; маленькі мистецькі об'єкти зі срібла на скляних столиках під стінами і на коминковій полиці з білого мармуру. Вона з сумом подумала про свій диван з «Ікеї», яким так пишалася; далі згадала Страйкову розкладачку в офісі та знітилася. Відчувши, що Вілсон дивиться на неї, вона сказала, мимохіть копіюючи Ерика Вордла:

— Інший світ, правда?

— Авжеж,— озвався той.— Дітей тут не народиш.

— Ні,— погодилася Робін, якій такий погляд на речі не спадав на думку.

Її шеф вийшов зі спальні замислений, явно підтвердивши якісь свої здогади, і зник у коридорі.

Страйк, власне, довів для себе, що логічний шлях зі спальні й ванної Бестигі пролягав через коридор, в обхід вітальні. Ба більше, він був упевнений, що Тенсі могла стати свідком фатального падіння Лули Лендрі — і зрозуміти, що саме бачить — тільки з одного місця у цій квартирі: з вітальні. Хоча Ерик Вордл твердив протилежне, але з ванної кімнати людина могла хіба що частково бачити вікно, повз яке летіла Лула Лендрі, а вночі цього було б недостатньо, щоб зрозуміти, що впала людина, та ще й роздивитися її.

Страйк повернувся до спальні. Отримавши родинне гніздечко в своє одноосібне володіння, Фреді Бестигі, судячи з нагромадження пігулок, окулярів і книжок на тумбочці біля ліжка, спав ближче до дверей і коридору. Страйк не знав, чи було так само, коли він ще жив з дружиною.

За спальнею була велика гардеробна з дзеркальними дверима. Тут зберігалося повно італійських костюмів і дорогих сорочок. Дві неглибокі шухляди, поділені на менші секції, було віддано під запонки — золоті та платинові. За взуттєвими полицями фальшпанель приховувала сейф.

— Гадаю, тут ми закінчили,— мовив Страйк до Вілсона,

приєднавшись до нього і Робін у вітальні.

Коли виходили, Вілсон знову ввімкнув сигналізацію.

— Ти знаєш усі коди до всіх квартир?

— Так,— кивнув Вілсон.— Треба — на той раз, якщо спрацюють.

Вони піднялися сходами на третій поверх. Сходи так щільно огортали ліфтову шахту, що підйом складався з суцільних глухих кутів.

Двері до другої квартири були такі самі, як і до першої, тільки відчинені. Зсередини лунало гудіння пилососа в руках Лещинки.

— Тут зараз мешкають містер і місіс Колчаки,— повідомив Вілсон.— Українці.

За формою коридор тут повторював коридор у першій квартирі. Багато рис збігалось, як-от щиток сигналізації на стіні під прямим кутом до дверей, але замість ковроліну підлога була вимощена кахлями.

Замість картини навпроти дверей висіло велике дзеркало, а по боках від нього на двох тонконогих столиках стояли лампи від Тифані.

— Троянди Бестигі теж на такому стояли? — спитав Страйк.

— На схожому, авжеж,— відповів Вілсон.— Тепер його повернули у вітальню.

— І ти його поставив просто посеред коридору, а на нього — троянди?

— Так. Бестигі хотів, щоб Макк їх угледів, щойно увійде, але ти сам бачиш — тут є де обійти такий столик. Можна було й не перекидати. Але той коп був молодий,— поблажливо додав Вілсон.

— А де ті тривожні кнопки, що ти мені про них говорив? — спитав Страйк.

— Ось тут,— відповів Вілсон і повів їх з коридору до спальні.— Одна біля ліжка, ще одна у вітальні.

— І вони є в усіх квартирах?

— Так.

Спальня, вітальня, кухня і ванна кімната розташовувалися тут так само, як у квартирі на поверх нижче. Збігалися й численні деталі — навіть дзеркальні двері у гардеробній, до якої Страйк теж зазирнув. Коли він відчинив дверцята і роздивлявся жіночі пальта й сукні на кілька тисяч фунтів, зі спальні вийшла Лещинка, яка несла на руці ремінь, дві краватки і кілька суконь у поліетиленових чохлах, щойно з хімчистки.

— Привіт,— сказав Страйк.

— Добридень,— озвалася вона, підійшла до дверей за його спиною і дістала вішак для краваток.— Перепрошую...

Він відступив убік. Лещинка була маленька на зріст і по-дівчачому гарненька — з доволі пласким лицем, кирпатим носиком і слов'янськими очима. Під Страйковим поглядом вона охайно розвісила краватки.

— Я — детектив,— мовив він. Потім згадав, що Ерик Вордл згадував про її погану англійську.— Типу... поліціант?

— А. Поліція.

— Ви ж тут були, так, коли загинула Лула Лендрі?

Донести до неї своє питання вдалося не з першого разу. Коли Лещинка зрозуміла, про що йдеться, вона погодилася відповісти на питання і говорила, розвішуючи одяг по місцях.

— Спочатку я завжди мию сходи,— сказала вона.— Міз Лендрі дуже голосно говорила з братом; він кричав, що вона дає своєму хлопцю забагато грошей. Вона сердита. Я прибирала другу квартиру. Порожня. Уже чиста. Швидко.

— Коли ви прибирали, там були Дерик і представник охоронної фірми?

— Дерик і хто?..

— Майстер, який перевіряв сигналізацію?

— Так, майстер і Дерик. Так.

Страйк почув голоси Робін і Вілсона з коридору, де залишив їх.

— Після прибирання ви заново вмикаєте сигналізацію, так?

— Вмикаю? Так,— відповіла вона.— Один-дев'ять-шість-шість, як на вході. Дерик сказав.

— Він повідомив вам код перед тим, як пішов з... майстром?

Знову ідею вийшло донести не з першої спроби, а коли Лещинка зрозуміла, то занепокоїлася.

— Так, я уже казала. Один-дев'ять-шість-шість.

— Отже, ви закінчили прибирати і ввімкнули сигналізацію?

— Ввімкнула, так.

— А можете його описати? Ну, майстра?

— Описати? Його? — вона дуже мило нахмурилася, зморщила носика і знизала плечима.— Я не бачила обличчя. Але синій — весь синій...— додала вона і рукою, вільною від чохла із сукнями, широким жестом обвела себе всю.

— Комбінезон? — уточнив Страйк, але вона не зрозуміла цього слова.— Добре, а потім ви де прибирали?

— У першій,— відповіла Лещинка, повертаючись до розвішування одягу і вирівнювання вішалок.— Мила великі вікна. Міз Бестигі говорила по телефону. Сердита. Сумна. Казала, більше не хоче брехні.

— Більше не хоче брехні? — перепитав Страйк.

Лещинка кивнула і звелася навшпиньки, щоб повісити довгу сукню.

— Ви почули,— чітко повторив він,— як вона каже по телефону, що більше не хоче брехні?

Лещинка знову кивнула зі спокійним, безневинним виразом обличчя.

— Потім вона бачила мене і кричала: "Іди звідси, іди!"

— Правда?

Лещинка, кивнувши, розвішувала собі одяг далі.

— А де був містер Бестигі?

— Не там.

— Ви знаєте, з ким вона розмовляла? По телефону?

— Ні...— Й одразу додала з хитруватим виглядом: — З жінкою.

— З жінкою? Звідки ви знаєте?

— Кричала по телефону. Я чула жінку.

— То була сварка? Суперечка? Вони кричали одна на одну, голосно, так?

Страйк відчував, що уже говорить абсурдною, надто ретельною мовою англійця, якому бракує слів. Лещинка знову кивнула і відчинила шухляду, шукаючи, куди покласти ремінь.

Знайшовши місце і згорнувши ремінь равликом, вона встала і пішла до спальні. Страйк рушив слідом.

Поки Лещинка заправляла ліжко і прибирала на тумбочках, він дізнався, що у той день у квартирі Лули Лендрі вона прибирала в останню чергу, коли модель поїхала до матері.

Нічого дивного дівчина не помітила, не бачила жодних блакитних папірців — з текстом чи без. Коли вона закінчила, на стійку принесли сумочки від Гі Соме і речі для Ді[^] ^{^ак}Ц й останнім, що вона зробила в той день на роботі, була доставка речей для Лули й Макка у відповідні квартири.

— І після того, як ви занесли речі, то ввімкнули сигналізацію?

— Ввімкнула, так.

— У Лули?

— Так.

— І один-дев'ять-шість-шість у другій квартирі?

— Так.

— Ви пам'ятаєте, які речі відносили до квартири Дібі Макка?

Деякі речі Лещинці довелося описувати жестами, але вона змогла пояснити, що пам'ятає дві кофти, ремінь, капелюха, рукавички і (тут вона покрutila пальцями біля зап'ястків) запонки.

Склавши ці предмети у відкриту частину гардеробної,— щоб Макк точно помітив,— вона увімкнула сигналізацію і пішла додому.

Подякувавши дівчині, Страйк трохи затримався, щоб ще подивитися на її сідниці у тісних джинсах, поки Лещинка розрівнювала покривало, а тоді приєднався до Робін і Вілсона у коридорі.

Поки піднімалися на останній поверх, Страйк уточнив розказане Лещинкою у Вілсона, і той підтвердив, що попросив майстра поставити «1966», як на вході.

— Просто обрав такий номер, який Лещинці легко буде запам'ятати,— такий самий, як на вході. Макк міг спокійно змінити його, якби схотів.

— Пам'ятаєш того майстра з охоронної фірми?

— Зовсім новий хлопець. Волосся ось по сюди,— Вілсон показав на низ шиї.

— Білий?

— Так, білий. На вигляд навіть не схоже, що вже голиться.

Й ось вони дійшли до дверей третьої квартири, де колись мешкала Лула Лендрі. Робін відчула, що тремтить — від страху, від збудження, коли Вілсон відчинив треті акуратні білі двері зі скляним вічком завбільшки з кулю.

Квартира на верхньому поверсі архітектурно відрізнялася від двох попередніх — менша, але ніби просторіша. Нещодавно її переробили, оформивши у бежевих і брунатних тонах. Її Соме казав Страйкові, що колишня зіркова власниця квартири любила яскраві кольори; але тепер помешкання було безлике, мов номер дорогого готелю. Страйк мовчки пішов до вітальні.

Тут ковролін був не пухнасто-вовняний, як у квартирі Бестигі, а з цупкого джуту пісочного кольору. Страйк провів по ньому п'ятою;

слідів не лишалося.

— Тут було це покриття, коли в квартирі мешкала Лула Лендрі?

— Так. Вона сама його обирала. Майже нове, тому його не міняли.

Замість трьох високих вікон з окремими маленькими балконами, як у квартирах на нижніх поверхах, пентгауз міг похвалитися подвійними дверима, які виводили на один великий балкон. Страйк відчинив ці двері й вийшов назовні. Робін неприємно було на нього дивитися в цю мить; вона кинула погляд на незворушне обличчя Вілсона, а тоді відвернулася до чорно-білих диванних подушок, стараючись не думати про те, що сталося тут три місяці тому.

Страйк дивився вниз, на вулицю, і Робін здивувалася б, якби дізналася, що його думки не такі уже холодні й відсторонені.

Він уявляв людину, що повністю втратила самоконтроль, людину, що мчить на Лендрі, таку витончену і красиву в одязі, який обрала для зустрічі з довгоочікуваним гостем; уявляв, як убивця, що втратив голову від шалу, тягне і штовхає Лулу, а тоді зі звірячою силою затятого маніяка скидає вниз. Ті лічені секунди, поки вона падала назустріч асфальту, прихованому під оманливо м'якою сніговою ковдрою, мабуть, тривали цілу вічність.

Лула вимахувала руками, намагаючись ухопитися за безжальне порожнє повітря; а потім — без вибачень, без пояснень, без прохань, без будь-яких привілеїв, дозволених людині, що отримує звістку про свій неминучий кінець, вона розбилася об дорогу.

Мерці здатні говорити тільки вустами тих, хто зостався жити, та ще мовою знаків, що їх вони лишають по собі. Страйк бачив живу жінку у словах, з якими вона зверталася до друзів; чув її голос у прикладеному до вуха телефоні; але тепер, поглядаючи на останній краєвид, який вона бачила за життя, він відчував до неї дивну близькість. Правда повільно проступала серед маси розрізнених деталей. Тепер він потребував тільки доказів.

Він стояв на балконі, коли задзвонив телефон. На екрані висвітилися ім'я і номер Джона Бристоу; Страйк узяв слухавку.

— Добридень, Джоне, дякую, що набрали.

— Без проблем. Є новини? — спитав юрист.

— Можливо. Один фахівець подивився Лулин ноутбук і виявив, що по її смерті з нього видалили папку з фотографіями. Щось знаєте про це?

Відповіддю йому стала майже повна тиша. Страйк знав, що зв'язок не перервався, лише з того, що з боку Бристоу долинали якісь фонові звуки.

Нарешті юрист спитав зміненим голосом:

— Видалили фото після Лулиної смерті?

— Так каже фахівець.

На очах Страйка на вулицю повільно в'їхала машина і зупинилася посередині. З машини вийшла жінка, горнучись у хутро.

— Я... вибачте,— промовив явно приголомшений Бристоу.— Я... я в шоці. Може, то поліція видалила папку?

— Коли вам віддали ноутбук?

— О... десь у лютому. Здається, на початку лютого.

— Папку видалили сімнадцятого березня.

— Але... але це безглуздя якесь! Ніхто не знав пароллю.

— Вочевидь, хтось знав. Ви казали, поліція повідомила його вашій матері.

— Мама точно не видаляла б...

— Я не кажу, що вона їх видалила. Є варіант, що вона могла лишити ноутбук ввімкненим. Чи сказати комусь пароль...

Страйк подумав, що Бристоу, мабуть, у себе в офісі. Чулися фонові голоси, жіночий сміх десь удалині.

— Гадаю, що це можливо,— повільно вимовив Бристоу.— Але хто міг видалити фотографії? Хіба що... але Боже, це жахливо...

— Що саме?

— Ви ж не думаєте, що їх могла забрати котрась із медсестер? Щоб продати газети? Але страшно уявити, щоб медсестра...

— Фахівець каже, що їх саме видалили; про крадіжку чи копіювання не йдеться. Але ваша правда — статися могло що завгодно.

— Але хто б ще... ну, тобто мені дуже неприємно думати, що це могла зробити медсестра, але хто ще? Відколи поліція повернула нам ноутбук, він був у маминій квартирі.

— Джоне, а ви всіх знаєте, хто протягом останніх трьох місяців заходив до вашої матері?

— Гадаю, що так. Ну, тобто я не можу бути цілком упевнений, це зрозуміло...

— Не можете. І в цьому головна складність.

— Але нащо комусь узагалі це робити?

— У мене є думки про можливі причини. Було б дуже корисно, якби ви розпитали про це свою мати. Спитайте, чи вмикала вона ноутбук у середині березня. Чи цікавився ним хтось із її гостей.

— Я... я спробую,— голос Бристоу звучав дуже збентежено, майже сльозливо.— Але вона зараз дуже, дуже слабка.

— Дуже співчуваю,— офіційним тоном відповів Страйк.— Скоро зв'яжуся з вами. Бувайте.

Він зайшов у кімнату, зачинив двері на балкон і розвернувся до Вілсона.

— Дерикю, можеш мені показати, як ти обшукував квартиру?

Вілсон на мить замислився, а тоді відповів:

— Спершу я зайшов сюди. Роззирнувся, побачив, що двері відчинені. Я їх не чіпав. Тоді,— він поманив Страйка і Робін за собою, — я зазирнув сюди...

Робін, яка йшла слідом за двома чоловіками, відзначила, як змінилася манера, у якій Страйк спілкувався з охоронцем. Він ставив прості питання, зосереджувався на відчуттях Вілсона, на речах, яких той торкався, на тому, що він бачив і чув, коли йшов по квартирі.

Під керівництвом Страйка мова Вілсонового тіла почала змінюватися. Він почав грати: показував, як торкався дверних клямок, як зазирає у кімнати, як швидко роззирався.

Ідучи до єдиної спальні, він зробив це ніби у сповільненій зйомці, осяяний софітами безроздільної уваги з боку Страйка; упав навколішки, демонструючи, як зазирає під ліжку, за натяком Страйка пригадав, що під ногами у нього тоді знайшлася зім'ята сукня; з зосередженим обличчям він повів Страйка й Робін до ванної кімнати і показав, як підбігає до дверей і зазирає всередину, а тоді біжка повертається до вхідних дверей (тут він улаштував цілу пантоміму, на ходу активно вимахуючи руками).

— А тоді,— сказав Страйк, відчиняючи двері й жестом запрошуючи Вілсона,— ти вийшов...

— Я вийшов,— погодився Вілсон своїм низьким голосом,— і натиснув кнопку виклику ліфта...

Він зобразив, що робить це, тоді показав, як нетерпляче штовхнув двері й зазирнув усередину.

— Нічого — і тоді я побіг назад униз.

— Що ти чуєш зараз? — спитав Страйк, ідучи слідом за ним; вони

зовсім не звертали уваги на Робін, яка зачинила за ними двері квартири.

— Дуже далеко кричать Бестигі... Тоді я завертаю за риг і...

Вілсон завмер посеред сходів. Страйк, неначе очікував на щось таке, теж зупинився; Робін врізалася у нього, почала зниклово вибачатися, але він підняв руку, закликаючи її мовчати — так ніби (подумала Робін) Вілсон був у трансі.

— І я посковзнувся,— мовив Вілсон. Його голос звучав вражено.— Я й забув. Я посковзнувся. Ось тут. Упав — сів на дупу. Тут була вода. Ось тут. Краплі води. Просто ось тут.

Він указував на сходи.

— Краплі води,— повторив Страйк.

— Так.

— Не сніг.

— Ні.

— Не мокрі сліди.

— Краплі. Великі краплини. Отут. У мене нога поїхала, і я посковзнувся. А тоді підхопився і побіг.

— Ти казав про це поліції?

— Ні. Забув. Тільки зараз згадав. А тоді взяв і забув.

Деталь, яка весь цей час непокоїла Страйка, нарешті набула сенсу. Він дуже вдоволено зітхнув і широко всміхнувся. Робін і Вілсон з подивом дивилися на нього.

Тягнулися вихідні — теплі й порожні. Страйк знову сидів перед відчиненим вікном, кутив і споглядав людські орди на Денмарк-стріт; розгорнутий звіт по справі лежав у нього на колінах, поліційна папка — на столі. Страйк складав перелік деталей, які ще потребували уточнення, і просіював інформацію, яку вже мав.

Якийсь час він роздивлявся фотографію фасаду будинку номер 18, яким той був на ранок по смерті Лули. Між тим, який вигляд фасад мав тоді, й тим, який він був зараз, існувала невелика, але важлива для Страйка відмінність. Час до часу він сідав за комп'ютер; один раз — щоб знайти агента, який представляє Дібі Макка; потім — подивитися ціни на акції «Албрису». Під рукою Страйк мав нотатник, списаний щільним гострим почерком: скорочені речення, питання. Коли задзвонив мобільний, він приклав телефон до вуха, не подивившись, хто дзвонить.

— А, містер Страйк,— промовив голос Пітера Гіллеспая.— Як добре, що ви взяли слухавку.

— О, добридень, Пітере,— сказав Страйк.— Ви тепер і на вихідні працюєте?

— Дехто з нас не має вибору, крім як на вихідні працювати. У будні ви не відповідаєте на мої дзвінки.

— Я був зайнятий. Багато роботи.

— Он як. Чи це означає, що ви скоро заплатите?

— Сподіваюся.

— Сподівається?

— Так,— відповів Страйк.— Отримаю змогу віддати гроші найближчими тижнями.

— Містере Страйк, ваше ставлення мене вражає. Ви зголосилися виплачувати позику містеру Рокбі щомісячно, а самі відстаєте аж на...

— Я не можу платити, не маючи грошей. Як трохи почекаєте, поверну все. Можливо, за один раз.

— Боюся, що цього недосить. Якщо ви не внесете гроші вчасно...

— Гіллеспая,— сказав Страйк, вдивляючись у синє небо за вікном, — ми обоє знаємо, що старий Джонні не позиватиметься до свого сина — одноногого героя війни — через гроші, на які його дворецький навіть

солі для ванни не купить. Я поверну йому гроші з відсотками протягом кількох наступних місяців, і він може захвати їх собі в дупу і підпалити, коли схоче. Так йому й перекажіть, і годі вже мене смикати.

Страйк повісив слухавку, з цікавістю відзначивши, що не втратив самовладання і що настрої не дуже й зіпсувався.

Він працював, сидячи на стільці (який уже вважав стільцем Робін), до пізньої ночі. Нарешті тричі підкреслив слова «готель „Малмезон“, Оксфорд» та обвів ім'я: «Дж. П. Аджимен».

Країна наближалася до дня виборів. У неділю вранці Страйк увімкнув портативний телевізор і продивився добірку невдалих висловлювань кандидатів, спростування та критику обіцянок. У новинах панувала безрадісність. Національний борг зріс так, що й не досягнути. Незалежно від особи переможця скорочення коштів неминуче — серйозне й дошкульне; іноді партійні лідери зі своїми словесними хитромудростями нагадували Страйкові хірургів, які обережно

казали йому, що будуть «певні незручності»,— нагадували людей, які ніколи не відчують на своїй шкурі біль, якого завдають іншій людині.

У понеділок вранці Страйк вирушив до Каннінг-Тауна, де мав зустрітися з Марлен Гігсон, біологічною матір'ю Лули Лендрі. Влаштувати цю розмову було нелегко. Секретарка Бристоу — Елісон — по телефону передала Робін номер Марлен Гігсон, а тоді вже їй зателефонував сам Страйк.

Жінка була явно розчарована тим, що незнайомиць на тому кінці лінії — не журналіст, але погодилася зустрітися з ним. Потім вона двічі дзвонила до офісу сама: спершу спитати, чи детектив компенсує їй витрати на проїзд у центр міста, на що відповідь була «ні»; далі — з великою образою — скасувати зустріч. У ході наступного Страйкового дзвінка вона не дуже охоче погодилася на зустріч у місцевому пабі; далі прийшло голосове повідомлення, де дратівливим тоном жінка скасувала і цю зустріч.

Страйк зателефонував утретє і сказав, що розслідування добігає кінця і скоро він передасть докази поліції, що, понад усякий сумнів, призведе до нового спалаху цікавості з боку громадськості. Власне, додав він, якщо Марлен Гігсон не може допомогти, то це вбереже її від нових розпитувань з боку преси. Марлен Гігсон негайно заявила, що має право розповісти все, що їй відомо, і Страйк погодився зустрітися з нею,

як вона пропонувала раніше, у пивному саду «Арсенал» у понеділок уранці.

Він доїхав до Каннінг-Тауна на поїзді. Звідси відкривався краєвид на Кенері-Ворф, чиї гладенькі футуристичні будівлі нагадували осяйні металеві цеглинки на обрії; як і обсяги національного боргу, їхні справжні розміри неможливо було досягнути з такої відстані. Та за кілька хвилин Страйк уже був настільки далеко від лискучо-костюмного ділового світу, наскільки можна уявити. Каннінг-Таун тулився між припортовими житловими кварталами, де у дизайнерських оселях мешкали фінансисти, і дихав бідністю та злиднями. Страйк давно був знайомий з цим районом — саме тут проживав давній друг, який поділився з ним відомостями про Бретта Фірні.

Залишивши Кенері-Ворф за спиною, Страйк пішов по Баркінг-роуд і проминув будівлю з написом «Умілі суки», до якого з подивом придивлявся, аж поки не збагнув, що хтось просто затер «р» і написав «с».

«Арсенал» розміщувався біля контори мережі ломбардів. Це був великий приземкуватий паб з білуватими стінами. Інтер'єр був поважний, утилітарний; хіба що кілька дерев'яних годинників на стіні теракотового кольору та шмат червоного ковроліну з преогидним орнаментом могли вважатися реверансом у бік такої фривольної штуки, як декор. Також тут було двійко більярдних столів, довгий шинквас і купа місця для того, щоб питці вільно підходили по свої замовлення. Нині, об одинадцятій ранку, в пабі не було людей, за винятком старого у кутку і життєрадісної дівчини за стійкою бару, яка називала свого єдиного клієнта на ім'я — «Джої» — і показала Страйку, як вийти у власне пивний сад.

Сад являв собою вкрай похмурий забетонований двір, де стояли сміттєві баки і самотній дерев'яний стіл. За столом сиділа на пластиковому білому стільці, схрестивши товсті ноги і тримаючи цигарку біля обличчя, жінка. Верхівку високої стіни прикрашав колючий дріт, у якому заплутався і лопотів під вітром пластиковий пакет. За стіною здіймався жовтий багатоквартирний дім; судячи з кількості балконів, жити там було тісно.

— Місіс Гітсон?

— Клич мене Марлен, любчику.

Жінка, ліниво усміхаючись, оглянула його з голови до ніг

значущим поглядом. На ній була тісна майка з рожевої лайкри, сіра кофта з каптуром, яка застібалася на змійку, й легінси, що відкривали голі сіро-білі щиколотки. На ногах — брудні в'єтнамки, на пальцях рук — розсип золотих каблучок; солом'яне волосся з відрослим на кілька сантиметрів каштановим корінням було зібране у хвіст брудною махровою резинкою.

— Вам щось замовити?

— Пінту «Карлінгу», якщо ти вже так наполягаєш.

Те, як вона розвернулася до нього всім тілом, як прибирала з опухлих очей солом'яні пасма волосся, навіть манера тримати цигарку — все було гротескно кокетливе. Можливо, вона просто не знала, як ще можна триматися з істотою чоловічою статі. У Страйка вона викликала водночас жалість і відразу.

— Шок? — почала розповідати Марлен Гігсон, коли Страйк приніс їм обом пиво і сів з нею за столик.— Можеш повторити, бо саме це я і відчула, вирішивши, що втратила її назавжди. Коли її забрали, мені серце краялося, але я віддавала малу в лучче життя. Я не мала сили зробити по-іншому. Я їй дала все, чого сама не мала. Я виросла в таких злиднях! У нас нічо' було. От нічо'.

Марлен відвернулася і затягнулася своїм «ротманзом»; коли вона стискала губи навколо цигарки, збиралися густі зморшки, і її рот нагадував котячий зад.

— І мій хлопець Дез її не любив. Ну, вона була не біла, так що він бачив, що то не його мала. З часом у них шкіра темнішає, бач, бо коли вона народилася, то була біла. Але я б її все рівно не віддала, якби могла їй дати лучче життя. Я собі думала: мала не буде за мною скучати, воно ж не тямить. Думала: от, я їй дала добрий початок, мо' як виросте, знайде мене. І моя мрія збулася,— оголосила Марлен з жахливим пафосом.— Вона мене знайшла. Зара' тобі скажу дивну штуку,— без усілякого переходу додала вона.— Мені один друг, ну, чоловік, сказав десь за тиждень до того, як вона мені подзвонила: а знаєш, на кого ти мені схожа? Отак і спитав. А я йому — та ну, а він мені — та точно! Очі такі самі, і брови!

Марлен з надією глянула на Страйка, який не знайшов у собі сили відповісти. Годі було уявити, що те обличчя, мов у Нефертиті, походило від цього червоно-сірого місива.

— То ти не бачив моїх хвото, як я була молода,— з тінню образи

сказала Марлен.— Але я кажу, я їй дала лучче життя, а вони її взяли й віддали тим гадам, вибачай на слові. Якби знала, не віддавала б — і їй так і сказала. Вона аж заплакала. Я б не віддавала її, лишила б у себе, нікому не віддала б. Ой так. Вона мені все розповіла, не могла тримати в собі. З татом, ну, з сером Алеком тим, вона нормально жила. Він наче нормальний був. А мамця — сука, хвора на голову. Ой так. Пігулки жерла й жерла. Ті багаті курви всі жеруть пігулки, нерви у них, бачте. Зі мною Лула змогла поговорити. То зв'язок, а то. Кривні узи! Не розірвеш.

Вона боялася, що та скажена сука щось зробить, коли визнає, що Лула знайшла свою справжню маму. Дуже переймалася — а що буде, коли про мене напише преса... але що вже, коли ти така знаменита, як ото вона була, то преса ж усе визнає, га? Але й брехуни вони там. Такого про мене набрехали, що я все думаю до суду подати.

Про що це я? Так, її мати. Я кажу Лулі: та чого ти, любонько, тобі без неї ж лучче. Хай біситься, коли не хоче, щоб ми бачилися. Але Лула добра дівчинка, вона і далі до неї ходила, бо відчувала обов'язок.

Але у неї все рівно було власне життя, вона робила все, що хотіла, га? Отой Еван, її любчик. Не, я їй казала, що мені він не дуже, — додала Марлен Гігсон, напускаючи на себе строгість.— Казала. Я по собі знаю, що з людиною роблять наркотики. Але мушу визнать, він милий хлопчик. Так, визнаю. Він до того жаху стосунку не має, то вже точно.

— Ви з ним знайомі? — спитав Страйк.

— Не, але Лула при мені йому дзвонила, я чула, як вони балакають. Така гарна пара. Не, про Евана я нічо' поганого сказати не можу. То доведено, що він тут ні до чого. Нічо' поганого про нього не скажу. Він не винен, доведено, тож хай його Бог береже. Я їй казала: та приведи його, я скажу, чи хороший,— але вона не приводила. Все він був зайнятий. Але хлопець гарний, хоч і зарослий,— додала Марлен.— На хвото видно.

— Вона розповідала вам про своїх сусідів?

— Про того Фреда Бестига? Казала мені про нього. Казала, він її в свої фільми кликав. Я їй кажу, а чого ні? Заплатить же. Ну не подобався їй, то й шо, ще мільйон їй зайвий буде?

Налиті кров'ю очі Марлен примружилися; вона ніби затуманилася, захоплена думками про суми настільки великі, що їй важко було й уявити їх, мов образ безкінечності. Самі розмови про них таїли в собі

силу грошей; у роті ніби проступав присмак багатства.

— А вона говорила щось про Гі Соме?

— О, Ги вона любила, він був до неї добрий. Хоч я сама люблю класичні речі. То не мій стиль.

Сліпучо-рожева лайкра майки, крізь яку проступали валики жиру над поясом легінсів, затріщала, коли Марлен потягнулася вперед і манірно струсила попіл з цигарки у попільничку.

— Вона казала, що він їй мов брат, а я кажу: брати — то добре, давай мо' разом пошукаємо моїх малих? Але їй то було нецікаво.

— Ваших малих?

— Ну, синів моїх, я ще дітей мала. Аж двох після неї: одного від Деза, потім ще другого. Їх теж забрала служба опіки, але я Лулі кажу: у тебе стіко грошей, ми їх знайдемо, тіки дай мені трішки, небагато, ну дві сотні, і я їх знайду, тишком-нишком, щоб преса нічо' не знала, сама розберуся, тебе не втягну. Але їй то було нецікаво,— повторила Марлен.

— Ви знаєте, де ваші сини?

— Та вони ше малі були, я не знаю, де вони зараз. У мене були проблеми. Не брехатиму — у мене було дуже кепське життя.

І Марлен розповіла йому про своє кепське життя, почавши дуже здалеку. Виходила бридка історія, повна буйних чоловіків, наркозалежності, невігластва, недбальства й злиднів, а ще тваринного інстинкту виживання, який змушував лишати дітей за бортом, бо для дітей потрібні були вміння, яких Марлен не набула.

— Тобто ви не знаєте, де ваші сини? — перепитав Страйк за двадцять хвилин.

— Та вже не знаю, де мені, бляха, знати? — відповіла Марлен, яка своєю розповіддю сама себе засмутила.— Та їй усе одно було нецікаво. Вона одного білого брата вже мала, га? Лула шукала чорних родичів. От кого їй насправді було треба.

— Вона питала про батька?

— Так, і я їй сказала все, що знала. Він був студент з Африки. Жив наді мною отам, теж на вулиці Баркінг-роуд, ще з двома такими самими. Тепер унизу книгарня. Був дуже гарний. Кілька разів помагав мені з покупками.

Зі слів Марлен Гігсон, то було респектабельне залищання, майже у вікторіанському дусі; за перші місяці знайомства вони з африканським

студентом ніби навіть і за руки не трималися.

— А тоді — він же стільки мені помагав — я його і запросила до себе. Ну, віддячити. Я, знаєш, упереджень не маю. Мені всі однакові. Ходи чаю випити, кажу йому. А тоді,— провадила Марлен, і з-поміж чайних чашок і серветок вигулькнула жорстока реальність,— я завагітніла.

— Ви йому сказали?

— Та сказала, і він такий: ой, я помагатиму, ой, така відповідальність, і те, і се. А далі почалися канікули. Він сказав, що повернеться,— презирливо додала Марлен.— І слід за ним прохолов. Усі вони однакові. І що мені було робити — їхати в Африку його ловити? Та й мені було все рівно. Серце мені не боліло за ним, я вже з Дезом зустрічалася. Йому все рівно було, що я вагітна. Джо поїхав собі, а я стала жити з Дезом.

— Джо?

— А так його звали. Джо.

Марлен це сказала дуже упевнено, але Страйк подумав, що вона могла вже стільки разів про це брехати, що виходило автоматично.

— А прізвище яке?

— А шоб я пам'ятала. Ти точно як вона. То було двадцять років тому. Мумумба,— й оком не зморгнувши, додала Марлен Гігсон.— Шось таке.

— Часом не Аджимен?

— Не.

— Не Овусу?

— Та я кажу,— агресивно відповіла вона,— Мумумба його звали. Чи як там.

— Не Макдональд? Не Вілсон?

— Ти шо, знущаєшся? Які тобі Макдональди й Вілсони в Африці?

Страйк дійшов висновку, що прізвища в часи її знайомства з африканським студентом ніхто не називав.

— Отже, він був студентом. А де вчився?

— В коледжі,— відповіла Марлен.

— А в якому, не пам'ятаєте?

— Та звідки мені знати? Не пригостиш папіроскою? — додала вона набагато приязнішим тоном.

— Так, будь ласка.

Марлен підкурила цигарку від власної пластикової запальнички, з ентузіазмом затягнулася, а тоді сказала, задобрена безкоштовним тютюном:

— Там музей якийсь був, чи шо. При музеї коледж.

— Коледж при музеї?

— Так, бо я пам'ятаю, що він запрошував мене: «Завітай у вільний час зі мною до музею».

Мову африканського студента вона зобразила так, ніби то говорив англієць з вищих прошарків суспільства.

З презирливої усмішки Страйк зрозумів, що таке дозвілля Марлен вважала смішним і абсурдним.

— Не пам'ятаєте, який то був музей?

— Та... Музей Англії чи як там його,— відповіла вона, а тоді роздратовано додала: — От ти точно як вона. З якого дива я маю це все пам'ятати через стільки років?

— І коли він поїхав до себе, більше ви не бачилися?

— Не,— відповіла вона.— Я й не чекала...— Відпивши пива, вона додала: — Та він вмер уже.

— Чому ви так кажете?

— Так то Африка, не? — пояснила Марлен.— Може, його застрелили. Чи від голоду вмер. Там шо хочеш може бути. Ніби ти не знаєш.

Страйк і справді знав. Він пам'ятав натовпи на вулицях Найробі; вид з повітря на дощовий ліс в Анголі, туман над верхівками дерев, неймовірну красу, коли гвинтокрил розвернувся до водоспаду на зеленому гірському схилі; жінку з маса-їв, яка сиділа на коробці з немовлям біля грудей, поки Страйк розпитував її про вірогідне згвалтування, а поруч Трейсі знімала розмову на камеру.

— Ви не знаєте, Лула намагалася розшукати батька?

— Та намагалася,— байдужо відповіла Марлен.

— Як?

— Дивилася архіви коледжу.

— Але ж ви не пам'ятаєте, де він учився...

— Та я не знаю, вона там ніби щось знайшла, але його самого не знайшла. Мо' я його ім'я неправильно пам'ятаю, не знаю. Вона про те все питала, питала; і який він був із себе, і де учився. Я їй кажу — високий, худючий був, і подякуй, шо в тебе мої вуха, бо ти б моделлю

не працювала, якби мала такі слонячі локатори, як ото в нього.

— Лула нічого не казала вам про своїх друзів?

— Та вже казала. Ота чорна курва Ракель чи як там її. Піла з Лули кров як могла. Добре влаштувалася, паскуда.

І одяг їй, і прикраси, і не знаю що. Я одного разу сказала Лулі, що мені би пальто нове, але я нічо' не вимагала. А та Ракель попросити не забувала.

Вона, пирхнувши, допила пиво.

— А ви самі знайомі з Рошель?

— А, он як її звати. Один раз бачила. Вона приїхала на клятій машині з водієм, щоб забрати Лулу. Сиділа вся така пані на задньому сидінні та шкірилася на мене. Певно, скучить тепер за таким життям. Такій тіко дай поли вчепитися. І ще була ота К'яра Портер,— виплюнула Марлен зі ще запеклішою злістю,— спала з Лулиним любчиком у ту ніч, коли Лула померла. Курва препаскудна.

— Ви знайомі з К'ярою Портер?

— Та я в газеті прочитала. Він пішов до неї, хіба не, той Еван? Коли посварився з Лулою. До К'яри пішов. Ну хіба не курва?

З того, що казала Марлен, ставало очевидним, що біологічну матір Лула тримала подалі від друзів. Окрім побіжного знайомства з Рошель, Марлен черпала свої уявлення й висновки про Лулине оточення з повідомлень у пресі, які жадібно прочитувала.

Страйк приніс ще пива і вислухав оповідь про жах і шок Марлен, коли вона почула (від сусідки, яка забігла розповісти новини раноранці восьмого числа), що її дочка упала з балкона і розбилася на смерть. Обережно поставлені питання виявили, що Марлен востаннє бачилася з Лулою за два місяці до смерті. Далі Страйк прослухав діатрибу прийомній Лулиній родині й тому, як вони повелися після Лулиної смерті.

— І бачити мене не хтіли, особливо той дядько паскудний. Знаєш його, га? Тоні Лендрі того, грець би його хопив? Я їм подзвонила спитати про похорон, а у відповідь — погрози. Ой так. Погрози! Я йому кажу: я її мама! А він мені: не, не мама, її мама — та ненормальна сука леді Бристоу. Ото, кажу, смішно, бо я добре пам'ятаю, як вона у мене з потки вилізла. Вибачайте за таку грубість, але то правда. А він мені сказав, що від мене один клопіт, що я все пресі патякаю. А вони самі мене знайшли! — з люттю додала вона і тицьнула пальцем у бік

сусіднього будинку.— Преса сама до мене прийшла. Звісно, що я розказала, як це все бачу. Бо у мене своя думка. Я скандалу не хтіла, то ж похорон, не хтіла нічо' поганого, але як це можна — мене відштовхувати геть? Я прийшла і сиділа там у задньому ряду. Бачила там ту гидку Рошель — дивилася на мене, мов я їй болото під ногами. Але ніхто мене не спинив. Вони, та клята родина, своє отримали. А я не отримала нічо'. От нічо'. А Лула хтіла, щоб отримала, це я точно знаю. Вона мені точно щось залишила б. Та ні,— додала Марлен, зображаючи велику гідність,— грошей мені не треба. Гроші мене не цікавлять. Мою дитинку нічо' не замінить, навіть двадцять мільйонів.

— Але ти повір,— додала вона,— що якби Лула дізналася, що я не отримала нічо', вона б розсердилася. Стіки грошей, а я ото жебраю; люди не вірять, коли я кажу, що нічо' не маю. Мені за квартиру нема чим платить, а донька по собі мільйони залишила. Але ось воно як. Отак багаті й багатіють, га? Воно їм і не треба було, але від грошків не відмовилися. Не знаю, як той Лендрі спить уночі, хоч то його діло.

— Лула казала, що хоче щось вам залишити? Згадувала про заповіт?

Марлен одразу підбралася, занюхавши надію.

— Ой так, вона казала, що про мене подбає, так. Казала, що я не жебратиму. Думаєш, мені комусь треба про це сказати? Шоб знали?

— Не думаю, що це щось змінить, якщо тільки Лула не лишила заповіту, в якому згадує вас,— відповів Страйк.

Обличчя Марлен знову спохмурніло.

— Мабуть, знищили його, вилупки паскудні. Вони на те здатні. То такі люди. Без того дядька там нічо' не обходиться.

— Вибачте, що він вам не передзвонив,— казала Робін у слухавку за сім миль звідти, в офісі.— Містер Страйк наразі страшенно зайнятий. Скажіть мені ім'я і номер, і я постараюся влаштувати так, щоб він зателефонував вам удень.

— О, це анітрохи не потрібно,— відповіла жінка. Вона мала приємний, культурний голос із легенькою хрипливатістю, яка ніби натякала, що сміх у жінки принагідний і зухвалий.— Мені не те щоб дуже треба з ним поговорити. Можете просто записати йому повідомлення від мене? Хочу його всього-на-всього попередити. Боже, це так ніяково... я б сама такий спосіб не обрала... Але хай там що. Перекажіть, будь ласка, що телефонувала Шарлотта Кемпбелл і що я заручена з Яго Россом. Не хотіла б, щоб він це почув від когось іншого чи прочитав у пресі. Батьки Яго помістили оголошення у клятву «Таймз». Жах.

— О. Гарзд,— відповіла Робін, у якої раптом заціпеніли і думки, і ручка у руці.

— Дуже вам дякую, Робін — ви ж так назвалися? Дуже дякую. Бувайте.

І Шарлотта перша поклатла слухавку. Робін опустила трубку на телефон дуже повільно, відчуваючи сильне збентеження. Вона не хотіла переказувати такі новини. У посланця, звісно, не стріляють, але вона розуміла, що цим завдасть удару Страйковому бажанню тримати своє приватне життя при собі й уникати таких тем, як коробки з речами, розкладачка чи упаковки від вечері у смітнику зранку.

Робін обміркувала варіанти. Можна просто забути про повідомлення; нехай подзвонить Шарлотті сам, і та хай сама робить свою брудну справу (як бачила це Робін). Але що коли Страйк відмовиться дзвонити, а потім хтось йому скаже про заручини? Робін не могла знати, чи не мають Страйк і його колишня (подруга? наречена? дружина?) легіонів спільних друзів. Якщо вони з Метью колись розійдуться і він заручиться з іншою (в Робін аж усе перевернулося всередині на саму думку про таке), це стосуватиметься всіх її близьких друзів і рідних, усі наввипередки кинуться їй казати, а їй, вирішила Робін, хотілося б отримати таку звістку максимально приватно й тихо.

Коли за годину вона почула, як Страйк піднімається сходами і

розмовляє по мобільному — явно у доброму гуморі, Робін відчула, як у животі поколює від паніки, ніби на іспиті. Коли Страйк відчинив скляні двері, й Робін побачила, що він не по мобільному говорить, а неголосно читає реп, їй стало ще гірше.

— «К бісу ліки і Джогарі...» — продекламував Страйк, тримаючи у руках коробку з електровентилятором.— Добридень.

— Доброго дня.

— Подумав, що нам це буде до речі. Тут доволі задушливо.

— Так, вентилятор — це добре.

— Почув у крамниці пісню Дібі Макка,— повідомив Страйк, ставлячи коробку у куток і знімаючи куртку.— «Там щось, там щось „ферарі“, к бісу ліки і Джогарі». Хто цей Джогарі? Якийсь інший репер, з яким у Дібі сварка, як гадаєте?

— Ні,— відповіла Робін, анітрохи не рада його доброму гумору.— Це з психології. Вікно Джогарі. Йдеться про те, наскільки добре ми знаємо себе самі й наскільки добре нас знають інші люди.

Страйк не доніс куртку до вішака і здивовано глянув на неї.

— Тільки не кажіть, що і це в журналі прочитали.

— Ні, я вивчала психологію в університеті. Але покинула.

Робін спало на думку, що таким чином — розповівши про одну зі своїх власних поразок — вона ніби зрівняє шанси перед тим, як повідомить погану новину.

— Ви покинули університет? — він здавався напрочуд зацікавленим.— Оце так збіг. Я теж. Тож чому «к бісу Джогарі»?

— У тюрмі Дібі Макк проходив терапію. Він зацікавився, почав багато читати про психологію. Я це знаю з газет,— додала вона.

— Та ви просто джерело корисної інформації.

У Робін знову різко упало серце.

— Поки вас не було, дзвонили. Шарлотта Кемпбелл.

Він швидко звів очі, насупився.

— Попросила мене переказати вам повідомлення,— Робін відвела очі, затримавши погляд десь біля Страйкового вуха,— що вона заручена з Яго Россом.

Мимоволі її погляд повернувся до його обличчя, і Робін аж захолола.

Одним з перших і найбільш яскравих дитячих спогадів Робін стало приспання їхнього собаки. Вона була надто маленька, щоб зрозуміти,

про що говорить тато; існування Бруно, улюбленця-лабрадора її найстаршого брата, було константою. Збентежена урочистою серйозністю батьків, вона звернулася по пояснення до Стівена — і втратила відчуття безпеки, по вперше за своє коротке життя побачила, як з його веселого личка зникає щасливий вираз, як біліють губи і відпадає щелепа. У тиші, яка передувала його стражденному зойку, до неї озвалося небуття, і сама Робін потім

ридала невтішно — не за Бруно, а за непозбувним братовим горем.

Страйк відповів не відразу. Потім сказав з відчутним зусиллям:

— А. Дякую.

Після чого пішов до кабінету і зачинив двері.

Робін сіла за свій стіл, почувуючись катом. Не виходило взятися до жодної справи. Вона подумала, що можна постукати у двері й запропонувати чаю, але передумала. П'ять хвилин вона нервово наводила лад на столі, поглядаючи на замкнені двері кабінету, аж ось вони відчинилися, і Робін похапцем вдала, ніби щось друкує.

— Робін, я піду прогуляюся,— сказав Страйк.

— Гарзд.

— Якщо до п'ятої не повернуся, замикайте офіс.

— Так, звісно.

— До зустрічі завтра.

Страйк узяв куртку і вийшов упевненим кроком, який Робін не обдурив.

Дорожні роботи розповзлися, мов лишай; щодня хаос простягався далі разом з тимчасовими спорудами, які мали захистити пішоходів і дати їм змогу пройти крізь руїну.

Страйк того навіть не помічав. Він автоматично ступав хисткими дерев'яними помостами в бік «Тоттенгему» — місця, яке пов'язував з утечею, з прихистком.

Як і в «Арсеналі», тут був лише один відвідувач — старий біля самих дверей. Страйк купив пінту темного і сів на один з диванів червоної шкіри під стіною, поруч з вікторіанською дивою, що розкидала троянди,— чарівна, нерозумна, проста. Пиво він пив так, мов то були ліки: без задоволення, зацікавлений лише в результаті.

Яго Росс. Мабуть, вона підтримувала з ним контакт, спілкувалася, коли вони ще жили разом. Навіть Шарлотта, з її гіпнотичною владою над чоловіками, з дивовижними талантами, не могла відновити

знайомство так, щоб за три тижні довести справу до заручин. Вона таємно зустрічалася з Россом, при тому присягаючись у невмирущому коханні до Страйка.

Тепер усе поставало в іншому світлі: приголомшлива новина, яку вона жбурнула у нього за місяць до розриву, відмова надати докази, незрозуміла дата, несподіване закінчення.

Яго Росс уже був одружений. Мав дітей; Шарлотта від когось чула, що він пиячить. Разом зі Страйком вона сміялася, що так щасливо уникнула цього багато років тому; виказувала співчуття до його дружини.

Страйк купив другу пінту, тоді третю. Він хотів потопити імпульси, що спалахували, мов електричні розряди: бажання розшукати її, накричати, влаштувати бучу, зламати Яго Россу щелепу.

В «Арсеналі» він не їв, не їв і після того; він давно уже не випивав стільки спиртного за один прийом. Ще не минула година безперервного, самотнього й цілеспрямованого споживання пива, а він уже був п'яний як чіп.

Коли за його столиком з'явилася тонка бліда постать, Страйк спершу повідомив їй, ледь рухаючи язиком, що вона помилилася столом і чоловіком.

— Ні,— твердо відповіла Робін.— Я просто теж хочу випити, гаразд?

І лишила його непевно вдивлятися в сумочку, яку поклала на стілець. Сумочка була приємно знайома, коричнева, трохи потерта. Зазвичай вона висіла на гачку в офісі. Страйк дружньо їй усміхнувся і випив з нею.

З-за шинквасу бармен, молодий і боязкий, сказав до Робін:

— Досить уже з нього.

— То не моя провина,— відповіла та.

Вона шукала Страйка у «Хвацькому лісі» поруч з офісом, у «Моллі Моґз», у «Солі життя» і в «Кембриджі».

«Тоттенгем» був останнім з пабів, у які вона мала намір зайти.

— Ацтаке? — спитав Страйк, коли вона повернулася за стіл.

— Нічого такого,— відповіла Робін, відпиваючи від своєї півпінти світлого.— Просто хотіла пересвідчитися, що з вами все нормально.

— Мені нрмально,— відповів Страйк і повторив, намагаючись чіткіше донести думку: — Змною нрмально. Все.

— От і добре.

— Св... свткую заручини свої н-нареченої,— пояснив Страйк і підняв неслухняною рукою одинадцятку пінту. — Їй не треба було взгалі його кдати. Взгалі,— повторив він голосно й чітко,— кдати Всокошновного Яго Росса. Він видатна *срака!*

Останнє слово він майже прокричав. У пабі вже було більше людей, ніж тоді, коли Страйк тільки зайшов, і вони його почули. Люди поглядали на нього сторожко ще до того, як він почав кричати. Страйкова статура, опущені повіки, войовничий вигляд — усе це створило навколо нього невеличку зону відчуження; йдучи до вбиральні, люди обходили його столик так, ніби той утричі більший, ніж насправді.

— Може, прогуляємося? — запропонувала Робін.— Поїмо?

— А знаєш що? — сказав Страйк, нахилиючись уперед і мало не перекидаючи ліктем пиво.— Знаєш що, Робін?

— Що? — спитала вона, перехоплюючи пиво. Їй раптом нестерпно захотілося захихотіти. Інші відвідувачі пабу дивилися на них.

— Ти дуже хороша дівчина,— повідомив Страйк.— Дуже. Дуже хороша людина. Я помітив,— поважно кивнув він.— Так. Помітив.

— Дякую,— відповіла Робін усміхнено, стараючись не засміятися.

Страйк відкинувся назад, заплющив очі й мовив:

— Вибач. Я п-п'яний.

— Так.

— Я тепер стіки не п-п'ю.

— Авжеж.

— Нічо' не їв.

— То, може, ходімо поїмо?

— Так, хдімо,— погодився він, не розплющуючи очей.— Вона мені сказала, що вагітна.

— О,— сумно озвалася Робін.

— Так. Сказала. А потім сказала, що все. То був не мій. По датах н... не виходило.

Робін мовчала. Їй не хотілося, щоб Страйк пам'ятав, що все це розповів їй. Він розплющив очі.

— Вона його кинула заради мене, а тепер кинула його... ні... мене заради нього...

— Мені дуже прикро.

— ...мне заради нього. Чго прикро. Ти х... хроша.

Страйк дістав з кишені цигарки і вклав одну в рот.

— Тут не можна курити,— м'яко нагадала Робін, але бармен, який тільки й чекав на привід, з напруженим виглядом уже біг до них.

— Курити надворі,— голосно сказав він до Страйка.

Страйк каламутними, здивованими очима вдивився у хлопця.

— Все гаразд,— сказала бармену Робін і взяла сумочку.— Корморане, ходімо.

Той піднявся — великий, потворний, хитаючись виборсався з тісного простору за столиком і люто глянув на бармена — і Робін не могла винуватити хлопця за те, що той відступив на крок.

— Не треба,— сказав йому Страйк,— кричати. Не треба. Г... грубо це.

— Так, Корморане, ходімо,— сказала Робін, відсуваючись, щоб він міг пройти.

— Скунду, Робін,— відповів Страйк, піднімаючи велику руку.— 'Дну скундочку.

— О Боже,— тихенько зітхнула Робін.

— Б... бокс знаєш? — поцікавився Страйк у переляканого бармена.

— Корморане, ходімо.

— А я боксував. У армії, друже.

Від шинкваса озвався якийсь дотепник:

— А я б позмагався!

— Корморане, та ходімо вже,— повторила Робін. Вона взяла його за руку, і на її полегшення й подив, Страйк покірно пішов слідом. Відчуття було, ніби вона веде ваговоза клай-десдальської породи з дядькової ферми.

Опинившись на свіжому повітрі, Страйк оперся на раму одного з вікон «Тоттенгему» і спробував запалити цигарку — безуспішно; врешті-решт клацати запальничкою довелося Робін.

— Тобі треба поїсти,— сказала вона, поки Страйк курив із заплющеними очима і трохи при тому хитався, так що вона боялася, щоб він не впав.— Протверезіти.

— Не хчу я тверезіти,— заперечив Страйк. Його повело, і він урятував себе від падіння кількома дрібними кроками убік.

— Ходімо,— наполягла Робін і повела його дерев'яним містком понад прогалиною в дорозі, де нарешті вгомонилися гуркітливі

механізми і будівельники, бо настав вечір.

— Робін, а ти знала, що я бксер?

— Ні, не знала,— відповіла вона.

Робін планувала довести його до офісу і вже там погодувати, але Страйк зупинився біля кебабів поблизу Денмарк-стріт і хитнувся у двері, не встигла вона його спинити.

Вони їли кебаби, сидячи за єдиним столиком на тротуарі біля кіоску, і Страйк розповідав Робін про свою боксерську кар'єру в армії, час до часу перепиняючи розповідь, щоб повідомити, яка вона хороша людина. Робін вдалося умовити його не кричати. Вжитий алкоголь і досі діяв на повну, і їжа ніби зовсім не допомагала. Коли Страйк вийшов до вбиральні, то не повертався так довго, що Робін злякалася, чи він там не відключився.

Глянувши на годинник, вона побачила, що вже десять по сьомій. Вона подзвонила Метью і сказала, що на роботі надзвичайна ситуація. Той не зрадів.

Нарешті Страйк вийшов на вулицю, зачепивши одвірок. Притулившись до вікна, щоб не впасти, він знову спробував закурити.

— Рбін! — мовив Страйк, облишивши марні спроби і звернувши на неї погляд.— Рбін, ти знаєш, що таке к...— він гикнув.— Що таке кайрос?

— Кайрос? — перепитала вона, без надії сподіваючись, що це не щось із царини сексу, що вона потім не зможе забути, і відчуваючи потішений погляд власника кебабної, який слухав їх з віконця.— Ні, не знаю. Може, ходімо вже до офісу?

— Ти не знаєш, що це? — запитав Страйк, вступивши у неї погляд.

— Ні.

— Це з грцької. Кайрос. Мить кайроса. І це значить,— і тут з якихось глибин власного розуму він видобув слова незвичайної чіткості, — момент істини. Осбливий момент. Дуже важливий.

Ой ні, подумала Робін, тільки не кажи, що у нас тут особливий момент.

— І знаєш, Рбін, коли у нас із Шарлоттою був такий момент? — спитав Страйк, дивлячись у повітря перед собою і мало не випускаючи з руки цигарку.— То коли вона зйшла до палати — я там давно лежав, а її два роки н'бачив — без попередження, і я її пбачив у дверях, і всі пбачили і розвернулися, а вона мовчки пішла д'мене і,— тут він

спинився перевести подих і знову гикнув,— і пцілувала мене, і ми знову зійшлися. Мовчки. Бляха, так гарно. Найгарніша жінка на світі. Найкраща мить мго... бляха, мабуть цілого мого життя. Бляха. Бляха, Робін,— додав він,— вибач, що я лаюся. Вибач.

Робін однаково хотілося сміятися й плакати, хоча вона й не розуміла, чому їй так сумно.

— Тобі підпалити цигарку?

— Ти хороша людина, Робін, ти про це знаєш?

Біля повороту на Денмарк-стріт Страйк зупинився, ніби до місця прикипів, і повідомив, що Шарлотта не кохає Яго Росса; то все гра, гра, щоб дошкулити йому, Страйку, зробити боляче.

Під чорними дверима офісної будівлі він знову зупинився і підняв обидві руки, щоб Робін за ним не йшла.

— Йди додому, Рбін.

— Давай я допоможу тобі піднятися сходами.

— Ні. Ні. Я в нормі. І, може, блюватиму. А ще без ноги. І,— додав Страйк,— ти цього старого анекдоту не зрозуміла, га? Чи зрозуміла? Я, бляха, вже майже весь розказав. Розказати?

— Я не розумію, про що ти.

— Забудь, Рбін. Іди додому. Я блюватиму.

— Ти певен, що...

— Вибач, що я лаюся. Ти хороша людина, Рбін. Бувай.

Дійшовши до Чаринг-Кросс-роуд, Робін озирнулася. Страйк з жахливою незграбною старанністю дуже п'яної людини прямував до темного початку Денмарк-стріт, там, вочевидь, збираючись поблювати у темному провулку, а потім поплентатися нагору, до розкладачки й чайника.

Чіткої миті переходу від сну до пробудження Страйк не зафіксував.

Ось він лежав долілиць у примарному світі понівеченого металу, щебеню та криків, закривавлений, онімільй; а ось уже лежить на животі та спливає потом, притиснувшись лицем до розкладачки; в голові пульсує біль, у розтуленому роті сухо й гидко.

Сонячне світло, що лилося у незашторене вікно, палило йому сітківку навіть крізь заплющені повіки: все було болючо-червоне, над крихітними спалахами світла розтягнулася тонка чорна сітка капілярів.

Страйк був повністю одягнений, з незнятим протезом, і лежав на спальнику, ніби так і впав. У скроню почали стукати спогади, мов гострі друзки скла: як він переконував бармена, що ще одна пінта не завадить. Як Робін усміхалася до нього, сидячи навпроти. Невже він у тому стані ще й кебаб подужав з'їсти? Страйк також пригадав мить, коли боровся зі змієюю на штанях, намагаючись попсіяти, але капітулював перед краєм сорочки, що застряг між зубчиками. Він помацав себе рукою — навіть від цього простого жесту закортіло стогнати й блювати — і з непевним полегшенням виявив, що змійка застібнута.

Повільно, мов чоловік, що тримає на плечах крихкий вантаж, Страйк так-сяк сів і мружачись оглянув яскраво освітлену кімнату, навіть не уявляючи, котра зараз година чи який день.

Двері між приймальною і кабінетом були зачинені, з того боку наче було тихо. Мабуть, секретарка його покинула. А потім Страйк побачив на підлозі, просто біля дверей, білий прямокутник — мабуть, його проштовхнули у щілину. Страйк навкарачки несміло підповз до нього і взяв, уже розуміючи, що це записка від Робін.

Корморане...

(Він здогадався, що «містера Страйка» після того всього вже не буде).

Корморане, я прочитала всі пункти справи, які треба розслідувати, і подумала, що з першими двома (Аджимен і готель «Малмезон») упораюся. Якщо ти вважаєш, що мені краще повернутися до офісу, мобільний при мені.

Під дверима я поставила будильник і виставила його на другу годину дня, щоб ти встиг оговтатися перед зустріччю з К'ярою

Портер і Бріоні Рад форд о п'ятій годині на Арлінгтон-плейс, 1.

На столі у приймальні є вода, парацетамол і алказельтцер.

Робін

Р. С. Будь ласка, не переймайся через минулий вечір. Нічого такого, чого варто було б соромитися, ти не сказав і не зробив.

Страйк хвилин п'ять непорушно сидів на своїй розкладачці, тримаючи в руках записку і думаючи, чи не поблювати, хоча сонячне тепло на спині все одно було приємне.

Після чотирьох пігулок парацетамолу та склянки алказельтцеру питання з блюванням майже вирішилося; за п'ятнадцять хвилин Страйк уже хилився над унітазом; результати були огидні для нюху й для слуху, але глибока вдячність до Робін за її відсутність його підтримала. Повернувшись до офісу, Страйк випив ще дві пляшки води і вимкнув будильник, від дзвону якого у нього в черепі закалатало. Трохи повагавшись, він дістав з мішка чистий одяг, гель для душу, дезодорант, лезо, гель для гоління й рушник, з дна однієї з коробок на сходах видобув пару плавок, а з іншої — пару сірих металевих милиць; потім покульгав униз металевими сходами зі спортивною сумкою на плечі та з милицями у руках.

Дорогою на Малет-стріт Страйк купив собі велику плитку молочного шоколаду. Берні Колман, знайомий з армійських медиків, колись пояснював, що більшість неприємних симптомів, пов'язаних з похміллям, викликані зневодненням і зниженням цукру в крові — неминучим результатом сильного блювання. Страйк на ходу жував шоколадку, тримаючи милиці під пахвою, і кожен крок відлунював у нього в голові, яку ніби стягнуло металевими дротами.

Проте веселий бог сп'яніння і досі не полишив його. Приємно відокремлений від реальності й решти людських створінь, Страйк спустився до університетського басейну з безкінечно упевненим виглядом, і його звично ніхто не спинив — навіть єдиний сусіда по роздягальні, який, помітивши, що Страйк знімає протез, увічливо відвернув очі. Штучна нога разом з учорашнім одягом потрапила до шафки, а Страйк на милицях пішов у душ; живіт колихався над поясом плавок.

Намилюючись, він відчув, що шоколад і парацетамол нарешті починають притишувати біль і нудоту. Сьогодні він уперше пішов власне до басейну. Там було ще двоє студентів, які в окулярах для

плавання зайняли перші доріжки і нічим, крім своїх звитяг, не цікавилися. Страйк дійшов до краю басейну, акуратно склав милиці біля східців і зіслизнув на повільну доріжку.

Таким нетренованим він не був ще ніколи у житті. Він плив незграбно, боком, тримаючись біля бортика басейну, але чиста прохолодна вода зцілювала і тіло, і розум. Задиханий, Страйк доплив до протилежного краю і там перепочив, тримаючи великі руки на бортику, ділячи тягар свого важкого тіла з ласкавого водою, вдивляючись у високу білу стелю.

Маленькі хвильки, здійснені молодими атлетами на тому боці басейну, лоскотали йому груди. Жахливий головний біль — пекучо-червоний вогник далеко в тумані — відступав. Запах хлорки, гострий, лікарняний, дражнив ніздрі, але Страйка уже не нудило від нього. Свідомо, мов людина, яка здирає бинти з напівзагоєної рани, Страйк повернувся до теми, яку вчора намагався потопити в алкоголі.

Яго Росс — антипод Страйка в усіх відношеннях; красивий, мов арійський принц, власник трастового фонду, народжений, щоб зайняти визначене місце у своїй родині й узагалі у світі; чоловік з упевненістю, яку могло дати тільки походження від дванадцяти поколінь ретельно задокументованого родоводу. Він покинув кілька престижних робіт, завів собі стійку звичку до п'ятики і був жорстокий, мов породиста й погано видресирована тварина.

Шарлотта й Росс належали до тісного кола блакитнокровних випускників дорогих приватних шкіл, де всі знали родини одне одного, пов'язані поколіннями перехресних шлюбів і давніми узами.

Хвилі лизали волохаті груди, а Страйк ніби бачив себе, Шарлотту й Росса з великої відстані, з того боку телескопа — і фабула їхньої історії ставала зрозумілою: вона пояснювала щоденний Шарлоттин неспокій, її потяг до сильних емоцій, що виявлявся головню в руйнуванні. У вісімнадцять років вона завоювала Яго Росса як трофей — як взірцевий приклад відповідного типу, квінтесенцію годящості за мірками її батьків. Можливо, це вийшло занадто легко, занадто вже відповідало очікуванням, бо надалі Шарлотта покинула Росса заради Страйка, який, попри свій розум, для її родини був анафемою: напівкровка, якого годі зарахувати до якоїсь категорії. Спливли роки, і що лишилося жінці, яка так прагнула емоційних бур, як не раз у раз кидати Страйка — поки не настане останній, набуремніший раз, коли вона зможе уже тільки

пройти по колу і повернутися туди, звідки почала?

Страйк у воді розслабив зболене тіло. Студенти-спортсмени і далі гасали туди-сюди першими доріжками.

Він добре знав Шарлотту. Вона чекала, що він її врятує. Це було останнє, найжорстокіше випробування.

Назад Страйк не поплив, а ніби пострибав, хапаючись руками за бортик, як на фізіотерапії у лікарні.

Другий похід у душ виявився приємнішим за перший; Страйк зробив найгарячішу воду, яку міг витримати, ретельно намилився, а тоді ввімкнув холодну і змив мило.

Пристебнувши протез і обв'язавши навколо пояса рушника, він поголився над раковиною, а тоді з незвичною для себе сумлінністю одягнувся. Найдорожчі костюм і сорочку, які мав, він ніколи ще не носив. То були дарунки від Шарлотти на його останній день народження: вбрання, гідне її нареченого; Страйк пам'ятав, як вона просяяла, коли він споглядав незвично стильного себе у дзеркалі. Костюм і сорочка так і висіли у чохлі, бо від минулого листопада вони з Шарлоттою майже нікуди не ходили, адже день його народження був останнім справді щасливим днем, який вони провели разом. Дуже скоро стосунки знову звелися до давніх образ і проблем, до болота, де вони загрузли минулого разу і яке на цей раз заприсяглися обминати.

Страйк міг спалити цей костюм, але натомість із відчуття протесту надягнув, сподіваючись очистити від асоціацій, зробити з нього просто одяг. Крій піджака робив його стрункішим, атлетичнішим. Верхні гудзики на сорочці Страйк вирішив не застібати.

В армії він мав репутацію людини, що дуже швидко оговтується після надмірного вживання алкоголю. Чоловік, який дивився на нього з невеликого дзеркала, був блідий, з фіолетовими тінями під очима, та в цьому стильному італійському костюмі він мав такий чудовий вигляд, якого не мав уже кілька тижнів. Синець під оком нарешті зник, подряпини загоїлися.

Легкий обід, велика кількість води, ще одна нагальна мандрівка до вбиральні ресторану, ще трохи знеболювального; а тоді прибуття за адресою Арлінгтон-плейс, 1, о п'ятій годині.

Довелося постукати двічі, й нарешті йому відчинила суворого вигляду жінка в окулярах у чорній оправі та з коротким сивим каре. Вона впустила Страйка з явною неохотою, тоді рвучко перетнула

кам'яне фойє, до якого спускалися ошатні сходи з кованим поруччям, і гукнула:

— Гі! Тут якийсь Страйк!

З обох боків фойє були кімнати. Ліворуч невелика юрба людей, вбраних у чорне, дивилася в бік потужного джерела світла. Страйк його не бачив — тільки відблиск на захоплених обличчях.

Крізь ці двері до фойє вийшов Соме. На ньому теж були окуляри, у яких Соме здавався старшим; його джинси були мішкуваті й подерті, а білу футболку прикрашало зображення ока, яке ніби плакало кров'ю — але кров зблизька виявилася червоними паєтками.

— Доведеться почекати,— коротко сказав він.— Бріоні зайнята, К'яра ще довго не звільниться. Можеш сісти десь отам, якщо хочеш,— він указав на двері, через які виднівся краєчок заставленого тацями столу,— а можеш тут роззявляти рота, як оці вилупки недолугі! — провадив Соме, раптово підвищуючи голос і з люттю позираючи на елегантних молодих жінок і чоловіків, які витріщалися на джерело світла.

Вони умить розбіглися без тіні протесту; дехто через фойє перебіг у кімнату навпроти.

— Оцей костюм, до речі, кращий,— відзначив Соме з давнім лукавством, а тоді пішов туди, звідки з'явився.

Страйк рушив за дизайнером і зміг роздивитися місце, звільнене розігнаними роззявами. Кімната була довга й майже порожня, але різьблені карнизи, світлі стіни й вікна без штор надавали їй скорботної величі. Інша група людей, включно з довговолосим фотографом, який зігнувся над камерою, стояла між Страйком і сценою на іншому кінці кімнати, яку заливало сліпуче сяйво софітів і світлових екранів. Також на сцені були химерно розставлені старі стільці — один лежав на боці — й трійко моделей. Усі троє були особливі, і їхні обличчя й тіла відносили їх до категорії на перетині дивного і прекрасного. Тонкокісті, неймовірно худі, вони, як зрозумів Страйк, були обрані за різючий контраст у рисах обличчя і кольорі шкіри. У позі Крістін Кілер, на стільці, розвернутому спинкою вперед, охляп сиділа, розставивши довгі ноги у білих легінсах, оголена вище пояса чорношкіра дівчина, така ж темна, як сам Соме, з афрозачіскою і косими звабливими очима. Над з нею в оздобленій ланцюжками білій жилетці, яка ледь прикривала лобок, стояла євразійська красуня з прямим чорним волоссям, з

асиметричною чілкою. Збоку спиралася на спинку іншого стільця К'яра Портер — біла, мов мармур, з довгим янгольськи-білявим волоссям і в білому напівпрозорому комбінезоні, крізь який було добре видно гострі бліді пипки.

Над чорношкірою дівчиною схилилася, притискаючи пуховку до боків її носа, візажистка, майже така сама висока й тонка, як і моделі. Всі три моделі мовчки чекали, не міняючи поз, і обличчя їхні лишалися застиглими, мов у портретів: без видимих емоцій чи думок вони чекали, коли їх покличуть. Інші в кімнаті (фотограф мав двох асистентів; також тут був Соме, який кусав нігті, в супроводі суворої жінки в окулярах) розмовляли пошепки, ніби боялися порушити якусь крихку рівновагу.

Нарешті візажистка підійшла до Соме, той швидко й нечутно щось сказав їй, жестикулюючи; вона повернулася у хвилю світла і, нічого не кажучи, скуйовдила й по-іншому уклала довгу гриву К'яри Портер; К'яра ніби і не помічала, що її торкаються, просто мовчки й терпляче чекала. Бріоні знову відступила в тінь, спитала щось у Соме; той знизав плечима і дав відповідь, після якої вона роззирнулася і спинила погляд на Страйкові.

Зустрілися вони біля підніжжя розкішних сходів.

— Привіт,— прошепотіла Бріоні.— Ходімо ось туди.

Вона провела Страйка через коридор до іншої кімнати, дещо меншої за першу, де стояв великий стіл, заставлений фуршетними стравами. Перед мармуровим коминком стояло кілька довгих стійок на коліщатках, завішаних розсортованими за кольорами шатами з пастками, рюшами й пір'ям. Тут зібралися й вигнані Соме роззяви, всі віком від двадцятьох до тридцятьох років; усі притишено розмовляли, колупалися у напівпорожніх тарелях з моцареллою і пармською шинкою, говорили у телефони чи гралися на них. Ідучи слідом за Бріоні до невеликої підсобки, перетвореної на імпровізовану гримерну, Страйк відчув на собі кілька зацікавлених поглядів.

Перед єдиним великим вікном, яке виходило на якісь хвойні дерева, стояло два столи з переносними дзеркалами. Чорні пластикові коробки, що громадилися навколо, нагадали Страйкові ті, які дядько Тед брав на риболовлю, але шухляди коробок Бріоні повнилися кольоровими пудрами й фарбами; на рушниках, розстелених на столах, лежали пензлі й тубики.

— Привіт,— уже нормальним голосом повторила Бріоні.— Боже.

Напруга така — хоч ножем ріж. Гі загалом великий перфекціоніст, але це його перша справжня зйомка відтоді, як померла Лула, тож він мало не лускає.

Бріоні мала темне волосся, що звисало пасмами, нездорово-бліду шкіру, масивні, але привабливі риси обличчя. Одягнена вона була у тісні джинси на довгих і кривуватих ногах, мала кілька тонких золотих ланцюжків, каблучки на всіх пальцях, а на ногах — щось на взір чорних шкіряних балеток. Цей тип взуття на Страйка завжди діяв як потужний анафродизіак, бо нагадував про м'які капці, які носила в сумці тітка Джоан, і, відповідно, про мозолі й водянки.

Страйк почав був пояснювати, чого йому від неї треба, але Бріоні перебила його:

— Гі мені все пояснив. Будеш папіроску? Тут можна курити, якщо відчинити балкон.

І з цими словами вона повернула клямку дверей, що вели просто на доріжку серед хвойних дерев.

Розгрібши речі на одному з імпровізованих столів для макіяжу, Бріоні сіла туди; Страйк підтягнув один з порожніх стільців і дістав записник.

— Питай,— припросила Бріоні, а тоді, не давши йому й рота розтулити, почала: — Я про той день повсякчас думаю, без упину. Це так сумно.

— Ти добре знала Лулу? — спитав Страйк.

— Досить-таки. Я їй робила макіяж на кілька зйомок, а також на благодійний захід на користь лісів Амазонії. А коли сказала, що вмію смикати брови ниткою...

— Що-що робити? — спитав Страйк.

— Смикати брови. Це типу як вищипувати, тільки ниткою.

Страйк не зумів уявити, що воно таке.

— Авжеж...

— ...то вона попросила, щоб я їй зробила брови на дому. Папараці за нею ганялися, вона не могла навіть до салону спокійно піти. Божевілля якесь. От я їй і допомогла.

Бріоні мала звичку відкидати назад голову, щоб прибрати з очей довгу чілку, в такій собі легковажній манері. Тепер вона відкинула волосся набік, розчесала пальцями й уважно глянула на Страйка крізь пасма чілки.

— Я туди приїхала десь о третій. Вони з К'ярою були у захваті через приїзд Дібі Макка. Ну знаєш, усі ці дівчачі теревені. Я навіть здогадатися не могла, що буде. От анітрохи.

— Лула була у захваті, так?

— Та звісно, а ти як думаєш? Ти б як почувався, якби приїхала людина, яке пише пісні про... Ну,— долала вона з майже нечутним смішком,— може, то тільки дівчата так. Він такий харизматичний. Ми з К'ярою з цього приводу шуткували, поки я робила Лулі брови. Потім К'яра попросила мене зробити їй нігті. Врешті-решт я обом зробила макіяж, і вийшло загалом години три. Так, я поїхала десь о шостій.

— Тобто Лулин настрої тобі видався піднесеним, так?

— Так. Хоча вона була така ніби не з нами; все дивилася в телефон, він навіть лежав у неї на колінах, поки я працювала з її бровами. Я знала, в чім там справа: то Еван знову мив їй мізки.

— Вона так сказала?

— Ні, але я знала, що вона на нього злиться. Бо як ти гадаєш, чому вона про те сказала К'ярі? Що все лишить братові?

Страйку такий висновок видався неочевидним.

— Ти чула, як вона таке казала?

— Що? Ні, але я чула про це. Потім. К'яра нам усім про це розповіла. Гадаю, коли Лула це казала, я вийшла до вбиральні. Але я в це цілком вірю. Тепер.

— Чому?

Бріоні глянула з подивом.

— Ну... Лула дійсно любила свого брата, хіба ні? Боже, та це було очевидно. Мабуть, тільки на нього одного вона і могла по-справжньому покластися. За кілька місяців до того, коли вони з Еваном уперше розбіглися, я їй робила макіяж перед шоу Стелли, і вона всім казала, як розлютив її брат, усе повторював, який Еван дурноверхий. А тут Еван знову почав

полоскати їй мізки, і в цей останній день вона й вирішила, що Джеймс — він же Джеймс? — весь час мав щодо нього рацію. Лула завжди знала, що він дбав про її інтереси, хай іноді й поводився деспотично. У цьому бізнесі людей страшенно експлуатують. Усі мають якісь задні думки.

— І хто, на твою думку, мав такі думки про Лулу?

— Божечки, та всі,— відповіла Бріоні, роблячи рукою з цигаркою

широкий жест, який охоплював і людей поза цією кімнатою.— Вона була найкрутішою моделлю, всі хотіли й собі урвати шматочок. От, наприклад, Гі...— Бріоні примовкла.— Ну, Гі — бізнесмен, але він її обожнював; після тієї історії з переслідувачем запрошував її до себе жити. Він і досі не оговтався після її смерті. Чула, що він навіть намагався вступити з нею в контакт через якогось медіума. Мені Марго Лейтер казала. Він спустошений, імені її не може вимовити так, щоб не заплакати. Хай там як,— додала Бріоні,— мені відомо тільки це. Я й уявити не могла, що той день буде останнім разом, що я її бачила. Господи Боже.

— А вона взагалі згадувала Дафілда, коли ти... е... смикала її брови?

— Ні,— відповіла Бріоні,— але і не мала б, якщо він ото таке з нею робив, правда?

— Отже, наскільки ти пам'ятаєш, вона головно говорила про Дібі Макка?

— Ну... насправді про нього говорили головно ми з К'ярою.

— Але ти гадаєш, що вона чекала на зустріч з ним?

— Божечки, а як інакше?

— Скажи, а ти не бачила блакитного папірця з рукописним текстом, коли була у Лули в квартирі?

Бріоні знову струсила волосся на обличчя і розчесала його пальцями.

— Що? Ні-ні, я нічого такого не бачила. А що — там щось важливе?

— Не знаю,— відповів Страйк.— Але саме це намагаюся дізнатися.

— Ні, не бачила такого. Блакитний, кажеш? Ні.

— Ти взагалі бачила якісь папірці з її почерком?

— Ні, не пригадую жодних папірців,— вона знову струсила волосся на обличчя.— Ну, тобто, може, там щось таке десь і лежало, але я могла й не помітити.

У кімнаті було брудно. Можливо, Страйкові лише здалося, що обличчя Бріоні стало іншого кольору, але точно не здалося, що вона підняла ногу й оглянула підошву шкіряної балетки, шукаючи, що ж до неї не прилипло.

— Лулин водій, Кіран Коловас-Джонс...

— А, це отой курдупельок? Гарненький? — спитала Бріоні.— Ми її

вічно дражнили на тему Кірана — він у неї був такий закоханий. Гадаю, нині ним іноді користується К'яра,— Бріоні тихенько й багатозначно розсміялася.— К'яра, вона така — має репутацію веселої дівчини. Не любити її неможливо, але...

— Коловас-Джонс каже, що Лула щось писала у той день на задньому сидінні — на блакитному папірці — після того, як поїхала від матері...

— А ти вже говорив з Лулиною матір'ю? Трохи дивна жінка.

— ...і я хотів би знати, що воно було таке.

Бріоні викинула недопалок у відчинені двері й нервово посовалася на місці.

— То могло бути що завгодно...— (Страйк почекав на неминуче припущення і не був розчарований).— Перелік покупок абощо.

— Так, могло; але, коли вже про це мова, то була передсмертна записка...

— Та ні, не записка! Ну, тобто це ж дурня — звідки би? Хто писатиме передсмертну записку аж настільки заздалегідь, а потім робитиме макіяж і піде танцювати? Це просто безглуздо!

— Мені теж здається, що це не схоже на правду, але добре було б дізнатися, що це було.

— Може, воно й не має стосунку до її смерті. То міг бути лист до Евана, де вона пише, як сильно він її довів.

— Не схоже, що вдень хтось її сильно доводив. Та й власне, навіщо писати листа, якщо вона мала його номер і повинна була з ним зустрітися ввечері?

— Не знаю,— нервово відповіла Бріоні.— Просто кажу, що то могло бути щось анітрохи не причетне до її смерті.

— Ти абсолютно певна, що не бачила того папірця?

— Так, абсолютно,— відповіла вона і цього разу вже помітно почервоніла.— Я туди прийшла робити свою справу, а не винюхувати, що де. Все спитав?

— Так, гадаю, про той день мені у тебе більше нічого спитати,— відповів Страйк,— але ти, можливо, зможеш мені допомогти в іншому. Ти знайома з Тенсі Бестигі?

— Ні,— відповіла Бріоні.— Тільки з її сестрою Урсулою. Вона кілька разів наймала мене на великі вечірки. Жахлива жінка.

— В якому сенсі?

— Просто багата й розбещена... ну,— додала Бріоні, сіпнувши кутиком вуст,— не така багата, як хотіла би бути. Ті сестри Чиллінгем обидві вийшли за старих чоловіків з мішками грошей; мисливиці на багатство, обидві. Урсула собі думала, що зірвала джекпот, коли вийшла заміж за Кипріяна Мея, але не такі вже там гроші. Їй уже під сороківку; можливості не ті, що раніше. Гадаю, тому вона і не знайшла іншого чоловіка.

Відчувши, що її тон потребує пояснень, Бріоні провадила:

— Вибач, але вона звинуватила мене в тому, що я слухала її автовідповідач,— візажистка склала руки на грудях і люто зиркнула на Страйка.— Ну, тобто хай мені грець! Вона тицьнула мені свій мобільник, звеліла викликати таксі — і ні дякую тобі, ні будь ласка. Я дислексичка. Натиснула не ту клавішу, і привіт — ось вона вже кричить на мене як скажена.

— І чому вона так розсердилася?

— Гадаю, через те, що там чоловік — не її чоловік — казав, що лежить у готелі й фантазує, що відлизує їй,— прохолодно відповіла Бріоні.

— Отже, вона таки знайшла іншого? — спитав Страйк.

— Це не те,— відповіла Бріоні, а тоді поспішно додала: — Ну, тобто повідомлення було таке собі. Хай там що, мені треба повертатися, бо Гі на стінку полізе.

Страйк відпустив її, а коли Бріоні пішла, списав нотатками ще два аркуші.

Бріоні Радфорд виявилася ненадійним свідком — легконавіюваним, лукавим,— але вона розповіла йому більше, ніж сама зрозуміла.

Зйомка тривала ще три години. Страйк чекав у саду, кутив і пив воду з пляшки; спадав вечір. Час до часу він повертався до будівлі, щоб перевірити, як там справи,— а справи йшли повільно. Іноді він бачив або чув Соме — той, явно роздратований, гавкав накази фотографу чи котромусь із помічників у чорному, які одразу бігли до стійок з одягом. Нарешті майже о дев'ятій, коли Страйк поласував кількома шматками піци, замовленої похмурою, виснаженою асистенткою стиліста, зі сходів, де позувала К'яра Портер з двома своїми колегами, спустилася вона сама і приєдналася до Страйка у гримерній, де діловито прибирала Бріоні.

На К'ярі була цупка срібна міні-сукня, у якій вона позувала для останніх кадрів. Худюща, цибата, з молочно-білою шкірою і майже таким самим світлим волоссям, з дуже широко розставленими блакитними очима, вона витягнула безкінечні ноги, до яких срібними ремінцями були прив'язані туфлі на платформі, й закурила «мальборо лайт».

— Боже, не віряться, що ти — син Рокера! — видихнула вона, широко розтуляючи уста й очі кольору хризоберилу.— Дивовижа, та й годі! Я його знаю; він нас із Луликом торік запрошував на презентацію альбому своїх найкращих гітів! І братів твоїх я знаю — Ала, Едді! Вони мені казали, що мають старшого брата в армії! Боже-боже, божевілля. Бріоні, ти скінчила там? — з притиском додала К'яра.

Візажистка напрочуд ретельно збирала інструменти свого ремесла, але тепер помітно прискорилася. К'яра мовчки курила і дивилася за нею.

— Ой, от і все,— нарешті бадьоро сказала Бріоні, закидаючи важку коробку на плече і в кожну руку беручи по валізці.— Побачимося, К'яро. Бувай,— додала вона в бік Страйка і пішла.

— Цікава як не знати хто, ще й пліткарка,— пояснила Страйкові К'яра. Вона відкинула назад довге біляве волосся, переклала кобилячі ноги і спитала: — А ти з Алом й Едді часто бачишся?

— Ні,— відповів Страйк.

— А твоя мама,— провадила К'яра незворушно, випускаючи дим з кутика вуст,— вона ж у тебе легенда. Знаєш, позаминулого сезону Баз

Кармайкл робив колекцію, яка називалася «Супергрупі», і музами його були Бебе Б'юел і твоя мама. Спідниці-максі, сорочки без гудзиків, чоботи.

— Гадки не мав,— озвався Страйк.

— Ой, там таке було... Знаєш цю класну цитату про сукні від Оззі Кларка, мовляв, чоловіки їх любили, бо дуже легко було їх типу розхристати і взути дівчину? Ото була епоха твоєї мами.

К'яра знову відкинула волосся з очей і уважно глянула на нього — не з холодним, образливим оцінюванням Тенсі Бестигі, а ніби з відвертою, відкритою цікавістю. Страйкові важко було зрозуміти, чи вона щира, чи грає роль; її краса затуманювала очі, мов густе павутиння, крізь яке годі було чітко розгледіти її саму.

— Якщо ти не проти, я б спитав про Лулу.

— О Боже, так. Так. Ні, я правда хочу допомогти. Коли я почула, що справу нарешті взялися розслідувати, то я така одразу подумала: добре. Нарешті.

— Правда?

— О Боже, так. Уся ця історія — то був суцільний шок. Я просто повірити не могла. Дивися, я досі маю її в телефоні.

К'яра покопалася у величезній сумці й нарешті видобула білий «айфон». Прокрутивши список контактів, вона схилилася до Страйка і показала йому ім'я — «Лулі». Від неї пахло солодко й гостро.

— Я все чекаю, що вона мені подзвонить,— сказала К'яра, на мить пришикнувши, і сховала телефон до сумки.— Не можу її видалити; все збираюся це зробити і все відкладаю, знаєш?

Вона нервово піднялася, підклала під себе довгу ногу, знову сіла і кілька секунд мовчала.

— Ти була з нею більшу частину її останнього дня, так? — спитав Страйк.

— Не нагадуй,— озвалася К'яра, заплющуючи очі.— Я, мабуть, мільйон разів усе те пригадувала. Все намагалася зрозуміти, як можна за кілька годин з цілковито щасливої стати мертвою.

— Вона була цілковито щаслива?

— Боже, та в той останній тиждень вона була така щаслива, якою я ніколи її не бачила. Ми повернулися з роботи на «Вог» на Антигуа, і вони з Еваном помирилися і провели церемонію вірності; для неї то була фантастика, вона була просто на сьомому небі.

— І ти була на тій церемонії?

— О так,— відповіла К'яра, кидаючи цигарку в бляшанку з кока-колою, де та й сконала з тихим сичанням.— Боже, то було більш ніж романтично! Еван зробив їй пропозицію удома в Дікі Кербері. Знаєш Дікі Кербері, ресторатора? Він має такий класний будинок у Котсволді, й ми там усі зібралися на вихідні, й Еван купив їм обом однакові браслети від Фергуса Кіне, розкішні, з чорненого срібла. Змусив нас усіх спуститися до озера попри страшний холод і сніг, а потім прочитав вірш, який написав для неї, і надягнув браслет їй на руку. Лулі сміялася мов божевільна, але потім узяла й теж прочитала йому вірша напам'ять. Болта Вітмена. Це було,— додала К'яра, раптово посерйознішавши,— от чесно, просто неймовірно — тримати в голові ідеальні рядки, як-от вона. Люди, знаєш, думають, що моделі тупі,— вона знову відкинула волосся і запропонувала Страйкові цигарку, а тоді й сама закурила.— Мені так набридло казати людям, що для мене тримають місце на кафедрі англійської мови у Кембриджі.

— Що — правда? — спитав Страйк, не здатний приховати подив у голосі.

— Так,— відповіла вона, красиво випускаючи дим,— але розумієш, з модельною кар'єрою все так добре, що я ще рік почекаю. Модельна кар'єра відчиняє багато дверей, розумієш?

— Отже, ця церемонія мала місце коли — за тиждень до Лулиної смерті?

— Так,— відповіла К'яра,— якраз у суботу.

— І це був просто обмін віршами та браслетами. Жодних обітниць, жодного офіціозу?

— Ні, юридично це їх ніяк не зв'язувало, але це було гарно — ідеальна мить. Тільки Фреді Бестигі там був не до речі, суцільна проблема. Та принаймні,— К'яра глибоко затягнулася цигаркою,— та його гадська жінка не прийшла.

— Тенсі?

— Так, Тенсі Чиллінгем. Страшне стерво. Не диво, що вони розлучаються; вони мали цілком окремі життя, їх разом навіть не бачили. Правду кажучи, у ті вихідні Фреді був не такий і противний — зважаючи на його лиху репутацію. Він просто набридав, все ліз до Лулика, але не був настільки жохливий, як про нього казали. Я чула про це — про наївну дівчину, якій він буцімто запропонував роль у фільмі...

Ну, не знаю, чи то була правда,— К'яра на мить примружила очі, дивлячись на кінець своєї цигарки.— В поліцію вона так і не заявила.

— Кажеш, від Фреді були якісь проблеми; які?

— О Боже, та він усе ліз до Лулі й усе повторював, яка вона буде класна на екрані, який класний був її татко.

— Сер Алек?

— Та звісно що сер Алек! О Боже мій,— додала К'яра, розширюючи очі,— якби вона знайшла свого справжнього батька, Лулі просто збожеволіла б! То була мрія всього її життя! Ні, він просто казав, що багато років тому знався з сером Алеком, вони походили з того самого району Іст-Енду чи що, тож їй треба брати його за хрещеного, типу того. Гадаю, він думав, що жартує, але смішно не було. Всі бачили, що він просто хоче затягнути її у свій фільм. На церемонії він поводився преогидно, все кричав, що поведе наречену до вітваря. Напився як скотина, все пив і пив за вечерею. Дікі довелося затикати йому рота. А після церемонії всі пили шампанське у будинку, так Фреді залив у себе ще дві пляшки — на додачу до всього, що встиг спожити. Все кричав до Лулі, що з неї буде така актриса, така актриса, але вона на те не зважала. Просто ігнорувала його. Тулилася до Евана на дивані, й вони були такі... такі...

У підведених чорним очах К'яри раптом заблищали сльози, і вона витерла їх красивими білими руками.

— ...такі закохані. Вона була така збіса щаслива, в житті не бачила її щасливішою.

— Ти знову бачила Фреді Бестигі у день, коли померла Лула, так? Ви його зустріли у фойє, коли виходили?

— Так,— озвалася К'яра, витираючи очі.— А ти звідки знаєш?

— Від Вілсона, охоронця. Він думає, що Фреді сказав Лулі щось неприємне.

— Так, так і було. Я й забула про це. Фреді щось сказав про Дібі Макка, мовляв, Лула так радіє його приїзду, от би зняти їх разом у кіно. Не пригадаю, що саме він сказав, але це було якось брудно, розумієш?

— Чи знала Лула, що Бестигі колись дружив з її прийомним батьком?

— Вона мені казала, що тоді вперше про таке почула. У будинку вона завжди трималася подалі від Фреді. Не любила Тенсі.

— Чому?

— О, ну, Лулі було байдуже, в чийого чоловіка найбільша яхта, вона не хотіла мати справи з тим народом. Вона була настільки вища за це — зовсім не схожа на тих сестер Чиллінгем.

— Гаразд,— сказав Страйк,— а можеш мені детально розповісти, що ви робили того дня?

К'яра вкинула другу цигарку в бляшанку з кока-колою, де та знову пирхнула й погасла, і негайно запалила третю.

— Так. Дай-но поміркувати. Ну, вдень я зустрілася з нею на квартирі. Прийшла Бріоні робити їй брови, потім зробила нам обом манікюр. У нас був такий собі дівочий день.

— Якою була Лула?

— Вона...— К'яра завагалася.— Ну, не така щаслива, як загалом того тижня. Але ніяких суїцидальних нахилів, нічого такого.

— Її водій, Кіран, казав, що вона пішла від матері у Челсі якась дивна.

— О Боже, а якою їй бути? У її мами рак, чи ж ні?

— Лула щось казала про матір, коли ви бачилися?

— Ні, майже ні. Тобто вона згадувала, що сиділа з нею, бо їй було, знаєш, кепсько після операції, але тоді ніхто не думав, що леді Бристоу помирає. Операція мала її якраз зцілити, розумієш?

— Лула не згадувала про якісь інші причини, через які настрої у неї трохи погіршився?

— Ні,— відповіла К'яра, повільно похитавши головою; біляве волосся знову впало їй на обличчя. Вона пальцями прибрала його і знову затягнулася цигаркою.— Вона була трішки сумна, трішки пригнічена, але я гадаю, що то через маму. У них були дивні стосунки. Леді Бристоу аж занадто трусилася над Лулі. А в тої від того мало не клаустрофобія була.

— Ти не помітила, щоб Лула комусь дзвонила, поки була з тобою?

— Ні,— відповіла К'яра, добре подумавши.— Пам'ятаю, що вона повсякчас дивилася у телефон, але наскільки я пригадую, ні з ким не розмовляла. Якщо вона комусь і дзвонила, то тишком. Вона кілька разів виходила з кімнати. Не знаю.

— Але вона ніби була у захваті від приїзду Дібі Макка?

— Та Господи Боже! — нетерпляче озвалася К'яра.— То всі інші були від Дібі Макка у захваті — Гі, Бріоні — ну, і я сама, не без того,— додала вона з чарівною щирістю.— Але Лулі якось не захоплювалася

ним. Вона кохала Евана. Не можна вірити всьому, що каже Бріоні.

— У Лули не було при собі папірця, не пам'ятаєш? Блакитного папірця, списаного її почерком?

— Ні,— знову відповіла К'яра.— А що? Що воно таке?

— Ще не знаю,— відповів Страйк, а К'яру ніби грім уразив:

— Боже! Ти ж не хочеш сказати, що вона лишила записку? О Боже мій. Це було би просто божевілля. Але ні! Це означало б, що вона заздалегідь прийняла рішення.

— Можливо, то було щось інше,— відповів Страйк.— Ти казала, що Лула ніби висловлювала бажання все лишити братові, так?

— Так, правильно,— щиро відповіла К'яра, киваючи.— Так, Гі тоді прислав Лулі ті круті сумочки з нової лінійки. Мені, гадаю, він би нічого не подарував, хоч я теж була у рекламі. Але я одну розвернула — білу, «Кашиль», ну знаєш — і вона була прегарна! Він робить змінну підкладку з шовку, і тут спеціально для Лулі зробив африканський малюнок. І я їй така кажу, жартома: «Лулі, лишиш її мені у спадок?» А вона мені цілковито серйозно: «Я все відписую брату, але упевнена, що він тобі дасть усе, що попросиш».

Страйк виглядав будь-які ознаки того, що К'яра перебільшує чи бреше, але слова далися їй легко, і говорила вона, вочевидь, щиро.

— Чи ж не дивна відповідь? — спитав він.

— Гадаю, що так,— відповіла К'яра, знову відкидаючи волосся з обличчя.— Але така уже була Лулі — схильна до похмурості й драматизму. Їй Гі часто казав: «Щось ти закувалася, Зозулько». Хай там як,— зітхнула К'яра,— натяк щодо сумочки вона не зрозуміла. Я сподівалася, що вона мені її просто подарує — вона ж, урешті-решт, мала їх чотири.

— Як ти сама гадаєш — ви були з Лулою близькі?

— О Боже, так, дуже близькі, вона мені все розповідала.

— Кілька людей сказало мені, що вона неохоче довіряла людям. Боялася, що її приватні зізнання потраплять до преси. Мені казали, що вона навіть випробовувала друзів, перевіряла, чи може їм вірити.

— О так, Лулі стала трохи параноїдальною після того, як її справжня мама почала продавати журналістам оповідки про неї. Вона, власне, питала у мене,— додала К'яра, змахнувши цигаркою,— чи казала я комусь, що вона знову з Еваном. Та ну! Як би вона взагалі це утримала в секреті? Про це всі патякали. Я їй сказала тоді: «Лулі, гірше,

ніж коли про тебе говорять, буває лише, коли про тебе не говорять». Це Оскар Вайлд,— поблажливо додала вона.— Але Лулі не любила цей бік слави.

— Гі Соме вважає, що Лула не повернулася б до Дафілда, якби Гі не виїхав з країни.

К'яра глянула у бік дверей і заговорила тихше:

— Гі міг таке сказати. Він дуже переймався безпекою Лулі. Він її обожнював, дійсно дуже любив. І гадав, що Еван їй зашкодить, але правду кажучи, він просто не знає справжнього Евана. Еван, звісно, кінчений, але людина непогана. Він нещодавно їздив провідати леді Бристоу, і я спитала: «Еване, та нащо ж ти піддаєш себе таким тортурам?» Бо родина Лулі його, щоб ти знав, ненавидить. І знаєш, що він мені відповів? «Я просто хочу поговорити з людиною, якій без неї так само погано, як і мені». Боже, як це сумно!

Страйк прокашлявся.

— Преса так накинулася на Евана, і це так несправедливо! Нічого у нього не виходить зробити правильно.

— У ніч, коли померла Лула, Дафілд заходив до тебе, так?

— Ось, і ти туди ж! — обурилася К'яра.— Навигадували, ніби ми з ним там злягалися чи що! Він не мав грошей, його водій десь зник, тож він пішки пішов через Лондон, щоб просто прилягти у мене. Спав на дивані. І коли надійшли новини, ми почули їх разом.

К'яра піднесла цигарку до повних вуст і затягнулася, дивлячись у підлогу.

— Це був просто жах. Ти не уявляєш. Жах. Еван просто... о Боже мій. А тоді,— додала вона ледве чутним шепотом,— всі на нього накинулася. Коли Тенсі Чиллінгем сказала, що чула сварку. Преса просто з ланцюга зірвалася. Божевілля.

Вона підвела очі на Страйка і прибрала волосся з обличчя. Жорстке верхнє світло підкреслювало її ідеальні риси.

— Ти не знайомий з Еваном, авжеж?

— Ні.

— А хочеш познайомитися? Тоді поїхали. Він казав, що сьогодні буде в «Юзі».

— Було б чудово.

— Ну й супер. Ходім.

Вона зіскочила зі столу і гукнула у відчинені двері:

— Гі, котику, можна я сьогодні піду в цій сукні? До «Юзі»?

До кімнатки увійшов Соме. Його очі за окулярами були втомлені.

— Гарзд. Дивися, щоб тебе сфотографували. Якщо зіпсуєш — я твою худу білу дупцю затягаю по судах.

— Нічого я не зіпсую. Я хочу познайомити Корморана з Еваном.

К'яра закинула цигарки до своєї величезної сумки, де, вочевидь, лежав одяг, у якому вона була удень, і завдала її на плече.

На підборах вона була на дюйм вища за детектива. Соме глянув на Страйка, і його очі звузилися.

— Дай цьому засранцеві доброго прочухана.

— Гі! — випнула губи К'яра.— Не будь жахливий.

— А ви, юний пане Рокбі, пильнуйте,— додав Соме зі звичною стервозністю.— К'яра у нас страшна хвойда, авжеж, любонько? І схожа на мене. Любить здорованів.

— Гі! — удавано жахнулася К'яра.— Ходімо, Корморане. На мене чекає водій.

Страйк був попереджений і навіть близько не так здивувався, побачивши Кірана Коловас-Джонса, як здивувався той, побачивши його. Коловас-Джонс тримав відчиненими дверцята для пасажира, і світло з машини ледь осявало його обличчя, але Страйк помітив мимолітну зміну виразу на його обличчі, коли Коловас-Джонс угледів супутника К'яри.

— Добри вечір,— привітався Страйк, обходячи машину і відчиняючи дверцята з іншого боку, щоб сісти поруч з К'ярою.

— Кіране, ти ж уже знайомий з Кормораном, так? — спитала К'яра, забираючись у машину. Сукня ледь-ледь прикривала стегна.

Страйк аж ніяк не був певний, що під сукнею на ній щось є. У білому комбінезоні вона точно була без бюстгальтера.

— Привіт, Кіране,— привітався Страйк.

Водій кивнув Страйкові у дзеркало заднього огляду, але нічого не сказав. Він поводився строго професійно — чого, як здогадувався Страйк, за відсутності детективів не робив.

Машина від'їхала від тротуару. К'яра почала копирсатися у сумочці, дістала пляшечку парфумів і рясно полилася ними, малюючи великі кола над обличчям і плечима; потім почала мастити губи блиском, теж щедро.

— Так, що мені буде треба? Гроші. Корморане, будь котиком і поклади їх собі у кишеню, добре? Я з цим мішком туди не піду...— І вона передала йому пом'ятій стосик двадцятток.— Ти таке сонечко. О, і телефон треба. У тебе буде зайва кишеня для мого телефону? Боже, який у цій сумці безлад.

К'яра кинула сумку на підлогу.

— Коли ти сказала, що Лула мріяла знайти свого справжнього батька...

— О, вона таки мріяла! Повсякчас про це торочила. Дуже зраділа, коли та курва — її біологічна мати — сказала, що він африканець. Її завжди казав, що то нісенітниця, але він цю жінку ненавидів.

— Він був знайомий з Марлен Гігсон, так?

— О ні, але він ненавидів, так би мовити, цю ідею загалом. Він знав, як сильно Лулі здатна захопитися, і хотів захистити її від

розчарування.

Стільки захисників, подумав Страйк, поки машина у темряві завертала за ріг. Невже Лула була така вразлива? Потилиця Коловас-Джонса була напружена, пряма; очі частіше, ніж треба, бігали й зупинялися на Страйковому обличчі.

— А потім Лулі вирішила, що має на нього зачіпку — на свого справжнього батька,— але той шлях вів у нікуди. Глухий кут. Ох, це було так сумно. Вона вірила, що знайшла його, але він просочився крізь пальці.

— Що то була за зачіпка?

— Щось у коледжі, де він навчався. Мати їй щось сказала. Лулі гадала, що знайшла потрібний заклад, переглянула там архіви, чи що, з цією своєю дивною подружкою, як же це її...

— Рошель? — підказав Страйк. «Мерседес» їхав по Оксфорд-стріт.

— Так, Рошель, правильно. Лулі її, бідолашку, десь у лікарні підбрала. І була з нею така неймовірно добра. Водила її по крамницях і все таке. Хай там як, вони його не знайшли — то був інший коледж, чи що. Не пригадаю.

— Вона шукала не чоловіка з прізвищем Аджимен?

— Не пригадую, щоб вона мені називала ім'я.

— І не Овусу?

К'яра з подивом глянула на нього своїми прегарними світлими очима.

— Це справжнє прізвище Гі!

— Я знаю.

— О Боже мій,— захихотіла К'яра.— Татко Гі ні в яких коледжах не навчався. Він водив автобус. І бив Гі, коли той малював сукні. Саме тому Гі змінив ім'я.

Машина сповільнювалася. Довга черга, чотири людини завширшки, огинала ріг будівлі й тягнулася до непримітного входу — ніби до приватної оселі. Перед дверима з білим одвірком виднілося кілька темних постатей.

— Папараці,— мовив Коловас-Джонс, уперше заговоривши.— К'яро, вилазь із машини обережніше.

Він встав з водійського місця і рушив до задніх дверцят ліворуч; папараці вже бігли до них: загрозливі чоловіки у темному, що, наближаючись, піднімали довгі морди камер.

К'яра зі Страйком вийшли під спалахи — мов під обстріл; Страйкові водномить засліпило очі; він опустив голову, інстинктивно взявши К'яру Портер за тонке плече, і повів її перед собою в бік темного прямокутника, який символізував прихисток,— і двері магічним чином відчинилися, впускаючи їх. Черга закричала, обурюючись тим, як легко вони увійшли, і захоплюючись побаченим; потім спалахи припинилися, і вони опинилися всередині, де ревіли індустриальні шуми і голосно тягнув свою лінію бас.

— Ого, як ти лавіруєш! — потішилася К'яра.— Я зазвичай вриваюся в охоронців, і вони мене заштовхують усередину.

У Страйка перед очима досі спалахувало жовте й фіолетове. Він відпустив К'ярину руку. К'яра була така бліда, що аж світилася у мороці. Тоді увійшло ще з дюжину людей, і їх проштовхнули глибше у клуб.

— Ходімо,— сказала К'яра, вкладаючи м'яку руку з довгими пальцями в його долоню, і потягнула Страйка за собою.

Коли йшли через тісний натовп, обидва вищі за середнього відвідувача, на них оберталися. Страйк бачив щось на взір акваріумів, вбудованих у стіни, де плавали великі бульки воску — ніби у старій материній лавовій лампі. Під стінами стояли довгі чорні шкіряні банкетки, ближче до танцмайданчика з'являлися кабінки. Важко було зрозуміти, наскільки клуб великий, бо тут було повно дзеркал; у якусь мить Страйк побачив себе, елегантно одягненого ваговоза поруч зі сріблястою сільфідою — К'ярою.

Музика гупала в кожній часточці його тіла, вібрувала в тулубі й у голові; натовп на танцмайданчику був такий щільний, що здавалося дивом, як там люди взагалі можуть переставляти ноги й хитатися.

Нарешті дісталися дверей з м'якою оббивкою, біля яких стояв на варті лисий викидайло; він широко всміхнувся К'ярі, показавши двійко золотих зубів, і розчахнув прихований вхід.

Увійшли до тихішого, але так само залюдненого приміщення, яке, вочевидь, тримали для знаменитостей і їхніх друзів. Страйк помітив телеведучу в міні-спідниці, актора мильних опер, коміка, відомого головно своїми сексуальними апетитами; а тоді — у дальньому кутку — Евана Дафілда.

Той мав на шиї шарф з орнаментом у вигляді черепів, був одягнений у тісні чорні джинси і сидів на стику двох чорних шкіряних

банкеток, поклавши руки на їхні спинки; на лавах поруч тіснилися його друзі — переважно жіночої статі. Темне волосся по плечі він пофарбував у блонд; він був блідий, з кістлявим обличчям, з темно-фіолетовими тінями навколо яскравих бірюзових очей.

Група на чолі з Дафілдом випромінювала майже магнетичну силу. Страйк помітив це за потайними поглядами, які кидали в їхній бік інші гості; за тим, як навколо них лишалося вільне місце, за ширшою, ніж у будь-кого іншого, орбітою, по якій їх обходили. Несвідомість цього у виконанні Дафілда та його друзів була, як зрозумів Страйк, удавана: в усіх них насправді відчувалася посилена тривожність здобичі у поєднанні зі звичною зверхністю хижаків. У зворотному харчовому ланцюжку слави полюють на великого звіра; вони отримували своє.

Дафілд розмовляв з привабливою брюнеткою. Вона слухала, розтуливши уста, майже непристойно ним захоплена. Поки вони з К'ярою наближалися, Страйк помітив, як на частку секунди Дафілд відвів очі від брюнетки і, наскільки зрозумів Страйк, провів блискавичну розвідку: що є в барі, як дивляться на нього присутні, які ще можливості є у приміщенні.

— К'яро! — хрипко покликав Дафілд.

Брюнетка ніби здулася, коли він легко схопився на ноги; худий, але водночас із розвиненими м'язами, він вислизнув з-за столу, щоб обійняти К'яру, яка у своїх туфлях на платформі була на вісім дюймів вища; вона відпустила Страйкову руку, щоб обійняти Дафілда у відповідь. Якусь осяйну мить весь бар дивився на них; тоді люди спам'яталися і повернулися до своїх розмов і коктейлів.

— Еване, це Корморан Страйк,— сказала К'яра. А тоді нахилилася до самісінького його вуха, і Страйк скоріше побачив, ніж почув: — Син Джонні Рокбі!

— Як ся маєш, друже? — спитав Дафілд, простягаючи руку, яку Страйк потиснув.

Подібно до інших досвідчених серцеїдів, з якими був знайомий Страйк, Дафілд мав дещо жіночні манери й голос. Можливо, подібні чоловіки фемінізуються через постійне перебування у жіночому товаристві, а можливо, таким чином обеззброюють свою здобич. Дафілд помахом руки дав зрозуміти, що компанія на лаві має звільнити місце для К'яри; брюнетка здавалася вкрай пригніченою. Страйкові лишилося знайти собі стілець, підсунути його до столу і спитати у К'яри, що вона

питиме.

— О-о, принеси мені «бузі-юзі»,— мовила вона,— і плати моїми грошима, котику.

Коктейль К'яри сильно пахтів «Перно». Страйк купив собі води і повернувся за столик. К'яра з Дафілдом розмовляли — майже ніс до носа, та коли Страйк поставив на стіл напої, Дафілд роззирнувся.

— Чим займаєшся, Корморане? Музичний бізнес?

— Ні,— відповів Страйк.— Я детектив.

— Отакої,— озвався Дафілд.— І кого я убив цього разу?

Група дозволила собі кислі чи нервові усмішки, але К'яра сказала:

— Це не жарти, Еване.

— А я, К'яро, і не жартую. Ти помітиш, коли жартуватиму, бо я збіса дотепний.

Брюнетка захихотіла.

— Я сказав, що не жартую,— огризнувся Дафілд.

Брюнетці ніби ляпас дали. Решта членів групи, попри тисняву, ледь помітно відсунулася; всі почали свої власні розмови, тимчасово виключивши К'яру, Страйка і Дафілда з компанії.

— Еване, це негарно,— сказала К'яра, але це дорікання звучало скоріше не дошкульно, а ласкаво, і Страйк помітив, що на брюнетку вона глянула без жалощів.

Дафілд побарабанив пальцями по стільниці.

— І що ти за детектив такий, Корморане?

— Приватний.

— Еване, котичку, Корморана найняв брат Лулі...

Але Дафілд раптом помітив щось чи когось цікавого у натовпі, скочив на ноги і зник серед людей.

— У нього легкий синдром дефіциту уваги,— пояснила К'яра, ніби вибачаючись.— До того ж він просто божеволіє через Лулі. Так, так,— наполягла вона напівжартома-напівстрога, коли Страйк звів брови і глянув у бік розкішної брюнетки, що колихала порожній келих з-під мохіто і здавалася пригніченою.— У тебе на твоєму стильному піджаку якийсь бруд,— додала К'яра і потягнулася до Страйка, щоб змахнути крихти піци. Він відчув сильний запах її солодких, пряних парфумів. Сріблястий матеріал її сукні був такий цупкий, що відстав від тіла, мов обладунок, даючи змогу добре роздивитися її маленькі білі груди і гострі пипки кольору рожевої мушлі.

— Що у тебе за парфуми?

К'яра піднесла йому до носа зап'ясток.

— Новий витвір Гі,— повідомила вона.— Називається «Eprise» — по-французькому «шалено закоханий», знаєш?

— Так,— озвався Страйк.

Повернувся з напоєм у руці Дафілд, розтинаючи юрму, що тягнулася до нього, захоплена його аурою. Його ноги у тісних джинсах нагадували два чорні триси, а очі в темних колах були ніби у П'єро, що став поганцем.

— Еване, котичку,— почала К'яра, коли Дафілд знову сів.— Корморан розслідує...

— Він тебе з першого разу почув,— перебив її Страйк.— Не треба.

Він був певен, що актор і це теж почув. Дафілд швидко пив, кидаючи якісь репліки до групи.

К'яра відпила від свого коктейлю, потім посмикала Дафілда.

— Як там твій новий фільм, сонечко?

— Чудово. Супер. Наркодилер зі схильністю до суїциду. Навіть і грати не треба.

Всі усміхнулися, крім самого Дафілда. Він побарабанив пальцями по столу, смикаючи ногами у такт.

— Нудно щось,— оголосив він. Глянув на двері, а група дивилася на нього, відверто благаючи, зрозумів Страйк, щоб їх запросили поїхати з ним.

Дафілд глянув на К'яру, тоді на Страйка.

— Поїдете до мене?

— Супер! — скрикнула К'яра і, кинувши котячий погляд переможниці на брюнєтку, одним ковтком допила коктейль.

Тільки-но вони вийшли з ВІП-зони, як до Дафілда підбігло двійко п'яних дівчат; одна задерла майку і попросила його розписатися у неї на грудях.

— Не треба цієї вульгарності, любонько,— відповів Дафілд, відтісняючи її.— Кікі, ти маєш машину? — гукнув він через плече, прокладаючи шлях крізь натовп і не зважаючи на крики й на пальці, що тицяли в нього.

— Так! — гукнула К'яра у відповідь.— Подзвоню йому. Корморане, котичку, де мій телефон?

Страйк подумав, що папараці по-своєму сприймуть спільний вихід

К'яри й Дафілда з клубу. К'яра кричала в «айфон». Ось вони дісталися виходу; К'яра сказала:

— Чекайте, він напише есемеску, коли під'їде під двері.

І вона, і Дафілд здавалися знервованими, зібраними, самокритичними, ніби спортсмени, що готуються вийти на стадіон. Потім телефон К'яри тихо задзижчав.

— Так, він на місці,— повідомила вона.

Страйк відступив, щоб пропустити їх з Дафілдом, тоді швидко рушив до переднього пасажирського сидіння, поки Дафілд оббігав машину серед сліпучих спалахів і криків натовпу і сідав на заднє сидіння поруч з К'ярою, якій допоміг зайти у машину Коловас-Джонс. Страйк лягнув передніми дверцятами, змусивши відскочити двох чоловіків, які кадр за кадром клацали Дафілда й К'яру.

Коловас-Джонсу знадобилося неймовірно багато часу, щоб повернутися на водійське місце; нутроці «мерседесу» здавалися Страйкові аеродинамічною трубою, водночас замкненою і відкритою новим спалахам. Об'єктиви притискалися до вікон; з темряви випливали ворожі обличчя, перед непорушною машиною металася темні постаті. За спалахами коливався натовп-черга — всі цікаві, збуджені.

— Та поїхали вже, щоб тебе! — закричав на Коловас-Джонса Страйк, і той запустив мотор. Папараці, що перекривали шлях, розступилися, продовжуючи клацати камерами.

— Бувайте, покидьки,— сказав із заднього сидіння Еван Дафілд, коли машина зрушила з місця.

Але фотографи бігли за автівкою, з обох боків спалахували камери; все Страйкове тіло зрослося потом, він раптом повернувся на жовту ґрунтову дорогу, у тряский «вікінг», до звуків, що нагадували виляски в повітрі Афганістану, побачив юнака, що біг геть від дороги, тягнучи маленького хлопчика.

Без задньої думки Страйк тоді заволав «Гальмуй!», кинувся вперед і схопив Анстиса, який два дні як став батьком і сидів просто за водієм; останнє, що він пам'ятав, це протестуючий крик Анстиса і металеве «бум!», яке відкинуло його на задні дверцята, а тоді «вікінг» розірвало з оглушливим брязкотом, і світ затягнув серпанок болю й жаху...

«Мерседес» завернув за ріг і виїхав на майже порожню дорогу; Страйк зрозумів, що напружився до болю у м'язах литки, яку ще мав. У бічному дзеркалі він помітив двох мотоциклістів, кожний з яких мав

пасажира і гнався за ними. Принцеса Діана, тунель у Парижі; «швидка» забирає тіло Лули Лендрі, камери на ходу притискаються до темної шибки; ці два образи постали в уяві Страйка, поки машина мчала темними вулицями.

Дафілд запалив цигарку. Краєм ока Страйк помітив, як насупився на свого пасажира у дзеркало заднього огляду Коловас-Джонс, але змовчав. За мить чи дві К'яра почала щось шепотіти до Дафілда. Страйк, здається, почув своє ім'я.

За п'ять хвилин знову завернули за ріг і побачили перед собою нову групку фотографів у чорному, які почали клацати камерами в бік машини, щойно вона з'явилася. Мотоциклісти зупинилися просто за ними; Страйк побачив, як мчать четверо чоловіків, щоб не прогавити момент, коли відчиняться дверцята. Підскочив адреналін: Страйк уявив, як виринається з машини, б'є, розбиває дорогі камери об асфальт поруч з їхніми зіщуленими власниками. І ніби прочитавши його думки, Дафілд, узявшись за клямку дверцят, сказав:

— Так, Корморане, порозбивай їх усі, ти для цього такий, як треба.

Розчахнуті дверцята, нічне повітря, нові спалахи, від яких голова обертом; мов бик, Страйк швидко ступав з похиленою головою, спрямувавши очі на К'ярині п'яти перед ним, щоб не осліпнути. Здолали три сходинки — Страйк замикав, і саме він ляснув дверима будинку перед обличчями фотографів.

На мить Страйк почувся союзником двох своїх супутників, бо на всіх них полювали. Маленьке темне фойє здавалося безпечним, дружнім. Папараці кричали одне до одного за дверима, і ці короткі вигуки були ніби крики солдатів, що проводять зачистку будівлі.

Дафілд копирсався біля дверей до квартири, пробуючи різні ключі.

— Я тут усього кілька тижнів мешкаю,— пояснив він, нарешті штовхаючи двері плечем. Щойно ступивши за поріг, він скинув тісну куртку, жбурнув на підлогу і повів гостей, крутячи вузькими стегнами хіба трохи не так підкреслено, як Гі Соме, коротким коридором до вітальні, де увімкнув лампи.

Суворий, елегантний чорно-білий інтер'єр був увесь засмічений; тхнуло цигарками, марихуаною, алкогольними випарами. Страйк одразу згадав дитинство.

— Треба випити,— заявив Дафілд і гукнув через плече, виходячи і характерно змахуючи великим пальцем: — Кікі, напої на кухні.

Та усміхнулася до Страйка, а тоді вийшла через двері, на які вказав Дафілд.

Страйк оглянув кімнату, яку, здавалося, батьки з бездоганим смаком залишили під наглядом підлітка.

На всіх поверхнях лежало якесь сміття — головно записки. Під стінами стояло трійко гітар. Закиданий мотлохом скляний столик оточували чорно-білі сидіння, звернені до величезної плазми. Сміття звисало зі столика на килим. За високими вікнами, оповитими прозорими сірими фіранками, Страйк бачив силуети фотографів, які скрадалися під ліхтарем.

Дафілд повернувся, застібаючи штани. Виявивши, що лишився наодинці зі Страйком, він нервово захихотів.

— Будь як удома, велетню. До речі, я твого старого знаю.

— Та ну? — озвався Страйк, всідаючись у м'якуще квадратне крісло з коротким сірим хутром.

— Так. Спілкувалися кілька разів,— відповів Дафілд.— Крутий тип.

Він узяв гітару і почав був перебирати струни, тоді передумав і знову поставив інструмент під стінку.

Повернулася К'яра з пляшкою вина і трьома келихами.

— Сонечко, а ти не думав найняти прибиральника? — дорікнула вона Дафілду.

— Вони швидко здаються,— відповів Дафілд. Він відкинувся на спинку крісла і розвалився, поклавши ноги на бильце.— Сили не стає.

Страйк змахнув мотлох зі столика, щоб К'яра змогла поставити вино й келихи.

— Я думала, ти збирався жити з Мо Іннесом,— сказала вона, розливаючи вино.

— Так, але не склалося,— відповів Дафілд, розгрібаючи мотлох на столі у пошуках цигарок.— Старий Фреді здав мені цю квартиру на місяць, поки не почнеться «Пайнвуд». Хоче, щоб я тримався подалі від звичних місць.

Його брудні пальці пробіглися по чомусь, схожому на розарій; далі — по численних порожніх пачках з-під цигарок і шматках відірваного від них картону; по трьох запальничках, серед яких була «зіппо» з гравіруванням; по паперу для самокруток і переплутаних дротах, ні до чого не приєднаних; по колоді карт, брудному носовичку, якихось

замацаних, пом'ятих папірцях, по журналу, на обкладинці якого красувалося похмуре чорно-біле фото самого Дафілда, по листах, розпечатаних і нерозпечатаних, по жменьці дрібних монет і, нарешті, по єдиній запонці у вигляді срібного пістолета, що лежала у чистій порцеляновій попільничці. Кінець кінцем Дафілд видобув з-під дивана м'яку пачку «житану», підкурив, випустив довгий струмінь диму, а тоді звернувся до К'яри, яка сіла на диван і попивала вино.

— Кі, всі знову кажуть, що ми спимо разом,— сказав він, вказуючи за вікно, де колихалися хижі тіні фотографів.

— А Корморан, на їхню думку, тут нащо? — спитала К'яра, скося глянувши на Страйка.— Типу груповий секс?

— Як охоронець,— відповів Дафілд, оцінюючи Страйка поглядом зіщулених очей.— Він схожий на боксера. Чи на учасника боїв без правил. Корморане, ти не хочеш нормально випити?

— Ні, дякую,— сказав на це Страйк.

— Ти в зав'язці чи просто на роботі?

— На роботі.

Дафілд, звівши брови, загиготів. Він явно нервувався, кидав на Страйка швидкі погляди, барабанив пальцями по скляній стільниці.

Коли К'яра спитала, чи відвідував він леді Бристоу ще, Дафілд, здавалося, зрадів зміні теми.

— Чорт, ні. Одного разу вистачило. Це був тупо жах. Бідолашна корова. Лежить і конає.

— Але з твого боку було більш ніж люб'язно її відвідати, Еване.

Страйк зрозумів, що К'яра хоче показати Дафілда у найкращому світлі.

— Ти добре знаєш Лулину мати? — спитав він.

— Ні. Я до смерті Лу бачився з нею тільки раз. Вона мене не схвалювала. В родині Лу ніхто мене не схвалював. Не знаю,— він посовався на місці.— Мені просто хотілося поговорити з людиною, якій так само небайдуже, що вона померла.

— Еване! — скрикнула К'яра.— Вибач, але мені теж небайдуже!

— Так, так...

У тій своїй невловно-жіночній, пливкій манері Дафілд скрутився на кріслі майже у позу ембріона і сильно затягнувся цигаркою. На столику за ним стояло, підсвічене конусом світла від лампи, їхнє спільне з Лулою фото, явно зроблене на модному показі. Вони жартома билися на

тлі штучних дерев; на ній була довга червона сукня, на ньому — тісний чорний костюм і волохата вовча маска, зсунута на потилицю.

— Цікаво, що сказала б моя мамця, якби і я гавкнувся? Мої батьки здали мене в поліцію,— повідомив Дафілд Страйкові.— Ну, головню татусь, щоб його. Я у них кілька років тому, бачте, телек поцупив. А знаєш що? — він витягнув шию до К'яри.— Я вже п'ять тижнів і два дні як не вмазувався.

— Сонечко, це просто чудово! Фантастика!

— Авжеж,— озвався Дафілд і знову сів рівно.— А ти у мене що — нічого не питатимеш? — звернувся він до Страйка.— Я собі думав, ти розслідуєш убивство Лу?

Цю браваду трохи зіпсувало тремтіння його пальців. Коліна у нього теж почали труситися — точно як у Бристоу.

— Гадаєш, то було вбивство? — спитав Страйк.

— Ні,— Дафілд затягнувся цигаркою.— Так. Можливо. Не знаю. Але вбивство більше схоже на правду, ніж, чорт забирай, суїцид. Бо вона не пішла б, не лишивши мені записки. Я все чекаю, що надійде якийсь лист, і ось тоді повірю. А так — не вірю. Навіть не пам'ятаю, що було на похороні. Я був просто не при собі. Так вмазувався, що ледве ноги пересував. Гадаю, якби я міг пригадати похорон, то легше було б змиритися.

Він пхнув цигарку в рот й почав барабанити пальцями по краю скляної стільниці. Потім, явно почувуючись незатишно через Страйкове мовчання, заявив:

— Спитай у мене щось, ну. Хто тебе, власне, найняв?

— Лулин брат Джон.

Дафілд перестав барабанити.

— Отой жадібний манірний лох?

— Жадібний?

— Та він був поведений на тому, як вона тринькає гроші. Ніби воно його, бляха, стосувалося. Багатії завжди мають усіх інших за халявників, не помічав? Уся та суча родина вважала, що я на гроші полюю, і з часом,— він підняв палець до скроні й показав, ніби свердлить,— та думка прижилася, викликала підозри, второпав?

Він схопив зі столу «зіппо» і почав клацати нею, намагаючись запалити. Страйк дивився, як спалахують і гинуть блакитні іскри, а Дафілд говорив:

— Гадаю, він собі думав, що краще б вона знайшла собі багатого бухгалтера типу нього.

— Він юрист.

— Та яка різниця. Яка різниця, коли йдеться про багатіїв, які тримаються за грошики з усієї сили, га? Він одержав клятий трастовий фонд від татка, яке йому в біса діло до того, як сестра витрачає власні гроші?

— А які саме її покупки він не схвалював?

— Коли вона купували мотлох для мене. Вся та клята родина однаковісінька; якщо Лу все тягнула їм, лишала гроші в сім'ї, то це було нормально. Лу знала, що то меркантильні паскуди, але, як я й казав, воно не минулося безслідно. У неї з'явилися підозри.

Він кинув мертву «зіппо» назад на стіл, підтягнув коліна до грудей і глянув на Страйка бентежно-бірюзовими очима.

— Отже, він гадає, що то я зробив? Твій клієнт?

— Ні, не схоже,— відповів Страйк.

— Тоді його дурна макітра передумала, бо я чув, що раніше він ходив і всім патякав, мовляв, то я — аж поки не довели, що то був суїцид. А я маю алібі, залізне алібі, тож пішов він. Пішли. Вони. Всі.

Знервований, роздратований, він схопився на ноги, підлив вина у келих, якого майже не торкався, тоді запалив нову цигарку.

— Що ти можеш мені розповісти про день, коли померла Лула? — спитав Страйк.

— Тобто ніч.

— День, який їй передував, теж може виявитися важливим. Є моменти, які я хотів би прояснити.

— Та ти що? Ну питай.

Дафілд упав назад у крісло і знову підтягнув коліна до грудей.

— Лула багато разів дзвонила тобі між дванадцятою дня і шостою вечора, але ти не брав слухавки.

— Ні,— відповів Дафілд. Він почав по-дитячому колупати дірочку у джинсах на коліні.— Я був зайнятий. Працював. Над піснею. Не хотів переривати процес. Натхнення.

— Тож ти не знав, що вона дзвонила?

— Знав. Я бачив її номер на екрані,— він потер носа, витягнув ноги, поклавши на стіл, згорнув руки на грудях і сказав,— я хотів її трохи провчити. Щоб замислилися, чого це я так.

— А чому їй раптом треба було провчити?

— Та через клятого репера. Я хотів, щоб вона оселилася в мене, поки він мешкає в сусідній квартирі. «Дурненький, ти що — не довіряєш мені?» — Його імітація голосу й манер Лули вийшла бентежно-дівочою.— Я їй і сказав: «Сама дурненька. Покажи мені, що нема про що непокоїтися, і живи зі мною». Але вона відмовилася. Ну я й подумав собі, що в таку паскудну гру можна, любонько, гратися й удвох. Гляньмо, як воно тобі буде. Тож я запросив до себе Еллі Карейру, ми трохи попрацювали разом над піснею, а тоді я повіз Еллі до «Юзі». Лу не було на що нарікати. То робота! Пісні пишемо! Просто собі дружимо, як вона з тим репером-бандитом.

— Гадаю, вона не була навіть знайома з Дібі Макком.

— Не була, але ж він про свої плани на весь світ заявив, ні? Ти хоч чув, що він у тих піснях співав? Та в неї труси були мокрі від тих пісень.

— «Будь простіша, тихша будь, бо яка із тебе...» — почала слухняно читати К'яра, але під дошкульним поглядом Дафілда замовкла.

— Вона лишила повідомлення на автовідповідачі?

— Так, кілька. «Еване, будь ласка, передзвони мені. Це терміново. Не хочу це обговорювати по телефону». Це завжди було терміново, коли вона хотіла знати, з ким я. Вона знала, що я розсердився, і боялася, що я міг подзвонити Еллі. Вона дуже переймалася через Еллі, бо знала, що ми свого часу переспали.

— Вона сказала, що справа термінова і що не хоче її обговорювати по телефону?

— Таке, але то був просто спосіб змусити мене подзвонити. Такі в неї були ігри. Лу бувала страшенно ревнива. І маніпулювала дай Боже як.

— Немає ідей про причини, з яких вона того самого дня могла багато разів дзвонити дядькові?

— Якому дядькові?

— Його звати Тоні Лендрі, теж юрист.

— А, той. Вона б йому не дзвонила, вона його ненавиділа ще більше, ніж брата.

— Вона кілька разів дзвонила йому тоді ж, коли дзвонила тобі. І лишила схоже повідомлення.

Дафілд, не зводячи зі Страйка очей, брудними нігтями почухав

неголене підборіддя.

— Не знаю, що там була за біда. Може, через маму. Стара леді Бе тільки-но вийшла з лікарні чи що.

— Ти не думав, що того ранку могло статися щось, на її думку, важливе чи цікаве для тебе і для її дядька?

— Немає тем, які водночас цікавили б мене і того клятого дядька,— відповів Дафілд.— Я з ним спілкувався. Його цікавлять тільки ціни на акції і тому подібне лайно.

— Може, це стосувалося її? Щось особисте?

— Коли так, вона тій паскуді не дзвонила б. Вони одне одного не любили.

— Чому ти так кажеш?

— Вона ставилася до нього десь так, як я до свого батька-покидька. Вони обоє вважали, що ми нічого не варті.

— Лула говорила з тобою про це?

— О так. Він гадав, що Луліні психічні проблеми — то просто такий спосіб привернути до себе увагу, хуліганство. Гра. Гра на материних нервах. Він став трохи розумніший, коли Лула почала приносити гроші, але вона нічого не забула.

— А вона не казала, навіщо дзвонила тобі, коли приїхала до «Юзі»?

— Ні,— відповів Дафілд. Знову закурив.— Вона рознервувалася, щойно приїхала, бо там була Еллі. Їй те не сподобалося. Якраз у правильний настрій прийшла, га?

Це вперше він звернувся до К'яри, і та сумно кивнула.

— Вона зі мною навіть не розмовляла,— мовив Дафілд.— Вона головно до тебе балакала, так?

— Так,— підтвердила К'яра.— Але не казала, що її щось непокоїть або що.

— Кілька людей казало мені, що її телефон прослуховувався...— почав Страйк; Дафілд перебив:

— О так, кілька тижнів вони слухали наші повідомлення. Знали, де ми зустрічаємося, все знали. Паскуди паскудні. Коли ми дізналися, то поміняли номери і почали дуже обережно ставитися до своїх повідомлень.

— Тож ти б не здивувався, якби Лула хотіла тобі сказати щось важливе чи неприємне і не воліла б цього робити по телефону?

— Так, але якби це було щось важливе, вона б мені сказала у клубі.

— Але вона нічого не сказала?

— Ні. Як я уже говорив, ми того вечора не розмовляли,— на гострій щелепі Дафілда смикався м'яз.— Вона повсякчас зазірала в телефон. І я зрозумів, що вона робить — хоче мене позлити. Показує, що чекає не дочекається, коли поїде додому до того клятого Дібі Макка. Лула дочекалася, поки Еллі вийде до вбиральні, тоді встала, підійшла до мене і сказала, що їде і що я можу забрати свій браслет; той, що я їй подарував на церемонії. Кинула його на стіл переді мною у всіх на очах. Ну, я його й підібрав і кажу: «Нікому не треба, тут місце звільняється?» І вона пішла.

Він говорив так, ніби Лула не померла три місяці тому; ніби все сталося вчора і ще є можливість помиритися.

— Ти намагався її спинити, так? — спитав Страйк.

Дафілд примружився.

— Спинити?

— Свідки казали, що ти хапав її за руки.

— Правда? Не пригадую.

— Але вона вирвалася, а ти залишився, так?

— Я почекав десять хвилин, бо не хотів її тішити, погнавшись за нею у всіх на очах. А тоді вийшов з клубу і сказав водієві, щоб віз на Кентигерн-Гарденз.

— У масці вовка,— додав Страйк.

— Так, щоб ті гади,— кивнув Дафілд на вікно,— не продавали фото, де я бухий чи обдовбаний. Вони бісяться, коли ховаєш обличчя. Не даєш їм паразитувати на тобі. Один з них намагався зірвати з мене Вовчика, але я не дався. Сів у машину, дозволив їм пофоткати, як Вовчик показує середній палець із заднього вікна. Тоді доїхав до рогу Кентигерн-Гарденз, а там знову папараці. Я зрозумів, що вона уже зайшла.

— Ти знав код на дверях?

— Дев'ятнадцять — шістдесят шість, так. Але я розумів, що вона звеліла охороні мене не пускати. І не хотів перед усіма ними йти туди, щоб мене за п'ять хвилин викинули. Я намагався подзвонити їй з машини, але вона не брала слухавки. Мабуть, пішла вниз — привітати клятого Дібі Макка в Лондоні. Ну, я й поїхав до людини по ліки від страждань.

Він вкрутив цигарку в самотню гральну карту на краю столу й

заходився шукати ще тютюн. Страйк, бажаючи підмастити розмову, пригостив його власними цигарками.

— О, дяка. Дяка. Так. Я попросив водія мене висадити і пішов до друга, який згодом повністю підтвердив цей факт, як міг би висловитися дядечко Тоні. Тоді я трохи поблукав там і сям — є плівка з заправки, яка це підтверджує,— а потім, о третій... чи о четвертій?..

— О пів на четверту,— підказала К'яра.

— Так, я пішов до К'яри і там звалився,— Дафілд затягнувся цигаркою, дивлячись, як тліє вогник, а тоді додав,— тож у мене дупа прикрита, га?

Його вдовolenість не сподобалася Страйку.

— А коли ти дізнався, що Лула загинула?

Дафілд знову підтягнув коліна до грудей.

— Мене збудила К'яра і сказала. Я не міг... я просто... Ну. Це був повний капець.

Він поклав руки на тім'я і втупив погляд у стелю.

— Я просто не міг... Не міг у це повірити. Не міг. Ніяк.

І на очах у Страйка до Дафілда ніби дійшло, що дівчина, про яку він говорив так легковажно, яку, за власним зізнанням, він провокував, дражнив і кохав, уже точно й безповоротно ніколи не повернеться; що вона розбилася в кров об засніжений асфальт і що тепер уже не врятувати ні її саму, ні їхні стосунки. На мить Дафілд, який вдивлявся у стелю, набув гротескного вигляду, ніби усміхнувшись від вуха до вуха, але то була гримаса болю, необхідна, щоб стримати сльози. Його руки упали, і він сховав обличчя у долонях, притиснувши чоло до колін.

— Ох, котику,— сказала К'яра, зі стуком опустила келих на стіл і, простягнувши руку, поклала її на Дафілдове кістляве коліно.

— Ох, як мене це пройняло,— нерозбірливо сказав з-під рук Дафілд.— Ох, як воно мені болить. Я хотів з нею побратися. Чорт, я її кохав. Кохав! Чорт. Я більше не хочу про це говорити.

Він підхопився і вибіг геть, голосно хлюпаючи носом і витираючи його об рукав.

— Я ж тобі казала,— прошепотіла К'яра до Страйка.— Він у страшному стані.

— Навіть і не знаю. Він наче притомний. Уже місяць без героїну.

— І я не хотіла б, щоб він узявся за старе.

— Поліція говорила б з ним не так ніжно. Я ще ввічливий.

— У тебе жахливий вираз обличчя. Такий суворий, ніби ти жодному його слову не віриш.

— Як гадаєш, він повернеться?

— Та авжеж повернеться. Будь ласка, будь м'якший...

Вона швидко сіла на своє місце, бо повернувся Дафілд; він був похмурий і вже не крутив стегнами. Впав у крісло, в якому сидів доти, і сказав до Страйка:

— Папіроси скінчилася. Можна в тебе стрельнути?

Неохоче, бо лишилося всього три цигарки, Страйк поділився, підпалив і спитав:

— Будемо говорити далі?

— Про Лулу? Говори, коли хочеш. Я не знаю, що ще зможу тобі розповісти. У мене інформації більше немає.

— Чому ви розійшлися з Лулою? Я про перший раз. Що сталося в «Юзі» — зрозуміло.

Краєм ока він побачив обурений К'ярин жест: вочевидь, «м'якіше» не вийшло.

— А це ще в біса тут до чого?

— То все важливі речі,— відповів Страйк.— Вони дають картину подій у її житті. І можуть пояснити, чому вона вкоротила собі віку.

— Ти ж наче убивцю шукаєш?

— Я шукаю істину. Тож чому ви розійшлися першого разу?

— Та до чого воно тут, чорт забирай? — вибухнув Дафілд. Як і очікував Страйк, він мав буйний і нестриманий норів.— Ти хочеш мене зробити винуватим у тому, що вона стрибнула з балкона? Тупа твоя голова, та до чого тут причини, з яких ми порвали першого разу? Це було аж за два місяці до її смерті! Чорт, та я сам можу назватися детективом і питати всяке лайно собаче. Мабуть, гарно можна заробити на безмозких клієнтах, га?

— Еване, припини,— сказала К'яра, якій явно стало незатишно.— Ти казав, що хочеш допомогти...

— Та хочу, але чи це не занадто?

— Якщо не хочеш говорити, без проблем,— сказав Страйк.— Ти тут жодних зобов'язань не маєш.

— Мені нема чого ховати, це просто особисте, второпав? Ми розійшлися,— закричав він,— через наркотику і через те, що її друзі й рідня вливали їй у вуха отруту про мене, а ще вона нікому не довіряла

через довбану пресу, зрозуміло? Через весь той тиск.

Дафілд скрутив руки у тремкі кулаки і притиснув до вух, мов навушники.

— Тиск, довбаний тиск, ось чому ми розійшлися.

— Ти у той час багато вживав наркотиків, так?

— Так.

— І Лулі це не подобалося?

— Їй усі довкола дзижчали, що це їй не подобається, розумієш?

— Хто, приміром?

— Приміром, родина, клятий Гі Соме. Педик дрібний.

— Що ти маєш на увазі, коли кажеш, що через пресу вона нікому не довіряла?

— Чорт, а не очевидно? Ти хіба не в курсі, тобі твій старий не казав?

— Я про свого батька ні біса не знаю,— холодно відповів Страйк.

— Ну, друже, її телефон прослуховували, від цього трохи незатишно,— маєш таку-сяку уяву? Вона почала параноїти, що люди торгують інформацією про неї. Намагалася пригадати, що казала по телефону, що не по телефону, хто міг те все продати газетяркам і так далі. У неї дах поїхав.

— Вона звинувачувала тебе у продажу інформації?

— Ні,— огризнувся Дафілд, а тоді додав таким самим ядучим тоном: — Так, іноді. Звідки вони знали, що ми йдемо туди, звідки вони знають, що я тобі сказала, тощо, тощо... Я їй казав, що слава — це отакі, бляха, речі, але вона собі думала, що можна і рибку спіймати, і рук не замочити.

— А ти не продавав інформацію про неї пресі?

Страйк почув, як засичала, втягуючи повітря, К'яра.

— Ні, не продавав,— тихо відповів Дафілд, поглянувши Страйкові в очі й навіть не зморгнувши.— Не продавав, чорт забирай. Уторопав?

— Ви надовго розійшлися?

— На два місяці, не більше й не менше.

— І знову зійшлися десь за тиждень до її смерті?

— Так. На вечірці у Мо Іннеса.

— А за дві доби уже провели церемонію? У будинку Кербері в Котсволді?

— Так.

— Хто знав про цю церемонію?

— То було спонтанно. Я купив браслети, і ми її провели. Це було так гарно, друже.

— Страшенно гарно,— сумною луною озвалася К'яра.

— Але преса довідалася дуже швидко — тож хтось їм мав розповісти, так?

— Гадаю, що так.

— Ваші телефони більше не прослуховували, авжеж? Ви змінили номери.

— Гадки не маю, чи їх прослуховували. Акул пера поспитай, то їхня робота.

— Вона не казала тобі, що шукає батька?

— Він же помер... а, ти про справжнього? Так, вона ним цікавилася, але там був глухий кут, розумієш? її мати не знала, хто він був.

— І Лула не казала тобі, чи вдалося щось розкопати?

— Вона намагалася, але нічого не вийшло, тож вона вирішила записатися на курс африканських студій. Знайшла собі татка — весь клятий африканський континент. То Соме її підбурих, вічно він воду мутив.

— Яким чином?

— Годилося все, що могло відвернути її увагу від мене. Все, що поєднувало їх. Коли йшлося про неї, він перетворювався на страшенного власника. Він був у неї закоханий. Так, я знаю, що він педик,— нетерпляче додав Дафілд, коли К'яра почала заперечувати,— але це не перший педик, який через свою подружку починає божеволіти. Він трахне будь-кого, аби чоловік, але її з поля зору боявся випустити. Влаштував істерики, якщо Лу не хотіла його бачити, не волів, щоб вона працювала на інших. Він мене ненавидить до глибини душі. Та й викуси, лайно мале. Зводив Лу з Дібі Макком. Якби вони переспали, ото б він на тому заробив! Якби вона кинула мене. Він би був в курсі всіх деталей, змусив би Лу їх познайомити, щоб його мотлох фоткали на тому бандиті. Цей Соме не дурний. Він повсякчас використовував її заради бізнесу. Хотів, щоб вона йому обходилася дешево чи на дурняк, а вона й велася.

— А це у тебе від Соме? — спитав Страйк, показуючи на чорні шкіряні рукавички на столику. Він упізнав крихітний золотий логотип «GS» на манжеті.

— Що?

Дафілд нахилився, підчепив рукавичку вказівним пальцем і підніс до очей, роздивляючись.

— Чорт, твоя правда. Тоді їм дорога у смітник,— і він кинув рукавичку в куток; та зачепила покинуту гітару, й інструмент видав глибокий акорд з відлунням.— Лишилися після тієї фотосесії,— сказав Дафілд, указуючи на чорно-білу обкладинку журналу.— Соме мені пари від сечі не подарував би. Маєш ще папіроску?

— Скінчилися,— збрехав Страйк.— Ти розповіси, нащо запросив мене додому, Еване?

Запала довга мовчанка. Дафілд люто дивився на Страйка, який зрозумів, що актор здогадався, що він збрехав про цигарки. К'яра теж на нього дивилася, трохи розтуливши уста,— втілення краси й подиву.

— А звідки ти взяв, що я тобі щось розповім? — вишкірився Дафілд.

— Не думаю, що ти мене запросив, бо тобі приємне моє товариство.

— Не знаю,— з явною злостивістю відповів Дафілд.— Може, я сподівався, що ти такий дотепник, як твій старий?

— Еване,— різко сказала К'яра.

— Гаразд, коли ти не маєш що мені сказати...— мовив Страйк і підвівся з крісла. На його легкий подив — і на відверте невдоволення Дафілда — К'яра відставила келих і почала розплітати довгі ноги, явно і собі збираючись уставати.

— Добре,— різко сказав Дафілд.— Є одна річ.

Страйк опустився назад у крісло. К'яра тицьнула Дафілду власну цигарку, той пробурмотів «дякую», і тоді вона знову сіла, дивлячись на Страйка.

— Кажі,— мовив той, поки Дафілд клацав запальничкою.

— Добре. Не знаю, чи це має значення,— мовив актор.— Але я не хочу, щоб ти розбовкав, звідки взяв цю інформацію.

— Цього я гарантувати не можу,— відповів Страйк.

Дафілд насупився, його коліна знову затанцювали. Він курих, дивлячись у підлогу. Краєм ока Страйк помітив, що К'яра розтуляє рота, готуючись говорити, і спинив її, піднявши руку.

— Ну,— почав Дафілд,— два дні тому я обідав з Фреді Бестигі. Він лишив свій «блекбері» на столі й пішов до шинквасу,— Дафілд зітхнув і

здригнувся.— Не хочу, щоб мене вигнали,— сказав він, зиркнувши на Страйка.— Мені ця робота дуже потрібна.

— Кажи,— мовив Страйк.

— Йому прийшов мейл. Там було Лулине ім'я. Я прочитав.

— Гаразд.

— Писала його дружина. Там було щось типу такого: «Я знаю, що ми маємо спілкуватися через адвокатів, але якщо не даси мені не півтора мільйона фунтів, а більше, я всім розповім, де саме я була, коли впала Лула Лендрі, і як туди потрапила, бо мене вже нудить від твого лайна. Це не порожня погроза. Гадаю, поліції я вже й так скажу». Щось таке там було,— додав Дафілд.

З-за завішеного вікна почувся нерозбірливий сміх папараці.

— Це дуже корисна інформація,— сказав Страйк Дафілду.— Дякую.

— Я не хочу, щоб Бестигі дізнався, хто тобі це розповів.

— Не думаю, що тут доведеться згадувати твоє ім'я,— мовив Страйк, знову встаючи.— Дякую за воду.

— Чекай, котику, я теж піду,— сказала К'яра, притискаючи до вуха телефон.— Кіране? Ми виходимо, ми з Кормораном. Просто зараз. Бувай, Еване, сонечко.

Вона схилилася і розцілувала його в обидві щоки. Дафілд, який почав був уставати з крісла, здавався збентеженим.

— Якщо хочеш, можеш тут...

— Ні, котику, в мене робота завтра вдень; треба поспати, щоб мати нормальний вигляд,— відповіла вона.

Коли Страйк вийшов, його знову засліпили спалахи, але цього разу папараці здавалися збентеженими. Він допоміг К'ярі спуститися і пішов за нею до машини, й один з папараці закричав до Страйка:

— А ти ще хто в біса такий?

Страйк, широко посміхаючись, ляснув дверцятами. Коловас-Джонс був на водійському сидінні; вони повільно зрушили з місця, але тепер за машиною ніхто не гнався.

Десь за квартал Коловас-Джонс порушив мовчанку, глянувши у дзеркало заднього огляду і спитавши у К'яри:

— Додому?

— Гадаю, так. Кіране, можеш увімкнути радіо? Хочу трохи музики,— сказала вона.— Ні, гучніше, котику. О, мені подобається.

В машині лунав «Telephone» Леді Гаги.

К'яра розвернулася до Страйка. На її неймовірному обличчі грало помаранчеве світло вуличних ліхтарів. З її рота відгонило алкоголем, шкіра пахла солодкими й гострими парфумами.

— Нічого більше в мене не питаєш?

— А знаєш що? — озвався Страйк.— Спитаю. Нащо в сумці змінна підкладка?

Вона кілька секунд дивилася на нього, а тоді весело розсміялася і штовхнула плечем. Легка, тендітна, вона притулилася до його плеча і сказала:

— Ти дотепний.

— Але нащо?

— Ну, таким чином сумочка стає ніби більш індивідуалізованою; її можна кастомізувати, розумієш? Можна купити різні підкладки і міняти; можна вийняти і носити як шарф; вони красиві. На шовку чудові малюнки, змійка по краю — такий рок-н-рольний стиль.

— Цікаво,— сказав Страйк, а вона притулила стегно до його стегна і вдруге розсміялася — глибоко, гортанно.

«Дзвони, дзвони, але вдома нікого немає»,— співала Леді Гага.

Музика перебивала їхню розмову, й очі Коловас-Джонса з недоречною частотою зверталися від дороги до дзеркала заднього огляду. За хвилину К'яра сказала:

— Гі має рацію, я люблю здорованів. Ти такий кремезний. І суворий. Дуже сексуально.

Ще за квартал вона прошепотіла:

— А де ти живеш?

І при цьому потерлася шовковистою щокою об його щоку, мов кішка.

— У мене розкладачка в офісі.

К'яра знову розсміялася. Вона однозначно була трохи п'яна.

— Ти серйозно?

— Так.

— Ну, тоді поїхали до мене, так?

Її язик був прохолодний, солодкий, зі смаком «Перно».

— Ти спала з моїм батьком? — зумів вимовити Страйк, коли її повні уста відліпилися від його рота.

— Ні... О Боже, ні...— тихо засміялася вона.— Він фарбує волосся,

і зблизька воно таке... фіолетове... Я його називала рокером-чорносливом...

За десять хвилин ясний голос десь у підсвідомості порадив Страйкові не дати бажанню довести його до приниження, і він зумів ковтнути повітря й вимовити:

— У мене тільки одна нога...

— Та не жартуй.

— Я не жартую... другу відірвало в Афганістані.

— Бідний котик,— прошепотіла вона.— Дай погладжу.

— Так... Але то не нога... Проте допомагає...

Робін збігла нагору гуркотливими металевими сходами у тих самих туфлях на низьких підборах, у яких ходила напередодні. Вчора вона взула найніякіші свої туфлі, щоб цілий день ходити, як справжній детектив; сьогодні їй, захопленій учорашніми відкриттями, вони здавалися чарівними кришталевими черевичками Попелюшки. Чекаючи нагоди розповісти Страйкові про все, що дізналася, вона майже бігла залитою сонцем бруківкою Денмарк-стріт. І була впевнена, що будь-яка незручність щодо позавчорашньої Страйкової п'ятики повністю розвіється, коли вони обоє зможуть взаємно порадіти її вчорашнім сольним знахідкам.

Але добігши до верхнього сходового майданчика, Робін завмерла. Вже втретє скляні двері були замкнені, офіс за ними — тихий, темний.

Вона увійшла і швидко оглянула всі деталі. Двері до кабінету були відчинені, Страйкова розкладачка — акуратно прибрано. У смітнику не було ознак того, що вчора тут вечеряли. Монітор комп'ютера був темний, чайник — холодний. Робін довелося дійти висновку, що Страйк (як вона це для себе сформулювала) не ночував удома.

Вона повісила тренч на вішак, дістала з сумочки невеликий записник, увімкнула комп'ютер і, кілька хвилин почекавши, але нічого не дочекавшись, почала набирати сухий залишок того, що дізналася вчора. Робін ледь змогла заснути, так її захоплювала думка про те, як вона все переповість Страйкові особисто. Друкування цих знахідок було гірким розчаруванням. Де ж він?

Поки її пальці літали над клавіатурою, знайшлася відповідь, яка Робін не сподобалася. Страйк був такий засмучений через заручини своєї колишньої — то хіба не вірогідно, що він пішов благати її не виходити заміж за того іншого чоловіка? Хіба він не кричав на всю Чаринг-Кросс-роуд, що Шарлотта не кохає Яго Росса? Може, так і було; може, Шарлотта упала в обійми Страйка, і тепер вони примирилися і сплять, обійнявшись, у будинку, звідки чотири тижні тому його вигнали. Робін пригадала ухильні розпитування і натяки Люсі щодо Шарлотти і подумала, що такого роду возз'єднання навряд чи добре вплине на її становище на роботі. «Хоча це й не має значення,— сказала собі Робін, клацаючи клавішами люто і напрочуд недбало як на її

охайність.— Ти за тиждень ідеш звідси». На цій думці їй стало навіть тривожніше.

Був також варіант, що Страйк пішов до Шарлотти, а та його відштовхнула. Тоді питання про його поточне місцеперебування ставало нагальнішою і менш особистою проблемою. Що як він знову десь вийшов — без нагляду, без захисту, щоб напиться? Пальці Робін сповільнилися і спинилися, не закінчивши речення. Вона розвернулася на стільці й глянула на офісний телефон.

Можливо, вона єдина знає, що Корморан Страйк не там, де має бути. Може, подзвонити йому на мобільний? А якщо він не візьме слухавки? Скільки годин слід почекати, перш ніж заявити у поліцію? Їй на думку спало, що можна подзвонити Метью на роботу і спитати поради, але Робін відкинула цей варіант. Вони з Метью посварилися, коли Робін пізно прийшла додому, бо забирила п'яного Страйка з «Тоттенгему» і вела до офісу.

Метью знову сказав, що вона наївна, легковірна і готова схопитися за будь-яку історію про бідного-нещасного; що Страйк просто хоче мати секретарку задешево і вдається до емоційного шантажу, щоб досягнути цієї мети; що, мабуть, немає ніякої Шарлотти, а це просто такий екзотичний план завоювати співчуття і послуги Робін. Далі Робін розсердилася і заявила, що коли хтось і шантажує її, то це Метью, який постійно нарікає, що вона заробляє мало грошей, що не тягне свою лямку. Йому не видно, що їй подобається працювати у Страйка? Він, бухгалтер бездушний, не думав, що їй бридко й думати про нудну роботу у відділі кадрів? Метью жажнувся, тоді почав вибачатися (зоставивши за собою право критикувати Страйкову поведінку); але Робін, зазвичай зговірлива й дружня, лишилася холодною і розлюченою. Мир, укладений наступного ранку, сочився ворожістю, а надто з боку Робін.

Тепер, коли вона в тиші дивилася на телефон, злість на Метью почасти звернулася і на Страйка. Де він? Що робить? Нащо підтверджує своєю поведінкою звинувачення у безвідповідальності? Вона тут сидить, усе на ній, а він десь ганяється за своєю колишньою, забувши про їхню справу...

...про свою справу...

Кроки на сходах; Робін здалося, що вона впізнає ледь помітну непевність Страйкової ходи. Вона чекала, злісно дивлячись на сходи,

поки не впевнилася, що людина піднімається нагору; тоді рішучо розвернула крісло до монітора і знову почала клацати клавішами, хоча її серце калатало.

— Доброго ранку.

— Привіт.

Вона побіжно глянула на Страйка, не відриваючись від друкування. Він здавався утомленим, неголеним і на диво добре одягненим. Робін негайно утвердилася в думці, що він ходив до Шарлотти миритися і, схоже, успішно. В наступних двох її реченнях була купа одруківок.

— Як справи? — поцікавився Страйк, помітивши стиснуті щелепи і холодність секретарки.

— Нормально, — відповіла Робін.

Вона мала намір покласти перед ним ідеальний звіт, а тоді з крижаним спокоєм обговорити своє звільнення. Можливо, варто запропонувати йому найняти іншу тимчасову секретарку вже цього тижня, щоб Робін встигла навчити свою наступницю управляти офісними справами.

Страйк, чия чорна смуга в житті фантастичним чином обірвалася кілька годин тому і який почувався майже щасливим — як ніколи за багато місяців, з нетерпінням чекав на зустріч зі своєю секретаркою. Він не мав наміру довіряти їй повний звіт про свої нічні походеньки (надто про ту частину, що майже зцілила його пошарпане еґо), оскільки в таких питаннях інстинктивно тримав язика за зубами, а ще — сподівався хоч трохи відновити кордони, зруйновані надмірним споживанням темного пива. Він планував, звісно, виголосити пишну промову з вибаченнями за свою позавчорашню поведінку, запевненнями у вдячності й переліком усіх цікавих висновків, які він зробив на основі вчорашніх співбесід.

— Чаю? — спитав він.

— Ні, дякую.

Він глянув на годинник.

— Я всього на одинадцять хвилин запізнився.

— Ти сам вирішуєш, коли приїхати. Ну, тобто, — дала задній хід Робін, бо її тон звучав якось аж надто ворожо, — не моя справа, що ти... коли ти приїжджаєш на роботу.

Вона подумки відрепетирувала кілька втішних, великодушних відповідей на Страйкові уявні вибачення за позавчорашню пиятику, але

тепер його поведінка здавалася неприємно позбавленою сорому чи жалю.

Страйк узявся за чайник і чашки і за кілька хвилин поставив біля неї гарячущий чай.

— Я ж сказала, я не...

— Можеш на хвильку відірватися від того важливого документа? Маю тобі дещо сказати.

Робін зберегла звіт кількома натисками клавіш і розвернулася до нього зі складеними на грудях руками. Страйк сів на старий диван.

— Я хочу вибачитися за свою поведінку позавчора.

— У цьому немає потреби,— мовила Робін тихим, здавленим голосом.

— Ні, є. Я не пам'ятаю, що робив. Сподіваюся, нічого огидного.

— Нічого такого.

— Мабуть, ти зрозуміла суть справи. Моя колишня наречена заручилася зі своїм давнім бойфрендом. Їй знадобилося три тижні, щоб надягнути іншу обручку. Це лише фігура мовлення — я їй так і не купив обручки. Не мав грошей.

З його тону Робін зрозуміла, що примирення не сталося; та коли так, де він провів ніч? Вона опустила руки і бездумно взяла чашку з чаєм.

— Ти не зобов'язана була приходити й забирати мене, але, мабуть, саме завдяки тобі я не впав у канаву, тож велике спасибі.

— Без проблем,— відповіла Робін.

— І дякую за алка-зельтцер,— сказав Страйк.

— Допомогло? — стримано спитала Робін.

— Я його майже весь виблював,— повідомив Страйк і несильно лягнув по дивану, бо той просідав,— та коли вже подіяло, то дуже допомогло.

Робін розсміялася, а Страйк уперше згадав про записку, яку вона просунула під двері, поки він спав, і про причину тактовної відсутності, яку вона там вказала.

— Власне, я тут хотів дізнатися, як у тебе вчора все склалося,— збрехав він.— Не змушуй мене чекати.

Робін розквітла, мов лілея на воді.

— Я оце якраз набираю звіт...

— Розкажи словами, до справи долучимо пізніше,— мовив Страйк,

подумки відзначивши, що коли вона нічого корисного не розкопала, ці відомості можна буде легко прибрати.

— Гаразд,— збуджено й знервовано відповіла Робін.— Отже, як я й написала, я бачила, що тебе цікавить професор Аджимен, а ще — готель «Малмезон» в Оксфорді.

Страйк кивнув, удячний за це нагадування, бо всіх подробиць записки не пам'ятав — адже читав її з глибин похмілля.

— Отже,— мало не задихаючись, провадила Робін,— спершу я поїхала на Рассел-сквер, до ШОАС — Школи орієнтальних й африканських студій. То ж про неї йдеться у твоїх записах? — додала вона.— Я глянула мапу — звідти можна пішки дійти до Британського музею. Про це там ішлося, так?

Страйк знову кивнув.

— Отже, я туди пішла і вдала, що пишу курсову про африканську політику і шукаю інформацію про професора Аджимена. Врешті-решт мені вдалося поговорити з дуже люб'язною жінкою — секретарем на кафедрі політології; вона працювала на нього і дала мені чимало відомостей про нього, включаючи перелік праць і коротку біографію. Він свого часу був студентом ШОАС.

— Правда?

— Так,— відповіла Робін.— І я маю його фото.

І вона добула з записника ксерокопію, яку простягнула Страйку.

Він побачив чорного чоловіка, довговидого, з високими вилицями; коротко підстрижене сивувате волосся й борода, окуляри в золотій оправі, дужки яких трималися на дуже великих вухах. Страйк довго вдивлявся у фото, а коли нарешті заговорив, то тільки й вимовив:

— Господи.

Робін чекала — в піднесеному настрої.

— Господи,— повторив Страйк.— Коли він помер?

— П'ять років тому. Коли секретар про це говорила, то засмутилася. Вона сказала, що він був дуже розумний, а ще добрий і приязний. Відданий християнин.

— Є рідні?

— Так. У нього лишилися вдова і син.

— Син,— повторив Страйк.

— Так,— підтвердила Робін.— Він в армії.

— В армії,— сумною басовитою луною озвався Страйк.— І не

кажи.

— В Афганістані.

Страйк підвівся й почав дибати туди-сюди з фотографією професора Аджимена в руці.

— Ти не дізналася, в якому полку? Хоча це не дуже важливо. Я можу сам дізнатися,— сказав він.

— Я спитала,— відповіла Робін, зазираючи в нотатки,— але не дуже розумію... є такий полк саперів?..

— Корпус королівських інженерів,— сказав Страйк.— Я перевірю цю інформацію.

Він зупинився біля столу Робін і знову вдивився в обличчя професора Джосаї Аджимена.

— Він за походженням з Гани,— мовила Робін.— Але до його смерті родина жила у Клеркенвеллі.

Страйк повернув їй фото.

— Дивись не загуби. Ти чудово попрацювала, Робін.

— Це ще не все! — відповіла вона, зашарівшись, зрадівши і мало не усміхаючись.— Удень я поїхала до Оксфорда, в «Малмезон». Ти знаєш, що той готель переробили зі старої в'язниці?

— Дійсно? — спитав Страйк, знову сідаючи на диван.

— Так. Там насправді дуже мило. Хай там що, я думала прикинутися Елісон і сказати, що Тоні Лендрі там щось забув чи що...

Страйк відпив чаю і подумав, що це малоімовірно — щоб секретарка особисто приїхала по таку дрібницю за три місяці після події.

— Та це була помилка.

— Правда? — перепитав Страйк якомога нейтральнішим тоном.

— Так, бо Елісон сьомого числа їздила в «Малмезон», шукала Тоні Лендрі. Вийшло дуже незручно, бо одна з адміністраторок працювала того дня і запам'ятала Елісон.

Страйк опустив чашку.

— От тепер,— сказав він,— стало дуже цікаво.

— Знаю,— збуджено відповіла Робін.— Тож довелося дуже швидко щось вигадувати.

— Ти їм сказала, що тебе звати Аннабель?

— Ні,— розсміялася вона.— Я сказала, що гаразд, от вам правда, я його дівчина. І розплакалася.

— Розплакалася?

— Та воно вийшло не так уже й важко,— трохи здивовано відповіла Робін.— Я дуже вжилася в роль. Я сказала, що думаю, що в нього роман на стороні.

— Не з Елісон? Якщо вони її бачили, то не повірили б у це...

— Ні, але я сказала, що підозрюю, що він узагалі не був у готелі... Отже, я влаштувала сцену, й адміністраторка, яка спілкувалася з Елісон, відвела мене убік і спробувала втішити; сказала, що не може видавати інформацію про людей просто так без причини, що є політика закладу і всяке таке... можеш уявити. Але щоб я не плакала, врешті-решт вона розповіла мені, що він вселився шостого ввечері й виїхав восьмого вранці. Вона запам'ятала, бо при виселенні він скандалив, що йому принесли не ту газету. Тож він точно там був. Я тоді її спитала — трохи істерично,— звідки вона може знати, що то він, і вона детально його описала. Я знаю, який він зовні,— пояснила вона перш, ніж Страйк спитав.— Я перед тим, як їхати, подивилася на сайті контори «Лендрі, Мей і Патерсон».

— Ти геній,— мовив Страйк,— і це все збіса підозріло. Що вона тобі казала про Елісон?

— Що вона приїхала і попросила покликати його, але його не було на місці. Проте вони підтвердили, що зупинився він у них. Потім Елісон пішла.

— Дуже дивно. Вона мала б знати, що він на конференції; нащо спершу їхати до готелю?

— Не знаю.

— Ця люб'язна адміністраторка не казала, чи бачила його між часом вселення і часом виселення?

— Ні,— відповіла Робін.— Але ми знаємо, що він пішов на конференцію, так? Я це перевіряла, пам'ятаєш?

— Ми знаємо, що він зареєструвався і, можливо, взяв бейджик. А тоді поїхав у Челсі до своєї сестри, леді Бристоу. Навіщо?

— Ну... вона нездужала.

— Справді? Вона була щойно після операції, яка мала її зцілити.

— Після гістеректомії,— заперечила Робін.— Не думаю, що після такого людина відчувається чудово.

— Отже, ми маємо чоловіка, який не надто любить сестру (я це від нього чув на власні вуха), який вважає, що операція щойно врятувала її

життя, і який знає, що при ній буде двоє дітей. Звідки така нагальність — мчати до неї?

— Ну,— мовила Робін уже не так упевнено,— вона ж наче щойно вийшла з лікарні...

— І він напевно знав, що вона вийде з лікарні, коли виїхав до Оксфорда. Чому б не лишитися у місті, не відвідати її, коли вже йому настільки небайдуже, і не поїхати потім на другу частину конференції? Нащо їхати за п'ятдесят з гаком миль, проводити ніч у тій оксамитовій в'язниці, потім реєструватися на конференції і повертатися до Лондона?

— Може, йому подзвонили і сказали, що їй зле? Може, подзвонив Джон Бристоу і попросив приїхати?

— Бристоу не казав, що просив дядька приїхати. Я взагалі сказав би, що стосунки наразі у них так собі. Теми того візиту Лендрі до сестри обоє уникають. Не хочуть про це говорити.

Страйк підвівся і почав ходити кімнатою, трохи кульгаючи, але заледве помічаючи біль у нозі.

— Ні,— мовив він,— Бристоу, який просить приїхати сестру, материну улюбленицю, це зрозуміло. Але просити материного брата, який не в місті й не те щоб сильно її обожноє, зробити такий гак, щоб з нею побачитися... оце точно дивно. А тепер ми дізналися, що Елісон шукала Лендрі в тому готелі в Оксфорді. У робочий день. Вона це робила на власне бажання — чи хтось її прислав?

Задзвонив телефон. Робін узяла слухавку. На великий подив Страйка, вона одразу почала говорити з дуже фальшивим австралійським акцентом:

— О, вибачте, такої тут немає... Ні... Ні... Не знаю, де вона... Ні... Мене звати Аннабель...

Страйк тихенько засміявся. Робін глянула на нього з удаваним відчаєм.

Ще хвилина псевдоавстралійської вимови, і вона повісила слухавку.

— «Тимчасові рішення»,— пояснила вона.

— Я знайомий з кількома Аннабель. Ця наче з Південної Африки, а не з Австралії.

— Тепер я хотіла б почути, що було вчора,— мовила Робін, яка більше не могла приховувати своє нетерпіння.— Ти бачився з Бріоні Радфорд і К'ярою Портер?

Страйк усе їй розповів, уникнувши лише подій після відвідин квартири Евана Дафілда. Він окремо відзначив, що Бріоні Радфорд, за її власними словами, підслухала голосові повідомлення Урсули Мей через свою дислексію; що К'яра Портер раз у раз наголошувала на Лулиному намірі все залишити брату; що Еван Дафілд злився, бо у «Юзі» Лула постійно перевіряла час на телефоні; і що Тенсі Бестигі надіслала чоловікові листа з погрозами.

— То де ж була Тенсі? — спитала Робін, яка слухала Страйка з приємною йому увагою.— Якби ми могли дізнатися...

— О, я майже певний, що знаю, де вона була,— відповів Страйк.— Важко буде лише змусити її це визнати, бо так знижуються її шанси отримати відкупного від Фреді на кілька мільйонів. Ти і сама зрозумієш, де вона була, якщо ще раз переглянеш фото від поліції.

— Але...

— Глянь на світлини фасаду будівлі, зроблені вранці по смерті Лули, а тоді згадай, який вигляд він мав, коли на нього дивилися ми. Це тобі буде корисно як детективу-початківцю.

Робін відчула велике захоплення і щастя, а тоді холодний укол жалю — адже скоро вона піде до відділу кадрів.

— Мені треба перевдягнутися,— сказав Страйк.— Можеш ще раз подзвонити Фреді Бестигі?

Він зник у кабінеті, замкнув по собі двері й змінив свій щасливий костюм (тепер, вирішив Страйк, він називатиметься так) на стару зручну сорочку і просторішу пару штанів. Коли він проходив повз стіл Робін дорогою до вбиральні, та була біля телефону, а на обличчі її читався вираз незацікавленої уважності, характерний для людини, яка чекає на відповідь. Страйк почистив зуби над щербатою раковиною, подумав, що тепер, коли він неохоче визнав, що замешкав у офісі, життя Робін стане простішим, повернувся і побачив, що вона поклатла слухавку і що вона в розпачі.

— Вони, здається, уже навіть не передають моїх повідомлень,— сказала вона Страйкові.— Кажуть, він на студії «Пайнвуд» і турбувати його не можна.

— Принаймні нам відомо, що він знову в країні,— мовив на це Страйк.

Він узяв з шафи звіт про перебіг розслідування, знову сів на диван і почав мовчки записувати вчорашні розмови. Робін дивилася на нього

краєм ока, захоплена ретельністю, з якою Страйк укладав свої нотатки, чітко вказуючи, як, коли і від кого дізнався конкретну інформацію.

— Гадаю,— сказала вона після довгого мовчання, протягом якого то потай спостерігала за роботою Страйка, то роздивлялася фасад будинку номер 18 на Кентигерн-Гарденз на знімках «Гугл — Планета Земля»,— треба бути уважним, щоб нічого не забути?

— Не в тім справа,— відповів Страйк, не піднімаючи очей від нотаток.— Не можна лишати стороні захисту жодних зачіпок.

Він промовив це так спокійно і розважливо, що Робін якусь хвильку міркувала над його словами, гадаючи, що не так щось зрозуміла.

— Тобто загалом? — спитала вона нарешті.— В принципі?

— Ні,— відповів Страйк, продовжуючи писати.— Я маю на увазі, що не хочу дати стороні захисту на суді над людиною, яка убила Лулу Лендрі, навіть шансу уникнути справедливості, довівши, що я недбало веду справу, а отже, є ненадійним свідком.

Страйк вихвалявся і знав це, але просто не міг стриматися. Він був, за власним визначенням, на коні. Веселощі посеред розслідування справи про вбивство могли здатися комусь дивними, але Страйк знаходив смішне і в темніших місцях.

— Робін, ти не могла б вийти по якісь бутерброди? — спитав він головню для того, щоб мати змогу підвести очі й побачити її вражений вигляд.

Поки її не було, Страйк завершив нотатки і саме збирався дзвонити давньому колезі у Німеччину, коли Робін забігла всередину з двома пакетами сандвічів і газетою.

— Твоє фото на передовиці «Стендарду»,— видихнула вона.

— Що?

Йшлося про фото, де К'яра йшла слідом за Дафілдом до його квартири. К'яра вигляд мала надзвичайний; на мить Страйк подумки перенісся у пів на третю ночі, коли вона лежала під ним, біла й оголена, і її шовкове волосся розливалось на подушці, і вона шепотіла й стогнала.

Страйк зібрався; на фото була лише половина його — одна рука піднята, щоб відігнати папараці.

— Все добре,— сказав він Робін, знизавши плечима і повертаючи їй газету.— Вони гадають, що я охоронець.

— Тут пишуть,— повідомила Робін, розгортаючи газету,— що К'яра вийшла від Дафілда з охоронцем о другій.

— Отже, так і було.

Робін уважно глянула на нього. Оповідь Страйка про минулу ніч закінчувалася епізодом з ним, Дафілдом і К'ярою у Дафілдовому помешканні. Її так зацікавили різні елементи розслідування, які він виклав, що Робін навіть забула запитати, де він ночував. Вона чомусь вирішила, що Страйк залишив модель і актора разом.

До офісу він приїхав у тому самому одязі, що й на світліні.

Робін відвернулася, читаючи статтю на другій сторінці. Там прозоро натякали, що К'яра і Дафілд насолоджувалися любовними іграми, поки охоронець чекав у коридорі.

— А вона в житті така ж гарна? — спитала Робін з непереконаливою буденністю, згортаючи газету.

— Так, гарна,— відповів Страйк; йому тільки здалося, що ці два слова прозвучали як вихваляння? — Будеш із сиром і огірком чи з яйцем і майонезом?

Робін обрала перший-ліпший сандвіч і сіла їсти за свій стіл. Нова гіпотеза про місцеперебування Страйка вночі затьмарила її захоплення розвитком розслідування. Важко буде примирити своє бачення Страйка як покинутого романтика з тим фактом (це було неймовірно, але вона чудово розчула його жалюгідну спробу приховати свою гордість за це), що він переспав із супермоделлю.

Знову задзвонив телефон. Страйк, маючи повен рот хліба й сиру, підняв руку, зупиняючи Робін, прожував і сам узяв слухавку.

— Корморан Страйк.

— Страйку, це Вордл.

— Привіт, Вордле. Як ся маєш?

— Не дуже, коли чесно. Ми щойно виловили з Темзи труп, який має при собі твою візитівку. Цікаво, що ти зможеш про нього розповісти.

Вперше з часу, коли він забирав речі з Шарлоттиної квартири, Страйк вирішив, що доречно буде взяти таксі. Поки машина їхала в бік Вовпінгу, він байдуже спостерігав за зростанням цифр на лічильнику. Водій був сповнений рішучості пояснити йому причини, через які Гордон Браун є ходячою ганьбою. Страйк усю мандрівку просидів мовчки. .

То мав бути не перший морг, де Страйкові довелося побувати, і не перше тіло, на яке довелося дивитися. Він уже практично мав імунітет до жорстокості кульових отворів; до понівечених, розірваних тіл, до внутрішніх органів, вивалених, мов у м'ясній крамниці, блискучих і закривавлених. Страйк ніколи не вирізнявся гидливістю; навіть страшно понівечені тіла, холодні й білі у своїх морозильних шухлядах, для людини його професії ставали чимось стерильним, стандартизованим. Оживали та приходили в його сни інші тіла — побачені поза моргами, необроблені, не захищені офіціозом і процедурою. Його мама у похоронному бюро, виснажена, але молода, одягнена в свою улюблену довгу сукню з рукавами-дзвониками, під якими ховалися сліди від голки. Сержант Гері Топлі на закривавленому піску афганської дороги: обличчя не зачепило, але нижче ребер тіла не було. Страйк лежав на гарячій землі й силувався не дивитися

у порожнє обличчя Гері, боявся дивитися на себе, щоб не дізнатися, скільки тіла не вистачає у нього... і так швидко зіслизнув у прірву забуття, що так і не дізнався, поки не прокинувся у польовому шпиталі...

На голій цегляній стіні передпокою у морзі висіла імпресіоністська картина. Страйк втупив у неї погляд, міркуючи, де її бачив раніше, і згадав: над коминком у помешканні Люсі та Грега.

— Містер Страйк? — спитав сивий асистент патологоанатома у білому халаті й латексних рукавичках, визираючи з-за дверей.— Заходьте.

Вони, ці трупарі, майже завжди були веселі, приємні люди. Слідом за асистентом Страйк увійшов у світло й холод великого приміщення без вікон, з великими сталевими дверима морозильного відділення, що повністю займали стіну праворуч. Кахляна підлога м'яко збігала до стічного отвору в центрі; освітлення засліплювало. Кожен звук

відлунював від твердих осяйних поверхонь, і здавалося, що до приміщення увійшло більше людей, ніж насправді.

Перед однією зі стулочок дверей до морозильної камери чекала металева каталка, поруч з якою стояло двоє офіцерів карного розшуку — Вордл і Карвер. Перший зустрів Страйка кивком і нерозбірливим вітанням; другий, черевастий, з рябим обличчям і лупою на плечах піджака, лише хрокнув.

Асистент натиснув на клямку дверцят. Стало видно маківки трьох невідомих, які лежали одне над одним, загорнуті у білі простирадла, м'які, стончені постійним пранням. Асистент подивися на ярлик, почеплений до тканини, яка покривала верхнє тіло; імені не було, лише дата — вчорашній день. Він м'яко стягнув тіло на довгий жолоб і опустив на каталку. Страйк помітив, як рухалися щелепи Карвера, коли той відступав убік, пропускаючи патологоанатома, який відсував каталку від дверей. Клацання, удар дверцят, і решта тіл зникла з очей.

— До оглядової не підемо, бо тут тільки ми,— швидко сказав асистент.— Найкраще освітлення в центрі,— додав він, поставив каталку просто біля стічного отвору і відкинув простирадло.

Очам відкрилося тіло Рошель Оніфаде, роздуте, набрякле; з її обличчя навіки стерлася підозрілість і натомість з'явився якийсь порожній подив. З коротких пояснень Вордла по телефону Страйк здогадався, що саме побачить, але страшна вразливість покійниці вразила його заново, коли він побачив тіло, набагато менше, ніж тоді, коли дівчина сиділа перед ним, їла картоплю фрі й приховувала інформацію.

Страйк повідомив її ім'я — продиктував по літерах, щоб асистент і Вордл змогли точно записати його на планшет і до записника відповідно; також назвав єдину пов'язану з нею адресу, яку знав: притулок Святого Ельма для безхатніх у Гаммерсміті.

— Хто її знайшов?

— Річкова поліція виловила вчора під ранок,— відповів Карвер, уперше заговоривши. Його голос із південно-лондонським акцентом звучав явно вороже.— Зазвичай тіла спливають тижні за три, га? — додав він, звертаючи цю репліку — не так питання, як твердження — до асистента. Той тихо й обережно кашлянув.

— Це усереднений термін, але я не здивуюся, якщо в цьому випадку смерть настала не настільки давно. Є певні малопомітні ознаки

того, що...

— Це все ми прочитаємо у звіті патологоанатома,— відмахнувся Карвер.

— Три тижні ніяк не могло минути,— сказав Страйк, і асистент кинув йому легку усмішку солідарності.

— Це чому? — спитав Карвер.

— Бо я її два тижні тому пригощав бургером і картоплею.

— А,— мовив асистент, киваючи Страйкові з того боку тіла.— Я саме хотів сказати, що велика кількість вуглеводної їжі, спожитої перед смертю, може впливати на плавучість тіла. Ступінь роздуття — це...

— Це саме тоді ти їй вручив свою картку, так? — спитав у Страйка Вордл.

— Так. Дивно, що її ще можна прочитати.

— Вона випадково влізла у пластиковий конвертик з проїзним у задній кишені її джинсів. Пластик захистив картон.

— Як вона була одягнена?

— У пухнасту шубу з яскраво-рожевого штучного хутра, мов обідрала ляльку з «Маппетів». Джинси, кросівки.

— Саме так вона була одягнена, коли я її пригощав бургерами.

— Тоді вміст шлунку дасть точне уявлення про...— почав асистент.

— Знаєш якихось її родичів? — спитав у Страйка Карвер.

— Є тітка у Кілбурні. Як звати, не знаю.

Між нещільно зімкнутими повіками Рошель поблискували білки; вони мали характерну для потопельників яскравість. У зморшках шкіри біля ніздрів виднілися сліди кривавої піни.

— В якому стані її руки? — спитав у асистента Страйк, бо тіло Рошель було відкрите лише по груди.

— Нема тобі діла до її рук,— рикнув Карвер.— Усе, ми скінчили,— гучно сказав він до асистента; його голос луною прокотився по приміщенню; тоді Карвер звернувся до Страйка: — Хочемо з тобою побалакати. Машина надворі.

«Сприяв поліції в розслідуванні». Страйк пригадав, як почув цю фразу в новинах ще в дитинстві, коли захоплювався всіма аспектами роботи поліції. Мати завжди винувала за цю дивну дитячу пристрасть свого брата Теда, колишнього «червоного беретя» і — на погляд Страйка — джерело захопливих історій про подорожі, таємниці й пригоди. «Сприяв поліції в розслідуванні»: п'ятирічний Страйк уявляв

шляхетного, неупередженого громадянина, який жертвує своїм часом і докладає зусиль, щоб допомагати поліції, а та вручає йому збільшувальне скло і дубця й дозволяє працювати під прикриттям славної анонімності.

А це була реальність: маленька кімнатка для допитів, чашка кави з автомата, яку вручив йому Вордл. Його ставлення до Страйка не відзначалося ворожістю, яка аж сочилася в Карвера з кожнісінької пори, але й колишньої дружності не було. Страйк підозрював, що начальник Вордла був не повністю в курсі щодо характеру їхньої взаємодії у минулому.

На невеликій чорній таці на подряпаній стільниці лежало сімнадцять пенсів дрібними монетами, самотній ключ і проїзний у пластикову конвертику; Страйкова візитівка вицвіла, зібгалася, але прочитати її ще було можливо.

— А де її сумка? — спитав Страйк у Карвера, який сидів навпроти; Вордл стояв, зіпершись на шафку для документів у кутку.— Сіра. Дешева на вигляд, ніби з поліетилену. Не знайшли, чи що?

— Мабуть, лишила в своєму сквоті, чи де вона там у біса жила,— відповів Карвер.— Самогубці з сумками не стрибають.

— Не думаю, що вона сама стрибнула,— заперечив Страйк.

— Ой, та ти що?

— Я хотів подивитися на її руки. Вона терпіти не могла, коли вода хлюпає в обличчя,— сама мені про це казала. Коли люди борсаються у воді, з положення їхніх рук...

— Як корисно почути вашу експертну думку,— з нищівною іронією перебив його Карвер.— Я в курсі, хто ви такий, містере Страйк.

Він відкинувся у кріслі, заклавши руки за голову і відкривши засохлі плями поту під пахвами сорочки. Над столом поплив гострий, кислий, цибулястий запах тіла.

— Він працював у військовій поліції,— підказав з кутка Вордл.

— Та я знаю,— огризнувся Карвер, піднімаючи куцисті брови, присипані лупою.— Чув від Анстиса і про ногу ту кляту, і про медаль за порятунок життя. Весела біографія, нічого не скажеш.

Карвер прибрав руки з-за голови, гойднувся вперед і переплів пальці над стільницею. Яскраве світло не прикрашало його обличчя кольору вареного м'яса, з фіолетовими мішками під очима.

— Я також знаю, хто твій татко і все таке.

Страйк почухав неголене підборіддя, чекаючи.

— Хочеш стати таким самим багатим і знаменитим, як татко? Тому й узявся?

Карвер мав яскраво-сині налиті кров'ю очі, які Страйк завжди (відколи в Парасі познайомився з майором з такими самими очима, якого пізніше звільнили зі служби за заподіяння тяжких тілесних ушкоджень) пов'язував з холеричною, схильною до насильства натурою.

— Рошель не стрибала. Як не стрибала Лула Лендрі.

— Дурня,— заволав Карвер.— Ти говориш з двома чоловіками, які довели, що Лендрі стрибнула. Ми просіяли всі докази крізь дрібне сито. Я знаю, чого ти хочеш. Доїш того нещасного лоха Бристоу, грошики заробляєш. А чого це ти до мене всміхаєшся?

— Думаю про те, який вигляд ти матимеш, коли про цю розмову напишуть у пресі.

— Ану не смій мені тут погрожувати пресою, мурло паскудне!

Широке, з розмитими рисами обличчя Карвера заціпило від люті; сердиті блакитні очі яскраво вирізнялися на червоно-фіолетовому обличчі.

— Ти, друже, тут по вуха в лайні, й зірковий татко, дерев'яна нога і героїчне минуле тобі не допоможуть. Звідки нам знати, що то не ти налякав бідолашну дурепу настільки, що вона стрибнула? Вона ж була хвора на голову, га? Звідки нам знати, що ти не змусив її думати, ніби вона в чомусь винна? Ти, друже, останній, хто бачив її живою. Я б не хотів опинитися на отому твоєму місці.

— Рошель пішла від мене через Грантлі-роуд жива-живісінька. Ви знайдете тих, хто бачив її після зустрічі зі мною. Ту шубу неможливо забути.

Вордл відсунувся від шафки, підтягнув до столу твердий пластиковий стілець і теж сів.

— Ну, послухаймо,— сказав він Страйкові,— твою теорію.

— Вона шантажувала убивцю Лули Лендрі.

— Ой, та ти що! — гаркнув Карвер, а Вордл дещо театральню пирхнув.

— За день до смерті,— провадив Страйк,— Лендрі мала з Рошель п'ятнадцятихвилинну зустріч у крамниці на Ноттинг-Гілл. Вона завела Рошель до приміркової, а звідти подзвонила людині, яку вмовляла

прийти до неї на квартиру пізно ввечері. Той дзвінок чула продавчиня, яка була у сусідній кабінці, за шторкою. Дівчину звати Мел, має руде волосся і татування.

— Люди скажуть що завгодно, коли йдеться про зірок,— заявив на це Карвер.

— Якщо Лендрі комусь дзвонила з примірочної,— мовив Вордл,— то або Дафілду, або дядькові. Роздруківки з її телефону показують, що вона того дня дзвонила лише їм.

— Але нащо під час дзвінка вона хотіла мати про собі Рошель? — спитав Страйк.— Нащо тягнути подругу з собою до примірочної?

— Жінки таке постійно роблять,— пирхнув Карвер.— Вони навіть сцяти ходять у компанії.

— Ввімкни мізки: вона дзвонила з телефону Рошель,— розсердився Страйк.— Лула перевірила всіх знайомих, чи вони не патякають про неї пресі. Рот на замку тримала тільки Рошель. Лула вирішила, що дівчині можна вірити, купила їй мобільний, зареєструвала його на Рошель, але оплачувала сама. Їй власний мобільний свого часу прослуховували, пам'ятаєте? В неї розвинулася параноїдальна думка, ніби люди її підслуховують і все розповідають. От вона й купила «нокію», яку записала на іншу людину, й отримала цілком надійний засіб для комунікації. Це, звісно, не виключає, що вона дзвонила дядькові чи Дафілду, бо дзвінок з іншого номера міг бути для них ніби сигналом. Але вона могла використовувати телефон Рошель і для розмови з кимсь іншим — з людиною, яку не хотіла видавати пресі. У мене є номер Рошель. Якщо дізнаєтеся, послугами якого оператора вона користувалася, то зможете це перевірити. А сам телефон — це «нокія» у стразах, але ви його не знайдете.

— Так, бо він на дні Темзи,— відповів на це Вордл.

— Аж ніяк,— сказав Страйк.— Телефон у вбивці. Він відібрав його в неї, а тоді скинув Рошель у річку.

— Та пішов ти! — заричав Карвер, а Вордл, ніби мимохить зацікавлений, похитав головою.

— Нащо Лулі Лендрі потрібна була Рошель, коли вона дзвонила? — повторив Страйк.— Чому не подзвонити з машини? Чому безхатня Рошель, фактично жебрачка, не продала те, що знала про Лендрі? Їй би за це добре заплатили. Чому вона не зробила з інформації гроші, коли Лендрі померла і їй би це вже не зашкодило?

— З самоповаги? — припустив Вордл.

— Такий варіант є,— погодився Страйк.— Інший варіант — вона достатньо отримувала, шантажуючи вбивцю.

— Ой ду-урня,— простогнав Карвер.

— Та ну? Ота рожева хрiнь, що вона носила, коштує півтори тисячі фунтів.

Запала коротенька пауза.

— Йй, мабуть, Лендрі подарувала шубу,— сказав Вордл.

— Якщо так, то вона примудрилася купити йй річ, яка у січні ще не продавалася.

— Лендрі була моделлю, мала потрібні знайомства... та дурня це, лайно собаче! — гаркнув Карвер, ніби сам себе розлютивши.

— Нащо,— сказав Страйк, нахилиючись уперед, у міязми, що оточували Карвера,— Лула Лендрі поїхала у ту крамницю, щоб провести там усього п'ятнадцять хвилин?

— Поспішала.

— Нащо взагалі туди їхати?

— Не хотіла підводити подружку.

— Через неї Рошель довелося їхати через усе місто —дівчині без хати і без грошей, яку Лула зазвичай після зустрічі завозила додому на машині з водієм; а того дня Лула завела її до примірочної, а за п'ятнадцять хвилин пішла — і хай дістається додому як хоче.

— Вона була зіпсуте стерво.

— Коли так, навіщо взагалі було приїздити? Бо воно було того варте, вона мала якусь ціль. А якщо не вважати її зіпсутим стервом, то, мабуть, вона була на емоціях і тому поводитися не як зазвичай. Є живий свідок того, що Лула по телефону вмовляла когось приїхати до неї на квартиру — вночі, по першій годині. Є також якийсь блакитний папірець, з яким вона зайшла до «Вашті», але якого після того ніхто не бачив — принаймні не пригадує його. Що вона з ним зробила? Що писала на задньому сидінні перед зустріччю з Рошель?

— Це міг бути просто...— почав Вордл.

— Та не був це перелік покупок,— простогнав Страйк, ударяючи по столу,— і ніхто не пише передсмертних записок за вісім годин до самогубства, і не йде після того танцювати. Вона заповіт писала, розумієте? І взяла його до «Вашті», щоб Рошель його засвідчила...

— Дур-ня! — повторив Карвер, але Страйк проігнорував його,

говорячи до Вордла:

— ...а це цілком відповідає тому, що вона сказала К'ярі Портер — що все хоче лишити братові, так? Вона щойно надала цьому бажанню юридичної сили. І думала про це.

— Нащо отак зненацька писати заповіт?

Страйк завагався й сів. Карвер злостиво вишкірився до нього.

— Що — уява дала збій?

Страйк дозволив собі довге зітхання. Важка ніч після п'ятики; наступна ніч, сповнена приємних шаленств; половина сандвіча з сиром і солоними огірками за дванадцять годин,— Страйк почувався виснаженим, порожнім.

— Якби я мав беззаперечні докази, то приніс би їх вам.

— Тобі відомо, що вірогідність самогубства людини, схильної до суїциду, досить висока? Рошель мала депресію. Був важкий день, вона пригадала, як вчинила її подруга, і повторила той учинок. І тут уже йдеться про тебе, друже, бо це ти переслідуєш людей і штовхаєш їх...

— ...за край, так,— погодився Страйк.— Часто це чую. За таких обставин — дуже невдалий вираз. А що там свідчення Тенсі Бестигі?

— Страйку, та скільки ж можна? Ми довели, що вона нічого не могла чути,— відповів Вордл.— Довели, що й сумніву немає.

— Не довели,— відповів Страйк, нарешті втративши самовладання — якраз тоді, коли найменше цього чекав.— Ви всю справу побудували на одній велетенській помилці. Якби ви сприйняли Тенсі Бестигі серйозно, якби розкололи її і змусили сказати бісову правду, Рошель Оніфаде не загинула б.

Карвер, що аж пашів гнівом, протримав Страйка ще годину. Останнім актом презирства з його боку був наказ Вордлу вивести «Рокбі-молодшого» геть з будівлі.

Вордл мовчки провів Страйка до виходу.

— Мені від тебе дещо треба,— сказав Страйк, зупиняючись біля дверей, за якими вже сутеніло.

— Друже, ти від мене вже достатньо отримав,— кисло всміхнувся Вордл.— Тепер доведеться мати справу з отим,— він великим пальцем вказав собі за спину, в бік Карвера з його норовом,— і довгенько — і все через тебе. Я тобі казав: то самогубство було.

— Вордле, якщо цього покидька не спіймати, ще двом людям загрожує смерть.

— Страйку...

— А якщо я принесу тобі докази того, що в момент падіння Лули Лендрі Тенсі Бестигі була не в квартирі? Що була в такому місці, звідки все могла чути?

Вордл звів очі до стелі й на мить заплющив повіки.

— Якщо ти маєш докази...

— Не маю, але за кілька днів матиму.

Повз них, сміючись, пройшло двоє чоловіків. Вордл похитав головою, явно розсерджений, але не відвернувся.

— Якщо тобі щось треба від поліції, дзвони Анстису. То він перед тобою у боргу.

— Анстис мені тут не допоможе. Мені треба, щоб ти подзвонив Дібі Макку.

— Що-о?

— Ти чув. На мої дзвінки він не відповість, так? Але з тобою говоритиме: ти людина з повноваженнями, до того ж явно йому сподобався.

— Ти хочеш сказати, що Дібі Макк знає, де була Тенсі Бестигі, коли загинула Лула Лендрі?

— Та звісно, що ні! Він був у «Казармі». Я хочу знати, який одяг йому переслали з Кентигерн-Герденз до

«Клариджесу». Власне, що конкретно йому подарував Ги Соме.

При Вордлі Страйк не став казати «Гі».

— Ти хочеш, щоб я... навіщо?

— Бо на одному з бігунів, які потрапили під камери спостереження, була кофта з шафи Дібі.

Обличчя Вордла на мить застигло, тоді набуло розлюченого виразу.

— Та ті шмотки всюди,— промовив він за хвилину.— Ці речі з логотипом «GS». Спортивні костюми, кофти.

— То кастомізована кофта, єдина така на світі. Подзвони Дібі й запитай, що саме надіслав йому Соме. Більше мені нічого не потрібно. На чиєму боці ти хотів би опинитися, якщо виявиться, що я правий, Вордле?

— Страйку, не смій мені погрожувати...

— Я тобі не погрожую. Я думаю про серійного вбивцю, який ходить на свободі й планує наступний злочин,— але якщо тебе хвилює думка преси, не думаю, що коли спливе новий труп, газетярі поглядять

по голівці людину, яка трималася за версію про самогубство. Вордле, дзвони Дібі Макку, поки ще когось не вбили.

— Ні,— з силою вимовив Страйк у телефон того вечора.— Це вже небезпечно. Стеження не входить до кола секретарських обов'язків.

— Відвідини «Малмезона» в Оксфорді чи ШОАС теж не входили, — наголосила Робін,— але ти був цілком задоволений, коли я зробила і те, і те.

— Робін, ти ні за ким не стежитимеш. І сумніваюся, що Метью це схвалить.

Смішно, що Страйк отак запам'ятав ім'я її нареченого, хоча навіть з ним не знайомий, подумала Робін, сидячи в халаті на ліжку з притисненим до вуха телефоном. З її досвіду, чоловіки зазвичай не переймалися інформацією такого шти-бу. Метью часто забував, як кого звати, навіть ім'я новонародженої небоги забув; але Робін розуміла, що Страйк, мабуть, спеціально навчений запам'ятовувати такі деталі.

— Мені не потрібен дозвіл Метью,— сказала вона.— І хай там як, це не небезпечно; ти ж не думаєш, що Урсула Мей когось убила...

(В кінці речення відчувалося невимовлене «...правда ж?»).

— Ні, але я не хочу, щоб хтось дізнався, що мені цікаві її переміщення. Убивця через це може занервувати, а я не хочу, щоб хтось ще упав з великої висоти.

Робін чула, як калатає під тонкою тканиною халата її серце. Вона розуміла, що Страйк не скаже їй, кого підозрює в убивстві; їй і самій було трохи лячно дізнаватися, навіть попри той факт, що вона ні про що інше й думати не могла.

Вона сама зателефонувала Страйкові. Минуло кілька годин відтоді, як вона отримала повідомлення, де він писав, що його затримала поліція у Скотланд-Ярді, та просив о п'ятій замкнути офіс. Робін хвилювалася. «Ну, то подзвони йому, коли аж спати не можеш»,— сказав тоді Метью; не різко, але показуючи, що він, навіть не знаючи всіх деталей, всією душею на боці поліції.

— Слухай, я хочу, щоб ти дещо для мене зробила,— сказав Страйк.— Завтра вранці подзвони Джону Бристоу і розкажи йому про Рошель.

— Гаразд,— відповіла Робін, дивлячись на великого м'якого слона, якого подарував їй Метью на їхній перший Валентинів день разом — вісім років тому. Дарувальник зараз дивився новини у вітальні.— А що

робитимеш ти?

— А я поїду на студію «Пайнвуд», хочу сказати два слова Фреді Бестигі.

— Як? — здивувалася Робін.— Тебе до нього і близько не підпустять.

— Ще й як підпустять,— не погодився Страйк.

Коли Робін поклала слухавку, Страйк який час непорушно сидів у своєму темному офісі. Думки про напівперетравлену їжу з «Макдональдсу» всередині роздутого тіла Рошель аж ніяк не завадили йому дорогою зі Скотланд-Ярду з'їсти два «бігмаки», велику порцію картоплі й «макфлурі». Тепер бурчання у його шлунку змішувалося з бумканням басу в кав'ярні внизу, якого Страйк уже навіть не помічав; той звук став для нього мов власний пульс.

Захаращена дівчача квартира К'яри Портер, її протяжні стогони, її довгі білі ноги, переплетені в нього за спиною — все це лишилося в минулому житті. Тепер у його думках владарювала квадратна й незугарна Рошель Оніфаде. Страйк згадував, як вона, вбрана у точно той самий одяг, у якому її виловили з ріки, за якісь п'ять хвилин після зустрічі з ним швидко говорила у телефон.

Страйк здогадувався, як усе сталося. Рошель подзвонила убивці сказати, що тільки-но обідала з приватним детективом; по розцяцькованому рожевому телефону було домовлено про зустріч; того самого вечора вони, попоївши чи випивши, рушили до річки. Страйк подумав про шафранно-золотий Гаммерсміт-Бридж, де Рошель буцімто придбала нову квартиру; сумнозвісне місце самогубців: низькі огорожі, внизу — швидкоплинна Темза. Рошель не вміла плавати. Ніч, грайливо б'ються двоє закоханих, мимо проїжджає машина, далі крик, сплеск. Чи хтось це бачив?

Ні, якщо вбивця має сталеві нерви і трохи талану; а цей убивця уже продемонстрував і наявність першого, і страшнувату, відчайдушну звичку покладатися на друге. Сторона захисту, мабуть, проситиме про обмежену відповідальність у зв'язку з неадекватністю, яка робила Страйкову здобич унікальним випадком у його досвіді; можливо, подумав він, там є і якась патологія, якесь безумство зі спеціальною назвою, але психологією він не цікавився. Як і Джон Бристоу, Страйк прагнув правосуддя.

У темряві офісу його думки раптово й недоречно звернулися до

смерті, яку він сприйняв найближче до серця; до тієї, яка (як цілком безпідставно вважала Люсі) кидала тінь на кожнісіньке Страйкове розслідування, на кожную справу; до вбивства, яке розділило його життя й життя Люсі на дві епохи, і тепер усі їхні спогади були чітко розмежовані на те, що сталося до маминої смерті, й те, що відбувалося після. Люсі гадала, що Страйк утік до армії через Ледину смерть; що ним керувала невтамована віра у провину їхнього вітчима; що кожен труп, з яким він стикався по роботі, нагадував йому про матір; що кожен убивця, який траплявся на його шляху, був тінню вітчима; що Страйк розслідує чужі смерті, вічно шукаючи спокути для самого себе.

Але Страйк мріяв про таку кар'єру задовго до того, як у шкіру Леди встромили голку; задовго до того, як він зрозумів, що його мати (як і кожна людська істота) — смертна і що вбивства — це просто загадки, які слід розгадати. То Люсі так і не забула, Люсі жила у вирі спогадів, що роїлися навколо, мов мухи над труною; Люсі на всі неприродні смерті проектувала суперечливі емоції, які вселив у неї материн передчасний кінець.

Але сьогодні Страйк робив саме те, що, на думку Люсі, вже ввійшло для нього в звичку: згадував Леду і наводив зв'язок між її смертю і цією справою. *Леда Страйк, супергрупі*. Саме так її підписали на найвідомішому її фото — єдиному, де його батьки разом. Ось вона, чорно-біла, з обличчям-сердечком, осяйним темним волоссям і очима, мов у мавпочки-мармозетки; а ось, відділений від неї постатями торговця витворами мистецтва, аристократичного плейбоя (обоє вже мертві — один від власної руки, другий від СНІДу) і Карли Астольфі, своєї другої дружини, і Джонні Рокбі власного персоною: андрогінний, некерований, з волоссям майже таким самим довгим, як у Леди. Келихи мартіні, цигарки, з вуст моделі звивається дим, але Страйкова мама — найстильніша з усіх.

Усі, крім Страйка, вважали Ледину смерть сумним, але закономірним результатом небезпечного життя поза нормами суспільства. Навіть тих, хто знав її давно й добре, задовольнила версія, що вона сама ввела собі ту надмірну дозу, яку показав аналіз тіла. Страйкова мати, погодилися всі, скотилася до краю, і нема нічого дивного в тому, що одного дня вона через той край перекинулася і розбилася на смерть: застигла й охолола на ліжку з брудними простирадлами.

Нащо вона це зробила, пояснити не міг ніхто — ні дядько Тед (мовчазний, розбитий, він спирався на край кухонної раковини), ні тітка Джоан (заплакана, але сердита, сидить за крихітним кухонним столом, обіймаючи дев'ятнадцятирічну Люсі, яка ридає їй у плече). Передозування просто здавалося природнім для загального напружу Лединого життя — усіх тих сквотів, музикантів, шалених вечірок; убозтва її останніх стосунків і житла; постійної присутності поруч з нею наркотиків; її навіженого прагнення яскравих вражень. Тільки Страйк розпитував, чи хтось знав, що його мама почала колотися; він один бачив різницю між її потягом до марихуани і раптовим захопленням героїном; він один мав питання без відповідей, бачив підозрілі обставини. Але він був двадцятирічним студентом, і ніхто його не послухав.

Після судових слухань і винесення вердикту Страйк зібрав речі й покинув усе: короткий вибух уваги з боку преси, гірко розчарування тітки Джоан через закінчення його оксфордської кар'єри, Шарлотту, спустошену й розбурхану його від'їздом (вона вже спала з кимсь новим), крик і сцени у виконанні Люсі. Підтримуваний лише дядьком Тедом, він розчинився в армії і знову зажив життям, якого його навчила Леда: щоразу інше місце, звичка покладатися лише на себе, нескінченна принадність новизни.

Однак сьогодні Страйк мимоволі вбачав у своїй матері духовну сестру прекрасної, емоційно залежної, хворої на депресію дівчини, яка розбилася об засніжений асфальт, і негарної безхатньої невдахи, що лежала нині у холодному морзі. Леда, Лула і Рошель були не схожі на Люсі чи тітку Джоан: вони не вжили всіх можливих заходів проти насильства чи нещасного випадку, не прив'язали себе до життя заставами і добродійністю, безпечними чоловіками і чистенькими діточками, і тому їхні смерті були «трагічні» не в тому сенсі, в якому так кажуть про смерть респектабельних домогосподинь.

Як же легко нажитися на потязі людини до саморуйнації; як легко штовхнути її у небуття, а тоді відступити, знизати плечима і погодитися, що то був закономірний результат хаотичного, катастрофічного життя.

Майже всі фізичні сліди убивства Лули Ленді були стерті, затоптані, засипані густим снігом; найпереконливіший доказ на руках у Страйка — зернисте відео, де двоє чоловіків мчать геть від місця злочину: доказ, якому поліція приділила лише побіжну увагу, а потім

відкинула, бо вважала, що ніхто до будівлі не входив, що Лендрі вчинила суїцид і що чоловіки на відео — всього-на-всього двоє сумнівних типів, які планували викрасти машину.

Страйк підвівся і глянув на годинник. Було пів на одинадцять, але він був певний, що людина, якій він планував дзвонити, не спить. Він клацнув настільною лампою, взяв мобільний і цього разу набрав німецький номер.

— Огі,— почувся металевий голос на тому кінці.— Як ти в біса там?

— Потрібна послуга, старий.

І Страйк попросив у лейтенанта Грема Гардакра добути йому яку зможе інформацію про такого собі Аджимена з Корпусу королівських інженерів (ім'я і звання не відомі), звернувши особливу увагу на строки проходження служби в Афганістані.

Це вдруге він сів за кермо, відколи йому відірвало ногу. Страйк пробував водити Шарлоттин «лексус», але сьогодні, щоб не почуватися слабаком, узяв «хонду сивік» з автоматичною коробкою передач.

Шлях до Айвер-Гіту забрав годину. Потрапити на студію вдалося завдяки добре підвішеному язичку, залякуванню і цілком справжнім, хоч і дещо застарілим документам; охоронець, спершу відсторонений, близько до серця прийняв упевнений вигляд Страйка, слова «відділення спеціальних розслідувань» і його фото на перепустці.

— Вам призначено? — спитав він з футової висоти кабінки біля електричного шлагбаума, кладучи руку на телефон.

— Ні.

— А в якій ви справі?

— З приводу містера Евана Дафілда,— відповів Страйк і побачив, як охоронець насупився, відвернувся і забурмотів у слухавку.

Десь за хвилину Страйка пропустили і показали, куди їхати далі. Звивистою дорогою він об'їхав будівлю студії, думаючи про те, як зручно можна скористатися репутацією людини, схильної до хаосу і саморуйнації.

Страйк припаркувався за кілька місць від «мерседесу» з шофером і табличкою «ПРОДЮСЕР ФРЕДІ БЕСТИГІ», неквапно вийшов з машини під поглядом шофера і рушив до скляних дверей, що вели до непримітних, ділового вигляду сходів. По них збігав молодик, схожий на Спанера, але охайніший.

— Де мені знайти містера Фреді Бестигі? — спитав у нього Страйк.

— Другий поверх, перші двері праворуч.

Бестигі виявився таким самим потворним, як на фото: бичача шия і сліди віспи, і сидів за столом за скляною перегородкою, похмуро вдивляючись у монітор. В офісному приміщенні до перегородки юрмилися люди — головню привабливі дівчата; на колонах висіли постери фільмів, фотографії домашніх улюбленців сусідили з розкладом зйомок. На порозі симпатична дівчина з прикріпленим біля рота мікрофоном комутатора звела очі на Страйка і спитала:

— Чим я можу допомогти?

— Я до містера Бестигі. Не турбуйтеся, я сам увійду.

Й він опинився в кабінеті Бестигі, не давши їй і слова сказати.

Бестигі звів очі — крихітні щілинки між м'ясистими складками обличчя; його смагляву шкіру пересипали чорні родимки.

— Ти ще хто?

Він уже підводився, хапаючись товстопалими руками за край стільниці.

— Я — Корморан Страйк. Приватний детектив, мене найняв...

— Елено! — Бестигі перекинув каву, та розлилася по полірованому дереву, по всіх паперах.— Ану пішов звідси! Геть! ГЕТЬ!

— ...брат Лули Лендрі, Джон Бристоу...

— ЕЛЕНО!

Вбігла вродлива худенька дівчина, спинилася біля Страйка, тремтячи з переляку.

— Клич охорону, сучко ти ледаща!

Та вибігла. Бестигі, на зріст максимум п'ять футів шість дюймів, вибрався з-за столу; він не боявся велетня Страйка, як пітбуль не боїться ротвейлера, який забрів у його двір. Еле-на лишила двері відчиненими; дівчата з-за скляної перегородки дивилася на сцену, налякані й захоплені.

— Містере Бестигі, я кілька тижнів намагався з вами зв'язатися...

— Ти по вуха в лайні, друже мій,— повідомив Бестигі, наближаючись до нього з виставленою уперед щелепою і піднятими плечима.

— ...щоб поговорити про ніч, коли загинула Лула Лендрі.

Вздовж скляної стіни праворуч від Страйка бігло двоє чоловіків у білих сорочках і при раціях — молоді, підтягнуті, знервовані.

— Викиньте його звідси! — заревів Бестигі, вказуючи на Страйка, коли охоронці зіштовхнулися у дверях, але все-таки пропхалися всередину.

— Конкретно,— провадив Страйк,— я хотів би поговорити про місцеперебування вашої дружини Тенсі у момент, коли Лула Лендрі падала...

— Викиньте його і викличте клятву поліцію! Як він сюди потратив?

— ...оскільки мені показали фотографії, які надають свідченням вашої дружини нового сенсу. Ану не чіпай мене,— додав Страйк, звертаючись до молодшого з охоронців, який тягнув його за плече,— бо викину он у те вікно.

Охоронець не відпустив його, але глянув на Бестигі, чекаючи на інструкції.

Яскраві темні очі продюсера вп'ялися у Страйка. Він стиснув і розтиснув свої бандитські кулаки. І за кілька секунд вимовив:

— Та брехло ти гівняне.

Але не наказав охоронцям тягти Страйка геть.

— Фотограф стояв на вулиці під вашим будинком пізньої ночі на восьме січня. Він сам не розуміє, що зображено на тих знімках. Якщо не хочете про це говорити, гаразд; поліція, преса — мені байдуже. Результат буде той самий.

Страйк рушив до дверей; заскочені охоронці, які досі тримали його за руки, на мить опинилися в абсурдному положенні — ніби утримували його.

— Забирайтеся,— різко наказав своїм прислужникам Бестигі.— Як буде треба, покличу. І двері по собі зачиніть.

Охоронці пішли. Коли двері зачинилися, Бестигі сказав:

— Гаразд, як там тебе в біса звати, маєш п'ять хвилин.

Страйк, не чекаючи на запрошення, всівся в одне з чорних шкіряних крісел навпроти столу Бестигі, а продюсер повернувся на своє місце за ним, поглядаючи на гостя твердо, холодно й люто — дуже схоже на те, як дивилася на Страйка його дружина, з якою Бестигі більше не жив; це була пильність професійного азартного гравця. Бестигі потягнувся по пачку сигарилл, поставив перед собою чорну скляну попільничку, клацнув золотою запальничкою.

— Гаразд, послухаймо, що там на цих буцімто існуючих фото,— сказав він, мружачись за хмарами ядучого диму, мов кіношний мафіозі.

— Силует,— мовив Страйк,— жінки, яка щулиться на балконі за вікнами вашої вітальні. На вигляд вона гола, але ми з вами знаємо, що на ній є білизна.

Бестигі кілька секунд затято випускав дим, тоді вийняв з рота сигариллу і сказав:

— Брехня. З вулиці того не видно. Балкон знизу кам'яний, під таким кутом нічого не роздивишся. Ти блефуєш.

— У вас у вітальні горіло світло. У щілини кам'яного поруччя просвічуються її обриси. Вона там цілком поміщалася, бо ж рослин не було, так? Після злочину людей тягне замітати сліди, навіть коли все зійшло їм рук,— додав Страйк ніби між іншим.— Ви намагалися

створити враження, ніби на балконі ніколи не було місця для людини, так? Але реальність не відфотошопити. Ваша дружина була в ідеальному місці для того, щоб почути сварку на балконі верхнього поверху перед падінням Лули Лендрі. Гадаю, сталося таке,— провадив Страйк, а Бестигі так і мружився на нього з-за диму, який піднімався над сигариллою.— Ви з дружиною посварилися, коли вона роздягалася, щоб лягти спати. Може, ви знайшли її заначку у ванній, а може, спіймали, коли вона хотіла занюхати доріжку-другу. Ось ви і вирішили добре її провчити, виставивши на балкон при температурі нижче нуля. Хтось би спитав, як папараці могли не роздивитися, що над їхніми головами виштовхують на балкон майже голу жінку, але сніжило рясно, вони тупали ногами, щоб розігнати кров, і головно спостерігали за вулицею, бо чекали на Лулу Лендрі й Дібі Макка. А Тенсі не галасувала, так? Вона пригнулася, сховалася; не хотіла показуватися напівголою перед камерами тридцятьох фотографів. Може, ви навіть виштовхнули її якраз тоді, коли в кінці вулиці з'явилася Лулина машина. Ніхто не дивився на ваші вікна, бо мала вийти Лула у міні-сукні.

— Та брешеш ти,— сказав Бестигі.— Нема у тебе ніяких фото.

— А я й не казав, що їх маю. Я сказав, що мені їх показали.

Бестигі відняв сигариллу від губ, потім передумав говорити і знову вклав її у рота. Страйк почекав якусь хвилю, та коли стало зрозуміло, що заговорити Бестигі собі не дозволить, провадив:

— Тенсі, мабуть, гамселила у шибку, коли повз неї пролетіла Лула. Ви не стали чекати, коли дружина почне кричати й здійме галас, так? Цілком природно не бажаючи, щоб хтось став свідком домашнього насилля у вашому виконанні, ви відчинили балкон. Вона пробігла повз вас, вискочила з квартири і помчала до Дерика Вілсона. А ви тоді визирнули з балкона і побачили, що Лула Лендрі лежить мертва внизу.

Бестигі повільно видихнув дим, не зводячи очей зі Страйкового обличчя.

— Те, що ви зробили після цього, присяжним може здатися злочинним. Ви не стали дзвонити за номером 999. Не побігли за дружиною — змерзлою, в істеричі. Ви навіть — присяжні, утім, можуть це зрозуміти — не побігли змивати кокс у ванній. Ні, перш ніж побігти за дружиною чи викликати поліцію, ви протерли вікно. Щоб не було відбитків там, де Тенсі торкалася шибки знадвору, так? Ви мусили перш за все пересвідчитися: ніхто не доведе, що ви виштовхнули жінку на

балкон у десять градусів морозу. Маючи репутацію людини, схильної до насильства та знуцань, а ще — перспективу позову від молодой працівниці, ви не хотіли давати пресі чи прокурору додаткових зачіпок, так? Вирішивши, що всі сліди її перебування на балконі знищено, ви побігли вниз і вмовили Тенсі повернутися до квартири. За той короткий час, поки поліція їхала, ви залякали її і змусили нікому не казати, де вона була, коли упало тіло. Не знаю, що ви їй пообіцяли, чим погрожували, але у вас вийшло. Однак ви не почувалися в безпеці, бо Тенсі у стресі могла бовкнути зайве. Тож ви спробували відвернути увагу поліції, влаштувавши скандал через квіти, перекинуті у квартирі Дібі Макка, бо сподівалися, що за цей час Тенсі оговтається і не порушить угоди. І вона не порушила, правда? Бог знає, чого це вам вартувало, але вона дозволила пресі полити себе брудом; змирилася з тим, що її оголосили фантазеркою під кокаїном; вона тримається за казочку, ніби крізь звуконепроникне вікно почула, як Лендрі й убивця лаються через поверх від вашої квартири.

— Та коли вона дізнається, що є фотодокази її місцеперебування,— додав Страйк,— гадаю, вона рада буде сказати правду. Ваша жінка, може, думає, що любить гроші більше за

все на світі, але сумління її тривожить. Я впевнений, що вона швидко розколеться.

Бестигі докурив сигариллу до останніх кількох міліметрів. Повільно вкрутив її у чорну скляну попільничку. Минуло кілька довгих секунд; з-за скляної перегородки сочилися звуки: голоси, дзвін телефону.

Бестигі підвівся й закрив жалюзі на скляній перегородці, щоб нервові дівчата по той бік шибки не могли їх бачити. Далі сів, потер товстими пальцями нижню половину зморшкуватого обличчя, поглядаючи то на Страйка, то на порожнє кремове тло, яке сам і створив. Страйк мало не навіч бачив, як у голові продюсера спливають варіанти, ніби він перебирає колоду карт.

— Штори були запнуті,— нарешті вимовив Бестигі.— Світла було недосить, щоб роздивитися жінку на балконі. Тенсі не змінить свідчень.

— Я б на це не поставив,— відповів Страйк, витягуючи ноги; протез і досі завдавав дискомфорту.— Коли я поясню їй, що з погляду закону ваші дії — це «змова з метою перешкоджання правосуддю» і що демонстративне розкаяння може врятувати її від в'язниці; коли додам,

що громадськість їй співчуватиме як жертві домашнього насилля і що їй заплатять чималий гонорар за ексклюзивні права на статтю; коли вона зрозуміє, що зможе виступити в суді, і що їй повірять, і що вона зможе посадити людину, яка убила її сусідку,— містере Бестигі, я сумніваюся, що навіть вам стане грошей, щоб змусити її мовчати.

Груба шкіра навколо рота Бестигі смикнулася. Він схопився за пачку сигарилл, але нової не дістав. Запала довга мовчанка, протягом якої він усе крутив і крутив пачку в пальцях.

— Я все відкидаю,— нарешті сказав він.— Пішов звідси.

Страйк навіть не поворухнувся.

— Я знаю, що ви хочете подзвонити адвокату,— мовив він,— але, гадаю, ви не бачите позитивного боку ситуації.

— Ти мені набрид. Пішов звідси, я сказав.

— Це не надто приємно, але зізнатися в тому, що сталося тієї ночі насправді, все-таки краще, ніж стати головним підозрюваним у справі про вбивство. Менше зло. Якщо зізнаєтеся, визнаєте правду, то зможете відкараскатися від звинувачень у власне убивстві.

Тепер уся увага Бестигі була прикута до нього.

— Ви не могли її вбити,— провадив Страйк,— бо якби ви зіштовхнули Лендрі на два поверхи вище, то не встигли би впустити Тенсі всередину за кілька секунд після падіння тіла. Гадаю, ви замкнули дружину на балконі, пішли до спальні, зручненько вляглися у ліжко — поліція згадувала, що воно було розібране,— але поглядали на годинник. Не думаю, що ви хотіли заснути. Якби ви занадто довго протримали її на балконі, могло б статися ненавмисне убивство. Не диво, що, за словами Вілсона, вона трусилася, як мокра левретка. Мабуть, то була рання стадія гіпотермії.

Знову запало мовчання, тільки товсті пальці Бестигі легенько барабанили по краю стільниці. Страйк вийняв записник.

— Тепер ви готові відповісти на кілька питань?

— Та пішов ти!

Продюсера раптом охопив гнів, який він так довго стримував. Щелепа випнулася вперед, плечі піднялися до вух. Страйк легко міг уявити, як він отак наступає на свою виснажену, ошалілу від кокаїну дружину, а та виставляє перед собою руки.

— То ви зараз у лайні,— спокійно мовив Страйк,— але вам вирішувати, наскільки глибоко ви загрузнете. Можете все відкидати,

битися з дружиною в суді й у пресі, потрапити до в'язниці за брехливі свідчення і перешкоджання роботі поліції. Або можете тут і тепер почати співпрацю і заробити вдячність і добру волю Лулиної сім'ї. Так ви покажете, що розкаялися, і зможете молити про ласку з боку правосуддя. Не думаю, що ви отримаєте більш ніж попередження. Весь гнів громадськості та преси впаде на голови поліції.

Бестигі сопів, але наче обмірковував Страйкові слова. Врешті-решт він проричав:

— Та нема там ніякого убивці. Вілсон нікого не знайшов нагорі. Лендрі сама стрибнула,— заявив він, смикнувши головою.— Мала кінчена наркоманка, точно як моя клята жінка.

— Убивця був,— просто відповів Страйк,— і ви допомогли йому втекти.

Щось у виразі його обличчя не дозволило Бестигі, який явно хотів засміятися, це зробити. Поки він обмірковував сказане Страйком, його очі були мов дві оніксові щілинки.

— Подейкують, ви хотіли заманити Лулу у свій фільм?

Така зміна теми заскочила Бестигі зненацька.

— То була просто ідея,— пробурмотів він.— Вона була психопатка, але така розкішна...

— Ви хотіли, щоб вони з Дібі Макком знялися разом, так?

— Ті двоє разом — це як верстат для друкування грошей.

— А як щодо фільму, який ви захотіли зняти після її смерті,— як воно називається — байопік? Я чув, що Тоні Лендрі з того приводу не зрадив.

На подив Страйка, на брезклому обличчі Бестигі заграла посмішка сатира.

— Хто тобі сказав?

— Це правда?

Уперше за розмову Бестигі відчув, що контроль переходить у його руки.

— Ні, неправда. Ентоні Лендрі досить прозоро натякнув мені, що по смерті леді Бристоу радо обговорить зі мною це питання.

— Отже, він не сердився, коли дзвонив вам з цього приводу?

— Якщо фільм буде знято зі смаком, і так далі, і таке інше...

— Ви добре знаєте Тоні Лендрі?

— Я знаю про нього.

— В якому контексті?

Бестигі почухав підборіддя, усміхаючись до себе.

— Звісно ж, він адвокат вашої дружини у розлученні.

— Поки що,— сказав Бестигі.

— Думаєте, вона його звільнить?

— Можливо, доведеться,— відповів Бестигі, і його усмішка стала відверто злостивою.— Конфлікт інтересів. Побачимо.

Страйк глянув у свій записник, вираховуючи з безсторонністю талановитого гравця у покер, чи варто доводити цю лінію до кінця, не маючи доказів.

— Чи правильно я розумію,— нарешті мовив він,— що ви сказали Лендрі: ви знаєте, що він спить з дружиною колеги?

Мить щирого подиву, а тоді Бестигі голосно засміявся, радіючи агресивно й шалено.

— А ти і тут устиг?

— А ви звідки дізналися?

— Найняв одного з вашого племені. Я собі думав, що Тенсі крутить шури-мури, але виявилось, що вона просто прикриває свою клятву сестру, поки Урсула розважається з Тоні Лендрі. Оце буде весело подивитися, як розлучається подружжя Меїв! З обох боків — суперпрофесійні адвокати. Розпад старого родинного бізнесу! Кипріян Мей не такий тухтій, як можна подумати. Він представляв інтереси моєї другої дружини. Ой і натішуся я, спостерігаючи ту комедію! Дивлячись, як адвокати скубуть одне одного.

— Непоганий важіль тиску на адвоката дружини, так?

Бестигі гидко всміхнувся крізь дим.

— З них ще ніхто не знає, що я в курсі. Я чекаю на слухну мить, щоб повідомити новину.

Тут Бестигі ніби згадав, що у битві на полі розлучення Тенсі володіє навіть потужнішою зброєю, й усмішка зійшла з його пожмаканого обличчя, лишивши тільки гіркоту.

— Останнє,— мовив Страйк.— У ніч, коли померла Лула, коли ви пішли слідом за дружиною у фойє і привели її назад, ви нічого не чули поза квартиру?

— Я собі гадав, ідея якраз у тому, щоб у квартирі нічого не було чути, якщо вікна зачинені, ні? — огризнувся Бестигі.

— Я не кажу про вулицю; я кажу про гамір у коридорі. Можливо,

Тенсі надто кричала, щоб можна було щось почути, але я тут подумав: коли ви двоє були у себе в холі — ви ж там намагалися її заспокоїти, коли завели у квартиру? — ви тоді нічого не чули за дверима? Чи Тенсі надто гучно верещала?

— Волала як навіжена,— відповів Бестигі.— Нічого я не чув.

— Узагалі нічого?

— Нічого підозрілого. Тільки Вілсон пробіг за дверима.

— Вілсон.

— Так.

— Коли це було?

— Ну от тоді, коли ти кажеш. Коли ми зайшли до квартири.

— Зразу після того, як ви зачинили двері?

— Так.

— Але Вілсон уже піднявся нагору, поки ви були у фойє, так?

— Так.

Зморшки у Бестигі на чолі й біля рота поглибшали.

— Отже, коли ви піднялися до своєї квартири на другому поверсі, Вілсон уже мав бути занадто далеко, щоб його почути?

— Так...

— Але ви почули кроки за дверима, щойно їх зачинили?

Бестигі не відповів. Страйк бачив, що він уперше подумки складає до купи всю ситуацію.

— Я чув... так... чув кроки. Хтось пробіг сходами.

— Так,— сказав Страйк.— А ви не чули, скільки людей пробігло — один, двоє?

Бестигі насупився, його погляд був розфокусований — дивився не на детектива, а вглиб, у підступне минуле.

— Там був... хтось один. Я й подумав, що це Вілсон. Але він не міг... Вілсон і досі був на четвертому поверсі, обшукував її квартиру... бо я чув, як він потім спускався... я подзвонив у поліцію, і тоді він пробіг за дверима... Я забув,— промовив Бестигі й на якусь мить здався майже вразливим.— Забув. Надто багато всього коїлося. Тенсі верещала.

— Та й думали ви, звісно, про свою шкуру,— різко промовив Страйк, сховав записник і ручку в кишеню і рвучко підвівся зі шкіряного крісла.— Ну, не буду вас затримувати; мабуть, ви хочете подзвонити адвокату. Ви дуже допомогли. Гадаю, скоро побачимося в

суді.

Наступного дня Страйкові зателефонував Ерик Вордл.

— Поговорив з Дібі,— коротко мовив він.

— І? — спитав Страйк, жестом просячи у Робін ручку і папір.

Вони разом сиділи за її столом і пили чай з печивом, обговорюючи останні погрози з боку Враяна Мазерса — той уже не вперше обіцяв випатрати Страйка і посцяти на його нутрощі.

— Соме надіслав йому кастомізовану кофту. Спереду кулак зі шпичаків, на спині — слова з пісні Дібі.

— Лише одну кофту?

— Так.

— А що ще?

— Він пригадує також ремінь, шапку і пару запонок.

— Рукавичок не було?

Вордл відповів не одразу — мабуть, переглядав нотатки.

— Ні, про рукавички нічого не казав.

— Ну, це багато що прояснює,— сказав Страйк.

Вордл не відповів. Страйк почекав, поки поліціант покладе слухавку чи поділиться ще якоюсь інформацією.

— Коронерське слухання у четвер,— раптом мовив Вордл.— У справі Рошель Оніфаде.

— Ага,— відповів Страйк.

— Яюсь небагато цікавості в твоєму тоні.

— Бо мені нецікаво.

— Ти ж наче був певний, що це убивство.

— Так, але коронерське розслідування цього ніяк не доведе. Не знаєш, де буде похорон?

— Ні,— роздратувався Вордл.— А що таке?

— Хотів би піти туди.

— Нащо?

— Пам'ятаєш, у неї була тітка? — відповів Страйк.

Вордл поклав слухавку — судячи з усього, не без огиди.

Пізніше того самого ранку Страйкові подзвонив Бристоу і повідомив час і місце похорону Рошель.

— Елісон вдалося дізнатися, що і як,— по телефону повідомив він

детективові.— Вона дуже метка.

— Авжеж,— погодився Страйк.

— Я збираюся піти. Ніби за Лулу. Я мав би допомогти Рошель.

— Гадаю, її життя в будь-якому разі йшло до подібного завершення, Джоне. Елісон піде з вами?

— Вона казала, що хоче піти,— відповів Бристоу, і чути було, що ця ідея йому не дуже подобається.

— Тоді побачимося там. Я б хотів побалакати з тіткою Рошель, якщо вона прийде.

Коли Страйк сказав Робін, що дівчина Бристоу довідалася місце й час похорону Рошель, та поникла. Вона сама на Страйкове прохання намагалася знайти цю інформацію — і вважала, що тут Елісон її обійшла.

— Я й не знав, що ти така азартна,— розвеселився Страйк.— Та не переймайся. Може, вона мала фору.

— Яку ще фору?

Страйк задумливо дивився на неї.

— Що? — спитала Робін, ніби захищаючись.

— Хочу, щоб ти пішла зі мною на похорон.

— О,— відповіла Робін.— Гарзд. Навіщо?

Вона гадала, що Страйк скаже: в парі природніше йти на похорон, так само як природніше було йти до «Вашті» в товаристві особи жіночої статі. Натомість він відповів:

— Треба, щоб ти там дещо для мене зробила.

Коли він пояснив, чітко й стисло, що саме слід зробити, Робін була глибоко здивована.

— Але навіщо?

— Не можу сказати.

— Чому?

— Це я теж не дуже хочу пояснювати.

Робін більше не дивилася на Страйка очима Метью, не думала, чи він прикидається, чи вихваляється, чи хоче здаватися розумнішим, ніж є. І тепер виявила довіру до нього, одразу виключивши той варіант, що він навмисно влаштував містифікацію. І все-таки повторила — на той раз, коли не так щось розчула:

— Браян Мазере.

— Так.

— Який погрожує тобі смертю.

— Так.

— Але,— здивувалася Робін,— який стосунок він має до смерті Лули Лендрі?

— Ніякого,— цілком щиро відповів Страйк.— Поки що.

Крематорій на півночі Лондона, де за три дні відбувся похорон Рошель, виявився прохолодним, безликим, гнітючим місцем. Усе було гладеньке і ніяке: лави темного дерева, порожні стіни без жодних ознак релігійної символіки; абстрактний вітраж — мозаїка з маленьких квадратиків кольорового скла. Сидячи на твердій лаві та слухаючи тонкий голос священика, у якого «Рошель» звучало як «Розель», поки дрібний дощик бризкав на яскраві скельця шибки над головою, Страйк розумів принадність позолочених херувимів і гіпсових святих, химер, старозавітних янголів і золотих розп'ять, прикрашених самоцвітами,— будь-чого, що надавало аури величі, пафосу, обіцяло життя по смерті чи принаймні дарувало сенс життю на взір прожитого Рошель. Небіжчиця встигла одним оком глянути на рай земний, рясний дизайнерськими витворами, зірками, з яких можна кепкувати, і гарними водіями, з якими можна жартувати; і прагнення того раю привело її до цього — до сімох жалобників і священика, який не знав її імені.

У всьому цьому була якась дешевизна, знеособленість, відчуття легкої засоромленості, болісне уникання фактів життя Рошель. Ніхто не відчував за собою права сидіти на передній лаві. Навіть огрядна чорношкіра жінка в окулярах з товстими скельцями та у в'язаній шапочці (Страйк вирішив, що це і є тітка Рошель) сиділа в третьому ряду крематорію, тримаючись подалі від дешевої труни. Лисуватий працівник притулку для безхатніх, уже знайомий Страйкові, прийшов у незастебнутій сорочці та шкіряній куртці; за ним сидів охайно одягнений азіат зі свіжим обличчям — Страйк вирішив, що то психіатр, який вів групу, що її відвідувала Рошель.

Страйк у старому темно-синьому костюмі й Робін у чорній спідниці й жакеті, які носила на співбесіди, сиділи на задній лаві. Через прохід від них усілися Джон Бристоу, блідий і нещасний, і Елісон, чий мокрий двобортний плащ чорного кольору трохи поблискував у холодному світлі.

Розіпнулися дешеві червоні завіси, труна поїхала геть з очей, і полум'я поглинуло потопельницю. Мовчазні жалобники обмінювалися

зболеними недоладними усмішками; всі вагалися, ніхто не хотів додавати незграбно-поспішний відхід до загальної ніяковості служби. Тітка Рошель, оточена аурую ексцентричності, яка межувала з неврівноваженістю, відрекомендувалася як Вініфред, а тоді оголосила — гучно, обвинувальним тоном:

— У пабі будуть сандвічі. Я гадала, прийде більше людей.

Не допускаючи навіть думки про спротив, вона повела всіх на вулицю до «Червоного лева»; решта шестеро жалобників ішли за нею, похиливши голови під дощем.

Обіцяні сандвічі, черстві й неапетитні, лежали на затягнутій плівкою металевій таці на маленькому столі у вогкому пабі. Дорогою до «Червоного лева» тітка Вініфред зрозуміла, хто такий Джон Бристоу, й одразу захопила його, потягнула до шинквасу і там учепилася намертво. Бристоу відповідав, коли вона давала йому вставити слово, але погляди, які він кидав на Страйка — той балакав з психіатром Рошель, — з кожною хвилиною ставали частішими і дедалі безнадійнішими.

Психіатр відкидав усі спроби почати розмову про групу, яку консультував, а на питання про якісь зізнання Рошель урешті-решт увічливо, але твердо нагадав про лікарську таємницю.

— Вас не дивує те, що вона вкоротила собі віку?

— Ні, не дуже. Вона, знаєте, мала серйозні труднощі, а смерть Лулі Лендрі стала великим потрясінням.

Скоро він попрощався з усіма і пішов.

Робін, яка за столиком під вікном намагалася розговорити Елісон (та давала односкладові відповіді), здалася і вийшла в туалет.

Страйк пройшов через невелике приміщення пабу і зайняв залишене Робін місце. Елісон кинула на нього ворожий погляд, а тоді продовжила спостерігати за Бристоу, якого досі обробляла тітка Рошель. Свій мокрий від дощу плащ Елісон навіть не розстебнула. На столі перед нею стояв келишок з портвейном, на губах грала легка презирлива посмішка — ніби все навколо вона вважала незугарним і неправильним. Страйк усе думав, з чого почати розмову, коли вона сама раптом мовила:

— Джон сьогодні вранці мав зустрітися з виконавцями заповіту Конвея Оутса. Натомість довелося йти Тоні, й той страшенно розлютився.

З її тону можна було виснувати, що в цьому якимось чином винний

Страйк — і що йому варто знати, до яких він спричинився бід. Елісон відпила свій портвейн. Її волосся звисало на плечі, келишок у великих руках здавався крихітним. Попри негарну зовнішність, через яку інша жінка трималася б скуто, Елісон була про себе високої думки.

— Ви не вважаєте, що з боку Джона було люб'язно прийти на похорон? — спитав Страйк.

Елісон відповіла нищівним «мгм» і нерозбірливим смішком.

— Були б вони бодай знайомі...

— А чому прийшли ви?

— Тоні попросив.

Страйк помітив, як вона мило соромиться, коли вимовляє ім'я шефа.

— Навіщо?

— Наглянути за Джоном.

— Тоні вважає, що Джону потрібен нагляд?

Вона не відповіла.

— Тоні та Джон спільно вами користуються, я правильно розумію?

— Що? — різко перепитала вона.

Страйк зрадів, що зміг вивести її з рівноваги.

— Ну, вашими послугами? Секретарськими?

— А! О ні. Я працюю на Тоні й Кипріяна. Я — секретар старших партнерів.

— О. Дивно, чого я думав, що ви й Джонова секретарка теж.

— Я працюю на зовсім іншому рівні,— пояснила Елісон.— Джон користується послугами машиністок. Я по роботі з ним не маю справ.

— Але кохання розквітло попри ранги й поверхи?

Страйкове зухвальство Елісон зустріла зверхнім мовчанням. Вона, здається, вважала його людиною не її кола, а спілкування з ним — образливим і недостойним.

Працівник притулку сидів у кутку і ласував сандвічами, явно вбиваючи час до того моменту, коли буде пристойно піти. З убиральні повернулася Робін, і її негайно підманив Бристоу, радий отримати допомогу в герці з тіткою Вініфред.

— І давно ви з Джоном разом? — спитав Страйк.

— Кілька місяців.

— Ви почали зустрічатися до смерті Лули?

— Він запросив мене на побачення незабаром після того,—

відповіла вона.

— Мабуть, він був не у найкращому стані?

— Цілковито розбитий.

У тоні Елісон не було співчуття — скоріше зверхність.

— А доти він фліртував з вами, так?

Страйк чекав, що Елісон відмовиться відповідати, але помилився. У її словах непомірно проглядали самовдоволення й гордість, хоч вона й намагалася їх приховати.

— Він піднявся до нас нагору — поговорити з Тоні. Той був зайнятий, тож Джон зайшов до кабінету. Почав говорити про сестру, розчулився. Я дала йому серветки, і врешті-решт він мене запросив на вечерю.

Попри явно слабкі почуття до Бристоу, Елісон, на погляд Страйка, пишалася самим фактом залицянь, сприймала Бристоу як трофей. Цікаво, чи до того, як нагодився Джон Бристоу в розпачі, Елісон узагалі запрошували на вечерю? То було випадкове зіткнення двох людей з нездоровою потребою: я дала йому серветки, він запросив мене на побачення.

Працівник притулку застібнув куртку. Спіймавши погляд Страйка, він помахав на прощання рукою і пішов, так ні до кого і не заговоривши.

— А як великий бос поставився до того, що його секретарка зустрічається з його племінником?

— Моє приватне життя Тоні не стосується,— відповіла вона.

— Слушно,— погодився Страйк.— Утім, чи йому казати про необхідність розділяти справу й задоволення? Адже він спить з дружиною Кипріяна Мея.

На мить обдурена його буденним тоном, Елісон розтулила рота, щоб відповісти; тоді до неї дійшло, і де й ділася вся самовпевненість.

— Це неправда! — обурилася вона, червоніючи.— Хто вам таке сказав? Це брехня. Повна брехня! Неправда. Неправда!

За протестом дорослої жінки Страйк почув налякану дитину.

— Невже? А нащо ж тоді Кипріян Мей відсилав вас до Оксфорда шукати Тоні сьомого січня?

— Тоді... тоді він просто забув віддати Тоні документи на підпис, та й усе.

— І не передав їх факсом чи кур'єром?

— То були важливі документи.

— Елісон,— мовив Страйк, задоволений її стривоженістю,— ми обидва знаємо, що це дурня. Кипріян вирішив, що Тоні втік кудись з Урсулою на той день, так?

— Ні, не вирішив! Не втік!

Біля шинквасу тітка Вініфред вимахувала руками, мов вітряк, а Бристоу і Робін слухали з застиглими усмішками.

— Ви його знайшли в Оксфорді, так?

— Ні, тому що...

— О котрій ви туди приїхали?

— Десь об одинадцятій, але він...

— Кипріян, мабуть, відіслав вас туди, щойно прийшов на роботу, так?

— Підпис був потрібний терміново.

— Але ви не знайшли Тоні ані в готелі, ані на конференції?

— Я його не зустріла,— з лютим відчаєм відповіла Елісон,— бо він повернувся до Лондона, до леді Бристоу.

— А,— кивнув Страйк.— Але хіба не дивно, що він не попередив про повернення ні вас, ні Кипріяна, правда?

— Не дивно,— відповіла Елісон, хоробро намагаючись повернути свою зниклу зверхність.— Він був з нами на зв'язку. Мав при собі мобільний. Це не мало значення.

— Ви дзвонили йому на мобільний?

Вона не відповіла.

— Дзвонили, але ніхто не взяв слухавки?

Мовчки, розлючено вона відпила зі свого келишка.

— От правда, дзвінки від секретарки, коли зайнятий іншою справою, збивають весь настрій.

Страйк гадав, що ця репліка обурить Елісон, і не розчарувався.

— Ви огидний. Абсолютно огидний,— невиразно промовила Елісон; її щоки заливав темний рум'янець святенництва, яке вона силкувалася приховати за зверхністю.

— Ви мешкаєте сама? — спитав Страйк.

— А це тут ще до чого? — здивувалася вона, заскочена зненацька.

— Просто стало цікаво. Отже, вам не здається дивним те, що Тоні заселився на ніч у готель в Оксфорді, наступного ранку поїхав назад до Лондона, а потім повернувся до Оксфорда — якраз вчасно, щоб

виселитися з готелю?

— Він повернувся до Оксфорда, щоб потрапити на конференцію у другій половині дня.

— Ой, правда? Ви затрималися і зустріли його там?

— Він там був,— сказала вона, уникаючи прямої відповіді.

— Й у вас є докази?

Елісон мовчала.

— Скажіть,— попросив Страйк,— на вашу думку, Тоні пробув весь день у ліжку з Урсулою Мей — чи мав якийсь конфлікт з племінницею?

Біля шинкваса тітка Вініфред поправляла шапочку і зав'язувала пояс. Вона явно збиралася йти.

Кілька секунд Елісон боролася з собою, а тоді, ніби випускаючи на волю щось, що довго тримала в собі, пристрасно зашепотіла:

— Між ними нічого немає. Я певна, що немає. Це неможливо. Урсулу цікавлять тільки гроші, тільки гроші мають для неї значення, а у Тоні грошей менше, ніж у Кипріяна. Урсула не захотіла б Тоні. Просто не захотіла.

— О, тут не вгадаєш. Фізична пристрасть може перевищити будь-який розрахунок,— відповів Страйк, уважно спостерігаючи за Елісон.— Так буває. Іншому чоловіку важко про це судити, але Тоні досить привабливий, хіба ні?

Він побачив неприхований біль і лють; Елісон душилася словами:

— Тоні правий: ви всіх використовуєте — берете все, що зможете... Джон здурів — Лула стрибнула сама. Сама! Вона завжди була неврівноважена. Джон такий самий, як мати — схильний до істерик, до вигадок. Лула вживала наркотики, вона була з отаких — некерованих, від яких суцільні проблеми, яким тільки й треба, що чужої уваги. Зіпсута. Розкидалася грошима. Вона могла мати все, що схоче, всіх, кого схоче, але їй усе було мало.

— Я й не знав, що ви були знайомі.

— Я... мені Тоні про неї розповідав.

— Він її не надто любив, так?

— Він просто бачив її наскрізь. Вона була погана. Деякі жінки,— промовила Елісон, і її груди під безформним плащем важко піднімалися й опадали,— погані.

Задуху пабу прорізав холодний протяг — то за тіткою Рошель зачинялися двері. Бристоу і Робін в'яло усміхалися, аж поки двері не

зачинилися зовсім, тоді з полегшенням обмінялися поглядами.

Бармен десь зник. Їх тепер лишилося четверо у маленькому пабі. Страйк тільки зараз розчув, що фоном грає балада вісімдесятих: «The Power of Love» у виконанні Дженіфер Раш. Бристоу і Робін підійшли до їхнього столика.

— Я думав, що ви хотіли поговорити з тіткою Рошель? — спитав Бристоу з пригніченим виглядом — ніби вийшло, що він витримав таке випробування невідь-навіщо.

— Не настільки, щоб за нею бігти,— бадьоро відповів Страйк.— Ви можете мені все переповісти.

З виразів облич Робін і Бристоу Страйк бачив, що обом його поведінка здається на диво недбалою. Елісон щось шукала у сумочці, її обличчя не було видно.

Дощ припинився; тротуари були ковзкі, похмуре небо таїло загрозу нової зливи. Жінки мовчки йшли попереду, а Бристоу всерйоз переповідав Страйкові все, що запам'ятав з розмови з тіткою Вініфред. Але Страйк не слухав. Він дивився на спини двох жінок попереду: обидві в чорному, для байдужого спостерігача — однакові, хоч міняй. Він загадав скульптури обабіч Королівської брами: геть несхожі, попри ілюзію для неуважного погляду; самець і самиця, одного й того самого виду, так, але цілком різні.

Коли Робін і Елісон зупинилися біля «БМВ», що, як вирішив Страйк, належить Бристоу, він теж сповільнив крок і перепинив незв'язну розповідь Бристоу про буремні стосунки Рошель з її близькими.

— Джоне, мені треба дещо у вас уточнити.

— Питайте.

— Ви казали, що чули, як ваш дядько заходив до квартири вашої матері вранці напередодні Лулиної смерті?

— Так, чув.

— Ви цілком певні, що чоловік, чий голос ви чули, був Тоні?

— Так, звісно.

— Але ви його не бачили?

— Я...— кроляче обличчя Бристоу раптом набуло здивованого виразу.— Ні, я... я не думаю, що дійсно його бачив. Але чув, як він заходив. Чув його голос із коридору.

— А ви не думаєте, що просто чекали на Тоні, от і вирішили, що то

він?

Знову повисла пауза.

Тоді Бристоу мовив уже іншим тоном:

— Ви хочете сказати, що Тоні там не було?

— Просто хочу знати, наскільки ви певні, що він там був.

— Ну... до цієї миті я був цілком певний. Більше ні в кого немає ключів від маминої квартири. Це міг бути тільки Тоні, ніхто інший.

— Отже, ви чули, як хтось заходив до квартири. Чули чоловічий голос. Він говорив з вашою мамою чи з Лулою?

— Е-е...— Бристоу, міркуючи над питанням, закопив губу, відкривши великі передні зуби.— Я чув, як він зайшов. Гадаю, що чув, як він говорив до Лули...

— А як пішов, теж чули?

— Так. Чув, як він ішов коридором. І як зачинилися Двері.

— Коли Лула з вами прощалася, вона якось згадувала про візит Тоні?

Знову запало мовчання. Бристоу підніс руку до обличчя, пригадуючи.

— Я... вона мене обійняла, і все... Так, гадаю, вона щось казала про Тоні. Чи ні? Чи то я вигадав, що вона говорила про Тоні, бо думав, що... Але якщо це був не дядько, то хто це міг бути?

Страйк чекав. Бристоу втупив погляд у тротуар, міркуючи.

— Але це мусив бути він. Лула цю людину точно бачила і не знайшла її присутність гідною додаткової уваги. Та й хто це міг бути, як не Тоні? Хто ще міг мати ключі?

— Скільки наборів ключів узагалі є?

— Чотири. Три запасні.

— Чимало.

— Ну, у Лули, у Тоні й у мене були ключі. Мама хотіла, щоб ми всі могли вільно приходити й виходити, надто коли захворіла.

— І всі ключі на місці, за ними стежать?

— Так! Гадаю, що так. Гадаю, Луліні ключі повернулися до маминої квартири разом з іншими її речами. Ключі Тоні у нього, мої у мене, а мамині... думаю, вони десь у квартирі.

— Отже, ви не знаєте, щоб котрісь із ключів загубилися?

— Ні.

— І ніхто з вас ключів нікому не позичав?

— Боже мій, та нащо б нам це робити?

— Я не можу забути того, що з Лулиного комп'ютера хтось видалив папку з фотографіями, коли він уже був у квартирі вашої мами. Якщо хтось має зайві ключі...

— Це просто неможливо,— заявив Бристоу.— Це просто... я... чому ви кажете, що Тоні там не було? Він мав бути. Він каже, що бачив мене у двері.

— Ви заходили до офісу, коли поверталися від Лули, так?

— Так.

— Забирали якісь папери?

— Так, просто забіг і взяв. То було швидко.

— Отже, ви зайшли до маминої квартири о котрій?..

— Не пізніше, ніж о дев'ятій.

— А коли прибув чоловік, який приїхав після вас?

— Може... може, десь за півгодини? Я чесно не пам'ятаю. Я не стежив за часом. Але нащо Тоні казати, що він там був, коли його не було?

— Ну, якщо він знав, що ви працюєте вдома, то легко міг сказати, що заходив, але не хотів вас турбувати і просто пішов до вашої мами. Вона, мабуть, і підтвердила його присутність поліції?

— Гадаю, що так. Так.

— Але ви не впевнені?

— Не думаю, що ми це взагалі обговорювали. Мама була сонна, страждала від болю; вона весь день тоді проспала. А вранці ми почули новини про Лулу...

— Але вам не здалося дивним, що Тоні не зайшов до кабінету і не поговорив з вами?

— То взагалі не було дивно,— відповів Бристоу.— Він дуже сердився через історію з Конвеем Оутсом. Я більше здивувався б, якби він зайшов поговорити.

— Джоне, не хочу вас лякати, але боюся, що і вам, і вашій мамі може загрозувати небезпека.

Тихий, нервовий сміх Бристоу прозвучав тонко і непереконаливо, мов бекання. Страйк бачив Елісон, яка за п'ятдесят ярдів від них стояла, склавши руки на грудях, і не слухала Робін, спостерігаючи за чоловіками.

— Ви ж несерйозно? — спитав Бристоу.

— Дуже серйозно.

— Але... це... Корморане, ви хочете сказати, що знаєте, хто вбив Лулу?

— Гадаю, що так, але ми не зможемо цього розплутати до кінця, поки я не поговорю з вашою мамою.

Бристоу мав такий вигляд, наче радий був би висмоктати Страйкові думки. Його короткозорі очі вивчали кожнісінький дюйм Страйкового обличчя, вираз був напівналяканий-напівблагальний.

— Я маю бути поруч,— сказав він.— Вона дуже слабка.

— Звісно ж. Як щодо завтрашнього ранку?

— Тоні розлютиться, що я знову пропускаю роботу.

Страйк чекав.

— Гарзд,— мовив Бристоу.— Гарзд. Завтра о десятій тридцять.

Наступний ранок був свіжий і сонячний. Страйк на метро поїхав до вишуканого й зеленого Челсі. Цю частину Лондона він знав погано, бо Леді навіть у наймарнотратніші її дні не вдавалося зачепитися поблизу Військового шпиталю Челсі, білого й елегантного під весняним сонцем.

Франклін-роу виявилася красивою вулицею з будівлями червоної цегли; тут були тіністі дерева й оточені білою огорожею газони, на яких під наглядом тренерів у спортивних костюмах гралися в ігри школярі у блакитних майках і темно-синіх шортах. Їхні щасливі вигуки лунали серед сонної тиші, яку, крім них, порушував хіба що спів пташок; поки Страйк, поклавши руки в кишені, прямував тротуаром до помешкання леді Бристоу, вулицею не проїхала жодна машина.

На стіні біля частково скляних дверей, які виходили на білий кам'яний ганок з чотирма сходами, містилася старомодна бакелітова панель з дзвінками. Страйк пересвідчився, що біля квартири «Е» зазначено ім'я леді Івет Бристоу, а тоді спустився назад на тротуар і почав чекати, насолоджуючись сонячним теплом і поглядаючи на вулицю.

Минула десята тридцять, але Джона Бристоу не було. Сквер лишався порожнім — тільки два десятки дітей бігали за огорожею між кільцями й кольоровими конусами.

О десятій сорок п'ять у кишені у Страйка завібривав мобільний. Повідомлення було від Робін:

Дзвонила Елісон. Дж. Б. затримується. Він не хоче, щоб ти спілкувався з його матір'ю без нього.

Страйк негайно написав повідомлення Бристоу:

Надовго ви затримуєтесь? Є шанс зайти до неї сьогодні пізніше?

Не встиг він відіслати есемеску, як телефон задзвонив.

— Так, слухаю? — відповів Страйк.

— Огі? — почувся металевий голос Грема Гардакра з Німеччини.—

У мене є дещо про Аджимена.

— Ти просто неймовірно вчасно,— Страйк дістав записника.— Кажі.

— Лейтенант Джона Френсис Аджимен, Корпус королівських інженерів. Двадцять один рік, неодружений, останній період служби

розпочався одинадцятого січня. Повертається у червні. Найближча родичка — мати. Братів і сестер немає, дітей немає.

Страйк усе записав, притискаючи мобільник плечем.

— Гарді, я твій боржник,— сказав він, ховаючи записник.— У тебе часом немає фото?

— Можу надіслати тобі на електронну пошту.

Страйк дав Гардакру свою адресу, і після звичних питань про життя та взаємних добрих побажань поклав слухавку.

Було п'ять хвилин по одинадцятій. Страйк з телефоном у руці чекав у мирному тінявому сквері, гралися з кільцями й мішками діти, крихітний срібний літак креслив товсту білу лінію у ніжно-блакитному небі. Нарешті з тихим цвірінканням, добре чутним на порожній вулиці, прийшло повідомлення від Бристоу:

Сьогодні без шансів. Довелося поїхати до Роя. Може, завтра?

Страйк зітхнув.

— Вибач, Джоне,— пробурмотів він, піднявся сходами і натиснув дзвоник леді Бристоу.

У фойє, тихому, просторому й сонячному, панував якийсь гнітючий дух общинності, який не могли розвіяти ні широка ваза з сухими квітами, ні тьмяно-зелений килим, ні стіни жовтого кольору — обраного, вочевидь, за безневинний вигляд. Як і в будинку на Кентигерн-Гарденз, тут був ліфт, але з дерев'яними дверима. Страйк вирішив піднятися пішки. Будинок був дещо пошарпаний, що аж ніяк не применшувало загальної атмосфери заможності.

Двері відчинила усміхнена медсестра вест-індійського походження, з Макмілланівського центру онкології, яка перед цим відімкнула йому вхідні двері.

— Ви не містер Бристоу,— бадьоро сказала вона.

— Ні, я — Корморан Страйк. Джон у дорозі.

Медсестра впустила його. Коридор в оселі леді Бристоу був приємно тісний, обклеєний вицвілими червоними шпалерами і завішаний акварелями у старих позолочених рамах; стійку для парасоль заповнювали ціпки, з гачків звисали пальта. Страйк глянув праворуч і помітив у кінці коридору шматок кабінету: важкий дерев'яний стіл і обертове крісло спинкою до дверей.

— Почекаєте у вітальні, поки я дізнаюся, чи леді Бристоу готова вас прийняти?

— Так, звісно.

Крізь указані нею двері він пройшов у чарівну кімнату зі стінами кольору примули, під якими тягнулися заставлені фотографіями книжкові шафи. На столику біля оббитого індійським ситцем зручного дивана стояв старомодний телефонний апарат. Страйк пересвідчився, що медсестра не бачить, і зняв слухавку, поклавши її на апарат дещо криво.

Біля вікна-еркера на секретері стояла велика світлина у срібній рамці, на якій було увічнено весілля леді Івет і сера Алека Бристоу. Наречений здавався значно старшим за наречену — округлий, бородатий, життєрадісний чоловік; наречена була худенька, білява і гарненька, але млява. Буцімто милуючись фото, Страйк став спиною до дверей і висунув шухлядку витонченого столика з червоного дерева. Там виявився стос тонкого блакитного паперу і такого самого кольору конверти. Страйк засунув шухляду.

— Містєре Страйк? Можете заходити.

Пройшовши червоношпалерним коридором, він увійшов у велику спальню, де домінували блакитний і білий кольори і панувала атмосфера елегантності й доброго смаку. Двоє дверей ліворуч, обоє відчинені, вели до маленької ванної кімнати і чогось схожого на гардеробну. Меблі були вишукані, у французькому стилі; атрибути серйозної хвороби — крапельниця на металевій стійці, чисте блискуче судно на комоді, різноманітні ліки — здавалися злостивими чужинцями.

На присмертній був товстий халат кольору слонової кістки; дрібна на тлі різьбленого дерев'яного ліжка, жінка спиралася на безліч білих подушок. Від юної краси леді Бристоу не лишилося й сліду. Тонка шкіра, блискуча й полущена, туго обтягнула кістки. Очі провалилися, затягнулися плівкою, потьмяніли, а крізь ріденьке сиве волосся, тонке, мов у дитини, просвічував рожевий скальп. На ковдрі лежали тонкі руки; з однієї стирчав катетер. Присутність смерті у кімнаті була майже фізична; терпляче, ввічливо вона чекала за лаштунками.

У повітрі розливалися пахощі лаймового квіту, але вони не до кінця приховували запахи антисептика та гнилого м'яса — запахи, які нагадали Страйкові шпиталь, де він стільки місяців пролежав безпорадний. Ще одне велике вікно-еркер було трохи відчинене, щоб у кімнату проникали тепле свіже повітря й вереск дітей, які гралися на вулиці. Видно було верхні гілки залитих сонцем дерев.

— Ви детектив?

Її голос був тонкий, надтріснутий, слова — ледве чутні. Страйк, який не знав, чи сказав їй Бристоу правду про його професію, зрадів, що вона в курсі.

— Так, я — Корморан Страйк.

— А де Джон?

— Його затримали в офісі.

— Знову,— пробурмотіла вона, а тоді додала: — Тоні змушує його працювати так тяжко! Це несправедливо.

Вона вдивилася у нього затуманеними очима, а тоді ледь помітним порухом пальця вказала на маленький розписний стілець:

— Та сідайте.

Навколо її вицвілих райдужок виднілися крейджано-білі лінії. Сівши, Страйк помітив ще дві фотографії у срібних рамках, що стояли на тумбочці. Його ніби ударило електричним струмом, коли він глянув у очі десятилітнього Чарлі Бристоу, який навіки застиг у вісімдесятих — круглолиций, вдягнений у шкільну сорочку з довгим гострим коміром, з великим вузлом на краватці, з трохи задовгим волоссям на потилиці. Він був точно такий самий, як тоді, коли махав на прощання своєму найкращому другові Корморану Страйку, з яким планував знову побачитися після Великодня.

Поруч зі світлиною Чарлі була інша, менша: екзотично вродлива дівчинка з довгими чорними локонами й карими очима, вбрана у темно-синю шкільну форму: Лула Лендрі у віці не старше шістьох років.

— Мері,— не підвищуючи голосу, покликала леді Бристоу, і медсестра негайно прибігла.— Принеси містерові Страйку... каву? Чай? — спитала вона вже у нього, і Страйк ніби перенісся на двадцять п'ять років у минуле, у сонячний сад Чарлі Бристоу, де його елегантна білява мама пропонувала лимонад з льодом.

— Я буду дуже радий каві. Дякую.

— Вибачте, що не готую її вам сама,— сказала леді Бристоу, коли медсестра, тяжко ступаючи, пішла,— але, як ви самі бачите, я нині повністю залежу від доброти чужих людей. Як бідолашна Бланш Дюбуа.

Вона на мить прикрила очі, ніби зосереджуючись на якомусь болісному відчутті всередині. Скільки ж їй дають ліків, подумав Страйк. За гарними манерами вгадувався легкий присмак гіркоти — так само

запах лаймового квіту не міг приховати запаху гниття,— і це здалося Страйкові дивним, адже Джон Бристоу більшу частину свого часу танцював навколо неї.

— Чому Джона немає? — знову спитала леді Бристоу, не розплющуючи очей.

— Його затримали в офісі,— повторив Страйк.

— А, так. Так, ви казали.

— Леді Бристоу, я хотів би поставити вам кілька питань, і наперед прошу вибачення, якщо вони здаватимуться надто особистими чи неприємними.

— Коли проходиш через те, через що пройшла я,— тихо відповіла вона,— уже мало що здатне завдати болю. Називайте мене Івет.

— Дякую. Ви не проти, якщо я записуватиму?

— Ні, зовсім не проти,— озвалася вона і з тінню цікавості подивилася, як він дістає записник і ручку.

— Я хотів би почати, якщо ваша ласка, з того, як до вашої родини потрапила Лула. Коли ви її в дочеряли, ви щось знали про її походження?

Леді Бристоу, з безвільними руками на ковдрі, здавалася утіленням безпомічності й пасивності.

— Ні,— відповіла вона.— Я нічого не знала. Можливо, щось знав Алек, та коли й так, він нічого мені не казав.

— Чому ви думаєте, що ваш чоловік міг щось знати?

— Алек завжди вникав у все якнайглибше,— пояснила вона з легкою ностальгійною усмішкою.— Він, знаєте, був дуже успішним бізнесменом.

— Але вам він нічого не розповідав про першу Лулину сім'ю?

— О ні, він би ніколи цього не зробив,— Івет явно вважала подібне припущення дивним.— Розумієте, я хотіла, щоб вона була моя, тільки моя. Якби Алек щось і знав, він постарався б мене захистити. Я б не витримала думки про те, що хтось може прийти і заявити на неї права. Я вже втратила Чарлі й так сильно хотіла доньку... сама думка, що я можу її втратити...

Повернулася медсестра з двома чашками і тарілкою шоколадного печива на таці.

— Одна кава,— бадьоро сказала вона, ставлячи чашку на тумбочку біля Страйка,— і один ромашковий чай.

І знову потупала геть. Леді Бристоу приплющила очі. Зробивши ковток чорної кави, Страйк запитав:

— Але за рік до смерті Лула почала шукати своїх біологічних батьків?

— Саме так,— кивнула леді Бристоу з заплющеними очима.— Мені якраз діагностували рак.

Повисла пауза, за яку Страйк з тихим стукотом опустив чашку, а зі скверу крізь відчинене вікно долинув дитячий сміх.

— Джон і Тоні дуже, дуже на неї сердилися,— сказала леді Бристоу.— Вони вважали, що Лула не повинна шукати свою біологічну матір, коли я так сильно хворію. Коли пухлину виявили, вона вже дуже розрослася. Довелося одразу йти на хіміотерапію. Джон був дуже добрий: возив мене до лікарні й назад, сидів зі мною, коли я найбільше мучилася, і навіть Тоні виявляв увагу, але Лулу цікавило лише одне...— вона зітхнула і розплющила вицвілі очі, шукаючи обличчя Страйка.— Тоні завжди казав, що вона дуже зіпсута. Визнаю, це моя провина. Розумієте, я втратила Чарлі; я просто не могла стриматися з нею.

— Ви не знаєте, чи багато Лула дізналася про свою біологічну родину?

— Ні, боюся, не знаю. Думаю, вона розуміла, що мене це засмучує. Вона небагато мені розповідала. Я знала, що вона знайшла мати, бо там було стільки уваги з боку преси! Вона виявилася точно такою, як казав Тоні. Ніколи навіть не хотіла Лулу. Страшна, страшна жінка,— прошепотіла леді Бристоу.— Але Лула спілкувалася з нею. Мені весь той час робили хіміотерапію. Випало волосся...

Її голос затих. Страйк почувався варваром (як вона, мабуть, і хотіла), коли продовжив розпитувати:

— А що її біологічний батько? Вона не казала, чи дізналася щось про нього?

— Ні,— мляво відповіла леді Бристоу.— Я й не питала. У мене склалося враження, що вона покинула ті ідеї, коли знайшла ту жахливу матір. Я не хотіла обговорювати ці теми взагалі. Це було надто неприємно. Гадаю, вона це розуміла.

— Востанне, коли ви бачилися, вона нічого не казала про біологічного батька? — знову спитав Страйк.

— О ні,— тихим голосом відповіла леді Бристоу.— Ні. То був, знаєте, не дуже довгий візит. Не встигла приїхати, як сказала мені, що

ненадовго. Йшла на зустріч зі своєю подругою К'ярою Портер.

Відчуття, що з леді Бристою вчинили погано, повільно оповивало Страйка, мов хворобливий запах, який витав над нею — затхлий, насичений. Чимось вона нагадувала Рошель: хоч вони й були настільки несхожі, наскільки можуть бути несхожі двоє різних жінок, від обох тхнуло обуренням людей, яким не приділяли уваги, якими гребували.

— Ви пам'ятаєте, про що того дня говорили з Лулою?

— Ох, мені дали стільки знеболювального, самі розумієте. Я мала дуже серйозну операцію. Я мало що пам'ятаю.

— Але пам'ятаєте, що Лула до вас приходила? — спитав Страйк.

— О так, — кивнула вона. — Лула мене збудила, бо я спала.

— Не пригадаєте, про що ви говорили?

— Звісно ж, про мою операцію, — дещо різкувато відповіла леді Бристою. — А потім — трохи про її старшого брата.

— Про її старшого...

— Чарлі, — жалісно промовила леді Бристою. — Я розповіла їй про день, коли він загинув. Доти я взагалі не піднімала з нею цю тему. О, то був найжахливіший день у *моєму* житті.

Страйк легко міг уявити, як вона лежить, сонна, але від того не менш обурена, і силоміць утримує доньку біля себе, розповідаючи про свій біль і про мертвого сина.

— Звідки мені було знати, що я бачу її востаннє? — видихнула леді Бристою. — Я й гадки не мала, що втрачу і другу дитину.

Її налиті кров'ю очі заповнилися вологою. Леді Бристою моргнула, і по щоках сповзли дві великі сльози.

— Ви не могли б відчинити оту шухляду, — прошепотіла вона, вказуючи змарнілим пальцем на тумбочку, — і дати мені пігулки?

Страйк висунув шухляду і побачив усередині багато білих коробочок — різних розмірів, з різними етикетками.

— Котрі?..

— Давайте будь-які, вони всі однакові, — відповіла вона.

Страйк дістав одну коробку; на ній чітко було написано «Валіум». У шухляді було досить ліків, щоб десять разів зробити передозування.

— Дістаньте мені, будь ласка, кілька пігулок, — попросила вона. — Я прийму їх з чаєм, якщо він уже достатньо охолов.

Страйк подав їй пігулки і чашку; її руки тремтіли, і йому довелося підтримати блюдце; на думку недоречно спав священик, що дає

причастя.

— Дякую,— прошепотіла леді Бристоу, знову влягаючись на подушки, поки він ставив чай на столик, і втупила у нього скорботні очі.

— Джон мені, здається, казав, що ви знали Чарлі?

— Знав,— відповів Страйк.— І ніколи не забував його.

— Ні, звісно ж, не забували. Він був чарівне дитя. Так усі завжди казали. Милій хлопчик, наймиліший з усіх. Дня не минає, щоб я за ним не сумувала.

За вікнами кричали діти й шелестіли дерева, а Страйк подумав: а який вигляд мала ця кімната зимового ранку кілька місяців тому, коли дерева стояли голі, а тут сиділа Лула Лендрі, і її прегарні очі, мабуть, споглядали фотографію Чарлі, поки її сонна від ліків мати розповідала його страшну історію?

— Я доти ніколи не говорила про це з Лулою. Хлопчики поїхали кататися на велосипедах. Ми чули, як закричав Джон і як потім почав лаятися і кричати Тоні...

Ручка Страйка досі не торкнулася паперу. Він дивився на обличчя присмертної, слухаючи її розповідь.

— Алек не дозволив мені дивитися, навіть не підпустив мене до кар'єру. Коли він сказав, що сталося, я зомліла. Я думала, що помру. Я хотіла померти. Я не розуміла, як Бог міг це допустити. Але з часом мені спало на думку, що я це все заслужила,— ніби здалеку мовила леді Бристоу, втупившись у стелю.— Я почала думала, чи не покарання це. Бо я надто їх любила. Ні в чому не могла відмовити. Чарлі, Алеку, Лулі. Я вирішила, що це мало бути покарання, бо інакше це було би просто неймовірно жорстоко, правда? Що я проходжу через це знову, і знову, і знову.

Страйк не мав відповіді. Вона просила про жалість, але він не міг жаліти її так, як вона, можливо, заслуговувала. Вона вмирала, оповита невидимими шатами мучеництва, виставляла перед ним свою безпорадність і пасивність, мов оздоби, і відчував він головно огиду.

— Я так сильно хотіла Лулу,— провадила леді Бристоу,— але не думаю, що вона колись... Вона була чарівна дівчинка. Така гарна. Для тієї дівчинки я була ладна на все. Але вона не любила мене так, як любили Чарлі й Джон. Можливо, було вже надто пізно. Можливо, ми надто пізно її взяли. Джон дуже ревнував, коли її привезли. Він так сумував за Чарлі! Але вони стали близькими друзями. Дуже близькими.

На паперовій шкірі її чола з'явилася крихітна зморшка.

— Тож Тоні помилявся.

— У чому помилявся? — тихо спитав Страйк.

Її пальці над ковдрою смикнулися. Вона ковтнула.

— Тоні вважав, що нам не слід брати Лулу.

— Чому ні? — спитав Страйк.

— Тоні ніколи не любив моїх дітей,— пояснила Івет Бристоу.— Мій брат — дуже жорсткий чоловік. Дуже холодний. Коли загинув Чарлі, він казав страшні речі. Алек його вдарив. То була неправда. Неправда — оте, що сказав Тоні.

Її молочні очі ковзнули по обличчю Страйка, і той ніби побачив проблиск жінки, якою вона колись була: трохи набридлива, трохи дитинна, чарівно залежна, ультра-жіночна істота, яку захищав і балував сер Алек, радий задовольнити кожну її забаганку.

— Що саме казав Тоні?

— Жахливі речі про Джона й Чарлі. Страшні. Я не хочу,— мляво вимовила вона,— навіть повторювати їх. А потім, почувши, що ми вдочеряємо дівчинку, він подзвонив Алеку і сказав, що нам не варто цього робити. Алек так розлютився,— прошепотіла вона.— Заборонив Тоні приходити до нас.

— Ви розповіли про все це Лулі, коли вона приходила того дня? — спитав Страйк.— Про Тоні, про те, що він казав, коли загинув Чарлі й коли ви її вдочеряли?

Вона ніби відчула докір.

— Я не пам'ятаю, що точно їй казала. Я щойно перенесла дуже серйозну операцію. Від ліків хотілося спати. Я тепер не можу точно пригадати, що казала...

Раптом леді Бристоу різко змінила тему:

— Той хлопчик нагадав мені Чарлі. Лулін бойфренд. Такий гарний хлопчик. Як його звати?

— Еван Дафілд?

— Так. Він, знаєте, нещодавно приходив до мене. Зовсім нещодавно. Не знаю точно... я втратила лік часу. Мені тепер дають стільки ліків... Але він до мене приходив. Так мило з його боку. Хотів поговорити про Лулу.

Страйк згадав запевнення Джона Бристоу, що його мати не знає, хто такий Дафілд, і подумав, що леді Бристоу могла гратися з сином у

таку гру: прикидатися більш збентеженою, ніж насправді, щоб стимулювати в ньому потяг захищати її.

— Чарлі був би такий самий гарний, якби дожив. Може, став би співаком чи актором. Пам'ятаєте, як він любив грати на сцені? Мені було дуже шкода цього хлопчика Евана. Він тут у мене плакав. Казав, що думає, ніби вона знайшла іншого чоловіка.

— Що за інший чоловік?

— Співак,— непевно пояснила леді Бристоу.— Отой співак, що писав про неї пісні. Коли ти юна й гарна, то можеш бути дуже жорстокою. Мені було страшенно його шкода. Він сказав, що почувається винним. Я відповіла, що він ні в чому не винен.

— Чому він почувався винним?

— Бо не пішов за нею у квартиру. Бо не був поруч, не врятував її.

— Івет, а чи можемо ми знову поговорити про день перед Лулиною смертю?

Вона глянула з докором.

— Боюся, що нічого не пригадаю. Я вже все, що пам'ятала, вам розповіла. Я щойно вийшла з лікарні, було сама не своя. Мені дали стільки ліків, щоб не боліло.

— Я це розумію. Хотів лише дізнатися, чи пам'ятаєте ви, щоб того дня до вас заходив Тоні?

Пауза. Страйк побачив твердість на млявому обличчі.

— Ні, я не пригадую, щоб Тоні заходив,— нарешті сказала леді Бристоу.— Я знаю, що він каже, що був тут, але я не пам'ятаю, щоб він заходив. Мабуть, я спала.

— Він каже, що був у вас одночасно з Лулою,— сказав Страйк.

Леді Бристоу ледь помітно знизала делікатними плечима.

— Може, й був,— сказала вона,— але я цього не пам'ятаю.— Потім підвищила голос: — Тепер, коли брат знає, що я вмираю, він став до мене набагато люб'язніший. Часто заходить. Завжди каже, звісно, щось отруйне про Джона. Він так завжди робив. Але Джон зі мною завжди був такий добрий! Стільки всього робить для мене, поки я хворію... жоден син не мусить стільки робити. Це скоріше мала б робити Лула... але вона була зіпсута дівчинка. Я її любила, але вона була егоїстка. Така егоїстка!

— Отже, того дня, коли ви востаннє бачили Лулу...— почав Страйк, уперто повертаючись до основної теми, але леді Бристоу перебила його.

— Коли вона пішла, я дуже засмутилася,— сказала вона.— Дуже. Зі мною так завжди буває, коли згадаю Чарлі. Лула бачила, в якому я стані, але все одно пішла до подруги. Мені довелося прийняти пігулки, і я заснула. Ні, Тоні я не бачила. Нікого не бачила. Він може казати, що був тут, але я нічого не пам'ятаю, аж поки Джон з вечерею на таці не збудив мене. Джон був сердитий. Насварив мене.

— Чому це?

— Він вважає, що я приймаю забагато ліків,— тоном маленької дівчинки пояснила леді Бристоу.— Я знаю, що бідолашний Джон бажає мені всього найкращого, але він просто не розуміє... не здатен... У моєму житті було стільки болю! Він того вечора дуже довго сидів біля мене. Ми говорили про Чарлі. До пізньої ночі. І поки ми говорили,— тут її голос упав до шепоту,— саме тоді, коли ми говорили, Лула впала... впала з балкона... І Джонові наступного ранку довелося повідомляти мені цю новину. На світанку до нас приїхала поліція. Він зайшов до спальні, щоб мені сказати, і...

Вона ковтнула й похитала головою — млява, ледь жива.

— Я знаю, що саме через це і повернувся рак. Людина не може витримати стільки болю.

У неї почав заплітатися язик. Скільки ж валіуму вона встигла прийняти, подумав Страйк. Леді Бристоу сонно заплющила очі.

— Івет, ви не проти, якщо я скористаюся вашою вбиральнею? — попросив Страйк.

Вона сонно кивнула.

Страйк піднявся і швидко й на диво тихо як на такого здорованя зайшов у гардеробну.

Там було повно дверцят червоного дерева, що сягали стелі. Страйк відчинив одні й зазирнув усередину, дивлячись на набиті сукнями й пальтами вішаки, на полиці з сумками й капелюхами над ними, вдихаючи за давнини запах старого взуття й тканини; попри очевидну коштовність умісту, шафа нагадувала стару комісійну крамницю. Він нечутно відчиняв одні за одними дверцята, аж поки з четвертого разу не знайшов на верхній полиці кілька нових сумок, усі різного кольору.

Страйк узяв блакитну, нову, блискучу. Ось логотип «GS», ось підкладка на зміїці. Він ретельно обмацав сумку і повернув на місце.

Наступною взяв білу: підкладку прикрашав стилізований африканський малюнок. Страйк знову обмацав усе. Потім розстебнув

змійку підкладки.

Як і описувала К'яра, в руках у нього опинився шарф з металевими краями, і стало видно грубі зрізи білої шкіри всередині. Нічого не було видно, але Страйк придивився пильніше і побачив краєчок чогось блакитного, що стирчало з-під прямокутної обтягнутої тканиною картонки, завдяки якій сумка тримала форму. Піднявши картонку, Страйк побачив під нею складений блакитний папірець, списаний неакуратним почерком.

Страйк швидко поклав сумку назад на полицю, запхавши підкладку всередину, й зі внутрішньої кишені піджака дістав прозорий поліетиленовий пакет, у який поклав блакитний папірець, розгорнутий, але непрочитаний. Він зачинив дверцята червоного дерева і почав відчиняти інші. За передостанніми знайшовся сейф з цифровою клавіатурою.

Страйк дістав з кишені інший пакет, надягнув на руку і почав натискати кнопки, та не встиг закінчити, бо почув з кімнати якийсь рух. Поспішно запхавши зібганий пакет назад у кишеню, він якнайтихіше зачинив дверцята, вийшов з гардеробної і побачив медсестру, що схилилася над Івет Бристоу. Почувши його, жінка озирнулася.

— Не ті двері,— пояснив Страйк.— Думав, що це ванна кімната.

І він увійшов до маленької ванної, замкнувся і, перш ніж змити воду й відкрутити крани, щоб медсестра нічого не запідозрила, прочитав останню волю й заповіт Лули Лендрі, написаний на добутому в матері папері й засвідчений Рошель Оніфаде.

Коли він повернувся до спальні, Івет Бристоу досі лежала з заплющеними очима.

— Вона спить,— м'яко пояснила медсестра.— Вона багато спить.

— Так,— озвався Страйк, у якого кров гупала у вухах.— Будь ласка, коли вона прокинеться, перекажіть, що я попрощався. Мені час іти.

Вони разом рушили коридором.

— Леді Бристоу здається дуже хворою,— промовив Страйк.

— О так, вона дуже хвора,— відповіла медсестра.— Може щомиті померти. Дуже слаба.

— Здається, я забув свій...— непевно мовив Страйк, зайшов у жовту кімнату, став так, щоб медсестра не бачила, і поклав слухавку телефону на місце.

— Ой, ось він! — вигукнув Страйк і вдав, що бере щось маленьке і кладе в кишеню.— Дуже дякую за каву.

Уже поклавши руку на дверну клямку, він розвернувся до медсестри.

— Її залежність від валіуму прогресує, так? — спитав він.

Нічого не підозрюючи, медсестра довірливо й терпляче усміхнулася.

— Так, але тепер вона їй уже не зашкодить. Але щоб ви знали,— додала вона,— я тим лікарям скажу все, що думаю, їй, судячи з ярличків на коробках, аж троє лікарів його виписували багато років поспіль.

— Дуже непрофесійно,— погодився Страйк.— Ще раз дякую за каву. До побачення!

Він, вихопивши з кишені мобільний, побіг сходами вниз у такому піднесеному настрої, що не дивився під ноги. І коли завертав на новий проліт, то аж зойкнув від болю, бо протез поїхав зі сходинок; коліно підвернулося, і він гримнув з висоти шістьох сходинок і приземлився зі страшним болем у суглобі й у куксі — ніби рана щойно затягнулася, і рубцева тканина досі загоювалася.

— Чорт. Чорт!

— Ви не забилися? — закричала медсестра, дивлячись на нього з-за поруччя з комічно перевернутим обличчям.

— Усе добре! Добре! — гукнув Страйк.— Я посковзнувся! Не хвилюйтеся! Чорт, чорт, чорт,— стогнав він пошепки, поки піднімався, тримаючись за балясину, бо боявся опертися на протез.

Він покульгав униз, максимально спираючись на поруччя; проплигав фойє, повиснув на масивних вхідних дверях, вибираючись на ганок.

Удалині блакитно-синьою вервечкою зникали діти, повертаючись до школи обідати. Страйк постояв, опираючись на теплу цеглу, лаючись і не знаючи, яку шкоду собі заподіяв. Боліло страшенно, шкіра, і так уже запалена, здається, луснула; її пекло під гелевою прокладкою, яка мала захищати куксу, і сама думка про те, щоб пішки йти до метро, була болісна.

Страйк сів на сходинок і викликав таксі, після чого зробив ще кілька дзвінків — Робін, тоді Вордлу, потім до офісу фірми «Лендрі, Мей і Патерсон».

З-за рогу виїхав чорний кеб. Уперше Страйкові подумалося, що ці

поважні чорні автівки схожі на мініатюрні катафалки. Він підхопився і покульгав тротуаром, а боліло дедалі дужче.

Частина п'ята

Felix qui potuit rerum cognoscere causas.

Щастя довідавсь, хто зміг розпізнатися в силах природи*.

Вергілій, «Георгіки», Книга II

Переклад М. Зерова.

— Я собі гадав,— повільно промовив Ерик Вордл, дивлячись на заповіт у поліетиленовому пакеті,— що ти спершу хотів би це показати своєму клієнту.

— Показав би, але він у Раї,— відповів Страйк,— а справа нагальна. Кажу ж тобі, я хочу не допустити ще двох убивств. Вордле, ми тут маємо справу з маніяком.

Він аж пітнів від болю. Сидячи на сонечку біля вікна у «Пір'ї» і спонукаючи поліціанта до дії, Страйк усе думав, що, падаючи зі сходів у будинку Івет Бристоу, міг вивернути коліно чи зламати ту частину кістки, що лишалася в куксі. Він не хотів роздивлятися ногу в кебі, який зараз чекав на нього біля тротуару. Лічильник жер аванс, який видав Страйкові Бристоу, а решти грошей за справу він уже не побачить, бо сьогодні відбудеться арешт — хай тільки Вордл нарешті встане.

— Погоджуюся, це могло б стати мотивом...

— Могло б? — перепитав Страйк.— Могло б? Усього-на-всього десять мільйонів «могли б» стати мотивом? Та чорт забирай...

— ...але мені потрібні докази, які я зможу показати в суді, а ти мені таких не надав.

— Я тобі щойно сказав, де їх шукати! Хіба досі я помилявся? Я тобі казав, що є бісів заповіт, і ось,— Страйк тицьнув пальцем у пакет,— ось він, щоб його, той заповіт. Добувай ордер!

Вордл потер своє красиве обличчя так, ніби у нього болів зуб, і насупився, дивлячись на заповіт.

— Господи Ісусе,— не витримав Страйк,— та скільки ще разів казати? Тенсі Бестигі була на балконі й чула, як Лендрі сказала, що вже все зробила!..

— Друже, ти тут ступаєш по дуже тонкому льоду,— попередив Вордл.— Захист рубає на капусту тих, хто бреше підозрюваним. Коли Бестигі дізнається, що ніяких фото немає, він усе заперечуватиме.

— Хай заперечує. Жінка підтвердить. Вона так чи так дозріла, щоб розповісти. Але якщо ти, Вордле, такий тюхтій, що боїшся починати,— сказав Страйк, відчуваючи, як по спині котиться холодний піт, а залишки правої ноги пече вогнем,— і ще хтось, близький до Лендрі, загине, я піду просто до клятої преси. Скажу їм, що розповів тобі все,

що знав, що ти мав усі шанси зупинити вбивцю. Зароблю грошей, продавши права на цю історію, а ти за мене перекажеш ці слова Карверу. Ось,— він підсунув до Вордла клапоть паперу, на якому нашкрябав кілька шестизначних номерів.— Спробуй спершу оці. А тепер добувай уже ордер.

Він підсунув до Вордла заповіт і зліз із високого дзиглика. Йти від пабу до таксі було нестерпно. Що більше він тиснув на праву ногу, то сильніший ставав біль.

Робін з першої години дзвонила Страйкові що десять хвилин, але він не брав слухавки. Вона знову подзвонила, коли він піднімався — з величезними складнощами — металевими сходами до офісу, допомагаючи собі руками. Вона почула рингтон на сходах і вибігла з офісу.

— Ось ти де! Я тобі дзвоню й дзвоню, тут купа... Що з тобою?

— Яв нормі,— збрехав Страйк.

— Ні, ти... Що з тобою сталося?

Вона вибігла на сходи йому назустріч. Страйк був білий, пітний і, на думку Робін, вигляд мав такий, ніби його зараз знудить.

— Ти що — п'яний?

— Та не п'яний я! — огризнувся Страйк.— Я... вибач, Робін. Мені дуже боляче. Мені просто треба сісти.

— Що сталося? Дай-но тобі...

— Я сам. Нічого. Я впораюся.

Підтягуючись на руках, він дістався дверей офісу і важко покульгав до старого дивана. Коли він упав на нього всією вагою, Робін, як їй здалося, почула, що всередині щось зламалося. «Треба буде купити новий»,— подумала вона, а потім згадала: «Але ж я йду».

— Що сталося? — спитала вона.

— Впав зі сходів,— відповів Страйк трохи задихано; пальта він так і не зняв.— Як повний лох.

— З яких сходів? Що трапилося?

Притлумлюючи біль, Страйк усміхнувся на її вираз обличчя: водночас і наляканий, і збуджений.

— Робін, я ні з ким не бився. Просто посковзнувся.

— А, розумію. Ти трохи.... трохи блідий. Ти впевнений, що нічого серйозно не пошкодив? Я можу викликати таксі — можливо, тобі треба до лікаря.

— В цьому немає потреби. У нас тут ще є знеболювальне?

Робін принесла йому води й парацетамолу. Страйк випив ліки, витягнув ноги, скривився від болю і спитав:

— А ти що тут робила? Грем Гардакр надіслав тобі фото?

— Так,— відповіла вона і швидко підійшла до монітора.— Ось.

Поводивши й клацнувши мишкою, Робін відкрила фото лейтенанта Джони Аджимена.

Мовчки вони роздивлялися обличчя парубка, чию беззаперечну красу не псували великі вуха, що їх він отримав у спадок від батька. Червоно-чорно-золотий однострій личив йому. Його усмішка була трохи крива, вилиці — високі, нижня щелепа — квадратна, темна шкіра мала червонуватий відтінок, мов свіжозапарений чай. Його оточувала аура безтурботного шарму, який мала і Лула Лендрі,— чогось невизначеного, через що всі очі затримувалися на її фотографіях.

— Він схожий на неї,— притишено мовила Робін.

— Так, схожий. Щось ще було тут без мене?

Робін негайно підбралася.

— О Боже, так... Півгодини тому дзвонив Джон Бристоу, казав, що не може до тебе додзвонитися, а ще тричі телефонував Тоні Лендрі.

— Я підозрював, що він це зробить. Що він сказав?

— Він був цілковито... першого разу він попростив тебе, а коли я сказала, що тебе немає на місці, повісив слухавку, не встигла я продиктувати твій мобільний. Другого разу заявив, що ти маєш негайно йому подзвонити, але знову кинув слухавку, не дослухавши, що тебе досі немає. А от третього разу — о, тут він був дико розлючений. Горлав на мене.

— Сподіваюся, нічого образливого він тобі не сказав,— насупився Страйк.

— Ні. Нічого образливого для мене — тільки для тебе.

— Що саме він казав?

— Сенсу там було небагато, але він назвав Джона Бристоу «тупорилим», а далі поскаржився, що Елісон пішла, і це, вочевидь, було пов'язано з тобою, бо він кричав, що подасть на тебе позов у суд, щось про наклеп і таке інше.

— Елісон пішла з роботи?

— Так.

— А він не казав, куди вона... ох, ну звісно, не казав, звідки йому

знати? — закінчив Страйк, звертаючись не так до Робін, як до себе.

Він глянув на годинник. Схоже, його дешевий годинник теж ударився під час падіння, бо показував п'ятнадцять хвилин на першу.

— Котра година?

— За десять п'ята.

— Уже?

— Так. Тобі щось потрібно? Я можу трохи затриматися.

— Ні. Мені треба, щоб ти пішла.

Його тон був такий, що, замість потягнутися по тренч і сумочку, Робін уклякла на місці.

— А що має статися?

Страйк обмацував ногу під коліном.

— Нічого. Просто ти останнім часом затримуєшся на роботі. Упевнений, що Метью буде радий побачити тебе раніше.

Поправити протез крізь холощу штанів не виходило.

— Робін, прошу, йди,— мовив він, звівши очі.

Вона завагалася, тоді взяла сумочку і тренч.

— Дякую,— кивнув Страйк.— Побачимося завтра.

Вона вийшла. Страйк чекав, коли кроки Робін затихнуть на сходах, щоб закасати холощу, але не почув нічого. Складні двері відчинилися, і Робін зазирнула у приміщення.

— Ти на когось чекаєш,— промовила вона, тримаючись за двері.— Так?

— Можливо,— погодився Страйк.— Але це не має значення.

Він змусив себе усміхнутися у відповідь на напружений, нервовий вираз її обличчя.

— Не хвилюйся за мене.

Її обличчя лишалося напруженим, і тоді Страйк додав:

— Я в армії трохи займався боксом.

Робін майже розсміялася.

— Так, ти казав.

— Казав? Коли?

— Кілька разів казав. Отого вечора, коли... ну...

— А. Так. Ну, я не збрехав.

— Але на кого ти...

— Метью мені не подякує, якщо я розповім. Іди додому, Робін. Побачимося завтра.

Цього разу вона пішла, хоч і неохоче. Страйк почекав, поки зачиняться вхідні двері, тоді закасав холошу штанів, відчепив протез і оглянув набрякле коліно й кінець кукси, запалений, у синцях. Страйк не знав точно, якої шкоди собі заподіяв, але можливості звернутися до спеціаліста сьогодні не було.

Тепер він майже шкодував, що не попросив Робін принести йому щось поїсти. Незграбно, тримаючись то за стіл, то за шафу, то за диван, щоб не впасти, він спромігся запарити собі чаю. Пив його, сидячи на стільці Робін, і з'їв півпакета печива, все роздивляючись обличчя Джони Аджимена. Парацетамол майже не притишив болю в нозі.

Доївши печиво, Страйк перевірів мобільний. Було багато пропущених дзвінків від Робін і два — від Джона Бристоу.

З тих трьох людей, на яких чекав сьогодні у своєму офісі Страйк, Бристоу був найбажанішим гостем. Якщо поліція хотіла конкретних доказів того, що мало місце вбивство, то лише його клієнт — хай навіть Бристоу того не усвідомлював — міг їх надати. А якщо прийде Тоні Лендрі чи Елісон Кресвелл, доведеться просто... тут Страйк пирхнув у тиші офісу, бо на думку йому спав вираз «думати на ходу».

Настала шоста година, тоді шоста тридцять, але у дзвоник унизу ніхто не дзвонив.

Страйк втер у куксу крем і прикріпив протез. Боліло нестерпно. Він покульгав до кабінету, хрюкаючи від болю, упав у крісло і, здавшись, знову зняв штучну ногу, а тоді похилив голову на руки, плануючи лише дати трохи відпочити утомленим очам.

Кроки на металевих сходах. Страйк аж підскочив, не знаючи, проспав п'ять хвилин чи всі п'ятдесят. Хтось постукав у скляні двері.

— Заходьте, відчинено! — закричав Страйк. Глянув, чи непристебнутий протез заховано холошею штанів.

На превелике полегшення, до кімнати увійшов Джон Бристоу, який моргав за товстими скельцями окулярів і загалом здавався знервованим.

— Привіт, Джоне. Заходьте, сідайте.

Бристоу рушив просто до нього. Його обличчя пішло плямами, сам він кипів гнівом так само, як у день, коли Страйк відмовився братися за справу. Він схопився за спинку запропонованого стільця.

— Я казав вам,— вимовив він, тицяючи у Страйка кістлявим пальцем, а рум'янець то набігав на його худе обличчя, то відступав,— я вам чітко казав, що не хочу, щоб ви бачилися з моєю матір'ю без мене!

— Так, Джоне, ви казали, але...

— Вона неймовірно засмучена. Не знаю, що ви їй наговорили, але по обіді вона дзвонила мені й плакала!

— Дуже прикро це чути. Вона не була проти моїх питань, коли...

— Вона в жахливому стані! — закричав Бристоу, виблискуючи передніми зубами.— Як ви посміли йти до неї без мене? Як ви посміли?

— Бо я вам, Джоне, казав після похорону Рошель: я вважаю, що ми маємо справу з убивцею, який може вбити знову,— відповів Страйк.— Ситуація небезпечна, і я хочу, щоб вона закінчилася.

— Хочете, щоб закінчилася? А я, по-вашому, як почуваюся? — закричав Бристоу, і його голос зламався, перетворившись на фальцет.— Ви хоч уявляєте, скільки шкоди заподіяли? Моя мама в розпачі, моя дівчина зникла, і Тоні покладає провину за це на вас! Що ви зробили Елісон? Де вона?

— Не знаю. Ви їй не дзвонили?

— Вона не бере слухавки. Що в біса відбувається? Я весь день ганяюся за привидами, а коли повертаюся...

— За привидами? — перепитав Страйк, соваючи ногою, щоб протез не упав.

Бристоу всівся у крісло навпроти нього, важко дихаючи і мружачись на Страйка, за спиною якого лилося у вікно проміння

яскравого вечірнього сонця.

— Хтось,— із люттю почав Бристоу,— подзвонив сьогодні вранці моїй секретарці й прикинувся дуже важливим клієнтом з Рая, який попросив про невідкладну зустріч. Я поїхав у ту далечінь і дізнався, що його немає у країні й ніхто мені не дзвонив. Ви не могли б,— додав він, піднімаючи руку до очей,— опустити жалюзі? Нічого не бачу.

Страйк потягнув за шнурок, і жалюзі з клацанням опустилися, зануривши кімнату у прохолодний смугастий морок.

— Дуже дивна історія,— погодився Страйк.— Можна подумати, що вас хотіли виманити з міста.

Бристоу не відповів. Він злісно дивився на Страйка, важко дихаючи.

— З мене годі,— різко мовив він.— Я припиняю це розслідування. Можете лишити собі ті гроші, що я дав. Мені треба думати про маму.

Страйк дістав з кишені мобільний, натиснув кілька кнопок і поклав собі на коліна.

— І ви не хочете дізнатися, що я знайшов у гардеробній вашої матері?

— Ви... ви заходили у мамину гардеробну?

— Так. Хотів зазирнути у ті новісінькі сумочки, що їх Лула отримала у день смерті.

Бристоу почав затинатися:

— Ви... ви...

— Сумочки мають змінну підкладку. Чудернацька ідея, правда? Й от під підкладкою білої сумочки знайшовся заповіт, написаний Лулиною рукою на блакитному папері вашої матері й засвідчений Рошель Оніфаде. Я передав його поліції.

У Бристоу відпала щелепа. Кілька секунд він не міг вимовити ані слова. Потім прошепотів:

— Заповіт... і що там було?

— Що вона лишає все, що має, своєму братові, лейтенанту Джоні Аджимену з Корпусу королівських інженерів.

— Джоні... хто це?

— Вийдіть і подивіться на монітор комп'ютера у сусідній кімнаті. Там фото.

Бристоу підвівся і, мов сновида, рушив до комп'ютера у приймальні. Страйк бачив, як засвітився екран, коли Бристоу

поворушив мишкою. З монітора засяяло вродливе обличчя Аджимена — сардонічна усмішка, ідеальний парадний однострій.

— О Боже мій,— вимовив Бристоу.

Він повернувся до Страйка й опустився у крісло, роззявивши рота.

— Я... повірити не можу.

— Саме цього чоловіка зафіксували камери спостереження,— сказав Страйк,— коли він біг з місця злочину по смерті Лули. До від'їзду він жив у Клеркенвеллі зі своєю матір'ю-вдовою. Саме тому за двадцять хвилин він пробіг по Теобальдс-роуд. Він біг додому.

Бристоу гучно втягнув повітря.

— Всі казали, що я марю! — майже закричав він.— Але я зовсім не марив!

— Ні, Джоне, ви не марили,— підтвердив Страйк.— Зовсім не марили. Ви просто хворий на всю голову.

З-за затуленого вікна долинав гамір Лондона, завжди живого — гуркіт, гарчання, галас людей і машин. У кімнаті не чулося жодних звуків, крім нерівного дихання Бристоу.

— Перепрошую? — з надмірною гречністю перепитав він.— Як ви на мене сказали?

Страйк посміхнувся.

— Я сказав, що ви хворий на всю голову. Ви вбили сестру, її смерть зійшла вам з рук, і тут ви просите мене провести повторне розслідування.

— Ви... ви ж це не серйозно?

— О, дуже серйозно. Мені від самого початку було очевидно, що найбільше виграєте від смерті Лули саме ви, Джоне. Десять мільйонів, щойно ваша мама віддасть Богу душу. Не абищо, авжеж? Тим паче, що ви навряд чи маєте щось, крім зарплатні, скільки б не розповідали про свій трастовий фонд. Акції «Албрису» нині не варті паперу, на якому надруковані, так?

Довгу хвилю Бристоу витріщався на нього; потім, сівши прямише, глянув на складену розкладачку в кутку.

— З вуст фактично безхатька, який живе в офісі, це сміховинна заява,— голос Бристоу звучав спокійно, насмішкувато, але його дихання ненормально пришвидшилося.

— Я знаю, що грошей у вас більше, ніж у мене,— відповів Страйк.— Але, як ви правильно зауважили, це ще нічого не означає. І мушу

сказати, я поки що не опустився до того, щоб цупити у клієнтів. А ви скільки грошей Конвея Оутса поклали в кишеню, перш ніж Тоні здогадався?

— О, то я ще й крадій? — ненатурально засміявся Бристоу.

— Гадаю, що так,— відповів Страйк.— Не скажу, що мене це обходить. Мені байдуже, чи ви убили Лулу, щоб повернути гроші, які поцупили, чи захотіли її мільйонів, чи зненавиділи її до глибини душі. А от суду це буде цікаво. Там обожнюють з'ясовувати мотиви.

Коліна Бристоу почали смикатися вгору-вниз.

— Ви навіжений,— сказав він, знову силувано засміявшись.— Знайшли заповіт, у якому вона все лишає не мені, а тому чоловікові,— він тицьнув у бік приймальні, де дивився фотографію Джони.— Сказали мені, що саме той чоловік ішов до квартири Лули під камерами у ніч, коли вона упала і на смерть розбилася, і який пізніше бігом тікав від її квартири. А звинувачуєте мене. Мене.

— Джоне, ви ще до того, як прийти до мене, знали, що на камерах спостереження Джона. Вам розповіла Рошель. Вона була у «Вашті», коли Лула дзвонила Джоні й домовлялася про нічну зустріч, і засвідчила, що Лула все лишила йому. Вона прийшла до вас, усе розповіла і почала шантажувати. Вона хотіла грошей на квартиру і дорогий одяг, а натомість пообіцяла тримати язика за зубами і не казати, що Лулин спадкоємець — то не ви. Рошель не розуміла, що ви вбивця. Вона думала, що з вікна Лулу штовхнув Джона. Ще й сильно образилася після того, як побачила заповіт, у якому її не згадали, і як Лула просто покинула її у крамниці в останній день свого життя,— тож Рошель було байдуже, що вбивця гуляє на волі. Аби гроші давали.

— Це повна маячня. Ви здуріли.

— Ви все робили, щоб я не знайшов Рошель,— провадив Страйк так, ніби й не чув слів Бристоу.— Прикинулися, що

не знаєте її імені й де вона мешкає; не вірили, коли я сказав, що вона може допомогти в розслідуванні, прибрали її фото з Лулиного ноутбука, щоб я не знав, яка вона зовні. Так, вона могла просто вказати мені пальцем на чоловіка, на якого ви намагалися повісити вбивство, але з іншого боку, вона також знала, що є заповіт, який позбавляє вас спадку, а вашою головною метою було приховати факт існування цього заповіту, поки ви не знайдете і не знищите його. Є певна іронія в тому, що весь цей час він лежав у гардеробній вашої матері. Та навіть якби ви

його знищили, Джоне, що тоді? Наскільки вам було відомо, Джона знав, що є Лулиним спадкоємцем. І був ще один свідок, який бачив заповіт, хоч ви про це навіть не здогадувалися: Бріоні Радфорд, візажистка.

Страйк бачив, як Бристоу швидко облизнув губи. Він відчував страх юриста.

— Бріоні не хоче визнавати, що копірсалася в Лулиних речах, але вона бачила заповіт у неї в квартирі, коли Лула ще не встигла його сховати. Проте Бріоні має дислексію. «Джона» вона прочитала як «Джон». Вона пов'язала це зі словами К'яри про те, що Лула все лишає братові, й вирішила нікому не казати, що нишком прочитала заповіт, бо гроші в кожному разі діставалися вам. Вам, Джоне, часом неймовірно щастило. Але я розумію, яким чином — у хворій уяві типу вашої — могла з'явитися думка, що найкращий вихід — це зробити з Джони вбивцю. Якби йому присудили довічне, не мало б значення, чи спливе колись заповіт і чи знає про нього він або хтось ще, бо гроші знову ж таки дістануться вам.

— Дурня,— видихнув Бристоу.— Нащо ви стали детективом, писали б фантастику, Страйку. У вас немає й тіні доказу того, що ви тут верзете...

— Є,— перебив його Страйк, і Бристоу негайно замовк; навіть у темряві було видно, як він зблід.— Зйомка з камери спостереження.

— На тих кадрах Джона Аджимен тікає з місця злочину, як ви щойно самі визнали!

— На камеру потрапив ще один чоловік.

— Отже, він мав спільника — щоб стояв на варті.

— От мені цікаво, яку хворобу припише вам захист, Джоне? — м'яко спитав Страйк.— Нарцисизм? Комплекс бога? Ви вважаєш себе просто недоторканим, так, генієм, на тлі якого інші люди — мавпи? Другий чоловік на плівці не був Джониним спільником, не стояв на варті, не крав машин. Він навіть не був чорний. То білий чоловік у чорних рукавичках. Ви.

— Ні,— відповів Бристоу. Це коротке слово аж бриніло панікою; тоді з майже видимим зусиллям він повернув на своє обличчя презирливий вираз.— Як це міг бути я? Я був у Челсі з мамою. Вона вам сама казала. І Тоні мене там бачив. Я був у Челсі.

— Ваша мама — інвалід із залежністю від валіуму і проспала більшу частину того дня. Ви повернулися до Челсі не раніше, ніж убили

Лулу. Гадаю, пізно вночі ви прийшли до матеріної кімнати, перевели годинник і збудили її, вдаючи, що час вечеряти. Ви маєте себе за кримінальний талант, Джоне, але такі речі робили вже мільйон разів — хоч і не з такою легкою жертвою. Ваша мати заледве знає, який день надворі, стільки у неї в крові опіатів.

— Я весь день був у Челсі,— повторив Бристоу, смикаючи коліном.
— Весь день, тільки один раз вийшов до офісу по документи.

— Кофту з каптуром і рукавички ви добули у квартирі на поверх нижче. Саме вони на вас на зйомці з камери спостереження,— провадив Страйк, не зважаючи на його слова,— і то велика помилка з вашого боку. Та кофта унікальна, єдина на світі така; її пошив спеціально для Дібі Макка Гі Соме. Добути її можна було лише у квартирі під Лулиним помешканням, тож ми знаємо, що ви були там.

— У вас немає жодних доказів,— заявив Бристоу.— Я чекаю на докази.

— Звісно ж, чекаєте,— просто відповів Страйк.— Безневинна людина не сиділа б тут і не слухала б мене. Вона б уже пішла геть. Але не хвилюйтеся. Докази у мене є.

— Немає,— хрипко озвався Бристоу.

— Мотив, засоби, можливість, Джоне. У вас були всі три складові. Почнімо спочатку. Ви не заперечуєте, що з самого ранку пішли до Лули...

— Звісно, що ні...

— ...бо є свідки, які бачили вас там. Але я не думаю, що Лула давала вам контракт із Соме, завдяки якому ви потрапили до її квартири. Гадаю, ви його десь поцупили. Вілсон вас пропустив, і за кілька хвилин ви вже влаштували з Лулою скандал під її квартирою. Прикинутися, що цього не було, у вас не вийшло, бо це чула прибиральниця. На щастя для вас, Лещинка погано знає англійську, тож вона підтвердила вашу версію подій: що ви розлютились, бо Лула повернулася до свого хлопця, нахлібника й наркомана. Але я гадаю, що насправді ви посварилися через те, що Лула відмовилася давати вам гроші. Всі її розумні друзі казали, що ви дуже дбали про її статки, але того дня вам, мабуть, настільки потрібна була подачка, що ви отак до неї вдерлися і почали скандалити. Що — Тоні помітив нестачу на рахунку Конвея Оутса? Треба було терміново докласти грошей?

— Безпідставні умовиводи,— заявив Бристоу, смикаючи колінами.

— Подивимося, наскільки безпідставні, коли дійде до суду,— сказав Страйк.

— Я ніколи не заперечував того, що ми з Лулою посварилися.

— А коли вона відмовилася виписати чек і зачинила двері у вас перед носом, ви спустилися на поверх нижче — і виявили другу квартиру відчиненою. Вілсон з майстром з охоронної компанії роздивлялися сигналізацію, Лещинка теж десь щось робила — мабуть, пирососила, бо двоє чоловіків не почули, як ви пробралися за їхніми спинами у коридор. Ризику, власне, було небагато. Якби вони озирнулися і побачили вас, ви б могли вдати, ніби хочете подякувати Вілсону, що той вас впустив. Поки вони займалися сигналізацією, ви перетнули коридор і заховалися десь у великій квартирі. Там повно місця. Порожні шафи. Простір під ліжком.

Бристоу в безмовному запереченні хитав головою. Страйк провадив тим самим буденним тоном:

— Ви, мабуть, чули, як Вілсон казав Лещинці, що код сигналізації — один-дев'ять-шість-шість. Лещинка, Вілсон і майстер пішли, а квартира лишилася повністю до ваших послуг. На жаль, Лула вже покинула будівлю, тож ви не могли повернутися нагору і змусити її дати вам грошей.

— Суцільні фантазії,— заявив юрист.— Я зроду не заходив до другої квартири. Я пішов від Лули, зазирнув до офісу, щоб узяти документи...

— ...в Елісон — ви ж наче так мені сказали, коли ми вперше обговорювали події того дня? — спитав Страйк.

На худій шиї Бристоу знову зацвіли рожеві плями. На мить завагавшись, він прочистив горло і мовив:

— Я точно не пам'ятаю, чи у неї,— тільки пам'ятаю, що це було дуже швидко. Я хотів чимшвидше повернутися до мами.

— Як гадаєте, Джоне, яке враження це справить на суд, коли Елісон встане і скаже присяжним, що ви попросили її збрехати для вас? Перед нею ви зіграли роль згорьованого брата, потім запросили її на вечерю, і сердешна дурепа так зраділа можливості постати перед Тоні як жінка, яку бажають, що погодилася. За кілька побачень ви умовили її сказати, що вона бачила вас в офісі вранці напередодні Лулиної смерті. Елісон вирішила, що ви просто нервуєте, занадто переймаєтеся, так? Була певна, що на решту дня ви вже маєте залізне алібі від її коханого

Тоні. Вона вирішила, що нестрашно трохи безневинно збрехати, щоб вас заспокоїти. Але того дня, Джоне, Елісон не було в офісі, й вона не могла дати вам жодних документів. Кипріян відіслав її до Оксфорда шукати Тоні. Ви почали нервувати після похорону Рошель, коли зрозуміли, що мені це відомо, так?

— Елісон не дуже розумна,— повільно сказав Бристоу, неусвідомлено потираючи руки, ніби миючи їх, і смикаючи колінами.— Мабуть, вона переплутала дні. Неправильно мене зрозуміла. Я ніколи не просив її казати, ніби вона бачила мене в офісі. Її слово проти мого. Мабуть, то вона просто мстить, бо ми розійшлися.

Страйк засміявся.

— О так, Джоне, вона вас покинула. Потому як моя асистентка подзвонила вам уранці, щоб виманити до Рая...

— Ваша асистентка?

— Звісно, що вона; я ж не хотів, щоб ви мені завадили обшукувати квартиру вашої матері, так? Елісон допомогла нам, надавши ім'я клієнта. Розумієте, я їй подзвонив і все розповів, включаючи те, що маю докази, що Тоні спить з Урсулою Мей і що вас скоро арештують за убивство. Це переконало Елісон у тому, що їй потрібен новий хлопець і нова робота. Сподіваюся, вона поїхала в Сассекс до матері — я рекомендував їй вчинити саме так. Ви тримали Елісон біля себе, бо це ваше алібі, а ще тому, що вона могла дізнаватися думку Тоні, якого ви боїтеся. Але останнім часом я почав непокоїтися, що вам з неї вже нема користі, а отже, вона теж може впасти десь із великої висоти.

Бристоу спробував презирливо засміятися, але сміх вийшов штучний, порожній.

— Отже, виходить, що ніхто не бачив, як ви того ранку заходили до офісу по документи,— провадив Страйк.— Бо ви ховалися у будинку номер вісімнадцять на Кентигерн-Гарденз.

— Мене там не було. Я був у Челсі, в мами,— заявив Бристоу.

— Не думаю, що на той момент ви планували вбити Лулу,— мовив Страйк, не зважаючи на нього.— Ви, мабуть, просто хотіли знову до неї причепитися, коли повернеться. В офісі на вас не чекали, бо знали, що ви працюєте з дому, складаєте товариство хворій матері. В холодильнику була їжа, ви знали, як заходити і виходити так, щоб не вмикалася сигналізація. Вам добре було видно вулицю, тож якби прибув почет Дібі Макка, ви мали б достатньо часу, щоб вийти, спуститися вниз

і сплести там казочку про те, що довелося сидіти у квартирі сестри. Єдину проблему становила можливість доставки до квартири; але величезний букет троянд прибув, а вас так і не помітили, еге ж? Гадаю, що саме тоді у вашій голові зародилася думка про вбивство — поки ви сиділи сам-один у величезній квартирі, серед розкошів. Ви, мабуть, почали уявляти, як добре буде, якщо Лула — яка, ви були певні, не лишила заповіту — помре. Ви точно знали, що ваша хвора мама буде набагато м'якша, надто через те, що в неї лишитеся тільки ви. Останнє вже було добре, так, Джоне? Думка про те, що нарешті ви будете єдиною дитиною? І вас уже ніколи не покинуть заради красивішого, милішого брата чи сестри?

Навіть у темряві, яка дедалі густішала, Страйк добре бачив кролячі зуби Бристоу і пильний погляд його короткозорих очей.

— Хай як ви упадали коло матері, хай як зображали відданого сина, все одно ніколи не були на першому місці, еге ж? Вона завжди більше любила Чарлі. Всі більше любили Чарлі, навіть дядько Тоні. Й от Чарлі не стало, ви вже чекали, що тепер станете центром уваги, і що? З'являється Лула, і всі починають перейматися через Лулу, дивитися за Лулою, обожнювати Лулу. Біля маминого смертного ложа навіть немає вашого фото. Тільки Чарлі й Лула. Ті двоє дітей, яких вона любила.

— Та пішов ти,— загарчав Бристоу.— Пішов ти, Страйку. Що ти знаєш про ці речі, ти, син шльондри? Від чого вона там здохла — від триперу?

— Непогано,— оцінив Страйк.— Я саме хотів спитати, чи дослідили ви моє особисте життя, щоб знайти важелі для маніпуляції. Певний, ви вирішили, що я щиро співчуватиму бідному згорьованому Джону Бристоу, адже у мене у самого мама загинула молодою і за підозрілих обставин, так? Гадали собі, що гратимете на моїх почуттях, мов на скрипочці... Та не переймайтеся, Джоне. Якщо ваш захист не знайде у вас психічних розладів, перекаже провину на ваше дитинство. Вас не любили, вами нехтували, ви повсякчас були в тіні. Ви завжди почувалися непотрібним, правда ж? Я це помітив ще першого дня — коли ви зворушливо розридалися від спогадів про те, як Лулу принесли у ваш дім і у ваше життя. Батьки навіть не взяли вас із собою, коли їздили по неї. Лишили вас удома, мов песика,— сина, якого по смерті Чарлі їм було недосить; сина, який щоразу опинявся на другому місці.

— Я не мушу це вислуховувати,— прошепотів Бристоу.

— Можете спокійно піти,— промовив Страйк, вдивляючись туди, де серед дедалі густіших тіней більше не міг бачити за окулярами очей Бристоу.— Чому ж не йдете?

Але юрист так і сидів на своєму місці, смикаючи коліном, погладжуючи однією рукою другу, чекаючи на Страйкові докази.

— І як, удруге воно було простіше? — тихо спитав детектив.— Лулу було вбити легше, ніж Чарлі?

Блиснули білі зуби — Бристоу розтулив рота, але не видав і пари з вуст.

— Тоні знає, що це зробили ви, так? Уся та маячня про жорстокі слова, які він сказав по смерті Чарлі... Тоні там був; він бачив, як ви йдете геть від місця, з якого зіштовхнули Чарлі. Мабуть, ви сказали братові, що йому не стане снаги проїхатися краєм кар'єру. Я добре знав Чарлі: коли його брали на слабо, він не міг стриматися. Тоні побачив мертвого Чарлі на дні кар'єру і сказав батькам, що підозрює вас, так? Тому ваш батько його й ударив. Тому й зомліла ваша мати. Саме тому по смерті Чарлі Тоні викинули з будинку: не тому, що він казав, що ваша мама виростила хуліганів, а тому, що він заявив: вона виростила психопата.

— Це не... Ні! — прохрипів Бристоу.— Ні!

— Але Тоні не міг ославити родину. Він мовчав. Тільки трохи запанікував, коли почув, що ваші батьки в дочеряють дівчинку, так? Він їм подзвонив, намагався відмовити. У нього були причини хвилюватися, правда? Гадаю, ви завжди трохи боялися Тоні. Що за іронія — він сам загнав себе у глухий кут і надав вам алібі на час убивства Лули.

Бристоу мовчав, тільки прискорено дихав.

— Тоні потрібно було прикинутися, що він у той день десь був — де завгодно, тільки не з жінкою Кипріяна Мея в готелі. От він і сказав, що повернувся до Лондона, до хворої сестри. А тоді збагнув, що в той час там мали бути ви з Лулою. Небога мертва, тож нічого не заперечить; але йому довелося брехати, що він бачив вас у відчинені двері кабінету, але не говорив з вами. А ви його підтримали. Обидва ви брехали крізь зуби, не знаючи, що має на меті інший, але боялися спитати. Гадаю, Тоні себе запевнив, що просто не чіпатиме вас, поки жива ваша мати. Можливо, так він заглушував голос сумління. І все-таки він достатньо переймався, щоб попросити Елісон наглянути за вами. А ви в цей час годували мене казочками про те, як Лула вас обійняла, про зворушливе

примирення, коли вона повернулася додому.

— Я там був,— хрипко прошепотів Бристоу.— Я був у маминій квартирі. Якщо там не було Тоні, то його справа. Ти не можеш довести, що мене там не було.

— Мені не треба доводити те, чого не було, Джоне. Я тільки кажу, що у вас немає алібі — крім слів матері, яка сидить на валіумі. Та припустімо, що коли Лула поїхала до вашої хворої мами, а Тоні десь у готелі взував Урсулу, ви ховалися у квартирі номер два і почали вигадувати амбітний шлях вирішення своїх фінансових проблем. Ви чекаєте. Настає мить, коли ви надягаєте чорні рукавички з шафи Дібі, щоб не лишати відбитків. Це підозріло. Неначе саме тоді ви почали всерйоз замислюватися про вбивство. Нарешті, десь після опівдня, повертається Лула. На жаль для вас — ви точно це бачили у вічко квартири — повертається з подругами. Й ось тут,— сказав Страйк твердішим голосом,— звинувачення проти вас стають серйозними. Можна було б довести ненавмисність убивства — стався нещасний випадок, ми трохи побилися, і вона упала,— якби ви не сиділи там весь той час, знаючи, що у Лули гості. Чоловік, який тільки хотів примусити сестру виписати йому чек на велику суму, загалом міг би почекати, коли вона залишиться сама; але ви вже пробували цей варіант, і нічого не вийшло. Чому б не піднятися, поки вона, можливо, в кращому гуморі, а поруч подруги, чия присутність стримує? Може, вона б вам щось дала просто для того, щоб ви забралися геть?

Страйк майже відчував хвилі страху й ненависті, які випромінювала затінена фігура навпроти.

— Натомість,— провадив він,— ви чекали. Ви чекали цілий вечір, бачили, як вона покинула будівлю. Тоді ви, мабуть, уже накрутили себе. Треба було скласти чіткий план. Ви стежили за вулицею і точно знали, хто є у будівлі, кого немає; ви вирішили, що є спосіб потихеньку втекти, бо ви ж найрозумніший. І не забуваймо — ви вже вбивали. Це все змінює.

Бристоу різко гойднувся вперед — мало не скочив; Страйк напружився, але Бристоу лишився сидіти, а Страйк гостро відчув, що протез до його ноги не прикріплений.

— Ви дивилися у вікно і побачили, що Лула приїхала сама, але внизу лишалися папараці. Тоді ви, мабуть, уже впали у відчаї? Аж тут дивним чином, ніби всесвіт узяв і вирішив допомогти Джону Бристоу

отримати бажане, всі вони пішли.

Я певний, що їх відманив Лулин водій. Він явно перебував у постійному контакті з пресою. Отже, на вулиці нікого. Настала потрібна мить. Ви надягнули кофту Дібі. То була велика помилка, але слід визнати: вам так щастило, що якась дрібниця просто мусила піти не так. Тоді — і тут я повинен записати очко на вашу користь, бо довго сушив над цим голову, — ви взяли з вази білі троянди, так? Витерли стебла — не так добре, як хотілося б, але ретельно, — і понесли їх з другої квартири, не зачиняючи дверей, до квартири своєї сестри. До речі, ви не помітили, але трохи води з тих троянд натекло. Пізніше на тих краплях посковзнувся Вілсон. Ви піднялися до Лулиної квартири, постукали. Визирнувши у вічко, що вона побачила? Білі троянди. Перед цим вона стояла на балконі, виглядаючи, коли на вулиці з'явиться її давно утрачений брат, але, вочевидь, якимось його прогавила! Вона радісно відчиняє двері — й ось ви всередині.

Бристоу сидів незворушно. Навіть коліно уже не смикалося.

— І ви убили її точно так само, як убили Чарлі, як пізніше убили Рошель, швидко й жорстоко. Мабуть, ви її підняли, але зрештою, вона була заскочена зненацька, як і інші жертви... Ви кричали на неї, кричали, що вона не дає вам грошей, не дає вам вашого — так само, як батьки не додали вам вашої частки батьківської любові. А вона кричала, що ви не отримуєте ані пенні, навіть коли уб'єте її. Ви з нею посварилися, потім виштовхали її на балкон, а вона сказала вам, що має брата, справжнього брата, що він уже іде до неї і що вона склала заповіт на його користь. «Запізно, я це вже зробила!» — так вона закричала. А ви обізвали її брехливою сукою і скинули на дорогу, де вона і знайшла свою смерть.

Бристоу майже не дихав.

— Гадаю, троянди ви кинули у неї під дверима. Отож ви вибігли, схопили їх, помчали у другу квартиру і запхали назад до вази. Щоб мене, як же вам щастило! Саме ту вазу випадково перекинув коп, а квіти-бо могли вказати на те, що у квартирі хтось побував; ви не могли поставити їх точно так, як це зробили флористи, ви поспішали, знаючи, що маєте лічені хвилини, щоб покинути будівлю. Далі вам знадобилося чимало самовладання. Не думаю, що ви чекали, що хтось негайно здійме галас, але просто під вами на балконі була Тенсі Бестигі. Ви почули, як вона верещить, і зрозуміли, що маєте навіть менше часу, ніж

думали. Вілсон вибіг на вулицю, щоб подивитися, чи Лула жива, а потім ви, визирнувши у вічко, побачили, як він пробіг нагору. Ви знову увімкнули сигналізацію, вийшли з квартири і пішли сходами вниз. Подружжя Бестігі кричало одне на одного в себе в квартирі. Ви пробігли повз них — і це чув Фреді Бестігі, але він у цей час мав інші проблеми — вибіг у фойє, де нікого не було, і вискочив на вулицю, де густо сніжило. О, ви мчали щодуху: надягнувши каптур, сховавши лице, розмахуючи руками. І в кінці вулиці ви побачили іншого бігуна — чоловіка, який тікав геть від рогу вулиці, з якого щойно побачив, як упала і розбилася його сестра. Ви з ним не були знайомі. Гадаю, в ту мить ви навіть не подумали, що це він. Ви просто летіли щодуху, вбраний у поцуплені у Дібі Макка речі, пробігли під камерою, яка зафіксувала вас обох, і помчали по Галлівел-стріт, де вам знову пощастило — камер більше не було. Гадаю, ви просто викинули кофту й рукавички у смітник і спіймали таксі, так? Поліції навіть на думку не спало шукати білого чоловіка при костюмі, який був тієї ночі поблизу місця пригоди. Ви приїхали до мами, приготували їй поїсти, переставили час на годиннику і збудили її. Вона досі впевнена, що ви розмовляли про Чарлі — майстерний штрих, Джоне — саме тоді, коли Лула впала й розбилася. Все це зійшло вам з рук, Джоне. Ви цілком могли дозволити собі платити Рошель за мовчання хоч ціле життя. З вашим щастям Джона Аджимен міг загинути в Афганістані; ви плекали таку надію, коли побачили фото чорношкірого солдата у газеті, так? Але ви не хотіли покладатися на долю. Ви — пихатий паскудний збоченець, який вирішив, що сам усе влаштує краще.

Запала мовчанка.

— Жодних доказів,— нарешті вимовив Бристоу. В офісі було так темно, що Страйк ледве бачив його обриси.— Взагалі жодних доказів.

— Боюся, що тут ви помиляєтеся,— сказав Страйк.— Поліція, мабуть, уже отримала ордер.

— Ордер на що? — спитав Бристоу, нарешті відчувши достатньо упевненості, щоб засміятися.— На обшук лондонських смітників у пошуках кофти, яку, за твоїми словами, викинули три місяці тому?

— Ні, на обшук сейфа вашої матері.

Страйк не знав, чи зможе достатньо швидко підняти жалюзі. Він був задалеко від вимикача, в офісі було дуже темно, але він не хотів випускати з поля зору примарну постать Бристоу.

Він був переконаний, що потрібний убивця не прийшов непередготованим.

— Я їм запропонував кілька комбінацій,— провадив Страйк.— Якщо жодна не підійде, гадаю, сейф для них відчинить спеціаліст. Та якби я був азартною людиною, то поставив би на 030483.

Шурхіт, проблиск блідої руки: Бристоу стрибнув уперед. Вістря ножа подряпало Страйкові груди, коли він відштовхнув Бристоу; юрист скотився зі столу, перевернувся і знову напав, і цього разу Страйк сахнувся на стільці назад, Бристоу впав на нього, і вони опинилися у пастці між столом і стіною.

Страйк перехопив зап'ясток Бристоу, але не бачив, у якій руці ніж: було надто темно. Ударив Бристоу кулаком у підборіддя, його голова смикнулася назад, окуляри злетіли; ударив знову, і Бристоу гепнувся об стіну; Страйк спробував сісти, але тіло Бристоу боляче притискало його поранену ногу до підлоги, ніж сильно врізався в руку: Страйк відчув, як лезо пропороло шкіру, а тоді заструменіла тепла кров і прийшов сліпучо-білий біль.

Страйк бачив, як примарний силует Бристоу на тьмяному тлі вікна підносить руку; відіпхнувши юриста, який навалився на нього, Страйк відбив другий удар ножа і шаленим зусиллям відкинув нападника вбік; поки він намагався притиснути Бристоу до підлоги, протез вислизнув з холоші, все заливала гаряча кров, і Страйк гадки не мав, де ніж.

Борючись, Страйк перекинув стіл, а коли нарешті притиснув здоровим коліном худі ребра Бристоу і здоровою рукою силкувався намацати ніж, спалах світла полоснув по зіницях, і почувся жіночий крик.

Крізь засліплення Страйк спіймав проблиск ножа, що цілився йому в живіт; схопив протез і врізав ним, мов кийком, Бристоу в обличчя — раз, другий...

— Стій! Корморане, ЗУПИНИСЯ, ТИ ЙОГО УБ'ЄШ!

Страйк відкотився з Бристоу, який перестав рухатися, випустив протез із руки і ліг горілиць біля перекинутого столу, тримаючись за закривавлену руку.

— Здається,— важко видихнув він до Робін, якої не бачив,— я тобі звелів іти додому?

Та Робін уже дзвонила.

— Поліцію і «швидку»!

— І таксі виклич,— прохрипів з підлоги Страйк, у якого пересохло у горлянці після довгої розмови.— Я разом з цим гівнюком до шпиталю не поїду.

Він простягнув руку і намацав телефон, який валявся неподалік. Екран розбився на друзки, але диктофон продовжував запис.

Епілог

Nihil est ab omni

Parte beatum.

...бо ж і так немає

Повного щастя².

Горацій, «Оди», Книга II

За десять днів по тому

Британська армія вимагає від своїх солдатів відмови від особистих потреб і зв'язків, міру якої важко досягнути цивільним. Вона фактично не визнає влади, вищої за свою власну; і непередбачувані кризи людського життя — народження і смерті, весілля, розлучення, хвороби — зазвичай справляють на армійський курс не більше впливу, ніж камінець, що вдаряється об череву танка. Хай там як, надзвичайні обставини трапляються, і саме через такі обставини було перервано проходження лейтенантом Джоною Аджименом другого строку служби в Афганістані.

Його негайного повернення до Британії вимагала лондонська поліція, і хоча загалом армія ставить власні вимоги вище за вимоги поліції, тут вона готова була до співпраці. Обставини, що оточували смерть Аджименової сестри, привернули увагу світової преси, і медійна буря, що завирувала навколо нікому доти не відомого сапера, не принесла нічого доброго ні йому, ні армії, у якій Аджимен служив. Тож Джону посадили на літак і доправили назад до Британії, де армія дуже постаралася захистити його від жадібної уваги преси.

Чимала частина громадськості вважала, що лейтенант Аджимен має тішитися: по-перше, через те, що повернувся з війни додому, а по-друге — через те, що після повернення на нього очікувало багатство, яке перевищувало найсміливіші мрії. Однак молодий солдат, з яким Корморан Страйк зустрівся за обідом у пабі «Тоттенгем» за десять днів після арешту вбивці його сестри, здавався ворожим і ніби досі не відійшов від шоку.

Обоє чоловіків у різний час жили однаковим життям і однаково ним ризикували. Це породжувало зв'язок, незрозумілий для цивільної людини, і півгодини вони розмовляли винятково про армію.

— Ти спецрозом був, так? — питав Аджимен.— От хто б ще перекуйовдив мені все життя.

Страйк усміхнувся. Аджимен не здавався йому невдячним, хай навіть шви на руці боляче напиналися щоразу, як він піднімав кухоль.

— Мама хоче, щоб я з цього швидше вибирався,— мовив солдат.— Так і каже: от було б добре, щоб воно все було позаду.

Це була перша, непряма вказівка на причини, з яких вони

зустрілися, на те, що Джона був не на своєму місці — не зі своїм полком, не в тому житті, яке обрав.

А далі він цілком несподівано почав говорити — так, ніби багато місяців тільки на Страйка і чекав.

— Вона гадки не мала, що у татка була ще одна дитина. Він їй не казав. Він навіть не знав, чи та жінка, Марлен, не збрехала про вагітність. Перед самою смертю, коли він уже знав, що має лічені дні, він розповів мені. «Не засмучуй маму,— сказав він.— Я це тобі кажу, бо вмираю і не знаю, чи не маєш ти десь єдинокровного брата чи сестри». Він казав, що мати була біла і що вона зникла. Можливо, зробила аборт. Щоб мене! Якби ти тільки знав мого татка. Він щонеділі ходив до церкви. Перед смертю прийняв причастя. Я в житті ні на що подібне не міг очікувати. І ніколи не збирався казати мамі про татка і ту жінку. Аж тут ні сіло ні впало — дзвінок. Добре, що я був удома, у відпустці. Правда, Лула,— Джона вимовив її ім'я обережно, ніби не впевнений, що має на це право,— сказала, що якби слухавку взяла мама, вона б одразу перервала дзвінок. Сказала, що нікому не хотіла зашкодити. Вона здалася хорошою.

— Гадаю, вона така й була,— мовив Страйк.

— Так... але хай мені грець, це було так дивно! Ти б повірив, якби тобі подзвонила якась супермодель і сказала, що вона твоя сестра?

Страйк подумав про свою химерну родинну історію.

— Можливо,— озвався він.

— Ну, взагалі так. Нащо їй брехати? Я десь так і подумав. Тож я дав їй свій мобільний, і ми кілька разів розмовляли, коли вона зустрічалася зі своєю подругою Рошель. Вона все продумала, тож преса б нічого не дізналася. Мені таке підходило. Я не хотів засмучувати маму.

Аджимен витягнув пачку цигарок «ламберт-енд-батлер» і нервово крутив між пальцями. Мабуть, подумав Страйк з коротким спалахом ностальгії, купив їх задешево в армійському кафе.

— Й от вона мені дзвонить за день до того, як... як це сталося,— провадив Джона,— й аж умовляє прийти до неї. Я вже казав їй, що протягом тієї відпустки не міг з нею зустрітися. Друже, у мене голова йшла обертом. У мене сестра — супермодель. Мама непокоїлася, бо мене відправляли до провінції Гільменд. Я не міг отак сказати їй, що татко мав іншу дитину. Не в той момент. Тож я сказав Лулі, що не можу прийти. А вона аж благала зустрітися до того, як я поїду. Здавалася

дуже засмученою. Я сказав, що, може, зумію вийти пізніше, коли мама вже ляже спати. Скажу їй, що пішов випити з другом абощо. Лула сказала, щоб я приходив пізніше — о пів на першу, десь так. І,— мовив Джона, нервово чухаючи потилицю,— я пішов. Завернув за ріг її вулиці... і воно сталося у мене на очах.

Він витер губи рукою.

— Я втік. Просто побіг. Гадки не мав, що й думати. Я не хотів там бути, не хотів нікому нічого пояснювати. Я знав, що Лула мала проблеми з психікою, чув, яка вона була засмучена, коли говорив з нею по телефону, і подумав, що вона мене туди заманила, щоб я побачив, як вона стрибне. Я не міг спати. Був, правду кажучи, дуже радий поїхати. Втекти від усіх тих новин у пресі.

Паб гудів навколо — люди прийшли обідати.

— Гадаю, вона так відчайдушно хотіла тебе побачити через те, що їй перед тим розповіла мати,— мовив Страйк.— Леді Бристоу прийняла багато валіуму. Гадаю, вона хотіла викликати у дівчини докори сумління за те, що та її кидає, от і розповіла те, що весь цей час казав про Джона Тоні: що це він зіштовхнув свого молодшого брата Чарлі у кар'єр і вбив його. Саме тому Лула покинула материну квартиру в такому стані й саме тому дзвонила дядькові — хотіла знати, чи є в тій історії зерно істини. І гадаю, що вона так відчайдушно хотіла тебе побачити, бо прагнула мати людину, якій можна довіряти і яку можна любити. Її мати була нестерпна і вмирала, дядька Лула ненавиділа, а тепер їй ще й сказали, що її прийомний брат — убивця. Вона, мабуть, була у розпачі. І гадаю, що їй було страшно. Напередодні Бристоу намагався змусити її дати йому грошей. Мабуть, вона боялася того, що ще він може зробити.

Паб повнився голосами й дзвоном кухлів, але голос Джони чітко прозвучав над усім гамором.

— Я радий, що ти зламав цьому покидьку щелепу.

— І ніс,— весело додав Страйк.— Пощастило, що він устиг устроїти у мене ножа, бо сказали б, що я перевищив межі самооборони.

— Озбросний прийшов,— задумливо мовив Джона.

— Звісно ж,— кивнув Страйк.— На похороні Рошель моя секретарка на моє прохання згадала у розмові з ним, що я отримую погрози від божевільного, який хоче мене порізати. Це заронило в його

голову ідею. Він почав думати, що коли до цього дійде, можна буде видати мою смерть за роботу того бідолахи Браяна Мазерса. Далі він пішов би до матері, перевів би її годинник і спробував би розіграти вже перевірений трюк. Він хворий на голову. Але при тому хитрий покидьок.

Більше говорити не було про що. Коли виходили з пабу, Аджимен, який з нервовою наполегливістю платив за всі напої, несміливо спробував запропонувати Страйкові гроші — про фінансову скруту останнього багато писали у пресі. Страйк відмовився від пропозиції, але не образився. Він бачив, що молодий сапер ще не звик до думки про свої величезні статки; що він опирається цій відповідальності, цим вимогам, спокусам, необхідності приймати рішення; що він скоріше нажаханий, ніж радий. Звісно ж, не відпускало його і страшне й непозбунне розуміння того, як саме ці мільйони потрапили до його рук. Страйк здогадувався, що думки Джони Аджимена скачуть від товаришів у Афганістані до спортивних машин й образу його єдинокровної сестри, що мертва лежить на снігу. Кому, як не солдату, розуміти примхливість фортуни, випадковість виграшів і програшів?

— Він же своє отримає, правда? — зненацька спитав Аджимен, коли вони вже прощалися.

— Звісно ж, отримає,— відповів Страйк.— Газети про це не написали, але поліція знайшла телефон Рошель у сейфі його матері. Він не наважився його викинути. Бристоу змінив код на сейфі, щоб ніхто його не відчинив: 030483. Великдень 1983 року: день, коли він убив мого друга Чарлі.

То був останній день Робін на роботі. Страйк запрошував і її на зустріч із Джоною Аджименом, якого вдалося знайти великою мірою її зусиллями, але Робін відмовилася. Страйк підозрював, що вона навмисне віддаляється від справи, від роботи, від нього. Йому сьогодні треба було поїхати до Центру для ампутантів при Лікарні королеви Марії; коли він повернеться з Роугемптона, її вже не буде. На вихідні Метью забирає її до Йоркшира.

Кульгаючи назад до офісу серед хаосу дорожніх робіт, які все тривали, Страйк думав, чи побачить він ще колись свою тимчасову секретарку, і мав з цього приводу великі сумніви. Не так давно тільки тимчасовість домовленості з нею примирювала його з присутністю Робін, але тепер він розумів, що сумуватиме за нею. Вона поїхала з ним

на таксі до шпиталю, загорнувши його закривавлену руку у свій тренч.

Спалах громадської уваги до справи Бристоу пішов Страйковому бізнесу на користь. Скоро, можливо, йому справді знадобиться секретарка; і дійсно, під час стражденного сходження нагору сходами він почув з офісу голос Робін, яка казала у телефон:

— ...на вівторок, бо, боюся, весь понеділок містер Страйк буде зайнятий... Так... цілком... У такому разі я запишу вас на одинадцять годину. Так. Дякую. До побачення.

Коли Страйк увійшов, вона розвернулася до нього на офісному-стілці.

— І як цей Джона? — спитала вона.

— Гарний хлопець,— відповідь Страйк, усідаючись на продавлений диван.— Від усієї ситуації у нього голова обертом. Але інакше б десять мільйонів дісталися Бристоу, тож хлопець якось упорається.

— Поки тебе не було, дзвонило троє потенційних клієнтів,— повідомила Робін,— але щодо останнього у мене є певні сумніви. Можливо, це знову журналіст. Йому було цікавіше говорити про тебе, ніж про власну проблему.

Таких дзвінків було уже чимало. Преса радісно захопилася за багатогранну історію, яка мала все, що так люблять газети. Страйк почав постійно з'являтися на шпальтах. Головно використовували, на його велику втіху, фотографію десятирічної давнини, коли він ще був «червоним беретом»; але розкопали й фото його батька, його дружини і «супергрупі».

Багато писали про некомпетентність поліції; з'явилося фото Карвера, який біжить кудись вулицею — куртка розмаяна вітром, видно плями поту під пахвами; але Вордла, красеня Вордла, який допоміг Страйкові спіймати Бристоу, журналісти й особливо журналістки поки що щадили. Та головним чином новинарі бенкетували — знову — на трупі Лули Лендрі; у кожній статті на цю тему з'являлися фото бездоганного обличчя мертвої моделі, її стрункого, витонченого тіла.

Робін щось говорила; Страйк не слухав, бо його увагу притягував біль у нозі й у руці.

— ...про всі папки і твій щоденник. Бо тобі потрібна буде людина, яка цим займатиметься; ти з усім сам точно не впораєшся.

— Не впораюся,— погодився він, спинаючись на ноги; він

планував зробити це пізніше, коли вона буде виходити, але і зараз цілком слухна мить, та ще й нагода встати з дивана — страшенно незручного.— Слухай, Робін, я тобі так і не подякував як слід...

— Та подякував,— поспішно відповіла вона.— У кебі дорогою до шпиталю — і все одно не треба. Мені все сподобалося. Дуже сподобалося.

Страйк кульгав до кабінету і не розчув, що її голос звучав здушено. Подарунок він сховав на дні солдатського мішка.

Упакований він був жахливо.

— Ось,— сказав Страйк.— Це тобі. Без тебе у мене б нічого не вийшло.

— О,— вимовила Робін, і Страйк був водночас зворушений і стривожений, коли побачив, що по її щоках покотилися сльози.— Не треба було...

— Розгорнеш удома,— почав він, але було вже пізно; пакунок просто-таки розвалився у неї руках. З нещільно загорнутого паперу на стіл вислизнуло щось ядучо-зелене. Робін ахнула.

— Ти... О Боже мій, Коморане...

Вона підняла сукню, яку міряла і так уподобала у «Вашті», й понад нею дивилася на нього — обличчя рожеве, очі мокрі.

— Тобі це не по кишені!

— А от і по кишені,— відповів Страйк, спираючись на стіну, що було трохи зручніше, ніж сидіти на дивані.— Роботи по вуха. Ти була неймовірна. Твоїм новим роботодавцям дуже пощастило.

Робін похапцем витирала очі рукавом сорочки.

Схлипнула, вимовила щось нерозбірливе. Намацала серветки, які купила з «каси» на випадок клієнтів штибу місіс Гук, висякалася, витерла очі й вимовила, забувши про зібгану зелену сукню в себе на колінах:

— Я не хочу йти!

— Робін, я не можу тебе собі дозволити,— глухо відповів Страйк.

Не те щоб він про це не думав; учора ввечері він лежав на розкладачці й усе лічив гроші, намагаючись вирахувати зарплатню, яка не здалася б образливою у порівнянні з медійною агенцією. Нічого не виходило. Він більше не міг відкладати виплату найбільшого свого боргу; орендна плата збільшувалася, і треба було знайти собі житло, а не ночувати в офісі. Найближчі перспективи значно покращилися, але

далі лежала невідомість.

— Я не чекаю, що ти мені платитимеш стільки, скільки вони,— нерозбірливо вимовила Робін.

— Я навіть близько не дорівняюся,— відповів Страйк.

(Але ж вона знала стан Страйкових фінансів незгірше за нього і вже здогадалася, на що може розраховувати. Вчора ввечері, коли Метью знайшов її всю в сльозах через те, що доводиться йти з цієї роботи, вона сказала йому, скільки Страйк у кращому разі зможе їй платити.

«Але ж він тобі поки що нічого не пропонував, ні?» — спитав Метью.

«Ні, але якби запропонував...»

«Ну, це твоя справа,— скуто відповів Метью.— Твій вибір. Доведеться самій вирішувати».

Вона розуміла, що Метью не хоче, щоб вона лишалася. Поки Страйка зашивали, він кілька годин просидів у Челсі, чекаючи на Робін. Сказав їй — досить сухо,— що вона великий молодець, проявила стільки ініціативи, але відтоді віддалився і не дуже схвалював це все, надто коли їхні друзі почали розпитувати про деталі справи, які не просочилися у пресу.

Але ж Метью почне симпатизувати Страйку, якщо познайомиться з ним? І до того ж Метью сам сказав, що це її справа...)

Робін зібралася на думці, ще раз висякалася і сказала Страйкові — спокійно, хоча цей спокій трохи псувала гикавка,— на яку цифру вона не проти згодитися.

Страйкові на відповідь знадобилося кілька секунд. Він спокійно міг дозволити собі такі витрати; сума була у межах тих п'ятисот фунтів, які він сам для себе визначив як прийнятні. Робін була активом, який, як не глянь, за ці гроші більше ніде не купиш. Був лише один момент...

— Мені це підходить,— сказав він.— Так. Стільки я зможу тобі платити.

Задзвонив телефон. Усміхнувшись до Страйка, Робін узяла слухавку, і в її голосі було стільки радості, ніби вона давно чекала на цей дзвінок.

— О, добридень, містере Гілеспай! Як ся маєте? Містер Страйк щойно відіслав вам чек, я особисто сьогодні відносила його на пошту... Належна сума плюс трохи зверху... О ні, містер Страйк наполягає на тому, щоб виплатити борг... Так, це дуже люб'язно з боку містера Рокбі,

але містер Страйк хоче заплатити. Він сподівається, що у найближчі місяці віддасть усе...

За годину Страйк сидів на твердому пластиковому стільці у Центрі для ампутантів, витягнувши перед собою скалічену ногу, і міркував про те, що якби він знав, що Робін залишиться, то не купив би їй ту зелену сукню. Він був упевнений, що Метью цього дарунка не схвалить, надто коли побачить у ній Робін і дізнається, що вона в такому вигляді ходила перед Страйком.

Зітхнувши, він узяв зі столика номер журналу «Прайвіт ай». Коли консультант його покликав, Страйк спершу і не почув: він захоплено читав сторінку під загальним заголовком «Урна Лендрі», де було повно журналістських фантазій на тему справи, яку вони з Робін допомогли розкрити. Стільки колумністів згадало про Каїна й Авеля, що журналу довелося робити спецвипуск з алюзією на знамениту математичну задачу.

— Містер Стрик? — удруге покликав консультант.— Містер Кемерон Стрик?

Страйк підвівся, широко усміхаючись.

— Страйк,— чітко вимовив він.— Мене звати Корморан Страйк.

— О, вибачте. Пройдіть сюди...

Поки Страйк кульгав слідом за лікарем, з його підсвідомості спливла фраза — слова, які він прочитав задовго до того, як побачив перше мертве тіло, помилувався водоспадом в африканських горах чи дивився, як змінюється обличчя убивці, коли той розуміє, що його спіймали.

«Я іменем зробивсь».

— От сюди, до столу, і зніміть, будь ласка, протез.

Звідки ж прийшли ці слова? Страйк ліг на стіл і насупився, дивлячись у стелю, не зважаючи на консультанта, який схилився над обрубком його ноги і щось бурмотів, роздивлявся, обережно мацав.

За кілька хвилин пам'ять Страйка видобула рядки, вивчені дуже давно.

Від мандрів не спочину; буду пити Життя до денця; скільки жив, радів Багато, і страждав багато з тими, Котрі мене любили, і самотно;

*На березі й у морі, що Гіади Бентежили: я іменем зробивсь...*³

notes

1

Переклад М. Білика.— *Тут і далі прим. пер.*

Переклад А. Содомори.

Рядки з поеми «Улісс» Альфреда Теннісона.